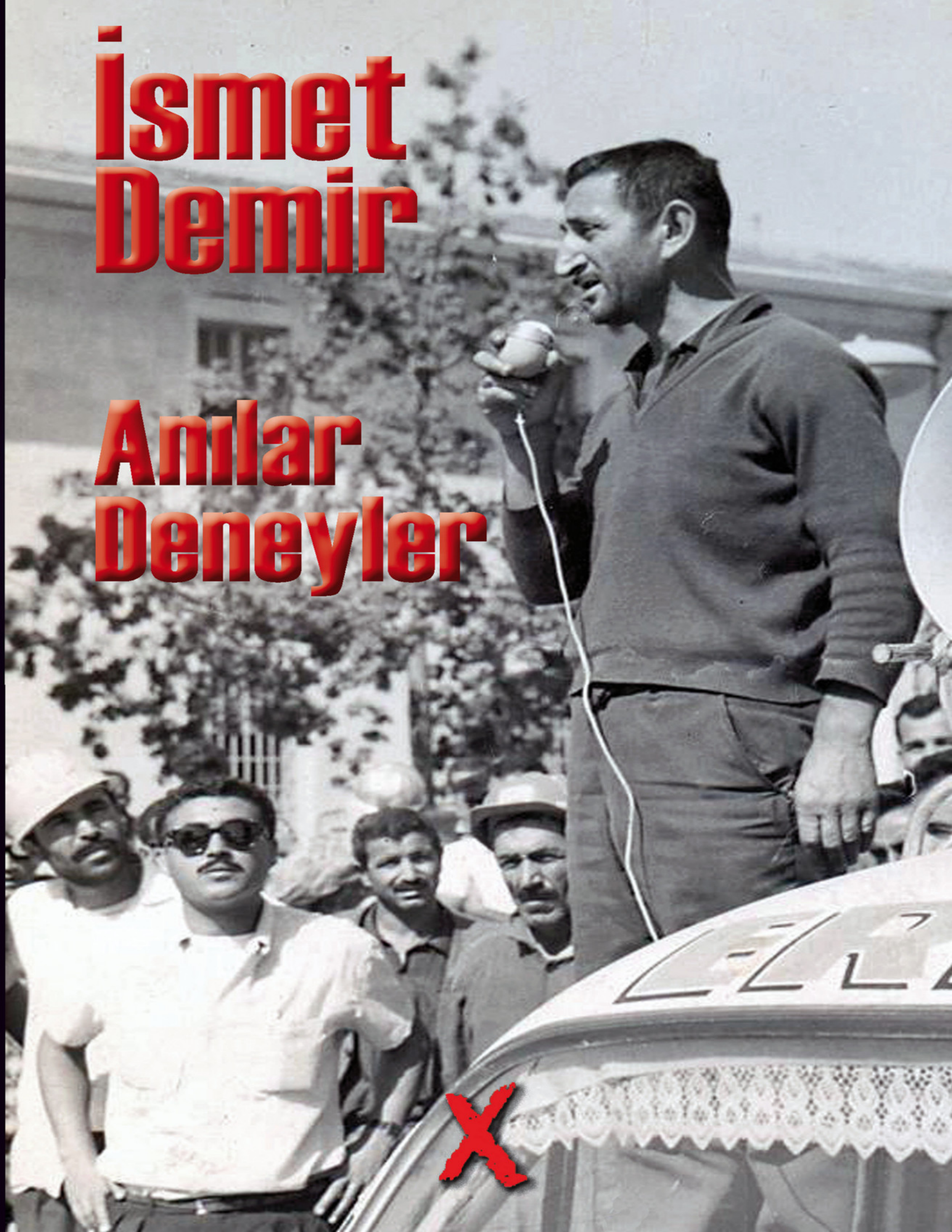

İsmet
Demir
Anılar
Deneyler
X

Anılar – Deneyler

1962 – 1975

İşçi Sınıfı Mücadelesinden Bir kesit

İsmet Demir

(Üçüncü Sürüm – 20 Ağustos 2012)

Bu kitabın ilk baskısı Mart 1980'de arkadaşları adına Tuncer Gezgen'in editörlüğüyle Odak Yayınları adresiyle yapılmıştır.

1994 yılında Diyalektik Yayınları tarafından Hüseyin Budak editörlüğünde yapılmış, Hüseyin Budak imzalı "İkinci Baskıya Not" başlıklı bir ek bulunan bir ikinci baskısı da yapılmıştır.

Ayrıca Bazı işçi ve sosyalist çevrelerin kendi imkânlarıyla kitabın bazı bölümlerini veya hepsini fotokopi aracılığıyla çoğaltıp çevrelerinde dağıttıkları bilinmektedir.

Elinizdeki bu üçüncü baskıdır. İçerik aynen korunmuş, Belgeler tam metinler haline getirilmiş ve imkan bulunduğunda da orijinallerinin örnekleri koyulmuştur.

Anılar – Deneyler
1962 – 1975
İşçi Sınıfı Mücadelesinden Bir kesit
İçindekiler

İsmet Demir - Anılar Deneyler
Demir Yürek...

ÖNSÖZ

Bu kitapta, gırtlak kanserinin konuşamaz kıldığı İsmet Demir'in, sancılar ve kanamalar içinde ölümü beklerken, ölümünden birkaç saat öncesine kadar, biraz kendine geldikçe yazıp düzenlediği anıları-deneyleri yer almaktadır.

İsmet Demir'i yakından tanıyan mücadele arkadaşları, ondan, sık sık, deneylerini kaleme almasını isterlerdi. İsmet Demir ise, geçmişte yaptıklarıyla kendisini avutmayan, geleceğe dönük, mücadeleci bir insan olduğu için, bu tür istekleri kulak ardı eder veya uyuturdu. Ancak gırtlak kanseri kendisini pençesine aldıktan ve boğulmaması için boğazına bir delik açıldıktan sonra, koşullardaki değişmeye bağlı olarak geçerli mücadele biçimi de değişti.

O, savaşçı İsmet Demir kuzu kuzu oturup ölümü bekleyemezdi. Ömrünü verdiği, işçi kardeşlerinin burjuvaziye karşı savaşına ne yapıp edip, karınca kaderince bir katkıda bulunmalıydı İsmet Demir'in şartlarında bu katkı, tecrübelerini kaleme alarak daha geniş işçi zümrelerinin ve yeni kuşakların eğitimine yardımcı olmak biçimini alabilirdi.

İçeriği bir yana, bu kitap, yazılış biçiminin ve şartlarının kendisine kazandırdığı niteliğiyle, yani ölüme mahkûm bir emekçinin, burjuvaziye karşı mücadelesini sürdürmesinin, sınıfına, halkına ve hayata bağlılığının bir örneği olma niteliğiyle bile: şu çürüyen burjuva dünyasına indirilmiş bir darbedir.

İsmet Demir, kendi özel hayatından hemen hiç söz etmezdi. Doğrusu bir "özel" hayatı da yoktu... Bu anılarda kendisinden söz ediyorsa, yapı işçilerinin örgütlenmeleri ve direnişleri kendisinden ayrı düşünülemeyeceği içindir. Çünkü İsmet Demir 1960-1974 yılları arasında yapı iş kolunda gerçekleşen bütün büyük örgütlenme, grev ve direnişlerde, bir örgütçü, bir önder olarak yer almıştır.

***

Köylülükle bağları çok canlı ve güçlü olan yapıcılık işçileri arasında -daha doğrusu: “şantiyeciler”, “şirketçiler” arasında- yarı efsanevi bir kişiydi. Bu satırların yazarı, pek çok kez, İsmet Demir’i gerçekte hayatında hiç görmemiş, görmüşse bile konuşup tanışmamış; yalnızca İsmet Demir hakkında duyduklarından, gördüklerinden etkilenmiş pek çok işçinin, İsmet Demir’e -tabii kim olduğunu bilmeden- İsmet Demir’le birlikte geçirdiği maceraları, örgütlenmeleri, grevleri vs. anlattıklarına tanık olmuştur. Onun için, İsmet Demir hakkında anlatılanlarda hayal ile gerçek iç içe girmiştir.

Burada, ne kadarının gerçek ne kadarının hayal olduğunu hâlâ bir türlü anlayamadığımız birinden söz ederek, okuyucunun belli bir fikre sahip olacağını sanıyoruz.

Petrol Boru Hattı Grev’inde, “İsmet Demir Şirket’i yendikten sonra” (işçiler kendilerinin değil İsmet’in yendiğinden söz ederler) Şirket’in müdürü gelmiş, İsmet Demir’in elini sıkmış: “helâl olsun sana yendin bizi” demiş. Sonra Fransız bayrağını indirip (Şirket Fransız şirketiydi) İsmet’in yarım pabuçlarından birini bayrağın yerine çekmiş; diğer yarım pabucu da Fransa’ya müzeye yollamış... İşçiler böyle anlatırlar.

***

İsmet Demir proleterlere has kaba saba fiziğinin içinde, ince, insan sevgisiyle dolu, yufka ama gereğinde granit gibi sağlam pırlanta gibi bir yürek taşırdı. Kaba saba, yarım yamalak ve çoğu kez yanlış da anlaşılabilen sözlerinin ardında tecrübelerle dolu zeki bir beyin gizlenirdi.

Kimi insanlar vardır, parlak ve etkileyicidirler, hemen göze çarparlar; etraflarını büyülerler. Ama ilişkiler biraz uzayınca, ya da işler biraz sıkışınca, çoğu kez, karakter dirençsizliği, kol bir yürek, sığ bir dünya acı acı görülebilir. “Her parlayan şey altın değildir.” sözü tam da bu tür burjuva ya da küçük-burjuvalar için geçerlidir.

İsmet Demir böyle bir insan değildi. İlk izlenimlerde çok sığ, “alelâde”, kaba saha bir insan karşısında olduğunuzu düşünebilirdiniz. Ancak, tanışıklığınız uzadıkça, hele işler sıkıştıkça, onun ruh yüceliğini ve düşünce derinliğini giderek daha iyi kavramaya başlardınız. Durdukça kıymetlenen bir şarap gibi, İsmet Demir’le dost olmanın tadına varırdınız. Her gün, her yeni olayda ya yeni bir özelliğini keşfederdiniz; ya da pek önem vermediğiniz bir niteliğinin nice önemli ve değerli olduğunu götürdünüz.. Ve giderek, “proletarya” soyut bir kavram olmaktan çıkar, İsmet Demir’in kişiliğiyle özdeşleşen somut bir duyum haline gelirdi.

İsmet Demir’i seven şantiyeciler arasında adları: “yalınayak İsmet”, “Kara kartal”, “işçilerin kartalı”... Sarı sendikacılar ve patronlar: “sarhoş İsmet”, “komünist İsmet”; yakın arkadaşları ve devrimci gençler ise “kumandan” derlerdi. Bir bakıma bütün bu adlandırmalar, O’nun bir yanını tanımlar.

İsmet Demir’in en çok eleştirilmiş yanı içkisidir. Ama karşı çıkmak, yanlış bulmak yetmez; anlamak, açıklamak gerekir.

İsmet Demir’in içinden çıktığı ve önderi olduğu “şantiyeci”ler ya da “şirketçi”ler büyük inşaatları dolaşan, iş bulduğu takdirde bir şantiyede birkaç yıldan fazla kalamayan göçebe proleterlerdir. Çoğu ailelerini köylerinde bırakır. Kazandıklarının çoğunu çoluk çocuklarına yollarlar. Kalanıyla da kıt kanaat kendi geçimlerini sağlarlar. Çokluk şantiyeye yakın barakalarda veya kiralık bekar odalarında hemşeri ya da arkadaş grupları halinde yaşar ve dayanışırlar.. Bu şartlarda, işten çıkan yorgun gurbetçi işçi ne yapsın? Aileleri, çocuktan uzaklardadır. Bekâr odalarında ya da barakalarda vakit geçmez. Tek sığınacak yer: ya ucuz bir sinema ya da ucuz afyonlu şarapların satıldığı bir meyhane olur...

İşte, İsmet Demir bu şartlardan gelen bir insan olarak ve örgütlemeye çalıştığı işçiler bu şartlarda yaşadığı için içki içerdi.

İsmet Demir'in kafasındaki yüce ideallerle, yapmaya çalıştıklarıyla, inşaat işçilerinin son derece geri kültür, bilinç, örgüt düzeyleri arasında öylesine büyük bir uçurum vardı; ve bu öylesine sinir yıpratıcı sonuçlar doğuruyordu ki, İsmet Demir için içki bir bakıma bir sığınak da oluyordu.

İsmet Demir, ucuz afyonlu şarabı kendi sınıf kardeşleriyle beraber içerdi. Ve içerken de ertesi gün yapılacak işler konuşulurdu. Ona "sarhoş İsmet" diyerek işçinin gözünden düşüreceğini sanan sarı sendikacılar ya da kapitalistler ise İzmir'in, İstanbul'un veya Adana'nın lüks pavyonlarında veya Soğuk Oluk'un randevu evlerinde, işçinin sırtından çıkardıkları paralarla, sefahat içinde yaşarlardı.

Onun için işçiler hiçbir zaman bu tür saldırılara itibar etmediler. Çünkü İsmet, içiyorsa bile kendileriyle beraber içiyordu ve biraz da kendileri içtiği için içiyordu.

"Sarhoş İsmet", iğneyle kuyu kazmaya benzeyen uzun örgütlenme dönemlerinden sonra, olaylar hızlanmaya başladığı, mücadele keskinleştiği zamanlar; proletaryanın fedakârlık ve kahramanlık günlerinde; kafasındaki yüce amaçlarla, gerçeklik arasındaki uçurumun nispeten kapandığı günlerde içkiyi bırakırdı. Ve işçilerin de içki içmesini, kumar oynamasını, hatta filtreli sigara içmesini bile hoş görmezdi. "Yalınayak İsmet", "kara kartal" olurdu. Gözünden hiçbir şey kaçmaz, devletin ya da patronun her hareketini sezer, tezgâhını önceden görür, anında vurur, zamanında geri çekilir; proleter müfrezesinin grev savaşım başarıyla yöneten bir "kumandan" olurdu.

İsmet Demir'in anıları birkaç bakımdan önem taşımaktadır.

Birincisi Türkiye işçi sınıfının ve devrimci hareketinin tarihi bakımından zengin yerlerle dolu bir belgedir. Kaba bir gözlemle bile, yeni devrimci kuşaklara, işçi hareketinin

nereden nereye geldiğini; bugün hangi mirasın üzerinde durulduğunu gösterir. Örneğin, İsmet Demir'in anılarının esas bölümünü kapsayan 1960-71 arası sarı sendikacılar, polis, patronlar vs. İsmet Demir'i işçiden tecrit etmek için onun komünist olduğunu söylerler.. Bugün aynı sarı sendikacılar, aynı ajanlar işçiyi kontrol altında tutabilmek için kendilerinin en has "komünist" ya da "devrimci" olduğu propagandasını yapıyorlar. Nereden nereye... Ve bu yol, İsmet Demir gibi insanların, göze görülmez sabırlı çalışmalarıyla kat edilmiştir.

Bugün, en kenarda köşede kalmış proleterler bile sendikalar hakkında bir fikir sahibidir. Gücü yetmezse bile, sendikalaşma gereğine inanır, onun yararlarını bilir.

Hâlbuki 1960-70 arası, özellikle yapı işçileri gibi proletaryanın nispeten geri zümreleri arasında bir "sendika" kavramı bile yoktu. Olanlarda da sendika demek, devlet dairesi gibi bir şey demekti. Çalışmanın başlıca ağırlığı sendikanın ne olduğunu, gereğini, yararlarını anlatmak, göstermek noktasında toplanırdı. Kendi başına ele alındığında sosyalist bile olmayan bu çalışma, devrimcilerin zamanının ve enerjisinin esas büyük bölümünü alırdı... Ama bu çalışma yapılmak zorundaydı, işçi sınıf bu aşamadan geçmedikçe; grevlerin ve sendikaların mücadele okulundan geçmedikçe önüne daha ileri devrimci görevleri koyamazdı... Bugün bu görevler büyük ölçüde aşılmıştır. Artık sendikalaşmanın gereği ve yararları biliniyor; bu yöndeki propagandayı reformistler, burjuva sosyalistleri de yapıyor. İçinde bulunduğumuz dönemde görev: Bütün bu çalışmanın henüz sosyalizm olmadığım; kapitalizmin sonuçlarıyla mücadele olduğunu, siyasi iktidar mücadelesine girmek gerektiğini vs. göstermektedir. Elbette bu görev o zaman da vardı ve unutulması söz konusu olamazdı, ama işçi sınıfının o zamanki düzeyinin ortaya çıkardığı görevlerin başarılması, güç ve zamanın daha büyük bir bölümünü alırken, bugün

doğrudan doğruya sosyalist faaliyete daha büyük güç ve zammı ayırma gereği ve imkânı (olanağı) doğmuştur. Her şey zıddına dönmektedir. Bunu göremeyenler ister istemez burjuvazinin safında yer alırlar.

Ama yalnız evrimin belli başlı aşamalarının bu kaba görünümüyle de yetinemeyiz. Büyük akıntılar, içlerinde daima geriye dönen küçük girdapları da barındırırlar; onlarla bir arada var olurlar. Geniş bu dönemi kapsayan perspektifte, içinde bulunulan dönemde, doğrudan devrimci görevlere daha büyük zaman ve güç ayrılması gereği açıktır. Ama bu aşamada bile, içinde bulunduğumuz konjonktürde, işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin olağan üstü önem kazanacağı önümüzdeki günlerde; bu mücadeleyi örgütleme, yüceltme onu devrimci taleplerle birleştirme gereği görülmezse; yani proletarya sosyalistlerinin ekonomik mücadeleyi de en iyi ve en doğru şekilde yapabildikleri somut olarak gösterilmezse; teorimizle ikna edemediklerimizi pratiğimizle ikna etme gereği kavranamazsa ve bu yönde davranılmazsa söylenecek en doğru sözlerin bile bir metelik değeri olmaz. Ukalâ zavallılar durumuna düşülür.

İşte bu noktada İsmet Demir'in anılarının taşıdığı ikinci önemli niteliğe geliriz. Proletaryanın -özellikle günümüzde önem kazanan-militan ekonomik savaşım örgütlemek ve başarıya ulaştırmak için davranışa giren proletarya sosyalistlerine, bunların nasıl yapılacağı konusunda zengin deneyler sunmaktadır. Bir grev nasıl başarıya ulaştırılabilir. Grevdeki işçiler nasıl örgütlenmelidir vs. gibi pratik ama gereğinde hayati önemi olan sorunlarda, bu anılan okumuş bir insan okumamışa göre daha az hata yapmak durumundadır. İsmet Demir'in anılarını okumuş işçilerin okumamışlardan daha başardı bir şekilde direnecekleri, mücadele edecekleri açıktır.

Diğer yandan, başta tarım ve yapı işçileri olmak üzere işçi sınıfımızın, kenarda köşede kalmış ve geri zümrelerinin

sermayenin vahşi sömürüsüne karşı birlikler, sendikalar kurabilme mücadelesi sürmektedir ve kapitalizm var oldukça da sürecektir. Çünkü en gelişmiş ülkelerde bile sendikalar işçi sınıfının nispeten küçük bir bölümünü kucaklar, nicelik olarak esas büyük bölüm örgütsüzdür. Bizde de, işçi sınıfının esas büyük bölümü en basit sendikal örgütlenmeden bile yoksundur. Ve bu işçi zümreleri daima birleşme mücadelesi içinde olmalarına rağmen bilgi ve tecrübece geri oldukları için, pek çok girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmakta, önderleri atılmakta güvensizlik ve yılgınlık ortamı doğmaktadır.

İşte, böyle işçi zümrelerinin, kendiliğinden çıkan, bilgi ve tecrübece geri öncüleri, İsmet Demir'in anılarından, kendilerini bir sürü yanlıştan koruyabilecek pek çok şey öğrenebilirler. Hem de kolayca, roman ya da hikâye gibi okunabilir. Daha başardı mücadeleler vermek mümkün olabilir.

Bir geleneğe bağlanmanın, geleneğe dayanmanın, onun üzerinde yükselmenin önemini bütün büyük devrimciler bilirler. Proletarya da kendi mücadelesinin en iyi geleneklerini bilmeli, onların unutulmasına ve gömülmesine müsaade etmemelidir. İsmet Demir'in anılan, her proleterin gururla ve güvenle dayanıp üzerinde yükseleceği bir geleneği, proletaryanın yeni kuşaklarına taşıyan bir köprüdür.

***

İsmet Demir'i yalnızca bir sendikacı olarak değerlendirmek yanlıştır. İsmet Demir bir devrimciydi, bir halk önderi idi... Yalnız mücadelenin 1960-70 arasındaki koşullarında bir devrimcinin, bir halk önderinin ağır basan görevleri kavranamazsa; İsmet Demir pekâlâ bir sendikacı ya da bir ekonomist olarak değerlendirilebilir. Ama böyle bir değerlendirme 60'lı yıllarda devrimci hareketin, işçi hareketinin içinde bulunduğu gelişim aşamasının ortaya

çıkardığı o günkü görevleri göz ardı ettiği için yanlış olur. Denildiği gibi: “gerçeklik somuttur”

1960’larda devrimci bir Marksist’in başlıca görevleri neler olmalıydı. Hele ki bu Marksist-Leninist, yapı işçileri gibi bir işçi sınıfı zümresinden çıkmış ve başlıca İlişkileri bu alanda ise... Ayrıca unutmayalım ki, İsmet Demir’in bilimsel sosyalizmi okuyup kavramaya başlaması 1965-68 yılları arasındadır.

İşçi sınıfı, ekonomik mücadelenin, sendikaların, grevlerin okulundan geçmek zorundadır. Bu okuldan geçmeden, işçi sınıf “kendi kendine bir sınıf” olmaktan çıkıp “sınıf kendisi için” olamaz. Bir nesne olmaktan çıkıp, tarihin öznesi haline gelemez. Bu durumda, yapı işçileri çoğunlukla bu okuldan geçmediğine göre, bu işçi zümresi içinden çıkan, onlarla ilişkileri olan bir devrimci için: sosyalist propaganda faaliyetini aksatmadan, işçilerin bu okuldan en kısa ve en sancısız yoldan en doğru bilgi ve tecrübelerle geçmesine yardımcı olmak, o günün koşullarında başlıca görev idi. İşte, İsmet Demir’in yaptığı da bu olmuştur. Köyden gelmiş, henüz aşiret bağlarını bile koruyan yapı işçilerini, sabırla eğitmiş en keskin mücadelenin okulundan başarıyla geçirmiştir.

Yapı iş kolunda kış aylarında bir direniş kesin yenilgi demektir. Çünkü işverenin işine gelir. Kış ayları faaliyetin ağırlığı daha ziyade örgütlenme, sendikaların gereği ve faydaları konusunu anlatma gibi noktalarda yoğunlaşır. Yaz aylarında, ekilen tohumlar meyveye durur. İsmet Demir 1965’den sonra hemen her yaz bir büyük direniş yönetmiştir. 1965 Ambarlı Santrali, 1966 Boru Hattı, 1967 Kadıncık Barajı, 1968 İzmit Petro-Kimya, 1969-70 Aliağa Rafinerisi, 12 Mart döneminde hapislik ve 1974 yazında İskenderun Demir-Çelik tesisleri direnişi... Bunların yanı sıra daha birçok, küçük direnişler ve örgütlenmeler.

İsmet Demir bütün bunları yaparken kişi olarak gücünü ve enerjisini tüketmekteydi. Öncü işçilerin sosyalist ve

siyasi eğitimine yeterince zaman ayıramıyordu. Ama o bu eksikliğin her zaman farkındaydı. Ve bu eksikliğin, kolektif bir işbölümü içinde diğer mücadele arkadaşlarınca giderilmesini ister, onları bu yönde teşvik ederdi.

Sendikacılar devrimci gençlerin işçilerle ilişki kurmasından daima korkarlar. İsmet Demir ise aksine davranırdı. Devrimci gençleri alır işçilerle tanıştırır, devrimci aydınlarla işçiler arasında bir bağ kurmak için çırpınırdı. Devrimci gençlerin yaptıkları ukalâlıkları, yanlışları hoşgörüyle karşılar, hemen yüzlerine vurmaz, kendilerinin görmelerini beklerdi. İnanırdı ki er veya geç bu ilişkiden bir şeyler doğacaktır..

Bir ara öyle olmuştur ki Dev-Genç'in her önde gelen militanı, işçilerle ilişkide kolaylık da sağlaması bakımından YİS'in hüviyet cüzdanından birini "organizatör" olarak cebinde bulundururdu. Hatta yakalanan bazı Dev-Genç militanlarından YİS'in üye kartlarının çıkması polisin dikkatini çekmiş, İsmet Demir MİT tarafından kaçırılmış, zamanın İçişleri Bakanının huzurunda işkenceli sorguya çekilmiştir.

İsmet Demir, kişisel olarak sosyalist propagandaya pek fazla vakit ve güç ayıramazdı ama bu eksiği de bir bakıma hakkında yürütülen komünist propagandası giderirdi. İsmet'i komünist diyerek tecrit etmeye çalışanların bugün kendilerinin komünist olduklarını ilan ederek işçiler arasında bir etki sağlayacaklarını düşünmeleri, İsmet Demir'in başarısı hakkında bir fikir verir.

Ayrıca İsmet Demir sendikanın olanaklarını devrimci hareketin emrine vermekten hiçbir zaman kaçınmamıştır. Örneğin 1967 yılında çıkan Türk Solu dergisi, YİS'in binasından ve edevatından yararlanmıştır. Deniz Gezmiş'in önderi olduğu D.Ö.B.(Devrimci Öğrenci Birliği) hiçbir yerde yer bulamamış onlara yalnız İsmet Demir sendika binasında bir yer vermişti. 1970 yılında çıkan Sosyalist Gazetesinde çalışmak üzere, sendika etrafında toplanmış bulunan

devrimci gençleri ve işçileri görevlendiren yine İsmet Demir'di.

Bütün bunlar göz önüne alınınca, İsmet Demir'in hareketin 1960'lardaki gelişme aşamasının ortaya koyduğu görevlere uygun bir şekilde sendikacılık yaparak yapı işçilerini savaş okulundan geçiren bir devrimci olduğu daha iyi anlaşılır. Ve böyle olduğu içindir ki, Türkiye'de sendikacılık yapıp da han, hamam, apartman sahibi olmamış tek örnek; "zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi" olmadan ölen tek bildiğimiz örnek İsmet Demir olmuştur.

Anını mücadelemize örnek olsun.

Arkadaşları...

YAYINA HAZIRLAYANLARIN NOTU:

İsmet DEMİR 1974 yılında İŞ-DEMİR olayları üzerine tutuklu kaldığı İskenderun Hapishanesinde, sonradan kanser olduğu anlaşılan hastalığının ilk belirtileri olan ses kısılmalarına uğramış, bir-iki kez de kriz geçirmişti.

Tahliye olduktan sonra, Ankara'da tanıştığı iki genç doktora muayene olmuş, teşhis konulamamıştır.

Olağanüstü zayıflama, güçten düşme, ses kısılmasının yoğunlaşması ve solunumda görülen anormallik gibi hastalığın bütün belirtileriyle ortaya çıkması sonucu Ankara Numune Hastanesinde muayene olmuş, teşhis konularak şua tedavisi görmüştür.

Ancak, bir süre sonra-başarılı bir şua tedavisine rağmen-hastalığın ilerlemesinin yarattığı solunum zorluğunu gidermek için boğazı delinmiştir. Solunum zorluğu giderilmiş fakat sesi çıkmaz duruma gelmiştir. Bu nedenle sadece yazarak "konuşabiliyordu."

Bu aşamadan sonra Tıbben yapılabilecek bir şeyin kalmaması üzerine hem değişik tekniklerin denenmesi hem de moralce bir olumluluk sağlanabileceği düşüncesiyle 10 Ocak 1978 tarihinde İsveç'e gitti.

İsveçli doktorların kendisine ömrünün sınırlı olduğunu belirlemeleri üzerine, İsmet DEMİR 7 Ekim 1978 tarihinde Türkiye'ye döndü.

İşte, İsmet DEMİR Anılarını-deneylerini bu koşullarda kaleme aldı. Büyük bir bölümünü İsveç'te kaldığı süre içinde yazdı. Yurda döndüğünde de yazmaya devam etti.

3 Bölümdeki "Grev ve direnişlerde dikkat edilecek hususlar"ın 22. maddesinden sonrasını İstanbul'da tamamladı.

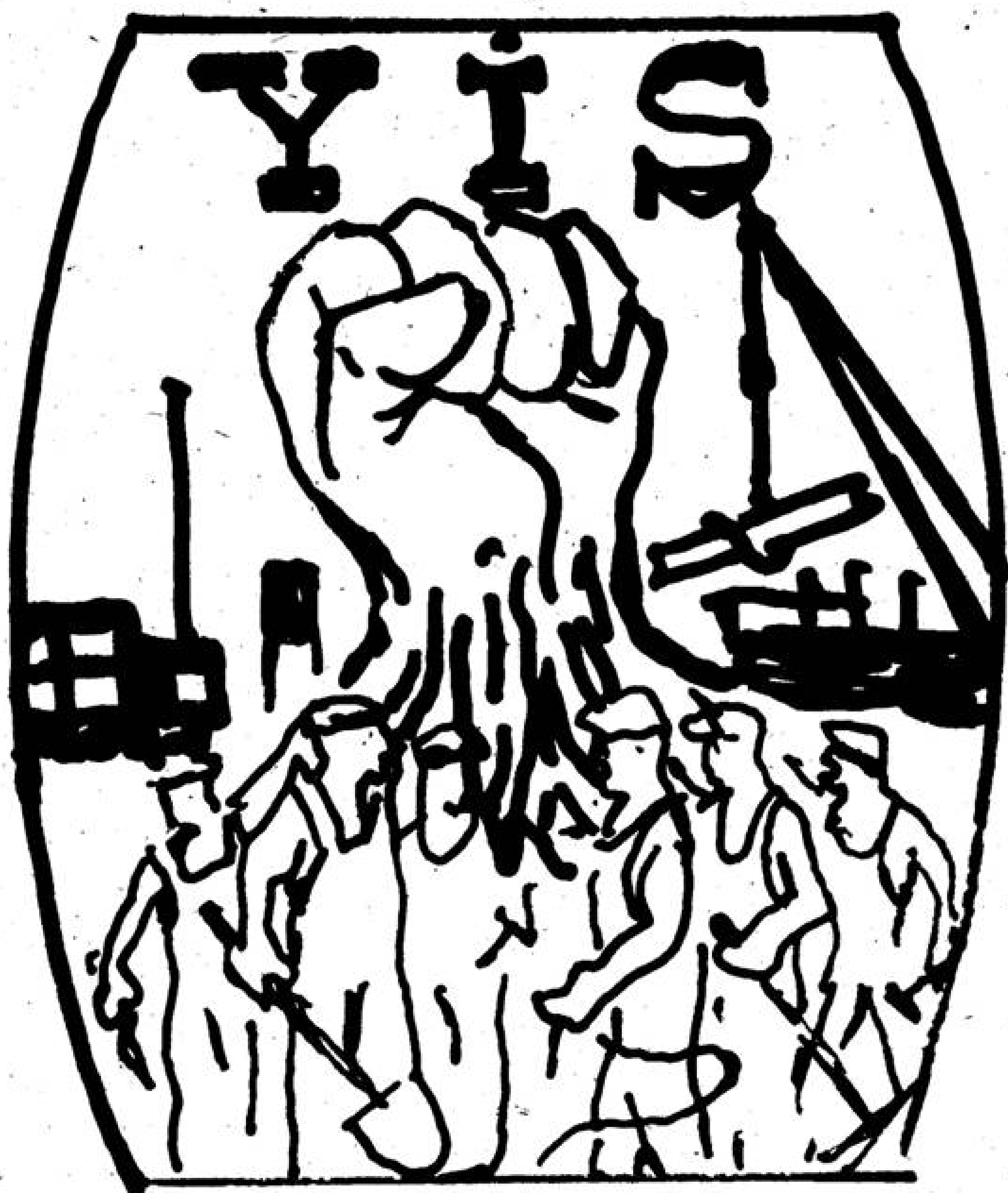
Anılarının-deneylerinin redaksiyonunu, el yazmalarının daktilosunu ve düzenlemesini kendisi yaptı.

Bu kitabın yayınlanmasında kendi orijinal düzenlemesi esas alındı. Yalnızca, ölümünden bir kaç saat öncesine

kadar, kaleme aldığı “İşçi örgütlenmeleri üzerine” başlıklı yedi daktilo sayfalık bir yazı kendi düzenlemesi içinde yer almadığı için, kitabın bu baskısına dâhil edilmedi.

İsmet DEMİR’in mücadele anılan ve deneyleri işçi sınıfı mücadelesinin belli bir dönemine ilişkin önemli bir belge niteliği de taşıdığından; anılarda sözü edilen olaylar sırasında yayınlanmış bildiri, çekilmiş fotoğraf vb. belgeleri olayın anlatımı içinde verdik. Olayların yankılarına ve sonuçlarına ilişkin bildiri, haber, yorum, vb. diğer belgeleri kitabın sonuna “belgeler” başlığı altında ek olarak koyduk.

Bu kitabın yayınlanması ile; Türkiye İşçi sınıfı hareketinin belli bir kesitine ilişkin olayların ve çıkarılan derslerin mücadele içindeki arkadaşlara ve gelecek kuşaklara aktarılmasında emeği geçen, maddi ve manevi katkıda bulunan tüm dostlara teşekkür ediyoruz.

YİS

YİS - Yapı İşçileri Sendikası Tüzüğü

Başlangıç

İnsan topluluğunda “İnsan için çalışmaktan gayrisi yalandır.” Büyük sözüne göre; her değerin özü emektir. Emeğin tek canlı kaynağı kırda kentte çalışan bütün işçi sınıfı ile emekçi zümrelerinin kolları ve kafalarıdır. Bu bakımdan, Anayurdumuzun “çağdaş uygarlık düzeyi” denilen, öteki milletlerden aşağı kalmayacak kerteye ulaşması ve verimlice kalkınması, en başta, işçi sınıfımızla emekçi zümrelerim izin çoluk çocuklarıyla sürünmeden, ezilmeden, rahatlık ve huzur içinde çalışmalarına, gelişmelerine bağlıdır. Çalışan insansız bir toplum düşünülemeyeceği gibi, hakkın aranamadığı ve alınamadığı bir medeniyet ve ilerleme de var olamaz. O inançla Sendikamız, yaradana sığınıp vatan müdafaası yaparcasına, işçi haklarını ve emekçi davasını savunur...

Sendikamız, Anayasamızın emrine uyarak, hiçbir felsefe, inanç, din, mezhep, tarikat, ırk, millet ve bölge ve ilh. ayrımı yapmaksızın, yalnız değer yaratan çabaya önem vererek, işçi sınıfımızın ve emekçi tabakalarımızın ayrılmaz bölüğü olarak, yapıcılık işkolu işçilerinin de ekonomik, sosyal ve moral eşitlik ve kardeşlik ülküsü uğruna savaşır.

Sendikamız, kanun ve kitaplarca yazılmış yahut da hayattan fışkırmış emekçi hak ve görevlerini olumluca yerine getirip geliştirmek yolunda en demokratik düşünce ve davranışları gösterip tutar. Türkiye’mizde “Özel sektör” adlı bir avuç yerli-yabancı baltacıların baltalamalarına rağmen, derin köklü bir çınar gibi büyüyen ve kaçınılmaz tarihsel gereklerle kendisini dayatarak Anayasamızın ruhuna sinen sosyal devlet prensibini; her işsiz kalıştan toplum güçlerini toptan sorumlu tutmak, herkese yetenek ve emeğine göre iş bulmak ve her çalışana yarattığı değer ölçüsünde orantılı bolluk ve mutluluk sunmak anlamına alır ve kıyasıya savunur.

Sendikamız, yukarıdaki prensipleri her ne pahasına olursa olsun, hiçbir sebep ve bahane ile vazgeçmeyeceği HALKÇILIK, "İMTİYAZSİZ SINIFSIZ" TOPLUMCULUK yolunda gerçekleştirmek için:

1. YURT içinde tümüyle yapıcılık işkolunun ve işçi sınıfının, emekçi tabakaların ekonomik, sosyal, kültürel ve ilh. her türlü düşünce, davranış ve denemelerini, bilinçli ve tutarlı, candan ve yiğitçe, yardımlaşma ve dayanışma inisiyatifine göre birleştirip bağdaştırır.

2. DÜNYA için tümüyle her işkolunun ve işçi sınıfının ve emek tabakalarının ekonomik, sosyal, kültürel ve ilh. her türlü düşünce, davranış ve denemelerini, karşılıklı güven, eşit hak ve göreve dayanır temsil yolunda değiş tokuş ederek, insanın insanı sömürmesini ve kula kul olmayı gideren, evrensel bilinç ve kültür kazançlarını ve insancıl teşkilat ve barış ülküsünü bayraklaştırır.

BÖLÜM 1

Anılar

1925 yılında Eskişehir-Ankara demiryolu üzerinde Biçer İstasyonu'nda dünyaya gelmişim. Babam, Devlet Demir Yolları'nda amele olarak çalışıyordu. Sonunda, Demiryolu Bekçiliği, Çavuşluğu yaptı ve öldü. Babamdan bana kalan 3 anıyı yazmadan geçemeyeceğim.

1- Biçer İstasyonundaki araziler çiftlik sahiplerinin. Bunlardan biri bir gün hastalandı. Köyün hocası her gün sabahları bu ağanın evine gider, yâsin okurdu.

Babam her sabah erken kalkar.. Yolda giden Hocaya sinirlenir: "hoca, sen bu adam ölsün de yeni urbaları alayım, diye gidiyorsun. Amma bu adam çok insan hakkı yedi, kolay kolay ölmez. Korkarım gelip giderken sen öleceksin!" diye takılırdı.

2- Biçer istasyonu ufak bir çiftlik olduğu için bir kahvesi vardı. Bu kahve ağalara aitti. Bir gün babamlar kahvede kâğıt oyunu oynarlarken ağa gelir ve kahveciyi çağırır. Herkesin duyabileceği bir şekilde bağırarak, "Bu kâğıt oyunu amelenin eline düştü artık, bize bu kahvede kâğıt oynamak haram oldu" diye söylenir.

Bunu duyan babam çok üzüldü, sabaha kadar uyuyamadı. "Biz cephede dövüşürken bu adamlar askerden kaçıp buradaki arazileri fakir fukaranın elinden zorla alıp zapt etmişler. Şimdi adam olup bize hakaret ediyorlar." diye dert yandı ve bu olaydan sonra kahveye bir daha hiç gitmedi.

3- Hayatımda ilk defa işe gitmiş ve para kazanmıştım. Babam işten gelmiş, ağaçların altında arkadaşları ile birlikte içki içiyorlardı. Ben sevinerek yanına vardım ve kazandığım paraları verdim. "Oo, benim oğlum para kazanmış, bütün içkiler benden." dedi ve kazandığım parayı içkiye verdi.

O zaman fena halde bozuldum. Bunu fark eden babam dedi ki: "Ne bozuluyorsun oğlum? Ben seni senelerdir

besliyorum, senin harcadığın ‘paralar için bozulmuyorum da, senin paranı bir defa harcadık diye hemen bozuluyorsun!..”

Bu alayda babam haklı idi, fakat benim bunu görecek kadar tecrübem yoktu. Durumu şimdi değerlendirebiliyorum.

Babam Selimiye isyanlarına karışmış, Arnavutluğa sürgün gitmiş; oradaki isyana karışmış, Arabistan’a sürgün gitmiş.. Balkan Harbine, İstiklâl Savaşlarına katılmış ve bir sürü yara almış çok tecrübeli bir kişi idi.

Annem tam Anadolu kadını.. Babama yardım olsun diye evde koyun ve hayvan besler, onlara bakar, babama yardım ederdi. Çok çilekeş bir kadın, bütün ömrü çalışmakla geçti gitti.

Bunları yazmamdaki maksat: Anne ve babamın tutumlarının bana bütün ömrümde örnek olduğunu belirtmek içindir. Bütün bunlara rağmen anne ve babamın arzu ettiği insan olamadım.

Babamın sağlığında ortaokul 1’nci sınıfa kadar okudum, fakat başarılı bir talebe olamadım. Askere gittim. Askerlik dönüşü kendime iş aradım ve bir Topografın yanında iş buldum. Ondan çok şeyler öğrendim. Onunla birlikte Türkiye’nin ziraat sahalarını gezdim ve 12.500 mikyaslı haritalarını yaptık.

Bu çalışma devresinin önemli anılarını sıralayayım:

1- Topograf (Ferit Koper) Türkiye Şeker Fabrikaları’nda görev aldı. Beni de birlikte götürdü. Söylediğim 12.500 mikyaslı haritalar, Türkiye Şeker Fabrikaları için yapmıştık.

O zaman vasıta yok, yaylı dediğimiz arabalar var. Onunla her tarafa birlikte gidemiyoruz. Çünkü atların yiyeceği yem büyük sorun oluyordu. Bu nedenle bütün köylere yaya gidiyor, akşamları köylerde kalıyorduk. Böylece haritaları yapıyorduk.

Bu çalışmalarımıza Ziraat Mühendisleri de katılıyordu. Köylülere: nasıl tarla sürüleceğini, nasıl ikileme yapılıp

pancar ekileceğini anlatıyor, birlikte getirdiğimiz çayı, şekeri, çocuk ayakkabılarını, fistanları dağıtıyor, pancar ekiminin önemini anlatmaya çalışıyorduk. Fakat köylüler, ana ve babasından gördüğü gelenek ve göreneklere göre tarlasını sürüyor, tabii bu sürüm işi iyi olmadığı için netice alınmıyordu. Köylüler bir türlü yeni sürüm işini kabul edemiyorlardı.

Bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Ziraat Müdürü ile köylere gitmiştik. Köylüler tarlayı yeni sürmüşler, fakat yapılan sürüm pancar ekimine elverişli değil. Büyük tezekler halinde tarla.. Köylüler Ziraat Müdürünün arabasını uzaktan tanıyorlar. Köylünün biri elinde kürek büyük tezekleri kırmaya başlıyor. Diğer bir köylü de büyük tezekleri arabaya yüklemeye başlıyor. Netice: Köylülerin yanına Müdürle birlikte geldik, Müdür köylüye sordu: "Tarlanın toprağını nereye götüreceksin böyle, arabaya dolduruyorsun?" Köylü korkudan bir şey söylemedi. Müdür arabaya yüklenen toprağı boşalttırdı ve tarlayı yeniden tırmıklattı. Tarla ekilebilir hale geldi. Şimdi o köylülerin hepsi şehirde apartman sahibi oldular.

Bu olay beni çok düşündürdü. Demek insan örf ve âdetinin dışında birtakım yenilikleri kolay kolay kabul edemiyor. Büyük çıkarları söz konusu olsa dahi..

2- Çalışmaya başlamadan önce çok dar bir dünya görüşüne sahiptim. Bir kişi ile konuşsam utançtan yüzüm gözüm kızarırdı. Bu nedenle bir aşağılık kompleksi içinde idim.

Bir gün şehir içindeki birtakım arazileri ölçmeye çalışıyordum. Kılık kıyafeti yerinde bir zat yanıma yaklaştı ve "Bu araziyi ölçemezsin" dedi. "Ben bu memlekette valilik yaptım" diye kendini tanıttı. Bu arazi ölçme işleminin kendisi ile bir ilişkisi olmadığını anlattım. Fakat adam direniyor, "Bu araziyi ölçtürmem" diyordu

Adamın gereksiz yere direnmesi bende bazı çağrışımlar yaptı. Tarlasını sürmesini bilmeyen köylü ile okumuş bu

adam arasında cahillik bakımından hiç fark yoktu. Ben ise bu tip adamları daima gözümde büyütür dururdum. Çünkü beni bu yolda uyaran olmamıştı. Artık utanmanın benim için yeri olmadığı, rastgele kişilerin benden daha bilgili olmadığı kanaatine yardım.

Bu olay üzerine, “Devlet dairelerine bu tip insanlar nasıl gelebiliyor, üst mevkilerde nasıl yer alabiliyor?” diye uzun uzun düşünmeye başladım. Fakat o günkü tecrübelerime göre bir türlü değerlendirme imkânı bulamadım. Bu olayın nedenlerini çözme imkânını ancak daha sonra bulabildim. Bu adamlar finans-kapitalin uşakları imiş. Kültürlü olmalarına gerek yok, sıkı sıkıya bağlı olmaları yeterli imiş.

3- Çalışmalar ilerledikçe ve insanlarla çeşitli temaslar kurdukça insan tecrübe sahibi oluyor ve her geçen gün yeni şeyler öğrendikçe okuma ihtiyacını duyuyor. Bu nedenle içimde okumaya karşı bir sevgi uyanmaya başladı. Okuyacaktım, fakat neyi? Bir türlü bilemiyor, okumaya başlayamıyordum.

Konya civarında çalışmak için görev verilmişti. İşe başlamak üzere Konya’ya gittim. İşte o an Konya’da Mevlana’nın Türbesini ziyaret ettim. Yazılmış birçok eseri olduğunu söylediler. Bende bunu incelemek için “mesnevi” kitabını aldım ve ondan sonra Mevlana ile ilgili bütün kitapları okudum. Mevlana gerçekten zamanının ilmini bilen kişi, eserleri insan uyarıcı. Benim de uyanmama neden oldu. Her zaman saygı ile anarım. İnsan âlemi bu sebepten kendisini anmaktadır.

4- Trakya bölgesine görev verildi. Bu görevler benim her geçen gün uyanmama sebep oldu. Trakya’da her köy, İç Anadolu köylerinin aksine, uyanık.. Arazi kıymetli.. Çeşitli lisanla konuşmalar yapılıyor. İlk zamanlar ben bu durumu çok yadırgadım. Fakat insanları tanıdıkça yanlış düşündüğümü anladım. Trakya köylüsünün İç Anadolu’ya göre çok uyanık olmasının nedeni Avrupa ile ilişkili.

Trakya'da çalıştığım müddetçe en önemli bir olayı anlatayım. Edirne'de Bulgaristan hudutlarında Arpalı karakolu civarında çalışıyorduk. Birden etrafımızı köylüler çevirdiler. Bizi alıp köye getirdiler. Edirne'ye telefon ettiler: "Bulgar hududunda casus yakaladık, gelin alın" diye. Oradan: "Arpalı karakoluna teslim edin, onlar bize getirirler." diye emir verildi.

Bizi köyden tekrar Arpalı karakoluna götürdüler, askerlere teslim ettiler. Askerlerin başında bir kumandan yok. Derdimizi anlatamıyoruz. Askerler bizim ısrarımız üzerine Edirne'ye tekrar telefon açtılar. Verilen emir şu oldu: "Ellerini bağlayın, Tunca nehrine yaklaştırmadan buraya alın gelin!.."

Yapılacak iş yoktu. Ellerimiz bağlı olarak Edirne'ye yaya yola çıktık. Nihayet Yanık Kışla'ya geldik. Bizi bir üsteğmene çıkardılar. Üsteğmen, birtakım yerlerle konuştuktan sonra, "Bizim sizinle ilgimiz yok, Edirne'ye gideceksiniz." dedi. Bir araba ile gitmek istedik, müsaade etmediler.

Ellerimiz bağlı Edirne sokaklarında gidiyoruz. Halk, "Bulgar casusları yakalanmış" diye, bize durmadan küfürler ediyorlar. Neticede Birinci Şube'ye geldik. Nezarete aldılar. İlk gün sorgu yapıldı. Nezarete geri götürdüler. Aradan bir hafta geçti, arayan soran yok. Biz başladık ileri geri söylenmeye. Bu sefer iki memur geldi. Bizi güzelce bir dövdüler ve söylenirsek daha kötü döveceklerini söyleyip gittiler. Tam bir ay nezarette yattık. Sonra "çıkın!" dediler.

Bizde hal kalmamıştı. Nezaretteki farelerden uyumak imkânı yoktu. En küçüğü bir kedi yavrusu kadar vardılar. Perişan bir halde bir otele yerleştik ve ilgili makamlara durumu duyurduk. Fakat neticede olan bize olmuştu.

Bu olay beni çok üzmüştü. İlk defa böyle bir olayla karşı karşıya gelmiştik.

Derdimizi anlatacak bir yer olmaması çok düşündürücü idi. Elimizde Genel Kurmay'dan çalışma iznini gösterir bir

belgenin olmasına rağmen bu hale düşmemiz bana çok dokundu. Şimdi ise çok normal karşılıyorum. Çünkü sebeplerini öğrenmiş oldum.

Buraya kadar gezdiğim köylerin örf-âdet ve geleneklerinden gözüme çarpanları anlatayım.

Trakya köylerinde genellikle bir bekçi vardır: Köye misafir geldi mi, onları alır, köy odasına veya hali vakti yerinde olup da oda sahibi evlere götürür. Misafir ederler. Bu köylerin dışında Bekçi teşkilatı var, fakat böyle bir usul yok. O zaman köyde hem aç kalır, hem de yatacak yer bulamazdık. Köy şoselere yakın ise kaza merkezlerine, gider, sokak döverdik. Uzakta ise, sabaha kadar açıkta kalırdık.

İç Anadolu köylerine gelince, durum tamamen değişik. Çok az yerde Köy Bekçileri gelen misafirleri karşılar, onlara yatacak ve yiyecek şey ikram ederdi. Genellikle köy ihtiyarları gelen misafirleri karşılar, köy odasına götürür veya hali vakti düzgün olanların odaları varsa oraya yerleştirirdi. Misafirlere gereken ilgiyi gösterirlerdi.

Söğüt civarında bir köy ilgimi çekti. Akşam köye geldiğimizde bizi misafir odasına aldılar. Yemek vakti geldi. Bütün köy odaya yemek gönderdi. Ve arkasından da hane sahipleri geldiler, oturup birlikte yemek yedik. Bu âdete başka hiç bir yerde rastlamadım. Hatırıma gelmişken yazdım.

Buraya kadar, sonuç: şunu itiraf etmek zorundayım. 30 yaşına geldim, hiç bir şey bilmiyorum.

Bu günden sonra öğrendiklerim beni gerçek hayata kavuşturdu. Bu bakımdan şimdiye kadar öğrendiklerimin tamamını kafamdan silip atmak gerekti. Ve bunu yaptım. Fakat çok zor olduğunu da söylemek zorundayım. Şimdiye kadar değer yargıları olan birtakım inançları silip atmak ve yeniden işe başlamak oldukça zor fakat zevkli.

Zorluğu şuradan geliyor. Yeni öğrendiğim bilgiler üstünde pratik bir çalışma olmadığından, yanlış iş yaptığım kanısına

insan elinde olmayarak kapılıyor ve eski inançtan koparken İnsanın içi burkuluyor, tüyleri diken diken oluyor. Fakat atılan adım sağlam olunca bu düşünce yargısının ne kadar saçma olduğunu insan öğrenmiş oluyor ve ileriye daha emin adımlarla ilerliyor.

30 yıl sürece içimde bir his beni, bir boşluk olduğunu ve bunun doldurulması gerektiğini dürttü durdu.

Bu dürtünün gerekçesi ortaya çıktı. İnsan kendi kişiliğine kavuştukça, toplum içinde yerini aldıkça, çalışma zevkine daha çok inanıyor. İnandıkça da bütün zorlukları yok ederek ileri bir adım atıyor.

Daha önceleri sol lafını duymuştuk. Fakat ne demek olduğunu bilmiyorduk. Öğrendik ki, sol demek, insanın kendisi ve kişiliğe kavuşması demekmiş. Bunu öğrenmeni istemeyen bir sürü kuvvetler var. Fakat insan bunları yok eder. Kendi kişiliğine kavuşur.

Günlerce kafamı meşgul eden düşünceyi artık çözmüştüm. Bundan sonra yeni bir yol çizmem gerekiyordu. Onu yaptım. Bu olaya başlarken de, daha önce öğrendiğim bütün değer yargılarını, maddi manevi ne varsa silkip attım. Yeni bir dünyaya başladım.

-2- Örneğin:

- Daha önce arkadaşlık kurduğum kişilerden ve bulundukları muhitlerden uzaklaştım.

- Devlet dairelerinde iyi bir maaşla çalışıyordum. Ayrıldım. Kendimi işsizliğin pençesine attım.

Bütün bunlar bir anda verilen karar değil, öğrendiğim düşünce sonunda vardığım karar idi. Bu kararda beni en çok zorlayan bir olay vardı. O da evli olmam. 4 çocuk vardı. Bu işe de onları yok sayarak harekete geçmem gerekiyordu. Ve öyle de yaptım.

Bu hususta beni çok suçlayan olacaktır. Fakat ben kendimi, bir ailenin değil, toplumun ferdi olarak kabul ettiğimden, bundan sonra yapacağım mücadeleyi de

bireylere değil topluma hediye etmek amacında idim. Ve öyle de yaptım.

Çocuklarımla olan ilişkim kesilmedi. Fakat gerektiği kadar ilgi gösteremedim. Şimdi onlar okudular, yeni yeni şeyler öğreniyorlar. Ve yaptığımız mücadelenin kutsallığına inanmışlardır.

Bu durum beni çok mutlu etti. En zor iş böylece çözüme kavuştu. Yalnız bu işte beni anlamayan bir tek kişi kaldı, o da ailem. Ona da hak veriyorum. Cefakâr bir kadın. Çocukların büyümesinde büyük rolü oldu.

Eski hikâyeyi burada kapatıyorum. Yaşamımın 2’nci kısmına geçeceğim.

İsveç, 241978

BÖLÜM 2

Yapı-İş Sendikası Ankara

İşten ayrılalı 2 yıl oldu. İşsizlik son derecede rahatsız ediyor. İş bulma imkânları yok. Bu nedenle, iş arama maksadıyla Yapı-iş Sendikası ile irtibat kurdum. Sendika'ya bir Amerikalı gelip gidiyor. Bir gün Sendika'da otururken Amerikalı tekrar geldi: "İşsizliği protesto edelim. Ne kadar işsiz arkadaş toplayabilirsiniz?" diye sordu. Orada bulunanlar kendilerine göre birtakım rakamlar verdiler. Bir kısmı da, "Araştıralım" dedi. Ve ertesi günü toplanmak üzere ayrıldık.

Ben kendi yönümden yaptığım araştırma sonucu 1000 kadar kişinin toplanabileceği kanaatine yardım.

Scan0015 teki fotoğraf var

Meclis'e yürüyen işsizler (3 Mayıs 1962)

Netice: Her arkadaş kanaatini söyledi ve ne kadar kişiyi toplayabilirsek toplayacağız ve Meclis'e yürüyüş yapıp iş isteyeceğiz..

Ertesi günü (3 Mayıs 1962) alınan kararı uygulamaya koyulduk. Bir de ne görelim! Gelen kalabalık 5000 kişinin üstünde. Ve yürüyüş başladı. Meclis'e geldik. Bizim geldiğimizi duyan milletvekilleri Meclis'in arka kapısından Wolkswagen arabalara 6-7 kişi girerek kaçmışlar. Sonradan öğrendik.

O günlerde Başbakan İsmet İnönü idi. Meclis'e geldi Meclis Başkanı Fuat Sirmen ve Senato Başkanı S.Hayri Ürgüplü, ne istediğimizi sordular. İşsiz olduğumuzu, bize iş temin etmelerini söyledik. "Gerekli garantiyi Sendika Başkanı Tahir Öztürk'e verin!" dedik. Ve öyle de yaptılar. Biz de Meclis'ten ayrıldık.

Ertesi günü gazetelerin başlıkları şöyle idi: "Çıplak Ayaklılar Meclis'te"( )

Bu olay oldu. Ertesi günü Sendika'da otururken, polis Şendika'ya baskın yaptı ve yakaladığı işçiyi alıp götürdü.

Olay içinde bulunanları tespit etmeye çalıştı. Netice alamadı. Fakat çok zorlu, bir sopa atarak serbest bıraktılar.

Bu durumu Başbakana tekrar Sendika duyurdu ise de, hiçbir cevap alamadı Bizler yediğimiz sopayla kaldık.

Bu olay böylece, kapandı, fakat yeni iş sahaları açıldı.

Scan0017 de 2 adet fotoğraf…

Karadeniz Ereğlisi

Ereğli'ye İstanbul'dan geldim. Uzun bir zaman işsizdim. Yol parasından sonra cebimde 750 kuruş para vardı. Gün Cumartesi. Otobüsten iner inmez doğru iş istemeye gittim. Müracaat formunu doldurdum. "Sen git, biz sonra haber veririz" dediler. Bu durum benim işime yaramıyordu. Hemen daire şefini gördüm; imtihan yaptı, işe giriş belgesini imzaladı. Böylece Morrison( ) şirketine Topograf olarak girmiş oluyordum.

Beni 3'üncü sahaya gönderdiler. Kısım şefi ile görüşmemi ve iş başı yapmamı istediler. Kısım Şefini gördüm, işe başlamış oldum. Ancak işe giriş belgelerini hazırlayıp personele vermem gerekiyordu. Fotoğraf çektirmem lazımdı. Fotoğrafçıyı buldum. Paramın olmadığını, hemen ödeyeceğimi söyledim. Adam anlayışlı çıktı; resimleri çekti ve verdi. Böylece zorluğun bir kısmı çözülmüş oldu.

Akşam yaklaştı. Yatacak yer gerekli. Bu durumu nasıl çözüme bağlarım diye düşünürken yanıma bir işçi yaklaştı. Kendisi Erzincan ilinin Tercan kazasından imiş. İş için gelmişler. İşe giremediklerini söyledi. Ben de durumumu kendisine açtım. "Biz bir oda tuttuk, sen de kal" dedi. Ve beni arkadaşlarına tanıştırmak üzere alıp götürdü. Arkadaşlarla tanıştık. Hepsi candan samimi insan idiler. Yalnız hiç birisi işe girememişti. Ben, "Sahada ekip kuracağım, adam lazım; şefle konuşur sizi alırız" dedim. Ve ertesi günü şefle konuştuk. Bu arkadaşları da işe aldık. Böylece önemli bir konu çözüme bağlanmış oldu.

Çünkü Ereğli'ye iş istemek için her gün 500 i1â 1000 kişi arasında gelen vardı. İş alamıyorlar. Yatacak yer yok. Mezarlık içleri adamla dolu. Ev kiraları birden yükseldi. Oteller, aynı şekilde. Rezalet diz boyu Yemek yemek bir olay. Ekmek yetmiyor. Her şey karaborsa. İşte böyle karışık bir ortamda işe girmekle büyük şanslı idik.

Sahaya her gün müracaat oluyor, fakat gerekli işçi alınmıyor. Rüşvet akıl almaz şekilde. Gelen işçi soyuluyor. Bu soyguna İş ve İşçi Bulma Kurumu müdürünün de ortak olduğu ileri sürülüyor. Netice, yapılan şikâyet sonucu müdür tutuklandı ve mahkemeye verildi. Bu rüşvet olayı da böylece doğrulandı.

Her yer boş işçi ile dolu. Kahvelerdeki sandalye sabaha kadar bir işçi için fahiş fiyatla kiraya veriliyor. Takip eden yok.

İşe gireli 15 gün oldu. Sabah işbaşı yapmıştık. 1000 veya 1500 kişi ellerinde Türk Bayrağı Morrison şirketinin müdüriyet binasına doğru yürüyor. Başlarında kahvecilik yapan Karslı Battal var. Göğsüne Türk Bayrağını sarmış, yürüyüşe katılanları ajite etmekte.

Yürüyüşçüler Müdüriyet binasına gelinceye kadar Müdüriyet binasının etrafını deniz piyade alayı sarmıştı. Netice, yürüyüşçülerle Alay Kumandanı konuştu ve kalabalık dağıldı. Fakat iş bununla kalmadı. Yürüyüşe katılanlar tespit edildi ve şehir dışına sürgün edildiler. Karslı Battal'a da iş verdiler. Sonunda öğrendik ki, Karslı Battal Emniyet adamı imiş.

Bu olay aklı başında olan herkesi düşündürdü. Ve dedikodu sahaya yayıldı. Artık her gün huzursuzluk devam edip gidiyordu. Bu arada Ankara'ya haber salıp Sendikayı kurmak istediğimizi bildirdik. Tahir Öztürk, Yusuf Sarı isimli bir arkadaşı gönderdi. Sendikaya yer aradık, bulduk ve işçilerin sendikada birleşmelerini istedik.

Scan0019 daki fotoğraf var

12 Ağustos 1962'de Yapı-İş Federasyonu tarafından düzenlenen "Sömürücü Patronlara İhtar ve Hükümetin Sosyal Politikasını Eleştiri" mitingi

Sahadan her ay sendika için gerekli parayı topluyorduk. Fakat Sendikalar Kanunu henüz çıkmadığı için, hiç bir iş yapılamıyordu. Ancak, işçilerin, şunun bunun elinde oyuncak olmasına engel olundu. Olayları protesto için büyük bir yürüyüş ve miting düzenlendi. O sırada Türk-İş'e bağlı bütün sendikalar katıldı ve büyük bir yürüyüş yapıldı. Sendikanın yaptığı en önemli iş bu oldu.( ) Morrison şirketi hafriyat işini bitirdi, işi tasfiye etmeye başladı. Makine montaj kısmı için Foster Wheeler şirketi işçi almaya başladı. Morrison şirketinden çıkan işçi Foster'e giriyor ve çalışmayı devam ettiriyordu. Ben Saha Şefinin yardımcısı olduğum için işim devam etti. Bütün işler bitti, öyle işten ayrıldım.

Foster'e müracaat ettim. Beni Maliyet Mühendisliği yardımcılığına aldılar.

Bu arada Sendikalar Kanunu çıktı. İşçileri sendikalı yapmak için yoğun bir çalışmaya girdim. Benimle birlikte 40 kişi çalışıyordu. Ve her gün işçileri kontrol ediyorlardı. Bu sebepten işçilerin sendikaya girmeleri zor olmadı.

Ancak biz işçileri sendikalı yapınca iş değişti. Foster Wheeler şirketinin Türk Müdürü 27 Mayısçı bir albay idi, Bir sabah beni çağırdı, işçileri sendikaya kayıt etmekten vazgeçmemizi arkadaşlara söylememi istedi. Bu olayı sendikada tartıştık, daha gizli hareket yapmamız için karar aldık. Ancak, ne konuşuldu ise Albay'a aynen söylenmiş. Bizim Kayıt ettiğimiz üye fişlerini de Albay'a teslim etmişler. Albay bunları bana gösterdi: "Boşuna uğraşıyorsunuz, işe şimdiye kadar yaptığınız kayıtlar burada, sen ve arkadaşlarım bu işten vazgeçin!" dedi. Demek ki sendika yönetiminde bunlara ait adam var. Bu ortaya çıkmıştı.

Akşam Sendika Başkanını bir kenara çektim, “Üye kayıt fişleri nerede?” dedim. “Sendika’da” dedi. “Emin misin?” diye sordum. “Evet” dedi. “Öyle ise Sendika’ya gidince bak, üye kayıt fişleri yok. Fişler Foster şirketinin müdüriyet binasında” dedim. Başkan merak etti. Sendika’ya gidip geldi. Şaşırdı. Söylediğim doğru idi.

Bu olay şu gerçeği ortaya çıkardı. Sendika yönetiminde aynı düşünceleri paylaşan kişiler olmadıkça başarı olmayacaktı. Bunun üzerine işyerinde arkadaşlarla olayı tartıştık. Bundan böyle işverenle mücadeleyi sahada yapmaya karar verdir. Alınan karara göre her gün bir branşta işçi greve gidecek ve haklarını isteyecekti. Diğer taraftan da Sendika mücadele eder görünecekti.

Ve alınan kararlar tatbikata kondu. Her gün bir branşta işçi greve gidiyor, hak istiyordu. İşveren bu işi karıştıranları aramaya başladı. Ve tabii sonuçta kimlerin bu işle uğraştığını öğrendi. Bu durum işçiler tarafından öyle benimsendi ki, kimsenin kendisini uyarmasına lüzum kalmadı. Bir işçi işten mi atılıyor, bütün işçi işi birden bırakıyor. Ücret mi istiyorlar, durum gene aynı. Artık işveren işyerinde inisiyatifi elinden kaçırmıştı. İşçilerin isteklerine ister istemez boyun eğmek zorunda kaldı.

Ancak, Sendika bir başarı gösteremediği için, Toplu Sözleşme yapma imkânı olmadı. Olamazdı da. Çünkü üye fişleri işverene satılıyor ve durumu rahatlıkla engelliyorlardı.

Bu arada Sendika kongresi yapıldı. Beni yönetime almak istediler. Girmedim. Ancak dışarıdan yardımcı oldum.

Kongre’ye Bülent Ecevit geldi; konuştu. O zaman Çalışma Bakanı idi.

Genel Merkez Kongresi için beni de delege olarak seçtiler ve Sendika’nın Genel Merkez Kongresini yapmak için Ankara’ya gittik. Yolda Kızılcahamam’a uğradık, orada Oleyis Sendikasının otelinde bir saat kadar kaldık.

Ankara'da Kongre bitti, Ereğli'ye geri geldik. Ertesi günü beni Emniyet'ten çağırdılar. Gittim. "Bolu ormanlarında bir Beyaz Saray varmış, orada toplantı yapmışsınız" dediler ve ifademe başvurdular. Ben Kızılcahamam'da Oleyis Sendikasının otelini söyledim. "Dışarıda bekle" dediler. Beklemeye başladım. Savcılıktan kâğıt geldi. Tutuklanmam için mahkemeye çıkardılar. Hâkim anlayışlı çıktı. Tutuklamadı.

Artık şu anlaşılıyordu: Bundan sonra durum zorlaşacaktı. Ve öyle de oldu. Bir olay oldu mu, hemen emniyete çağırıyorlar. İfadem alınıyor, tutuklanmam için mahkemeye sevk ediliyordum.

Bu durum işçiler tarafından anlaşılınca, beni ne zaman tutuklamaya kalksalar, işçiler işi bırakıyor ve işvereni protesto ediyorlardı. Uzun bir müddet bu böyle devam etti..

İşveren baktı ki bu yol çıkar yol değil, beni satın almaya kalktı. Olay şu idi:

Scan00021 deki fotoğraf

12 Ağustos Mitingine katıldıkları gerekçesiyle Morrison şirketinde çalışan 150 işçinin çıkarılmasını protesto için K. Ereğli'sinde Atatürk anıtına yapılan yürüyüş

Evden ayrılalı uzun bir zaman olmuştu. Kızım ilkokulda okuyordu. Okulda dedikodu yapmışlar Bu kızın anası babası yok mu, diye. Bu durum çocuğa fena halde tesir etmiş. Okula gitmemek için "ayaklarım tutmuyor" diye başlamış konuşmaya. Durumu bana bildirdiler. Ben de çocuğu Ereğli'ye yanıma istedim. Çocuğu getirdiler. Baktım çocukta bir şey yok. Yalnız çevrenin dedikodusu çocuğu kötü duruma düşürmüş. Bunu çalıştığım işyerinden duymuşlar. Çocuğu tedavi için Amerika'ya götürmemi, masrafları şirketin karşılayacağını söylediler. Bu çirkin teklifi şiddetle reddettim. "Ben çocuğu tedavi edecek kadar çalışıyor ve karşılığında para alıyorum. Benim kimsenin yardımına ihtiyacım yok" dedim. Ve bu olay da kapandı.

Kız çocuğuna gelince... Bir hafta işyerine getirdim. İşçilerle tanıştırdım. O kadar çok insan gördü ki, hastalığı unuttu. Başladı işçilerle oturup konuşmaya, gezmeye. Bu hastalık işi de böylece kapandı gitti.

Şirket tarafından yapılan teklif reddedilince, işyerinden çıkışım için hazırlık başladı. Ancak kolay kolay işten çıkaramıyorlardı. Çünkü işçilerin devamlı desteğini görüyordum. Bu durum şirketi oldukça rahatsız ediyordu ve çare arıyorlardı.

Ereğli'de son günler artık taşlamıştı. İşçiler gruplar halinde işten çıkıyor, işveren işi teslim ediyordu. Bu durumdan yararlanarak benim işime de son verdiler. İşçiler: "Ereğli'den ayrılma; Sendika'da görev al, destekleyelim.." dediler ise de, bu durum benim için geçerli bir şekil değildi. Ereğli'den ayrılarak İstanbul'a gitmeye karar verdim. Ve öyle de yaptım.

Netice:

Ereğli olayları bana şu gerçeği öğretti: İnsanları sevmesini ve hiç bir karşılık beklemeden insanlara hizmet etmeyi. Bu gerçeklik bundan böyle hayatıma hâkim olacaktı ve oldu da.

İşçilerden gördüğüm ilgi, insanı bir ömür boyu mutlu etmeye yeter de artar bile.

Ereğli çalışması böylece kapanmış oldu.

Grevleri detaylı anlatmak için durumun müsait değil. 33 branşta grev oldu.( ) Her birinde önde yardım etmeye çalıştım,.. Başarılı olduk zannediyorum. Çünkü işçilerde medeni cesaret hızla gelişti. Bunu fark ettim.

Yapı-İş Marmara Bölge Sendikası İstanbul:

Marmara Bölge Sendikası'nın Başkanı Suat Şükrü Kundakçı idi. Onu Ankara'ya Yapı-iş Merkez Kongresi delegesi olarak gittiğimde tanıdım. Yanında Arif Erim vardı. Ankara'ya birlikte gelmişlerdi. Mali durumları çok kötü idi. Onlarla tanıştığım gün Gençlik Parkı'na götürdüm. Birlikte yemek yedik. Durumum müsait olursa, İstanbul'a gidersem birlikte çalışmayı kararlaştırdık. Aradan bir yıl geçti. Ben İstanbul'a gittim. Marmara Bölge Sendikası'nı aradım ve Perşembe Pazarı'nda bir yerde buldum. O gün Suat ve Arif'le birlikte oturup konuştuk. Çalışmalarını, anlattılar. "Beraber çalışalım" dediler. Ve bunun üzerine çalışmaya karar verdim.

Ben Marmara Bölge Sendikası'nda görev aldığım zaman, Sendika, Unkapanı'nda İbrahim Yolal inşaatına ait 60-70 kişilik bir işyeri ile sözleşme, yapmıştı. Ataköy inşaatlarında çalışma yapmışlar, fakat netice yok. Buna benzer daha 3 işyeri ile irtibat kurmuşlar, fakat netice alıcı olmamış. Çalışmalar devam ediyordu.Sendika'nın mali durumu: Yok.. Sıkı çalışmak gerekti. Ve öyle de yaptık.

Tarabya Oteli inşaatının işini bitirdik. Sendika ufak da olsa bir gelire kavuştu.

Ataköy inşaatlarından iki sendika birden aidat istemişler. İşveren aidatları kesiyor fakat hiç bir tarafa ödemede bulunmuyordu.

Olay şu idi:

Yapı-İş Sendikası Genel Merkezinde görüş ayrılıkları var. Bir kısım yönetici "Yapı-İş Federasyonu olarak çalışalım" derken, diğer taraf "Milli sendika olalım" diyor ve sendika ikiye bölünüyor. Her iki tarafta üyenin kendisine alt olduğunu bildirerek aidat kesilmesini istiyorlar.

Ben Sendika'da göreve başlayınca, "Aidat talebinden vazgeçelim, işçi ile irtibat kuralım" dedim. Kabul edildi. Aidat kesilmemesi için işverene yazı yazdık. Bunu bütün işçilere duyurduk. İşçiler arasında bu durum memnunluk yarattı. Artık her gün irtibat kuruyor ve işçilerle ilgileniyorduk. Sendikada bir canlılık başladı. Suat bu durumdan çok memnun kaldı. Bana daha da sahip çıkmaya başladı.

Sendikayı gelire kavuşturmak için büyük bir işyerinde toplu iş sözleşmesi yapmak gerekti. Bunu Suat'a anlattım. "İşyeri buldum" dedi. O günlerde Karamürsel'de Havaalanı inşaatı yapılıyordu. İçeride 400-500 kişi kadar işçi çalışıyordu. Görev verildi. Karamürsel'e Adem Ersöz'le birlikte gittik. İki gün Karamürsel'de kaldık ve işçilerin tümünü Sendika'ya üye yaptık. Bu üye kayıt işinde, Ereğli'de çalışan Karslı işçiler vardı, beni tanıyorlardı. Sahada diğer işçileri de uyarmak kolay oldu. Bu suretle Sendika büyük bir işyerine sahip olduğu gibi, gelir durumu da düzeldi.

Karamürsel işyerine gidip gelirken Yücel Kıvılcım'ı da tanıdık. TÜNATOS Sendikasının başkanlığını yapıyordu ve sendikal konuları çok iyi biliyordu. Bu arada ondan çok yararlandık. Sendikal gelişmelerde yardımcı oldu.

Sendika tam gelişeceği bir sırada bölünmekle karşı karşıya kaldı.

Olay şu idi:

Suat Sendika yönetimine hiç bir hak tanımıyor, daima kendi kararlarını uyguluyordu. Bu yönetim kadrosunu değiştireceğini söyledi. Değişiklik gerekli idi. Fakat bunu usulüne uygun yapmak doğru idi. Fakat Suat uygulamayı değişik yapmaya kararlı idi. Yönetim Kurul üyelerinin ücretlerini düşürecek ve onlar da "Düşük ücretle çalışmayız" deyip çekip gideceklerdi. Hesap bu idi. "Bu usul geçerli değil, sana karşı çıkarlar, zor durumda kalırsın" dedim. İnanmadı. Uygulamaya başladı. Bunun üzerine

yönetim kurulu üyeleri birleşerek Suat'ı Sendika'dan ihraç etmeye karar verdiler. Sendika'ya geldiğimde Adem Ersöz bana bunu açıkladı. "Doğru değil" dedim ise de, kararları kesindi. Durumu Suat'a söylediğim zaman, kuşku ile bana baktı: "Bu işi onlar yapamazlar, sen yardım ediyorsun" anlamında sözler sarf etti. Bu işle ilgim olmadığını, olayın gelişmesine Şefik Öke'nin öncülük yaptığını söyledim. "Bu durumda ne yapalım?" dedim. Benim onlarla olmamı, durumu izlememi istedi. Ben de onlarla birlik oldum. Suat Sendika'dan ihraç edildi. Ataköy inşaatlarından Mehmet Yavuz, Mustafa Tokel, Hasan Kır, Muafa Eroğlu, Burhan isimli temsilciler Sendika yönetimine geldiler. Bana da Sendika'da sekreterlik görevi verdiler. Sendikanın ismini Türk Yapı-İş olarak değiştirdiler. Bu hususta Şefik Öke Genel Başkanlık görevini üslendi. Birinci Şube ile de sıkı ilişkisi vardı. Durumu Suat'a anlattığımda şaşırıp kaldı..

Artık Türk Yapı-iş Sendikası olarak faaliyet gösteriyorduk. Ataköy inşaatları da Sendika'ya girince Sendika mali yönden iyice gelişti.

Sendika yönetimine gelenler hiç bir şey bilmiyorlardı, işi Şefik idare ediyordu. Bir gün benim Suat'la ilişki kurduğumu öğrenmişler, bana sordular. "Suat'la görüştüğüm doğru" dedim. Ancak tesadüfen olduğunu söylediysem de inanmadılar. Bu suretle onlarla benim arama da ayrılık girmiş oldu.

Bir gün Sendika'ya geldiğimde bütün yönetim kurulu üyeleri toplanmışlar,karar vermişler, beni Sendika'dan ihraç etmeye.. Kararı bana söylediler. İtiraz ettim. Hemen atamadılar. Usulen ve kanunen uygun bir yol aramaya koyuldular. O gün Suat'la buluştuk. Durumu anlattım. Şaşırdı. "Ne yapalım?" dedi. Ben de: "Bir Sendika kuralım. Oya bizimle birlikte, bunları tasfiye ederiz." dedim. Ve öyle yaptık. YİS-Yapı işçileri Sendikası'nı kurduk.( ) Marmara Bölge Sendikası ve Türk Yapı-iş çatısı altındaki çalışma da böylece sona ermiş oldu.

Buraya kadar netice:

Şunu iyi bilmek gerekli: Tecrübesizlik insanı şaşkına çeviriyor. Önüne gelen bir şey söylüyor. Netice alınmıyor. İşler daha da karışıyor. Ve çıkmaza giriyor.

Bu çıkmazı Suat başlattı. Ben de ona yardımcı oldum. Hiç netice alamadık. İnsanları kendimizden uzaklaştırdık. Kurulu işi bozduk o kadar. Daha dikkatli olsa idik. Bugün Türk Yapı-iş Sendikası olmaz, işçinin başına bela kesilmezdi. Hatamız bu işte büyüktür.

Bütün olayları anlatmaya gerek duymuyorum. Çünkü çok olumsuz işler yaptık. Sorumlusu Suat ve benim. Tek kelime ile durum bu. Türk Yapı-iş olayı kötü idaremiz yüzünden ortaya çıktı.

Gerçekte bizim komünist olduğumuz bilinçli şekilde yayıldı. Ve sendika yönetiminde görev alan bilinçsiz işçiler de komünist laflarından ürktüler. Aleyhimize karar verdiler. ( ) Aradan zaman geçince bu işte hatalı olduklarını anladılar ise de, iş işten geçmişti. Bu iyi niyetli işçilerle sonunla YİS'te beraber çalıştık.

YİS-Yapı İşçileri Sendikası

Sendika kuruldu. Ben iki taraflı çalışıyorum. Türk Yapı-İş'te göreyim hâlâ devam ediyor. Fakat bugün veya yarın atılmam söz konusu. Bu sırada Zeytinburnu ve Tuzla göçmen evleri inşaatı toplu iş sözleşmesini yürütüyorum. İşin sonuna gelince sözleşme imzalamaya sıra geldi. Sözleşmeyi YİS-Yapı işçileri Sendikası adına imzaladım. Ve aradan 6 gün geçti, sözleşme kanunen kesinleşti. Böylece YİS'in 150 kadar hukuki üyesi oldu. Tabii bu durum ileride Türk Yapı-iş yöneticileri tarafından öğrenildi ise de iş artık bitmişti. Bir şey yapmadılar. Mahkemeye verdiler. Mahkeme YİS'e ait olduğunu tasdik etti.

Bu arada Küçükçekmece Ambarlı Termik Santralında inşaat başladı. İşi Lummus isimli bir Amerikan şirketi aldı. Burada çalışan işçilerin hepsini tanıyorum. İlk zamanlar Türk Yapı-İş'e üye kayıt etmiştim. O fişleri iptal ettim, YİS'e

üye kayıt yaptım. İşvereni toplu sözleşmeye çağırdık. Gelmedi. Biz de sendika olarak grev kararı aldık. Ve bu işyerinde hiç parasız bir greve başladık. Grev 20 gün sürdü( ). İşveren sonunda anlaşmaya geldi. O günün en geçerli bir toplu sözleşmesini imza ettik. Bu işyerinde de 150 kadar üye sahibi olduk.

Sendika bu sırada hem üye ve hem de para sahibi oldu. Fakat beni de bu faaliyetlerim bahane edilerek Türk Yapı-İş'ten attılar.

Sendika merkezini iyi bir yere taşımak için karar alındı ve yer bulundu. Oraya taşındık. Artık çalışmaları ikiye bölmüş idik. Birincisi yeni işyerleri temin etmek. Bu benim göreyim idi. İkincisi Türk Yapı-iş Sendikası adına daha önce imza edilen işyerlerinde çalışmak ve işçiyi istifa ettirmek idi. Bu görev de Adnan ve Suat'ın idi. Her iki kararda da başarılı olundu. İşçiler YİS'e girmiş. Sendika eski gücüne çıkmıştı.

İşte bu arada Petrol Boru-Hattı inşaatı başlamıştı.

Bu kısma geçmeden, 1'inci grevin özelliklerinden bahsetmek istiyorum.

Grev kararı alındığında Küçükçekmece'ye gidecek tren parası hiç kimsenin cebinde yok. İşçiler işe yeni başlamışlar, onlarda da para yok. İşyerine yakın çadır kurmak lazım. Çadır arıyoruz. Yok. Maden-İş'e gittik. Prensip kararından bahsedip çadırı vermediler. En genci bir sendika bize çadırı verdi. Hava sonbahar, yağmurlu günler.. Çadır yetmiyor.

İşçilerin bir kısmı dışarıda kalıyor. Çadır arıyoruz. Yok.

İşveren bu durumu biliyor. Grevi kırmak için çeşitli taktikler uyguluyor. Bölge Çalışma Müdürünü de kendilerine yardımcı seçtiler. Bölge Çalışma Müdürü beş vakit namaz kılan ve 5 vakitte yalan söyleyen biri. İşçiler bu durumu pek göremiyorlar. Onların söyledikleri birtakım uydurma laflara inananlar çıkıyor. Bu bakımdan işçilerin yanından, hiç ayrılmıyor, işverenin ve yârdim edenlerin temaslarına engel oluyorum. Bu durum bir hafta sürdü.

Geçerli sonuç alamadılar. Ve sözleşme imzalandı. İşbaşı oldu.

Bu grevde işçiler özellikle resmi devlet dairesinin başında görevli bir kişinin nasıl sermaye adına yalan söylediğini, jandarmanın onların emrinde nasıl çalıştığını gördüler. Ve bu işçiler, çalıştıkları sürede bu grevi unutmadılar.

Toplu sözleşme ile elde edilen haklar hemen işçiler arasında yayıldı. Ve sendikanın gelişmesine yol açtı.

Bu arada MWK isimli bir ikinci Amerikan şirketi aynı işyerinde iş aldı. Oraya giren işçiler de sendikaya üye oldular. Ve daha iyi bir sözleşme imzalandı.

Artık Sendika iyice gelişme yolunda. Bu arada Suat ve Yücel Avrupa'ya gittiler. MWK sözleşmesi son anda imza edilirken Suat geldi. Yücel'le araları açılmış. Birbirlerini suçladılar. Fakat kim haklı, bir türlü karara varamadım.

Scan0026'daki fotoğraf var

Anbarlı Termik Santralı inşaatı Lummus şirketi grevine katılan işçilerden bir gurup (15.10.1965)

Petrol Boru-Hattı İnşaatı Ve Grev:

Küçükçekmece Termik Santralında MWK ile Lummus şirketlerinin toplu sözleşmeleri bitmiş; işçiler kongre ile Sendika yönetimine getirilmiş, açıkçası işçiler Sendikaya sahip çıkmışlardı.

İşçilerin bu birlik hareketini tamamlamak için seminerler düzenlendi ve işçi eğitimine önem verildi. İşte böyle bir durumu düzenlemekle meşgul iken, sabah gazeteleri, boru hattı inşaatında 1500 işçinin direnişe geçtiğini yazıyordu. Bu durumdan yararlanmayı düşündük: Lummus işyeri Sendika Temsilcisi Fahrettin Tunçkaya ve ben birlikte görev aldık. Ve İskenderun'a gitmek üzere hareket ettik.

İskenderun'da durumu incelediğimizde, direnişin bittiğini, işçilerin Dörtyol, Osmaniye ve Bahçe'de gruplar halinde çalıştıklarını öğrendik. O akşam Dörtyol'a gittik,

otelde kalan işçilerle görüştük ve işyerine geleceğimizi söyledik. Aynı gün Osmaniye'ye gittik, orada çalışan işçilerle görüştük ve işçileri Sendikalı yapmak istediğimizi söyledik. İşçiler gündüz arkadaşları ile konuşacaklarını, akşama buluşmamızı istediler. Ve öylece anlaştık.

Fahri'nin Adanalı arkadaşları vardı, onlarla tanıştık. Fahri ertesi sabah İstanbul'a döndü. Ben de Dörtyol'a tankların yapıldığı yere gittim. İşçilerle görüşmemiz sonucu şunları Öğrendik: Bu işyerinin ismini şimdi hatırlayamadığım bir Fransız şirketi( ) yapıyordu ve inşaatta 35 işçi kaynakçı ve montajcı olarak çalışıyordu. İşçileri Sendikaya üye yaptım. Sendikanın işyerinde kanunen söz sahibi olabilmesi için ne kadar müddet bekleneceğini işçilere anlattım, kanunsuz iş bırakmamalarını söyledim. Ve öğle üzeri işyerinden ayrılıp Osmaniye'ye gittim.

Akşam Osmaniye'de diğer işçilerle konuşurken Dörtyol tank inşaatındaki işçilerden biri geldi. İşçilerin grev yaptığını, beni istediklerini söyledi. "Yarın sabah orada olurum" dedim. Osmaniye'de işçilere Sendikanın önemini, kendilerine ne gibi haklar sağlayabileceğini, birlik olmalarını ve neticede işçilerin kazançlı çıkacaklarını anlattım. Üye yapmak için harekete geçtim. Mevcut işçileri üye yaptık. Olmayanları üye yapmak için boş üye kayıt fişi verdim. Doldurup imza ettirip getirmelerini istedim.

Bir kısım işçiler bir evvelki direnişte kendilerini kandırdıklarını, hiç bir hak elde edemediklerini söylediler. Bunlara gereken cevap verildi. Resmi daire olmasına rağmen işverenlerin bu dairelerde sözünün geçerli olduğu, onun için bir Sendika ile birlikte mücadele edilirse kazanabilecekleri anlatıldı. Onlarda Sendika ile birlik olacaklarına söz verdiler.

Ben ertesi gün sabah erkenden Dörtyol tank inşaatının yapıldığı yere geldim. İşçiler çalışmıyordu. Beni görünce etrafıma toplandılar. "Ne yapacağız?" diye sormaya başladılar. Yapılan işin kanunsuz olduğunu, işveren isterse

tüm işçinin iş akdini feshedebileceğini, bu hakkı kanunun işverene tanıdığını söyledim. Şimdi benim söylediklerimi aynen uygularlarsa belki işvereni suçlu çıkarır, 1 yıllık ücretleri karşılığı tazminat alırız, diye anlattım. Neler yapılması gerektiğini teker teker işçilere öğrettim. Ve bir yazı ile Bölge Çalışma Müdürlüğüne müracaat ederek, Sendikaya kayıt ettirmiş olmamdan dolayı işverenin işçileri işten attığını, bu işlemin yasal olmadığını, bir müfettiş marifetiyle durumu tespitini istedim. Aynı gün müfettişle işyerine geldik. Benim işçilere öğrettiklerimi işçiler ayrı ayrı müfettişe söylediler ve tutulan tutanakları imzaladılar. Birer suretini de ben Sendika dosyası için aldım.

Bu tespit işi yeterli değildi. Hemen Dörtyol iş Mahkemesine bir müracaatla bu haksız işlemin durdurulmasını, işçilerin işe iade edilmelerini istedim. Benim bu müracaatlarım işvereni uyandırdı. O da Valiliğe müracaat ederek işyerinin emniyete alınmasını istedi.

İş Mahkemesi hâkimi ile işyerine geldiğimizde işçiler bir tarafta duruyor, Jandarmalar bir tarafta duruyordu. Kaymakam erkenden gelmiş, “Bu direniş kanunsuzdur” diye işçileri işbaşı yapmaya zorluyordu. Hâkimin yanında Kaymakama müdahale ettim. Haksız işlemi işverenin yaptığını, durumu tespit için Mahkemeye müracaat ettiğimizi söyledim. Hâkimin bu maksatla burada olduğunu bildirdim. Ve işçilere baskı yapılmamasını istedim.

Kaymakam, Hâkim ve ben işverenin yazıhanesine gittik. Fransızlar gelenlerle hiç ilgilenmiyor, üstelik Hâkimin yanında birisi işiyordu. Bu durumdan yararlanmak için, “Hâkim Bey, dedim, bu adamlar kanunlara ve kanun adamlarına karşı sonsuz derecede saygısızdırlar. Bir Türk hâkiminin ve kaymakamının yanında iş yaparken işemek ne demektir?” dedim. Hâkim fena bozuldu, fakat bir şey söylemedi. Durumu bir tutanakla tespit edip oradan ayrıldı, işçilerin yanına geldi. Teker teker ifadelerini aldı ve tespit işlemini bitirmiş oldu.

Yapılan tespit ile birlikte tazminat için mahkemeye müracaat ettik. Bu müracaatımız sırasında işveren Kaymakam yanında idi. Bizi istetmiş. 2-3 tane işçi alarak Kaymakama gittim. Kaymakam işin kanunsuz olduğunu iddia etmekte, tutuklatmak için Savcıya müracaat edeceğini söylemekte... O sırada işçilerden biri, "Siz böyle bir iş yaparsanız, biz de balyozla işverenin kafasını ezer, bu inşaatı ona yaptırmayız" dedi. İşçinin bilinçsizce Kaymakamı tehdit etmesi Kaymakamın gerilemesine neden oldu. Kanun yolları varken bu tür işlemlere girişmenin taraflara zarar vereceğini anlatmaya başladı. İşçiler böylece ufak bir zafer kazanmış oldular.

Kaymakamlıktan ayrıldık, işyerine geldik. İşçilerle konuştuk. "Hukuken her türlü işlem yapıldı. İleride Mahkemede daha önce verdiğimiz ifadelerin aynısını verin" dedim. "Şimdi gidip işverenden çalıştığınız günlere ait ücretleri alın, yalnız boş kâğıtlara imza atmayın" dedim. İşçiler söyleneni yaptılar, ücretlerini aldılar. Ve işi terk ettiler. Başka işe girmek için işyerinden ayrıldılar.

Mahkeme üç ay sürdü. İşçiler birer yıl tazminat parası aldılar. Bu işyerine işveren yeni işçi aldı ise de, bu işçiler de Sendikaya üye olarak ileride greve gittiler. Bunu ayrıca anlatacağım.

Birinci kısım çalışan işçilerin meselesi böyle oldu. Tabii bu 1 senelik tazminat aldıkları bütün Boru-Hattında çalışan işçiler tarafından duyuldu. Bu durum da Sendikanın gelişmesine çok yaradı.

Bir taraftan Dörtyol tank inşaatı işçilerinin işlerini gündüz takip ederken, diğer taraftan Boru-Hattında( ) çalışan işçileri sendikaya üye kaydetmeye devam ettim. Tamam, üyeyi kayıt ettik. Bölge'ye T.Sözleşme için müracaat ettik. Çalışan işçilerin Adana bölgesinden çıktığı, Gaziantep Bölge Çalışma Müdürlüğü emrine girdiği bildirildi.

Bu karar benim uyanmama neden oldu. Çünkü iş devamlı yürüyordu. Demek ki bölge nezdinde muamele yürütürken

hukuken boşluklar meydana gelecek ve bundan işveren yarar görecekti. Bu durumu göz önünde bulundurarak, Adana, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır Bölge Çalışma Müdürlükleri nezdinde muameleye başladım. İlanları ona göre verdim. İşverenin kaçacak yanı kalmamıştı. Ve Gaziantep Bölge Çalışma Müdürlüğünde dosyanın tamamlanacağını Bölge Çalışma Müdürlüklerine bildirdim.

Boru-Hattı Osmaniye Şantiyesi:

Bu bölge önemli miktarda işçi bulunan merkezlerden biri. Fakat iş bitmek üzere. İşçiler daha ileride hazırlanan şantiye merkezlerine gitmeye hazırlanıyorlar. Burada Sendikaya üye kaydı yapılmış, Bölge Çalışma Müdürlüğüne müracaat edilmiş ise de, iş bitti gerekçesiyle müracaatımız geri çevrilmişti. Aslında iş daha bir yıl sürecekti.

Bölge'nin bu anlayışsız ve tek taraflı, işverene çalışmasını göz önünde bulundurarak müracaatı Gaziantep'e yapmayı düşündüm. Ertesi gün hareket edeceğim. Osmaniye'ye sendikacı akını başladı. Türk-İş'e ait Petrol-iş, bugünkü DİSK'e bağlı Maden-İş ile mahalli Yapı-iş sendikası teşkilatları tümü birden işçilerin önünde konuşuyor, benim komünist olduğumu, dine inanmadığımı, işverenden para alıp kaçacağımı anlatıyorlardı. Mani olamazdım. Osmaniye Emniyet Amiri de onlarla beraber idi.

Sendikacılar gitti. Ertesi gün işçiyi sahada toplayıp söylenenlere inanmamalarını istedim. Ve işçiler de benimle beraber olduklarını söylediler. Zaten bu arada şantiye taşındığı için Petrol-iş ve Maden-iş gelmedi. Fakat Ankara merkezine bağlı Yapı-iş Sendikası Bölge Temsilcisi Hüseyin Coşkun geldi. Hüseyin Coşkun kendisi Malatyalı idi. Kürtleri üye yapar, bu işe başlarım diye düşünüyordu. Fakat ilk tepki Kürtlerden geldi.

Bir daha şantiyeye gelecek olurlarsa döveceklerini işçiler söylemiş, o da bir daha gelmedi.

İşçilerin yerleşme merkezleri şu şekilde oldu: Bahçe, Maraş, Pazarcık, Gaziantep, Kömürler gibi kısımlara

bölünmüştü. İşçileri artık toplu görmek için bu yerleşme merkezlerine gitmek gerekti ve öyle yaptım. Günlüğü 125 liraya bir jip tuttum. Boru-Hattını gündüz baştan aşağı tarıyor, üye kaydediyordum. Fakat işveren de her gün işçi çıkarıyor, benim üye çoğunluğunu almama mani olmaya çalışıyordu. İşten çıkartılan işçilerin şantiyeden ayrılmamalarını ve tekrar işe alınacaklarını kendilerine söyledim. Onun için her şantiye önünde 100 il 200 işçi toplu halde duruyorlardı. Haksız işten çıkarmalar için Gaziantep Bölge Çalışma Müdürlüğüne müracaat ettim, durum tespiti istedim. Ayrıca Maraş Valiliğine bir resmi yazı ile müracaat ederek, işten çıkartılan işçilerin tahrik edildiğini, bir olay çıkarıp işçileri suçlu çıkarmaya çalıştıklarını anlattım. Vali, "Durumu birlikte görelim" dedi. Bölge Çalışma Müdürüne telefon ederek yarın hazır olmasını istedi. Ertesi gün idi, Vali ve Bölge Çalışma Müdürü ile birlikte Pazarcık şantiyesine gittik. Valiyi şantiyeden içeriye koymadılar. Vali işten çıkartılan işçilerle konuştu. Bölge Çalışma Müdürüne emir verdi. Bu kanunsuz durumu derhal tespit etmesini istedi. Ben de bu olaydan yararlanmayı düşündüm. Bölge Çalışma Müdürlüğüne resmen müracaatımız olduğunu, Sendikaya toplu sözleşme hakkı tanınırsa ancak bu tür haksızlıkların engellenebileceğini söyledim. Vali, "Durum tespiti yapın, bana bildirin" dedi. Bölge Çalışma Müdürü bu emir üzerine işyeri ve emniyeti hakkında bir rapor tanzim etti ve işverenin kanunlara uygun davranmadığının tespitini yaptı ise de, işten çıkarılan işçiler için bir kelime söz ve yazı yoktu raporda. Toplu sözleşme yetkisi için yapılan müracaatımıza da olumlu cevap vererek, Gaziantep Bölgesi hudutları içinde işçi çoğunluğuna sahip olduğumuzu bildirdi.

Zor olan işlerden biri, işverenin Valiye karşı takındığı kötü tavır yüzünden sonuca bağlanmıştı. Aslında Bölge Çalışma Müdürü çok korkak ve yetkisini kullanmasını istemeyen bir kişi idi. Bir gün bana: "Sen beni ya iyi bir

devlet dairesine başkan yaptıracaksın, ya da en kötü bölgelere sürgün ettireceksin” diye dert yanmıştı. Geceleri uyuyamadığını, sinirlerinin bozulduğunu söylemişti. Sendika yetkili olunca: “Müdür bey: Korkma, verdiğin bu dürüst karardan dolayı seni korumaya hazırız” dedim. Buna çok memnun oldu. Aynı müdür ileride Çalışma Bakanlığı Müsteşarlığına tayin edildi.( )

Biz konumuza dönelim. Sendikanın yetkili olduğunu işverene bildirmek gerekti. Yazıları yazıyı şantiyeler almıyor, Ankara’da merkeze vermemizi söylüyorlardı. Ankara’ya bizzat gittim, şirketin merkezini buldum. Yazıyı vermek istedim, almadılar. Bunun üzerine 2 tane noter birbirine şahit gösterilmek suretiyle yazıyı işveren yazıhanesinin giriş kapısına astırdım. Böylece yazıyı tebliğ etmiş oldum. Konu Bölge Çalışma Müdürlüklerindeki toplantılara kaldı. İşveren hiçbir toplantı isteğimize gelmedi. 275/15 ve 19. maddeleri uyarınca işyerinde greve gitme kararı aldım. Ve grev kararını tüm şantiyelere astım.

Kanuni sürelerin dolmasını bekliyorum. Bölge Çalışma Müdürlüğünden bir yazı geldi, işverenin oturup konuyu görüşmek istediğini bildiriyordu. Ben de, resmi olarak değil, her zaman oturup konuşmaya hazır olduğumuzu bildirdim. Bölge Çalışma Müdürlüğünün aracılığı ile ilk defa işvereni temsilen 2 kişi ile gayrı resmi olarak karşı karşıya geliyorduk.

Bu durum beni çok düşündürdü. Şimdiye kadar görüşmeleri kabul etmeyen işveren, nasıl oluyordu da böyle bir toplantıyı kabul ediyordu? İşin içinde bir şey olmalı idi. Akşam oldu. Beni yemeğe davet ettiler. Akşamları rakı içtiğimi öğrenmişlerdi. Yemeğe gittim. Beni sarhoş edip elimden yazı almak istiyorlardı.. Kendimi iyi kontrol etmem gerekti ve öyle de yaptım.

Yemekte söz şirketin tavrına geldi. İşçilere her türlü sosyal haklar veriliyor, en yüksek ücret uygulaması yapılıyor, fazla mesai saatleri ödeniyor diye

Tablo var aşağıdaki yazı

Y.İ.S.

15-9-1966

Nuruosmaniye Cad 81/5 Telf: 277068

Cağaloğlu İstanbul

t. NOLU BEYANNAMEDİR

Yeryüzünün her işini elleriyle yapanlar, hayati kuranlar, bütün değerleri yaratan sabırlı cefakâr YİS Teşkilatının kahraman işçileri.

Dün erkendi, yarın geç, artık vakit tamam.

Beni İsrail kavmi firavun tarafından 40 yıl sahrayı tih'te esarette tutuldu. Amma ümitlerini hiç kaybetmeden, bozgun vermeden bin bir kalleşliğe rağmen sonuçta mukaddes topraklara firavunun esirliğinden kurtularak vardılar.

Bizim insanlarımız!

7 Hazirandan bu yana insan sırtından çarık çıkarmaya yeminli Avrupalılar, kanunun lastikliliğinden ve kendilerine buldukları Müslüman uşaklarının akıl hocalığı ile bütün şeytanca kurnazlıklarına rağmen bu gün sendikadan telefon emri almaya amade ve iflah etme şekilde kapana kıstırılmış vaziyettedirler. İşveren şirket domuz boyunduruğu ile yere yıkılmış durumdadır.

İşveren şirket kendine bulduğu o soytarı Amerikan mayalı uşak sendikasının karga kılavuzluğu sayesinde başını bataklığa sokmuştur.

YİS Sendikası şunu ilan eder ki: Bu malûm ecnebi uşaklarını sonuna kadar takip edecek ve ben dolandırıcıların ecnebilerle gizli pespaye anlaşmasını

bizzat siz işçilerin huzurunda işverenin kendisine paçavra yırtar gibi parçalattıracaktır.

Şimdi dikkat ediniz

İşverene son defa verdiğimiz bir haftalık müddet onun aklını başına getirmemiştir. Bu yüzden kesinlikle 23 Eylül sabahı saat 10 da grev başlamış olacaktır.

Mehmet Özlü, Yusuf Işık, Nazım Kesal, işte çalışmış gibi toptan yevmiyelerini alacaklar ve işe devam etmeleri sağlanacaktır.

İş başında ölmüş bulunan bir işçi ve bir şoför arkadaşlarımızın ailelerine otuz bin lira tazminat, yirmi dört saat zarfında kanuni varislerine verdirilecektir.

Şimdiye kadar işyerinde doktor bulundurmadığı için viziteye çıkıp rapor almış olanlara her defası için 100 lira tazminat defaten ödettirilecektir.

Sosyal yardımlar ve zamların ne olacağı, konusuna gelince: İsmet Demir ve Mehmet Özlü nezarede aranızdan seçeceğiniz her yirmi beş kişiye bir posta başı temsilci olmak üzere 40 arkadaş (bir müddet açıklanmadan) kararlaştırılacaktır. Ve seçilen arkadaşlar mesul olacaktır.

İşveren tarafından gönderilen ve işçilerin huzurunda sendika tarafından asılan grevle ilgili ilan kâğıdını yırtanları ya işçi arkadaşlara baskı yapanlar hakkında halen Cumhuriyet Savcılığı ile kanuni takibat açılmış olup bu şahısların işveren tarafından işlerine derhal son verilmesi istenilecektir. Şimdilik işverene Ön tekliflerimiz bunlardır.

Grevle ilgili işleri takip için Genel Sekreter İsmet Demir'in üç gün için İstanbul'a gidip geleceğini bu müddet zarfında ve grev devamı müddetince Mehmet Özlünün, İsmet Demirden sonra yetkili bulunduğunun bilinmesini ve acil durumlarda bu arkadaşın haberdar

edilmesini, grev müddetine kadar hat boyun da bu arkadaşın devamlı arkadaşların işlerinin takibi ile meşgul olunacağının bilinmesini, arkadaşların sendika yetkililerinden gayri ve ortaya koymuş bulunduğu meselelerden başkasına, itibar göstermemesini ve bu suretle daha başarılı bir grev hareketini yürüterek hedefimize varılacağının bilinmesinin faydalarını arkadaşlarımıza hatırlatırız.

Zafer mutlaka bizim olacaktır. Başarılar.

Y.İ.S.

Yapı İşçileri Sendikası Başkanlığı

işveren devamlı anlatıyordu. Ben de, bunun tam aksine( ) şirket işçileri günde 14 saat çalıştırıyor. 8 saat üstünden ücret ödeniyor, 6 saat fazla mesai yapan işçiye günde 1 saat fazla mesai ücreti ödeniyor, dedim. Bunu her zaman ispat edebilirim, dedim. İşveren inanmadı. "istersen hemen gidelim, gece işçi saat 2'de kalkıyor, işe gidiyor, gözlerinle görürsün" dedim. Ve öyle de yaptık. Lokantadan çıktık, bir arabaya binip şantiyeye gittik.

Şantiyeye, geldiğimizde saat 00.1 idi. işçinin yarısı kalkmış yemek yiyor, yarısı da kalkıyordu. Ben hemen çadırları dolduran işçilere şöyle dedim:

"Şimdiye kadar sizi sömüren işveren bu gece geldi, sizinle konuşmak istiyor. Bütün haksızlıkları teker teker anlatın" Ve işçilerin yemekhanede toplanmasını istedim.

Yemekhane dediğim, üstü kamışla örtülü, 100-150 kişiyi güneşten koruyacak büyüklükte bir yerdi. İşçiler toplandılar. İşveren: Her türlü anlaşma yapıldı, haklarınızı vereceğiz, dedi. Ben müdahale ettim: "Böyle bir anlaşma yoktur" dedim. Anlaşma olacağı zaman işçilerden kurulu bir komite olacağım, onların huzurunda böyle bir anlaşmanın imzalanabileceğini söyledim. Görüşmeler bitti. Saat 2'de işçiler işbaşı yapmak üzere işyerine hareket ettiler.

Burada Tablo Var, aşağıdaki yazı

Y.İ.S.

14-9-1966

Nuruosmaniye Cad 81/5 Gaziantep

Cağaloğlu İstanbul

Tlf. 277068

2. NOLU BEYANNAMEDİR

Yürü işçi, adımınla bin ailenin kaderini tayin edeceksin:

27 Eylül 1966 Salı günü sabah saat 10 da, senin insanlığın, Milli haysiyetli, şeref ve namusun: kutsal bir bayrak olacak beş aydır seni dolandıranlara karşı dalgalanmaya başlayacaktır.

Onları, elimizdeki çelikleşmiş kanun sopasıyla, bir maymunu terbiye eder gibi:

T.C. Kanunlarını tatbik etmeye zorlayacağız.

Bizzat Kendimiz, iş yerlerindeki çalışma ve karşılığında işe uygun, adil ücret ve sosyal hak verilmesini sağlayacak, Toplu sözleşme anlaşmasını işverene imzalatacağız.

Fatih Sultan Mehmet nasıl, bir denizden öteki denize gemilerini dağla üstü karadan kaydırıp geçirdiyse bizler de her türlü güçlüğe rağmen haklarımızı alıp, Anadolu deryasında yeni iş sahalarına yelken açacağız.

İşveren yaralı kocaoğlan vaziyetinde. Terlemiş durumdadır. Biz salı sabahından itibaren BU TERLEMİŞE MUKAVELEYİ İMZALAMAŞI İÇİN KALEM UZATACAĞIZ. Sonunda biz kazanacağız, işveren kaybedecektir. Şöyle ki:

1- İş zaten daha bir veya bir buçuk ay sürecek, işe devam etsek veya etmesek neyi kaybedeceğiz sanki.

2- Aksine bu çöl koranı işverene Cumhuriyet kanunlarını, İŞCİ BİRLİĞİNİN GÜCÜNÜ ve insanlığı öğreteceği İşte bundan ötürü bizim kaybedecek bir şeyimiz yok.

Kanuni muamelemiz tastamam. Artık korku: Dağlara kaçtı, orada bekliyor.

Selam sana yüreği, kafası ve koluyla Hayatı kuran insan.

Y.İ.S.

Not. 3-No.lu grev talimatı
Yapı İşçileri Sendikası
beyannamemizi okuyup ezberlemeliyiz.
Genel Başkanlığı

Bu konuşmalar sonucu işverenle irtibat koptu. Onlar gittiler. Ben de bir çadırda yattım. Sabah Gaziantep'e gitmek üzere yola çıktım. G.Antep'te Bölge Çalışma Müdürü ile görüştüm, durumu anlattım. Beni işçinin yanında satın alınmış ve gizli anlaşmalar yapmış adam durumuna getirmeye çalıştıklarını söyledim. Bu sırada Araban'dan bir telefon geldi. Acele Araban'a gelmemi istiyorlardı.

Sabah hareket ettim. Ben bu telefonun işçiler tarafından yapıldığını zannetmiştim. Hâlbuki işveren tuzak kurmuş, adamlarına telefon ettiren işveren imiş. Bu durumdan ne benim, ne de şoför Hasan'ın haberi olmadı. Biz Araban'a giderken yarı yolda önümüze silahlı 3 kişi çıktı. "Siz kimsiniz?" dedi. Bizde: "Araban'da çiftçiyiz" dedik. Adamlar o zaman "gidin" dediler. "Ne için sordunuz?" dedik. "Sendikacıyı anıyoruz" dediler. "Biz böyle bir şey bilmiyoruz" dedik ve hareket ettik. Yolda şoför Hasan'la konuştuk: Yarı yoldan başka bir yola sapacağız ve G.Antep'e geri

Aşağıda Tablo var yazılı olan

Y.İ.S.

25-9-1966

Nuruosmaniye Cad 81/5 Gaziantep

Cağaloğlu İstanbul

Tlf: 277068

3. NOLU BEYANNAMEDİR

GREV TALİMATI

Çok mühimdir, emirdir

Arkadaşlar

Grev şakası olmayan bir kavgadır. Ekmek aslanın ağzındadır. Bu sebeple silkinerek, yekinerek seferberlikteki bir askeri harekât gereği gibi aşıdaki hususları biliniz-yapınız.

1- Grev 27 Eylül Salı Sabahı saat 10 da bütün saat boyunda başlayacak ve herkes o saniyede çalıştığı işin 50 metre gerisine veya en yakın çadıra çekilecek terk ettiği yere 2 NÖBETÇİ bırakacak. Bunlara grev gözcüsü denir.

2- Grevin başlayacağı dakikada: Sarıl'da Yusuf Işık, Hilvan'da İsmet Demir-Arif Şimşek, Diyarbakır mıntıkasında Avukat Ali Yaşar, Suat Kundakçı-Mehmet Özlü bulunacaklardır.

3- Onların veya vazife verecekleri ve sizinde bilmiş olacağınız posta başı temsilcilerin işareti ile tüm işçiler işi o saniyede bırakacaklardır

4- Bir aksilikle başımızda o anda, kimse bulunmaz ise, asla şaşkınlık gösterilmeyecek ve o saatte aranızdan bir grev kumandanı seçip onun direktiflerine itaat edeceksiniz.

5- Grevin başlamasından sonra İsmet Demir, bir jip arabasıyla hat boyunda süratle kontrol hareketine başlayacaktır.

6- İsmet Demirden sonra idare etme salahiyeti Arif Şimşektedir. Bir zorlukla karşılaşırlarsa Diyarbakır-1988 Numaralı telefondan Suat Kundakçı, Avukat Ali Yaşar, İsimleriyle aranılabilir.

7- Yabancı işçilerin çalıştırılması kanunen yasaktır

8- Salı günü gruplar, temin edilecek kamyonlarla, gerekli yerlere götürülüp getirilecektir. Çarşamba günü yeni beyanname ile yeni talimat bildirilecektir.

DİKKAT DİKKAT

Grevin başlamasından itibaren, aşağıda isimlerini sıralayacağımız kimselerin ağzından, kulağınızla işitmedikçe hiçbir söze ve dedikoduya kulak asmayınız. Israrla greve devam ediniz.

1- İsmet Demirle beraber Arif Şimşek

2- Yusuf ıkla Suat Kundakçı, Mehmet Özlü

3- İsmet Demir, Suat kundakçı, Arif Şimşek, Ankaralı Avukat Cahit Çelikel, Kırıkhanlı Avukat Ali Yaşar.

Yukarıda isimleri yazılı olanlarla görüşmeden ne fikrinizi ve nede kavlinizi bozmayınız.

Felek her türlü cefasın toplasın gelsin

Dönersem kahpeyim grev yolunda bir azimetten!

Y.İ.S.

Yapı İşçileri Sendikası

Genel Başkanlığı

döneceğiz.. Bir köy yoluna saptık ve başka bir yoldan Antep’e geldik. Böylece kurulu bir tuzaktan kurtulduk.

Grev kararının kanuni süresinin dolması için 2 gün kaldı. Boru-Hattını baştan aşağı bir defa dolaşacağım ve grevin saat 9’da başlayacağını işçilere haber vereceğim. Öyle de yaptık. Tüm Boru-Hattını dolaştım. İşçilerle varılan anlaşmaya göre, ben onların çalıştıkları yerden ciple

geçeceğim, fakat işçiye hiç bir şey söylemey6ceğim. Beni gören işçi greve başlayacak.

Bu işe Pirinçlik şantiyesinden başlanacaktı. Ve öyle de yaptık. Grev günü sabahı ciple Boru-Hattı boyunca gitmeye başladım. Cipi gören işçi greve başlıyordu. Siverek şantiyesini geçtik. Araban'a doğru gidecektik. Tam bu sırada bir cip bizi takip etmeye başladı. Ben durumun iyi olmadığını anladım. Şoföre söylesem belki yola devam etmez diye söylemedim. Ve tam o anda cip geldi, bizim arabaya olanca hızı ile bindirdi. Bizim araba bir sağa, bir sola derken yoldaki büyük borulara yaslandı kaldı. Tesadüf eseri bize hiç bir şey olmamıştı. O anda bizim şoför eline tabancayı almış adamı vuracak. Ellerine sarıldım. "Aman vurma! Bütün işçilerin işleri yatar, haklarını kaybederler. Rica ediyorum, vurma!" diye şoförün eline yapıştım.

Scan0034 te fotoğraf var

Boru hattı (pipe-line) grevine katılan bir gurup işçi (4 Ekim 1966)

Tam o sırada 3-4 kamyon birden geldi. Bunlar Boru-Hattında kum ve toprak taşıyan kamyonlar idi ve greve gitmişlerdi. Cipin olanca hızla bizim arkamızdan geldiğini görünce, bir olay olacak diye onlar da cipi takip etmişlerdi. Ve tam zamanında yatıştırdık, şoförün elinden tabancayı aldık. Büyük bir olayı önlemiş olduk. Kamyon şoförleri cip içindeki Fransız'ı alıp götürdüler. Yolda çok fena şekilde dövmüşler, sonradan öğrendim.

Biz şoförle beraber kaldık. Fakat şoför: "Ben seni taşımam, para da istemem!" dedi ve beni yalnız bırakıp gitti. Daha gideceğim şantiyeler vardı.

Çaresiz onlara gidemedim. Asfalt (şose) boyunca yürüyordum. Karşıdan askeriyeye alt bir araba geliyordu. El salladım, durdu. "Beni Siverek'e kadar götürür müsünüz?" dedim. Bir şey sormadan arabaya aldılar. Yolda giderken, grevden bahsediyorlar, bu arada sendikacıya, yani bana küfür ediyorlardı. Tabii bir şey söylemedim. Beni Siverek'te bıraktılar, onlar Siverek'ten grev mahalline gittiler.

Yolda geçen bir tankere atladım ve Gaziantep'e gittim. Oradan da Araban'a geçtim. Araban'da işçiler beni görünce toplandılar. Greve devam edileceğini, dünkü olayı anlattım. Bu sebepten gelemediğimi söyledim. Araban'dan sonra daha birçok noktalarda işçiler gruplar halinde çalışıyorlardı. Fakat onlara da gitmek mümkün olmamıştı. Onlar da grevin başladığını duyunca işi bırakıp grevci işçilerin yanlarına geldiler.

Gazete İlanı var burada Milliyet.

Böylece1500 kilometre yol boyunca grev başlamıştı.

Grevin 3'ncü günü, Bakanlar Kurulu kararı ile grevin ertelendiğini işveren işçilere tebliğ etti. Ben, Ali Yaşar ve Suat Şükrü Kundakçı, "Bakanlar Kurulu karan bizi bağlamaz, idari bir karardır. Mahkeme karan olmadan grev durmaz" diye işçiye anlatmayı kararlaştırdık. Grev devam

etti. Bu durum üzerine beni tutukladılar. Siverek hapishanesine gönderdiler.( )

Milliyet Gazetesi (4 Ekim 1966) fotoğraf var scan0036

SÜKAN, GREV İÇİN BÖLGE VALİLİKLERİNE GENELGE GÖNDERDİ

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) -İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Güney Doğu Anadolu İlleri Valiliklerine gönderdiği çok gizli bir genelgede, "Batman-İskenderun petrol boru hattı grevinin bazı komünist tahrikleri ile düzenlenebileceği üzerinde durmuş ve bu konuda uyanık olunarak, gerekli tedbirlerin alınmasını" istemiştir.

Özellikle Mardin, Elazığ, Urfa, Diyarbakır, Maraş, Hatay, Gaziantep Valiliklerine gönderilen genelgede ayrıca, grevin kanunsuzluğu belirtilmekte, konunun hassasiyetle incelenmesi istenmektedir.

Cumhuriyet Gazetesi (4 Ekim 1966)

"Pipe-Line grevi siyasi tahrikle yapıldı"

ANKARA, (H.A.) -İskenderun ile Batman arasında döşenmekte olan Pipe-Line inşaatında çalışan işçilerin giriştikleri grev hareketini düne kadar desteklediklerini bildiren Yapı-İş Genel Başkanlığı, dün yayınladığı bildiride 180 derecelik bir dönüş yaparak grevi desteklemediklerini ifade etmiş, "Elbette ki sendikamızın bu grevle bir ilgisi yoktur", demiştir.

Grevin karşı bir sendika tarafından desteklendiğini, fakat bu sendikanın isminin ne olduğunu açıklamadığı bildirisinde Tahir Öztürk, "Grev siyasidir. Siyaset alanında kendisini kabul ettirmek için bir maceraperestin teşvik v tahriki ile bu grev ilan edilmiştir. Yapılan bu grevin yasa dışı olup

olmadığı mahalli yüksek mahkemelere aittir" demiştir.

Bir gün önceki basın toplantısında ise Türk-İş'i suçlayan Yapı-İş'in Genel Başkanı bu defa, "Elbette bu gibi yasa dışı hareketleri Türk-İş ve teşkilatımız desteklemeyecektir" diye konuşmuştur.

Yeni Gazete (4 Ekim 1966)

Hapiste durumu takip ediyordum. Grevi kıramadılar, devam etti.

Bu sırada işveren ve Bakanlık kendi kendine karar alıyor, Yüksek Uzlaştırma Kurulunu toplayarak bir toplu iş sözleşmesi imza ediyorlar. Benim dışımda Sendikadan Suat ve Avni'yi de çağırıp toplu sözleşmeye imza attırıyorlar. İşçiye de söylüyorlar. Fakat işçi, ben hapisten çıkmadan ve toplu sözleşmeyi imzalamadan işbaşı yapmayacağını söylüyor. Bunun üzerine emir veriyorlar, ben hapisten çıkarıyorlar, acele Ankara'ya gelmemi istiyorlar. Ben de; işçilerden bir heyet olmadıkça Ankara'ya gitmeyeceğimi, hapiste kalmamın daha iyi olacağını söylüyorum. Bunun üzerine işveren radyo( ) vasıtasıyla görüşme yapıp durumu bana bildiriyor ve işçilerden bir heyette benimle birlikte Ankara'ya hareket ediyoruz.

Ankara'da Çalışma Bakanlığında Uzlaştırma Kurulu toplu halde bulunuyordu işçileri temsilen Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç da vardı. Ben, "Tunç'un işçileri temsil edemeyeceğini, toplantıyı terk etmezse toplantıya girmeyeceğimi" söyledim. Ve uzun bir müzakereden sonra Halil Tunç çıkıp gitti. Biz girdik.

Yeni Gazete (3 Ekini 1966) iki adet yazısı var tablo biçiminde

"Türk-iş asla işçi sınıfını temsil edemez

Danıştay tarafından Grev yapmalarında bir usulsüzlük görülmeyen Pipe-Line işçilerinin bağlı bulunduğu Yapı İşçileri Sendikası Başkan yardımcını

Avni Tok, bir basın toplantısı yaparak Türk-İş yöneticilerine çatmış ve "Türk-İş işçi sınıfını asla temsil edemez" demiştir

Avni Tok, Danıştay'ın aldığı son karar ile Yapı İşçileri Sendikası tarafından alınmış bulunan grev karırının uygulanacağını bildirmiş ve "Danıştay'ın tehiri icra kararlarını uygulamamak alışkanlığında olan hükümetin bu karar karşısında kanunsuz davranışlarda bulunacağını tahmin etmiyoruz" demiştir

Türk-İş'in grevci işçilere karşı olan tutumunu da yeren Avni Tok, yöneticileri ağır bir dille itham ederek şunları söylemiştir:

*"Türk-İş grevin başka yerlerden getirilmiş işçiler tarafından tahrik hatta tehdit ile yapıldığını söylüyor. Bu ga.**(Devamı sa.7, sü.3'te)*

Uzlaştırma kurulu dün toplandı"

ANKARA, (YG.) - Batman-İskenderun boru hattı inşaatında çalışan işçilerin bir süre önce Bakanlar Kurulunun erteleme kararına rağmen greve gitmesi sebebiyle ortaya çıkan uzlaşmazlığın çözümlenmesine çalışılmaktadır. Nitekim dün saat 14'te Başbakan adına Devlet Bakanı Refet Sezgin'in başkanlık yaptığı bir toplantı yapılmıştır. Yargıtay 9. Daire ve Danıştay 5. Daire Başkanlarının da katıldığı uzlaşma kurulunun toplantısına işçi temsilcisi olarak Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç ve Türkiye İşverenler Sendikası Kon federasyonundan bir üye de katılmışlardır.

Bu arada Yargıtay Başkanı: "Toplu sözleşme hayırlı olsun!" dedi. Ben: "Bu toplu sözleşmeyi kabul etmeyiz" dedim. "Sendika yetkilileri vardır, sözleşme imzalanmıştır" dedi. Ben de, Sendika yetkililerin in yetkilerinin kaldırılmış olduğunu, dolayısı ile toplu

sözleşmenin geçersiz olduğunu söyledim. Yargıtay Başkanı fena halde kızdı ve toplantıyı terk etti.

Toplantıda işveren, Çalışma Bakanı ve Devlet Bakanı kalmışlardı. Toplu sözleşme ile neler istediğimizi sordular. Ben de: "işçilerin geçmiş hakları

BORU HATTI İŞÇİLERİ EYLÜL

MAAŞLARINI ALAMADİLAR

DANIŞTAY HÜKÜMETİN

GREVİ DURDURAN

KARARINI ERTELEDİ

Cumhuriyet Gazetesi 12 Ekim 1966)

vardır, onlar verilmelidir" dedim. Bir komite kurup kimin ne hak istediğini tespit edelim ve ödeyelim, dediler. Ben kabul etmedim. Tam o anda, Çalışma Bakanı: "Toplantıyı kısa bir müddet erteleyeyim, taraflar durumu daha iyi gözden geçirsinler" dedi ve kabul edildi.

Bu erteleme olayından sonra tatsız olaylar oldu. Benimle birlikte gelen işçilere işveren 25 bin, 30 bin lira tutarında çekler vermiş. Benim haberim yok. Toplantı başladı. İşçiler işverenden yana tavır aldılar. Baktım durum çok kötü. Bir yazı yazarak, işçilerin temsilciliklerinin kaldırılmış olduğunu, toplantının bundan sonra tüm işçiler önünde yapılacağını, bildirdim. İşveren ve Bakan fena halde bozuldular. Fakat yapacakları bir işte yoktu. Zoraki kabul ettiler. Ve toplantı Diyarbakır'a bırakıldı.

İşçilerin işverenden para alması gerçekten beni fena halde sarstı, fakat hiç bir şey diyemedim.

Neticede Diyarbakır'da toplu sözleşme işçilerin önünde imza edildi.( )

İş, toplu sözleşmenin uygulanmasına kalmıştı. İşveren bir hafta içinde tüm uygulamaları yapacaktı. İşverene hazırlık için bu fırsatı verdim ve işçiler işbaşı yaptılar. İşveren ödemeleri yapmaya başladı. Her işçi 5000 il 10.000 lira arasında para almaya başladı. Ödemeler devam ediyordu.

Ben İskenderun'a iş takibi için gitmiştim. Gece telefon geldi: Acele Diyarbakır'a gel, diye. Hemen hareket ettim. 1500 ilâ 2000 kişi toplanmış, işveren ücretlerimizi vermiyor, diye söyleniyorlar.

Ben şaşırıp kaldım. İşverene gittim, durumu söyledim. "Bunlar bizim işçimiz değil" dedi. "Nasıl olur?" dedim. Ve durumu inceleyeceğimi, sonra gelip konuşacağımı söyledim.

Olay şu: İşte çalışan işçi ücreti alınca köye gidiyor, "ben paramı aldım. Şirket para dağıtıyor. Siz de gidin alın!" diyorlar. Gelen topluluk bu. Fena halde çıkmaza girmiştim. Ne yapmalıydım? Ya işverenden yana olacaktım, ya da bu kişilerden yana. Karar verdim: Bunlara da çalışmış gibi ücret verilmelidir, işverene söyledim. Ben bu topluluğu dağıtamam, kötü durumda kalamam, dedim.

İşveren Valiye durumu bildirdi. Vali beni çağırttı: "Bunları dağıt", dedi. Ben de: "Elimde askerim yok, senin elinde asker ve polis var. Sen dağıt!... Onlar haklarını almak istiyor" dedim. Vali fena halde bozuldu. İşverenle görüşmek üzere gitti.

O gece işçilerden 100 kişiye 1000 (bin) lira fazladan para ödüyorlar. Bu işçiler bana küfür ediyor, işçiyi aleyhime teşvik ediyorlar. Diyarbakır'a haber geldi: "Aman İsmet Abi gelmesin, işçiler onu linç edecek" dediler.

Ben şaşırıp kaldım. Bir gecede durum nasıl değişmişti? İşveren ne gibi taktik uygulamıştı? Onu düşündüm ve bir takım kişilere para verip işçiyi kışkırtacaklarını buldum. Bu durumu iyice muhakeme ettim. Gitmesem, davadan kaçan kişi durumuna düşeceğim. İşveren birçok toplu sözleşme uygulamasından vazgeçecek. Gidersem, duruma hakim olunmazsa son çare öldürebilirler..

Artık ölümü göze alıp şantiyeye gittim. Benim geldiğimi duyunca bütün işçiler toplandı. Anama avradıma küfür ediyorlar, "Yalın ayak, aç it!" diye bağırıyorlar.

Hemen bir masanın üstüne çıktım ve ben de başladım küfür etmeye. “İşveren içinizden birkaçına 1000 lira fazla para vererek bu olayı yarattı” dedim. Ben gidersem birçok işçinin hakkını alamayacağını, söyledim.

O sırada zayıf bir kişi fırlayıp masanın üstüne çıktı. “İşverenin oyununa gelmeyin. Daha dün bu adama ‘Allah razı olsun’ diyordunuz. Aldığınız paralar daha kursağınızda erimedi. Bu kadar nankörlük olmaz.” dedi. Bu adamın konuşmasından sonra durum değişti.. İşverenin oyunu bozuldu.

Bu sefer ben işçilere seslendim: “Siz erkekseniz, benim arkamdan gelin, bu 1000’er lirayı size de aldırtacağım” dedim.

Yalnız şantiyenin etrafı 3 sıra jandarma dolu idi.

İşçinin önüne düştüm, onlar da beni takip ettiler. Jandarma süngüyü takmış: “Gelme, vururum!” diyor. Jandarmaya: “ben sendikacıyım, işverenle görüşmem gerek!” dedim. Geçtim. Benim geçtiğimi gören işçi jandarma barikatlarını aşarak şantiye binasını çevirdi. Şantiye binasından içeri girdim. İşveren temsilcisi teslim olmuştu. “Ne isterseniz yaparım!” Dedi. Ben de, hiç kimseden imza almadan 1000’er lira öde, dedim. Ve öyle yaptı. Yalnız birtakım işçiler diğer şantiyelerde olduğu için, onlara verilmek üzere protokol yaptık. Fakat sonunda işveren bu parayı ödemedi. Çünkü iş bitmişti. Biz de o protokole dayanarak İşvereni mahkemeye verdik. Mahkeme işçiler lehinde karar verdi. Yargıtay bozdu. Ve para alınamadı.

Türkiye’nin hukuk düzeni bu idi. işçiler buna çok bozuldular. Bu tür olayların bir iyi tarafı oluyor: işçiler ister istemez politikaya gelmiş ve birtakım gerçekleri öğrenmiş oluyorlar.

Boru-Hattında işin bitmiş olması nedeni ile işveren uygulamada birtakım zorluklar çıkardı ise de ödemede bulundu.

Ben bu uygulamaları takip ederken, Boru-Hattında çalışmaya geldiğim an Dörtyol tank inşaat işçilerinin hakları için dava açıp kazandığımızı söylemiştim. O işçilerden sonra işe giren işçiler Boru-Hattı grevinde elde edilen hakları görünce, onlar da tekrar Sendikaya üye oldular. İşveren toplu sözleşme çağrılarına gelmedi. Grev ilan edildi. Bu grev, hadisesiz geçti ( ) Bir tek özelliği: işçilerin elde ettikleri hak tüm olarak masanın üstüne kondu, bir sana bir bana usulü ile işçilerin gözleri önünde dağıtıldı. Bu da işçilerin nazarında çok iyi oldu. Bu işçiler ileride Sendikanın yükselmesi için çok çalıştılar.

Petrol Boru-Hattı grevinde daha iyi sonuçlar elde etmek mümkün idiyse de, Sendikanın ekonomik yönden güçlü olmaması, iş müddetinin kısa olması, işçilere ekonomik ve politik bilinç taşınamaması sonuca tesir etmiştir.

Dörtyol tank inşaatı grevi ile Boru-Hattı grevlerinde Fransız şirketlerinin kanun dinlemez tavırları hâkim ve valileri tanımamaları da, bu grevlerin kazanılmasında bir neden olmuştur.

Scan0040'taki fotoğraf

İsmet Demir (üst sırada soldan dördüncü) Dörtyol Tank inşaatı grevine katılan bir gurup işçi ile.

Boru-Hattı grevi sonunda Sendika 250.000 lira kasasına para koydu. Ve gelir durumu düzeldi. Sonra bu paralar Suat ve Avni tarafından kötü bir şekilde sarf edilerek işçilerin yararına kullanılamadı. Aramızda ihtilaf çıktı ve ayrıldık.

YİS'te Bölünmeler

Scan0041'deki fotoğraf var

Sendika Boru-Hattı grevleri ile yükseliş devresine girmiş, gelir durumu düzelmişti. İşçiler tarafından benimsenmiş, yeni açılan işyerlerinden Sendikaya devamlı haberler gelmeye başlamıştı. Sendikanın bu başarısı kamuoyunda çok iyi tesirler uyandırmış, sosyalistlerin sempatisini

kazanan Sendikada görev yapmak üzere birçok iyi niyetli insanlar müracaat etmeye başlamışlardı. Ve bunlar içinde hiç bir para karşılığı beklemeden çalışmaya başlayan Fuat Fegan, Lâtife Fegan, Haydar -soyadını bilmiyorum, yalnız sosyalistler polis Haydar diyorlar( ), fakat adamın polislikle ilgisi yok- Önder Aktosun, Arif Erim, Nizamettin Üstündağ, Arif Şimşek, Ali Yaşar, Sadık Göksu gibi arkadaşlar Sendikanın gelişmesine yardımcı olmaya çalışıyorlardı.

Yalnız Suat Şükrü Kundakçı çok sekter ve sekter olduğu kadar da kariyerist bir kişi. Suat'ın tavrı çalışanlara karşı çok kötü. Arkadaşlar hiç bir ücret beklemeden çalışırken Suat Sendika paralarını sorumsuzca harcıyor. Sendika yönetimine katılan işçileri İstanbul'un en batak yerlerine götürüyor, onları baştan çıkarıyordu. İşçiler de böylece yozlaşıp gidiyordu.

İşte böyle karışık bir ortamda Boru-Hattı grevi bitmiş, İstanbul'a dönmüştüm. Yaptığım araştırma sonucu Boru-Hattından gönderdiğim 250.000 liranın bankadan çekilmiş, hiç bir masraf karşılığı gösterilmeden ortadan kaldırılmış olduğunu gördüm. Bunun üzerine Suat'a karşı tavır aldım. Paranın hesabını sordum. Doğru bir cevap alamayınca durumu Doktor Hikmet Kıvılcımlı'ya şikâyet ettim. Doktor bir komite kurdu ve tarafların ifadelerini aldı. Suat Şükrü Kundakçı şimdi miktarını hatırlamadığım bir parayı zimmetine geçirmişti. Ve Sendikayı arkasından hançerlemişti. Artık aramızda ihtilaf başlamış, Sendika yönetimi ikiye bölünmüştü. Dışarıya karşı bütün olarak gözükse de, Sendika bölünmüştü.

Sendikada gelişmeler normal gitmiyordu. Her taraftan işçiler Sendikaya haber gönderip teşkilatlanmak istemelerine rağmen, biz yeterli bir çalışmayı, geliştiremiyorduk. Sebebi açıktı. Bu kötü şartlar içinde İzmit Petrol Kimya Tesisleri inşaatında çalışan işçileri teşkilatlandırmak üzere harekete geçildi. Bir yer tutuldu. İşçiler üye kaydedildi. İşleri takip için Arif Şimşek, Suat,

Avni görevlendirildi. Ben de Kütahya'da bulunan işyerlerini teşkilatlandırmak için görev aldım. Kütahya'dan ara sıra İzmit'e geliyor, durumu izliyordum.

İzmit'e son gelişimde canım çok fena sıkılmıştı. Foster şirketi ile yapılacak toplu sözleşme ilanı gazetelere yanlış verilmişti. Hemen müdahale ettim, yeniden ilan verdik. Ancak yapılan bu hata, işyerinde çalışan işçilerin tümü Sendikaya üye olduğu halde, toplu sözleşme yetkisini kaybetmemize sebep oldu. Sebebi: işveren Ankara Yapı-iş Sendikasını araya koyarak, yetki için müracaat ettirdi. Tüm işçilerin üye fişleri sahte olarak tanzim edildi ve yetki Yapı-İş'e verildi.( )

Bu olay korkunç bir hata idi. Benim kanaatime göre işçilere karşı yapılan bir ihanet idi. Çünkü hiç bir işyerinde işçi sendikayı bu kadar desteklemez.

Toplu sözleşme yetkisi Yapı-İş'e verildi. Fakat bir yıla yaklaştı, toplu sözleşme imzalanamadı. Çünkü işçiler direniyordu.( )

Scan0042deki fotoğraf

İsmet Demir Mitingde konuşurken

Bu arada Suat Şükrü Kundakçı Yapı-iş ile gizli anlaşmalara girişti. Sendikada görevli kişilerin de Yapı-İş'le anlaşarak toplu iş sözleşmesini imzalamasını istiyordu.

Bu uzun süre bir ihtilaf konusu oldu. Sonunda durum Doktor'a anlatıldı. Doktor'a yanlış bilgiler verilerek yanıltılıyor ve Doktor da ikna ediliyordu. Sonunda Sendikadaki yöneticilerin hepsi bir oldular, ben yalnız kaldım. Yapı-İş ile anlaşarak sözleşmenin imzalanması karar altına alındı.

YİS'te görevli arkadaşlar Yapı-iş'te görev alacaklar, sonra Kongre yapılıp yönetime katılacaklardı. Toplu sözleşmenin işçiler lehine imzalanması sağlanacak, sonra YİS'teki eski görevlere dönülecekti. Bu nedenle YİS'in kongresi yapıldı.( ) Sendika Osman Sercan'a teslim edildi.

YİS'i Osman Sercan'a devrettik. Ankara Yapı-iş Sendikasında görev aldık. Görev almakla birlikte aramızda ihtilaf da başlamış oldu. Zira, Petrol Kimya tesisleri toplu sözleşmesinin işverenle müzakeresi sırasında, Yapı-iş yöneticileri, Suat ve Fahrettin Tunçkaya'yı da yanlarına alarak, işverenden istediğimiz birtakım haklardan feragat etmek istiyorlardı. Ben kabul etmiyordum. "İşçilere soralım, sonra karar verelim" dediğimde, ona da karşı çıkıyorlar, işçinin anlayacağı iş değil diyorlardı.

Ben ısrar ettim. İşçiyi topladım. İşverenle aramızdaki ihtilafı anlattım. Burada alınan karara göre hareket edeceğimi söyledim. Ve öyle de yaptım. Uygulamaya koydum.

Bu olay, Suat, Fahri, Avni ve Yapı-iş yöneticileri arasındaki birliği daha da pekiştirdi. Bana karşı muhalefeti geliştirdiler.

Toplu sözleşme imzalanınca YİS'te yapılan masraf ve çalışmalar karşılığı Yapı-iş 55.000 lira verecekti. Bu paranın dağılış şekli şöyle idi:

20.000 Fahrettin Tunçkaya

10.000 İsmet Demir

10.000AvniTok

8.000 Nizamettin Üstündağ

7.000 Lirayı şimdi hatırlamıyorum.

Bu para alınınca verilecekti. Parayı verdiler. Benim adıma 10.000 liradan 1000 lirasını bana verdiler. Üst tarafını Eskişehir'e çocuklarıma göndermişlerdi. 9.000 liralık makbuz Suat'ta kalmıştı. Sonunda Suat bu makbuzu saklayacak, aleyhimde kullanmaya kalkacaktı.

Bu sırada Yapı-İş'in Keban'da ihtilaflı bir işi vardı. Mahalli bir sendika kurulmuş, Yapı-İş'in kötü yönetimine karşı çıkmış ve işçilerin tümünü bünyesinde toplamıştı. Yapı-iş Keban'ın yerli halkından olan Nuri isimli bir şahsı Şube

Başkanlığına getirmiş. Bu kişi de zor yolu ile işçileri tehdit ile ayakta duruyordu.

Yapı-İş yönetim kurulu benim işçilerle iyi ilişkilerim olduğunu, oraya giderek bu işi düzeltmemi istiyorlardı. Yapı-İş'le ilişkilerim devam ediyordu: İsteklerini kabul ettim, Keban'a gittim. Yaptığım araştırma sonucu şunu gördüm: işçilerin tümü Yapı-işten kopmuşlar, onların baskılarından, haksızlıklarından şikayet ediyorlardı.. Bu durum karşısında Ankara'ya telefon ederek: "Ben bu işe karışmam, siz buraya Suat'ı ve Bayraktar'ı gönderin, onlar düzeltsinler. Ben geri geleceğim." dedim.

O gün akşam Suat ve Bayraktar hareket etmişler. Sabah Keban'a geldiler. Durumu anlattım. "Ben işçileri karşıma almam, istediğiniz gibi hareket edin, ben gidiyorum" dedim. Ve ayrıldım.

Suat ve Bayraktar ısrarlı şekilde orada işçileri Yapı-İş'e döndürmeye çalıştılar. Ve o gece ikisi birden dövüldü. Suat'ın köprücük kemikleri kırıldı. Bu durumdan beni sorumlu tuttular işçileri ben üzerlerine kışkırttım, diye bana cephe aldılar. Aslında benim olayla hiç bir ilgim yoktu. Bu işi yeni kurulan mahalli sendika yöneticileri hazırlamış ve tertip etmişlerdi. İleride bu durum açıklığa kavuşacaktı.

Ben Ankara'ya geldim, durumu anlattım Ve Yapı-İş'ten ayrıldım.( ) İstanbul'a hareket ettim Osman Sercan'ı buldum. Durumu kendisine anlattım. "Yapı-İş'le artık ilişkimiz kalmadı, YİS'te beraber çalışalım' dedim. Ve öyle de yaptık ( )

İzmit'te 10.000 işçinin 2 yıl süren direnişi bitmiş, elde edilen gelirler genci teşkilatın eline düşmüştü. İzmit olaylarını, sonra öğrendik ki, Suat ile Yapı-iş yöneticileri birlikte hazırlamışlar. Senin anlayacağın, YİS'i sırtından bıçaklayarak öldürmeye teşebbüs etmişler. Bunda kısmen de olsa başarıya ulaşmışlar, YİS'i çalışamaz duruma getirmişlerdi.

Bu durumu doktor sonradan öğrenince fena halde kızdı ve Suat'la ilişkisini kopardı.

Kadıncık Ve Şanılar Barajı Grevi:

Bu işyerine işçilerin ısrarı üzerine geldim. Yapı-İş Sendikası İspanyol şirketi ( ) ile anlaşmış, günde 1 lira, yani ayda 30 lira zamla toplu sözleşme imzalamışlar işçiler, bu haksız durumdan kurtulmak için her türlü mücadeleye hazır olduklarını söylediler. Ne yapılması gerekli ise onu yapalım, diyorlardı.

Hukuken bir toplu iş sözleşmesi yapmak mümkün değildi. Ancak birlik sağlandığı takdirde bir kısım direnmeler sonucu işverene bazı istekler

Sonhaber 5 Ekim 1967 Perşembe Gazete fotoğrafı var scan0045

kabul ettirilebilirdi. İşçiler gerçekten çok kötü şartlar içinde çalışmaya zorlanmışlardı. İlk yapılacak iş işçilerin Yapı-İş Sendikasından istifa edip YİS'e üye olmaları idi. Noterle anlaştık, tüm işçiler Yapı-İş'ten ayrılıp YİS'e üye oldular.

İşveren işçilerin Yapı-İş'ten ayrılıp YİS'e üye olduklarını öğrenince, adamları vasıtasıyla işçileri işten atmakla tehdit etmeye başladı. Sendika ile yakın ilişki kuranları tespit ediyor; işten çıkarıyordu. Öyle bir durum meydana geldi ki, işçileri roptan işten çıkarmaya yöneldi.

İşte işverenin bu kanunsuz tavrını tespit için Savcılığa bir yazı ile müracaat ederek: kanunsuz ve haksız işçi çıkartıldığını, bunun lokal anlamında olduğunu, bu olayın yerinde tespitini istedim. İki savcı yardımcısı Tarsus'tan görevli olarak şantiyede çalışmaya başladılar. İşçilerle görüşüyor, ifade alıyorlardı. Bir yandan da işverenle ilişkilerini sıkı fıkı devam ettiriyorlardı. İşveren huzurunda işçilerin ifadesi alınıyordu. Ben duruma müdahale ettim. "Bu bir nevi baskıdır ve işveren yanlısı bir harekettir" dedim. Tarafsız hareket edilmesini istedim. Beni hapse atmakla tehdit ettiler. Tabii buna aldırış etmedim.

Anladım ki bu tespit olayı işçi lehine sonuç vermeyecek. O akşam şantiyede işçilerle konuştum: “Direnişe geçmek gereklidir. Bu direniş yasal değildir. Tüm işçinin iş akdini feshedebilirler. Fakat biz birlik olur da direnirsek, bazı iyi sonuçlar almamız mümkündür. En kötü şekli ile işten ayrılıp gitmek söz konusudur” dedim. Tüm işçi kararlı bir şekildi, ya bu kötü iş şartları değişir, olmazsa işi terk eder gideriz, dediler. Ve böyle keskin, namuslu, yiğitçe bir karara vardılar.

İşçilerin bu kararından sonra hareketi başarısızlığa götürecek nedenleri de tüm işçi ile birlikte görüştük. Her türlü kötü tavra karşı işçiler arasında görev bölümü yaptık. Tarsus’tafl Mersin’e yürüyüş yapılacak, durum kamuoyuna duyurulacaktı. Bu iş için işçiler kendi aralarında para toplamaya karar verdiler.

İşçilere açıktan bir tek şey söyleyemedim. Aralarında işveren adamları da vardı. Onlar da işçiler arasına karışmıştı. Ben tanıyordum, fakat işçiler tanımıyordu. Bu adamlar ileride işçiler arasında bozguna sebebiyet verebilirlerdi. Onlar bu işe girişmeden önlemem gerekti. En iyi hal çaresi, bu adamları komitelere seçtirmek, işçiler önünde namus sözü verdirerek ilerde yapacakları kötülüğü böylece önlemekti. Ve öyle de yaptım. Komitelere seçtirdim. Masa üstüne çıkartıp, tüm işçiler önünde, sonuna kadar İşverenle namusluca mücadele edeceklerini söylettim. Bu taktik çok başarılı oldu. Bu söze rağmen işveren tarafına geçenler oldu. Yürüyüş için toplanan parayı alıp kaçanlar oldu. Fakat işçinin birliğini bozamadılar.

Neticede direniş başladı.( ) işveren işçileri kanunsuz direnişe ittim diye hakkımda şikâyette bulundu. Ben de işverenin kanunsuz lokavt yaptığını ileri sürdüm. Direnişi anlatmadan önce işveren tarafından geliştirilen bir tuzağı anlatmam gerek.

Olay şu idi:

Kadıncık Barajı Tarsus'a 50 kilometre mesafede bir yerde. Şamlar şantiyesi de bir o kadar kilometredir. Sendika olarak hiç para yok. Benim geçinmemi Daniş Boroğlu arkadaş temin etmekte. Kendisi Tarsus'un Yenice'sinden. Çevreyi iyi bilen kişi. Onunla İzmit'te işyerinde tanışmıştık. Sendika temsilcisi yaptık. İşten attılar. Sonunda Kadıncık barajında buluştuk. İnançlı, dürüst bir sosyalist arkadaştı. Ben her gün 50 kilometre yolu Erbab Mustafa ile gidip geliyorum. Cebimizde para yok. Bu mesafeyi 3-4 araba değiştirerek işyerine geliyoruz.

Kadıncık barajında otururken bir haber geldi. İşveren tuzak kurdurmuş, beni vurduracakmış. Adamları ile yolu kesmiş. Gelip bana söylediler. Ben de, her zaman gittiğimiz yoldan değil, dağın yani ormanın içinden Şamlar şantiyesine gitmeye karar verdim. Haberi getiren işçiye teşekkür ettim. Gitti. Ve böylece işverenin tertibi boşa çıkmış oldu.

O gece Şamlar şantiyesine indim. Dağlar çok sarp yerlerdi. Yorulmuştum. İşçilerin yattığı çadırlardan birine girip yattım. Kalktığımda öğle olmuştu. Etrafı jandarmalar çevirmiş, işçileri işbaşı yapmaya zorluyorlardı. İşçiler direndi, işbaşı yapmadı.

Kararlaştırıldığı gibi, ertesi günü Tarsus'ta yürüyüşe geçtik ve yürüyüşü Mersin'e kadar sürdürdük. Halk büyük ilgi gösterdi. Grevci işçilere katılanlar dahi oldu.( )

Kadıncık Santralı inşaat işçileri sessiz yürüyüş yaptı

Yapı-İş Başkanı tutuklandı

TARSUS (Çoban YURTÇU bildiriyor) -Kadıncık Santrali inşaatı "Şamlar" ve "Kanlıgeçit" şantiyelerinde çalışan işçiler istedikleri sosyal hakların kendilerine verilmemesi ve işveren İspanyol "Dragados" şirketi temsilcilerinin "Yapı-İş" Sendikasıyla "Yapı İşçileri Sendikası" mensuplarını birbirine düşürmesi üzerine önce greve başlayan

işçiler dün de Tarsus ve Mersinde birer sessiz yürüyüş yaparak, işvereni protesto etmişlerdir.

Sabah Tarsus'ta, öğleden sonra da Mersin'de yapılan protesto yürüyüşüne, 500'e yakın işçi katılmıştır. Hadisesiz geçen gösteride, başlarında tünelci şapkaları ve ellerinde ekmek bulunan işçilerin taşıdıkları dövizlerde "Dragados, İspanya faşizmi burada yürümez", "Ezilen biz, yiyen siz.. Bu mu sos

Scan0047'deki foto

Tutuklandı-Kadıncık Santralı inşaatı işçileri, dün Mersin ve Tarsus'ta birer protesto mitingi

Yürüyüş Mersin'de bitmişti. Tarsus'a geri dönüyorduk. Tarsus yol kavşağında yolumu polisler kesti. Hakkımda tevkif kararı vardı. Bu durum işçileri çok üzmüştü.

Direniş işçiler tarafından yürütüldü. İşveren tarafından yapılan teklifler geri çevriliyordu.

İşveren araya adam koyarak hapishaneye haber gönderiyor teklifleri kabul ettiğim takdirde hapisten çıkartılacağım söyleniyordu. Bu çirkin teklifi şiddetle reddettim. Bu tür tekliflerle gelirlerse hiç anlaşma olmayacağını söyledim.

Kadıncık Barajı grevine katılan bir işçinin İsmet Pemir'e gönderdiği mektup. Elyazması var. Scan0048

Bu arada bir gün, işveren ve avukatı Şamlar şantiyesine jandarma nezaretinde giderken yolda işçiler tarafından çevriliyor. Jandarma müdahale etmeye kalkıyor. Silahları ellerinden alınıyor. İşveren arabasını dereye atıyorlar. Ve işvereni yaya, Tarsus'a jandarmalarla birlikte geri gönderiyorlar. Tarsus'a girecekleri zaman jandarmaların silahlarını geri veriyorlar ve ortadan kayboluyorlar. Bu durum resmi makamlarca çok sert biçimde karşılanıyor. İşçilerin yakalanıp sorumluların hapsedilmesi için emir çıkıyor. Fakat bir tek işçiyi yakalamak mümkün olmuyor.( )

Bu olay sonucu beni hapisten çıkardılar. İşverenle anlaşma yapılmasını istiyorlardı. Bunun bir tuzak olduğunu

bildiğim için, işçilerin toplanmamasını, gerekince benim kendilerini çağıracağımı söyledim. Anlaşma olmayınca Vali fena halde kızdı. Tehdit etmeye başladı ise de, bu şekilde anlaşmalara yanaşmayacağımızı söyledim.

Artık anlaşma zemini kalmamıştı. Karşılıklı mahkemeler devam etti. Direniş 30 günü geçmişti. Artık işçiler parasız kalmıştı. Bu direnişin daha fazla devam etmeyeceğini, işverendeki paralarını alıp yeni işe gideceklerini söylediler. Durumu işverene bildirdim. İşçiler içeride çalıştıkları günlere ait ücretlerini aldılar ve işyerini terk ettiler.

Bu ücret alma sırasında, Şamlar şantiyesinde işveren vekili işçilere ücretlerini vermek istemeyince, işçinin birisi çekip vurdu ve işveren vekili öldü. Durum bir hafta gerginliğini devam ettirdi. Sonunda işveren ödemeleri bitirdi.

İşveren, işe girmek için müracaat eden olmadığı için, 3 ay kadar bekledi, sonra işi tasfiye ederek bıraktı gitti. iş başka bir işverene ihale edilerek sonuçlandırıldı.

İspanyol şirketi direnişi kırmak için jandarmaya İspanya’dan silah getirtip verdi ise de, bu da iş görmemişti. İspanyol şirketi gitmek zorunda kalmıştı.

YİS’te Ekonomik çöküntü ve Yenilenme

YİS Sendikası daima işçilerin özüne dayalı çalışmalarını sürdürmüştür. Bu tutum ve davranışı ile sosyalist gençliğin de, sosyalist kişilerin de desteğini görmüştür.

YİS’teki parçalanma ekonomik krizi de beraberinde getirmişti. Çünkü YİS’i güçlendirmek amacıyla yapılan çalışmalara ait verim, Suat Şükrü Kundakçı’nın çeşitli oyunları sonucu Yapı-iş kasasına akmaktaydı. Sadece İzmit işyerinden 10 milyon lira istenilseydi, en az 5 milyon lira YİS kasasına girerdi. Girmedi. Çünkü YİS’i içten yıkma faaliyeti vardı.

Burada şunu söyleyeyim: Doktor’u Suat ikna etmemiş olsa idi, bu iş olmaz, Yapı-İş’te bu parayı alamazdı. Suat kurnazlık yapmış, Doktor’a birtakım yalanları doğru diye aktarmıştı. Sendika yönetiminde benden başka muhalif kalmamıştı: Hepsi Suat’ı destekler duruma gelmişlerdi. Bu durumda Doktor’un yanılmasına yetmişti. Çünkü bir tarafta 1 kişi, diğer tarafta 5 kişi olunca, Doktor’un yanılması da normal idi.

İşte böyle bir tutum, Yapı-İş’i ekonomik yönden kuvvetlendirmiş, YİS’i çökertmişti. Bu açmaz durumda YİS’i yeniden örgütlemek Üzere faaliyete geçtim.

İlk iş olarak, “Kimlerle çalışabilirim?” sorusu aklıma geldi. İşçilerden yeterince kadro bulmak mümkün. Bu işin bir noksanlığı var: işçilerin bilinç düzeyi az. Kandırılmaları kolay oluyor. Bu bakımdan ideolojik yönden gelişmiş kişiler de gerekti. Bu güç-kaynak ta sosyalist gençlikte vardı.

Sendika kapısını gençliğe sonuna kadar açtım. Maksadım: Gençlik içinde işçi sınıfı ideolojisine sıkı sıkıya bağlı gençler çıkacaktı. Çıktı da.

YİS’in Gençlikle İlk İlişkileri:

YİS üç katlı bir bina kiralamış, faaliyetini devam ettiriyordu. Türkiye'de sol harekette hızla gelişmeye başlamıştı. Faaliyet için yer gerekli idi. İşte YİS'e ait katın biri sol harekete verildi ve TÜRK SOLU gazetesi çıkmaya başladı. Artık İstanbul'da solla il9ili ne kadar kişi ve kuruluş varsa bu binaya gelip gidiyor, dolaylı olarak YİS'le de irtibat kurulmuş oluyordu. Bu durum sol yuvarlar çıkıncaya kadar devam etti.

İşte böyle bir faal devrede, gençler kurmuş oldukları derneklerine yer bulamıyorlardı. "Polis Haydar" diye isimlendirilen arkadaş bana geldi:

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının kurduğu Devrimci Öğrenci Birliği'ne yer bulamadıklarını söyledi. Ben de, "Sendika'nın üst katında faaliyet gösterebilirler" dedim ve onlara üst katı verdim.

Böylece, gençlik YİS'e daha da yakın bir yere gelmekle, arzu ettiğim gençlik-işçi yakınlaşması ve kaynaşması kısmen de olsa gerçekleşecek duruma gelmişti. Yalnız sol hareket bir parti örgütü ile bağlı olmadığı için, kontrol her yuvarın kendi inisiyatifi altında gelişiyordu. Bu da büyük bir noksanlık yaratıyordu.

Ne var ki bu durum tamamen olumsuz olmamıştı. Bugün için proletarya sosyalizminin varlığını yürütecek nitelikte gençleri de kazanmış oluyorduk.

YİS'in gençlikle ilişkisi 12 Mart Muhtırası'na kadar devam etmişti. Yapılan tevkifatlar sonunda YİS de kapatılmış oldu. YİS'in gençlik ile ilişkileri işçiler arasında çok olumlu sonuçlar verdi. Hâlâ işçiler gençliğe sonsuz inanmaktadırlar.

Böylece YİS kendini yenileme imkânına kavuşmuş oldu. Ve YİS, gençlikle yeni işçi eylemlerine uzun vadeli çalışmak üzere girmiş oldu.

Aliağa Petrol Rafineri İnşaatı Ve Grev:

Sefer Güvenç ve Demir Küçükaydın, ısrarlı bir şekilde orada faaliyet göstermemizi, çevreyi çok iyi bildiklerini söylediler. YİS'in gelişmesi için bir şantiye seçmemiz gerekiyordu. Böylece arkadaşların ısrarı bu işe çözüm getirmiş, Aliağa'da faaliyet göstermeye karar vermiştik.

Sefer, Demir ve ben, 3 arkadaş İzmir'e hareket ettik ve Aliağa'ya geldik.

Arkadaşların söyledikleri doğru idi. Aliağa'da bize gereken saygı gösterildi.

Ve faaliyetlerimize yardımcı olundu.

İş yeni başlamak üzere idi.( ) İşçilerin bir kısmını eskiden tanıyordum. Bir kısmını da orada tanıdık. Aliağa'da artık yerleşmiş işçilerle her gün ilgileniyor ve Sendika'ya üye kaydetmeye çalışıyorduk. İşçiler yeni işe girdiklerinden, bir kısım işçi üye olmaktan çekiniyordu. Bir kısım işçi ise, başlarındaki büyüklere bağlı olarak üye olmaktan çekiniyorlardı.( ) Bunları ikna için her gün kahvede ve evlerde oturup konuşuyor, işçilerin sendikalı olmalarını istiyorduk. Her geçen gün işyerinde işçi çoğalıyordu.

Sefer de işyerine girmek için müracaat etmiş ve işe alınmıştı. Böylece işyerinde işçileri hem saha içinde, hem de saha dışında kontrol ederek, bu işyerinde toplu sözleşme yetkisini almak istiyorduk. Bu durumda bu işi elde etmemek için de sebep yoktu.

Günler geçtikçe işyerine, tanıdığımız işçiler geliyor ve durumumuz sağlamlaşıyordu. İşyerinde işçi sayısı 400 olmuştu. Artık yetki almak için harekete geçmek gerekti. Bölge Çalışma Müdürlüğü ile irtibat sağlamak için İzmir içinde bir yer gerekli idi. Elimizde bina kiralamak için olanak yoktu. Çare olarak İzmir'de faaliyet gösteren Orman Tarım işçileri Sendikası vardı. Başkanını eskiden tanıyordum. Durumu kendisine anlattım. Sendika binasını adres olarak göstermemizi söyledi. Böylece, kısa adı OT-İş olan Sendika binası YİS'in İzmir Bölge Temsilciliği olarak gösterildi. Sendika Başkanı Akın Demircan da Bölge

Temsilcisi yapıldı. Bölge'ye karşı hukuki işlemler de tamamlandı. Toplu sözleşme için yetki müracaatında bulunuldu. Bölge'de yapılan sayım sonucu sendika toplu sözleşme yetkisini almış oldu.

İşte bu yetki alma işleminden sonra işveren uyandı. Araya Ankara Yapı-iş Sendikasını koydu. Yapı-iş Sendikası yöneticilerinden üç tanesi, yani:

Suat, Avni ve Fahri, YİS'ten ayrılıp Yapı-İş'e giden kişilerdi. Bu sendikanın her türlü politikasını Suat idare ediyordu. Ellerinde büyük para imkânları vardı. İşe Cumhuriyet Savcısını bara davet etmekle başladılar. Savcı hakimin iyi adamı idi. Almış olduğumuz yetkiye itiraz ettiler,, Bu arada, 10 ilâ 15 kişi arasında, bazı işçileri satın aldılar. Ve dilekçe ile hâkimliğe müracaat ettirdiler. Hâkim lehimize karar verdi; yetki YİS-Yapı işçileri Sendikası'na mahkeme kararı ile verilmiş oldu. Biz bu duruma sevinirken, aradan 3 gün geçtikten sonra, hâkim bir karar daha vererek, bir evvel vermiş olduğu yetkiyi iptal etti.

İş Mahkemesine yaptığımız itirazlarda neticesiz kalmış; hakkımız olan yetki, bir sebep gösterilmeden elimizden alınmıştı.

Yetki için tekrar harekete geçtik. Fakat Yapı-iş de harekete geçmişti. İşverenle birlikte çalışıyorlardı. Tüm işçi listelerini sahte imza ile doldurdular, yetki aldılar. Biz de müracaat ederek iptal ettirilmesini istedik ise de, mahkeme hiçbir şekilde nazara almadı.

Bunun üzerine işçilerden irade beyanı aldım. Bu sefer işçilerin irade beyanlarını noter kanalı ile de tasdik ettirdim. Notere para vermek gerekti. 500 lira borcumuz kalmıştı. İstanbul'daki telefonu satıp vereceğimizi söyledim notere. Kabul etmedi, parayı istedi. Sonradan öğrendim ki, bizim işçilerin irade beyanına ait tüm liste ve imza taklidini noter Yapı-İş'e vermiş.

Bu durum karşısında yetkiyi kaybetmemiz kaçınılmaz olmuştu.

Ne yapılmalı idi? Karar verdik: Noteri güzelce bir dövmek gerektiğine kanaat getirdik ve öyle de yaptık. Sabaha kadar notere sapa attık. Zorla 2 büyük şişe rakı içirdik ve götürüp evinin önüne bıraktık. Sonradan şikâyet etti fakat ispatı yapamadı.

Noter sopayı yedi, fakat biz de büyük bir işyerinin yetkisini kaybedecektik. Darbeyi noterden yemiştik. Bütün yaptıklarımız boşa gitmişti. Çünkü aynı işlemin iptali Yapı-iş tarafından yapılmıştı. Tek yol kalmıştı.

Tekrar mahkemeye müracaat ettim; işyerinde sayım, yani referandum yapılmasını istedim. Mahkeme kabul etti. Gün verdi. O gün işçilerin iki sendikadan birini kabul etmesi gerektiğini tüm işçilere anlattık, işçilerin uyanık olmalarını istedik.

Referandum günü gelmişti. Akşam işçiler işten çıkmadan yarım saat önce başlayacaktı. Hâkim işveren yazıhanesine girmiş, çıkmıyordu. Gidip kendini gördüm. "Hâkim bey, işçilere haber verilmemiş, gidiyorlar" dedimse de, aldırış etmedi. Aradan 20 dakika falan geçmişti, Hâkim ile işveren birlikte çıktılar. Gelen işçiyi çevirip sormaya başladılar. Hâkim beye itiraz ettik ise de netice değişmedi. Çünkü karar işveren yazıhanesinde verilmiş, imza edilmişti. Biz böylece mevcut yetkiyi kaybettik. Yapı-iş Sendikası yetki almış oldu. Bu olay fena tesir etti. İşçiler şaşırıp kalmışlardı. Ne yapılması gerektiğini soruyorlardı.

Yapılacak pek bir şey yoktu. Direniş yapsak, iş daha yeni başlamıştı. Başarılı olması imkânsız. Hukuken yapılacak işler boşa gitmişti. Bu nedenle, toplu sözleşmenin yapılmasını ve sonra istifa ederek sözleşmenin yürütülmesini istemek vardı. Durum işçilere bu şekilde anlatıldı.

Sonradan istifa işi de olmadı. Çünkü işyerine 5000'in üstünde işçi girmişti. Para gerekli. Bu temin edilemedi. Ve işyeri Yapı-İş'in yürütmesinde kaldı.

Aliağa'da ve İzmir içinde çeşitli işyerleri ile ilgileniyor, yapılan haksızlıklar karşısında devamlı bildiriler dağıtıyor, işçinin uyanmasına çalışıyorduk. İşte bu arada rafineri içinde ÇAVUŞOĞLU-KOZANOĞLU FİRMASI TANK İNŞAATI yapıyordu. Bu işçiler sendikaya müracaat ederek üye oldular. Bu olaydan sonra Aliağa'da mücadele hızlandı. İşçi hareketleri gelişti.

Greve doğru olaylar hızla gelişiyordu

Bu nedenle Aliağa'daki olayları yeniden bir özetlemek ve faaliyetlerimizi gözden geçirmek gerek. Bu olaylarda yaşayan kişilerin sıkıntılarını göz önünde tutmak gerektiğine inandığım için kısaca değineceğim.

Aliağa hareketlerinde Demir Küçükaydın ve Sefer Güvenç sonsuz fedakârlıklar yaparak çalışmalara katıldılar. Çalışmalar sırasında Ali Karşılayan ve Tunç Gezgen'e de yer vermek gerek. Çünkü en az Sefer ve Demir kadar fedakârca çalışmalarda bulundular. Olayların başından sonuna kadar. Birlikte yaşadılar.

Az kalsın unutuyordum: Adanalı Kemal Sarın vardı. Bu arkadaş ufak tefek bir kişi idi. Ama teşkilatlanmada üstün kabiliyete sahipti. Çalışmalara yardımcı oldu.

Bu 4 arkadaş devamlı çalışanlar idi. Ayrıca 15 günde bir gelip çalışmalara katılan arkadaşlar vardı Bunlardan Selahattin Okur, Mustafa Karşılayan, Ahmet Sina.. Bu arkadaşlar Ankara ve İstanbul'dan gelip çalışmalara yardımcı oldular. Ayrıca İzmir Üniversitesinden Mehmet Çavuş, Nurettin Öztürk, Mutlu Aydın, Muzaffer Doyum zaman zaman çalışmalara katıldılar ve yardımcı oldular. Ayrıca Ankara Ortadoğu Üniversitesi'nden Ersin, Dinmez, Sadık Gökçen hareketi maddi manevi destekledikleri gibi, YİS'in Ankara faaliyetlerine yardımcı oldular, gelişmesi için gayret sarf ettiler.

Özetleyecek olursak, daha ismini ve soyadını hatırlayamadığım devrimci arkadaşlar çalışmalara

katıldılar, ellerinden geldiği kadar yardımcı olmaya çalıştılar.

Hareketlere yardımcı olan arkadaşların hiçbirinde para yoktu. Dolayısıyla çok sıkıntılı günler geçirdik. Arkadaşların geçimi için bir örnek vereyim, Sefer, bayram kartları alıyor, oyuncak tabanca alıyor, daha benzeri birtakım eşyalar alıyor, öğleye kadar satıyor ve 3-5 günlük yiyecek ve yol parasını çıkarıyor, çalışmaların yürütülmesini sağlıyordu. Diğer arkadaşlar da sıra ile Sefere yardımcı oluyor, işleri yürütüyorlardı.

Kısacası zor şartlar içinde çalışmalar devam etmiştir. Bu, arkadaşların davaya inancını sarsmamıştır:

Kozanoğlu-Çavuşoğlu işyeri ile ilgili toplu sözleşme prosedürü bir türlü Bölge Çalışma Müdürlüğünce sonuca vardırılmıyordu. Sonunda mesele açıklığa kavuştu. Ömer Kara isimli bir şahsın yürüttüğü, Yapı işkolunda kurulu bir sendika, işçilerden habersiz bir toplu iş sözleşmesi imza etmişti. Fakat Bölge'ye zamanında vermem işti. İşçiler YİS'e girince, işveren bu işten kurtulmak için çare aramaya koyulmuştu.

En başta, şahsım hakkında devamlı dedikodu yapıyor; benim komünist olduğumu, hâlbuki sendikada ben olmasam hemen toplu sözleşme imza etmeye hazır olduğunu işçilere söylüyordu. İşçiler bu yalana inanmaya başladılar. Toplantılara gelmemeye başladılar. Sebebini araştırdım. Benim komünist olduğum için işverenin toplu sözleşme müzakerelerine katılmadığını söylediler. Ben de işçileri topladım: Sendikanın kongresini yapıp, inandıkları bir arkadaşa devredeceğimi ve dışarıdan yardımcı olacağımı söyledim.

İşveren belirli ölçüde başarılı olmuş, işçileri aleyhime çevirmesini becermişti. İşverenin bu oyunun bozmak, onun tanımadığı sağlam bir arkadaşı sendikanın başına geçirmek gerekli idi. işin başından sonuna kadar hareketlere katılan Demir Küçükaydın, Sefer Güvenç, Tunç Gezgen, Ali

Karşılayan işveren tarafından tanınıyordu. Onları sendikanın başına getiremezdim. Aklıma Ankara'da YİS'in Bölge Temsilciliğini yapan Necmettin Giritlioğlu geldi. Hemen Ankara'ya gidip arkadaşla konuşmaya karar verdim ve öyle de yaptım.

Necmettin'le konuyu görüştüm. İlk defa: "İşçileri tanımıyorum, onlar da beni.. Bu iş nasıl olur?" diye tereddüt etti ise de, kendisini inandırdım. Ve birlikte İzmir'e hareket ettik.

Necmettin'i işçilerle tanıştırdım. Kongre yapıp Sendika Başkanlığına getireceğimi söyledim. İşçiler kabul ettiler. Kongre yapıldı ve Necmettin sendika başkanlığına getirildi. Bu arada sendikanın yönetim kadrosuna işyerindeki işçi arkadaşları getirdik.

İşverenin tutunduğu dal kopmuştu. "Bu sendika komünisttir" dedikçe, işçiler "Vay, sen bize komünist diyorsun!" diye işverene olanca güçleri ile karşı çıkmaya başladılar.

Bu arada, toplu sözleşmenin iptali için mahkemeye yaptığımız müracaat da neticelenmek üzere.. Hâkim bir türlü karar veremiyor. Bu arada Bölge Çalışma Müdürlüğüne yaptığımız müracaat olumlu neticelendi. Bizim toplu sözleşme yapmaya hakkımız olduğuna dair karar verdi.

İşvereni sözleşmeye davet ettik. Gelmedi. Bölge nezdinde toplantı istedik. Gelmedi. Ve sonunda grev yapma kararını elde etmiş olduk.

Bu arada Bölge Çalışma Müdürlüğü evvelce vermiş olduğu kararı iptal etti. Arkadaşlarla oturup son hukuki durumu gözden geçirmek gerekti. Toplantı yapıldı. Ankara'ya giderek hukukçularla durumu müzakere etmeye karar verdik. Böylece Necmettin ve ben Ankara'ya hareket ettik.

Ankara'ya hareket etmeden önce, zaman kazanmak amacıyla grevi ilan edip gidelim diye karara vardık ve böyle

de yaptık.

Ankara'da çeşitli hukukçularla durumu müzakere etmek için zamana ihtiyaç vardı. Birkaç avukatla görüştük. Kesin bir karar sahibi olamadık. Bu durum karşısında Necmettin İzmir'e hareket edecek, grevi başlatacak, ben de bir gün daha kalıp grev başladığı gün İzmir'de olacaktım.

Necmettin İzmir'e gitti. Grev ilan edildiği sabah saat 8'de İzmir'e geldim. Menemen ve Aliağa arabalarını aradım. Menemen'e araba vardı. Bindim. Saat 9'da Menemen'e geldim. Tam Aliağa'ya hareket edeceğim an işçilerden biri beni gördü, koşarak geldi. Ağlıyordu. "Ne oldu!" dedim. "Necmettin'i vurdular" dedi

O anda dünya bana zindan olmuştu. Asabım fena halde bozuldu. Hemen Aliağa'ya gittim, rafineriye geldim. İşçiler etrafımı çevirdiler. Tüm işçilerin sinirleri gerilmişti. Yakıp yıkacak, vurup kıracak şey arıyorlardı. Bir kısmı Necmettin'in cenazesi ile Menemen'e gitmişlerdi.

İşçilere sakin olmalarını söyledim. "Her türlü müdahale yapılacak, akan kanın hesabı sorulacaktır. Arkadaşımızın kanı yerde kalmayacaktır." dedim. "Sizleri tahrik edip, grevi kırmak için yalan sözler sarf ederek sizleri suçlu düşürüp grevi kaldırmaya çalışacaklardır. Kurt dumanlı havayı sever. Siz arkadaşların uyanık olması lazımdır." dedim. Ve greve sahip çıkmalarını istedim.

Bu grev hareketini anlatmadan önce 3 önemli olayı anlatmam gerekti. Fakat sonradan hatırıma geldi. Şimdi grevi anlatacağım, sonra bu olayları da anlatacağım. Bu olaylardan 1-tanesi: Bölge Çalışma Müdürlüğünü işgal. 2-Yapı-İş Sendikası Genel Merkezine baskın. 3-Badger Şirketi temsilcisinin evine baskın. Bu üç olayın grevden önce anlatılması gerekli idi. Başım ağrıyor, olayları bir türlü derli toplu anlatamıyorum.

Aliağa, İzmir Rafinerisi inşaatı grevi. Scan0055 deki fotoğraf

Grev:

İlk defa Necmettin'i öldürülme olayını işçilerden dinledim.. Anlattıkları olay şu idi: Grev sabahı bütün işiler giriş kapısı önüne toplanmışlar. İşçilerden bir grup, içeriye çalışmak için girecek işçileri geri çevirmekle görevli. Necmettin bunların başında bulunuyor. İş saati geliyor. Sovyet teknisyenleri içeri girmek istiyorlar. İçeri giremeyecekleri anlatılıyor. Sovyet teknisyenlerini getiren birinci araba geri dönüp gidiyor. İkinci araba geliyor. Onlara da içeri giremeyecekleri anlatılıyor. Fakat Sovyet teknisyenlerini getiren şoför, küfürle karışık: "Kimse beni yolumdan geri çeviremez, gireceğim.." diyor ve gaza basıyor. İşçiler arabanın önüne geçiyorlar, arabayı durduruyorlar. Bu sırada Necmettin olayı duyuyor, koşarak geliyor. Şoföre geri dönmesini söylüyor. Şoför torpido gözünde beze sarılı tabancayı çıkarıyor. Bunu işçiler görüyorlar; "Necmettin Ağabey, geri çekil, tabanca var elinde" demelerine rağmen, Necmettin arabanın kapısını açmaya çalışıyor. Bu sırada, şoför tabancayı ateşliyor. Necmettin yere düşüyor.( ) Şoför, işçilerin şaşkınlığı arasında arabayı gazlıyor ve şantiye önüne bırakarak kaçıyor.

İşçilerden bir grup şoförü yakalamak üzere arkasından harekete geçiyorlar. Bu arada bir grup jandarmada şoförü arama işine katılıyor. Şoförün bir tek yoldan. kaçma ihtimali var: Deniz.. Aksi takdirde bulunduğu yer yarımada gibi bir yer. Bu arada çeşitli laflar var. Şoförün deniz yolu ile kaçtığı ileri

FOTOGRAF VAR
NECMETI'İN GİRİTLİOĞLU
1944-1970

"Kavgada vurulan dağ gibi düştün
Duyuldu zelzelen dört bir taraftan"

sürülüyor. Bir kısmı ise, işverenin şoförü bir sandığa koyup şantiyeden dışarı çıkardığını söylüyorlar. Bunların hiçbiri doğru çıkmadı. Şoför işçiler tarafından yarımada içinde yakalanmış, yalnız jandarma duruma müdahale ederek, işçilerin elinden onu almışlardı.

Bu arama işlemleri sırasında Necmettin'in cenazesini Menemen Devlet Hastanesine kaldırmışlardı. İşte bu anda ben rafineriye geldim, işçilere greve sahip çıkmalarını söyledim. Sonra Necmettin'in cenazesi için yanımda bir grup işçi ile birlikte Menemen'e gittim. Cenazeyi görmek istediğimi Doktora söyledim. Kabul ettiler. Cenazeyi gördüm. Bir tek kurşun aslan gibi delikanlının hayatına son vermeye yetmişti.

Bundan sonra Necmettin'in ailesine haber gönderildi. Bu arada Ankara'daki

İzmir'de yayınlanan günlük "Demokrat İzmir" Gazetesi (23 Ağustos 1970)

Scan0058 deki ilk fotoğraf

Scan0058 deki ikinci fotoğraf

Necmettin Giritlioğlu'nun cenazesi, Rafineride yapılan törenden sonra Ankara'ya uğurlanırken

devrimci arkadaşlara da durum duyuruldu. Ertesi gün Necmettin'in ağabeyi ve kız kardeşi geldiler. Kendileri ile görüştüm. Arkadaşımız için şanına layık bir tören yapacağımızı, bize bu hususta yardımcı olmalarını istedim. Kabul ettiler.

Polisin Oyunu

Polis bizim dışımızda Necmettin'in ağabeyi ile görüşüp, cenazeyi İzmir'e götürmek istediklerini, çünkü cenaze burada kalırsa büyük olaylar olacağını

Tablo içindeki yazı aşağıda

TÜRKİYE HALKLARINA

Amerika'nın ortağı, toprak ağalarının barınağı satılık iktidar siyasi cinayetler serisine bir yenisini ekledi.

Y.İ.S. Sendikası Başkanı Necmettin Giritlioğlu'nu kahpece öldürdüler. O, işçi sınıfının patronlara ve sarı sendikacılara karşı savaşının bir neferiydi. O, Türkiye halklarının Amerika ve toprak ağalarına karşı verdiği savaşta en önden bir saf geride kalmadı.

NECMETTİN'i öldürenler, patron, polis, siyasi iktidar üçlüsüdür.

Necmettin'i işçi sınıfını sindirmek, amacıyla öldürttüler. Fakat her ölenin yerine bin kişi gelir. Aldanıyorlar. Bundan önceki cinayetlerde olduğu gibi Necmettin'in katil de yakalanmayacaktır.

Çünkü onu siyasi iktidar öldürdü. Necmettin'i öldürenler, Demir Döküm fabrikasında işçiye saldıranlardır.

Necmettin'i öldürenler 16 Haziranda 200.000 kişiye kurşun yağdıranlardır. Ölen ölür, kalan sağlar bizimdir.

Yaşasın işçi sınıfının devrimci birliği.

Yaşasın işçi ve köylülerin demokratik iktidarı, kahrolsun Amerika, işbirlikçi patronlar ve onların iktidarı.

Y.İ.S.

YAPI İŞÇİLERİ

SENDİKASI

anlatarak, ağabeyinden izin almış ve cenazeyi İzmir'e kaçırmıştı. Bu durum işçiler tarafından görüldü. Gelip bana cenazeyi İzmir'e götürdüklerini söylediler. Bunun üzerine bir otobüs dolusu işçi ile cenazeyi almak için İzmir'e hareket ettik. Bu olayı duyan işçi, İzmir'e hareket etmişti. İzmir Devlet Hastanesinin önü ana baba gününe dönmüştü.

En az bin işçi cenazeyi almak için hastanenin önüne toplanmışlardı.

Hastane Baştabipliğine gidip cenazeyi vermelerini istedim. “Ben veremem. polise gidin.” dedi. Biz: “Bu işe polis karışmaz, cenaze bizim” dedik. Ve işçilerle birlikte morga gittik. Cenazeyi alıp dışarı çıkardık. Polis: önümüzü kesti. Biz cenazeyi almakta kararlı idik. Polis: “Kardeşinin isteği üzerine buraya getirilmiştir, gelsin kendine teslim edelim.” dedi. Bu arada kardeşi yanımızda idi. İster istemez, “Cenazeyi arkadaşlarına verin” dedi. Bilhassa kız kardeşi polise şiddetle karşı çıkıyor. “Ne hakla cenazeye sahip çıkıyorsunuz?” diyordu.

Tabloda İsmet Demir’in yazısı var

Böylece cenazeyi polisin elinden alıp Menemen’e getirdik. Ertesi günü cenaze merasimi yapmak için Aliağa Rafinerisi önüne cenazeyi götürdük. Binlerce işçi cenazeyi gözyaşları içinde seyretti. Rafineri önünde ben ve Necmettin’in kız kardeşi birer konuşma yaptık. Bundan sonra cenazeyi Ankara’ya götürmek üzere harekete geçtik. 2 kilometreden fazla işçilerin omuzlarında taşınan cenaze sonunda bir arabaya kondu. Ve Ankara’ya gönderildi.

Ben Ankara’ya gidemedim. Çünkü grevin başında bulunmam gecikti. Cenaze ile birlikte Ankara’ya giden işçilerin anlattığına göre, tüm devrimci kuruluşlar Necmettin’in cenazesine gelmiş, şanına layık bir merasim de Ankara’da yapılmıştı. Bu acı ve hazin olay böylece sona ererken, grev devam ediyordu.

İşveren, bu olaylardan ders alıp geri çekileceğine, aksine grevi kırmak için her türlü hile ve oyuna başvuruyordu. Bu arada Bölge Çalışma Müdürlüğünden bir yazı getirmiş, Bölge’nin daha önce verdiği yetkinin iptal edildiğini bildiriyordu. Bu durum hukuken bir boşluk yaratmıştı. Grevi kırmak için bu karar yeterli idi. Ancak biz bu uğurda bir arkadaşımızı kaybetmiştik. Bu grevin bizim yönümüzden durması söz konusu olamazdı. Ancak işveren taktiklerini

boşa çıkarmak da gerekli idi. işveren, münazaralı da olsa, eline bir karar geçirmişti. Bu karara dayanarak işçilerin iş akitlerini feshedebilir ve yeni işçi alabilirdi. Bu durumu göz önüne alarak şu karara yardım ve işçilere durumu anlattım: “Bu kararın iptali için mahkemeye müracaat edip iptalini isteyeceğim. Siz de içeride işbaşı yapacaksınız fakat çalışmayacaksınız.” dedim. Bu durum işçiler tarafından benimsendi.

İşte bu anda bir itiraz yapıldı, Necmettin’in arkadaşı Bingöl Erdumlu tarafından.. Bingöl, şiddetle bana çatıyor, oportünist, revizyonist, ekonomist bir tavır içinde olduğumu, ölen arkadaşı unuttuğumu ileri sürüyor. Böyle bir işveren yanında çalışmaktansa çalışmamanın daha iyi olacağını ileri sürüyordu. Necmettin’in cenazesi üzerine gölge düşürtmeyeceklerini ve her türlü işi yapmaya hazır olduklarını söylüyor, işçilerin duygusal yanlarına hitap ederek, onları aleyhime çeviriyordu. İşçiler olayların seyrini birbirinden ayıracak bilince sahip olmadığından, duygusal yönleri daha ağır basıyordu. İşte ben bu durumu görünce grevin bir hiç uğruna kırılacağını göz önüne getirdim ve kararımı değiştirdim.

“Arkadaşlar!” dedim. “Çalışmamakta direnir iseniz, işveren iş akitlerini iptal eder. Hukuken haklı duruma geçer. Siz şimdi Bingöl arkadaşın önerisine uyarak, çalışmamak için karar veriyorsunuz. Bunu iyi düşünün. Düşmanın eline silahı veriyorsunuz. Bir kısmınız hiç çalışmamak gibi öneriler getiriyor. Bu durum düşmana meydanı teslim etmektir..” dedim. “Yarın sabaha kadar düşünün. Şayet işbaşı yapmak ve içeride çalışmak istiyorsanız, işyeri kapısının önünde buluşalım..” dedim.

Bu arada işçiler otobüslere binmeye koştular. Ben, “Otobüsle değil, yaya gidelim” dedim.( ) Maksadım, işçiler dağılmadan verilen yanlış karardan dönmelerini sağlamaktı. Nitekim dediğim doğru çıktı. İşçiler işi bırakmanın kendilerine bir yarar getirmeyeceğini anladılar.

“Meydanı işverene teslim edersek, nasıl mücadele edeceğiz?” demeye başladılar. Bana gelip durumu açtılar. Ben de “Kararı Bingöl verdirdi, onunla konuşun” dedim. İşçiler, ana yola çıkmadan Bingöl’ü çevirdiler. Yanlış karar aldıklarını söylediler. Bingöl yanıma geldi, işçilerin işbaşı yapıp içeride çalışmayacaklarını söyledi. Böylece büyük bir yanlışlık yapılmadan verilen sözden dönülmüş oldu.

İşçileri topladım. “Bizim bu konuşmalarımız işveren adamları tarafından işverene duyurulmuştur. İşveren yarın sizin işbaşı yapmak istediğinizi, duyunca, iş vermeyebilir. Siz hiç bir şey yapmadan şantiye önünde toplanın. Sonra ne yapılması gerektiğini ben sizlere söylerim.” dedim.

Ertesi gün işveren benim tahmin ettiğim gibi işbaşı yaptırmadı. Lokavt ilan ettiğini ileri sürdü. Böylece mücadele başka bir biçime dönmüştü.( )

Ben, işverenin bu gayrı kanuni tutumunu tespit için mahkemeye müracaat ettim. İşte bu anda elimize hukuki bir yol geçti. Daha önce işyerinde yapılan gizli toplu sözleşme, işyeri açılmadan imza edildiği için, mahkeme bunu

Scan0062 deki fotoğraf var

11 Ekim 1970 günü İzmir’de düzenlenen, lokavtı ve işten çıkarma girişimlerini protesto mitingi.

iptal ediyordu. Bizi toplu sözleşme yapmakla yetkili kılıyordu. Bu durumu hemen değerlendirdim. İşvereni kısa sürelerle toplantıya çağırdım. Gelmedi. Ve işyerine ikinci defa grev kararını astım.

Bu olay işvereni hiç ilgilendirmedi. Üstelik olayları tahrik edici tavra girdi.

Bir gün yakın köylerden bir kamyon işçi toplayıp işyerine koymaya çalıştı. Fakat aldığımız tedbirle çalışmalara engel olduğumuz gibi, bu işçilere de sahip çıkıp kendi saflarımızda mücadele etmeye inandırdık.

Olayların seyri her gün değişiyor; işveren ilan ettiği lokavt durumuna rağmen, her türlü hileye başvurmaktan da

geri kalmıyordu.

İşyeri kapısı önünde emniyet tertibatı alan Toplum Polisi ve Jandarma Komando Birliği, fırsat düştükçe işçilerle ilişki kurup işçilerin bu işten vazgeçmelerini, böyle bir durum ortaya çıkarsa ücretlere zam verileceğini söylemekte ve "Tarafsızlık ilkelerini" çiğnemekteydiler. Bu durumu Vali'ye anlattım; böyle devam ederse, işçiler arasında çatışma çıkacağını, onun için "tarafsız" kalmalarını istedim.

Böylece emniyetin müdahalesini önlemiş olduk. İşveren artık yapılacak iş kalmayınca; "işçiler gelsin, içerideki ücretlerini alsınlar. Yoksa bankaya hesaplarına yatıracağım" diye haber göndermeye başladı.

İşçiler artık kesinlikle işverenin hilesini öğrenmişlerdi. İşveren tarafından geliştirilen her olayı gel ip soruyorlar ve ona göre davranıyorlardı.

İşçilerden olumlu bir cevap alamayan işveren birdenbire ilişkisini kesti ve ortalıkta gözükmemeye başladı. İşçiler her gün Nizamiye kapısı önüne geliyor, sıra ile nöbet tutuyorlar. Aradan 20 gün geçti, işverenden hiç bir ses yok.

İşçilerde para yok. Yerleri yakın olanlar yaya Nizamiye'ye kadar geliyor. Menemen, İzmir ve köylerde oturanlar gelemiyor. Nöbet tutacak işçi kalmadı. Her biri günlük geçim için çalışmaya gidiyorlar. Bu durum işverenin gözünden kaçmıyor. İşçileri, üçer beşer kişilik gruplar halinde topluyor, yemek ziyafetleri veriyor. Bir kısım işçileri de içki içirip bizim nöbet tuttuğumuz yerlere gönderiyor. Bu işçiler bize kafa tutmaya başlıyor.

Bu durumu önlemek için çare aramaya başladım.. İşveren nöbet tutacak işçi kalmadığını öğrendiği an bu katı tutumunu devam ettirecek ve grevi kırmaya gayret gösterecekti. Nitekim işveren bildiri yazıyor; emniyetin hususi arabaları ile Aliağa'ya, köylere, Menemen'e, İzmir'e çarşaflar dolusu bildirileri yayıyor. Sendikanın komünist olduğunu, bunların gayelerinin işçi haklarını savunmak değil, işyerlerinde huzursuzluk yaratıp devleti yıkmak,

kendi arzu ettikleri devleti kurmak olduğunu yazıyorlardı. YİS yöneticilerini suçluyor, işçileri tahrik ederek işlerinden ettiklerini bildiriyorlardı.

Diğer taraftan bizimle ilişki kurmaya uğraşıyor, ama bunu belli etmemeye çalışıyordu.

Bir ara işveren muhasebecisi geldi, görüşme teklifi yaptı. Ben de orada hazır olan arkadaşlara söyledim, işverenle görüşmeye gideceğimi bildirdim. Bu konuşmalar sırasında Bingöl Erdumlu yoktu. Galiba Menemen'de idi. Ne ise, işverenle görüşmeye gittim. Birtakım olumlu tavır alınacak olursa, işi yeniden alınacağını ve bunu yapabilmesi için sendikanın desteği gerektiğini söyledi. Ben durumu arkadaşlarla görüşüp neticeyi bildirileceğimi söyledim.

Sendika yönetim kurulu ve görevli arkadaşları topladım, durumu anlattım. İşte bu anda şiddetli bir muhalefet oldu: Bingöl Erdumlu benim işçileri satmak istediğimi, bu tavrın revizyonist, ekonomist, sendikalist, oportünist bir tavır olduğunu, ölen arkadaşın haklarını sonuna kadar savunacağını ve benim böyle bir anlaşmayı yapmamı engelleyeceğini söylüyor bazen da edep dışı tavır alarak küfür ediyor, bir sürü hezeyan gösteriyordu.

Bingöl'ün bu tavrı çekilir cinsinden değildi. Nitekim söylediklerini hep geri çevirdim. “Bir satış işlemi olsa bu toplantıyı neden yapayım?” dedim. Şayet işveren anlaşma zemini ararsa, sorumlu kişi olarak görüşeceğimi ve işçilerin haklarını savunmak için toplu sözleşme yapacağımı bildirdim. “Şayet isterse Bingöl de işverenle yapılacak görüşmelere katılabilir” dedim.

Ufak bir tablo var.

Dikkat!

1-İşçi arkadaş YİS sendikası seni kandırmaktadır

2-Haklı ve iyi niyet taşıyan isteklerin tabii ki kabul edilecektir.

3-Ancak sen kanunsuz olarak çalışmak istemezsen artık yapacak bir şey yoktur.

4-Tahriklere kapılma işin seni bekliyor

Tablo var

İŞÇİ KARDEŞ!

-YİS sendikası seni zehirlemektedir.

-YİS sendikası sabıkalı bir sendikadır.

-YİS sendikası karışıklık, anarşi, tahrik üzerine kurulmuştur.

-YİS sendikası şimdiye kadar muvaffak olamamış bir sendikadır:

SORUYORUZ:

EVİNİ. BARKINI, ÇOLUĞUNU, ÇOCUĞUNU BIRAKIP EKMEK PARASI İÇİN ÇALIŞMAYA BURALARA GELEN İŞÇİNİN DURUMU NE OLACAK?

YİS ONLARIN İAŞESİNİ, YEVMİYESNİ HATTA YİYECEĞİ EKMEĞİ TEMİN EDECEK MİDİR?

YİS HANGİ IŞTE MUVAPFAK OLMUŞTUR Kİ ŞİMDİ OLSUN?

YİS ŞİMDİYE KADAR KİME NE FAYDA SAĞLAMIŞTIR? ÇOLUK ÇOCUĞUNUN I!ALİ NE OLACAKTIR?

YİS İŞÇİ İŞİNİ KAYBEDERSE İŞ VEREBİLECEK MİDİR?

YİS MADEMKİ KUVVETLİ OLDUĞUNU İDDİA EDER. NİÇİN ZORLA İŞÇİYİ KENDİ SAFINA SOKMAK İSTER?

YİS ÇÖKMEYE MAHKÜMDUR, ZİRA ANARŞİSTTİR, TAHRİKÇİDİR.

YİS'te GRUPLAŞMALAR, FİKİR AYRILIKLARI BAŞLAMIŞTIR.

YİS Zorbalığa dayanan, dayak atan çalışmak isteyen azimli işçiyi zorla kamyondan indirip, dövüp, kolundan çekerek kendi safında imiş gibi gösteren bir sendikadır.

YİS'te dayanışma yoktur, zorbalık vardır.

YİS'te ciddiyet ve sistem yoktur tahrik vardır, vaat vardır, yalan vardır.

BU ŞEKİLDE ÇALIŞAN ELBETTEKİ MUVAFFAK OLAMAMIŞTIR, OLAMAYACAKTIR.

YİS sendikasının bu hareketlerinin hesabı sorulacaktır.

YİS sendikasını tevkif, mahkeme ve hapis beklemektedir, zaten YİS'in mazisi de budur. YİS sendikası çökecektir.

İşçi arkadaş, YİS'in idarecileriyiz diye sizin işyerinizden olmayan ve sizleri kışkırtan yabancıların kimler olduğunu araştırdınız mı? Bunların mazisini biliyor musunuz?

Yarın bunlarla beraber hapse girmeği göze alıyor musunuz?

YİS Sendikası başkanı grevler yüzünden Keban Barajının maliyetini 3 milyardan 4 milyara çıkararak memlekete 1 milyar zarar sağlamıştır. Bu grevlerde birçok işçi ölmüş, yaralanmış ve perişan olmuştur.

Bunları araştır vatan hainlerine aldanma.

NETİCE İŞÇİ KARDEŞ

İyi düşün, komünistlere aldanma. İş insana, iç huzuru, emniyet verir, YİS'i unut. Perişan olma. Tevkif, mahkeme, hapse düşme.

İŞİNE DÖN

Bingöl her fırsatta Necmettin'in ölümünü öne sürüyor, işçilerin duygusal yanlarına hitap etmeye çalışıyordu. Bu toplantı gece yarısına kadar sürdü. Ben işverenle görüşmeye gideceğimi bildirdim. Bingöl'ün gidemezsin demesine rağmen, "Ben gidiyorum, sen nasıl mani olacaksan ol!" dedim. Ve münakaşayı kestim.

Ertesi gün sabah Bingöl ne düşündü bilmiyorum, "Ben de seninle geleceğim" dedi. Kabul ettim. Birlikte işverenle

görüşmek üzere İstanbul’a hareket ettik. İstanbul’da 2 gün süre ile toplu sözleşme müzakereleri sürdü.

Günün şartlarına göre iyi bir toplu iş sözleşmesi imza edildi. Sözleşmede, ücretlerin dışında, işçilerin boşta geçen günlerine ait 250.000 lira fazladan işveren ödemede bulunacaktı. Yalnız kimlere ne miktar ödeme yapılacağını sendika tespit edecek, bir liste ile işverene bildirecek, işveren de ödemede bulunacaktı. Yalnız bu parayı işveren şartlı olarak ödeyecekti.

Olay şu idi:

İşveren Sovyetlerden kur farkı alacak ve aldığı zaman işçilere ödemede bulunacaktı.

Toplu sözleşme imza edildi. İşçiler toplu sözleşme müzakerelerine gruplar halinde iştirak ettiler. Böylece sözleşme bir sendika tarafından, bir de işçilerin bulunması ile iki defa gözden geçirilmiş ve imzalanmıştı.

İşçiler işbaşı yaptılar. İşveren ödeme yapmak için hazırlıklara başladı. Hazırlıklar tamamlanmadan araya bayram girdi. Bayramda işçiler para istiyordu. İşveren Sovyetlerden para istemiş, Sovyetler de Türkiye Petrollerinden para talebinde bulunmuştu. İşte bu anda bir terslik oldu. Sovyetlerin istihkaklarından fazla para çekmiş olmasından dolayı Türkiye Petrolleri ödeme yapmıyordu. İşler adamakıllı karıştı. Sovyetleri sıkıştırdım. “Bayramda işçi para istiyor, işveren sizden talepte bulunuyor, bu işi çözün” dedim. “Gereken yerlere müracaat yapıldı” dendi,

İşveren kendi kesesinden ödeme yapmaya yanaşmıyor. Tekrar greve gidilse hukuki yol yok. Direniş yapacağız diye İşvereni tehdit ediyoruz. Aldığımız cevap şu: “Yapılan toplu sözleşme ile bana hiç bir kâr haddi tanımadınız. Ben başlanılan bir işin bitmesi için bu işe giriştim. Türkiye Petrolleri versin, ben imza edeyim.” diye diretiyordu.

Bu mücadele yapılırken, Bingöl Sendika Yönetim Kurulu üyelerini toplamış, benim işveren tarafından yana olduğumu, onun için ödeme yapılmadığını söyleyerek

yönetim kurulu üyelerini buna inandırmıştı. Bingöl durmadan aleyhimde hareketler geliştiriyordu. Necmettin öldü öleli Bingöl başımı ağrıtmaya başlamıştı. Sendika yönetim kurulunu topladım. “Bingöl olayları yanlış yorumluyor, sizleri de yanıltmaya çalışıyor. Uyanık olmanız lazım. Ben şu andan itibaren hiç bir şeyle meşgul Olmam. Fakat 1 senedir yapılan mücadele boşa gidecektir. Bu nedenle ilgileniyorum. Sizleri satmak için bir gerekçe kalmadı. Toplu sözleşme bütün arkadaşların gözü önünde imza edildi. Şu halde neyi satacağız? Sözleşmenin yürürlüğe girmesi için birlikte mücadele ediyoruz. Durumu bütün yönetim kumlu birlikte takip ediyoruz. Bu huzursuzluğa bir son verip çalışmaları sürdürelim. Bingöl haksız çıkışlar yapıyor. Benim verdiğim yetkiye göre işyerinde söz sahibi. Yetkisini kaldırsam kimse dinlemez. Üstelik işyerine de almazlar. Bu durumu devam ettirirse, yetkisini kaldıracağım” dedim. Bingöl aşırı tavırlar yapmaya başladı. Toplantıyı terk ettim.

Durumun normale dönmesi için Bingöl’ün bulunduğumuz şartları iyi değerlendirmesi lazımdı. Aksi takdirde işler çıkmaza girecekti. Fakat Bingöl bu değerlendirmeden yoksundu. Onun dediği gibi tavır alsak, işveren işi bırakacak, 400 işçi elimizde kalacaktı. Bu gerçeği bir türlü Bingöl kavramak istemiyordu. İşin tehditle düzeleceği inancında. Bu yüzden, devamlı, işleri yapıcı değil, tahrik edici yönde hareket ediyordu.

Tunç Gezgen, Ali Karşılayan, Osman Sercan ile birlikte -şimdi tam hatırlayamıyorum, galiba Demir Küçükaydın, Sefer Güvenç de vardı,- olayların baştan sona değerlendirmesini yaparak, Bingöl’ün geliştirdiği bu olumsuzluğa karşı bizim ne yapmamız gerektiğini konuştuk, tartıştık. Bu işe son vermek için bütün olayları çıplaklığı ile işçilere anlatmaya ve onu tesirsiz hale getirmeye karar verdik.

Bizim bu kavga ve gürültülerimiz arasında bayram bitmişti. İşçiler bayramı parasız geçirdiklerinden üzgün.. Bayram sonu bütün işçiyi topladım. Bayramı parasız geçirdiklerine üzüldüğümüzü, elimizden gelen gayreti göstermemize rağmen çözüm bulamadığımızı, daha sert hareket yapsak bize zarar verebileceğini hesap ettiğimizi anlattım. Şimdi önümüzdeki 10 gün içinde işyerinden bütün alacaklarımızı alacağımızı söyledim. Bu açıklama işçileri rahatlattı. İşe sahip çıkmakla haklarımızı alacağımıza inanmış oldular.

İşverenle, Sovyetlerle ve Türkiye Petrolleri ile konuştum: “İşçilerin haklarını 10 gün içinde verin. Şimdiye kadar işçiyi zorla tuttum. Bundan sonra sorumlu sizlersiniz.” dedim. Aynı durumu resmi yazı ile de kendilerine bildireceğimi söyledim. Ve resmi bir yazı ile de durumu bildirdim. Ayrıca Vilayete de bir yazı yazdım. Bundan sonra olayların sorumlusu olmayacağımı bildirdim.

İşçilere ücretler ödenmeye başlandı. Yalnız yapılan toplu sözleşmenin uygulanmasının işveren tarafından yanlış yapıldığını işçiler söylediler. Bir kısım işçiler toplu sözleşme ile elde edilen hakların kendilerine verilmediğini ileri sürüyorlardı. Yapılan araştırma sonucu bu iddia doğru çıktı. İşverene uygulamanın noksansız yapılmasını ihtar ettim. İşveren, bu hatanın kendisinden değil, Sovyetler tarafından ileri geldiğini söyledi. “Bir kısım işçileri Birinci Sınıf Kaynakçı ve Montajcı saymıyorlar” dedi. Sovyetlerle görüştük. Olay doğru idi. İmtihan etme şartı ile durumu kabul edeceklerini söylediler. İşçilerle konuştum. Kabul ettiler. Böylece aradaki sürtüşme ortadan kalktı.

Bir tek konu kalmıştı: O da, toplu sözleşme ile işçilere ödenmesi gereken 250.000 lira idi. Sendika olarak işçi listelerini tamamlayıp işverene vermemiz gerekiyordu. Bu işin tamamlanması için, grev zamanı grev kırıcılığı yapan işçileri bu haktan istifade ettirmemek gerekti. Sendika yönetim kurulunu topladım. Listeyi hazırlamalarını istedim.

Bingöl'ü bu işle görevlendirdim. Bazı işleri takıp için İstanbul'a gittim.

Sendika Yönetim Kurulu listeyi tamamlamış. Paranın tamamının sendikaya ödenmesini işverenden istemişler. İşveren, benim imzam olmadan listeyi kabul etmeyeceğini bildirmiş. Aynı zamanda, Türkiye Petrollerinden parayı almadan ödemede bulunamayacağını bildirmiş. Bingöl işverenin bu tavrına fena halde içerlemiş, işverene ana avrat küfretmiş. Bunun üzerine sendikaya telefon gelmiş, işveren beni aradığını söylemiş. Gelince kendisini görmemizi istemiş. İşveren yazıhanesine gittim. Durumu bana anlattılar. İşyerine gidip bu durumu düzeltmemi, Bingöl'ü taraf olarak kabul etmediklerini bildirdiler.. O gün akşam İzmir'e hareket ettim. İşyerine vardım. Bingöl olayları anlattı. Ben de: "Haberim var, işveren anlattı." dedim. Listeyi, işverene verilen yazıyı istedim. Verdiler. Listeyi kontrol ettim. İşçilerin çoğunluğuna para verilmiyor, bir takım sıralama yapılıp, bir kısım işçilere fazla para ödenmesi isteniyordu. Listenin çok yanlış hazırlandığını, bizim böyle bir ayrım yapamayacağımızı, ancak grev kırıcılığı yapanlara bu hakkı tanımayacağımızı söyledim. Ayrıca bizim sendika olarak işverenden böyle bir parayı alamayacağımızı söyledim. Bingöl şiddetle karşı çıktı. "Biz bu parayı alacağız ve (...) alıp Dev-Genç'e vereceğiz!" dedi. Bunun hiç olmayacağını söyledim. "Dev-Genç'in parası var, işçilerin haklarını oraya yatıramayız" dedim. Bingöl ile aramızda tartışma büyüdü. "Sendika yönetim kurulunu toplayıp karar verelim" dedim. Kabul etti ve akşamüzeri sendika yönetim kurulu toplantı.

Yönetim Kurulu Bingöl Erdumlu tarafından. Çünkü işverenden alınacak paranın büyük bir kısmı yönetim kurulu üyelerine verilecekti. Bu durumu belirttim. Hepsi birden karşı çıktılar Bu haksız durumu işçilere anlatacağımı söyledim. Her taraftan itiraz sesleri gelmeye başladı. Karar alamadan toplantı dağıldı.

Bizim bu kararları almaya çalıştığımız günlerde İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği İzmir şubesinin kongresi olacaktı. Bu vesile ile Doktor Hikmet Kıvılcımlı da gelmişti. Ertesi gün Kongre'ye gideceğimi Bingöl'e söyledim. "Arkadaşları topla, siz de gelin. Aramızdaki ihtilafa çare bulalım." dedim. Kabul etti.

Kongrede söz aldım. Kongre bitince hiç bir arkadaşın salondan ayrılmamasını istedim. "Sayın Hikmet Kıvılcımlı'nın başkanlığı altında YİS Yapı İşçileri Sendikası içerisindeki ihtilafı gidermek için YİS'i yargılayacağız" dedim ve sözlerimi bitirdim.

Derneğin kongresi bitti. Ben durumu olduğu gibi anlattım. Aradaki ihtilafı gidermediğimizi söyledim. Ben bu hususları açıklarken Bingöl devamlı müdahale ediyor, konuşturmak istemiyordu. "İşçiler burada, onlar karar versin" diyordu. Ben, bu işçilerin yönetim kurulunda üye olduklarını, hazırladıkları liste ile kendilerine en büyük payı almak istediklerini, dolayısıyla tarafsız olamayacaklarını söyledim. Neticede, listenin yeniden hazırlanıp, grev kırıcılığı yapanlara bu hakkın tanınmamasını, diğer işçilerin eşit haklar almasını karar altına aldık.

Ben ertesi gün listeyi hazırlarken, Bingöl, alınan karara uymayacaklarını, eski kararlarında ısrarlı olduklarını söyledi ve gitti. Ben listeyi alınan karara göre hazırladım, işverene ve Türkiye Petrollerine birer tane verdim. Bu listenin dışında verilecek listelerin kabul edilmemesini bir yazı ile tebliğ ettim.

Ayrıca Bingöl Erdumlu'nun da yetkisini kaldırdım.

Ertesi gün Bingöl'ü işyerine almadılar. Yanıma geldi. Bu haksız işlemi yapamayacağımı söyledi. Ben, işçilerin bir gün önce paralarını almaları için bu durumu geliştirmek zorunda olduğumu söyledim. İleri geri laflar ederek gitti. Öğle üzeri yönetim kurulunun kararını işçilere anlattım: "Bingöl'ün yetkisini kaldırdım. Listeyi işverene verdim. Grev kırıcılığı yapanların dışında her işçi eşit olarak hakkını

alacaktır.” dedim. İşçilerin hepsi: “Biz seninle beraberiz, başka kimseyi tanımıyoruz” dediler. Böylece yapılacak haksızlığın önüne geçilmiş oldu.

İşveren, parayı Türkiye Petrolleri kontrolünde işçilere dağıttı.

Bingöl ve yönetim kurulu ile aramızdaki ihtilaf bitmemişti. Bingöl yönetim kurulunu toplayarak sendikaya olağanüstü genel kurula götürmemizi istedi. Kabul ettim. Genel kurulun ancak İstanbul’da yapılabileceğini söyledim. Karşı çıktı. Yönetim kurulu genel kurul kararı almıştı. Gazete ilanı vererek kongreyi İstanbul’da topladım. Yeni yönetim kurulu seçtim. Durumu işverene ve vilayete bildirdim.

Ben bu işleri yaparken, Bingöl Erdumlu da bir kongre yapmış ve yeni yönetim kurulu seçmişti.( ) Böylece YİS yönetimi iki başlı olmuştu.

Bu durum işverene yarayacaktı. Ancak işverenin bu fırsatları değerlendirmesine imkân kalmadan 12 Mart muhtırası verilmiş, Sıkıyönetim ilan edilmiş, YİS’in tüm yöneticileri tutuklanmıştı. Bingöl Sıkıyönetim makamlarınca aranan kişi olmuştu. Böylece işveren başına buyruk kalmıştı.( )

Ayı hatırlamıyorum, uzun bir müddet tutuklu kaldıktan sonra serbest bırakıldık. Serbest kaldıktan sonra YİS’i çalıştırma imkânı kalmamıştı. İki başlı bir sendika ile hiçbir iş görülemeyeceğini göz önünde bulundurmam gerekti ve öyle de yaptım. YİS’in kapatılmış olduğunu emniyete bildirdim. Böylece, yapıcılık işkolunda çok önemli işler gören tek sendika da ortadan kalkmış oldu.

Şimdi de, daha önce belirttiğim üç olayı anlatayım:

İzmir Bölge Çalışma Müdürlüğüne Baskın

Rafineri inşaatında, Bölge Çalışma Müdürlüğü’nün- çeşitli oyunları ve iş Mahkemesi’nin de taraf tutması sonucu toplu sözleşme yetkisini kaybetmiştik. Aliağa’da uzun bir

mücadele vermeyi karar altında almış olduğumuzu belirtmiştim. Bu karar sonucu İzmir Üç Kuyular semti civarında yapılan sosyal meskenler inşaatında çalışan işçileri sendikalı yaptık. Bunu öğrenen işveren işçiler üzerinde çeşitli baskı metotları uygulamaya başladı. İşçilerin iş tecrübesi hiç yok. Siyasi bilinç sıfır. Bu nedenle işveren baskı yapınca işçiler evlerine gitmek istediler. İşveren ücretlerini vermedi. Bunu almak için Bölge Çalışma Müdürlüğüne müracaat ederek işçilerin ücretlerinin ödenmesini istedik. Bölge müracaatımıza hiç olumlu bir cevap vermedi. Tek yapılacak iş Bölge Çalışma Müdürlüğüne baskı yaparak bir yazı almaktı. Arkadaşlarla oturup karar aldık. Bölge Çalışma Müdürlüğüne gerekti baskı yolu denenecekti.

İşçileri topladım. Bölge Çalışma Müdürlüğüne gittim. O sırada İstanbul'dan yeni gelmiş olan Selahattin Okur da yanımda idi. Müdürün odasına 5-6 işçi, Selahattin ve ben birlikte girdik. Kendisinden, bu işçilerin haklarını almaları için hemen bir yazı yazıp vermesini istedik. "Siz Bölge Çalışma Müdürlüğüne baskın yaptınız. Ben bu yazıyı yazmam. Şimdi emniyete telefon edeceğim" dedi ve telefonu kaldırdı. İşte tam bu sırada Selahattin Okur ileri atıldı ve müdürün eline vurarak telefonu gerisin geriye bıraktırdı. Ben: "Memurlarına emir ver, yazıyı yazsınlar. Sen imzala. Sonra emniyete telefon edersin." dedim. Müdür karşı çıktı. İşçilere dedim ki: "Bütün memurları bir odaya kapatın. Müdür yardımcısını buraya getirin." Ve öyle yaptılar. Müdür ve yardımcısı yazıyı yazdılar, evraktan geçirdiler, imzalayıp bana verdiler. Ben de, Selahattin'lere: "Yazıyı alın, fotokopisini çekin, işverene verin Ben arkadan gelirim." dedim.

Bölge Çalışma Müdürlüğüne gelen işçiler gittiler. Yalnız 5-6 işçi benim yanımda kaldı. Müdür telefon etti. Toplum polisi geldi. Şefi beni çağırdı, durumu sordu. Ben de: "İşçiler paralarını almak için Bölge'ye müracaat ettiler.

Mudur bu müracaatı baskın olarak niteledi. Baskı olsa idi işçiler burada olurlardı.” dedim. Polis şefi: “Dışarıda beni bekle” dedi ve müdürün yazıhanesine girdi. Yarım saat sonra müdürle birlikte dışarı çıktılar. Müdür: “Siz bana kabalık ettiniz, fakat ben sizi af ediyorum” dedi. Ben hemen karşılık verdim: “Senin himmetine ihtiyacımız yok. Yaptın ise vazifeni yaptın.” dedim. Polis şefi koluma girdi ve beni binadan dışarı çıkardı. Bizim haklı olduğumuzu söyledi: “Git işçilerin paralarını ödesinler” dedi.

Ben şantiyeye geldim. Toplum polisi şantiyeyi çevirmişti. İşveren: “Bölge Çalışma Müdürlüğü’nün kararı beni bağlamaz” diyerek, ödeme yapmaktan kaçındı. İşverene dedim ki: “İşçilerin paralarını öde. Sen ödemezsen, biz kasadan parayı alıp işçilere dağıtacağız.” işveren başladı yüksek sesle bağırmaya. İşte o anda alnının orta yerine bir tabanca dayandı. Baktı işin şaka tarafı yok, oturdu. İşçilere ücretlerini ödemeye. Ben, parasını alan işçinin İzmir’i hemen terk edip gitmesini söyledim. “Zira işveren tekrar polise müracaat eder lüzumsuz yere karakolda beklersiniz.” dedim.

Ödeme bitti. Biz şantiyeyi terk ederken işveren başladı bağırmaya. Polis şefi geldi: “Neden bağırıyorsun?” dedi. “Zorla para dağıttırdılar, silah çektiler.” dedi, Polis arama yaptı, silah yoktu. İşverenin müracaatı böylece boşa çıkmış oldu.

Yapı-İş Genel Merkezine Baskın

Necmettin Giritlioğlu sendika başkanlığına yeni getirilmişti. Bu nedenle ara sıra Ankara’ya gidiyor, 2 veya 3 gün kalıp geri geliyordu. Bir seferinde Ankara’dan yeni dönmüştü. Suat Şükrü Kundakçı ile konuşmuş; Suat Aydınlık Dergisine 200 bin veya 300 bin lira yardım edeceğini; birlikte çalışırsak her türlü yardım yapacağını söylemiş. Necmettin de bana anlattı. Ben dedim ki: “Bu adam üçkâğıtçı, önemli bir işi olmazsa bu yatırımı yapmaz. Sen buna inanma. Bu kişi devrimci hareketi bono verir

şahsi çıkarları için. Bizleri harcar. İnsan kandırmakta hünerlidir...” Necmettin inanmadı. Benden yetki istedi. “İstediğin gibi hareket etmekte serbestsin” dedim.

Aradan 20 gün sonra Necmettin Ankara’ya gitti ve ertesi günü geri döndü. Yapı-İş Sendikası Genel Merkezini komandolar işgal etmişler, Suat’ları dışarı atmışlar. Necmettin: “Sendikayı komandolardan geri alalım, tanıdığın işçileri alıp Ankara’ya gidelim” dedi. “Necmettin, bu iş yanlış. Bizi destekleyen işçileri yarın işten atarlar. Bunlara bakamayız. Zor durumda kalırız. Bu adamlar bu işyerinde toplu sözleşme yaptılar, söz sahibidirler, kendileri gelip işverenden izin alıp işçi götürsünler” dedim ise de, Necmettin ısrar etti. “Her türlü mesuliyeti bana ait. Sen şahsi gururun yüzünden devrimci bir harekete mani olmak istiyorsun.” dedi. Beni suçlamaya başladı.

Bu ısrarlar üzerine, bir otobüs dolusu işçi arkadaşı alıp Ankara’ya gittik. Suat’la buluştuk, durumu anlattı. Yapı-iş merkezine Süreyya Denizli komandoları yerleştirmişti. Bu durumda ne yapılabilirdi? Sendika merkezini komandolardan kurtarmak için Sendika’da görevli kişi olmak gerekti. Bizim hiç birimiz yetkili değildik. Komandoları dışarı çıkarırken Suat’ın da bizimle beraber olmasını istedik. Kendisinin bu işleri geriden takip etmesinde fayda olduğunu ileri sürmeye, başladı. Bu, şu demekti: bize fedailik yaptırmak istiyorlardı. Ben Necmettin’i bir kenara çektim: “Biz Yapı-İş’in fedailiğini yapamayız, doğru dürüst mesuliyeti kabul edip bizimle beraber olurlarsa biz varız.” dedim. Necmettin Suat’la görüşmek üzere gitti. İşçileri topladım, durumu anlattım. “Şayet Yapı-İş’ten yetkili kişi gelmezse, hiçbir hareket yapmayın” dedim. Necmettin geldi. Suat’ın Münür’lere 300.000 lira bono verdiğini söyledi. Necmettin’e işin kötü taraflarını anlattım. “İşçileri gereksiz yere harcamaya hakkımız yok” dedim. “Ben bu işte yoğum” dedim. İşçiler

de aynı şeyi söylediler. Böylece baskından vazgeçtik. Aliağa'ya hareket ettik.

Bu arada işveren Ankara'ya giden işçileri tespit etmiş, hepsinin İşten çıkışlarını vermişti. Korktuğum başımıza gelmişti. Necmettin'e dedim ki: "Hadi, Yapı-iş işyerinden yetkili, baskın yapıp işçileri işe aldırsınlar.." Necmettin gitti, geldi. Yanlış iş yapıldığını anlamıştı.

İşçiler işten çıkarılmıştı. Bu zor durumu düzeltmek için tekrar araba tutup Ankara'ya hareket ettik. Yapı-iş merkezine baskın yapıp komandoları dışarı çıkartıp sendikacıları teslim aldık. İşçilerin işbaşı yapmaları için temasa geçtiler. İşçileri işbaşı yaptırdılar. Bizi de polise ihbar ettiler, fakat delil yokluğundan serbest bırakıldık. Yapılan hatayı böylece düzeltmiş olduk. Fakat işveren ilk fırsatta bu işçilerin çıkışlarını yine verdi ve af etmedi. Bu durumu, sağ olsaydı Necmettin'in görmesi şarttı. Zira iyi bir tecrübe edinmiş olacaktı. Ne yazık ki kahpe Finans Kapital ve uşakları bu tığ gibi delikanlıyı kısa zamanda yok ettiler.

İşveren Temsilcisinin Evine Baskın

Bu baskın olayı, bizim tecrübesizliğimizden ve bu işte görev alacak kişileri iyi tespit edememekten dolayı başarısız geçti. Biz harekete geçmeden karşı taraf haber alarak tertibat almış oldu ve iş bitinceye kadar da evi polisler kontrol altında tuttular.

Bu temsilci hakkında biraz özel bilgi vereyim. Adamın kişiliği iyice anlaşılsın. Bu kişi askerlikten ayrılma binbaşı. Hiç bir işten ve teknikten anlamazken, bu şirketin Türkiye temsilciliğine getirilmesini, Türkiye'de kimlerle birlikte çalıştığını ve destek gördüğünü anlatmaya gerek yok. Bu olaya kısaca burada değinmem başarısız olmamızı anlatmaya yeter galiba. Bu nedenle çalışmaların nasıl bir prensip içinde yürütülmesinin şart olduğunu ve hiç bir hata kabul etmediğini iyice anlamak gerek.

Bu aşırı tavrı neden yapmak istedik? Gereği şu idi. Bu adamın hâkim ve savcı ile konuşup sahte üye belgesi tanzim ettirmesi, Noter'le konuşup bize ait belgeleri Yapı-İş'e verdirmesi, bizim yetkiyi kaybetmemize en büyük katkıyı yapması, bizi bu tavra itmeye yetmişti. Ne yazık ki, bu önemli olay karşılıksız kalmıştı. Bu büyük işçi hareketi büyük bir kayba uğradı, bu alçak kişinin yüzünden.

İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneğinin İzmir Mitingi:

İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneğinin İzmir Şubesi miting yapmaya karar vermişti. Derneğin yöneticisi Arif Şimşek, Aliağa'dan işçilerin bu mitinge katılmalarını sağlamamı istemişti; ben de kabul ettim. Yalnız bir sorun vardı: işçileri taşıyacak vasıta konusu. Ona da çare bulundu. Ege Üniversitesinden Mehmet Çavuş ile temasa geçildi, Ondan üniversiteye çalışan otobüslerin Aliağa'dan işçileri taşımasına yardımcı olmasını istedik. Kabul etti. İlgili yerlerle temas ettikten sonra otobüs işi halledilmişti. Otobüsler sabah erken saatte işçileri Basmahane tren istasyonunun önüne taşımaya başlamıştı.

Yürüyüş ve miting başlamak üzere idi. Yanımda siyah kadillak marka bir araba durdu, içinden bir kişi çıktı. Cebinden polis hüviyet cüzdanını çıkartarak emniyete davet etti. Arabaya binip emniyete gittik. Olayı duyan Arif Şimşek emniyete gelerek beni çıkartmak için gayret sarf etmiş ise de kabul edilmemişti. Böylece ben mitinge katılamadım. Beni ertesi günü sabaha karşı aynı araba ile Ankara'ya götürdüler.

Ankara'da bir hafta emniyette bir odaya kapadılar. Sorguya çektiler. Beni Konya yolu üzerinde Amerikan şirketinin bulunduğu yere bomba atmakla suçluyorlardı. Ayrıca askeri cunta işine karışmış bir albayla ilişkim olup olmadığı da araştırılıyordu. Bu sorgular sırasında Orta Doğu Teknik Üniversitesinde okumakta olan Ersin Dinmez'i benim bulunduğum odaya almışlardı. Durumu ona anlattım.

Bir haftadır burada olduğumu, arkadaşlara haber vermesini istedim.

Dışarıda bulunan Sefer Güvenç ve diğer arkadaşlar emniyete müracaat ederek beni sormuş iseler de, olmadığım söylenmiş. Bunun üzerine arkadaşlar olayı gazetelere intikal ettirdiler., Durum gazetelere intikal edince beni serbest bıraktılar.(x)

İki Jandarma Olayı

1- Aliağa Grevi ile ilgili Bölüm:

Halk çocuklarının olaylar içinde nasıl dayanışma içine girdiğinin tipik bir örneğidir: Bu bakımdan atladığım bu kısmı yazmakta yarar gördüm.

Bilhassa sosyalist fraksiyonların bu olay üzerinde eğilmesi ve derin derin düşünmesi gereklidir. Bilhassa ordu tezini kaskatı doktriner bir biçimde görenlerin bu iki olayı değer yargılarına vurmaları gerekmektedir. Ordu'nun, hâkim sınıfların bir aracı görülüp; ordunun tümünü faşist olarak niteleyip, sırf baskı aracı olarak değerlendirmenin sakıncalarını, iyice anlamamız gerekliliğine eğilmenin zorunluluğuna dikkat edilmelidir.( )

Necmettin Giritlioğlu haince katledildikten sonra en yakın arkadaşları da grev üzerine eğilmişlerdi. Bu greve ilgi duyanlardan bir tanesi de Yusuf Küpeli idi. Hüseyin Cevahir, Münir Ramazan Aktolga, Atilla Sarp, Ahmet Sina, Sadık Gökçen, Ersin Dinmez gibi arkadaşları da saymak mümkün. Bir gün Yusuf Küpeli Aliağa'ya geldi. O günlerde bir yardım edebilir miyim diye gelmişti. Biz, işçileri uyarmak amacıyla grev mahallinin uzağında ana şoseye yakın bir mahalde toplamıştık. Toplantıda Yusuf Küpeli arkadaşı işçilere tanıştırmış yardım için onların emrine geldiğini işçilere söylemiştik. Yusuf Küpeli arkadaş da işçilere bir konuşma yapmıştı. İşte bu konuşmalar sırasında aniden jandarma birliği yolu kesmiş, işçilerin etrafı abluka altına alınmıştı. Bunun üzerine konuşmayı kesmiş işçilere dağılmasını, evlerine gitmesini, ertesi günü grev

mahallinde bulunmalarını söyleyerek toplantıya son vermiştik. Ben, Bingöl Erdumlu, Yusuf Küpeli beraberce Aliağa'ya gitmek üzere yola çıktık. İşçiler bizim arkamızdan geliyorlardı. Jandarma birliği komutanı arama yapacağını söylemişti. Böylece geçmek isteyenlerin üzerini aramaya başladı. İşçilerin etrafı jandarma tarafından çember içine alınmıştı. İşte o anda arkadaşların ikisinde tabanca varmış; bunlar tabancaları şosenin üstüne atıp ayakları ile tabancaların üstünü kumla örtmeye çalışırken jandarma bunu görmüş. O da ayakları ile tabancaların üstüne kum atarak kapanmasına yardım etmişti. Bunu işçiler bana sonradan anlattılar. Arama bitip jandarmalar gittikten sonra işçiler gidip tabancaları almışlardı. Bu olay halk içine çabucak yayılmış ve tabanca olayı Yusuf Küpeli'ye mal edilerek kendisine bir de isim takmışlardı: "Çifte tabancalı başkan" gelmiş diye. Böylece Yusuf Küpeli halk için efsaneleşmişti. İsmi günlerce Aliağa ve yakın köylerde konuşulmuş ölen arkadaşının intikamını alacaklar diye çevreye dedikodu yayılmıştı. Bu sözler polisin de kulağına gitmiş günlerce emniyet tedbiri almışlardı.

2- Kadıncık Barajı:

Bu olay olduğu sırada ben Tarsus'ta hapiste idim. Ziyaretime gelen işçiler olayı heyecanlı bir tarzda bana anlatmışlardı.

Olay şöyle olmuştu. İşveren ve avukatı bir jandarma müfrezesi ile birlikte Şamlar şantiyesine giderlerken yol, işçiler tarafından kesilmiş, jandarmaların elinden silahları alınmış. İşçiler, işverenin arabasını dereye yuvarlamışlar, "işveren ve avukatını yaya olarak Tarsus'a götürmeye söz verirseniz, sizin de silahlarınızı veririz" diye jandarmalardan söz alıp silahlarını geri vermiş ve olay mahallinden uzaklaşmışlar. Tarsus'a dönen işveren, Cumhuriyet Savcılığına şikâyet ederek jandarmaları şahit göstermiş. Savcılığa ifade vermeye giden jandarmalar böyle bir olayla karşılaşmadık diye ifade vermişler. Jandarmaların

bu ifadesine bozulan işveren bizi yabancılara karşı rezil ettiniz diye jandarmaları baskı altına almaya çalışmışlarsa da, jandarmalar ifadesini değiştirmemişti. Bu olay işçilerle jandarmanın olaylar karşısında yabancılara karşı gösterilen tepkinin bir örneği idi. Bu olay yaşayanların hafızalarından silinmeyecek bir anıdır.

Birbirlerinden uzakta ve ayrı zamanlarda meydana gelen bu iki olay bulundukları bölgelerde hala canlı şekilde anlatılır.

İskenderun ve Direniş Yapım-İş'in kuruluşu

YİS-Yapı İşçileri Sendikası'nın İzmir-Aliağa olayları sırasında Bingöl Erdumlu ve arkadaşlarının anlayışsız tavırları nedeni ile yönetim ikiye bölünmüştü. Bunun üzerine çalışamaz duruma geldiği için Sendika'nın kapatılmış olduğunu, YİS'i anlatırken bahsetmiştim.

YİS kapatılınca binlerce işçi sendikasız kaldı. YİS'e gönül vermiş, onun yükselmesi ve yücelmesi için mücadele etmiş işçiler beni bir sendika kurmaya zorladılar. Ben de bunu uzun bir zamandan beri düşünüyordum. Zira hapisten çıktık çıkalı hiç bir iş yapmamıştık. İşçilerin bu isteğini olumlu buldum. Birlikte YAPIM-İŞ adlı sendikayı kurduk. Faaliyet alanı olarak İskenderun Demir-Çelik Fabrikaları inşaat sahasını seçtik.

Akla şu gelebilir: Neden Yapım-İş Sendikasını kurdun? YİS'in yeniden kuruluşunu verebilirdin diye. Önce bunu açıklayayım.

YİS, kurulduğu günden kapanış gününe kadar işçi sınıfının şanına, şerefine ve namusuna, sınıf mücadelesi ruhuna sadık bir kavga vermiş, hiç bir sapmaya düşmeden işçi sınıfı mücadelesinde yerini almıştı.

YİS kadrolarında görevli işçiler çeşitli şantiyelerde çalışmaya gitmişlerdi. Bu arkadaşların yan yana gelmesi için zamana ihtiyaç vardı.

Acele kurulmasına karar verilen sendikada görev alacak arkadaşlar olaylarca sınanmış değildi. Yapılan hata geçmişi de kötüleyebilir düşüncesiyle, başka isimli sendika kurmayı uygun gördüm. Fakat sonradan yanıldığımı anladım. Sendikada görev alan arkadaşlar çok sağlam çıktılar. Sendikanın adını YİS koymadığıma sonradan üzüldüm. Arkadaşlar hakkında peşin yargıya vardığım için pişman oldum. Ne zaman bu yönetici arkadaşlarla karşılaşsam, içimde onlara karşı bir eziklik duydum. Çünkü yiğit kişilerdi. Ancak siyasal bilinç düzeyleri çok düşüktü. Bu nedenle bütün görevleri bana yüklediler.

Kuruluş yapılırken birtakım zorluklar vardı. Bunlar çözüme bağlanmalı idi. Yoksa ileride harekete zarar verebilirdi. Bu nedenleri açıklayan bir örnek vereceğim.

Sosyalistler kendi siyasal eğilimlerine göre fraksiyonlar teşkil etmişlerdi. Bu yuvarlar uzun bir zamandır işçi hareketi yapacağız diye çalışmalarda bulunmuşlar, fakat bir tek olumlu iş yapamamışlardı. Sebebi mi? Gayet açık idi.. Bu gruplar silahlı eylem yolu ile işçi ve köylüleri devrime hazırlayacaklardı. Bir kısımları ise pasif tavırları yüzünden işçilerin dışında kalıyor, elde ettikleri bir iki işçi ile vakit öldürmekten öteye çalışma yapamıyorlardı. Diğer bir kısımları ise, işsiz güçsüz sokaklarda dolaşıyor, işçi ile ilişki kuramıyorlardı. Kaldı ki, işçileri kendi siyasal eğilimlerine göre inandırmış olsalar bile, sorunlarını çözecek bilince sahip gözükmüyorlardı.

Benim İskenderun’da faaliyet göstereceğim işçiler arasında yayılınca, bu siyasal yuvarlar teker teker benimle temasa geçmeye, ben burada işçi hareketlerine başlarsam bunların daha önce yaptıkları çalışmaları olumsuz yönde etkileyeceğini ileri sürmeye başladılar. Bu işten yaz geçmemi istiyorlardı.

“İskenderun’da inşaat 3 yıldır sürüyor” işveren sömürüsü alabildiğine devam ediyor.. İş kazası adı altında her gün birkaç cinayet işleniyor.. Fakat siz işçi haklarını savunmada

en ufak bir çalışmada bulunmamışsınız. Bu nedenle ben burada çalışayım, sizler de bu çalışmalara yardımcı olun." dedim.

Hiç bir fraksiyon olumlu cevap vermedi. Bende şu kanı iyice yerleşmişti: Demek ki, bu sahadaki sosyalistlerden bize en ufak bir yardım gelmeyecektir. İşte ona göre çalışma planı hazırlamam gerekli idi ve öyle de yaptım.

Sosyalist fraksiyonların dışında bir de işveren sendikaları vardı. Bunlar işverenlerle içli dışlı faaliyetlerini sürdürüyorlardı. (Kaleyi içten fethetmişlerdi. Bu deyim işveren sendikacısının ifadesi idi.)

Sömürü iki başlı devam ediyordu. Bütün işyerlerinin toplu sözleşmesi imza edilmişti. Sendikalara bir tek işçi üye değildi. İşçi aidatlarını işçiler adına işveren ödüyor, durumu idare ediyorlardı.

Sendikaların dışında işverenlerin çalışma biçimi bambaşka idi. Şimdi onu ani atayım.

Buraya kadar işçilerin dağınık ve örgütsüz olduğunu söylemeden geçmeyeceğim. Bu örgütsüz durumun dışında, hiç işçilik hayatı olmayan köylüleri Anadolu'nun çeşitli yerlerinden getirmişlerdi. Bu durum işçiler arasında gruplaşmayı daha da hızlandırmıştı. Sizin anlayacağınız, işverenler işçileri kesin tuzağa düşürmüşlerdi.

İşveren Teşkilatları:

İşverenler İskenderun'a tezgâhlarını tam ve insafsız bir sömürü düzenine göre kurmuşlardı. Bunu bir örnekle anlatayım. Tüm işverenler aynı uygulamayı yapıyorlardı.

Örneğin:

ENKA Kolektif Şirketi İskenderun Demir-Çelik İşletme müessesesine inşaatın bir bölümü için ihaleye giriyor ve ihaleyi alıyor. İhale alınınca, şirket, ENKA BİR ENKA İKİ, ENKA ÜÇ, ENKA DÖRT, ENKA BEŞ, ENKA ALTI, ENKA YEDİ gibi isimlere bölünüyor. Alınan inşaatın bir bölümünü onlara kendi aralarında bölüştürüyor.

İş bununla da bitmiyor. İnşaatın belirli kesimlerini tali müteahhitlere, taşeronlara veriyor. Bu tali müteahhit ve taşeronlar çalışan işçiler içinden ustabaşları seçiyor. Bunların yanına beşer onar işçi vermek suretiyle, bu ustalara işi götürü usulü ile veriyor. Böylece işin içinden çıkılmaz bir çalışma düzeni kuruluyor.

Haksızlığa uğrayan işçi, ilk defa beraber çalıştığı ustaya, ondan sonra tali müteahhit ve taşeronlara, ondan sonra şirketlere, şirketlerden de genel merkeze kadar uzanan bir zincir halkası ile baş başa kalıyor. Hiç bir zaman sorumlu bir tek kişi bulamadan boğuntuya getiriliyor.

Tabii bu şirketler ayrıca Bölge Çalışma Müdürünü ve Müfettişleri satın alıyor. Acil ve tehlikeli işler için savcı ve hâkimleri bu kirli işlerde kullanıyorlar. Her gün lokantalarda ziyafet üstüne ziyafet veriliyordu.

El yazması var. Onun düz yazısı aşağıda.

Sayın Nafiz Soyer,

Biz memleket çocuğuyuz. Memleketimizde Sizin gibi iş adamlarının yetişmiş olması biçim için bir haz, bir gurur olmuştur.

Zatıâliniz, tarafıma söz vermiştiniz. Toplu iş sözleşmesi olan işyeri için ayda -5000- Sendikamızca yetkisi alınmış ikinci işyeri içinde ayda 5000 TL vermeyi.

Sayın Nafiz Bey siz söz vermiştiniz. Bir insana veya teşkilata ümit verip yerine getirmemek o insanı veya teşkilatı ne hale düşürür bunun izahını lüzumsuz görüyorum. Tarafınızdan taahhüt edilmiş ve Sendikanıza her ay ödenmesi lazım gelen -10.000- 1.5.1972 tarihinden buyana hiç ödenmemiştir. En az 30.000 TL'nin 23.2.1973 günü ödenmesi hassaten rica olunur.

B.Sök.

İskenderun Demir-Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğünden 40 tane asil işveren iş almış, yapılan

sahtekârlıklarla 40 şirket tahminen 300’e yakın şirket görünümüne bürünmüştü. Hazırlanan bu sahte şirketler hukuken hiç bir varlığa sahip değilken, faaliyet olarak işi tamamen onlar yürütüyordu:

Hiç bir haksız işlemin karşılığını almak mümkün değildi. Çalışma durumuna itiraz eden işçi işten atılıyor, hak ettiği günlük ücreti dahi verilmiyor. Tuttukları paralı aşağılık kişilerle işçileri dövüyor, şantiye dışına çıkarıyorlardı. İşçiler devletin idari organlarından istifade edemediği gibi, yargı organlarından da en ufak bir destek göremiyorlardı. Sizin ahlayacağınız, İskenderun dükalığı kurulmuş, “Cumhuriyet Hükümeti yasaları” iş göremez duruma getirilmişti.

İşveren cephesinin nasıl örgütlü olduğunu kısaca anlattım.

Yapım-iş Faaliyete Geçiyor:

Kurulan sendikanın ne gibi zorluklarla karşı karşıya kalacağı daha önce yazdığım yazıdan belli idi. Mesele bilinen zorluklarla bitmiyordu. Bir sürü sorun çözüm yolu bekliyordu. Onlara karşı alınacak tavır önemli idi..

Bu nedenle, sendika kurucu heyetini ve yönetim, kadrolarını, ayrıca bizi dıştan destekleyen arkadaş gruplarını topladım. Olayları uzun uzun tartıştık ve bir çalışma programı yaptık.

Burada şunu belirteyim: Toplanan arkadaş kadroları çok acemi ve tecrübesiz idi. Bu nedenle her şey benim tecrübelerime dayandırıldı. Benim tecrübelerimin de zaman zaman yetersiz kaldığını belirteyim. Ne zaman hangi olayda yetersizlik gösterdiğimi olayları anlatırken açıklayacağım.

Bu bakımdan, her şeyden önce Yapım-iş için resmi bir adres yeri gerekli idi. Bu yeri tespit işi önemli idi. Zira bu kadar çok sahtekârlık ve hilenin döndüğü bir ortamda ve her türlü ahlâksızlığı siyasi kanaat olarak utanmadan topluma pervasızca açıklayan işveren çevreleri çok zor durumda kaldıkları zaman Yapım-iş yöneticilerine her türlü

tuzağı kurmaları işten bile değildi. Ayrıca toplumu terörize etmişler, kişiler yan yana gelmekten korkar duruma düşürülmüşlerdi.

Bu nedenlerden dolayı işverenlerin bu tavırlarını boşa çıkartmak, güçler dengesini tarafımıza çevirmek için, yer önemli idi. Bu iş için bir hafta boyu yer aradık ve bulduk. Bulduğumuz yer, Yıldırım Tepe'de bire bir buçuk metre en ve boyunda bir yerdi. Bu bize yeterli idi. Kiraladık.

Bu yerin özelliği şu idi: bu semtte en çok Elbistanlı, Tuncelili, Mardinli kişiler oturmakta idi. Ve semtin kişilerinin gözleri kara idi. Polis, hiç bir vaka için soruşturma yapmaya bu sokağa gelemiyordu. Kişilerin terörizmi geçerli idi. Yapım-iş merkezini buraya almakla, bu kişileri de yanımıza almış olduk.

Böylece kısmi de olsa bir tedbir alınmış idi. Bu tedbir yarım da olsa, başka türlüsünü bulmak imkânsızdı.

Bu yer konusunu işverenler bir propaganda aracı olarak kullanmak

Scan0076'daki fotoğraf

istedilerse de, başarılı olamadılar. (Propagandanın özü şu idi: "Bunlar bir kişinin oturacağı sandalyeden dahi yoksunlar. Sizin haklarınızı nasıl korurlar?" gibi sözleri işçiler arasında kullandılar.)

Yer meselesi halledildi. Çalışmaya başladığımızı bir bildiri ile işçilere duyurmak gerekliydi. Bildiri için para yok. Ankara'da bastırmayı düşündüm ve öyle de yaptık. Mimarlar Odası'nda Sadık Gökçen'i buldum. Bildiriyi verdim, bastırmalarını istedim. Bu işi Sadık yaptı.

İşyerlerine bildiri dağıtmak, işçileri üye kaydetmek gibi işlere sıra gelmişti. Sendika adına çalışacak arkadaşları tespit ettik. İşyerlerinde üye kaydederken işveren adamları müdahale ederse, onlara karşı sert tavır alarak işçiler önünde küçük düşmelerini sağlamak, böylece uzun bir zamandır işçilerin ezilen gururunu yüceltmek ve yükseltmek, işveren karşısında hak iddia edebilen bir kişi

durumuna gelmesini sağlamak taktiğini uyguladık. Bu taktik çok başarılı oldu.

İşyerlerinde bildiri dağıtılmış, işçiler arasında bir kaynaşma meydana gelmişti.( ) Bilhassa iş saatleri dışında, akşamları işçilerin 50'şer, 100'er kişilik gruplar halinde sendikaya akın etmesi, işverenleri şaşkına çevirmişti.( )

Artık işçiler üzerinde her türlü baskı ve terör uygulanıyor fakat anında işçiler tarafından karşılığı veriliyordu. İşten çıkarılan işçilerin haklarını mahkemeler önünde savunabilmek için teşebbüslerimiz noter yolu ile işverenlere tebliğ ediliyordu. Diğer taraftan, işyerlerinde toplu sözleşme yapılmış olduğunu bildiğimiz halde, hiç bir şeyden haberimiz yokmuş gibi, Bölge Çalışma Müdürlüğüne müracaat ederek toplu sözleşme yapacağımızı bildiriyorduk.

Bu hukuki girişimlerin hiç bir işe yaramadığını, zaman kaybından başka. Bir şey olmadığını biliyordum. Ancak işçiler burjuva hukukunun kendi zararlarına çalıştığının farkında değillerdi. Bu nedenle hukuki yönde çeşitli alternatifler düşünüp girişimlerde bulunuyor ufak bir çözüm noktası arıyordum.

Örneğin, bir ENKA şirketi işyerlerinde toplu sözleşme yapılacağına dair 9 ayrı isim altında bildirimde bulunuyor, ilan veriyor, karşılık bekliyorduk. Bu konularda Bölge Çalışma Müdürlüğü baştan sona yanlış cevaplar veriyor, işi çıkmaza itiyordu.

İşyerinde 40 müteahhit de aynı durumda idi. Çok az farklı yöntemlerle işi idare ediyorlardı.

Bunun dışında iş Kanunu hükümlerinden yararlanmak için tespit yollarını arıyordum. Ayrıca, Borçlar Kanunu ile işverenlerin işçilere olan bağlantıları arasında irtibat kurmaya çalışıyor, hareketi yerine oturtmak istiyordum.

Sosyal Sigortalar yasasına dayanarak, işçilerin büyük gruplar halinde, örneğin 300-500 kişi birden sigortaya hastalık için çıkması ve istirahat alarak işi kanun yönünden

aksatması yoluyla işverenlere isteklerimizi kabul ettirmeye çalışıyordum.

Bu durum bir buçuk ay kadar sürdü. İşverenler, büyük zararlar görmelerine rağmen, hiç oralı değilmiş gibi tavır aldılar. Gazetelerde bir tek yazı çıkmıyordu. Çünkü işverenler durumu kontrol altına almışlardı.

Bu zorlamalar sonucu Vildan Güleryüz şirketi iş yasalarını uygulamak amacıyla toplantıya geldi. Bir protokol imza edildi. Ancak ertesi günü tüm işverenler Vildan Güleryüz'e kaşı cephe aldılar. O da işi tasfiye ederek ayrıldı.

Vildan Güleryüz hareketini sırf işverenlerin baskısına bağlamak hatalı olur. Zira Vildan'ın aldığı ihaleyi bitirmesine bir ay gibi zaman kalmıştı. İkincisi, protokol ile yeni şartlar yükleniyordu. Bunu uygulama alanından kaçırmak için aradan çekilmek en müsait durum İdi. Daha evvelce çalıştırdığı mühendise işi ihale yolu ile devrettim, diyerek, işin içinden sıyrılmak istiyordu.

Bu arada bu şirketin işçileri tam bir bütünlük içinde işverene karşı direniyor, haklarının verilmesini istiyorlardı. Ancak işveren önde gelen işçileri satın alarak hareketi kırmaya yöneldi ve başarılı da oldu. Biz Vildan işçisini tekrar toplayıp işveren karşısına çıkıncaya kadar, işveren hareketlerini yasalara uygun hale getiri, işi devretti. "İşyerinde denetim yapılsın" dedik. Gelen denetçiler işçilerin iş yasalarından doğan haklarını aldıklarını bir rapor halinde bildirdiler. Böylece Demir-Çelik sahaları içinde büyük bir imkân kaybetmiş olduk.

Ancak, aradan bir hafta geçti: Vildan'dan para alan işçiler, "Çok kötü iş yaptık, şimdi çalışıp hatamızı düzeltmek istiyoruz" dediler. Çalışmalarını kabul ettim. Bu işçiler diğer şantiyelerde çalışan işçilerin örgütlenmesini geceleri üstlendiler. Yoğun bir çalışma başladı. Şantiyelerden her gün yüzlerce işçi malumat almaya veya üye kayıt olmaya başladı.

İşverenlerin dayandıkları bütün noktalar her gün yıkılıyor, işveren çevrelerinde huzursuzluk gün geçtikçe fazlalaşıyordu.

Beş veya on senelik işçiler de sendika üyesi olmaya başlamışlardı. Bu durum başlangıçta sendika için iyi bir başarı olarak nitelenebilir. Fakat iyiliğin yanında, bu tip eski işçilerin tehlikeli yanları daha ağır basar. Bu benim diğer şantiyelerde yaptığım teşkilatlanmaların sonucunda elde ettiğim tecrübe idi. Bu işçiler en ufak bir baskıda derhal paniğe kapıldığı gibi, çevresini de çürüterek elde edilen birliğin bozulmasını sağlarlar. Bu nedenle, bu işçiler hareket içinde hem gerekli, hem de tehlikelidirler. Bunu bilerek, ileride teşkilatlanmayı bozucu tavırlarına karşı tedbir alınmalıdır.

Bu tedbirli aldım, fakat yine de yetersiz kaldım. Örneğin, hareket içinde en sağlam temel unsurlar, sessiz ve sessiz harekete katılan, daima tedbirli hareket eden, eski işçilerin tabirlerine göre cahil olan kişilerdi. Bu işçiler konusunda şunu unutmamak gerekti: Zor harekete katılıyorlar, fakat katıldıktan sonra hiç bir taviz vermeden davayı sonuna kadar savunuyorlardı. Her zaman bu işçilerin büyük desteğini görmüş ve onların yardımıyla birçok olaydan başarı ile ayrılmışımdır. Bu nedenle olayın sağlıklı gelişmesini sağlamak için bu işçilere büyük önem vermişimdir.

Ancak İskenderun şantiyeleri çok özel durum taşımaktadır.

Örneğin:

Sağ görüşlü siyasal eğilimi şantiyelerde hâkim kılmak için Demir-Çelik tesisleri müdürlüğü 2000-3000 komandoyu özel olarak görevlendirmişti. Bunun dışında, her özel şirketin bu tip görevli elemanları vardı. işçilerin siyasal bilincinin tam olarak işçiler arasında yayılmadığını da hesap edersek, büyük işçi çoğunlukları kendi bindiği dalı

kesen Hoca Nasrettin durumunda.. Bu nedenle bize güç ve destek olacak işçiler azınlıkta kalmakta idi.

İskenderun Demir-Çelik Tesisleri Müdürlüğü'nde çalışan işçilerin sorunlarına çözüm yolu ararken, bir noktada işçilerin birliğini sağladık: işverenlerin sonsuz derecede sömürü yaptığına, sağı da solu da inandırmış, bu intibaı çevreye yaymış idik.

İşverenleri Toplantıya Çağın:

İş Kanunu hükümlerini şantiyelerde uygulamak amacıyla bir protokolün imzalanması ve Sendikanın tanınmasını amaç güden bir yazıyı Noter yoluyla işverenlere gönderdik. Hiç bir işveren bu çağrıya gelmedi. Bölge Çalışma Müdürlüğüne toplu sözleşme yapacağımıza dair yazılar yazmış, olumlu hiç bir cevap alamamıştık. İşyerlerinin müfettişler marifetiyle denetimini istedik, gelen m3fettişler işveren yanlısı tavır aldılar.

Bu durumları daha açıklığa kavuşturmak, büyük ölçüde işçilerin isteklerini yerine getirmek amacıyla Ankara'ya gitmeyi, Başbakan ve Çalışma Bakanına yapılan haksızlığı anlatmayı düşündük. Bu işi yapmak için işçiler arasından bir heyet hazırladım ve Ankara'ya hareket ettik.

Çalışma Bakanlığında daha tesirli bir durum yaratmak amacıyla, CHP'li milletvekili Oral Mavioğlu ile Süleyman Genç'i de yanımıza aldık. Bakanlığa gittik. Bütün sorumsuzca geliştirilen haksızlıkları teker teker anlattık. Bakan, bu durumla yakinen ilgileneceğini söyledi ve zile bastı, Bakanlık Müsteşarını çağırdı. Aldığı notları müsteşara verdi'. Ben bu sırada bu harekete karşı çıktım:

"-Bu müsteşar bizim işlerimizi yapmaz. Zira işverenlerin adamıdır. Birçok olayda şahit olduk. Bu işi yapacaksanız Bakan olarak bizzat yapın!" dedim.

Müsteşar benim bu tavrıma çok bozulmuş, aşağıda kapıda bekleyen polise telefon etmiş: "Bir daha bu adamı içeri sokmayın!" diye emir vermiş.

Bakanla görüşme bitti. Bakanlıktan çıkarken polis beni çevirdi ve emri söyledi. Bunu Milletvekilleri de duydu. Ne yazık ki bir daha beni Bakanlıktan içeri almadılar..

Çalışma Bakanı ile görüşme bitmiş, fakat iyi netice alınacağı karanlık idi. Bu bakımdan, Gençlik ve Spor Bakanı Orhan Eyüboğlu'nu görelim dediler. Kabul ettik. Bakanlığa gittik. Randevu aldık. Görüşmeye başladık. Bütün olayları anlattık. Yardım istedik. Verilen cevap şu idi:

"-İsmet Demir, senin günahın çok.. Ben bu günahı taşıyacak güçte değilim. Siz Başbakanla görüşün.."

İkinci gün Başbakan Ecevit'le görüşmek için randevu aldık, fakat görüşemedik. Bir hafta daha beklesek, netice aynı olacağı kanaatine vardık. Gelen heyetteki işçiler geri dönmemizi teklif ettiler. Kabul ettim. İşçilere şunu söyledim:

İşçi haklarına sahip çıkmamak için, benim şahsımı sizlerin yanında kötüleyerek, gerçek yüzlerini ortaya koydular. İşte Sosyal-Demokrat denen politika budur" dedim.

İşçiler bakanların tavrına fena halde bozuldular. Şu gerçek ortaya çıkmıştı: işverenler, demek ki, Bakanlıklardan da büyük ölçüde yardım sağlamışlardı. Bu olumsuz intibalarla İskenderun'a döndük.

Miting ve Yürüyüş:

İşçiler son derecede hızla sendikaya üye olmuşlar ve sendikanın kendilerine çıkar bir yol göstermesini bekliyorlardı. 6 aydır yapılan mücadeleden gazetelere bir satırlık yazı yazdırmak mümkün olmamıştı. Her tarafta bir sessizlik alıp yürümüştü. Bu nedenle, yapılan haksızlığı kamuoyuna yansıtmak amacıyla, bir Miting ve Yürüyüş tertip etmeyi düşündük ve arkadaşlarla konuyu görüştük. Neticede, 16 Haziran tarihinde Miting ve Yürüyüşün yapılması kararlaştırıldı. Miting e Yürüyüş yapıldı. 20.000 demir-çelik işçisi yürüyüşe katılmıştı.

Bu Yürüyüş ve Mitingde bir konuşma yaparak, 2 gün işverenlere sendikayı tanıma hakkı tanıdım ve 2 gün içinde

gerekli anlayış gösterilmezse tüm işyerlerinde işin durdurulacağını söyledim.

Bu Miting işveren çevrelerini paniğe sevk ederken, diğer taraftan resmi makamları da alarma geçirmişti. Her tarafta bir telaştır aldı yürüdü. 2 gün dolmuş, hiç bir işveren anlayış yolunu seçmemişti. Üstelik hareketi kırmak için İskenderun Dem ir-Çelik Tesisleri inşaat Müteahhitleri Derneği'ni kurmuşlar, ilk planda masrafları karşılamak için 1 milyon lirayı derneğin emrine vermişlerdi.

İşverenlerin bu tavrına karşılık işyerlerinde direniş başladı.( ) Tam 20.000 işçi direnişe girmişti. Bu arada Demir-Çelik tesisleri ana kadrolarında çalışan 5.000'e yakın işçi de direnişe katılmak istedi. Ben buna şiddetle karşı çıktım. Çünkü 5000 işçinin 2000 ila 3000 tanesi resmi komando olarak görevli idi. Bunların direnişi kırmak için katılmak istedikleri belliydi. Bu nedenle buna karşı çıktım ve direnişe katılamadılar.

Direniş hareketini Başbakan, Çalışma ve İçişleri Bakanlarına birer telgrafla duyurdum.

Bu arada Antakya Valiliği işyerlerini emniyet altına almak bahanesiyle işyerlerine askeri birlikleri sevk etti. Gelen askeri birlikler ne yazık ki tarafsız kalacağına işverenlerin emrine girmişlerdi. Akşamları işçi koğuşlarına baskınlar tertip ediyor, işçileri dövüyorlar, işbaşı yapmalarını istiyorlardı. Bu durum bana anlatıldı. Telgrafla Başbakana ilettiysem de hiç bir cevap gelmedi. Baskı her geçen gün fazlalaştı.

Sendika olarak işçilere ekmek, zeytin, domates, salatalık veriyoruz. Ancak içecek su yok. Bu işi de Payas Belediye Başkanı çözdü. İşverenler Belediye Reisine tesir etmek istedilerse de, Belediye: Başkanı işçileri destekledi. Bu Başkanı gösterdiği, yiğitlikten dolayı şükranla anarım.

Direniş üçüncü gününe gelmişti. Demir-Çelik Tesisleri Müdürlüğünde bir toplantı yapılması istenildi.

Scan0080 deki dilekçe

Demir-Çelik'te Toplantı:

Demir-Çelik Tesisleri Müdürlüğünden alınan bu davet üzerine işçilerden ve avukatlardan oluşan bir komite kurdum ve Demir-Çelik hareket ettik. Toplantı mahalline gelirken gördüğüm tüm yollar asker ve polisle çevrilmişti. İşveren sendikasının adamlarını bir odaya, işverenleri temsilen gelen dernek üyelerini bir tarafa almışlardı. Bizi büyükçe bir salona aldılar. Salonda Vali ve Jandarma Komutanı ile Tesis Müdürü ve yardımcısı vardı.

Ben Valiyi ve Jandarma Komutanını tanımıştım. Bunlar Petrol Boru-Hattı grevinde karşılaştığım Urfa Valisi ve Jandarma Komutanı idi.( ) Onlar beni tanımamışlardı.

Toplantı başladı. Ben isteklerimizi 2 maddede bildirdim. Bu isteklerimiz şunlardı: 1) İşyerlerinde iş Kanunu uygulansın, 2) Sendika tanınsın. Verilen karşılık çok enteresandı:

"-Burada yaptığınız çalışmaların karşılığını ve işçilerden alacağınız aidatı ilk planda ödeyelim. Bunlar için şimdilik bir milyon lira verelim. Sonra geri kalan kısmını hesap eder, öderiz." dediler.

Ben de dedim ki:

"-Mademki para vereceksiniz, neden sendikaya veriyorsunuz? İşçilere verin. Sizin işlerinizi onlar yapıyor."

Ve Vali beye dönerek, dedim ki:

"-Vali bey, siz Urfa Valisi iken Petrol Boru-Hattı grevinde de işverenleri tuttunuz. Jandarma Komutanı da emrinizde idi. Şimdi de aynı şeyi yapıyorsunuz. Ayrıca, bu teklifler anlaşma yapmaya yeterli değil" dedim.

Scan 0082 deki Hürriyet Gazetesi (20 Haziran1974)

Vali benim bu kesin tavrıma karşı, "Şimdi seni tevkif ettireceğim" dedi. Ben de:

"-Tevkif edersiniz, amma asla satın alamazsınız." dedim ve toplantıyı terk ettim.

Demir-Çelik sahalarından çıkıp sendikaya gelince tevkif ettiler ve Demir-Çelik Tesisleri içinde eski bir binaya hapsettiler.

Tablo içinde

DUYURU

18 Haziran 197 tarihinden beri İskenderun Demir Çelik Fabrikaları inşaatında Yapım-İş Sendikasınca yürütülmek ve yönetilmekte olan yasa dışı eylem ile ilgili olarak adı geçen sendikanın basında yer alan iddialarına cevabımız aşağıdadır:

1-Yasalar gereğince, işverenler toplu iş sözleşmesi yapacağı sendikayı seçme serbestîsine sahip değillerdir. Toplu -iş sözleşmelerimizin tamamı, Bölge Çalışma Müdürlüğünce yetkili kılınmış sendikalarla yapılmış olup tümü ile yasalara uygundur.

2-İşçilerimizin can güvenliğine büyük önem verilerek, iş emniyetinin gerektirdiği her türlü tedbir alınmaktadır. Nitekim sahada bugüne kadar olan kaza sayısının bu çaptaki bir iş için dünya istatistiklerinin verdiği rakamların çok altında oluşu da bunun en açık delilidir.

3-İşçi haklarının hiç bir şekilde sömürüsü bahis konusu değildir. İşçilerimizin her türlü kanuni hakları, zamanında ve noksansız olarak verilmektedir.

Türkiye'mizin en büyük yatırımında canla başla çalışarak emeği geçen Türk işçisinin kanuni haklarının sömürüsünü hiç bir zaman düşünemeyeceğimiz gibi, esasen her türlü sömürünün her zaman karşısındayız.

4-Demir Çelik sahası dâhilinde hiç bir işverenle toplu-iş sözleşmesi bulunmayan Yapım-İş Sendikasının grev olarak nitelendirdiği hareket tümü ile yasa dışıdır.

DURUMU KAMUOYUNA SAYGI İLE DUYURURUZ.

İSKENDERUN DEMİR ve ÇELİK FABRİKALARI MÜTEAHHİTLERİ

Artık işçiler üzerinde şiddet ve terör başlamıştı. Yüzlerce işçi tevkif edildi. Toplu haldeki işçiler üzerine makineli tüfekle ateş açıldı. Bu şiddet ve terörden dağlara kaçan işçiler üzerine asker göndererek sürek avı yapar gibi ateş açtılar ve 3 işçiyi öldürdüler. Ölen bu işçileri dağdan getirip bir kamyonun içine koydular ve işe trafik kazası süsü verilerek, canice işlenen cinayet örtüldü.

İlerici bir tek gazete işçilerle ilgilenmedi. Bu şiddet hareketlerinin karşısında direniş kırılmış, Yapım-iş yöneticileri hapse atılmıştı.

İşçiler işbaşı yaptılar, fakat asla işveren verimli bir çalışma yapmadılar.

Hapishane:

70-80 kişi hapse atıldık. Bu işçilerin hapishane içinde yiyecek, içecek, sigara ihtiyaçları vardı. Bunları Avukat Orhan Alpan temin ediyordu. Bu

Gazete sayfası var Cumhuriyet Gazetesi (23 Haziran 1974)

Avukat Adalet Partisi İskenderun İlçe Başkanı idi. 10 senedir kendisini tanıyordum. Namuslu ve yiğit bir adamdı. Kendisine sosyalist süsü veren birçoklarına taş çıkartırdı. Hapishanede 80 kişiye bakmaya söz verdi ve yaptı da.

Ancak, hapishane içinde, ne olduğu belli olmayan bir kişi propaganda yaparak: “AP’li bir avukat- bizi satacak” sözünü yaydı. “Buna cevap verelim” dedim. Bunu yaptım. Ancak aynı kişi, beni: Komünizm propagandası yapıyor diye, savcılığa müracaat ederek şikâyet etti. Ve benim uzun süre hapiste yatmama neden oldu.( )

Bu aşağılık kişi Latif Güvenç isimli biri idi.

Şunu demek istiyorum: Orhan Alpan bizimle çalıştığı sürece en ufak bir sapma ve yanlışlık yapmadı. Üstelik

büyük maddi imkânlar sağlayarak, işverenler karşısında tavır almamıza yardımcı oldu. Adamın eh büyük yanlışlığı AP'li olması, sınıflar kavramını bilmemesi, bütün ömrünce kendi çıkarları doğrultusunda çalışmış bir küçük burjuva olması idi.

Kendisiyle bulunduğum zamanlarda bana şunu derdi: "Fakir fukarayı koruyan biziz. AP'li bir Avukatı işveren adamı olarak gösteremezsin." Bu sözü, İskenderun için adeta doğru idi. Demir-Çelik'te iş alan müteahhitlerin tümünün avukatları CHP'li idi. Orhan Alpan bu durum karşısında gurur duyuyor ve övünüyordu.

Bazen telefonu açıyor, "CHP'lilerin hepsi sahtekâr ve sömürücüdür" diye telefonda CHP'lilere bağırıyor, sonra dönüp, "Gördünüz mü? Karşılık dahi vermiyorlar, çünkü bunlar namussuz kişilerdir." diyordu.

Scan 0085 deki Gazete resmi var Cumhuriyet Gazetesi (30 Haziran 1974)

Bizim de izlediğimiz kadar, gerçekten söylenen sözler doğru idi. Bu nedenle, Ecevit'in Başbakan olduğu bir hükümet işbaşında iken, işçilerin sürekli olarak "İşçi Ecevit!" diye slogan atıp yardım bekledikleri Ecevit'ten en ufak bir yardım gelmemişti. Sadece, alay eder gibi, hapishaneye telgraf çekerek hareketim izde başarılı olmamızı istemişti.

Birbiri ile çelişen bu kadar güzel örnek bulmak mümkün değil. Bir tarafta başarı telgrafı.. Diğer tarafta, "İşçi Başbakan Ecevit"in emrindeki askeri birlikler işçiler üzerine ateş açıyor, 3 işçi öldürülüyor.. Ve ölüler ortadan kaldırılıyor...

Bu olayı Sosyal-Demokrasiye bel bağlayanlar iyice incelemelidir. Halka CHP ne getirecektir, açıkça belli oluyordu.

Yol-İş Federasyonu:

Hapishaneden çıkalı bir hafta olmuştu. Arkadaşlarla geçmişin muhasebesini yapmak gerekiyordu. Ancak arada

geçen 8 ay gibi bir zaman içinde arkadaşların büyük çoğunluğu dağılmıştı. İşyerlerinde işçiler ile işveren arasındaki mücadele ise bir kördöğüşü halinde devam ediyordu.

Sorunlara kesin çözüm bulmak gerekiyordu. Bir evvelki direnişi tekrar başlatmak, bir çıkmaza saplanmaktan öteye gitmezdi. Bir evvelki direnişteki baskı ve terörün izi işçilerin üstünden kalkmamıştı.

Yol üstüne yüzü kapalı işçileri yatırıp çiğnetmek, işçilerin gözü önünde Jandarma Albayının Türk Bayrağını yırtması ve benzeri olaylar işçilerin gözünde büyümüştü.( ) Askeri birliklerin dağda sürek avı yapar gibi işçi avlanması, bir taraftan nefret ve km hislerini beslerken, diğer taraftan da gözdağı olmakta devam ediyordu. Komandolar ilerici işçileri tehdit ediyor, üzerlerinde baskı ve terör havası estiriyorlardı.

Bu nedenle ikinci bir direnişin benim kanımca aşarı şansı azdı. Böyle bir direnişin başarılı olacağını ileri sürenler de vardı. Tecrübe edilmedi. Görüşler ortada kaldı. Çünkü ben direnişin tekrar başarılı olacağına inanmıyordum. Bu nedenlerle olmadı.

Mevcut arkadaşlarla bu konuları tartışırken, Yol-İş Federasyonundan bir teklif geldi. Yol-İş'in önerisi şu idi:

"-İşkolu seviyesindeki yetkimizi kullanarak işverenler nezdinde bir toplu iş sözleşmesi yapacağız. Ancak işçiler sizi tanıyor. Bizi destekleyin, işçiye hizmet götürelim.." dediler.,

Bu teklif cankurtaran simidi gibi bir şeydi. Teklifi incelemek üzere Ankara'ya gittim. Yapılan görüşmeler sonunda pürüzlü bir konu kalıyordu, o da şu idi:

Yol-İş Federasyonu işkolu seviyesindeki yetkisini kullanırken işverenler yapılan çağrıyı kabul etmedikleri takdirde grev kararı alınması gerekli idi. Grev kararı alınması içinde, Federasyona bağlı sendikanın toplu iş sözleşmesi çağrısı yapması ve bu sendikanın grev kararı

alıp Federasyonun grevi uygulaması gerekiyordu. İskenderun'daki toplu sözleşmeler Federasyona bağlı sarı bir sendika tarafından yapılmıştı. İş çatallaşmıştı. Zira bu sendika yüzünden direniş yapılmış, binlerce işçi bu sendika yüzünden işinden atılmıştı. Şimdi işbirliği nasıl yapılacaktı?

Bu hassas konuda kendim karar vermemek için, durumu arkadaşlarla konuşmak üzere İskenderun'a gittim.

Bu olayda iki noktanın çözüme kavuşması gerekli idi:

Birincisi: Bu sendika ile şimdiye kadar karşılıklı mücadele edilmiş olması,

İkincisi: Bu sendika ile Federasyon aracılığı ile anlaşma olduğu, takdirde, bizimle birlikte çalışan bazı işçileri para karşılığı satın almaya çalışacağı meselesi idi.

Konuyu arkadaşlarla konuştum ise de, hiç biri bu konularda görüş ileri sürüp olaylara çözüm getirici öneride bulunmuyordu.

Bu nedenlerden dolayı, biz işçilerle konuyu iyice konuşup sağlam adım atabilirsek netice alırız, yoksa sonuç alınmaz idi.

Federasyon bize teminat verdiği takdirde bu işe gireceğimizi bildirdim. Federasyon harekete geçti. Sarı sendikayı kontrol altında tutmak için ben sürekli bu sendikada duruyor, gelen işçilerle konuyu görüşüyordum.

İşverenler Yol-İş'in çağrısına uymadılar. Bu nedenle GREV KARARI ALINDI. Greve evet demeleri için işçilerle konuştum ve greve evet dedik. Netice buraya kadar başarılı idi. Ancak grev kararına işçilerin evet demesinden sonra Yol-İş'in tavrı değişti. Bizi terk etti. İşverenlere yanaştı.

Bu tavrı eleştirmek için tüm işçilerin Demir-Çelik tesisleri müdürlüğü önünde toplanıp olayı protesto ederek toplu sözleşme yapılmasını talep etmelerini istedik. Ancak zamanın çok kısa olması nedeniyle şantiyeleri tam olarak örgütleyemedik. Müdüriyet önüne 3-4 şirket işçisi gidip protesto gösterisinde bulundu. Ama netice değişmedi.

Bu olay üzerine büyük bir sorumluluk benim üstümde kaldı. Beni bu konuda eleştirenler çıktı.

Bu olaylar üzerine şunu söyleyeceğim: Yol-iş bu işverenlere karşı biraz daha direnebilseydi, çok iyi neticeler almamız işten bile değildi. Aylık 600 lira zamla yetindiler. Bu pis manevralı işe girmesek, işçiler hiç bir zam yüzü göremeyeceklerdi. Böylece iki taraflı pis sonuç alındı. Bir ihanete uğradık.

Bu Federasyonun da Sosyal-Demokrat olduğu düşünülecek olursa, Sosyal-Demokratların olaylar karşısında ikinci kez pisliği ortaya çıkıyordu. Yol-İş için, yapılan eleştirilere şu cevabı vermek istiyorum.

İşçi hareketleri her zaman başarılı sonuçlarla bitmez. Önemli olan işçiler lehine geliştirdiğin tavrı işçilerin benimsemesidir. Bu olaylar sonucu işçilerle yaptığım konuşmalar sonunda, işçiler: “Sen olmasan, biz bu zammı ve sosyal hakları alamazdık.” dediler. Böylece işçilerin bakış açıları bir kere daha ortaya çıkıyordu. Olayları tamamen ekonomik yönden ele alıyorlar. Siyasal değerlendirme yapmıyorlardı. Bu görüşe göre değerlendirme yapılırsa, yapılan iş hatalı gözükmüyordu.

Bu olay bir noksanlığımızı vurguluyordu: Demek ki siyasal bir görüş açısı götürememiştik.

Bu nedenle, İskenderun’da gerek işçi görevlendirilmes4nde, gerekse işçilerin örgütlenmesinde ne gibi konuşmalar yapıldığını kısaca anlatacağım. Çünkü bu yazıyı okuyan arkadaşlar tam değerlendirme yapabilsinler, istiyorum.

Biz de korkmadan doğrularımızı ve eğrilerimizi göz önüne sermeden çekinmeyelim. Yoksa yarının kurulacak sosyalist ülkesi insanlarına ihanet etmiş oluruz.

İşçi örgütlenmeleri üzerine konuşmalar

1-Birlik ve Beraberlik neden gerekli?

İşverenler yıllar yılı işçiler üstünde hâkimiyetlerini sürdürmek, daha çok sömürmek ve kazancı üstüne kazanç koymak amacıyla geniş bir propaganda ağı kurmuştur. Eline geçirdiği parayı silah olarak kullanmasını çok iyi bilmektedir. Senin, alın terin, göz nurun karşılığı elde ettiğin parayı, kendisinin sana velinimeti olarak tanıtmıştır.

"-Ben sizin velinimetinizim. Birçok zorluklarla uğraşıp iş elde ediyorum. Sonra bu işi yapmak için sizlere büyük fedakârlıklar ederek iş veriyorum. Aslında sizlere verdiğim' para çoluk çocuğumun nafakasıdır. Siz de aldığınız bu paralarla çoluk çocuk çorcuklarınıza bakıyor, kendi geçiminizi sağlıyorsunuz. Ben olmazsam, sizler aç, susuz kalır, evde çocuklarımız perişan olur.." gibi sözleri devamlı sizlere söylemekte veya adamları vasıtası ile söyletmektedir.

Bu ileri sürülen işveren sözleri doğru mu? İlk defa bunu? İlk defa inceleyelim.

İşverenlerin bu tezleri tamamen uydurma ve kendi çıkarları uğruna kullandıkları bir silahtır.

Her şeyden önce her değerin yaratılması için emek lazımdır.

Kırsal alanda köylü: buğday, arpa, nohut, mercimek gibi çeşitli mahsul eker, elde ederken bir emek sarf eder. Şehirde işçi işgücünü satar, her türlü teknik makineyi yapar; değer yaratır.

İşte işveren hırsızlık ederek, yaratılan bu değere el koyar. Bunu götürüp piyasada satar ve kazanç elde eder. Elini sıcak sudan soğuk suya vurmadan milyonlar kazanır. Sonra bu kazançtan, işçilerin Ölmemesini sağlamak için bir miktar para (ücret) verir.

Demek ki, her türlü değeri yaratan ve insanlığı aydınlığa kavuşturan insan emeğidir. Velinimet işte bu emektir.

Buna göre işveren yalanlarına inanmaya artık son verelim. Haklarımızı arayalım. İnsan gibi geçim sağlayacak ücrete kavuşalım. Çoluk çocuğumuzun yanında gezerken başımız dik olsun.

Yıllar yılı işverenlerden himmet bekledik. Ne netice alındı? Hiç. İşveren insanı ne öldürür, ne de ondurur. Bu gerçeği gözden kaçırmayalım.

İşveren yanında hasta bir adam gibi yaşayıp taksitle ölmektense haklarımızı elde etmek için yiğitçe ölmek yeğdir. Bu yiğitlik ve mertlik bizim tek onur madalyamızdır.

İşverenler kahpece kaypak tavırlarla bize yanaşmakta, bizim yiğitlik ve mertlik tavrımızdan aşırı derecede istifade etmektedir. Bugüne kadar bütün fedakârlıkları işçiler olarak biz yaptık. Bakalım, biraz da işverenler yapsınlar. O zaman, koç koyundan nasıl ayrılırsa, iyi ve kötü de ortaya çıkacaktır. Çünkü işverenler kazançlarının en ufak bir parçasından vazgeçmeyeceklerdir. Yarın bir grev olsun, kim dost, kim düşman daha iyi anlayacaksınızdır. Artık aldanmaya son verelim, insanlığın gerçek velinimeti insan emeğidir dedik. Bu büyük atasözünü hiç unutmayalım. Yaşadığımız sürece bize bu gerçek yol gösterecektir.

İşverenler bir tilki kurnazlığı ile şimdiye kadar çalışan tüm insanların yarattıkları değerlere el koyup aşırı kazanç elde etmekte sonra da kendilerini bir efendi gibi tanıtıp sırtüstü yatmaktadırlar. Bu onların yeteneğinin fazlalığından değil, ahlaksızlık ve haksızlığı baş tacı edip her türlü sömürüyü kendileri için hak kabul etmelerindendir. Bu elde ettikleri kazancı kayıp etmemek için, insanlar arasında her türlü hile ve tertiplere başvurmak, yalanları bir gerçek gibi topluma kabul ettirmek, kendi propagandalarını yapacak zayıf karakterli kişiler bulup onlar vasıtası ile çevreyi etkilemek suretiyle, yaşama yöntemlerini geliştirmişlerdir. Ekonomik yönden insanların midesine eh atmışlardır. İstedikleri kişiyi

istedikleri zaman aç bırakıyor, isterlerse karnını doyuracak imkân veriyorlar.

İnsanlar arasında sahte milliyetçilik kılığına girerek, kendilerini üstün bir ırk insanı gibi göstermeye yeltenmekte ve başarılı olmaktadırlar. Toplumumuz' içinde yaşayan insanlara: "Sen Türksün, sen Kürtsün, sen Lazsın, sen Çerkezsin, sen Abazasın sen Arapsın, Boşnaksın, Gürcüsün" diyerek insanları milliyetlere bölmekte, bununla yetinmeyip, dini inançlarına el atmakta: "Sen Müslümansın, sen Alevisin, sen Katoliksin, sen Hıristiyansın." diyerek, insanların inanç noktalarına el atıp onları kendi çıkarları uğruna parçalamaktadırlar. Zira bu kadar bölünmüş insan topluluklarını yöneltmek ve sömürmek çok daha, kolay olduğu için, işverenlerin bir numaralı politikası "Böl ve Yönet"tir.

Artık biz, bu çirkin ve ahlaksızca oynanan oyunlara son verelim. Birlik ve beraberliğimizi sağlayalım. İşverenlerin karşısına haysiyetli bir insan olarak çıkıp haklarımızı-savunalım.

İşverenlerin dini, imam ve vatanı yoktur. Onun barındığı tek yer sömürünün bol olduğu yerdir. Bu sahte milliyetçilere asla inanmayalım. Yoksa bindiğimiz dalı kesen şaşkın insanlara döneriz. Düşmanı kendimize güldürürüz.

Düşünün bir kere: Dün sizinle birlikte işçilik yapan bir kişi aranızdan sivriliyor ve birden bire patron olup çıkıyor. Bu ne demektir? Çalışmakla patronluk elde edilse idi, bütün işçilerin patron olması lazımdı. Demek ki, çalışma, patron olmak için yeterli değildir. Başkalarının kazançlarından karlar elde edilmedikçe, sermaye temin etmek mümkün değil. Bol paralar sömürü olmadıkça elde edilemez. Artık sırtımızdaki bu kenelerin fazla yaşamasına müsaade etmeyelim. Onlar sırtımızda oldukça bizim kanlı canlı olmamıza imkân yoktur.

İşverenlerin kendilerini ilahi bir varlık haline getirerek kutsallaştırmak için her türlü oyunlara başvurduklarını

unutmayalım. Kendileri ile uğraşmanın imkânsızlığını topluma kabul ettirmek için, ellerine geçirdikleri Devleti bu sömürü alanı için son dakikasına kadar kullanmaktadırlar. Bugün için sözde bizim olan Devlet, aslında işverenlerin devletidir ve bir sömürü aygıtıdır.

Bu nedenledir ki, devlet ve onun yöneticisi hükümet işverenlerindir. Bunun en güzel örneğini grevlerde görmekteyiz. İşçiler işverenden haklarını almaya sonuna kadar kararlı ise, hükümet hemen askerini, polisini işçinin üstüne yürütmektedir. Oysa hiçbir işverene baskı yapmamaktadır. Bu açıkça taraf tutmadır. Bizi bu olaylar uyandırmalıdır.

İşverenlerin en büyük silahı devlettir. Bu gücü ellerinde bulundurmak için yapmayacakları ve başvurmayacakları iş yoktur. Yıllar yılı, ellerindeki devlet gücü ile hâkimiyetlerini sürdürmek için, insanlığın kültürüne, dinine, ört ve adetlerine kadar her şeyde söz sahibi olmak için, bütün imkânları seferber etmişler ve başarılı da olmuşlardır.

Ancak çağımızda insanlık büyük uyanış içindedir. Bugün dünya ülkelerinin yarısı zincirlerini kırıp atmış, kendi halkını söz sahibi yapmış, devleti ele geçirmiş, halk hükümetleri kurarak sosyalizm bayrağını dalgalandırmaktadırlar. Geri kalan ülke halkları da hızla bu sömürü ağını yırtıp atmak için dişe diş, başa baş mücadele yürütmektedirler. Eninde sonunda başarı halkların olacaktır. Artık büyük balık küçük balıkları yiyemeyecektir. Çünkü küçük balıklar yaşama savaşını öğrenmişlerdir. Kendilerini korumanın çarelerini bilmektedirler.

Sırası gelmişken bu balık hikâyesini de anlatayım:

Denizlerde yaşayan küçük küçük Mercan balıkları vardır. Bunlar düşmandan korunmak için sürüler halinde yaşarlar. Ne zaman bir Mercan sürüden ayılırsa, büyük balıkların avı olur. Bu nedenle Mercanlar sürüden ayrılmazlar. Sürüler halinde yaşayan Mercanlar ise, ne zaman bir saldırıya uğrayacak olsa, üstlerinde bulunan ince ince pulları denizin

üstüne bırakırlar. Bu pullar büyük balıkların gözlerini dalar ve Mercan sürüleri bu sırada düşmandan kurtularak yaşamlarını sürdürürler.

Demek oluyor ki, bu deniz kanunu, bugün için toplum hayatımızda da önemli yeri olan bir olaydır. Bizlere örnek bir harekettir. Bizler teker teker işveren karşısında daima kaybederiz. Amma birlik ve beraberliğimizi sürdürürsek, her hakkı elde ederiz. Mercanların yaşamı bize örnek olmalıdır.

Artık kaderin, mukadderatın sırları çözülmüştür. Demek ki insanlığın alnına böyle yazgı yazılmamıştır. İnsanlığın gelişme devresi içinde, toplumda söz sahibi olmak için, birtakım kişilerin çıkarlarını koruması için uydurulmuş bir olaydır, safsatadır bunlar.

Kader ve mukadderat üzerine bir örnek vereyim.

Anadolu köylerinden 20-25 yaşlarında bir delikanlı şoförlük mesleğini öğrenmiştir. iş aramaktadır. Fakat aradığı işi bulmak imkânı yoktur. Yeni bir meslek sahibi olmuştur. Bu yolda çalışıp anne babasına bakmak, evlenmek ve toplum içinde itibarlı bir insan olarak yaşamak istemektedir. Bu nedenle bu mesleği değerlendirmenin zorunlu olduğuna inanmaktadır. Anne babasına baskı yaparak, bir tarla satmak suretiyle taksitle bir araba almıştır. Araba taksitle alınırken anne babanın diğer tarlaları da ipotek edilmiştir. Finans-Kapital bu ipotek işlerini de az görmektedir; bu bakımdan, parasını bir an önce almak için aylık taksitleri de çok yüksek yapmaktadır. Bir insan günde 12 ilâ 14 saat çalışma karşılığı bu taksitleri zorla ödemektedir.

İşte bu anormal şartlar altında alınan arabanın borcunu bir an önce ödemek için şoför her gün 14 saat çalışmak zorundadır. Bu arabanın alındığı ilk 2 veya 3 ay içinde şoför genç ise bu kötü çalışma şartlarına ayak uydurabilmektedir. Çalışma kişinin bünyesi zayıf ise, her gün araba üstünde uyuklamaya başlayacaktır.

Ve bu uykusuzluk halinin getirdiği tehlikeden belki bir gün kurtulacak, fakat ertesi günü uyumak suretiyle araba ile birlikte uçuruma yuvarlanacaktır. Böylece, “kaza” neticesi kişi ya ölmekte veya sakat kalmakta, araba ise kullanılmaz hale gelmektedir.

İşte biz bu “kaza”nın neticesine hiç bir zaman kader veya mukadderatla bağ kuramayacağız. Bu Finans-Kapitalin çıkarları uğruna yapılan kazanın ta kendisidir. Ölen veya yaralananın başına, Vehbi Koç’un hesabına bu bela gelmiştir. Bütün olaylar iyice incelendiğinde, işin hiç bir zaman kader veya mukadderatla ilgisi olmadığı anlaşılır.

Biz işçiler bu gerçekleri görerek yaşama koşullarımızı ona göre değerlendirmek zorundayız. Örneğin, şoför, aşırı taksit ödeme zorunluluğunda olmayarak 8 saat çalışma şartlarına sahip olsa idi, bu kaza hiçbir zaman olmayacaktı. Olacak olsa dahi, bin olaydan biri olacaktı. Kaza neticeleri azalacak ve daha emin seyahat etme olanakları ortaya çıkacaktı.

Bu durum finans-kapitalin hesabına gelmez. Zira çok kazanç elde etme olanağı yoktur. Bu Özgür ve hürce çalışma olanağını halk sosyalizmi kurarak kazanacaktır. Bu nedenle sosyalizm işçiler ve köylüler, küçük esnaflar vesair halk tabakaları ve zümreleri için korkulacak bir şey değildir. Korkacak biri varsa o da Vehbi Koç’tur. Vehbi Koç ve benzeri zenginler kendi çıkarları uğruna nasıl insanlar üzerinde baskı ve terör kurarak yaşamak eğiliminde ise, biz de birlik ve beraberliğimizi kurarak kendi haklarımızı koruyalım.

Bunları unutma( )

İşyerindeki YİS Sendikası temsilcilerine danışmadan hiçbir kâğıda imza atma.

Çok sıkışırsan sendikaya müracaat et.

Vaktin oldukça, özellikle Cumartesi günleri sendikaya uğra, arkadaşlık et.

Her girdiğin yeni işte işyerinin durumunu derhal sendikaya bildirir.

Haklarımız-Görevlerimiz:

Hak verilmez alınır.

Devletin görevi; çalışanların adaletli bir ücret almaları için tedbir almaktır.

Devlet, devlet ise Tebaasına iş bulur.

Sendikalı işçiler, sendikasız. İşçileri uyarmakla görevlerini yaparlar.

Senin işyerindeki emniyetin, bütün işyeri arkadaşlarının sendikalı olması ile mümkündür. İşyeri arkadaşlarını aynı işkolunda başka işyerlerinde çalışan hemşehrilerini ve tanıdıklarını YİS'e yazdır.

Sendika Nedir:

Sendika, işçi sınıfının hayat ve hak savaşı okuludur. Dün yalnızdın, bugün YİS'e girdin, arkanda senin gibi milyonlarca arkadaşın var. Sendikaları, kapitalist sistemin sömürme aracı sayan görüşe karşıyız. Sendika, yurt ve dünya olaylarının tüm şartlarını inceleyen ve değiştiren bir teşkilattır.

Savaşımız:

İşçinin kendisini ve çoluk çocuğunu, en modern seviyede geçindirecek geliştirecek bir ASGARİ ÜCRET için savaşıyoruz.

İşçiyi açlığa ve işsizliğe mahkûm etmek, bir hak olamaz. Üretimi durdurma ve anarşiye uğratma olan ve adına LOKAVT denen, üretim GERİCİLİĞİNE karşıyız.

YİS Nedir

YİS, özellikle Lumnus ye Pipe-Line boru hattı grevleriyle örnek olmuş. Türkiye'deki en büyük yapı işkolu sendikasıdır.

YİS Türkiye'nin ve genel olarak insanlığın gidişi, politik ve ekonomik durumu, konuları ve geleceğiyle

yakın ilgilenir.

YİS, din, ırk, cinsi felsefi inanç ayrımına karşıdır.

YİS: her üyenin; her kademedeki yöneticiyi en acı gerçekçilikle eleştirmesini rica eder.

YİS; Türkiye’nin az gelişmiş, geri bırakılmış bir ülke olduğunu bilen, bu bilinçle davranan, yurdun azgelişmişliğini, geri bırakılmışlığını kökünden kazımaya and içen bir sendikadır.

YİS: yaptığı toplu sözleşmelerle saat başına 100 ila 150 kuruş ücret zammı, 350 kuruş yemek bedeli, çocuk başına ayda 20TL çocuk zammı, 5000 TL toplu sözleşme pirimi, haldeki ve geçmişteki yolda geçen zaman paralarını, yüksek doğum, ölüm ve evlenme yardımlarını, çeşitli yüksek tazminatları alabildiğini ve saat ücretlerini vasıfsızlar için 350, vasıflılar için 475 ve kaynakçılar için 11.00 kuruşa çıkartabildiğini ispat eden yapı işçilerinin sendikasıdır.

Grev ve Toplu Sözleşme

Grev: işçiyi işçi yapan, kanunlar getiren, ileri teknik ve ileri medeniyet yaratan sosyal bir savaştır.

En yüce hak, en güçlü grevin sonunda.

İşçi sınıfının toplu sözleşme ile yalnız hayat pahalılığına karşı koyması yerinde saymak olur.

Grev erteleme kararı, Türk adaletinin hükümet emrine alınması kadar büyük bir haksızlıktır.

İş, Ücret ve İşçi Sınıfı:

Ücret, yapılan işin değil, işgücünün karşılığıdır.

Bütün işçi sınıfı birbirinin eşit kardeşidir.

Kuvvet birlikten doğar.

Sendikalar işçi sınıfı için dahi bir egoizma alanı, dar kafalılık teşkilatı, zindan içine kapanmış tarikat tekkesi olamaz. Bunun için: Türk işçisinin bizzat kendi gücüyle yarattığı ve güttüğü: köylü, esnaf,

aydın teşkilatlarıyla ahenk kurduğu bir işçi konfederasyonu için savaşıyoruz.

İşçiler-İşverenler ve Devlet

İşverenlerin vergi kaçakçılığını gerçekten önlemek ancak işçilerden vergi almamakla olur.

Tasarruf bonosu ile işverenlere sermaye sağlamak için çalışanların nafakasını kesmek, sosyal cinayettir.

İşçi tarafından denetlenen bir Çalışma Bakanlığı istiyoruz.

İşçi parası ile kurulan Sosyal Sigortalar Kurumu, işçi sınıfının emrinde çalışmalıdır. Hastanelerdeki doktorlar da işçi sınıfı tarafından tayin edilmeli ve değiştirilmelidir.

Özel sektöre maskeli soygun alanı olup, halkın kontrolünde olmayan kamu sektörcülüğüne karşıyız.

Sınıf Şuuru, Milliyetçilik ve Demokrasi:

Sınıf şuuruna sahip olmayan işçi, haklarını alamaz. İşçiyi işveren uşağı ve Kapıkulu yapan, derebey artığı sarı sendika eğitimini yok edeceğiz.

Türkiye'deki her sosyal sınıf, tabaka ve zümre; anayasa, demokrasi, milliyetçilik, vatanseverlik, kuvayı milliyecilik, antiemperyalistlik, anti feodalistlik, devrimcilik ülkülerini işçi sınıfından öğrenmelidir.

Emperyalist sömürücülerinden yardım almak vatan hainliğidir.

Keyfilik; kişi ve zümre imtiyazı yaratanlara karşı yığınların şartsız kayıtsız direnmesi ve girişkenliği bir haktır.

Yurt ve Dünya

Bir milyar insan açlığın pençesinde. Açlık, Türkiye'mize de geliyor. Türkiye nüfusu, çoğalmada dünyada üçüncüdür. Yurdumuz ve bölgemiz, öldürücü yabancı nükleer silahlara yataklık etmemelidir.

Kıbrıs'ta Türk kanı dökülmesinin Amerikan ve İngiliz üslerinin yerleştirilmesi için olduğunu öğrendik, unutmadık, unutmayacağız.

1967 yılındaki dış borçlarımızın yekûnu 39 milyar TL'dir. Türkiye'de her çocuk 22.000 TL borçlu olarak doğuyor. Nüfusun % 23,7'si işsiz. Türkiye'de 600 bin veremli, 35 bin frengili, 2 milyon trahomlu var"

YİS kimlik cüzdanında yer alan bu sloganları Sadık Göksu kendisinin yazdığını ve Doktor'a sorduğunu söylemişti.

Buraya kadar birtakım konuşmalar ve sloganlar yazdım. Bundan maksadım şu: İşçiler üzerinde konuşmalar olumlu sonuçlar vermektedir. Fakat gerçekten işçinin özüne dayalı bir grev veya direniş yapılırsa konuşmalardan da daha çok olumlu sonuçlar alınmakta, yapılan hareketi işçiler senelerce unutamamaktadır. Bu nedenle bu iki konu birbiriyle sıkı sıkıya bağlıdır.

İşçilerle ilgili konuşmayı burada kesiyorum.

***

Yol-İş Federasyonu ile geliştirilmek istenen konular Sendika militanlarınca olumlu karşılanmıyordu. Verilen güçlü bir mücadelenin mağlubiyetini militan kadrolar hazmedemiyorlar, sonucu anarşiye dayanan ve bir netice alınmayan düşünce ve davranışları ileri sürüyorlardı. Olaylara hep kısa vadeden bakılıyor, uzun vadeli kavga ve sonuçları hesap edilmiyordu.

İşte işçi sınıfı mücadelesinin can alıcı noktası bu idi. Uzun vadeli kahredici çalışma programını göze almak, kitleler içinde kayıp olup gitmeyi göze almaktı. Hâlbuki herkesin gözünü kamaştıracak biçimde yiğitçe bir mücadele verilmişti. Militanlar bu hazır sonuçtan nasiplerini almak ve rütbelenmek gibi en tabii isteklerini ön planda tutuyorlardı. Verilen mücadelenin sonunu görmek istemiyorlardı.

Gerçi yiğitçe ve güçlü bir mücadele verilmiş, fakat finans-kapital devlet aygıtını da kullanarak bizleri mağlup etmişti. Bizim görevimiz bu mağlubiyette paniğe kapılmadan geri

çekilmek ve daha ileride verilecek güçlü kavganın planlarını yapmaktı. Birçok olumsuz eleştirilere rağmen öyle yaptım. Onurlu bir çekilme yaparak mevzilendik. Yeni bir taarruz için her şey hazırdı. Ancak hapishanede yakama yapışan kanser illeti yakamı bırakmadı, hasta düşürdü. Finans-kapitale yeni bir hücum etme olanağını tanımadı.

Yol-İş Federasyonunu araya sokmak; yeni bir toplu sözleşme yaparak işçilere az da olsa birtakım haklar elde etmekti. Bilinçsiz işçi kadrolarını yılgınlığa düşürmemek ve verilen her mücadelenin sonunda bazı haklar elde etmenin mümkün olduğunu işçilere göstermek istiyordum. Ve öyle de yaptım.

Gerçi Sendika olarak biz büyük kayıplara uğradık. Bu sonuç Sendikada görev alan arkadaşlara göre normaldi. Ne de olsa mağlubiyetin olumsuz etkileri Sendika kadrolarını da etkilemişti. Bu bana yöneltilen eleştirilerden belli oldu. Bu olay bizim iç bünyemizdeki durumdu, eleştirisi yapılarak yaralar sarılabilirdi. Öyle de yapılması için çok olumsuz, eleştirilere göz yumdum. Eleştiriler organ dışı olduğu için cevap vermedim.

İşçilerle ilişkiyi çok daha değişik bir gözle görmek gereklidir. Bize göre çok az alınan ücret onlarca bir değer, kıymetti. İşte bu hassas konuyu kavrayan birkaç tane işçi ileride açılacak işyerlerinde kavgayı başlatmaya yeter ve artar bile. Yeter ki sen işçiler adına yürüttüğün kavgayı namuslu ve yiğitçe, işçilere kabul ettirerek yap. Onlar neden mağlup olduğumuzu, daha iyi sonuçlar alamadığımızı senden benden daha iyi hesap ederler. Senin benim göremediğimiz kavga içindeki olayları mit'leştirerek yeni çalışma alanlarına götürürler. Zira çıkarlarının seninle birlik olmakta olduğunu bilirler.

Yönetici arkadaşlar bazı olumsuz tavırları büyüterek kendilerini kitlelerden soyutlamasınlar.

Sakın yanlış anlaşılmasın. Bu olayları anlatırken mesuliyetten kaçarak, olayların olumsuz yanlarını ele

alarak, bazı arkadaşları suçlayarak kendimi temize çıkarmak istemedim. Aksine bütün mesuliyetin olumlu ve olumsuz yanları ile birlikte şahsıma ait olduğunu belirtmek isterim. Sendikada görevli olan arkadaşların hiç birisi bu konulara muhatap değildi ve olmadılar da.

Şunu demek istiyorum. Birçok olaylarda yetersiz kalmışımdır. Birtakım hatalar yapmışımdır. Ancak kavgayı en ufak bir ikirciliğe düşmeden yaptım. Mücadeleyi yiğitçe ve namusluca yapmaya çalıştım ve başarılı da oldum, kanısındayım.

Bu hassas konuyu benimle çalışan arkadaşlar değerlendirsin, daha iyi. Bu yazılar çok noksan, biliyorum. Fakat baş ağrıları devamlı rahatsız ediyor, düşünmeye imkân vermiyor. Bu nedenle yazıyı burada keseceğim. Sonra fırsat buldukça yazacağım. Bu nedenlerden dolayı beni bağışlayın.

Bu konuları daha çok araştırmak ve arkadaşlara faydalı olmak gerek. Böyle bir yazının hazırlanması sırf benim görüşlerime dayalı kalmamalı. Çalışmalara katılan diğer arkadaşların da görüşleri alınmalı, düzgün bir yazı yazılmalıdır.

İsveç, 24.5.1978

BÖLÜM 3

Grev ve direnişte dikkat edilecek hususlar

1-Grev veya direniş başlamadan önce hareketi başlatma kararını Sendika değil işçilerin vermesi gereklidir. Çalışmalar bu yönde yapılmalıdır.

2-İşçiler genellikle işveren adamlarını tanımalarına rağmen, yine de onların grev veya direnişte kendi yanlarında yer alacaklarına inanırlar. Bu nedenle, bu tür adamları zararsız hale getirmek için, onlara işçiler önünde görev verilir ve bu görevi yapacaklarına dair namus sözü ettirilir. Sözünden döndüğü an işçiler onları kendi aralarından uzaklaştırırlar ve böylece kötülük yapmaları önlenmiş olur.

3-Grev veya direnişin başarılı olması için, işçiler gruplar halinde postalara bölünür ve işçilerden biri Postabaşı olur.

4-Postabaşılarının bulunduğu bir komite kurulmalı. Grev ve direnişin başarılı yürümesini sağlamak için bu kurul kararlar almalı, alınan kararlar işçilere duyurulmalı ve uygulama sağlanmalıdır.

5-İşçilere, kendi içlerinden seçtikleri arkadaşlarının davadan dönmeleri halinde zarar vermemsi için, her işçinin ve Sendika'nın postabaşılarını kontrol etmelerinin gerekli olduğu anlatılmalıdır.

6-Grev veya direnişte Sendika görevlisinden başka kimsenin sözüne inanmamaları sağlanmalıdır. İşçiler önünde Sendika yetkilisi tespit edilip işçilere duyurulmalıdır.

7-İşçiler grev veya direniş başladıktan sonra genel olarak içlerinde kırıp dökmeye karşı bir eğilim belirir. Bunun zararları işçilere kesin olarak anlatılmalıdır. İçki içmeyen işçi bile içki içip grev ve direniş mahalline gelip saymaya başlar. Bu durum göz önüne alınarak işçilerin içki içmeleri yasak edilmeli, filtreli sigara içmelerine engel olunmalıdır. İşçiler genellikle fazla masraf yapmaya alışıktırlar. Bu

nedenle, az sarf yapmaları için devamlı uyarıda bulunmalıdır.

8-İşçilerin çoğunluğu kumara alışıktır. Oyun yasak edilmelidir ve çok sıkı kontrol edilmelidir. Zira kumarda kaybeden işçinin morali bozuktur. Bu durum diğer işçilere de tesir eder. Hiç beklenmedik bir şekilde bu moral bozukluğu tüm işçilere tesir eder. Grev veya direniş hiç bir haklı nedene dayanmadan kırılır, başarı yok olur. Bundan da sendika sorumlu tutulur. Bu durum sık sık işçilere anlatılmalı ve bu gibi olayların olması önlenmelidir.

9-Grev ve direniş anında işçiler sıra ile nöbet tutmalı ve cetveller hareket sonuna kadar tutulup saklanmalıdır. Devamsız işçiler toplu sözleşme haklarından mahrum edilmeli, bu konu tüm işçilere anlatılıp kendi aralarında karar almaları sağlanmalıdır. Bu konuya dikkat edilmezse, grev ve direniş sonunda, işveren bundan yararlanmaya kalkar ve işçileri ikiye böler. Toplu sözleşmeyi uygulamaz.

10-Grev veya direnişe geçmeden 3 ay öncesinden başlayarak evli işçilerin evlerine gitmeli, haklı dava anlatılmalı, kadının kocasını bu hususta desteklemesi istenmelidir.

Bizde işçiler genellikle hiç ailelerine danışmazlar. Grev ve direnişin uzaması halinde, işveren adamları aileleri yanlarına almak için her türlü yalan ve tezvirata başvururlar. Sonunda kadınla kocası arasında kavga olur. Bu kavganın akisleri grev ve direniş mahalline kadar intikal eder, işçiler arasında yayılır. Moral bozukluğu yaratır. Ayrıca, hiç hesapta yokken, para konusu ilk plana çıkar ve tüm işçiler de bu para konusuna birlikte sahip çıkıp sendikadan talepte bulunurlar. Bu durum Sendikanın başına bela olur. Ödenmesi imkânsız işler ortaya çıkar. Çok dikkat etmeli, konu baştan işçilere açık açık anlatılmalıdır.

11-Grev veya direniş başladıktan sonra tespit edilen kurulun dışında kimse işverenle temasa geçmemelidir. İşveren ortalığı toz duman görmeli, karanlık içinde

akıbetinin ne olacağını tespit edememeli. İşçilerle ilişki kurarsa, Sendikanın ve işçinin dayanma gücünü tespit eder. Zayıf taraflarından yararlanmak suretiyle hareketi kırmaya yönelir. Yakın bir zamanda anlaşmayı düşünüyorsa, zamanı uzatıp kazanma yollarını arar. Önemlidir.. Konu işçilere iyice, her gün anlatılmalıdır.

12-Grev ve direniş anında işveren karşısında başarı sağlamak amacıyla işçiler arasında devamlı hareket potansiyelini yükseltici konuşma ve tavırlardan kaçınılmalıdır. Zararlı yanı şudur: Grev veya direniş uzadığı takdirde, işçilerin moralini devamlı yüksek tutma olanağı ortadan kalkar. İşçiler bir şeyler yapılmasını bekler. Bu durumda ölçüsüz işler geliştirmek zorunlu hal alır ve işler çıkmaza girer; Bu nedenle işçilere daima gerçekleri görecek şekilde sorunlar anlatılmalı ve birlikte çözüm yolları aranıp bulunmalıdır.

13-İşçiler grev veya direniş anında işverene karşı içlerinde besledikleri kini her an belli etmek isterler. Bu nedenle davul zurnaya fazlası ile sahip çıkarlar. (Ayrıca örf ve adetlerimiz de bu isteği körükler). İşçilerin bu isteklerini ara sıra yerine getirmeli, ama devamlı davul zurna çalmaktan kaçınılmalıdır. (Davul zurna ile işçinin hakları unutturulmaya çalışılmamalıdır). Zira grev veya direniş uzadıkça işçinin bilincinin körlenmesine neden oluyor. Psikolojik Olan bu konu, işçilerin sonunda vurdumduymaz bir hal almasına neden oluyor.

Bunun zararlarını birçok grevde gördüm. İşçi gerçek davasını unutmuş, • gereksiz isteklere yönelmiş oluyor. Bu durumu göz önüne alarak ben davul zurnayı kaldırdım. Yerine, işçinin gerçek sorunlarını dile getiren toplantılar yaparak, daha başarılı sonuçlar aldım.

14-Grev veya direnişe katılan işçiler sorunlarının nasıl çözüleceğini kesin bilince çıkartamadığı için, kendi gücüne inanmaz durumdadır. Dışarıdan gelen yardımı gözünde büyütür ve bu yolla isteklerini elde edeceğini zanneder.

Dıştan göreceği destek güce fazla inanma eğilimi içindedir. İşçilerin teşkilatlanmaları anında haricen göreceği desteği abartarak ahlatmak, davayı başlamadan kaybetmek demektir. Bu nedenle, işçilerin sorunlarına en iyi çareyi işçinin birliğinin çözüm getireceği sık sık anlatılmalıdır.

Bir örnek vereyim:

Aliağa teşkilatlanma işlerini yaparken gençliğin Sendika ile birlikte olduğu ve işçilerin davasına kesin çözüm getireceği işçiler arasına yayıldı. Her olayın çözümünü gençlikten beklemeye başladılar. Adeta: “Siz yapın, biz kazanalım!” havasına girdiler. Bu kötü eğilimi yok etmek için uzun bir mücadele vermek zorunda kaldık.

15- Grev veya direnişte veya işçi teşkilatlanmalarında çalışırken göz önünde bulundurulacak önemli bir konuda: Burjuva hukukunu işçiler lehine kullanma olanağını sağlama konusudur. Bu nedenle, polis beni gözetiyor, kontrol ediyor diye, çalışma alanını kısaltmak, önemli hata yapmaktır. Polis gözetiyor fikrine kapılan teşkilatçı kişi iş göremez. Sınıf bilinci içinde olmayan her işçi polisin göreceği görevi bilmeden yapar. Burada önemli olan konu polis değildir. Senin yığın içinde çalışma sistemin, burjuva hukukundan yararlanma biçimindir.

Öyle olaylar var ki, hukuk dışı düşmüş olmasına rağmen, polis olarak bilinen kişiler olaya müdahale edememektedir. Ancak kendisine emir verilirse işe karışmaktadır. Polis olayını abartmamak gereklidir. Dikkat edilecek husus en geniş işçi tabanına sahip olmak ve onların isteklerine çözüm getirmektir. İşçi tabanına sahip değilsen polis tehlikeli olur.

İşçi sorunlarına çözüm ararken, burjuva hukukunu, boşluklarından yararlanmak suretiyle, işçiler lehine kullanabilme sanatını göstermek gereklidir. Bunu değerlendirmesini bilmeyen teşkilatçı başarılı olamaz. Bu nedenle olaylara çözüm ararken hukuku unutmamak gerekli.

İşçi hareketlerinin bir yanı ekonomik ise, diğer yanı da siyasidir. Bu nedenle devamlı polis takibatı söz konusu olabilir. Başarılı bir teşkilatçı olayları daima hukuk kurallarına sığdırır ve polis tarafından yapılan takibatlara çok rahat cevap hazırlamış olur. Ve devrimci tavra ve arkadaşlara zarar vermeden takibatları atlatabilir.

Dediğim gibi, olayları hukuka iyi adapte etmek gereklidir. Aksi takdirde davaya ve arkadaşlarına zarar verirsin.

16- İşçi hareketlerine katılan kişi asla ikircikli bir tavra düşmemelidir. Aksi takdirde hiç bir işte başarı sağlayamaz. Bu nedenle sınıf ilişkilerinde netlik, dürüstlük ve yiğitlik başta gelen ve aranan haslettir. Bunlar noksan oldu mu, karşı devrimci tavırlara yataklık yapılmış olur. Bilmeden karşı devrimci güçlere yardım edildiği gibi, en yakın arkadaşlarına da ihanet etmiş olur, alnında kara leke kalır.

17- İşçi hareketlerine çözüm ararken kesin dikkat edilecek hususlardan biri de işçilerin kendi iç çelişkilerini gözden kaçırmamaktır. Aksi takdirde hareket yanlış yola girer. Bu nedenle, ileri sürülen tezler dikkatle incelenmeli, sonuna karar verirken yararlanılmalıdır.

Ayrıca zayıf mizaçlı kişileri işveren satın alıp aynı yola başvurabilir. Bütün bu oyunların yapılması ihtimali üzerinde durarak gerekli tedbir alınmalı.

Örneğin: grev veya direnişle ilgisi olmayan bir olayı buna mal etmeye çalışırlar. Teklif işçiden gelince şüphe çekici olmaz. Olayın üstüne gidilir ve sonunda çözümü imkânsız bir adım atılmış olur. Kesin dikkatli olunmalıdır.

18- İşçi hareketlerinde en önemli konu sınıfsal bir hareket yapmandır. Bu nedenle işçilerin niteliklerini çok iyi bilmen gerekir. Bilhassa yapı işçisi çok değişik karakterdedir. Bunu biraz daha açıklayayım.

Örneğin: 10 senelik işçi.. Mesleği kaynakçı, montajcı, evli, 3 çocuk sahibi. Dini inançları çok kuvvetli, her gün namaz kılar. Memleketinde 600 dönüm arazisi ile 1500 baş koyun sürüsü var. Koyunlara bakmak için yıllığı 600 liraya çoban

tutmakta.. Araziyi işletmek için de ailesi ve annesi çalışmakta, ayrıca yıllık ücreti 1000 lira olan bir işçi çalıştırmaktadır. Yılda bir memleketine gider, işlerini düzene koyar, tekrar çalışmaya döner.

Bu işçi her grev hareketinde ve direnişte bulunmuştur. Arkadaşlarını hiç yalnız bırakmamış, verdiği her sözü tutmuştur. Bilhassa camilere namaz kılmaya gittiğinde Sendika yöneticileri hakkında söylenen sözlere verdiği cevaplar çok önemlidir. “Sendika yöneticileri dinsiz ve imansızdır. Siz bunların arkasından gitmekle hata yapıyorsunuz.” dendiğinde, “Onun dinsiz olması benim dinime zarar getirmez. Onlar verdiği sözü tutuyor. Benim için önemli olan budur” diye cevap veriyor.

Bu binlerce işçiden bir tanesi işçileri yüzeyden tanırsan aldanır, adamı karşına alırsın. Bu olayı, işçiler hakkında karar verirken, popülistçe tavırlara düşmemek gerektiğini anlatmak için yazdım. Bunları bilmezsen başarı azalır.

19- Grev veya direniş yapılmadan önce işçi teşkilatlanmalarında dikkat edilecek önemli konulardan bir tanesini örnek vereyim. Her grev ve direniş anında karar alırken ağzı laf eden adamlar ön plana çıkar. Grevi ve direnişi sonuna dek yürütecek dürüst kişiler, daima sessiz ve sedasız olayı izlerler. Hemen hemen hiç bir karara katılmazlar. Ancak alınan kararları uygularlar. Bu işçiler, yöneticilerden, ön saflarda görev almak isteyenlerin boş kişiler olduklarını anlamalarını ve kendilerine görev verilmesini beklerler.

Hareketi yöneten yönetici dikkatsiz olursa, heyecanlı hareket edenleri ön saflarda görevlendirirse, büyük hata yapmış olur. Ağzı laf eden ve atak davranan kişilerin çoğunluğu işveren yanlısı veya kişisel çıkarlarını ön planda tutan ve hareketten kendine büyük pay bekleyen kişidir. İçlerinde samimi olanları da vardır. Bunu anlamak için, teşkilatlanma boyunca başlangıçtan sonuna kadar işçilerin

durumları göz önüne getirilmelidir. Bu yapılırsa kimin ne olduğunu zorluk çekmeden anlamış olursun.

Bu ayrım işlerinde hata yapmamak gereklidir. Zira grev veya direnişin kırılmasına yol açar. Ağzı laf eden kişilerin çoğu işçiye kendini kabul ettirmiştir. Ancak işçi onun boş adam olduğunu hareket içinde anlayacağından, gereken titizlik gösterilmeli, hataya düşülmemelidir.

20- Grev veya direniş başlamadan önce, grev veya direniş komitelerinde kimlere görev verileceğini yönetici olarak sen seçmelisin. Dıştan gelen tavsiyelere çok dikkat etmek gerekli, yoksa çok sakıncalı olaylar gelişebilir.

21- Daha önce burjuva hukukunun boşluklarından yararlanarak işçiler lehine hareket koymak gerektiğini yazmıştım. Ancak buna bir örnek göstermem gerekiyordu. Şimdi bu örneği anlatayım:

a) Grevler Bakanlar Kurulu kararıyla ertelenebilmektedir. Bu husus 274-275 sayılı yasalarda gösterilmiştir. Ancak bu karar yargı kararı değil, idari bir karardır. Bu nedenle yasa içindeki bu boşluktan işçi teşekkülü isterse istifade eder. Bakanlar Kurulu kararını uygulamaz. Petrol Boru-Hattı grevinde Bakanlar Kurulu kararına uyulmamış, netice alınmıştır. ( )

b) Bir başka örnek: 274-275 sayılı kanunla işçilere sendikal haklar tanınmıştır. 1475 sayılı kanunla da işçi hakları tayin ve tespit edilmiştir. Bu nedenle her iki kanun bir arada mütalaa edilemez. Şayet işçiler çok haksız uygulamalarla karşı karşıya ise, mutlaka 274-275 sayılı kanun hükümlerini yerine getireceğim diye zaman kaybına gerek yoktur. Yasaların bu durumundan yararlanarak sen hareket yaparsın.

İşverenleri zorla 1475 sayılı yasayı uygulamaya tabi tutarsın. Bu işler yapılırken, olaylar yasa maddelerine uygun bir şekilde yapılır. İstekler ona göre tespit ve tayin edilir. Bu konuda başka bir örnek vermek mümkündür. Bu

hususta işverenlerin durumunu tespit için mahkeme kararı alabilirsin.

22- Sendikal harekette üç nokta, başarılı olmaya biraz dikkatli olunursa yeterlidir:

a) İşçilere inanmak, karşılıksız hizmet götürmek,

b) Bürokratik işlemleri ihmal etmemek,

c) Dürüst, yiğitçe, işin içine yalan sokmadan hizmet etmek.

23- İşçiler ( ) grev ve direniş anında kesin kavga içindedirler. Bu bakımdan yöneticilerin yapacağı en ufak bir hata hareketi anarşiye döndürmeye müsaittir. Yöneticinin çok soğukkanlı olması ve ileriyi görmesi zorunludur. Aksi takdirde kavgayı baştan kaybetmeye sebep olurlar. İşçilerin aşırı potansiyeli asla söndürülmemelidir. Netice anarşi olur diye korkmak çok yanlış tutum ve davranıştır,

İşçilerin ileri isteklerine yasalara uygun tarzda şekil ve yön vermek, yöneticilerin baş görevidir. Yasalarla, işçilerin istekleri tam birbirinin zıttıdır. Bu zıtlık yöneticileri ürkütmemelidir. Korkarak, hareket, tutucu bir davranışa götürülmemelidir. İşin can alıcı noktası şudur: Nasıl olur da bu ileri isteklere yasaya uygun şekil verdirilir. Bu hususta bazı açıklamalar yapayım.

İşçiler uzun bir zamandan beri ezilme ve sömürülme sonucu, sendikayı da destekçi görerek patlamalara ve aşırı isteğe yönelmekteler. Bu nedenle işçilerin istekleri iyice tespit edilmelidir. Yönetici pratik bir tutum içine girerek, yasalara uygun olanları kabataslak tespit etmelidir. Geri kalan ve kabul edilmesi mümkün olmayan istekler de tasnif edilir. İşçilerce normal, işverence aşırı istek olarak nitelenen kısmı için ise, yasa boşlukları zorlanır. İş yasalarınca yer verilmeyen istekler için genel yasalar doğrultusunda yasa maddeleri aranır ve bulunur. Genel yasalar nelerdir? Borçlar, kanunu, Medeni kanun vs. Ayrıca Yargıtay içtihat kararları, incelenir. Bu istekler doğrultusunda yorum yapılır. Bizim yaptığımız yorum işe

yaramaz, kabulü mümkün değildir diye bir düşünceye asla kapılınmamalıdır. Bir konunun çeşitli yönleriyle incelenmesi mümkündür. Yöneticinin işçiler yönünde yaptığı yorum ile mülki ve yargı organlarına başvurması, konuyu incelemekle görevli kuruluşun vereceği karara kadar hukuki geçerliliğini muhafaza eder. Bu nedenle karşı güçlerin mülki ve yargı organlarına başvurarak aniden hücuma geçip hareketi bölmeye yönelmesi, geçici olarak hukuken önlenmiş olur. Böylece hareketin hızı kesilmemiş olur ve işverene ilk vurucu darbe indirilmiş olur. Bu yarayı alan işveren şaşkına döner, ne yapacağını şaşırır. Çünkü yargı organlarının kararını beklemek işverenin hesabına gelmez. Bu nedenle anlaşma yollarını araç. Bu geçici zafer yönetici ve işçilerin başını döndürüp müzakere yollarını kapamamalıdır. Esnek bir tutumla karşı tarafın düşünce ve davranışlarını tespit edip, ona göre harekete yön verecek yeni taktikler aramalıdır.

Yargı organlarına ve Mülki İdareye güvenmek çok yanlıştır. Çünkü sonunda işverenle bu kurumlar çabuk anlaşırlar. Bu hassas nokta gözden ırak tutulmamalıdır. Anlaşmaz bir tutum ve davranışa girmek işverenin isteğine uygun olarak hâkim çevrelerin harekete geçmesine neden olur ve hareketi kırmak için uygun bir zemin hazırlanmış olunur. Kazanılan bu zaman içinde karşı güçlerin haksız tutum ve davranışları işçilerin bilincine çıkartılmalı, gerekli birlik ve beraberlik daha güçlü olarak sağlanmalıdır.

Yapılan resmi yazışmalar işçilerin gözü önünde yapıldığı için, işveren bu kötü tavrı ile işçilerin gözünde mahkûm olur. Şimdi burada başka can alıcı bir noktayı daha belirteyim. Yasaları işçiler lehine yorumlamanın, hareketi kırdırmamak amacını taşıdığını belirtmiştik. Böylece işveren endişelere sevk edilir, mevzi kazanılır, bazı istekler yasalarda yazılı olmamasına rağmen işverence kabule zorlanır. Bir ihtimalle kabul eder.

Bizim bazı isteklerimizin yasalarda yazılı olarak bulunması pek önemli değildir. Zira ne işveren nede işçiler yasalara uygun hareket etmezler. Her iki tarafta fırsatları değerlendirerek kendi çıkarlarına uygun olarak yasaların yorumlanmasını sağlamaya çalışırlar. Bu nedenle “Sendika yasalarında bu isteklere yer yoktur” düşüncesi ile harekete geçilirse tutucu bir tavır içine girilmiş olur ve işçiler arasında itibar kaybedilir. Böylece en kuvvetli işçi hareketi işverenin kucağına itilmiş olur. Devrimci bir sendika hareketin öncüsü olursa sonunda mücadele kaybedilmiş dahi olsa işçiler her zaman sendikanın yanında yer alırlar.

İşverenle yapılan mücadelede hiçbir zaman zora başvurulmamalıdır. Bu hususta yapılacak bir hata işvereni kazançlı çıkarır. Hükümete başvurarak hareketi kırdırır. İşçilerin birlikte direnmelerinde amaç; istekleri kabul için işverene gözdağı vermektir. Ve birtakım çıkarlar elde etmektir.

24- Ücret Politikası:

İşverenlerin grev ve direnişte en çok dikkat ettiği konu işçi teşekkülünün kendisine karşı aldığı ücret politikasıdır. Bu nedenle işveren hem kendi çıkarları yönünden, hem de diğer işverenlerin sert eleştirilerine uğramamak, aynı zamanda mahalli yörenin ücret politikasında dengesizlik yaratmamak için çok hassas davranır. Ve böyle bir olaya meydan verdirmek istemezler.

Bir örnek verelim;

Grev veya direniş Çukurova bölgesinde oluyorsa, orada asgari ücret 25 lira ise, işveren bu ücretin üstüne asla çıkmak istemez. Grev veya direniş ne kadar sürerse sürsün işveren direnir, zira diğer işverenlerin desteğini ve yardımını görür. İşçi teşekkülünün bu konu asla gözünden kaçmamalıdır. Kalifiye işçi ücretlerine gelince iş değişir. İstenilen miktarı işverenden almak mümkündür. İşçi teşekkülü işçilere daha fazla miktarda ücret almak istiyor ise asgari ücret politikasını mahalli şartlara göre ayarlayıp,

sosyal haklar bölümüne ağırlık vermek suretiyle en az ücret alan işçinin de durumunu yükseltmiş olur. Sosyal hak deyince ne anlarız? Yemek ücreti, ikramiye, yakacak zammı, prim, ağır vasıta zammı, tehlikeli ve zehirli işlerde çalışanlara verilen süt ve yoğurt ücreti, yolda geçen zamanların iş saatinden saydırılması vs. Ayrıca işçi Konfederasyonları ile ilişkili olmak ve onunla birlikte asgari ücret politikasının yükseltilmesini sağlamasını amaç etmelidir.

Demek ki işçi teşekkülü asgari ücret politikasını esnek tutarken vasıfsız işçileri, yardımcı işçi olarak işverene kabul ettirmek, diğer yandan vasıfsız işçi miktarını en az şekilde sınırlamak, azaltmak suretiyle işçi ücretlerinde gerekli ücret değişikliği yapılarak işçileri memnun etmek ve aralarında birliği sağlamak mümkündür.

Önemli bir konuya değinmek istiyorum. İşverenler sosyal hakları vermekte pek müşkülat çıkartmak istemez. Buna sebepte toplu sözleşmeyi uygularken çeşitli kanun boşluklarından yararlanarak hileye başvurmak suretiyle vereceği hakları en az miktara indirme olanaklarına sahip olmalarıdır. Bu hileli tavır göz önüne alınmalı; işçi teşekkülü çok sağlam önlemler almak suretiyle kanun boşluklarından karşı tarafın yararlanma olanakları ortadan kaldırılmalıdır. Böylece çeşitli yorumlara meydan verecek duruma son verilir. Yapılan akidi kanuni bağlarla anlaşılır biçimde yapmalıdır. Yoksa yapılan anlaşmanın hiçbir anlamı kalmaz.

İşverenle ücret politikası tespit edilirken dikkat edilecek bir konu daha vardır. Kimi işverenler, aynı işyerine çeşitli işyerleri numarası vererek işçilerin büyük bir kesimini bu işyerlerinde çalışmıyor gösterip, “Ben sizinle şu iş yeri için anlaşma yaptım, bu işyerleri anlaşmanın dışındadır” diye işçilere gerekli hakları tanımamak yoluna gitmektedirler. İşçi teşekkülü böyle bir oyuna meydan vermeyecek şekilde anlaşmayı yapmalıdır.

Ayrıca işin bitmesi için az bir zaman varsa anlaşmayı ihlal anında işvereni dava edebilmek için işçilerden sendika adına vekâletname alınmalı, işverenin kanun yollarından kaçması önlenmelidir. Böylece sendika her an işvereni dava edebilme durumuna gelmelidir.

25- Toplu İş Sözleşmesi:

Grev veya direniş anında birlik ve beraberlik gösteren işçiler, toplu iş sözleşmesi imza edildikten sonra aynı birlik ve beraberliği göstermezler. Ve kazandıkları zaferin sonsuzluğuna inanırlar. Böylece bütün isteklerine bu anlaşmanın yete6eğine kendilerini inandırırlar. Sanki Devlet'i ele geçirmiş, - her istediğini yapacak gibi' bir düşünceye kapılırlar. Yapılan anlaşmayı aradan zaman geçince yetersiz bulurlar, sonsuz istekler ileri sürerler Sendika önceden tedbir alıp işçileri bu konuda uyarmaz ve gerekli açıklamayı yapmazsa işçilerin sendikadan kopmasına neden olur. Bu cari alıcı nokta işçilerin 'bilincine kesin olarak çıkartılmalıdır. Yapılan anlaşmanın birlik ve beraberlik sonunda işverenden alınan ufak bir ödün olduğunu; kendi çıkarları doğrultusunda işverenin bir adım geri çekildiği işçilere anlaşma öncesi anlatılmalıdır. İşveren, eğer sendika bu konuyu anlaşılır duruma getirmeden anlaşma yapmış ise, işçiler ile sendika arasındaki bu çelişkiden yararlanmak için her türlü yollara başvurur; böylece sıkışmış olduğu köşeden kurtulmaya çalışır. Birkaç kişiyi satın alarak veya işçilere birtakım vaatler yaparak anlaşmadan kurtulmaya çalışır ve kesin sonuç da alır.

İşçiler istekleri yerine gelmediği için ortak dayanışmadan vazgeçer ve birlik, beraberlik dağılmış olur. Bunun sonucunda tabii işveren kazançlı çıkar. Yapılan grev veya direnişin anlamı kalmaz. En nemlisi işçilerin sınıf bilinci körelmiş olur. Bu, sendika yöneticilerinin çok dikkatli olması gereken konudur.

Bu konuda dikkat edilecek ikinci hususta şudur: Grev veya direniş sonunda işveren yenilgiyi kolay kolay kabul

etmez. Bu nedenle işverenler, işçiler arasındaki birlik ve beraberliği bozmak için çeşitli oyunlar tezgâhlarlar. Her türlü hileye başvururlar. Bu gerçek ışığı altında bir kısım işveren şiddet yolunu seçerken, bir kısım işveren de işçilerin haklı olduğunu ileri sürerek işçileri uyutma politikası güderler.

Şiddet yolunu seçen işveren, işçileri kanun dışı tutum ve davranışlara düşürmek için her gün baskı yollarını dener. Örneğin işçi öğle paydosunda 5 dakika işe geç gelse veya tuvalete gidip biraz gecikse neden geç kaldın diye işçi üzerinde baskı kurar; toplu iş sözleşmesinden önce işe yarım saat geç gelen işçiye ses çıkarmayan işveren, bundan böyle hazımsızlık gösterip işçileri yıldırma politikasına girer. Böyle bir duruma alışık olmayan işçi ya işi terk eder veya işverene teslim olur.

Böylece fırsatları değerlendiren işveren işçilerin birlik ve beraberliğini, dayanışma gücünü kırarak; sendikaya olan güvenlerini ortadan kaldırmayı amaç edinerek her türlü hile yollarına başvurur.

İşçileri sözde haklı gören işveren ise çeşitli ekonomik zorluklarla baş başa kaldığını ileri sürerek toplu iş sözleşmesini uygulamamak için zaman kazanmaya bakar. İşçilere toplu iş sözleşmesi ile sendikanın az zam getirdiğini ileri sürerek; işçilere toplu sözleşme dışında zam vermek suretiyle işçiler ile sendika arasındaki bağları koparmaya çalışır. İşçiler, işverenin bu sinsice tutumuna şüphe ile bakmadığından işveren ağına çabucak düşerler. Sendika ile olan bağlarını gevşetirler. İşçilerin sendika ile olan bağlarının koptuğunu anlayan işveren ondan sonra verdiği zammı ortadan kaldırır.

Sonra ileri gelen işçileri işten atar.

Bu sonuçlar işçilere daha önce anlatılıp uyarıda bulunmadıkça işveren tuzaklarına çabucak düşülür. Bu durumda işveren kazan'ına yardım edilmiş olunur. Bu nedenle her fırsatta sık sık bu konular işçilere

anlatılmalıdır. Toplu iş sözleşmesi sonucu daha çok birlik ve beraberliğe ihtiyaç olduğunu, aradaki ortak dayanışma gücünün varlığını işverene duyurmak için boş zamanlarında işçilerin sendikaya uğrayarak bu ve benzeri hile ve tertiplerin kendilerine anlatılacağını işçilere her fırsatta duyurmalıdır. Böylece işveren oyunları boşa çıkartılmalıdır. Aksi takdirde işveren toplu iş sözleşmesini uygulamaz.

İşvereni zorlamak için ikinci bir greve gitme yolunun kanunen kapalı olduğu, direnişin ise her zaman başarılı olmadığı işçilere kesin olarak anlatılmalıdır. Kazanılan hakları kaybetmemek için: Birlik ve beraberliğin devam etmesi gerektiği işçilerin bilincine çıkartılmalıdır.

İşverenlerin toplu iş sözleşmesi imzalandıktan sonra en çok yararlandığı konu işçilerin var olan işçi yasalarını bilmemeleridir. Bu Önemli konudur. İşçilere şu gerçek anlatılmalıdır: Biz nasıl birlik ve beraberlik içinde yasalara dayanarak hak ve çıkarlarımızı korudu isek işveren de aynı yasalara dayanarak kendi çıkarlarını korumaya çalışacaktır. Bu nedenle bizler, var olan işçi yasasının bizlere tanıdığı hakları iyice bilmemi gerekir.

“İşyerinde bundan böyle çalışma saatlerine dikkat edeceğiz. Geç gelerek işveren eline koz bırakmayalım. Boş zamanlarda sendikaya uğrayıp gereken bilgileri alalım..” diye işçilerin bu yönde dikkatleri çekilmelidir.

Toplu iş sözleşmesinin isteklerimiz doğrultusunda yapılabilmesi için işçi olarak ne istediğimizi ne yapacağımızı bilmemiz gerekir. Bu nedenle toplu iş sözleşmesi anında işçiler arasından seçilecek bir heyetin toplu sözleşme müzakerelerinde müşahit olarak bulunmasını sendikadan istemelidirler.

Toplu sözleşmenin en can alıcı maddelerinden biri disiplin kuruludur. İşverenin istediği an işçilerin işine son verememesi için disiplin kurulunda işçi temsilcisinin çoğunlukta olması sağlanmalıdır. Böylece işveren istediği an işçi çıkaramaz, aklına gelen cezayı veremez. Bu konuda

şimdiye kadar sendikalar işçilerin disiplin kurulunda çoğunlukta olmasını başaramamış, ancak işten çıktığında alacağı para miktarını çoğaltmak suretiyle kısmi bir tedbir getirmişlerdir. İşçilerin bu hususta çok dikkatli olması gerekmektedir.

İki işveren iki işçi temsilcisi ve bir "tarafsız" aracıdan kurulu disiplin kurulları işçileri uyutmaktan başka bir işe yaramamıştır. Zira "tarafsız" aracı her zaman işveren yanlısı çıkmış ve işçilerin mağduriyetine sebep olmuşlardır.

26-işyerlerinin Tespiti:

Sendikanın bir diğer görevi de işyerlerinin adres ve unvanlarının doğru tespiti; işverenin kazanç durumunun gerçekçi bir gözle araştırılmasıdır. Bu basit gibi görünen konu çok büyük olaylara neden olabilir. Bu konu ile ilgili olarak sendikanın, işyerinde işçilerin haklarını koruyup koruyamaması söz konusudur. Bu nedenle konuyu bir örnekle biraz açıklayalım.

Baysen-İş sendikası Elbistan'da yapılan bir yol inşaatında sendikal harekette bulundu. İşverenin hangi şartlar içinde ihaleye girdiği işin kazanç durumu tespit edilmeden işçilere büyük vaatlerde bulunularak sendikaya girmeleri sağlandı.

İşveren, elindeki kalifiye işçileri kaybetmemek ve iyi bir iş temin edinceye kadar işçilerini elinin altında tutmak amacıyla ihaleye girmiş, işi, maliyeti üzerinden az bir kazanca rıza göstererek almıştı. Bu özel durum sendikanın gözünden kaçmış, işvereni toplu iş sözleşmesi yapmaya çağrıda bulunmuştu. İşveren çağrıya gelmemiş ve sendika grev ilin etmişti. Bunun üzerine işveren de ihaleyi iptal etmiş, böylece işçilerle sendika baş başa kalmışlardı.

Daha önce de belirttiğim gibi en basit bir kuralı değerlendirmeyi yapmayan sendikanın başarısızlığa uğraması kaçınılmaz olmuştur. Bu olayda bulunan işçiler sendikalara karşı güvenemediklerini her gittikleri çalışma yerinde diğer işçi arkadaşlarına anlatmışlardır. Bu tür olayları örnekleri ile çoğaltmak mümkündür. Ancak bu olayı

işin önemini belirtmek bakımından yeterli buldum ve başka örnekler vermedim. Bu nedenle sendika yöneticilerinin nasıl uyanık olması gerektiğini anlatmış oldum. Bu basit tespitleri yapmadan işçiye vaatlerde bulunmanın kötü sonuç verdiği, işçileri yılgınlığa ittiği gözden ırak tutmamalıdır.

27- Bölge Çalışma Müdürlükleri

Bölge çalışma müdürlükleri ve iş müfettişleri işveren yanlısı bir tutum içindedirler. İçlerinde bir kaç tanesinin doğru çıkması neticelere tesir etmemektedir. Bu bakımdan sendikalar iş müfettişlerini her ay ücrete bağlamışlardır. Bu konu açıkça Türk-iş kongrelerinde savunulmuştur. Sendikalar böyle bir tavır içine girince işverenler herhalde boş duracak değillerdir. Onlarda işlerin önemine göre aynı satın alma işlemine gireceklerdir.

Bu konuda bir örnek vereyim: YİS (Yapı İşçileri Sendikası) olarak İzmit Petrol-Kimya tesisleri işyerinin ihalesini alan Foster Wheeler şirketi işyerindeki işçileri örgütleyip toplu iş sözleşmesi yapmak için harekete geçtik. İşçilerin tümünü sendikalı yaptık. Bunu anlayan işveren Ankara’da kurulu Yapı-İş Sendikasını araya soktu ve Bölge Çalışma Müdürünü de satın aldı. Toplu Sözleşmeyi işveren sendikası ile yaparsa şirkette kendisine görev vereceklerini vaat ettiler. Neticede işçiler YİS-Yapı İşçileri Sendikasına kayıtlı üye olmalarına rağmen Ankara Yapı-İş Sendikasına sahte üye beyannameleri doldurtarak yetkiyi Yapı-İş’e verdiler. Bunun üzerine mahkemeye başvurarak Bölge Çalışma Müdürlüğünde bulunan üye beyannamelerine el koydurduk ye dava açtık. Mahkeme üye beyannamelerinin sahte olduğuna dair karar vermesine rağmen toplu sözleşme yetkisi Ankara Yapı-İş’te kaldı. İşçilerle birlikte bir sene uğraştık; Yürüyüşler, mitingler düzenledik, başvurmadığımız makam kalmadı. Fakat neticeyi değiştiremedik.

Bu arada yetki alan Yapı-İş Sendikası da, işverenle oturup toplu sözleşme imzalayamadı. Neticede Yapı-İş ile YİS arasında bir anlaşma yapılarak işverenle toplu sözleşme yapıldı. Bir de ne görelim? Toplu sözleşme görüşmelerinde işveren adına Bölge Çalışma Müdürü'nü karşımızda gördük. Bu şahıs halen Petrol-Kimya tesislerinde sosyal işler bölümünde çalışmaktadır. Adı Zeki, fakat soyadını unuttum.

Bu kadar mücadeleden sonra işçilere önemli haklar elde ettik. Fakat aradan bir buçuk sene geçti. On bin işçinin bir buçuk senelik zam hakkı kayboldu. Bu para ile işveren daha yüz Bölge Çalışma Müdürü'nü satın alır.

Bir de, aynı Bölge Çalışma Müdürlüğünün yaptığı bir diğer işi anlatayım. Biz petrol kimya tesislerinde işçilere zam alınca İzmit çevresinde geniş tepki yarattı. Bu durum diğer işyerlerine sıçrama yapmıştı. Bu nedenle Petrol-Kimya tesislerine bitişik durumda bulunan seramik fabrikası inşaatı işçileri, sendikaya müracaat ederek sendikalı olmak istediklerini belirtmişlerdi. İşte o anda, sendikada çalışmak üzere gelen Münir Ramazan Aktolga, Arif Şimşek, İsmail Nuri Tarhan görevlendirilmişlerdi. Her türlü bildiri ve duyuru işlerini Münir Ramazan Aktolga yapıyor. Diğer iki arkadaşla birlikte geceleri sendikaya işçileri üye kaydediyorlardı. Üye işleri birkaç gün içinde son bulmuştu. Sıra toplu sözleşme çağrısına geldi. Bölge Çalışma Müdürlüğü seramik iş kolunda kurulu sendikalar çağrıda bulunur diye bizim yetki isteğimizi reddetmişti. Hemen seramik iş k,olunda bir sendika kurmuş, işçileri üye kaydedip, yeniden toplu sözleşme yetkisi için Bölge Çalışma Müdürlüğüne müracaat etmiştik. Bu kerre, Bölge Çalışma Müdürlüğü aynı işyerinin montajla ilgili olduğunu ileri sürerek yetki vermedi. Biz derhal montajla ilgili sendika kurmuş, işçileri üye kaydedip, yeniden yetki için müracaat etmiştik. Biz Bölge Çalışma Müdürlüğü ile mücadele ederken işveren geniş emniyet tedbirleri almış sendikaya destek olan işçileri işten atmıştı.. Böylece işçilerin

mücadele gücünü kırmışlardı. Bu durum biraz açıklığa çıkınca Bölge Çalışma Müdürlüğü yetkiyi sendikaya vermişti. Biz işten atılan işçilerin işe iadesi için uğraşırken, bu karışıklıktan istifade ile işveren, işçilerden imza toplayarak grev oylaması istemişti. Grev oylaması tek yanlı olmuş, işveren adamlarına iki veya üç defa oy kullandırtmak suretiyle grev oylamasını kaybetmiştik. Böylece işveren adına çalışan Bölge Çalışma Müdürlüğü muradına ermişti. Tabii bu arada mükâfatlarını da almışlardır. Orası bizce malum değil. Ancak bu kadar çalışma her halde boş bırakılmamıştır. Bizim bu işyerindeki mücadelemizden tahminen bir sene sonra işçiler direnişe geçmişlerdi. Ve direniş de sonuçsuz kaldı. Neticede işçiler sarı sendikaya teslim edilmişti.

28- işverenlere Karşı Alınacak Önlemler:

İşverenler grev veya direnişi kırmak için sendika yöneticilerini işçiler önünde küçük düşürmek için çeşitli zamanlarda nabız yoklaması yaparlar, kasıtlı olarak işçilerle görüşmelerde bulunurlar. Sendika yöneticilerini hafife almak için alaylı tavırlara girer düşünceler ileri sürerler. İşçiler bu olayı çok ciddi olarak takip ederler. Bu nedenle sendika yöneticisi bu görüşmeler anında çok dikkatli olmalı, işçiler önünde bir otorite olduğunu işverenden daha bilgili bulunduğunu göstermeli, ileri sürdüğü tezlerle işvereni çıkmaza sokmalıdır. Böylece işverenin kazdığı kuyuya kendisinin düşmesi sağlanmalıdır.

Bu güçlü tavır işçileri sendikaya daha çok yaklaştıracak, işçiler arasında birlik sıklaşacaktır. Ve işçilere kişisel güven gelecektir. İşveren ile sendika arasındaki bu tartışma, işçiler arasında günlerce konuşma konusu olacaktır. İşveren ve adamları bu tür konuşmalar yapmaya kalktığı zaman işçiler kişiliklerini korumak amacıyla çok sert cevap vereceklerdir. Ve işveren hak ettiği cevabı almış olacaktır.

İşveren bu gibi görüşmeleri sadece sendikayı muhatap seçerek yapmaz. Onun amacı işçiler arasındaki birliği

bozmaktır. Bu nedenle işçiler arasında kişiliği gelişmemiş, mizacı zayıf işçileri arar bulur. Soruları ona yöneltir. Bu tip işçilerde konuşma hastalığı vardır. İşverenin kendisine soru yöneltmesini gurur meselesi yapar ve tüm işçileri ve hareketi hedef alan bozguncu konuşmalar yaparak işverene konuşma zemini hazırlarlar. İşveren de bu durumdan yararlanmak için gerekli konuşmayı yapar. İşte o anda sendikacı gerekli müdahaleyi yaparak onur kırıcı tavrı işçiler önünde mahkûm etmezse, işçilerin bozguna uğramasına, birlik ve beraberliğinin dağılmasına neden olur. Bu tür tavırlara asla meydan verdirilmemelidir. Bu konuda birkaç işçi eğitilir. Sendikacı olmadığı zamanlarda bu işçiler sendikacının görevini yerine getirirler. Bu hususa dikkat edilmediği takdirde meydan işverene terk edilmiş olur ve işçilerde sendikaya güvensizlik belirir.

Toplu iş sözleşmesi ve grev ve lokavt kanunu yürürlüğe girdiği andan bu güne kadar sendikalar işçilere gerçek güven vermediği için, işçilerin işverene yanaşma eğilimlerini geliştirmektedirler. Bu nedenledir ki, grev veya direniş anında bazen işveren, işçilere çekinmeden ziyafet vermekte bu ziyafet anını tespit için hatıra olsun diye resim çektirmektedir. İşçiler bu resim çekme olayını iyimser karşılarlar, hiçbir fena yoruma girmezler. Aslında ise, işveren bu resimleri diğer işçilere gösterir, kararlı bir şekilde grev veya direnişi savunan işçilerin morallerini bozmaya çalışır. İşçiler arasında bu ziyafet olayı hemen etrafa yayılır. Olay içinde olmayan işçiler kesin tavır alarak bu işçilerin aralarından uzaklaştırılmasını isterler. Sendika yöneticisi de bu çirkin olayı cezalandırmak amacı ile işçilerin önerilerine uyup bu işçileri hareket dışına itmeye kalkınca işçiler arasında bölünme baş gösterir. Buna meydan verdirmemek için, sendikacı bu ziyafete katılan işçilerin bu hareketlerinin olumlu bir şey olmadığını; grev veya direnişin kırılmasına neden olacağını, işçilik şerefine uygun bir tavır olmadığını belirtmeli, bu olay işçiler önünde

açıkça eleştirilmelidir. Bu işçilerin yanıltıldığı ve böyle bir olaya istemeyerek katıldıkları hususu belirtilir. Bu tip olaylara devam eden işçilerin toplu sözleşme haklarından istifade edemeyecekleri işçiler önünde anlatılır. Bu arkadaşlardan işçi arkadaşların önünde namus sözü vererek bir daha işverenlerle ilişki kurmayacaklarına dair söz alınır. Böylece işçiler arasındaki ikilik olayı ortadan kalkmış olur. Ziyafete katılan işçilerin işveren saflarında yer almasına meydan verdirilmez.

Bu olaydan sonra işverenle ilişki kuran işçi kendi kendini tasfiye etmiş olur; grev veya direnişte bulunan diğer işçilere etki yapma olanakları ortadan kalkar. Böylece işçiler arasındaki birlik daha sağlam temellere dayandırılmış olur. İkinci kez olaya meydan veren işçinin artık aralarında kalmasına işçiler asla müsaade etmezler.

29- Çevre ilişkileri:

Grev veya direnişin başarılı şekilde sonuçlanması için sendika yöneticileri çevre halkının, küçük esnafın da desteğini kazanmak için çalışmalar yapmalı ve iyi ilişkiler geliştirilmelidir. Grev ve direnişin neden yapıldığı halka ve esnafa anlatılmalıdır. İşverenlerin haksız durumları halk önünde de mahkûm edilmelidir. Böyle bir desteği kazanmak neden gereklidir? İşçilerin günlük yaşamı içinde yer alan, halk önünde haklı çıkması, işçinin maneviyatını yükseltir. Ayrıca ekonomik yönden ilişki kurduğu esnaf yanında da kredi olanakları çoğalır. İşçinin geniş nefes almasını sağlar. İşçiyi bunalıma itmez, dolaylı yoldan grev veya direnişin de uzamasını sağlamış olur. İşçi-esnaf-halk dayanışması işverenin v dolaylı yoldan hükümetin de üzerinde baskı görevini yerine getirmiş olur. İşçiler üzerinde yapılacak baskı yolları da böylece önlenmeye çalışılır. Ayrıca işverenleri anlaşma zeminine zorlar.

30- Grev veya Direnişler:

Her grev veya direnişin mutlaka başarılı bitmesi söz konusu değildir. Bu gerçeklikten yürüyerek, harekete

katılan işçilere “Yapılan mücadelenin bir hak mücadelesi olduğu” açıkça anlatılmalıdır işçiler, “hak verilmez alınır” gerçekliğini gözden ırak tutmamak suretiyle; bu şerefli mücadeleyi başından sonuna kadar yürütmeye and içmeli ve namus sözü vermelidirler. İşçiler, “ya bu mücadeleyi kazanırız veya işten ayrılıp gideriz.” düşünce ve davranışı ile harekete katıldıkları gün, her zorluk çözülür ve netice alınır. Sendika yöneticileri böyle bir ortamı yaratmak zorundadır. Aksi takdirde en ufak bir güvenlik kuvvetleri müdahalesi hareketi kırar ve başarı• elde edilemez.

Grev veya direniş sonunda imza edilen toplu iş sözleşmesi ile elde edilen haklar İşçileri yanıltmamalıdır. İşverenle işçiler arasında kavganın yanI başladığı yapılan mücadelenin sınıflar kavgasının bir bölümünü teşkil ettiği kesin olarak İşçilere açık açık anlatılmalı ve bu konuda uyanık olmaları sağlanmalıdır. Zira elde edilen haklar işverenler tarafından yöneltilen hükümetlerin işveren çıkarları doğrultusunda yürüttükleri politika sonunda ekmeğe, şekere, tuza, temel gıda maddelerine zamlar getirerek verdikleri parayı geri aldıklarını açıkça anlatmalı, sendikalar kanalıyla ekonomik mücadele verirken diğer taraftan işçilerin söz sahibi olduğu proletarya parti’sinde örgütlenip politik mücadele vererek: devleti ele geçirmekle hak ve çıkarlarını elde etmelerinin mümkün olduğu açıkça işçilerin kafasında yer etmelidir. Bu nedenle bu konularda devamlı, çeşitli örnekler verilerek işçiler aydınlatılmalıdır...

31- Yasal Boşluklar

İşçiler yasalara son derece bağlıdırlar ve her yaptıkları hareketin yasal olup olmadığını araştırırlar. Bu konuda çevre ile ilişkilere girerek yaptıkları hareketin yasal olup olmadığını öğrenmeye çalışırlar.

İşçileri burjuva yasalarına göre şartlandırmak son derece sakıncalıdır. Bu nedenle var olan işçi yasaları işçiler önünde eleştirilmeli yasal boşluklar gösterilmelidir. Bu konuyu örnekle açıklayalım.

Örneğin var olan işçi yasalarına göre işveren işçileri 8 saatten fazla çalıştıramaz; şayet çalıştırırsa çalıştığı süreler fazla mesai olarak ödenir. Yasa böyle der. Kâğıt üstünde yasa bu hakkı işçilere tanımıştır Acaba tatbikat aynı mı yapılmaktadır? Bir de ona bakalım. Yasalara göre fazla çalışma, işçilere fazla mesai olarak ödenecek denmesine rağmen, işveren fazla mesai haklarını işçilere vermez. Bu durum karşısında işçilerin mahkemeye müracaat etme hakkı vardır. Bu açık yasa hükmüne rağmen işveren fazla mesaileri vermez. Çünkü işveren hem yasa boşluklarını hem de işçilerin bu konuda yeterince uyanıklığa sahip olmadığını bilir. Ona göre hareket eder. Nedir bu yasa boşluğu şimdi ona bakalım.

İşveren fazla mesai hakkını vermezse:, iş yasasının ceza hükmüne bakmak, işi aydınlığa çıkarmaya yeterlidir. Zira işveren yasanın ceza hükmüne göre mesai hakkını vermezse 250 TL tazminat vermekle yükümlüdür. İşte hassas nokta buradadır. Bu konuyu düşünelim. Bir işyerinde üç yüz işçinin çalıştığını varsayalım. Bu işçiler günde birer saat fazla mesai yapmış olsalar işveren günde 300 saat fazla mesai parası ödeyecek demektir. Çalışan işçilerin saat ücretleri ortalama olarak 5 lira olsa, demek ki işveren günde 1.500 lira fazla mesai ödeyecek demektir. Ayda ödeyeceği fazla mesai parası 45.000 liradır. Şimdi işverenin aydı 45.000 lirayı vermemek için aynı yasanın ceza hükmündeki 250 lirayı ceza olarak göze alması yetiyor. İşverenin bu cezayı yemesi ve işçiye olan borcunu ödemesi için işçilerin işvereni dava etmesi gerekiyor. İşçinin işvereni dava etmesi için 2.000 lirası avukat parası ile mahkeme masraflarını karşılaması gerekiyor. İş bununla da bitmiyor. İşçinin işvereni dava edebilmesi için işten ayrılmayı da göze alması gerekir. Bu kötü şartlar, işçinin hakkını aramasına en büyük engeldir.

İşveren bütün bu yasa boşlukları ile çalıştırdığı işçilerin zayıf taraflarını bilir ve bu nedenlere dayanarak işçilerin

fazla mesai haklarını vermez. İşveren sadece yasa boşluklarına ve işçinin zayıf taraflarına güvenmez, ayrıca bordrolarda işçilere fazla mesai Ödenmiş gibi işçilerin imzasını alır. Böylece işçi dava etmiş olsa da bordroda parayı almış, olduğu görüleceğinden işveren her türlü haksızlığı yapmaktan çekinmez. İşverenlerin "haklarınız yasalarca korunuyor" demesi ve yasalara sahip çıkması, çıkarlarını koruduğu içindir. Demek ki; yasalar çalışandan yana değil, çalıştırandan yana yapılmıştır. İşverenlerin yasalara sıkı sıkıya sahip çıkması bu nedenledir. Bu yasa boşlukları işçilere anlatılmalıdır. Böylece yasal şartlanmalardan işçilerin kurtarılmaları sağlanır.

32- Grev veya Direnişte Güvenlik Kuvvetlerinin Yeri

İşçiler grev veya direniş başladığında haklı olduklarını ispat etmek için güvenlik amacıyla gelen polis veya komanda birliklerinin görevlileri ile konuşmayı severler ve işverenin haksız durumunu onlara anlatırlar. Böylece güvenlik kuvvetlerinin tarafsız kalarak kendilerine yardımcı olacağını ümit ederler. Bu konu işçilerin kafasında iyice aydınlığa kavuşturulmalıdır. Gelen güvenlik kuvvetlerinin, işverenin Cumhuriyet Savcılığına yaptığı müracaat sonunda, işvereni korumak amacıyla geldiğini; güvenlik kuvvetlerine emir verildiğinde işçilerin en ufak bir direnişi karşısında işçilere ateş etmekten çekinmeyeceği, bu nedenle işçiler yararına bir tavır koyamayacakları anlatılmalı, onlarla ilişki kurmaları önlenmelidir. Zira her işçiden alınan ufak ufak bilgiler güvenlik kuvvetlerince değerlendirilmeye tabi tutulur.

Hareketin kimler tarafından yönetildiğini tespit ederek, ilk fırsatta hareketin liderlerini saf dışı bırakarak, grev veya direnişi kırmaya yönetirler. İşçilerin başsız, ne yapacağını bilmez duruma gelmesini sağlarlar. "Güvenlik kuvvetlerinde görevli polis veya asker bizim kardeşimizdir" yollu ileri sürülen sözler, işveren adamlarının düşüncelerinin ifadesidir. Maksatları işçileri konuşturmak, grev veya

direnişte ne yapmaları gerektiğini tespit etmektir. Bu nedenle, gelen polis veya askerlerin teker teker iyi insan olmaları yeterli değildir. Görevleri icabı işçinin karşısında yer alır ve görevini yapar. Bu da grev veya direnişin kırılmasıdır.

Bu açık gerçeklik karşısında işçiler, yapılan toplantılarda alınan kararları kesinlikle hiçbir kimseye anlatmamalı, gizliliği muhafaza etmek bakımından evdeki ailesine dahi alınan karadan anlatmamalıdır. Bunun, hareketin başarıya ulaşması için gerekli olduğu işçilere defalarca anlatılmalıdır.

Bu gizlilik neden gerekli? Çünkü grev veya direnişin zayıf taraftan işverenin adamları tarafından tespit edilirse; işveren o yönden harekete geçerek grev veya direnişi kırmaya yönelir. Bu zayıf nokta üzerinde durarak "işçiler fazla dayanamazlar" gerekçesi ile grev veya direnişi kasıtlı olarak uzatabilir. Bu da bazen işçiler yönünden büyük kayıptır. İşçiler haklı olduklarını etrafa duyurmak için yaptıkları konuşmalarla farkına varmadan hareketin zayıf tarafını belirtirler. Bu sakat tavrın getireceği olumsuzluklar işçilere çeşitli zamanlarda anlatılmalıdır. Başlatılan hareketin başarıya ulaşması için dıştan bir yardıma ihtiyacı olmadığı; başarıya ulaşmanın en büyük kaynağının işçilerin birlik ve beraberliği olduğu, ancak böylelikle en yüce hakkı elde etmenin mümkün olacağı aydınlığa çıkartılmalıdır.

33- Bireysel Görevler

Grev veya Direnişi Yönetecek birinci derece sorumlu kişiler bütün işleri kendi üzerinde asla toplamamalıdır. İşçiler arasında seçilen işçiler ile sendikada görevli bulunan kişiler vasıtasıyla işleri yürütmelidir. Tek elde ve tek kişilere bağlı hareketler en kısa zamanda başarısızlığa uğramaya mahkûmdur. Tek yanlı yönetimin yapıldığını karşı taraf öğrendiği an, o yöneticiyi tesirsiz hale getirmek için her türlü hile ve tertiplere başvurur. Böylece hareket yöneticisiz kalınca işçiler arasındaki birliği en kısa zamanda

bir bozguna uğratan işveren büyük kazançlar sağlar. Hareket kırılır. İşçiler işverene tekrar mahkûm duruma getirilmiş olur.

Böyle kısır bir mücadele içine girmek, işverene peşinen bu davayı sen kazandın demektir. Bu nedenle böyle bir mücadeleyi başlatmak son derece yanlış olduğu gibi işçilere karşı işlenen en büyük ihanettir. Böyle bir yanlışlığa düşmemek için işçiler arasından görevli kişiler seçildiği gibi sendika yöneticilerinden de görevli kişiler arasında iş bölümü yapılır.

Bu gerçek ışığı altında Grev veya Direniş devam ettiği sürece, işin başından sonuna kadar ekipler halinde, konuları çözüme bağlamak ve karşılıklı sorumluluk taşıyarak neticeye gitmek, en geçerli ve doğru çözüm yoludur. Herkes alınan kararlardan sorumlu olduğu için karşılıklı suçlama yolları kapatılmış olacağından, hareket içinde bölünmeye de meydan verdirilmemiş olur. Arada yapılmış bir hata varsa karşılıklı eleştiriler sonunda en doğru yöntem tespit edilmek suretiyle birlik ve beraberlik ruhu zedelenmemiş olur. Başarısız sonuçlar tüm işçiler arasında paylaşılmış olur. Böylece karşılıklı güven hisleri zedelenmeyen topluluklar en son noktada mutlaka başarı yolunu açmış olurlar.

Günümüzdeki sendika yöneticileri böyle bir dayanışma ruhunu işçiler arasında geliştirmedikleri için işçiler ile sendika arasında derin uçurumlar yaratılmaktadır. Bu kopukluk nedeni ile işçilerde: yapılan anlaşmalar karşısında emrivaki hale geldiklerinden en yüksek ücret dahi elde etseler, sendikanın işverene satılmış olduğu kanaati kesin olarak gelişmektedir. Sendikaya güven hissi az olduğundan tam bir dayanışma içine girememektedirler. Bu işlenen suçun sorumlusu da sendika yönetimidir.

34- Sendikalara Güven

İşçiler, grev veya direniş anında sendikalara karşı güvensizlik göstermemelidir. Sendika yöneticilerini

desteklemelidir. Sendika yöneticileri hakkında belirtilen zaaflar ve güvensizlik işveren tarafından değerlendirmeye tabi tutulur. İşveren anlaşma imkânları araştıracağı yerde, sendika yöneticileri ile işçiler arasındaki boşlukları tespit edip, hareketi kırmak için uzlaşmaz tavır takınarak zaman kazanmaya bakar. Hareketi kırmak için gerekli girişimlerde bulunarak kendi çıkarları doğrultusunda kazanç yollarını dener ve arar bulur da.

Bu nedenle işçiler sendikayı denetim altında tutmalı, fakat hareket anında asla güvensizlik belirtilerini karşı tarafa hissettirmemelidir. İşçiler: sendikayı denetim altına almak için, aralarından en çok güvendikleri kişileri grev veya direniş anında sendika yöneticileri ile birlikte karar alıp hareket etmek üzere görevlendirmeli, sendikacıları bu görevli arkadaşları ile kontrol altına almalı ve böylece tam bir anlaşma güven ortamı sağlamalıdırlar.

Böyle bir anlaşma işvereni zorlayacak, grev veya direnişin müddeti kısalmış olacaktır. Böyle bir birlik’ ve beraberlikten işçiler yararlanmış olacaklardır. Sendika yöneticilerinin işçileri, işçilerin sendika yöneticilerini karşılıklı olarak denetim altında tutmaları, asla birbirine karşı güvensizlik anlamında yorumlanmamalıdır. Bilakis hareketin daha sağlıklı yürümesini temin bakımından yapılması zorunlu olan bir düşünce ve davranış biçimidir. Bu tutumun, başarıya gidecek tek dürüst yol olduğu karşılıklı olarak kabul edilmelidir. Karşılıklı denetim, alınan kararların hata yapmadan yürütülmesini sağlayan tek güvenceli yoldur. Bu konuda bir aile sırrı gibi işçiler ve sendika yöneticileri arasında tam bir anlaşma sağlanmalı, dışa karşı bu güven hisleri belirtilmelidir.

Bu tür bilinçli atılan adımlar başarı yolunu açacaktır. Zaten sendika ile işçiler arasında gizli herhangi bir şey olmadığına göre, karşılıklı denetleme sonunda elde edilen başarı; sendika ile işçiler arasında kopmaz bağlar sağlamış olacaktır.

Sendika kongreleri ve iki anı

Gerçi sendika olaylarına karıştığım andan itibaren birçok sendika kongresinde bulunmuş, bununla birlikte temsil ettiğim sendikanın da kongrelerini idare etmiştim. Bununla birlikte bu konuda fazla bir şey söylemeden kısaca sendikaların kongrelerinin genel durumu ile temsil ettiğim sendikanın iki kongresinden bahsedeceğim.

Şunu üzülerek söylemek isterim ki yaşadığımız süre içinde gördüğümüz hile, sahtekârlık, yalancılıkları hatırladıkça insan sendikacıyım demeye utanç duymaktadır.

Sendika yöneticileri en çok güvenip dayanacağı kaynak işçiler olması gerekli iken, sendika yönetici kliği işverenlerle anlaşıyor, işçileri uyutup polisle işbirliği yaparak, sendika yönetimine gelmek için her türlü tutum ve davranışı kendilerine hak sayıp utanmadan kürsülere çıkıp birkaç süslü laf la işleri geçiştirerek, seçilme ustalığını ve hilelerini adamakıllı ezberlemişler ye tehlikesizce de seçilme olanaklarını. bulmaktadırlar. Bu durum, tabandaki işçiler uyanıp sendikalara sahip çıkıncaya kadar da devam edecekti

Sendikacılık öyle bir kokuşmuş seviyeye gelmiş ki; yöneticiler bu çürüklüğü, yaptıkları hırsızlıkları kapatabilmek için, akıl almayacak sloganlarla, cilalı sözlerle, kafa ve kasa birliğinden bahsederek, tekrar seçilebilmeği meslek haline getirmişlerdir. İşçiler ise kafa ve kasa birliğinden ne murat edilmek isteniyor anlamadan, etraflarına şaşkın şaşkın bakarak, kendilerine doğru yolu gösterecekleri beklemektedirler. İşçiler bekleye dursun; bizim gangster sendikacılar bu arada sendikanın kasalarını soymakta, aldıkları paralarla: kumar masalarında, içki âlemlerinde, kendilerinin satın aldığı kişilerle zevki sefa içinde yaşamaktadırlar. Böylece sendika yönetici kliğinin etrafı bir menfaatler çetesi tarafından örülmüştür. Dürüst

ve namuslu bir işçinin yalnız başına bu çetelerle mücadele etme olanakları ortadan kaldırılmıştır. Ancak tüm işçiler uyanıp olaya el koyuncaya kadar sürecektir. Gerçi işçiler arasında bir uyanma ve kıpırdama var ise de, daha neticeye tesir edecek güçte değildir. Yalnız şuna inanıyorum: bu şebekeleri er geç işçi sınıfı mahkûm edecek ve kendi yöneticisini seçme olanaklarına kavuşacaktır. Yakın bir tarihte bunu da göreceğiz. İşte o zaman işçi sınıfı üzerinde oynanan oyunlar, dönen dolaplar, yapılan hırsızlıklar vesikalarıyla birlikte işçiler tarafından kamuoyuna açıklanacaktır. Biz şimdi bu olayları anlatmaya çalışsak da elde vesika olmadığı için soyut kalmaktadır. Gerçeği anlatmakta zorluk çekmekteyiz. Bu nedenle ileri sürdüğümüz tezleri, şimdilik çürütme olanaklarına sahipler, bunun için sendikaların genel durumuna bu kadar değinmekle yetineceğiz. Gerçi sendikalar içinde işçiden yana olanları var ise de sayıları çok azdır. Köklü büyük sendikalar gangsterlerin elindedir. Şunları anlatmamdaki maksat işçi sınıfı hareketinin kimlerin elinde olduğunu göstermek amacıyladır. Bizim bu anlattığımız konuları her sağduyu sahibi kişi bilmekte ise de bu rezil adamların durumlarını bir kere daha sergilemekte fayda gördüğüm için üzerinde durdum... Bu konuya değinmişken bir özel durumu da açıklığa kavuşturmakta yarar vardır. İşçilerin uyanmasını sezen işveren eğilimli bir sürü sendika, kılıf değiştirerek bugün için devrimci sendika görünümüne bürünmüşlerdir. Bu sahtekârlık, er geç teker teker işçiler tarafından açıklığa çıkartılıp kamuoyunun gözleri önüne serilecektir.

Bizim sendika kongrelerinden bahsedeyim. Birinci olay ben Türk Yapı-iş Sendikasında iken meydana geldi. O tarihlerde Türk Yapı-iş Sendikasının tüzüğünde, kongreler bütün üyelerin iştiraki ile yapılmakta idi. Sendika olağan kongresi için ilan verildi. Biz sendika kongresi için hazırlık yaparken diğer taraftan işverenler de bir araya gelerek

İsmet’i sendika yönetiminden uzaklaştırırsak bu sendika bizim için tehlike olmaz diyerek sendikanın bazı yöneticilerini de satın alıp beni kongrede sendikadan uzaklaştırmaya karar verirler. Geçen bu olaylardan benim haberim olmadı. Ancak kongre günü durumu öğrendim. İşverenler tüm işçilerine birer günlük Ücretli izin verip birer otobüs kiralayarak işçilerin kongrede hazır bulunmalarını sağlarlar ve kendi adamlarını işçilerin başına dikerler. Kongre açılınca salonda olağanüstü bir hal olduğu açıkça belli oluyordu. Bu sırada yanıma bir işçi gelerek “İsmet Ağabey, ben seni severim. Kongrede ileri geri laf etme. Karar aldılar. Seni dövecekler. Aynı zamanda sendikadan seni çıkartacaklar” dedi. Durum benim kafamda aydınlandı. Açış konuşmasında; “İşçileri yanıltıp sendikayı işveren sendikası yapma eğiliminin ağır bastığını, bu bakımdan, arkadaşlar uyanık olun.” deyince salonda sesler yükseldi. “Aç it in aşağı, komünistlere bu memlekette ekmek yok” gibi benzeri bir sürü küfür edildi. İşçileri ikna etmenin imkânı olmadığını anlamıştım. Ancak şunu söyledim: “Beni bu kongrede seçmeyeceksiniz, durum bunu gösteriyor. Unutmayın ben sendikadan ayrıldıktan sonra sendika işveren emrine girecek ve beğenmedikleri karşı gelen işçileri de işten atacaklardır. İleride bunu öğrenecek pişman olacaksınız. Fakat iş işten geçmiş olacaktır.” dedim ve kürsüden indim. Kongre yapıldı, beni seçmediler. Sonra; söylediğim gibi, sendikalaşmada rolü olan ne kadar ileri gelen işçi varsa işten attılar. İş yasalarını uygulamadılar. Nerede bir işçi ile karşılaşsam kongrede kendilerinin yanlış yaptıklarını itiraf ettiler. Ve pişmanlıkların belirttiler. Sonra bu işçilerle YİS Yapı işçileri Sendikasında beraber çalıştık.

İkinci kongre olayı da İzmit işyerlerini teşkilatlandırma sırasında oldu. Yurdumuzda işçi kuruluşlarının birleşmesinden yana olduğumuz için DİSK’e üye olmak için müracaat ettik. Kongrenizi yapın karar alın dediler. Biz de kongreye DİSK yöneticilerini davet ettik. Genel Başkan

Kemal Türkler ve diğer yöneticiler kongreyi izlemek üzere İzmit'e geldiler. Kongrede kendilerine özel yer ayırttık. Konuşma hakkı tanıdık. Kemal Türkler büyük tezahüratla kürsüye geldi. Alkışlar devam ediyor, DİSK lehinde durmadan sloganlar atılıyordu. Görülmedik bir alkış tufanı içinde Kemal Türkler konuşmasını bitirmiş, diğer misafirler konuşmuş ve gündem gereğince DİSK'e katılma kararı alınmıştı. Şu kadarını belirteyim DİSK diye diye alkış tutmaktan ellerimiz kızarmış, sesimiz kesilmişti.( ) Kongre biteli bir ay olmuştu. Sendikanın DİSK'e üyeliği tasdik edilmemişti. Sorduk: "Neden üyeliğimiz tasdik edilmedi?" diye( ) Alman cevap enteresandı: "Siz sendika olarak Dr. Hikmet Kıvılcımlı ile berabersiniz. Biz komünist sendikaları kabul etmeyiz" dediler. Biz "Yazılı verin" dedik ise de cevap alma imkânı olmadı.( ) Böylece DİSK'e üyelik işlemi suya düşmüştü. Bu durumu öğrenen işçiler son derece üzüldüler ve kızdılar. Biz bu olayın böyle sonuçlanacağını tahmin ediyorduk..: DİSK yönetiminin kimlerin elinde olduğunu ve maksatlarının neler olduğunu daha anlaşılır duruma getirmek için ısrar etmiştik. O da açıklığa kavuştu. Bu konuda bir tecrübemiz daha vardı. DİSK'in kurulması için YİS Yapı İşçileri Sendikası olarak büyük gayret sarf etmiştik. Sendikaların bir araya gelmesi için çalışmalarda bulunduk. Ne var ki: DİSK kuruldu, fakat bizi kurucu heyete almadılar.( ) O zaman biz, bir müddet "neden alınmadık" diye yöneticileri sıkıştırdık ise de cevap alamamıştık. Netice, aradan geçtikten sonra açıklığa kavuştu. Konu: Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın görüşlerinin temsil edildiği bir sendika kabul edilemezdi. Ve etmediler de.

Kongrelerden neden bahsettim. Sebebi şu: Kongre oyunları grev veya direniş anına rast gelmiş olabilir. Bu nedenle işverenler tarafından çevrilecek dolaplara çok dikkat edilmelidir. İşçiler daha uyanmadı diye tüzük hilelerine kaçıp işçilerin yasal yoldan sendika yönetimine de gelmeleri engellenmemelidir. İşçiler düşe kalka eğriyi

doğruyu birbirine karıştırarak ta olsa sonuçta en iyi noktaya geleceklerdir. Bu önemli konu unutulmamalıdır. Bir yöneticinin tek dayanağı ve inanç kaynağı işçiler olmalıdır.

Sonuç

Sınıf sendikacılığını işçinin hizmetine götürürken, günümüz koşullarına göre mütevazı olmaya son derece dikkat etmeli. Çalışmalara gösteriş için asla yalan karıştırılmamalıdır.

Bugünün geçerli sendikacılığı şudur: Çeşitli yollardan sendika kasasına para toplamak, toplanan paralarla çevrene bir sürü dalkavuk toplayıp büyük sendikacılık propagandası ile toplumu yanıltmaya çalışmak.. Bugün bu sendikalar ön planda gözükmektedir.

YİS bu sahteci duruma düşmedi ve asla düşmek de istemedi. Yoksa ele geçen imkânlar buna çok müsait idi.

Bu nedenle Finans-Kapital acımasız, YİS'e karşı gizli bir savaş açtı. Bir sürü uşağı bu yolda kullandı. YİS'in faaliyetlerini durdurmak için gizliden gizliye her türlü hile ve tertiplere başvurdu. Emrindeki devlet güçlerini bu yolda kullandı. Bununla yetinmeyerek, YİS'in içinde zayıf mizaçlı kişileri satın almaya kalktı ve başarılı da oldular. Fakat asla YİS'in faaliyetlerini durdurma olanaklarına kavuşamadılar. Çünkü YİS hayatiyetini işçinin özüne dayamış ve ondan güç almıştı. Finans-Kapitalin bu faaliyetleri YİS elemanlarını insanüstü çalışma gayretleri ile baş başa bıraktı. Gereğinde elemanlar aç ve susuz kaldılar. Fakat asla yılgınlık ve zayıflık göstermeyerek, işçinin şanına layık çalışmaları sürdürdüler. Ve davanın kutsallığına asla gölge düşürmediler.

Olayları buraya kadar Özetlersem, şu nokta açıklığa çıkmış oldu: Şimdiye kadar yapılan çalışmaların sonucundan, birtakım deneylerden, arkadaşların yararlanması için yazı yazmam gerektiğini arkadaşlar ısrarla istediler. Bu yazının talihsiz yanı benim sürekli hastalığımdır. Fakat yapacağım noksanlığı benimle birlikte çalışan arkadaşların tamamlayacağına inanıyorum.

Olayları izlerken benim çok zeki kişi olduğum kanısına asla varılmamalı. Ben ancak insanlara karşı sonsuz saygı ve

sevgisi olan bir kişiyim. Onların düşüncelerini almadan asla iş yapmadım. Bu nedenle onların himaye ve çalışmalarıyla bazı başarılı işler yapmaya çalıştım. Başarı olmuş ise, en önemli sırrı işçilere borçluyum. Nedeni: Ne zaman olaylar için ben bir tek çözüm yolu buldum ise, işçilerden 99 tane öneri ve uyarı geldiğinden bilgi hazinemi genişlettiler. Güçleri ile gücüme güç katarak, yapılacak işlerde mutlak başarı sağlanmasına yardım ettiler.

Bu yazıyı daha geniş yazmak isterdim. Ancak, kanser denen hastalık başıma bela oldu. İdam hükmünü verdi. İnfaz saatini bekliyorum. Bu nedenle, yazı noksan ise, ileride tamamlamaya çalışacağım.

Son olarak, YİS, çalışmalarda işçilerin özüne dayalı olarak görev yaparken, hata yapmamak için Teorice Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın yardımını ve desteğini görmüştür. Örneğin bu yazının başına, YİS Ana Tüzüğünün Başlangıcını belirleyen Doktor'un bir yazısını hatıra olarak ekliyorum.

Beni yazı yazmaya zorlayan ve yazılmasını sağlayan Fuat Fegan ile Latife Fegan ve okuma zahmetine katlanan arkadaşlara başarılar diler, tüm devrimci çalışmalarla toplumumuzu aydınlığa kavuşturmak isteyenlere şükran borçlarımı sunarım.

İsveç, 24 Nisan 1978

İsmet Demir

BELGELER

Belge 1

TBMM Tutanak Dergisi B:119 21.9.1962 O:1'den:

Milletlerarası Yapı işçileri Sendikası Temsilcisi John Thalmayer'in ikamet izninin ne sebeple uzatılmadığı ve Karadeniz Ereğli'sinde Amerikan Morrison firması hakkında ileri sürülen ithamlarla ilgili, İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın İçişleri ve Çalışma Bakanlarına yönelttiği sözlü soru önergesi ve Çalışma. Bakanı Bülent Ecevit'in sözlü cevabı:

İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın, Milletlerarası Yapı İşçileri Sendikası temsilcisinin ikamet izninin ne sebeple uzatılmadığına dair İçişleri ve Çalışma Bakanlarından sözlü soru önergesi ve Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in sözlü cevabı (6/383)

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, buradalar mı efendim? Burada... İçişleri Bakanı? Yoklar. Çalışma Bakanı? Buradalar. Sayın Coşkun Bey, İçişleri Bakanı olmadığından Çalışma Bakanının vereceği cevaplarla sorunuzun görüşülmesine razı mısınız efendim?

COŞKUN KIRCA (İstanbul) - Razıyım efendim.

BAŞKAN - Soruyu okutuyorum.

4 Eylül 1962

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun İçişleri ve Çalışma Bakanları tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına yüksek delaletlerini derin saygılarımla rica ederim.

İstanbul Milletvekili

Coşkun Kırca

1. Milletlerarası Yapı-İşçileri Sendikası temsilcisi Amerikalı Mr. Thalmayer'in Türkiye'deki ikamet izninin uzatılmamasının sebebi nedir.

2. Karadeniz Ereğlisi’nde çalışan Amerikan “Morrison” firması hakkında bazı sendikacılar tarafından ileri sürülen ithamların ve bu ithamlara bağlı olarak tertiplenen hareketlerin mahiyeti nedir?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Çalışma Bakanı.

ÇALIŞMA BAKANI BÜLENT ECEVİT

(Ankara) - Muhterem arkadaşlarım; İstanbul Milletvekili Sayın Coşkun Kırca’nın sorularına cevaplarımı arz ediyorum:

Sayın Kırca’nın sorusunun birinci kısmı şudur:

“Milletlerarası Yapı İşçileri Sendikası temsilcisi Amerikalı Mr. Thalmayer’in Türkiye’deki ikamet izninin uzatılmamasının sebebi nedir?”

Takdir buyrulacağı üzere yabancılara verilen ikamet izninin uzatılıp uzatılmaması, İçişleri Bakanlığının yetkileri içine giren bir meseledir. Onun için, Çalışma Bakanlığı olarak bu zata verilen 6 aylık ikamet izninin uzatılmayışı sebepleri üzerinde herhangi bir şey söylemeye kendimi yetkili görmüyorum. Nitekim adı geçen sendika temsilcisinin Türkiye’den ayrılmadan önce verdiği bir demeç üzerine basına vermiş olduğum demeçte de aynı hususu belirtmiştim. Sadece bu yabancı sendikacının demeci ve onun Türkiye’deki davranış ve tutumu hakkında kendi şahsi düşünce ve intibalarımı belirtmekle yetinmiştim. Onun için buradaki konuşmamda da Sayın Kırca’nın sorusunun birinci kısmına cevabım bu çerçeve içinde olacaktır. Evvela Milletlerarası Yapı ve Ağaç İşleri Federasyonu temsilcisi olarak memleketimize gelen Mr. John Thalmayer’in memleketimize ne şekilde gelmiş olduğu hususunda maruzatta bulunmak isterim.

Son seçimlerden sonra, Birinci Koalisyon Hükümetinin kurulmasından kısa bir zaman sonra, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu yöneticileri Çalışma Bakanlığına müracaat ederek, o zamana kadar Çalışma Bakanlığının denetiminde ve idaresinde yürütülen

sendikacılık eğitiminin artık memleketimizde hür bir sendikacılık vasatına geçildiğine göre, tamamıyla ve serbest olarak sendikalara bırakılmasını istediler. Biz de Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun bu görüşünü yerinde bularak sendikacılık eğitimi konusunda, sendikacılarımıza tam bağımsızlık tanıdık. Bu suretle esasen 27 Mayıs Devriminden sonra Milletlerarası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonuna üye olmaları hakkı tanınmış olan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, sendikacılık eğitimi konusunda seminerler tertip ederek dışarıdan uzmanlar getirtmeye başlamıştır. Mister John Thalmayer bu şekilde memlekete gelmiştir. Kendisinin sendikacılık eğitimi alanındaki veya sendikaların teşkilatlandırılması alanındaki faaliyetleri ile hiçbir şekilde ilgilenilmemiştir. Ancak Mr. Thalmayer'in buradaki çalışmalarını, uzmanlık ve müşavirlik sınırları içerisinde tutmadığını, bırakmadığını, bazı yürüyüşlere iştirak ederek, bunların yapılmasında istişari olarak da olsa rol oynayacak, şekilde aktif sendikacı durumuna geçtiğini öğrenmekte idik. Kendisi de Türkiye'deki görevini, bir müşavirlik ve uzmanlık fonksiyonunun ötesinde telakki ettiğini, Türkiye'den ayrılmadan önce verdiği demeçte belirtmiştir.

Mesela bu demeçte şöyle diyor: "Komünistler, Türkiye'de sendika hürriyeti yok diyorlar, işçi hakları yok diyorlar. Bunları sağlamaya, gelen adamı sınır dışına çıkarırlarsa onlara hak vermiş olmazlar mı?" Bu sözleri de gösteriyor ki kendisi, Türkiye'de sendika hürriyetini sağlamaya ve işçi haklarını korumaya gelmiş adam olmak iddiasındadır. Bunları sağlamak üzere gelen adam olduğunu söyleyen kimse, aynı demecinde, kendisinin sınır dışı edilmesini, Türk işçi haklarının sınır dışı edilmesi olarak gördüğünü de ifade etmiştir. Gene aynı demecinde, Amerikalı sendikacı "Benim buraya gelmemle, Türk işçisine sağlanan Milletlerarası Sendikacı Teşkilatının yaptığı teknik ve para yardımını, sınır dışı edilmem önleyebilir" demiştir. Aynı

yabancı sendikacı, yabancı sermayenin sömürücülüğü karşısında Türk işçisini korumakla vazifeli olduğu tarzında da konuşmuştur.

Arkadaşlarını, hiç şüphesiz malumlarınız olduğu üzere, bugün Türkiye'de sendikacılık, sendikacılığa en geniş hürriyet tanınmış demokratik ülkelerdeki kadar hürdür. İkinci Hükümet programında da Devletin, sendikaları, iktisadi, sosyal meselelerin çözümünde kendisine yardımcı göreceği belirtilmiştir. Çalışma Bakanlığı, teşkilatına yolladığı bir genelgede sendikacılığa bu gözle bakılmasını belirtmiştir. Ayrıca, bilindiği gibi, bir süredir, Hükümet üyeleri ile sendika yöneticileri arasında toplantılar yapılmakta ve böylece işçi meseleleri Hükümet seviyesinde, bakanlarla sendikacılar karşı karşıya gelmek ve bir masa etrafında birleşmek suretiyle ele alınmaktadır.

Ayrıca beş yıllık kalkınma planının, işçi temsilcilerinin de hazır bulunduğu bir tanışma toplantısında görüşüldüğü malumunuzdur. Çalışma hayatımızı düzenleyecek olan yeni kanun tasarıları, mesela Toplu Sözleşme, Grev, Lokavt kanun tasarıları, yeni iş Kanunu, Sosyal Sigortalar kanun tasarıları hazırlanırken işçilerin ve işverenlerin geniş ölçüde fikri alınmıştır. Bunlar da gösteriyor ki, bu yabancı sendikacının iddiası hilafına. Türkiye'de sendika hürriyetini kurmak ve işçi haklarını korumak için Türk işçilerinin bir yabancının vasiliğini, onun kendilerine önderlik etmesine asla ihtiyaçları yoktur. (Alkışlar) Türkiye'de işçi haklarını yerleştirmeye ve korumaya, Türk işçi ve sendikaları muktedirler. Türk Hükümeti ve inanıyorum ki, TBMM'de bu yolda kendileri ile beraberdir. (Umumi alkışlar)

John Thalmayer adlı yabancı sendikacının altı aylık giriş izni uzatılmadığı için yurdumuzdan ayrılışından kısa bir süre sonra bir başka yabancı sendikacı, Uluslararası Sanayi Kolu Federasyonu Başkanı Mr. Van Leon Türkiye'ye gelmiş ve bu konuda Hükümeti tenkit eden -şiddetli beyanlarda bulunmuştur. Bu arada Van Leon adlı yabancı sendikacı

"Türk sendikacıları Avrupa'daki sendikacıların 60 yıl önceki savaşını sürdürmektedirler" demek suretiyle, Türkiye'deki sendikacılık tarihini 've bugünkü durumu bilmekten değerlendirebilmekten ne kadar uzak olduğunu göstermiştir.

Bugün Türkiye'de sendikacılar 60 yıl önce Batıda yapılan mücadeleleri yapmaya mecbur bırakılmak şöyle dursun, tersine Batı ülkelerinin ancak çetin mücadeleler toplumu yaralayıcı mücadeleler sonunda işçilere kazandırmış oldukları hakları biz bu mücadelelere hacet kalmaksızın işçilerimize sendikacılarımıza tanımak azmindeyiz. Yakında yüksek huzurunuza gelecek olan tasarılar bunların en yakın delilleri olacaktır. Aynı yabancı sendikacı, Mr. Thalmayer'in Milletlerarası Federasyona göndermiş, olduğu bir raporu okuduğunu ve o raporda tarım ve yapı işçilerinin teşkilatlandırılmasından Türkiye Hükümetinin memnun olmadığının anlaşıldığını ifade etmiştir. Böyle bir iddia, Mr. Thalmayer'in raporunda gerçekten yer almış mı bilmiyorum. Eğer almışsa hakikatle hiçbir ilişiği olmadığını belirtmek isterim. Hükümet, sendikaların teşkilatlanma hareketleriyle hiçbir şekilde alakadar olmadığı, hele tarım işçilerinin teşkilatlanmasına karşı hiçbir tahditte bulunmadığı gibi, bu işçiler henüz iş Kanununa alınmamış olmakla beraber, onların da teşkilatlanmalarını ve toplu sözleşme yolu ile kendi haklarına teminat altına almalarını sağlamak için, yakında yüksek huzurunuza gelecek olan İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu tasarılarında görüleceği üzere, tarım işçilerine iş verenlerle toplu sözleşme yapma-imkanı verilmektedir. O suretle henüz tarım kesimindeki işçiler için kanun uygulanmamakla beraber, birçok Batı memleketlerinde olduğu gibi, toplu sözleşme yolu ile tarım işçileri çalışma hayatlarına bir hukuki düzen vermeye imkân bulmuş olacaklardır. Tarım işçileri yine isterlerse, İşçi Sigortaları Kurumuna müracaat ederek özel grup sigortası anlaşması yapabileceklerdir. Bu

gerçekler. Hükümetin tarım işçilerinin teşkilatlanmasına karşı olduğu bu yoldaki faaliyetleri memnuniyetle karşılamadığı yolundaki iddiaların ne kadar asılsız olduğunu göstermeye yetse gerektir.

Gerek Mr. Thalmayer hadisesi ile gerek Morrison hadisesi ile bazı çevreler tarafından öyle bir tablo çizilmek istenmiştir ki, bu tabloya bakıldığında, güya bugün Türkiye'de, "emperyalizm", "yabancı kapitalizm" imtiyazlı olarak Türk işçisini sömürebilmekte ve bu sömürmeye karşı Türk işçisini sadece yabancı sendikacılar koruyabilmekte imiş gibi bir intiba edinilmektedir. Böyle bir intibaın gerçekten ne kadar uzak olduğunu, Türk sendikacılarının büyük çoğunluğunun gördüğünü ve bildiğini iftiharla söyleyebiliriz.

Sendika yöneticilerinden pek çoğu, ismi etrafında bu kadar gürültü koparılmak istenen Mr. Thalmayer'in Türkiye'deki ikamet izninin uzatılmamasına üzülmekle beraber, kendisinin Türk sendikacısı üzerindeki vasilik iddiası karşısında daha çok üzüldüklerini ve böyle bir iddiayı reddettiklerini muhtelif vesilelerle basında beyan etmişlerdir.

Başka bazı ülkelerde Hükümete karşı, kurulu Devlet düzenine karşı cephe almak suretiyle kazanılmış olan ve bugün bütün demokratik ülkelerde meşru sayılan işçi haklarını, Türk Hükümeti ve eminim ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi, kendiliğinden tanımak azmindedir. Bu haklar uğrunda Türk işçisi kimsenin vesayetine muhtaç değildir. Türkiye'de Türk işçisinin haklarını korumak için yabancı sendikacıların yardımına muhtaç olduğumuz fikrini bir an için bile olsa kabul etmek, yabancı firmalara Türk işçisini sömürme imkânını vermek kadar onur kırıcı bir durum olsa gerektir.

Şimdi Sayın Coşkun Kırca'nın sorusunun ikinci kısmına geçiyorum.

Sorunun bu kısmı şöyledir: Karadeniz Ereğli'sinde çalışan Amerikan Morrison firması hakkında bazı sendikacılar tarafından ileri sürülen ithamların ve bu ithamlara bağlı olarak tertiplenen hareketlerin mahiyeti nedir?"

Muhterem arkadaşlarım, bugün Zonguldak Ereğli'sinde, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketinden başka, bu şirketin bazı işlerini ihale ettiği 21 firma vardır. "Morrison-Knudsen of Turkey" adlı firma da bunlardan birisidir.

Ereğli hakkında ileri sürülen iddiaları şöylece sıralayabiliriz: Ereğli'de sendikalı işçilerin işlerinden atıldığı iddia edilmiştir. Sendikalı işçilere türlü şekilde baskı yapıldığı iddia edilmiştir. Türk işçisinin emeğinin sömürüldüğü iddia edilmiştir İşçilerin öz vatanlarında bir casus gibi polis nezaretinde işe götürüldüğü iddia edilmiştir. Bunlara karşılık Çalışma Bakanlığınca gerekli teftiş ye denetlemenin yapılmadığı veya yapılamadığı iddia edilmiştir. Ve nihayet, yabancı firmalara Türk Hükümetinin Türk makamlarının karışamadığı iddia edilmiştir. Bu ve benzeri bütün iddialar, hep Morrison Firmasına yöneltilmiştir. Böylelikle, Türkiye'de Devletin yabancı emperyalizme, yabancı kapitalizme boyun eğdiği ve Türk halkının bir müstemleke halkı muamelesi gördüğü ve buna karşı devletin, hiçbir şey yapamadığı sanısı, bilerek veya bilmeyerek, yerleştirilmek istenmiştir. Bu yüzden, bu iddialara dayanılarak, bilindiği gibi, 12 Ağustos Zonguldak Ereğli'sinde bir miting tertip edilmiştir. Anlaşıldığına göre bu miting, Yapı-İş Federasyonunun ısrarlı talepleriyle ve bu iddiaların ortaya atılmasıyla tertip edilmiştir. Bu mitingden sonra, Morrison Firmasının 150 işçiyi işten çıkardığı iddia edilmiş ve bunun üzerine, Yapı-İş Federasyonu tarafından ayrıca bir yürüyüş tertip edilmiştir.

Elbette ki bu iddialara seyirci kalamazdık. Hele bu iddialar, sonuç olarak Türkiye'nin yabancı emperyalizme terk edildiği, Türk işçisinin sömürge halkı muamelesi

görmesine göz yumulduğu intibaını verme yolunu açtığı için bu iddialar üzerine titizlikle gitmek zorunda idik. Onun için, Zonguldak Ereğli’sine, en dikkatli bir şekilde teftiş ve tahkikat yapmak üzere Bakanlıktan, merkezden müfettişler gönderdik. Bu müfettişlerimiz el’an Zonguldak’tadırlar. Zonguldak Ereğli’sinde vukua gelen her hadise veya vukua geldiği iddia edilen her hadise derhal tahkik olunmakta ve durumdan Bakanlığımız haberdar edilmektedir.

İlk büyük teftişin sonucu alındıktan sonra, ben de Bakanlıktan bazı arkadaşlarla birlikte 28 Ağustos günü Zonguldak Ereğli’sine gittim. Orada, ileri sürülen, biraz önce saymış olduğum iddialardan hiçbirinin Morrison Firması ile hiçbir ilişiği olmadığını hayretle tespit ettim. Müfettişlerimizin raporlarında da esasen bu husus açıkça gösterilmekte idi. Gerek müfettişlerin vardığı sonuçları, gerek benim yaptığım temaslarda vardığım sonuçları 2 Eylül günü bir basın toplantısı ile kamuoyuna açıkladım. Bana verilen cevaplarda, söylediklerimin herhangi bir noktasında hakikate uygun olmadığını iddia etmeyi mümkün kılacak bir tek delil veya vesika gösterilememiştir.

Yaptığımız teftiş neticesinde, daha önce sıraladığım iddialara bağlantılı olarak şu durumu ortaya çıkmıştır:

Sendikal, işçilerin işlerinden atıldığı iddia ediliyordu. Bir kere böyle bir iddianın, daha önce yayılan haberlerin tersine olarak, Morrison Firması ile veya herhangi bir yabancı firma ile ilişiği olmadığı anlaşılmıştır. Sendikalı oldukları için işten çıkarıldığı iddia edilen 15 isçi ve ait liste müfettişlerimiz, mahalli Yapı-İş Sendikası tarafından verilmiştir. Bu 15 kişinin sendikacı oldukları için işten çıkarıldıklarına dair her hangi bir delil gösterilememiştir. Bu 15 kişiden hiçbirinin Morrison Firması ile bir alakaları yoktur. Sendikalı işçilere baskı yapıldığına gelince, bununla da Morrison firmasının bir ilgisi olmadığı Yapı-İş Sendikasının idarecileri, İdare Heyeti üyeleri tarafından bize bildirilmiştir. Bu iddianın şundan doğduğu

anlaşılmıştır: Ereğli'deki esas firma, Ereğli Demir-Çelik Fabrikaları İşletmesi, bir ara kendi şantiyesinde çalışan işçilerden hangilerinin Yapı-İş Sendikasında üye olduğunu tespit etmek istemiş, fakat sendikalı üyelere baskı şeklinde tefsir edilmesi üzerine derhal bu tespit işinden vazgeçmiştim.

Ereğli Demir-Çelik İşletmesi idarecilerinin bana izah ettiklerine göre, böyle bir tespite de sadece Yapı-İş Sendikasının oradaki işçiler adına müzakereye veya toplu sözleşme yapmaya yetkili olup olmadığını anlamak için ihtiyaç görülmüştür. Bunun başka şekilde yorumlandığı görülür görülmez, tespit teşebbüsünden vazgeçilmiştir.

Türk işçisinin emeğinin sömürüldüğü yolundaki iddiaların da hakikatle hiçbir ilişiği olmadığı müfettişlerin teftişleri ve müşahedelerimiz sonunda meydana çıkmıştır. Tersine, yapı işçilerine en yüksek ücretlerin verildiği yerin, Zonguldak Ereğlisi olduğu ve Zonguldak Ereğli'sinde en yüksek ücretler de, itiraf etmek gerekir ki, Morrison Firmasının vermekte olduğu görülmüştür.

İşçilerin, "öz vatanlarında bir casus gibi" polis nezaretinde iş yerine götürüldüğü iddiasına gelince, bu iddianın esasının şundan ibaret olduğu mahalli sendikacılar tarafından bize belirtilmiştir: Bir Türk firmasının başındakilerle ihtilafları bulunan birkaç işçi bu ihtilaflı durum görüşmek üzere firma idarecilerine gitmek istediklerini fakat korktuklarını, çekindiklerini Sendika Başkanına söylemiştir. Sendika Başkanı bir avukata danışmış, avukat da, "Mademki böyle bir endişeniz var, savcılığa başvurun, polis refakatinde gitsinler", demiş. Fakat daha bu mesele görüşülürken işverenle işçi arasındaki ihtilaflar da halledilmiş.

Gerekli teftiş ve murakabenin yapılmadığı iddiasının da hakikatle hiçbir ilişiği olmadığını belirttim.

Yabancı firmalara Türk makamlarının karışamadığı iddiası ise şu durumdan doğmaktadır: Çalışma Bakanlığı

müfettişleri askeri işyerlerinde teftiş yapamamaktadır. Bu, yabancılara tanınmış bir imtiyaz değildir. Bütün askeri işyerlerinde uygulanan bir husustur. Bu arada Askeri mahiyette yabancı bir işyeri varsa Çalışma Bakanlığı Müfettişleri bu işyerlerine gidememektedirler. Fakat askeri mahiyette olmayan bütün yabancı firmaların işyerleri Çalışma Bakanlığı müfettişlerine açıktır. Nitekim Zonguldak Ereğli'sinde Morrison Firmasının işyeri de teftiş edilmiştir. Bu vesile ile şu son gelişmeyi de huzurunuzda açıklamak ve müjdelemek isterim: Milli Savunma Bakanlığı ile yaptığımız görüşmeler sonucunda bundan böyle, yabancı askeri işyerlerinde de Çalışma Bakanlığına bağlı müfettişlerin teftiş ve denetleme görevlerine yapabilmeleri karar altına alınmıştır (Bravo, sesleri)

Ereğli mitinginden sonra Morrison Firması tarafından 150 işçinin işten çıkarılması iddiasına gelince: Bununda hakikatle hiçbir ilişiği olmadığı anlaşılmıştır. Öğrendiğimize göre, federasyon başkanına 30 kadar işçi, iş bulamadıkları için, müracaat etmiş. Federasyon başkanı da, Morrison Firmasına yürüyüş yapalım demiş. 30 kadar işçiyle Morrison Firmasına yürüyüş yapmış. Bu işçiler, Morrison Firmasıyla ilgili değil. Henüz hiçbir yerde işe girmemiş kimseler... Gittikleri firmanın idarecileri, kendilerinin yapabileceği bir şey olmadığını söylemişler. İcap ediyorsa ilçe merkezine dönmeleri için kendilerine otobüs tahsis edebileceklerini söylemişler. Federasyon başkanı bunu kabul etmiş Morrison Firmasının verdiği otobüse binerek ilçe merkezine gelmiş, orada otobüsten inince doğru Atatürk büstünün önüne giderek heyecanlı bir hitabede bulunmuş. Bu hitabede federasyon başkanı, gazetelerin yazdığına göre 'Istırabımıza anlatacak merci bulamadığımız için Atam sana dert yanmaya geldik. Atam işaret ettiğin gibi, kapitalizm ve emperyalizmin ne kadar zararlı olduğunu fark ettik. Fakat fark etmeyenler var. Atam kalk da bak halimize. Yılmadan, yorulmadan mücadele edeceğiz.

Gerekirse bu uğurda ölmeyi şerefli bir vazife bileceğiz” demiş.

Morrison Firmasıyla ilgili olarak, bu iddialarla ilgisi olmayan bazı şikâyetler daha önce alınmış ve bunlar Bakanlığımızca takip edilmişti. Bunlar, şantiye açıldığında içme suyu, yatacak yer, helâ, yatakhane ile ilgili birtakım eksikliklerdi. Biz gittiğimiz zaman gördük ki, bu eksiklikler ikmal edilmiş, güzel, temiz yatakhaneler yapılmış, revir yapılıyor, yıkanacak yerleri, içme suları temin edilmiş.

Ben, Zonguldak Ereğli’sinden ayrıldıktan sonra, Morrison Firmasının yüz bularak, 50 işçiyi daha işten çıkardığı, yine Yapı-İş Federasyonu Başkanı tarafından beyan edildi. Bunun üzerine müfettişlerin yaptıkları tahkikat sonunda öğrendiklerine göre, 28 Ağustostan 5 Eylül’e kadar Morrison Firması 43 işçi çıkarmış ve yeniden 44 işçi almıştır. İşten çıkarılanların 32’si vasıfsızdır, vasıfsız işçidir. Alınanların 47’si de vasıflı işçidir. Gerek bu ve gerekse müfettişlerin tetkikleri gösteriyor ki devamlı olarak işin mahiyeti değiştiği için, müessesenin vasıfsız işçiye olan ihtiyacı zamanla azalmakta, kalifiye işçiye ihtiyacı artmaktadır. Bu değişikliklerde daha çok bundan ileri gelmektedir.

Firma çıkardığı işçileri ya kanuni deneme süresi içinde çıkarmakta yahut da bu süreden sonra çıkardığı hallerde, ihbar, tazminat gibi bütün kanuni vecibeleri yerine getirmektedir. Bu firmanın iş disiplini bakımından biraz titiz olduğu anlaşılıyor. Nitekim bu titizlik yüzünden bazı Amerikalı teknisyenlerin de en ufak bir ihmalleri görülünce işten çıkarılıp memleketlerine geri gönderildiği tespit edilmiştir işçi çıkarmaların başka bir sebebinin de işçilerin iyi bir elemeye tabi tutulmadan alınmaları ve formen durumundaki ustabaşlarından bazısının yakınlarını kayırma gayretleri olduğu görülmüştür. Bunu önlemek için Ereğli’de de bir İş ve İşçi Bulma Şubesi açılmasına karar verilmiş ve bu şube 16 Eylül’den itibaren faaliyete geçmiştir.

Görüştüğümüz bütün firmalar bundan sonra alacakları işçileri tercihan İş ve İşçi Bulma Kurumu Şubesinden alacaklarını belirtmişlerdir.

Ereğli'de çalışan bütün firmaların tutumunu gördükten sonra şunu belirtmeyi bir borç bilirim ki, memleketin her tarafından Ereğli'ye büyük bir işçi akını olmasına rağmen orada bulunan Türk veya yabancı firmalardan hiçbiri, bu akını ücretleri düşürmek için fırsat bilmemişlerdir. Aksine en yüksek ücretleri vermeye devam etmişlerdir.

Bizim Morrison firmasıyla ilgili gerçekleri açıklamamızdan sonra ilk tepki bazı sendikacılardan önce bir partinin genel başkanından gelmiştir. Gazetelerde her halde okumuş olacağınız demecinde bu parti genel başkanı, belki Bakanın söyledikleri doğru olabilir, bu yabancı firma hakkında ileri sürülen iddialar hakikate uygun olmayabilir, Ama yine de memleketimizde yabancı firmaların kalmasına izin vermek hatalıdır; bütün yabancı firmalar ancak Türk işçisini sömürmek için Türkiye'ye gelirler: Morrison firması da onun için gelmiştir; buna imkân veren kanun antidemokratik bir kanundur, değiştirilmesi lazımdır, yolunda konuşmuştur.

Bu da gerçi bir fikirdir. Eğer Türk işçisinin haklarının yeteri kadar korunmadığı bir ortamda olsaydık, şahsen ben de hakları korunmayan Türk işçisinin yabancı firmalar tarafından çalıştırılmasında endişe edilebilecek noktalar görebilirdim. Türk işçisinin hakları üzerinde bu kadar titizlikle durulduğu ve grev ve toplu sözleşme hakkının tanınmak üzere bulunduğu bir sırada ise, hiçbir yabancı firmanın Türk İşçisinin haklarını sömürebileceğine inanmıyorum. Buna rağmen akıl fikirde olan çıkabilir. Fakat politikacılara doğruluk tavsiye edenler kendilerinin ileri sürdükleri iddiaları doğru verilere dayandırmaya alışmalıdırlar.

Şunu bir kere daha övünerek ve samimiyetle belirtmek isterim ki küçük bir çevreden gelen asılsız iddiaların kısa

bir süre sendikacılık âlemimizi karıştırmasından sonra gerçekler meydana çıkınca. Türk sendikacılarının büyük kısmı gerçeklerin yanında yer almışlar ve bu gibi asılsız iddialara itibar etmeyeceklerini göstermişlerdir. Kendilerinin bu şuurlu davranışları ile ne kadar övünsek yeridir.

Sözlerimi bitirirken şunu da arz edeyim ki, adı geçen yabancı firma hakkındaki Morrison Firması hakkındaki müşahedelerimiz sadece Zonguldak Ereğli'sindeki şantiye ile ilgilidir. Bir de bu firmanın İzmir yakınında, Çiğli'de NATO'ya ait bir havaalanı inşaatında şantiyesi vardır. Orası hakkında da aynı çevreler tarafından bazı üzücü iddialar ileri sürülmektedir. Bunların doğruluğu veya yalanlığa üzerinde hiçbir şey söyleyecek durumda değilim. Çünkü bugüne kadar Çalışma Bakanlığı müfettişleri askeri mahiyetteki işyerlerine girememekte idiler. Fakat Milli Savunma Bakanlığı iL varılan mutabakattan sonra Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin ilk teftiş edecekleri yer, Çiğli havaalanının Morrison firmasına ait işyeri olacaktır. Eğer bu işyeri hakkında ileri sürülen iddiaların doğru olduğu anlaşılırsa, elbette Ereğli'deki Morrison firması hakkında ne kadar açık konuştu isek aynı firmanın Çiğli'deki tutumu hakkında da aynı açıklıkla konuşmayı, müspet olsun menfi olsun sonuçları açıklamayı vazife biliriz. Saygılarımla. (Alkışlar)

BAŞKAN - Coşkun Kırca

COŞKUN KIRCA (İstanbul) - Muhterem arkadaşlarım, Sayın Çalışma Bakanına candan teşekkür ederim. Kendileri bugün ölçü ve itidalin ve ayrıca, bir Bakan olarak işleri didik didik edercesine takip etmenin övünülebilir bir misalini vermiş oldular.

Muhterem arkadaşlarım, John Thalmayer Hür Dünya İşçi Sendikaları Birliğine dâhil bir milletlerarası sendikanın temsilcisidir. Kabul etmek lazımdır ki, bu sendika ve Mr. J. Thalmayer komünist değildirler.

Gönül ister ki, Mr. J.Thalmayer Sayın Bakanın bahis buyurduğu bu ölçüsüz haddini bilmez şımarık hareketlere girişmenin ve İçişleri Bakanlığımız da Batı camiasına dâhil memleketler arasında yapılan uzman ve vatandaş mübadelelerinde pek de mûtat olmayan bir yola başvurarak bu zatın ikamet iznini yenileme durumunda kalmasın. Ancak, bendeniz zannediyorum ki, milli haysiyeti, basireti ve sağduyuyu her Türk gibi her şeyin üstünde tutan sendika liderlerimiz, herhalde, böylesine radikal bir çareye başvurulmasından önce, bu zatın aslında Türk sendikacılığına yardım etmek isteyen mensubu olduğu teşekkül tarafından sessiz sedasız geri çekilebilmesi için gereken- teşebbüsü yapmışlardır bilmiyorum fakat, tahmin ediyorum. Çünkü kendilerinin bu yakından tanıdığım insanların ölçü ve basiretlerinden eminim.

İkamet izninin uzatılmaması üzücüdür. Fakat bu üzücü harekete Türk Hükümetini icbar eden bizzat John Thalmayer'dir.

Muhterem arkadaşlar bu vesileyle memleketimizde bir başka istikamette yapıla gelen bazı tahrikler ki, Sayın Çalışma Bakanının bahsettikleri Mr. J.Thalmeyer'in mensup bulunduğu sendika, aslında komünist inançları reddettiği için bilmeyerek alet olduğu bazı komünist tahriklerinin mahiyetini açıklamakta fayda vardır:

Muhterem arkadaşlarım: Türkiye'de halen geniş bir sosyalist cereyanının mevcudiyetinden bahsedilmektedir. Derhal belirtmek lazımdır ki, yürürlükte olan Anayasamız sosyalizmi yasak etmemiştir, ama batı şartlarla; Anayasamız demokrasiye bağlı olan, Batılı anlamında demokratik rejime ve insan haklarına bağlı olan sosyalizmi yasak etmemiştir. Asya anlamında, bir "Halk Demokrasisi"ni, hatta onun diktatörlüğünü sağladığını iddia ettiği sınıfın aleyhinde istismar eden bir sosyalizmi, insan haklarını ayaklar altına alan bir sosyalizmi., bu Anayasa yasak etmiştir.

Elbette ki, bu anayasa alelıtlak sosyalizmi yasak etmemiştir. Fakat bu memleketi ülkesiyle ve milletiyle ve bütün vatandaşlarıyla, hangi sınıfa hangi ırka mensup olurlarsa olsunlar, bölünmez bir bütün telakki etmek kaidesini bir Anayasa kuralı haline getiren bir hukuk nizamının dışına çıkan ve Atatürk milliyetçiliği ilkelerine aykırı hareket eden gerek sosyalizm, gerek herhangi bir başka fikir cereyanını bu Anayasa yasak etmiştir. (Bravo sesleri)

Bu çerçeve içinde sosyalist fikirler bu memlekette muhteremdir; iştirak ederiz, etmeyiz. Ama propagandası yapılır, partisi kurulur, her şey yapılabilir. Ama bu çerçeve içinde. Tıpkı, diğer fikir cereyanları için olduğu gibi...

Muhterem arkadaşlarım, bu çerçeve içinde dahi olduğu zaman, doktrinci sosyalizmden bahsedildiği vakit (eğer bazı sendikacılarımız Türk sendikacılığının da inkişafı için bu fikirlerden istifade edilmesi gerektiği kanaatinde iseler) bu fikirlere sahip olmak biraz evvel belirttiğim şartlar içinde tamamen serbest olmakla beraber, iktisadi ve sosyal ilimlerin 20'nci asrın şu anında, vardığı gelişme devresinde artık menşeini ister ütopik sosyalizmden, ister ilmi maddecilikten alsın, hatta bu vatanın bütünlüğüne ve demokrasiye riayetkar olduğu zaman bile, hatta muteber olduğu zaman bile, bu tarz fikirlerin hakikaten pek modası geçmiş olduğunu kabul etmek lazımdır. Huzurunuzda konuşan arkadaşınız, Temsilciler Meclisi Umumi Heyetinde o zaman da' mensubu bulunduğu Anayasa Komisyonunun henüz kâtibi iken, sosyal devlet anlayışını ve sosyal adalet fikrini en hararetli bir şekilde müdafaa etmiş olan ve bununla iftihar eden birisidir. Ama bugün yalnız Batı memleketlerinde değil, yalnız İngiltere'de Norveç'te, İsveç'te, Danimarka'da değil, (Fransa'daki, Belçika'daki, Avusturya'daki, şuradaki buradaki sosyalist partileri şu veya bu bakımdan tenkit etmenin mümkün olduğunu hesaba katarak onlardan bahsetmiyorum), ama

İngiltere'de, Norveç'te, Danimarka'da, İsveç'te hakikaten sosyal ıslahatı en ciddi seviyeye ulaştırmış olan iktidarlar ve nihayet sosyal adalet fikrinin kalkınma ile demokrasi ile pekala bağdaşabileceğini, bunun için ne bir sınıf diktatoryasına, ne de herhangi bir otoriter idareye ihtiyaç olmadığını açıkça ispat eden Gandilerin, Nehruların memleketinin misalleri önümüzde dururken, bugün, işçi sınıfının devamlı fakirleşmesi sınıf mücadelesi, gibi, Türk sendikacılığını hakikaten ilmin bir tarafa atmış olduğu birtakım doğmaların esiri telakki etmek suretiyle, Türkiye'de sosyal reform fikrini, sosyal adalet fikrini, sosyal Devlet fikrini inkişaf ettirmeye imkan yoktur. Arkadaşlar.

Muhterem arkadaşlarım: Anayasamız, Batı İttifakına bağlı olmamayı, hatta yabancı sermayenin Türkiye'ye gelmemesinin propagandasını yapmayı yasak etmiş değildir. Ama bu noktalarda da, sosyal ıslahat, sosyal adalet, sosyal reform isteyen, Anayasanın koyduğu sosyal Devlet ilkesinin şu veya bu zümrenin tesiri altında kağıtta kalmamasını hakikaten isteyen insanların bilmesi icap eden bir şey vardır ki, Türk milletini Batı İttifakından ayırmak gibi, sergüzeştler içine atacak bir nötralizme gitmenin Türk milletinin hakiki menfaatine en uygun yol olduğunu söylemek sosyal adalet ve sosyal ıslahat fikirlerinin birbirinden ayrılmayacağını iddia etmek, işte, bu sosyal adalet ve sosyal ıslahat fikrine en büyük zararı vermek demektir.

Şunu açıkça belirtmek lazımdır ki, aydınların içinde de, sendika liderleri içinde de, sosyal adalet, sosyal reform ve işçi hakları fikirlerine samimiyetle bağlı olanlar, bu fikirlerinde de bu memleketin kalkınmasını arzu ediyorlarsa, bazı noktalarda çok sarih olmaları lazımdır.

Demokratik rejime, insan haklarına bağlı iseler Batı ittifakına bağlı iseler Atatürk ilkelerine bağlı iseler, bunlara bağlı olduklarını samimiyetle ispat ettikleri takdirde sosyal adalet fikri işte o zaman bu memlekette şahikasına

çıkabilecektir. (Alkışlar) Çünkü o zaman sosyal adalet fikrine karşı dikilmek isteyenler, bu fikirleri ve onların sahiplerini bu memleketin düşmanı, demokratik rejimin düşmanı olarak ilan edebilme bahanesini kendilerinde bulamayacaklardır. Onlara bu bahaneyi verenler, bu memlekette sosyal adaleti, sosyal devleti değil, sadece keşmekeşi, bizi nereye götüreceği belli olmayan keşmekeşi bilerek veya bilmeyerek, maksatlı veya maksatsız olarak, arzu eden insanlardır.

Muhterem arkadaşlarım; yine bendeniz Temsilciler Meclisinde bu kürsüde Türkiye'ye gelen yabancı sermaye muvacehesinde, Lausanne'da yapmış olduğumuz gibi, Türk hakkı kazasının asla feda edilmemesi lazım geldiğini ve şu Anayasanın Türk özel teşebbüsleri için emrettiği gibi bir yandan özel teşebbüsün büyük bir güven içinde çalışmasını sağlamakla görevli olan Devletin, öte yandan aynı özel teşebbüsün toplum yararına ve milli iktisadın gereklerine uygun şekilde hareket etmesini sağlayacak tedbirleri almasını müdafaa eden bir insan olarak elbette ki, aynı ölçülerin yabancı sermayeye de tatbikini lüzumlu görmüştüm.

Buraya gelen büyük yabancı sermayenin; kalkınma planının muvaffakiyeti için, planla münasebetlerinin tanzimini, yabancı sermayenin gelmesini arzu eden bir insan olarak gönülden savunmuş idim.

Kurucu Mecliste bulunan arkadaşlarımız bilirler. Ama yabancı sermayenin Türk bağımsızlığını; Türk hakkı kazasını ortadan kaldırılmaması, Türk kalkınmasının planlı olmasına engel olmaması, Türk kalkınmasının muvazenesiz bir kalkınma olması yolunda hareket etmemesini istemek başka bir şey, alelıtlak yabancı sermayeye karşı olmak gene başka bir şeydir.

Biraz evvel Çalışma Bakanının bahsettikleri partinin genel başkanı, (hangi partinin genel başkanı ise) alelıtlak yabancı sermayeye karşı geldiği zaman, kendisini,

hakikaten bugün dahi sosyalizmi demokratik sosyalizmi hatta yirmi yıldır iktidarda bulunduğu memleketlerde bir iktisat fakültesinin birinci sınıfından ikinci sınıfına geçecek kadar modern bilgiden mahrum demektir, arkadaşlar.

Muhterem arkadaşlarım; Türk işçisinin Türk sendika liderlerinin sağduyusundan eminiz. Çok şükür ki; bu memlekette Türk işçisinin hakları şu Anayasa'da 42'nci maddeden 50'nci maddeye kadar yer almıştır ve her biri ayrı ayrı kanun teklifi ve tasarıları şeklinde huzurunuza sunulacak olan bu haklar bir sınıf mücadelesi neticesinde elde edilmiş değildir:

Çünkü demokrasi mücadelesi yapan, insan hakları mücadelesini yapan Türk Milleti, herhangi bir sınıf farkı gözetmeksizin, bir bütün halinde insan olarak hakkı olduğu için, Türk işçisine bu hakları vermiştir. Şu halde sanki Türkiye'de bu haklar ancak bir sınıf mücadelesi neticesinde elde edilebilirmiş ve sanki bu haklar elde edilmemişmiş gibi, üstelik komünist olmadığından emin bulunduğumuz bazı milletlerarası sendikaların hatta onların bazı Amerikalı temsilcilerinin böyle bir inanç taşımalarını, kendi memleketlerindeki tarihi gelişme içersinde işçi ve işveren münasebetlerin çok sert olmasından doğan hissi gelenekleri içinde hareket etmiş olmalarına vermek istiyoruz.

Muhterem arkadaşlar, Sayın Çalışma Bakanına sözlerimi bitirirken teşekkür ederim, bir meselenin burada deşilmesine fırsat verdiler..

Bütün arkadaşlarımı hürmetle selamlarım. (Alkışlar)

Belge2

5 Eylül 1962 tarihli Öncü gazetesi, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in Morrison Şirketi ile ilgili sözlerine cevap veren Yapı-İş Federasyonu Başkanı Tahir Öztürk'ün basın toplantısını ve Thalmayer'in sınır dışı edilmesini şöyle veriyordu:

“Federasyonumuzun Morrison ve benzeri inşaat şirketleri ile yaptığı mücadele ve yine Türk işçinin hakları yönünden işçi liderlerinin yaptığı mücadelenin tarafsız olması gereken Çalışma Bakanının taraflı hareketi ile akim kaldığına, Türk halk efkârı ve işçisi tarafından şahit olunmuş bulunmaktadır.

Senelerden beri izlenip gelen ve Türk işçisine reva görülen hareketler basında ve yayınladığımız bültenlerde açıkça ortaya konmuş, maruz kalan şahıslar dahi teker teker ilan edilmiş olmasına rağmen Sayın Bakanın onların sözcülüğünü yapmış olması bir ibret levhası olarak Türk işçisinin içinden silinmeyecektir.

Türk sendikacılarının Türk işçi haklarını ararken yaptığı hareketleri ellerinde mevcut vesikalara istinaden yapmış olmalarına rağmen bir Bakanın taraflı hareket etmesi işi tamamen çığırından çıkarmış ve hüviyetleri ortaya koymuştur.

Türk ulusunu, Türk basınını Türkiye işçi sendikaları konfederasyonunu asılsız iddialarla yanıltmaya kalktığımızı söyleyen Bakan eğer zahmeti ihtiyar edip de gerek Konfederasyondan gerekse Federasyonumuzdan ağıtlarımızın yönünü çizen vesikaları istemiş olsalardı bu tezat’ın içine düşmezler ve bu şekilde bir beyanatta bulunmaya cesaret göstermezlerdi.

Aylardır Türk basınında çıkan ve Morrison Şirketinin işyerlerinde Türk işçisine yapılan hareket, aşağı görme, bir itmiş gibi kulaklarından tutularak kapı dışarı atma olayları bugüne kadar cevaplandırılmamış. Şirket tarafından bugüne kadar tekzip edilmemiş, fakat Sayın Çalışma Bakanı onların sözcüleri olarak meseleyi halledip, kotarmış bulunmaktadır.

Biz daha evvelki açıklamalarımızda Türk işçisinin sömürüldüğünü; izzeti nefsi ile oynandığını, insanlığın kabul etmeyeceği hakaretlerle karşı karşıya bulunduğunu, işyerlerine teftişe giderken bir Bakanın karşısına muhakkak

işverenlerin adamlarının çıkarılacağını, aslında tebdili kıyafetle tetkikler yaparsa işçinin perişan durumuna şahit olacaklarını arz etmiş, ilan etmiştik. Kanaatlerimiz değişmemiştir.

Morrison Şirketinin işçiye en fazla ücret ödeyen bir şirket olması, .Türk işçisine saygı göstermesinin bir delili saymak, Türk işçisinin her şeyinin para ile alınabileceğini göstermek gafletine düşmüş olmanın vebalini kim taşıyacak?

Türk işçisinin haklarını aramak için sendika liderlerinin jurnalcılık memleket dışı ideolojilere hizmet, tahriklerin peşine koşan maceraperest kişiler, diyecek kadar ağır ithamın altında kaynayan cümlelerini Türk halk efkârı ve işçisi anlamakta gecikmemiştir.

Sayın Çalışma Bakanı samimi olsalardı, bütün vesikaları kedisine ibraz için Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Halil Tunç'un da bulunduğu heyetimizi kabul ederler ve bugünkü şartlar yaratılmazdı. Bunlar yapılmadı, kabul edilmedik, haklarımızın müdafaasını ve kaderimizin yönünü kendi kendimize tayine kalktığımız zamanda bizi ağza alınmayacak sözlerle itham etmek durumuna düşmeyecekti.

Tarama 3 scan0006 daki fotoğraf

Sayın Bakanın, sözcülüğünü yaptığı Morrison Şirketi, Bakanın Ereğli'den dönüşünden sonra 50 işçiyi 31 Ağustos – 1 Eylül günleri işinden atışı, acaba nasıl izah olunabilir?

Kaderini bir işe bağlamış ve "İşe girdim" diye sevinen bir işçinin sevincinin birden söndürülmesi, iki ay önce başlamış işte mevcut olan 480 işçiden, 153'ünün günleri dolmadan kapı dışarı, atılması olayını vicdanlarının sesine bırakıyoruz.

Kanunları tatbikle görevli ve sorumluların, esas olan kanunu tatbik edeceği yere, onun tatbikini tamamen ortadan kaldıran ve bizi yiyip bitirmek isteyenlere büyük fırsat vermiş olması çok acıdır; çok üzücüdür.

Bugüne kadar Sayın Bakan vesikaları talep etmediler. Talep edemezlerdi, çünkü İşte halk efkarına bizleri küçük düşürmek beklediği fırsatı bulmak esas hüviyetini ortaya koymak istiyormuş..

Biz çok açık söylemiş ve ‘hakikatleri ortaya koymuş idik. Muhalefet yıllarında yabancı sermayeye tanınan imtiyazlara işaret ederek kapitülasyonların memlekete bu kanunla gireceğine dair haykırışlar yapanların sözcüsü olan Devletçi bir partinin içinde bulunan Atatürk ilkelerine her fırsatta bağlı olduğu üzerinde ısrar eden Sayın Bakanımız, bugün bizim bu yoldaki müdafaalarımızı tamamen reddetmekte, aksini müdafaa durumuna düşmenin aczi içinde bocalamaktadır.

Kısaca şunu söyleyelim ki:

Bakanımız, ıstırabımızın söylenmek istediği 1 Temmuz günü tertip edilen mitingden tam iki ay sonra işyerine gitti. Oraya ait vesikaları ve daha evvel olup gelen hadiselerin müsbit evraklarının tarafımızdan veya Konfederasyonumuzdan istenmeyip, merasimli Bakan tetkiki ile bir netice alınmayacağı daha evvelki beyanlarımızla ortaya kotarıldığı halde, söylediklerimizin tam aksine beyanlar yapıp esastan uzak ve itham edici görüşünü serdetmesi samimiyetle ve tarafsız bir Bakanın bu yönde isnatsız bir açıklama yapması Türk işçisi ve sendikacısında olduğu kadar Türk halk efkârında da hiç iyi karşılanmamıştır.

Unutmamak lazımdır ki, Bu vatan hepimizin vatanıdır. Biz emekçilerin alın yazısı bu imiş, deyip oturmak istemediğimizden ve vatana yararlı olma çabası içinde bulunduğumuzdan, bilmeyenleri de uyarmak ve hakikatleri görmeye teşvik ettik. Günah bizde değil, hakikatleri görmek istemeyenlerindir.

Sırası geldikçe ayrı ayrı vesikaları Türk halk efkârına ve muhterem basınımıza arz edeceğiz.

Sırası geldikçe haklarımız uğruna Türk işçisinin ve fikir halk kitlelerinin ıstırabını dile getirip Anayasanın tanıdığı haklara istinaden mücadelemizi bütün kuvvetimizle yapacağız. Ve hiçbir zaman tahrik ve yabancı tesirlerin altında kalmadan, vatan mefkûresini bayrak gibi omuzlarımızda taşıyacağız.

Meyveli ağaca taş atarlar. Alın terinin meyvesini almak için mukaddes mücadeleden kimse gocunmamalıdır. Bilhassa Sayın Çalışma Bakanı gocunmasın.

Parlamentoda 3 Mayıs yürüyüşümüzü demokrasinin icabı sayanların sinirlenmesine sebep yok. Bizden vesika steme1iydi. Vermezsek kabahatli bulmalıydı. Bunları yapmadılar Meşru haklarımızı er geç almaya azmettik. Karar kıldık. İsterlerse yardım etmesinler. Hak doğrunun yardımcısıdır."

İSTANBUL: (Uğur Cankoçak

Bildiriyor):

Dün saat 10'dan 13'e kadar Türkiye Lastik-İş Sendikası binasında İstanbul'daki sendikacıların birçoğu ile Uluslararası Sanayi Kolları Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı Van Leon'un başkanlığında önemli bir toplantı yapılmıştır.

Toplantıya başkanlık eden Van Leon, Thalmayer olayı hakkında kendi görüşünü ve uluslararası teşekküllerin olayı nasıl karşılayacaklarına dair bilgi vermiştir. Van Leon, sendikacılık hareketinin kısa bir tarihçesini yaptıktan sonra, son olayların ışığı altında Türk sendikacılığının eleştirmesine geçerek, "Türkiye'de sendikacı arkadaşlar, Avrupa'daki sendikacıların 60 yı1 önceki savaşını sürdürmektedirler. Grev ve Toplu Sözleşme yetkileri olmayan sendikalar hür sendikalar sayılamazlar. Ancak yüzeyde kalan ve kısa vadeli mücadeleleri olabilir, oysaki bugün sendikacılık çok derinlere inen bir konudur. Hükümetlere ve işverenlere karşı istediğini yaptırmak

ancak grevle olabilir. Grev hakkı olmayan sendikacılık Hükümet sendikacılığıdır” demiştir.

Van Leon’un bu sözleri genel bir tasviple karşılandığı halde, Bahir Ersoy itiraz etmiş ve Türkiye’de hür sendikacılık olduğunu, Hükümete bile zaman zaman kafa tuttuklarını söylemiştir.

Van Leon, Ersoy’un bu sözleri üzerine, “Bu savaşlar sonunda Türk işçileri neler elde etmiştir?” diye sormuştur. Ersoy Leon’a cevaben, “Yeni Anayasa’daki sosyal maddelerin Kurucular Meclisindeki işçi üyelerin sayesinde Anayasa’ya girdiğini” iddia edince, Leon, “O maddelere rağmen Hükümetiniz bugün Hür İşçi Sendikaları temsilcisi Thalmayer’i yurt dışına atabilmektedir. Eğer Türkiye’de iddia ettiğiniz gibi hür sendikacılık olsaydı Thalmayer yurt dışına atılamazdı.” demiştir.

Van Leon, Thalmayer’in yurt dışına atılışında Çalışma Bakanının son beyanatının ışığı altında Hükümetle sermaye çevrelerinin işbirliği ederek Türk-İş’in de tasvini alarak hareket ettiği kanaatinde olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine İbrahim Denizcier, (Türk-İş İdare Heyeti üyesidir) “Türk-İş’in Thalmayer’in yurt dışına atılışını değil tasvip etmek, üstelik yurt içinde kalması için çalışmıştır.”demiştir. Buna karşı Van Leon, geniş bir açıklamada bulunmuş meseleyi bütün sendikacıların gözleri önüne sermiştir. Leon sözlerine İbrahim Denizcier’e, Türk-İş İdare Heyetinin ne kadar zamanda toplandığını sormuş, altı ayda bir cevabını alınca, şöyle devam etmiştir: “Altı ay gibi çok uzun bir süre üç kişilik icra heyetini yalnız başına bırakmak, denetlemeye tabi tutmamak, onların çeşitli baskılar altında kalmasını sağlar. Ve bu İcra Heyetinin Hükümet tesiri altında kalması çok normaldir. Avrupa’da İdare Heyetleri on dört günde bir, İcra Heyetlerini denetlerler ve baskı altında kalmasını önler. Bu, işin birinci meselesidir. Geri kalanına gelince; Türk-İş İcra Heyetinin çalışma metodu ile Thalmayer’in çalışma metodu arasında fark vardır. Türk-İş İcra Heyeti

inşallahçı, maşallahçı bir heyettir. Oysaki Thalmayer Dünya sendikacıları arasında en dinamik olanıdır. Türk sendikacılığını çok kısa bir zamanda Avrupa sendikacılığı ayarına çıkartabilecek bir insandır. Thalmayer, Türk-İş'le metot farkı olduğunu görünce yetkisini kullanarak doğrudan doğruya temsilcisi olduğu Yapı-İş ve Tarım-İş'le işbirliği yapmıştır. Bu işbirliği sonucu hareket kazanan Yapı-İş Ereğli mitingini tertip etmiş, bu mitinge Türk-İş Başkanı katılmamıştır. Mitinge katılmayan Başkan, Thalmayer yurt dışına çıkartılırken Yapı-İş'e bağlı bir sendikanın kongresine gitmiştir. Bütün bu durumlar gösteriyor ki, Thalmayer olayında Tür-İş, Hükümeti'ni desteklemiştir. Hür sendikacılığı değil." cevabını vermiştir.

Toplantıya katılan sendikacılar, Van Leon'un konuşmalarından çok yararlandıklarını söylemişlerdir.

THALMEYER OLAYI MECLIS'DE

CHP İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca Millet Meclisi Başkanlığına bir soru önergesi vererek Türkiye sınırları dışına çıkartılan Uluslararası Yapı İşçileri Sendikası Temsilcisi Thalmayer'in yurdumuzda kalma süresinin uzatılmama nedeninin İçişleri ve Çalışma Bakanları tarafından açıklanmasını istemiştir.

BELGE 3

tarama 3 scan0008deki resim tablo var.

YİS

Yapı İşçileri Sendikası Yayını: I

PETROL

KAN

TER

ECEL

İskenderun-Batman Pipe-Line

Boru hattı inşaatı çalışanları hakkında

DEVLET RAPORU

Gaziantep Bölge Çalışma Müdürlüğünün Boru-Hattı inşaatındaki çalışma koşullarını tespit eden ve YİS tarafından "PETROL, KAN, TER, ecel... İskenderun-Batman Pipe-Line Boru Hattı inşaatı çalışanları hakkında- DEVLET RAPORU" adıyla yayınlana raporlar:

ÇAĞRI:

Şehitler ülkesi Türkiye'miz! Sevgili Vatan ve Milletimiz!

Batman ile İskenderun arasında Petrol Borusu döşemek üzere bir yabancı Şirket 400 milyon liralık ihalenin üzerine oturmuş, kendi yabancı işçilerine buzlu su, Türk işçisine -resmi rapora göre- 40 derece santigrat sıcak su içirerek milyon kırıyor. Kurtuluş Savaşımızın şehitleri bunun için mi ölmüşlerdir?

Yabancı sermaye Türk'e ekmek getiriyor, denildi. 27.7.1966 günlü Cumhuriyet Gazetesi Şirketin ne getirdiğini şöyle yazdı:

"3 İŞÇİ FECİ ŞEKİLDE ÖLDÜ: Su borularının denize isabet eden sahadaki kaynak işlerinde çalışan Mehmet Uzun, Ahmet Kersik ve Rifat Vurucu adındaki işçiler, bidonların tazyikine dayanamayarak ölmüşlerdir."

Ahmetlerin, Mehmetlerin bu yeni Şehit düşmeleri neden? İşçi Sağlığı ve iş Güvenliği Kanunları 500 kişi çalıştıran işverenin bir hastane açmasını buyurur. Kanunca 4 hastane açması gereken yabancı Şirket sekiz aydan beri Çalışma Bakanlığına beyanname vermek tenezzülünde dahi bulunmaksızın, yarı kaçak ve tam kontrolsüzce 2000 Türk işçisini bir tek doktorun bile yerinde tıp gözetiminden yoksun bırakarak ölüme gönderebiliyor.

Yabancı Şirket, kendi yabancı işçisine ayda 15 bin lira, Türk mühendisine 2 bin lira veriyor. Aynı işi ölüm tehlikesi altında gören Türk işçisine ise saatte 1 lira seksen kuruş ödüyor. Haysiyetli dış politikadan çok konu açıldı Ondan geçtik. Haysiyetli iç politika: Türk mühendisini yabancı işçiden 8 kat aşağı tutmak, Türk işçisini yabancı işçiden 30 kat aşağı düşürmek midir? Bidonların basıncı altında can

vermeye gidenler: 30 kat yüksek haysiyetli ve kazançlı tutulan yabancı işçiler değil, bizim Mehmetçikler, Ahmetçikler, Rifatçıklardır!

Bu medeniyet şehitlerimizi kimin için veriyoruz? Bir tek yabancı şirket, altı ayda 400 milyonu açık Türk bütçesinden kılıç hakkı olarak kesip alacak. Türk kanını taşıdığı şüpheli iki yobaz değnekçi 14 biner lira maaşla satın alınarak, günde 14 liraya öldürttüğü iki bin Türk işçisinin başına geçirildi miydi, Şirket hazretleri, Türk kanunlarını özel otomobili ile çiğneye çiğneye zahmetsizce sömürge saltanatı sürecek...

Ey, AP'nin çember sakallı dindarları: gayretullaha dokunmaz mı bu? Ey milliyetçiliği yabancı sermaye çil akçasına çevirenler, neredesiniz? Neredesiniz "Halkçı" CHP'liler, "Milletçi" MP'liler, "Vatancı" CKMP'liler, "İnsan halkçı" YTP'liler, "İşçici hakçı" TİP'liler.. neredesiniz?.. Yabancı sermayeye böylesine boğaz tokluğuna köle ve kurbanlık koyun gibi şehit verilen bu vatanın köylü çocuğu işçi Mehmetler Ahmetler, Rifatlar sizin insanınız, özbeöz kardeşlerimiz değil midirler? Şehitlerimizin ellerindeki nasır vicdanlarımıza mı geçti?

Aşağıdaki raporu sizlere, bu toprağın insanı olmanızı, bu insanların bizim İnsanlarımız olduğunu hatırlatır ümidiyle yayınlıyoruz.

Y.İ.S.

Sendikası

T.C.

ÇALIŞMA BAKANLIĞI

Gaziantep Bölge Çalışma Müdürlüğü

SAYI:474.44/3-5

26/7/1966

YİS. Yapı İşçileri Sendikası Başkanlığına

Nuriosmaniye Cad. Emek İş Hanı Kat: 5, No: 43

Cağaloğlu- İSTANBUL

İLGİ: 12/7/1966 tarihli ve 2185 sayılı yazı.

Joint-Venture Entrepose-Techint Firması'nın, İskenderun-Batman arası Pipe-Line inşaatı işinin, bölgemiz coğrafi hududu içinde Maraş-Pazarcık-Sarıl mevkiindeki muvakkat şantiyesinde ve bilfiil çalışılan iş sahalarında 14, 19/7/1966 tarihinde İşin Yürütümü ve İşçilerin Sağlığını Koruma ve İş Güvenliği yönünden yapılan Genel Teftiş'e ait 24/7/1966 tarihli, 1 ve 2 sayılı raporların birer nüshası ilişikte gönderilmiştir.

Her iki raporda da tespit edilen kusur ve noksanların ikmali hususunda işveren şirkete ve alakalılara gereken yazının yazıldığına ve durumun takip olunduğuna bilgi edinilmesi rica olunur.

İmza.

Yılmaz İneler

Bölge Çalışma Müdürü

EK: 24/7/1966 gün ve 1 sayılı rapor

EK: 24/7/1966 gün ve 2 sayılı rapor

Paraf: K.B.

Rapor tarihi: 24/7/1966

Rapor sayısı: 1

Rapor eki: 3

RAPOR

İşverenin unvanı: Joint-Venture Enstrepose Techint Pipe-Line

İskenderun Batman arası inşaatı.

İşverenin adresi: Pazarcık Kazası Aşağımülk Köyü Sarıl Mevkii (Muvakkat Şantiyesi)

MARAŞ

Teftiş konusu: GENEL TEFTİŞ (Yürütüm yönünden)

Müdürlük emri: İş Müfettişi Yardımcısı Fikret Şengül'e muhatap 6/7/1966 gün ve 2571 sayılı ve 12/7/1966 gün ve 2670 sa.

Teftiş tarihi: 14, 19/7/1966

Teftiş yapan: İş Müf. Yrd. Fikret Şengül Bölge Ç.Md. Yılmaz İnaler

İşçi sayısı: 754 Erkek.

Yukarıda tarih ve sayısı belirtilen Müdürlük emri gereğince ve ayrıca Yapı İşçileri Sendikası'nın müracaatı üzerine işyerinde lüzumlu Genel Teftişte bulunulmuş ve-durum aşağıda ayrı ayrı belirtilmiştir.

DOSYA TETKİKİ:

Bugüne kadar ihale makamı TPAO tarafından Müdürlüğümüze konusu ihbar edilmemiş bulunan İskenderun-Batman Pipe-Line İnşaatı işinin Joint - Venture Entrepose Techint Firması tarafından teahhüt olunduğu, bu firmadan, taşeron olarak iş alan Tekfen Firması'nın Müdürlüğümüze 14 Kasım 1965 tarihli ve 65/2150 sayılı müracaatından anlaşılmış ve işyerinin tescili için gerekli teşebbüse geçilmesine ve tasnif işlemi "TEKFEN" isimli taşeron firmadan alınan işyeri Beyannamesine müsteniden esas müteahit firma adına 24/2/1966 tarihinde tasnif olunmasına rağmen, bu firmaya bugüne kadar işyeri Beyannamesi tanzim ettirilememiştir. Haklarında 2 ayrı defa bu yüzden kanuni takibata geçilmiş bulunmaktadır.

İŞYERİNİN DURUMU:

Bahis konusu teahhüt işi, coğrafi bölgeler itibariyle, Adana, G.Antep ve Diyarbakır Bölge Çalışma Müdürlükleri hudutları dahilinde ifa edilmektedir: Vaki temaslardan edinilen bilgiye göre müteahhidin Dörtyol'daki şantiyesi faaliyetleri Adana Bölge Çalışma Müdürlüğü tarafından iş Kanununa tabi tutulmuş ve tescil olunmuştur. Bilâhara Maraş ili hudutlarından bölgemize intikal eden iş, Pazarcık mıntıkasında kurulan şantiyesi dolayısiyle Müdürlüğümüzce 474.44 sayı ile İş Kanununa tabi tutulmuştur.

Pazarcık - Sarıl mevkiindeki şantiyenin. faaliyetlerinin. Batman'a doğru ne miktar ilerlemiş olduğu şu ana kadar resmen bilinmemektedir. Tabiatiyle, Diyarbakır Bölge

Çalışma Müdürlüğünce bu işyeri hakkında yapılan işlem de bilinmemektedir.

Teahhüt işi, seyyar birkaç ekip halinde yürütülmektedir. Önce kanal açma işi yapılmakta, bu arada ariyet yolları açılarak boruların nakli temin edilmekte bilâhara bunlar, arkadan gelen bir ekip vasıtasiyle, kanal dışında kaynak suretiyle monte edilmekte, bir başka ekip de bunların arkasında, kanallara kum ferşi işi ile plastik sargı işini yapmaktadır. Bunların gerisinden de, boruların kanala indirme ve toprak ile kapatılması işi ile tecrübe ekiplerinin geleceği, ifade olunmuştur. Halen son ekip hariç diğerlerinin faal olduğu anlaşılmıştır.

İfadelere göre, sargı ekibi, Maraş - Kömürleri civarında, kanal ekibi ise, Diyarbakır - Pirinçlik mevkiindeki şantiyelerdedir.

Bölgemizdeki Sarıl mevkii şantiyesinde ise kaynak ekipleriyle merkez atelye gurupları faaliyet göstermektedir.

Tetkiklerimiz ancak bu şantiyeye inhisar ettirilmiştir.

İşyerinde bugüne kadar münferit bir, iki işçi şikâyeti hariç, genel teftiş yapılmamıştır.

TETKİKLER:

YİS Sendikası'nın 12/7/1966 tarihli ve 2/85 sayılı müracaatı ile, bundan önce Müdürlüğümüzce görülen lüzuma binaen işyeri Müfettiş Yardımcısı Fikret Şengül'ün Temmuz 1966ayı teftiş programına ithal edilmiştir.

İşyerinde 14/7/1966 tarihinde, iş yeri kayıtları ve işçilerin ifadelerine müracaat olunarak gereken teftiş yapılmışsa da durumu tevsik için tanzim edilen tutanak ilgili şantiye mesulleri tarafından, tercüme edilmedikçe imzalanmıyacağı ısrarı üzerine tutanak imzalanmadan kalmıştır.

Adı geçen sendikanın, işyerindeki işçiler arasında devam eden huzursuzluğun, işverenler ikaz edilmediği takdirde, işi bırakma, bazı tahrip ve tertiplere varacak kadar vahim olduğu hususunda müdürlüğümüze bilgi vermeleri üzerine, bizzat tarafımdan esasen toplu iş sözleşmesi teşebbüsü ne

işverence vaki itiraz da nazara alınarak mahallinde gereken genel teftiş yapılmış, işçilerle öğle paydosu sırasında ve şantiyeden 20 km. uzaktaki iş sahalarında temas olunmuş dertleri ve şikâyetleri not edilerek, bunlardan kanuni müsdenidatı bulunanlar bilâhare aynı gün şantiyede işyeri muhasebecisine intikal ettirilerek ilgili kanun hükümleri anlatılmıştır.

19/7/1966 günü yapılan bu tetkikte evvelce tanzim ve imza edilmiyen 14/7/1966 tarihli tutanak ilgililere imza ettirilmiştir. İşbu tutanak, raporumuza ilişik olarak sunulmaktadır.

a) KAYITLAR ÜZERİNDE YAPILAN TETKİKTE:

1- İşyerinde bütün kısımlarda fazla mesai yapıldığı ve bunun % 50 zamlı olarak ödendiği görülmüştür.

Ancak, bazı işçilere günde 4 ve daha fazla saat, fazla mesai yaptırılmaktadır.

Fazla mesai için 18/3/1966 gün ve 6/6515 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı istihsal olunmuştur.

Kararnamenin bir sureti ilişiktir.

2- İşyerinde 754 sayıda işçi çalışmaktadır. Ücretler saat esasına göre, her ayın sonunda işlenmiş olarak ödenmektedir. 15 günde bir avans verilmektedir.

3- Tediyede işçilere şerit verilmekte ve aylık istihkakı ile şerit bir zarfa konarak, zarfın üzerindeki kısım işçiye imza ettirilip alındıktan sonra rnazrufu verilmektedir.

Böylece, işçi istihkakı noksan ise de peşin imza vermek suretiyle tahakkuk ettirileni almaktadır. Bir kasadan ve bir kompartmandan tediye yapıldığı için, işçi tahukkuklara zamanında itirazını yapamamaktadır.

4- 5837 ve 6734 sayılı kanunlar ile 255 sayılı karar usule uygun olarak tatbik olunmaktadır.

5- Bayındırlık Bakanlığı Genel Şartnamesi’nin 15. maddesi uyarınca işçilere gerekli karneler verilmemiştir.

6- İşçilere saat ücretleri ve sair munzam ödemeler 14/7/1966 günlü ilişik tutanağın 9, 10 ve 11'inci maddelerinde belirtilmiştir.

7- Bu işyerinde faaliyete, bu şantiye tarafından 5/7/1966 da başlanmıştır. Daha önce kanal açma şantiyesi, Pazarcık içinde kurulmuş ve işini bitirince Diyarbakır istikametine ilerlemiştir.

8- Gerek umumi olarak ve gerekse ekipler için bir çalışma proğramı tanzim ve işyerinde ilan olunmamıştır.

b) İŞ BAŞINDA VE BİLAHARA İLGİLİLER

NEZDİNDE YAPILAN TETKİKLER:

1- Normal olarak iş 6 - 18 saatleri arasında cereyan etmektedir. 12-13 arası, işbaşında ara dinlenmesi yapılır.

Bazı ekipler hafta tatili günün çalışma yapar, bazıları çalışmaz. Çalışma yapmayanların, o günü işyerinde geçirmeleri zaruridir. Şehre ancak, zuhur edecek herhangi bir özel vasıtadan istifade olunarak giilebi1ir. İşveren herhangi bir vasıta tahsis etmemiştir. Aksine, şirkete ait vasıtaların şoförlerine, vasıtalara, talimat olmadıkça hiç bir kimseyi almamaları tembih olunmuştur.

2- Ancak yukarıda belirtilen saatlerin dışında da fazla çalışma yapılmaktadır, şöyle ki:

Fevzipaşa Bucağı'nın Bahçe mıntıkasına işçi sevk eden vasıta şoförleri ile su taşıyan kamyon şoförlerinin günlük çalışması 15-16 saati bulduğu halde kendilerine yalnızca ve en çok 4 saatlik fazla mesai ücreti ödenmektedir.

Bu durumda bulunan şoförlerin, adedi ilgililerin ifadesine göre 5-6 kişidir.

Diğer taraftan meskûr şantiyeden 15-20 km. mesafedeki iş mahalline kamyonlarla sevk edilen kaynakçı ekiplerinin, saat 6.00 da şantiyeden hareket ettikleri ve öğle dinlenmesinden sonra işi saat 18.00 veya daha ec saatlere kadar uzadığı halde saat 18.00'den sonraki yolda geçen kısmın ücreti ıle kanuni zammının verilmediği anlaşılmıştır.

Durum başlangıçtan beri ve daha önce kurulan şantiyeden beri böyle devam etmektedir.

3- Yine kaynakçı ve yardımcıları ekibinde, tetkik tarihi 19/7/1966 gününden önceki 15 günden beridir, fiili çalışma 12 saat yapıldığı halde, fazla mesai ve zamları 3 saat üzerinden ödenmektedir.

4- İşçiler muhtelif konuları ilgilendiren şikâyet ve müracaatları için şantiyede başvuracakları mesul bir şahıs veya merci bulamamaktadırlar. Çünkü şantiye, her ne kadar Fransız tabiyetli personel tarafından yönetiliyorsa da, haşin tabiatlı bu personel yanında muhtelif tabiyetli sair ecnebi personel de vaki olacak müracaatları aksilikle karşılamakta ve işin halli yoluna gidilmemektedir.

5- İşyerinden viziteye çıkmak zorunda bulunan birçok işçi, çoğu zaman karşı karşıya bulunduğu zorluklar yüzünden, bundan sarfınazar etmekte, pek zaruri hallerde viziteye çıkmaktadır. (Doktor yoktur. X Sendika notudur.)

Viziteye çıkacak olan işçiler' işverenin vasıtası ile Pazarcık veya Gaziantep'e gönderilmekte ve orada bırakılmaktadırlar. Aynı gün işbaşı alması muhtemel işçiler, vasıta olmadığı için istedikleri halde işe dönememektedirler. Çünkü, şantiye Gaziantep'e en az 90-100 km mesafede ve bu yolun 15-20 km'si de, umumi hiç bir vasıtanın çalışmadığı bir dağ köyü yoludur.

Böylece işe gelemeyen işçinin o günkü ücreti ve hafta tatili ücreti de işveren tarafından kesilmektedir. Bu yüzden işçiler bir kaç yön itibariyle mağdur olmaktadırlar

6- İşyerinde yapılan işler ağır ve tehlikeli işler olduğu halde, birkaç personelin (ki, bunlar ambar vesair yerlerde çalışmaktadır) 16 yaşını doldurmadığı anlaşılmıştır.

7- Sendikanın, sendikal çalışmalara baskı yapıldığı, işçilerin bu yüzden atıldıkları iddiası vârit değildir.

Çünkü kendileriyle temas ettiğimiz işçiler arasında henüz sendikalaşma şuuru arzu edilen derecede gelişmemiştir. İşçi ürkek durumdadır. Hatta o kadar ki, sendika

çalışmalarının olumlu olabileceğinden endişeli ve mütereddittir.

Birçok işçi de müşahede ettiğimiz bu durum karşısında kendilerine bu yolda ışık tutulmuş ve sendikalaşmalarının faydaları anlatılmıştır

8- Sendikanın iddiasında ileri sürdüğü, işçilerin bir ay doldurmadan toplu olarak işten çıkarılmaları da bahis konusu değildir. Esasen işin tabii icabı olarak, bilhassa kazı işlerinde çalışanlar mahalli köylerden temin olunmakta, iş ilerledikçe, kendi mıntıkasından ayrılmak istemeyen işçi işi terk etmektedir.

İşveren şirketin bu yönden maksatlı davranışına hükmedilemez.

9- Sendikanın işçi şikâyeti ile ilgili dileği hakkında ayrı rapor tanzim olunacaktır.

SONUÇ:

Yukarıda bertafsil arz olunan durum karşısında;

1. İşçilere ücret tediyesi sırasında verilen zarfların içine konan şeritlerin, zarf içine konmadan önce işçi tarafından tetkikine imkân bırakılması ve bilâhare, parası verilerek zarfının imza mukabili kendisine verilmesi, itirazı varsa, teslim etmeden önce bunun işverence tetkik edilmesi mutabakattan sonra ödenmesi ve her halükârda işçinin bu konuda veya sair tereddütlerinde kendisine muhatap mesul bir işveren temsilcisinin bulundurulması tavsiyeye şayandır. (İş K.Mad. 21)

2- A) İşyerinde, 3008 sayılı kanunun 37. maddesi ile tayin edilen, azami fazla mesai haddinin aşılmaması gerekir. Bakanlar Kurulu Kararında, Kanunun tayin ettiği günlük iş müddeti üzerinde, ölçüsüz fazla çalışma yapılabileceğine dair herhangi bir belirti yoktur.

Bu sebeple işyerinin bütün şantiye ve servislerinde, işçilerin günde, normal çalışmaları üzerinde en çok 3 saat fazla mesaiye tabi tutulmaları gerekir. Bundan, uzak

mesafelere ve şehirler arası seferlere tabi olan şoförler hariç tutulmalıdır.

(3008 sayılı kanunun 37. maddesi ve Faz. S.Ça.Tüz. maddeleri.)

B) İşyerinde bugüne kadar geçen zaman zarfından, raporumuzun (b) bölümünde 2 ve 3'üncü maddelerde belirtilen işçilerin usulsüz fazla mesailerinin işveren tarafından 'derhal, kendileriyle temasa geçilerek hesaplanması suretiyle ödenmesi gerekir.

3- İşçilerin, İş Kanununun 35. maddesinde belirtilen ve 394 sayılı kanunun 3. maddesine ilave olunan fıkra gereğince haftalık istirahatlarının temini cihetine gidilmesi gerekir.

Bu halde, şantiyeden şehre gitmek üzere vasıta tahsis olunması da şayanı tavsiyedir.

4- İşyerinde işçilerin topluca yatıp kalktıkları ikamet mahallinde, her bir bölüme tatbik olunacak günlük, iş ve dinlenme saatlerinin i1n olunması İş Kanununun 41. maddesi icabı zaruridir. Çalışma programlarının da bu ilan edilen saatlere uygunluğu gerekir.

5- Viziteye çıkan işçilerin raporumuzun (b) bölümü 5. maddesinde temas olunduğu üzere, karşılaştıkları imkânsız durumun giderilmesi için işverence lüzumlu vasıta tahsisinde bulunması şayanı tavsiye olmakla beraber, bu gibilerin ücretlerinin ve hafta tatili ücretlerinin işverence ödenmesi gerekir. (5837/6734 Md. 2 ve Borçlar K.md. 328)

6- İşyeri işçilerine Bayındırlık Genel Şartnamesi'nin 15. maddesi hükmünün tam olarak uygulanması gerekir kanaatindeyim. Bu hususun işverene bildirilirken bir taraftan da TPAO'na bildirilmesinde faide görmekteyim.

7- Bunların dışında, işveren temsilcilerinin, iş devamı sırasında, işçi münasebetlerinde, anlayış ve yumuşak tarzda muamele etmeye alışmaları tavsiye olunur.

Yukarıda 7 madde halinde belirttiğimiz kusur ve noksanlıkların işveren şirketin şantiyesine tebliği,

sendikaya bildirilmesi, Çalışma Bakanlığına bilgi için arz ve bundan sonra, şantiyelerin intikal edeceği mıntıka olması ‘ve takip olunabilmesi için Diyarbakır Bölge Çalışma Müdürlüğüne, duyurulması, ayrıca TPAO’nun da durumdan haberdar edilmesinin uygun olacağı kanaatiyle keyfiyeti ve yürütülecek işlemi takdirlerinize arz ederim.

İmza

Yılmaz İnaler

Bölge Çalışma Müdürü

Rapor tarihi: 24/7/1966

Rapor sayısı: 2

Rapor eki: 2

RAPOR

İşyeıinin unvanı: Joint-Venture Entrepose Techint Pipe-Line İskenderun Batman arası inşaatı.

işyerinin adresi: Pazarcık Kazası Aşağımülk Köyü Sarıl Mevkii

(Muvakkat şantiyesi). MARAŞ

Sicil numarası: 474. 44/5

Teftiş konusu: GENEL TEFTİŞ (İşçi sağlığı ve emniyet yönünden)

Müdürlük emri: İş Müfettişi Yardımcısı Fikret Şengül’e muhatap 6/7/1966 gün ve 2571 sayılı ve 12/7/1966 gün ve 2670 S.

Teftiş tarihi: 14, 19/7/1966

Teftiş yapan: İş Müf. Yrd. Fikret Şengül

Bölge Ç.Md. Yılmaz İnaler.

İşçi sayısı: 754 erkek.

TETKİKLER:

İşçilerin Sağlığını Koruma ve İş Güvenliği yönünden yapılan tetkik sonunda aşağıda belirtilen hususların noksan ve hatalı olduğu müşahede olunmuştur.

1- İçme suyu:

İş başına, yani bilfiil çalışma yapan ekiplerin bulunduğu yere bir veya iki kamyona monte edilen kazanlarla ve güneş altında su götürülerek, işçilerin iş başına beraberlerinde götürdükleri şişeler ile su tevzi edilmektedir. Kazanın her tarafı kapalı olmasına rağmen 40 ve daha fazla hararet altında sevk edilmekte, üzerlerinin bir siperlik ile güneşten korunması dahi düşünülmemektedir.

Hâlbuki kamyon karoseri üzerine basit bir tertibat ile su dolu kazanların güneşten muhafaza edilmesi ve işçiye nispeten sıcak olmayan su verilebilir.

Bunun yanında ekiplerde çalışan ecnebi personelin, istifadesine amade olarak buz kasalarında her an su ve sair içecek mevcuttur.

Bunun gibi çalışan bütün personelin bu ihtiyaçlarının normal şartlarla karşılanmasında zaruret görülmektedir. Kaldı ki, tevzi edilen su da yeterli değildir, suyun daha sık dağıtılması veya ekiplerle birlikte daimi içecek su bulundurulmasının temini gerekir. Bundan daha tabii bir ihtiyaç olamaz.

Bunlardan başka, akşam iş paydosundan sonra şantiyeye çadırlarına dönen işçiler, gündüzün uzak mesafeden su getiren vasıtaların şoförlerinin de işi bitmiş olduğundan, içecek su bulamamaktadırlar. Hatta el-yüz yıkanması için kolayca su bulunmamaktadır. Su vasıtalarının bu saatlerde kilitlendiği bu suretle gündüzden arta kalan sudan dahi istifade etmedikleri işçiler tarafından belirtilmiştir.

Buna rağmen şantiyenin yöneticilerine ait kamp ile yan yana bulunan işçi çadırlarından işçiler, kamptakilerin, her an istenilen miktar ve kalitede içilecek ve kullanılacak suyun bulunduğunu müşahede etmeleri, kendilerini moralman ve haklı olarak sarsmaktadır.

Aynı sahada ve hemen hemen aynı şartlarla insanlara en az, eşit imkânların tatbik olunması hem çalışanı memnun

edecek ve hem de işe verim sağlayacak, memnunsuzluğu ortadan kaldıracaktır.

2- Birinci maddede temas olunan su konusu ile yakın ilgisi dolayısıyla, işçilerin vücutça veya el ve yüzlerini yıkamaları için lüzumlu tesislerin noksanlıklarına işaret edelim.

Şantiyede, 3 göz banyo mevcuttur. Bu yetersizdir. Adedin arttırılması ve en az 15'e çıkarılması ve her an için akarsu bulundurulması gerekir.

İşçilere ayrıca yıkanma levazımı olan sabun tahsis edilmesi bir zarurettir.

3- İş paydosundan sonra akşamları işçinin topluca yemek yeme, hata oturma ve dinleme ihtiyacını karşılayacak tarzda şantiye merkezinde muvakkat, portatif çardaklar yapılmasına mutlak zaruret görmekteyim. Buralarda yeteri kadar malzemenin bulundurulması ise tabiidir.

İş başında ise, işçilerin, beraberlerinde götürdükleri yemeklerini dahi muhafaza edecekleri bir yer mevcut değildir. Birçok defa yemekler, açıkta güneş altında bırakılmakta, bozulmakta ve ayrıca işçiler, beraber çalıştıkları kaldırıcı ve enerji üretici makinelerin gölgelerinden istifade ederek toz-toprak içinde yemek yemeğe mecbur bırakılmışlardır. Etrafta siper olabilecek, gölgesine sığınılabilecek ekseriya bir dikili ağaç dahi bulunmamaktadır. Bu durumda, esasen geceleri, iş mahallinde kalan makinelerin beklenmesi işini gören bekçilerin hem barınacağı ve hem de bakımında bulunacakları, nakli kolayca mümkün etrafı açık çadır veya çardakların kurulması ve ekip ilerledikçe bunların da naklinin temin edileceği, geçici ve fakat çalışanın öğleyin rahatça oturabileceği, yemek yiyeceği bir gölgelik yer temini mümkündür. Ve buna mutlaka ihtiyaç vardır.

4- İşçilere istisnasız iş elbisesi verilmemiştir. Bilhassa, tıraşlamada, kaynakta, boru naklinde velhasıl bütün bir ekipte çalışan işçilerin zati elbiselerinin işbaşında kısa zamanda parçalandığı müşahade olunmuştur.

Bu sebeple işçilere yıpratıcı iş sayılabilecek bu işin ifası sırasında kullanmaları şartı ile tulum tarzında iş elbisesi verilmesi gerekir.

İşçilere bilâ istisna güneş başlığı verilmesi zaruridir.

Ekiplerdeki taşçılara verilen gözlüklerin kalitesizliği sebebi ile camların etrafından gözlere çapak kaçtığı işçiler tarafından şikâyet konusu olmuştur.

Keza, işin hususiyeti işçilere iş ayakkabısı verilmesi gerektiğini göstermiştir.

5- Gerek ekiplerde ve gerekse vasıtalarda, acil vakalara müdahaleyi gerektirecek ecza dolaplarının bulundurulmasına ve bunların çalışma anında beraber bulunulan vasıtalarda tutulması uygun görülmektedir.

6- Merkezde, esas şantiyede, marangozluk işlerinin açıkta ve güneş altında yapıldığı müşahede olunmuştur. Bunlarda da keza üzeri örtülü etrafı açık muvakkat tesisleri ile çalışma şartları uygun hale getirilebilir ve buna ihtiyaç görülmektedir.

SONUÇ:

Yukarıda, 17.2.1941 tarih ve 2/15156 sayılı İşçilerin Sağlığını Koruma ve İş Güvenliği Tüzüğünün 23. maddesinin hükmü dairesinde ve işbu raporun 1'inci maddesinde, belirtilip, tüzüğün 20 ve 29'uncu maddeleri ile ilgili olan, 3. maddede belirtilen ve tüzüğün 18 ve 31'inci maddesi ile ilgili bulunan, 4. maddede belirtilip, tüzüğün 19 ve 25'inci maddeleri ile ilgisi bulunan ve keza raporun 5. maddesinde belirtilip, tüzüğün 40. maddesini ilgilendirir noksanlıkların derhal ikmali cihetine gidilmesinde zaruret görülmektedir.

İşbu noksanların ikmali için işveren müesseseye önemle tebliğde bulunulması, diğer taraftan, durumun Bakanlık makamına arzı, ayrıca İş Güvenliği Adana Gurubu Müfettişliğinin durumdan haberdar edilmesi ve ilgili sendikaya bilgi verilmesi uygun olacağı düşünülerek keyfiyet ve yürütülecek işlemi takdirlerinize arz ederim.

İmza
Yılmaz İnaler
Bölge Çalışma Müdürü
İmza

Belge 4

Tarama 3 Scan0016daki Çetin Altan Resmi

1 Ekim 1966 tarihli Akşam Gazetesinde Çetin Altan Boru Hattı grevini şöyle değerlendiriyor:

EMEKÇİ DÜŞMANLIĞI

Türk işçisi bir defa daha, bu sefer de Katolik İtalyan ve Fransız kumpanyalarının hatırına jandarmayla karşı karşıya bırakılmış ve dipçiklenerek yerlerde sürüklenmiştir.

Batman İskenderun petrol boru hattının döşenmesi bir İtalyan Fransız şirketine verilmiştir. Bu- şirket yabancı işçilere ayda 15.000 lira Türk mühendislerine 2000 lira, Türk işçilerine de saatte 180 kuruş ödemektedir.

İşçiler 55 derece bir sıcaklıkta çalışmaktadırlar. Yabancı işçilere buzlu içecekler ikram edilmekte, Türk işçilerine ise

-Başınızın çaresine bakın denmektedir. Bu arada yabancı şirketlerin Türk işçilerine karşı gösterdiği kayıtsızlıktan ötürü 27 Temmuzda işçileri taşıyan kamyon devrilmiş ve üç kişi ölmüştür. Kumpanyaya işçilerin hakkını kabul, ettirmek isteyen, işçi temsilcileri işlerinden atılmıştır.

İşçiler yapmak istedikleri toplu sözleşmelerde;

Vasıfsız işçiler için 150, daha basit işçiler için 100 kuruşluk saat zammı, günde 3000 kuruşluk yemek yahut bedelini ve bir de birikmiş maddi hakların ödenmesini istemişlerdir.

İtalyanlarla Fransızlar bunları reddetmişlerdir. İşçiler grev kararı alınca da:

-Siz greve giremezsiniz, hükümetiniz bunu önler anladınız mı, denmiştir kendilerine ve gerçekten de hükümet grev kararını ertelemiştir. Bunun üzerine işçiler her şeyi göze

alıp işi bırakmışlardır ve karşılarına dikilen jandarmalar da kendilerini dipçikleyip yerlerde sürüklemeye başlamışlardır. Savcı işçilerin tevkifi talebinde bulunmuş, sendika sekreteri tutuklanmış, işçiler sorgudan geçirilmiştir.

Biz AP, kapitalist bir iktidardır ve işçilerin, köylülerin emekçilerin karşısındadır dediğimiz zaman, bunu lf gelişi söylenmiş bir söz olduğunu sananlar çıkmıştı herhalde.

Peş peşe sökün eden olaylar durumu tabak gibi ortaya koymaktadır. Yabancı kumpanyalar çıkarına horlanan, ezilen yerlerde sürüklenen Türk işçileri, günde üç liralık bir zammı alamadıkları için bin kilometre yürümeyi göze alan Çorumlu temizlik işçileri, Ankara yollarına dökülen pancar motor fabrikası işçileri ve Zonguldak'ta öldürülen işçiler, İzmir'de dövülen işçiler, Paşabahçe'de hakları çiğnen işçiler... Ve onların haklarından yana oldukları için dövülen gazeteciler, sövülen aydınlar, zindanlara düşen şairler ve yazarlar...

Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ise son demeciyle AP'nin tutumunu büsbütün gün -ışığına çıkarmış:

-Bizim iktidarımız kapitalistlerden yanadır, demiştir. Kapitalistler toplanın ve işçi haklarını arayanları, halkın ezilmesine karşı çıkanları susturun, demiştir.

İşçilerimiz, köylülerimiz çeşitli yalan ve vaatlerle uyutulmuş olmanın narkozu içinde her gün kafalarına yeni bir tokmak yemekte, Varto'da İskenderun'da perişan edilmekte horlanmakta, ezilmekte ve yavaş yavaş gözlerini aralamaya çalışmaktadırlar.

Protestan şirketlerinden haklarını alamayanlar Katolik kumpanyalarınca eski Afrika zencilerine yapılan muamelelere maruz kalanlar ve haklarını aramaya kalkınca da karşılarında jandarma dipçiğini bulanlar, dış sömürücülerle işbirliğini ön planda tutan kapitalist bir iktidarın ne olduğunu yeni yeni anlamakta, yüzyıllarca sürmüş bir uykunun mahmurluğundan usul usul kurtulmaya uğraşmaktadırlar.

Karşılarına ise bin bir tuzak dikilmektedir; Aralarından bazıları parayla satın alınmakta, sendika faaliyetleri her gün biraz daha kasten parçalanmakta ve kapitalist partilere karşı örgütlenerek mücadele etmek yerine, partiler üstü kalmak öğütleri verilmektedir kendilerine...

Uydurma özel okullar, aracılara kazandırılan milyonlar, tütüncülere açılan takas kapıları ve Mehmet Turgut'un demeci:

Biz kapitalistlerden yanayız, kapitalistler, sizlere karşı çıkanlarla savaşın..

Bütün bu sömürü ve kahrolu Türk halkı uyanıp da gerçekleri görünceye kadar devam edecektir.

Belge 5

5 Eylül 1966 Tarihli Milliyet Gazetesinde Hasan Pulur Boru Hattı grevi ile ilgili bir izlenimi şöyle aktarıyordu:

Tarama 3 scan0017'deki tablo

OLAYLAR ve İNSANLAR;

Hazırlayan: HASAN PULUR

GREVCİ İŞÇİLERDEN

BİRİ BAĞIRDİ.

GREVCİ İŞÇİLERDEN

BİRİ BAĞIRDI

Yabancı işverenin kasıla kasıla "Grevinizi hükümet durduracaktır" demesinden sonra, her şeye rağmen grev yapan Petrol İşçilerinin Arastul şantiyesi... Danıştay henüz hükümetin grevi erteleme kararını durdurmamış... Grev o haliyle yürürlükteki kanunlara göre kanun dışı.. Siverek Savcısı şantiyede grevci işçilerin ifadelerini alıyor. Etraf süngülü jandarmalarla çevrilmiş... Şantiyedeki Fransızlar yılışık yılışık sırıtıyor... Benzetmek dahi yüz kızartıcı ama sanki bir esir kampının terör havası esiyor. O kahrolası sessizliği bağrı açık, üstü başı yırtık pırtık kara yağız bir işçinin haykırışı bozdu... Yerinden kalkmış bağırıyordu: .

- Savcı bey, Savcı bey! Türk süngüsü altında Fransız esareti yaşıyoruz!

Bu bir şamardı... Ve bu şamarın en büyük hissesi, Paşabahçe grevini destekleyen, Çorumlu işçilere önce yan çizen ve şimdi de petrol hattı işçilerinin karşısına dikilen, Türk-İş'in suratında "şrakkk!" diye patlıyordu.

Belge 6

Tarama 3 scan0018deki 28 Eylül 1966 CUMHURİYET tablo olarak

28 Eylül 1966 Tarihli Cumhuriyet Gazetesinde İlhan Selçuk Boru Hattı inşaatındaki işçilerin çalışma koşullarına geniş yer veriyor ve grevin ertelenmesini eleştiriyordu:

PETROL BORU HATTI GREVİ

Batman İskenderun petrol boru hattı konusunda okuyucularımız bilirler. T.P.A.O.'nun gerçekleştirdiği bu yatırım Doğu illerimizde çıkan ham petrolü Akdeniz'e taşımak içindir. Kamyonlarla yapılan taşımanın tehlikesi ve masrafı böylece ortadan kalkacaktır. Türk petrolü değerlenecektir.

Ne var ki İhsan Topaloğlu'nun yönetimindeki T.P.A.O.'nun bu amaca varması kolay olmamıştır. Bu konudaki gerçekleri kamuoyu artık bilmektedir. Cumhuriyet'in dünkü tartışma köşesinde Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi Baskın Oran, petrol boru hattının hikâyesini özetleyiveriyor:

"-...Yabancı şirketler bu projeye önce karşı koymuş, başaramayınca "Biz yapalım" diye can atmış, nihayet bu işi T.P.A.O.'nun gerçekleştirmesi üzerine ortak olmak istemiş, bunda da dikiş tutturamayınca hükümet değişikliğiyle beraber harekete geçerek bu sefer de boru hattının T.P.A.O.'dan alınarak özel kişilere devredilmesini öngören bir planı A.P. hükümetine sevimli göstermeye muvaffak olmuşlardır. Böylece bir değil, birkaç kuş birden vuracaklardır: Hem özel kişiler eliyle hisse senetlerini ele geçirip petrolümüzü, daha doğrusu ulusal ekonomimizi baltalayacaklar, hem de T.P.A.O.'nun elde edeceği karları

etrafa dağıtarak bu milli kuruluşun yeni yatırımlar' yapmasını önleyecekler, hem de bu hisse senetlerinin kendi uyduları tarafından alınıp bu arada onların da beslenmesini sağlamış olacaklardır."

Şimdi Baskın Oran'ın pek güzel özetlediği petrol boru hattı işinin bir de öte yanı var. Gerek İskenderun-Batman petrol borusunu yapan gerek Türkiye'de başka işler alan yabancı kumpanyaların Türk kanunlarına göre çalışması, Türk işçisini ezmemesi, yaptığı işi dikkatli ve ihtimamlı yapması gerekir. Her yabancı müteahhit Türkiye'ye büyük ölçüde kar etmek düşüncesiyle gelir. Boru hattını yapmaya gelen yabancı müteahhit, karşısında uyanık resmi makamlar uyanık sendikalar, uyanık bir kamu oyu bulursa işini ciddi tutar. Anlaşma hükümlerine boyun eğer, verdiği sözü zamanında yerine getirir.

Eğer çoğu Şark ülkelerinde olduğu gibi, politikacılarla anlaşıp idarecileri gevşetip memlekete kazık atmak imkanını bulursa da atar kazağı..

Petrol boru hattının Batman'dan İskenderun'a kadar çeşitli işyerleri vardır. Buralarda petrol borusu inşasında çalıştırılan Türk işçileri "Yapı İşçileri Sendikası" üyesidirler. Petrol-boru hattı işini üstüne alan Fransız-İtalyan Ortaklığı, Türk işçilerine kötü davranmaktadır. Yabancı müteahhidin kendi çıkarına bakması tabiidir. Ve gerek ücret konuşmalarında ve gerekse öteki koşullarda yabancı kumpanya ile anlaşamayan Türk işçilerinin kanuni haklarını kullanmaları da tabiidir.

Nitekim "Yapı İşçileri Sendikası" bir hafta önce yayınladığı bildiride, yabancı işverenle anlaşmazlık sebeplerin şöyle göstermişti:

1- İşçi emniyeti ve sağlığa yönünden gerekli tedbirler alınmamıştır.

2- İşçilere çalıştıkları günlerde birer, öğün yemek verilmesi reddedilmiştir

3- Brüt 180 kuruş saat ücretiyle 50-55 derece sıcaklıkta çalışan işçilere zam kabul edilmemiştir.

4- Türk personel her türlü insani şartlardan yoksun bırakılırken yabancı personel lüks yaşama şartlan içindedir.

5- Aynı iş dalındaki ücretlerde yabancılar lehine en az 20 misli fark vardır.

Yapı İşçileri Sendikası bu iddialardan sonra greve gidileceğini de bildirmişti.

Ancak... Bundan bir hafta önce Türk işçileri adına Sendikanın yayınladığı bildiride şu endişe de belirtilmekte idi:

“- Sendikanın başlıca endişesi, yabancı işverenlerin görüşmeler esnasında çekinmeksizin ve büyük bir emniyet içinde açıkladıkları üzere hükümetin grevi ertelemesi ihtimalidir.”

İddia dehşet vericidir; Bu demektir ki Türkiye Cumhuriyeti bazı resmi makamları yabancı kumpanyalara:

- Siz hiç merak etmeyin! Eğer işçiler greve gitmek isterlerse, biz, “milli menfaatlere dokunuyor” diye grevi erteleriz.. diye teminat vermişlerdir.

Ne gariptir ki bu iddia ortaya atıldıktan bir hafta sonra dün çıkan gazetelerde şu haber yayınlanmıştır:

“İskenderun-Batman arası petrol boru hattında çalışan 1200 işçinin almış olduğu grev kararı “milli güvenliği bozucu” nitelikte görüldüğünden Bakanlar Kurulu kararıyla otuz gün ertelenmiştir.”

Oyun içinde oyun devam etmektedir. Petrol boru hattını hisse senetleri halinde satışa çıkarmakta milli güvenliği bozucu bir taraf bulamayan iktidarın, işçilerin grevinde milli güvenlik için sakınca bulması tuhaf değil midir?

Demirel -her davranışıyla- başlangıçtan beri üstünde toplanan şüpheleri yoğunlaştırmaktadır. Yabancıların çıkarlarına öncelik tanımak politikasının hizmetindedir bu

iktidar.. Gün geçtikçe gerçek bütün yüzleriyle aydınlanmaktadır..

Belge 7

4 Ekim 1966 Tarihli Milliyet Gazetesinde Refik Erduran Boru Hattı grevinde TÜRK-İŞ'in genci tutumunu şöyle eleştiriyordu:

Tarama 3 scan0019daki fotoğraf

TÜRK-İŞ KİMDEN

YANADIR?

Akla karayı o kadar açıkça ayıran günler yaşıyoruz ki, bazen tek bir olay bile ülkemizde hangi güçlerin milli haysiyet ve çıkarların yanında hangilerinin de bağımlılık kampında bulunduğunu röntgen gibi ortaya koyuveriyor.

Şu Batman grevi konusuna bakın.

Durum apaçık: Bir yabancı ortaklık, adam yerine koymadığı Türk işçilerini çok kötü şartlarla çalıştırarak 400 milyonluk bir ihalenin kremini fazlasıyla almak derdinde.

İşçilerimiz ise can derdinde. Başka çare bulamayınca sendika kararıyla greve gidiyorlar.

Yabancı ortaklığın temsilcileri kendilerinden emin:

- Siz böyle yapıyorsunuz ama diye sırıtıyorlar, greviniz ertelenecek.

Gerçekten de Demirel Kabinesi hiç vakit geçirmeden erteliyor grevi.

Ama Danıştay da hiç vakit geçirmeden Demirel Kabinesinin bu kararını durduruyor.

Ve ortaya çıkan durum basınla işçi kuruluşlarını bıçakla kesilmiş gibi ikiye ayırıp kimin kimden yana olduğunu açığa vuruyor.

Biz en çok Türk-İş'in tutumunun, özellikle yayınladığı karmakarışık ve mantık yoksulu bildirideki bir iddianın üstünde durmak istiyoruz.

İşçilerin "tahrikler" sonunda greve gittiğini söylüyor Türk İş.

Emekçilerin direkt yoldan haklarını savunma çabalarını "tahrik" lafıyla karalamaya kalkmak, suyunun kaynağı belirsiz• değirmenleri döndüren karanlık kişilerin ağzıdır.

Herhangi bir olayda suç unsuru "tahrik" varsa bunu kovuşturup gereğini yapmak adliye cihazına ve polise düşer.

İşçi kuruluşlarına, işçileri -korkutmayı denemek değil- savunmak düştüğü gibi...

Belge 8

30 Eylül 1966 Tarihli Milliyet Gazetesinde Abdi ipekçi Boru Hattı grevini şöyle yorumluyordu:

GREV KANUNSUZ AMA..

Petrol borusu hattı inşaatında çalışan işçiler ile jandarma ve polisin karşı karşıya getirilmeleri Zonguldak'taki üzücü olayları hatırlatmaktadır.

Mesele şudur:

Batman ile İskenderun arasında döşenecek petrol hattının inşaatı bir Fransız-İtalyan ortaklığına verilmiştir. Ortaklık, kendileri ile inşaatta çalışan işçileri temsilen toplu sözleşme yapmak isteyen Yapı-İş Sendikasının şu taleplerini reddetmiştir:

* Vasıfsız işçiler için 150, vasıflılar için 100 kuruşluk saat ücreti zammı,

* Günde 300 kuruşluk yemek, ya da bedeli,

* Birikmiş maddi hakların verilmesi.

İşverenin bu istekleri reddi üzerine, Sendika 27 Eylül'de başlamak üzere grev kararı almıştır. Ancak Bakanlar Kurulu, kanuni yetkisini kullanarak grevi bir ay süre ile ertelemiştir. Sendika ertelemeye Danıştay'da itiraz etmekle birlikte üyelerine bu karara uymayı ve kanundışı yollara başvurulmamasını bildirmiştir. Buna rağmen işçiler 27 Eylül sabahı işbaşı yapmak istemeyince jandarma kuvveti ile çalışmaya zorlanmışlar, çıkan çatışmalarda yaralananlar olmuştur.

Bu haliyle mesele kanunsuz greve karşı zabıtanın müdahalesi niteliğinde gözükmektedir. Ancak işin içyüzüne eğilince, dikkate alınması gereken birçok faktörlerle karşılaşılmakta ve (Zonguldak olaylarında olduğu gibi) psikolojik yönden her an patlamaya hazır huzursuz bir ortam yaratıldığı anlaşılmaktadır.

Şöyle ki:

İşçi sendikasının iddiasına göre hattı inşa eden Fransız-İtalyan ortaklığı yabancı işçilere ayda 15.000, Türk mühendislere 2.000 lira vermekte, Türk işçilere de saatte 180 kuruş ödemektedir. İşveren, iş emniyeti ile ilgili kanuni tedbirleri almamış, bu yüzden 27 Temmuz'da Mehmut Uzun, Ahmet Kersik ve Rifat Vurur adlı işçilerin ölümüne sebep olmuştur. İşveren, grev kararı alındığında bunun hükümet tarafından durdurulacağından emin olarak hareket etmiş, Bakanlar Kurulunun erteleme kararı onları doğrulamıştır.

Bu iddiaları ileri süren sendika yöneticileri hat inşaatında işçilerin 55 derece ısı altında çalıştırıldıklarından, yabancı işçiler buzlu sular içerken kendilerine 40 derece sıcaklıkta su verildiğinden söz etmektedirler. Bu ifadelerde mübalağa payı bulunabilir. Gerçek şudur ki, petrol hattı inşaatında işçiler için maddi ve manevi şartlar psikolojik yönden huzursuz bir ortam yaratacak niteliktedir.

İşçilerin greve sendikadan hiçbir yardım gelmeyeceğini bile bile razı olmaları infialin ne kadar kuvvetli olduğunu gösteren bir davranıştır. Bu ortamda hükümetin aldığı karar işçiler üzerinde herhalde büsbütün kışkırtıcı bir etki yapmıştır. Nihayet grev için kararlaştırılmış olan 27 Eylül sabahı işçileri işe götüren kamyonun devrilip üç kişinin ölmesi ve üç işçi temsilcisinin işten çıkarıldığının duyulması bardağı taşıran son damlalar olmuş, işçiler sendikanın erteleme kararına uyulması konusundaki bildirisine rağmen işbaşı yapmak istememişlerdir.

Durumu değerlendirirken bu noktaları dikkate almak gerekir. Meseleyi sırf kanunsuz grev fiili açısından görüp işçinin üzerine jandarma sevk etmek, ikinci bir Zonguldak faciasına yol açacak yanlış bir davranıştır. Olayların genişlemesini önlemek ve milli ekonomimiz için önemli olan petrol hattının huzur içinde bir an önce gerçekleşebilmesini sağlamak için tedbirleri, işçilerimizi infiale düşüren sebepleri göz önünde tutarak almakta fayda var4ır. Abdi İPEKÇİ- (Milliyet'ten)

Belge 9

İzmit Petro-Kimya tesisleri inşaatında, Amerikan Foster Wheeler şirketi işçileri arasında Örgütlenme çalışmalarını yürüten YİS'e karşı, TÜRK-İŞ'e bağlı YAPI-İŞ tarafından yayınlanan anti-komünist bildirilerden bir örnek:

YAPI İŞ

Türkiye Yapıcılık Genel Hizmetleri

Sanayi işçileri Sendikası

SAYGI DEĞER TÜRK İŞÇİ KARDEŞLERİM

Mersin'de, Ereğli'de ve kısa bir' müddet Yarımca'da Foster şirketi planlı işlerinde sizlerle beraber alın teri dökmüş, sizlerle beraber yanıp yıkılarak dert ortaklığı yapmış bir arkadaşınız bir adil abiniz, bir adil amcanız olarak sizlere sesleniyorum.

1- MERSİNDEKİ HAKLARIMIZI (Pis ve zehirli midelerine akıtılan bir kaç kuruşluk menfaat uğruna) Foster şirketine bağışlayan yüzsüzlerin çevirdiği dalavereleri ne yazık ki bizler çok geç öğrendik (HAKLARIMIZ KAYIP OLDU GİTTİ)

2- EREĞLİ'DEKİ HAKLARIMIZI (Amerikalıyım dediği halde Amerikalı olmadığı meydana çıkan ve bir TÜRK DÜŞMANI olduğu ispatlanarak hükümetimizce kuyruğundan tutulup hudut dışı edilen bir ÇİFİTİN etrafına topladığı para düşkünleri ile birlikte haydutçasına çevirdiği dolaplarla) Foster şirketine çok ucuza satmış olduklarını da yine çok geç öğrendik (HAKLARIMIZ KAYIP OLUP GİTTİ)

3- BUGÜNLERDE İZMİT - YARIMCADAKİ HAKLARIMIZI kayıplara karıştırmak yok etmek için dalavereler çevrilmeye başlanmıştır, Perde arkasında oyun çevirmeye çabalayan çok iyi tanıdığımız menfaat ve paraya tapmışlardan başka birde (YİS) sendikası vardır, Bunlar el ele verip yalan, iftira, palavra foyasındadırlar.

YİS denilen Sendika masum bir kuzu postuna bürünerek aramıza girip bizden aldığı ve almaya çabaladığı paralarla çıkardığı SOSYALİST adlı gazetenin ZEHİRLİ satırları arasında- bizleri beyaz bir Ayının pençelerine teslim etmeye çabalamaktadırlar.

Mersin'de ve Ereğli'de başımıza gelenler şimdi İZMİT-YARIMCA'da başımız gelecektir. Bunların nedenlerini daha açık ve daha etraflı olarak kapalı ve açık toplantılarımızda anlatacağız.

Arkadaşlar, bir tecrübe bin nasihatten yektir diye bir atasözü vardır bizler iki tecrübe gördük, üçüncüsünün de içine girdik oyuna ve dalaverelere gelmemeliyiz ve gelmeyeceğiz.

İşte bunun içindir ki ben,

Petkim Yarımca tesisleri müteahhidi FOSTER işvereni ile Ankara YAPI-İŞ sendikasının yapacağı toplu iş sözleşmesinde vazife kabul etmeye karar verdim ve bu vazifede yüce Tanrının bizlere yardımcı olacağına da katiyetle inanıyorum.

Siz kıymetli kardeşlerimin MERSİN'de, EREĞLİ'de yok edilen haklarının intikamlarını da alabilmek için coşacak, bağıracak gürleyecek kadar, kuvvetli, kararla ve hatta yeminliyiz.

İşte ben Adil abiniz, Adil amcanız olarak daha çok kuvvetlenerek bir yıldırım gibi -işverenin başına düşebilmek, size ait menfaatleri koruyabilmek için dosyamızdaki üye sayılarının çok olması şarttır.

Üye olmak için çabuk gel ve gelirken de arkadaşını getirmeyi unutma.

YAPI-İŞ

GENEL MERKEZ İRTİBAT BÜROU

TÜTÜN ÇİFTLİĞİ

Belge 10

YİS'in, İzmit Petro-Kimya tesislerinde toplu iş sözleşmesi yetkisinin sahte üyelik fişi düzenleyen YAPI-İŞ'e verilmesi ile Amerikan şirketinin sömürü ve baskılarını protesto mitingine çağrı bildirisi:

YİS

YAPI İŞÇİLERİ SENDİKASI -

Babıâli Cad. No. 29/3

Cağaloğlu - İstanbul - 16 Şubat 1968

Tel: 277068

BASINA BİLDİRİ

İZMIT'TE YAPI İŞÇİLERİNİN MİTİNGİ VAR

Zonguldak olayları üzerinden bir hafta geçmemiş, basında çıkan bir kısım haberler, benzeri olayların İzmit'te de beklendiğini yazıyor. Bu haberlerde gerçek payı vardır.

Olaylar şöyle gelişmiştir: İzmit'te kurulmakta olan Petro-Kimya tesislerinde 1000-1500 İşçisi çalışmaktadır. Bu işyeri 1967 yılı ilkbaharında faaliyete geçmiştir. Müteahhit firma Foster Wheeler adındaki Amerikan şirketidir.

İşyeri faaliyete geçtiği günden beri, orada çalışmakta olan işçiler sendikamıza üye olmaya başlamışlardır. Bugün işyerinde çalışan işçilerin büyük çoğunluğu sendikamız üyesidir.

Fakat aradan geçen 8-9 ay içerisinde bu işçilerin kaderiyle ilgili birçok oyunlar oynanmıştır.

Merkezi Ankara'da bulunan Yapı-İş Sendikası, bu işyerinde hiç üyesi olmadığı halde, sahte fişler tanzim ederek yetki almıştır. Bu sahtekârlıkları tespit edilerek, Adli Tıp'tan rapor alınmış ve durum yeniden görüşülsün diye iade'i muhakeme yoluna başvurulmuştur. 5-6 ay süren birçok duruşmadan sonra, hâkim kararını vermiş ve fakat

her nedense Yapı-İş Sendikasının yetkisini iptal etmemiştir. Şimdi bu karar temyiz edilmiştir.

Aradan geçen zaman zarfında yetki sahibi sendika işvereni toplu sözleşme müzakerelerine bile davet etmiş değildir. Zaten işçi bu sendikayı tanımıyor. İşveren de işçinin bu tutumunu bildiği için Yapı-İş Sendikasıyla müzakerelere girişmeye cesaret edemiyor.

Bu şekilde, 1000-1500 işçi hiçbir hak alamadan aylardan beri beklemektedir. Ücretler düşüktür, işyeri meskûn bir mahalde olmadığı için işçilerin evlerine gidip gelmeleri çok büyük sıkıntılar pahasına mümkün olmaktadır.

Yapıcılık işkolu diğer işkollarına benzemez. Bir işyerinin ömrü en çok birkaç senedir. Petro-kimya tesisleri de 1968 yılının sonunda tamamlanmış olacaktır. Bu şartlar altında, orada çalışan işçiler hiçbir hak elde edemeden iş bitmiş olacaktır.

Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisini alan Ankara Yapı-İş Sendikası Genel Sekreteri Emrullah Akdoğan, rüşvet yüzünden Genel Başkan Tahir Öztürk'ü öldürmüştür. Diğer taraftan, sahte fiş tanzimi sebebiyle bu sendikanın yetkileri hakkında İzmit Asliye Ceza Mahkemesinde 20 tane dava açılmıştır.

Sahtekârlıkla yetki alan bu sendika işçilerle de ilgilenmemektedir. İşçiler bu kanunsuzluğu protesto etmek için 18.2.1968 Pazar günü İzmit'te bir yürüyüş ve miting yapacaklardır. Yürüyüş Pazar günü sabah saat 10.30'da İzmit Halkevi Binası önünde başlayacaktır.

Saygılarımızla

Arif Şimşek

M. Sekreter

Belge 11

Kocaeli sendikalarının Foster Wheller şirketi işçilerinin mücadelesi ni destekleyen ortak açıklamaları:

14.2.1968

Toplantı

Kocaeli sendikaları

14.Şubat.1968 günü saat 18.30'da Lastik-İş toplantı salonunda Kocaeli Seıdikaları olarak Türkiye Maden-İş, Türkiye Basın-İş, Y.İ.S., Selüloz-İş, Türkiye Lastik-İş, Türkiye Kimya-İş, Serçip-İş Sendikası Başkan ve Yöneticileri Bölgemizdeki işçi sorunlarını görüştük.

Gece saat 24.00'e kadar devam eden toplantıda gündem gereğince yapılan müzakereler sonucu işçi sınıfı yararına aşağıdaki aldığımız kararları kamuoyuna duyururuz:

1- Kocaeli bölgesinde bütün işkollarında çalışan işçilerin kardeşçe dayanışmaları ve birlikte hareket etmeleri için her türlü eylemin yapılmasına,

2- Emekçi halkımızın Anayasadaki Sosyal ve Ekonomik haklarının tastamam alınması için Sendikal faaliyetler yanında politik güçlerini de birleştirerek Devlet Yönetiminde söz ve karar sahibi olmalarının çıkarları açısından büyük zorunluluk olduğuna,

3- İşçi sınıfı aleyhine gelişen çıkarcı çevrelerin desteklediği Türk-İş'in de koruduğu ve beslediği sarı sendikaların işçilere daha zararlı hale gelmemesi için Kocaeli Bölgesinde sarı sendikalarla mücadele edilmesine,

4- Türk İşçi Sınıfına her geçen gün ihanet ettiği açık seçik görülür hale gelen Türk-İş'in adamlarına daha önce alınan (Kocaeli Bölgesinin yasak bölge olması) kararının bundan böyle tavizsiz uygulanmasına,

5- Kocaeli bölgesinde salon toplantıları, konferanslar, mitingler yapmak suretiyle işçilere eğitici konuşmalarla sınıf bilincine ulaşmaları için gereken çalışmaların yapılmasına,

6- 18.2.1968 Pazar günü Y.İ.S. (Yapı İşçileri Sendikasının) in Petkim ve Foster Wheller şirketinde, Zonguldak'taki işçi kardeşlerimizin haksızlıklarına benzer uğradıkları haksızlığı protesto etmek amacıyla düzenleyeceği miting'in desteklenmesine,

7- Türkiye Kimya-İş Sendikasının İstanbul'da 17.2.1968 Cumartesi günü yabancı ilaç şirketlerini, Türk halkının sıhhatlerini ve Türk işçisinin emeğinin sömürülmesini protesto amacıyla, tertip ettikleri sessiz, yürüyüşü desteklemek üzere Kocaeli sendikalarından bir gurubun yürüyüşe katılmasına,

Yukarıda 7 madde halinde görüş birliğine varılan tasarıları gerçekleştirmek için Kocaeli'nde emekçi halkımızın sınıf bilincine ulaşmasına yardımcı olmak amacıyla Kocaeli Sendika Başkanlarından bir komite kurulmasına karar verildi.

Türkiye Lastik-İş Sendikası

Kocaeli Şb. Başkan v.

Fikri TANTA

Türkiye Serçip-İş Sendikası

Genel Başkan

Remzi ÇAKAR

Türkiye Kimya-İş Sendikası

Kocaeli Şb. Başkanı

Naci OĞUR

Türkiye Basın-İş Sendikası

Kocaeli Şb. Başkanı

Ahmet Salih KÜLEY

Türkiye Maden-İş Sendikası

VİI. Bölge Temsilcisi

Sezai ZEREN

Yapı İşçileri Sendikası

Genel Başkanı

İsmet DEMİR

Belge 12

Foster Wheeler Şirketi'nin Ankara Mühendislik Bürosu'nda greve giden teknisyen ve mühendislerin

kamuoyuna yayınladığı bildiri:

ÇİRKİN AMERİKALI DİNLE!

Evvelki gün Morrison, dün Mobil, bugün sen: Foster Wheeler.

Gazetelere bilmem kaç bin lira ödeyerek sayfa sayfa ilan veriyor, Türk halkını şaşırtmaya kalkışıyorsunuz. Vuruşunuz bile bayağıca. Sizi idare eden merkezin emri mi bu? İlanın altına üç harfli rumuzunu da ilave etseydin ya!

Şaşırtamayacaksın, benim yurttaşımı şaşırtamayacaksın. Artık, o seni de metotların da iyi tanıyor.

Sana otuz üç maddelik bir muhtıra verdik. İş güvenliği istedik, disiplin kurulu istedik, 1ıasta1andığımız zaman ödenmeyen ücrt1erimizi istedik, süresi belli olmayan ve teminatsız bir işte çalıştığımız için iş bitirme primi istedik, emeğimize saygı duyulmasını istedik. Sen ise, kendin kadar çirkin bir yalanla para istediğimizi ilan ediyorsun. Bu otuz üç maddeden hangisini kabul ettin, hangi konularda anlaşmaya yanaştın ki?! Tutmuş bir de ücretlerimizi açıklıyorsun. Malumu ilana ne hacet, Türkiye’de teknik personelin iyi ücret aldığını herkes bilir. Bu, senin memleketinde de böyle değil midir?

Sen eğer mertsen, yardakçılarınla birlikte Türk Milletine yutturduğunuz mukaveleyi açıkla! Sen eğer mertsen, Türk emeğiyle yapılan, bu işte aldığın komisyonu açıkla! Ve sen eğer mertsen, bu konuyu haftalarca savsaklamanın Türk Hazinesine kaybettireceği milyonları açıkla!

Bunları açıklamak ne senin ne de yardakçılarının işine gelmez, değil mi? Hâlbuki bu açıklamaları, Basın, ilan ücreti almaksızın yapardı.

Ama yine de ücretlerimiz konusunda konuşalım. Teknik personelin’ aldığı ücretlerin yanına kaç yıllık mesleki tecrübeleri olduğunu ve günde kaç saat çalıştıklarını da yazsaydın, yürürlükte olan 4/10195 sayılı kararnameye göre devlet sektöründe çalışan personele ödenen ücret limitinin aşılmadığını, hatta altında kalındığını görecektin. Devlet

sektöründe haftalık normal çalışma süresi 36,5 saattir. Biz haftada 48 saat çalışırız. Yani devlet sektöründeki çalışmaya nazaran % 31,5 bir fazla çalışma yapmaktayız. Kaldı ki bu çalışmanın tamamı teknik hesap ve teknik çizim işidir ve herkesin çalışmasını İngilizce yürütmesi zorunludur. Böyle mi, değil mi? Cevap ver!

Sonra, sen kendini devlet sektörü ile değil, özel proje firmaları ile karşılaştır. Sen bir proje müteahhidisin, başka bir şey değil! Karşımızda devlet gibi konuşma! Yoksa arkanda çok iyi tanıdığımız diğer bir çirkin surat mı var? Öyleyse o çıksın meydana!

Çirkin Amerikalı bekle!

Bugün Ankara'da vurduğumuz şamar sana tesir etmemişe benziyor. Yarın Yarımcada yumruğumuzu yiyeceksin!

O zaman Türk işçisine verdiğin ücretleri de ilan edersin.

Çirkin Amerikalı Dinle!

Bu yolu sen açtın. Kıpırdadıkça batacaksın, konuştukça çirkinleşeceksin ve her gün biraz daha balyoz yumruğumuzu ensende hissedeceksin.

YAPI-İŞ. SENDİKASI FOSTER WHEELER ANKARA

GENEL MERKEZİ ve MÜHENDİSLİK BÜROSU TEKNİSYEN

VE MÜHENDİSLERİ

Belge 13

İsmet Demir'in YAPI-İŞ'te ilişkisini kestiğini açıklayan 3.9.1968 tarihli YİS bildirisi:

3.9.1968

Y.İ.S

Yapı İşçileri Sendikası

Babıâli Cad. N.29-Cağaloğlu

Telefon 277068-İstanbul

İŞÇİ ARKADAŞ

Türkiye’de sayıları dört yüz bini bulan Yapı İşçileri Henüz doğru ve güçlü tek bir sendikanın çatısı altında toplanamadı. Bunun sebepleri çok evvela geri bir ülkenin insanlarıyız, sonra kuzu gibi her kasaba boynumuzu teslim edişimiz var. Birde, sarı sendika denilen baş belaları var. İşçilerimizi domuzca yemek için kuzu postuna bürünmüş kurt işçi (sendika) patronları var. Bir yandan işçileri sayarken, pay kavgası ile birbirini yiyenlerde var.

Bunun son örneğini Merkez Ankara’da bulunan Yapı-İş’te gördük. Onun Başkanı Tahir Öztürk’ü Genel Sekreteri Emrullah Akdoğan öldürdü. Paylaşamadıkları şey: ÇALINAN İŞÇİ HAKLARI İDİ, Böylece Yapı-İş, tam Amerika’dan modeli getirilmiş bir gangster sarı sendika oldu.

Bu gangster sarı sendika son olarak İzmit’te çirkin oyunlara girerek, sahte fişler düzmek suretiyle Foster Wheeler işyerinin toplu sözleşme yetkisini aldı. Bütün işçi arkadaşlarımız YİS-SENDİKAMIZA yazılmış, yetki ise sahtekârlıkla Yapı-İş’te kalmıştı. Toplu sözleşme yapılamıyordu. Bir senedir işçinin hakkı askıda kalıyordu.

YİS SENDİKAMIZIN KONGRESİ toplanarak Foster’de mağdur olan işçilerin haklarının nasıl korunacağını görüştü. Neticede kongre: Foster Wheeler işyeri için Yapı-İş’le işbirliği yapılmasına karar verdi.

Bu işyeri için toplu sözleşme görüşmeleri yapılırken Yapı-İş yöneticileri işçi haklarını işverenle kırışmak yoluna girdiler. YİS Yöneticileri zaman zaman çok zor durumlarda kalmıştı.

Yapı-İş Yöneticilerinin yapacağı herhangi bir kötü davranışı HUKUKEN önlemeye YİS Yöneticilerinin gücü yetmiyordu. Neticede: Yapı-İş Yöneticilerine yapılan baskılar sonunda daha fazlasını almak mümkünken güçlükle, her işçiye ortalama olarak ayda ancak 550 lira zam alınabildi.

Bu sözleşmenin sonucunda Yapı-İş, işçilerin bir senelik mağdur durumları ile alay eder gibi, sözleşme ile elde edilen hakların bir aylık tutarındaki zam miktarın işçinin muvafakatini almaksızın işverenle anlaşarak KANUNA aykırı olarak kestiriyordu. Bu hususta YİS Sendikamız işçi arkadaşların vekâletlerini alarak işveren ve Yapı-İş adına dava açarak, kesilen zamları işçi arkadaşlara iade ettirecektir.

Bu davranış neticesi YİS yöneticilerinden İsmet Demir ile Yapı-İş arasındaki bağlar koptu. Yapı-İş gangster sarı sendikacılık yolunda devam etmeye kararlı idi. Zira Keban Barajı inşaatında da Yapı-İş işçilere çok kötü davranışlarda bulunuyordu.

İşçiler Yapı-İş'ten ayrılarak Mahalli YMS Sendikasına üye olmuşlardı. Buna rağmen Yapı-İş, bu işyerlerinde yetkisini almak için kirli oyunlarına devam ediyordu. Bu sırada üzücü olaylar geçti. Yapı-İş adına yetkili giden Suat Şükrü Kundakçının bir saldırı sırasında kolu kırıldı. Yapı-İş yöneticisi Mevlüt Bayraktar dövüldü. Böylece o iki kişinin şahsında Yapı-İş işçiden gereken dersi almış oluyordu.

28 Nisan 1968 tarihli YİS SENDİKASI Kongresinin kararına uyan İsmet Demir, YİS'teki görevine döndü. Suat Şükrü Kundakçı, Avni Tok ve Fahrettin Tunçkaya (YİS) YAPI İŞÇİLERİ SENDİKA'sının kendilerini para bakımından doyuramayacağı gerekçesiyle, aç kalacaklarını ileri sürerek Yapı-İş'te kalmaya karar verdiler.

-YİS-Yapı İşçileri Sendika'mızın ana tüzük hükmü gereğince üyelikleri düşmüştür. Yapı İş de görevli olan bu üç kişinin bundan böyle YİS ile hiç bir ilgileri kalmamıştır.

(YİS) Yapı İşçileri Sendikamız 1965 yılında çizdiği işçi kardeşliği, doğru sendikacılık, hak savaşçılığı yoluna devam ederek işçi sınıfımızın başına bela olan gangster sarı sendikacılıkla mücadele edecektir. İşçi sırtından saltanat sürerek yaşayan gangster sarı sendikacılara karşı mücadele için YİS-Yapı İşçileri Sendikasında Birleş.

YİS-Yapı İşçileri Sendikası

Belge 14

YİS'in 3 Kasım 1968 tarihli genel kuruluna çağrı bildirisi: 31.10.1968

Y.İ.S.

Yapı İşçileri Sendikası İstanbul

Babıâli Cad. No.29-Cağaloğlu. İst.

Telefon: 277068

İşçi, Arkadaş

Senin kendi teşebbüsünle kurduğun ve yönettiğin Yapı İşçileri Sendikası (YİS)'in kongresi 3 Kasım 1968 Pazar günü saat 10.00'da İzmit Tütünçiftliği'nde yeni sinemada yapılacaktır. Yapı işçileri yıllardan beri sarı sendikaların ve sarı sendikacıların oyunlarından kendini kurtarmak ve kendi kaderine hâkim olabilmek için savaşmaktadır. Bu konuda merkezi Ankara'da olan Yapı-İş namındaki sendikanın yaptıklarını hepiniz bilmektesiniz.

Yine çok iyi biliyorsunuz ki, Sendikamızda vaktiyle çalışmış olan 3 kişi bu Yapı-İş adlı sendikada şimdi YİS Sendikamıza karşı çalışmaktadırlar. Bu 3 kişinin sendikamızla ilişiklerinin Tüzük hükmü gereğince kesildiğini daha önce bir bildiri ile size duyurmuştuk.

Fakat kendilerine kongremizde son olarak bir müdafaa hakkı tanıdık. Kendilerini telgrafla kongreye çağırdık. Mert Yapı İşçileri ve onların sendikacıları mevzularını orta yerde açık açık konuşur. Yapı işçilerinin sendikası (YİS) bu yolu tutmuştur. Bu kongreden sonra kıyı köşe dedikoduculuğuna paydos diyeceğiz.

Bu kongre, Yapı işçilerinin teşkilatlanmasında en önemli dönüm noktasıdır. Artık geçmişin meselelerini karara bağlayıp, Türkiye'de Bütün Yapı İşçilerini tek bir sendikanın, YİS'in çatısı altında toplamak için kesin hamleye gireceğiz.

Kongreye mutlaka gel. Bu tarihi toplantıda mutlaka bulun. Meselelerini en yetkili organda delegelerinin karara bağlayışını bizzat dinle, izle ve sen de karara var. Çünkü ilerde, çalışacağın işyerlerinde haklarının savsaklanması veya kurtarılması bu kongrede alınacak kararlara yakından bağlıdır.

Hepinize sevgi, selam sağlık ve başarı dileklerimizle.

YİS

Yapı İşçileri Sendikası

Belge 15

İsmet Demir'in Kadıncık Barajı eyleminin sonuçlarını değerlendirdiği ve tüm işçilere gönderdiği bir açıklama:

6 Şubat 1968

YİS

YAPI İŞÇİLERİ SENDİKASI

Babıâli Cad. No: 29/3

Cağaloğlu-İstanbul

Tel: 277068

İŞÇİ ARKADAŞ

Unutma ki ana sütün gibi helal haklarını paylaşmak için, işverenlerle menfaat birliğine girip işçi kandırmaya çıkan bir kısım sendikaların işçilerin başına nasıl bela olduğunu Tarsus'taki olaylardan sonra iyice anlamış olmalıyız. Şunu bir kere daha öğrendik ki: çalıştığınız işyerinde uyanık olmazsanız, haklarınıza sahip çıkmazsanız zararlarımız büyük olacaktır. Artık işçi sınıfı uyanmalı ve sırtından geçinen sömürücülere karşı durmasını bilmelidir.

YİS sendikamız işçi arkadaşlarımızla birlikte Tarsus'ta işverenlere ve onlara uşaklık yapan sendikalara karşı inanç ve iman birliği içinde mücadeleye girmişti. Ne yazık ki bu kavgada işveren ve onun uşakları hile ve tertiplerle kâğıt, üzerinde bizleri mağlup ettiler. Hepimizin bildiği gibi: en masum taleplerimizi dahi devlet makamları ve mahkemeler

reddederek, işverenin yaptığı kanunsuz lokavtı nazara almadan, bizlerin kanunsuz grev yaptığımıza karar verdiler.

Bu karar üzerine bir kısım arkadaşlarımız hırsız gibi hapse mahkûm edildiler. Tarsus mahkemesinin aleyhimize verdiği kararı Yüksek Mahkeme nezdinde temyiz ettik. Fakat henüz bir karar çıkmadı. Karar çıktığında sizlere haber salacağız. Ve haklarınızı sonuna kadar savunacağız. Buna işçi arkadaşlarımızın inanmalarını ve sonuna kadar sabırlı olmalarını istiyoruz. İşçi kardeşlerimiz şu gerçeği iyice bilmelidirler ki: biz, bu masum Türk işçisinin haklarının alınması yolunda, her şeyimizi ve hatta hayatlarımızı dahi bu mücadeleye adamış bir teşkilatın fertleriyiz,

Hiçbir hareketimiz aldatıcı olmamıştır ve asla olmayacaktır da. Daha önce de söylediğimiz gibi, bu bir kavgadır: insan döver de dövülür de... Yıllar yılı bir kene gibi kanımızı emen ve haklarımızı yiyenlerin karşısına elbet bir gün Türk işçisi daha güçlü bir teşkilat olarak çıkacak ve onlara gereken şamarı, Anayasamızın verdiği haklarına dayanarak vuracaktır.

İşçi kardeşim, şunu iyice belle: Tarsus’taki olay EMEKLE SERMAYE SAVAŞININ sadece bir örneğidir. Bu mücadeleler daha çok sürecektir. Sizlerden uzak kalalı çok oldu. Sanmayın ki mücadelenin peşini bıraktık. Eskişehir’de, İzmit’te, İstanbul’da ve daha birçok yerde sizin dertlerinize benzeyen işçi arkadaşlarımızın dertleriyle uğraşmaktayız. Dün Tarsus’ta olduğu gibi, bu işyerlerinde de Yapı-İş ve benzeri sarı sendikaların işçi haklarına el atmalarının önüne geçmeye çalışmaktayız.

Şuna inanmaktayız ki: Allah daima doğrunun yanındadır. Dün 545 işçi arkadaşımızın çoluk çocuğunun nafakası ile oynayan işveren uşağı Yapı-İş Sendikası ve yöneticileri hak ettikleri cezayı buldular. Şu anda biri hapishanede, diğeri mezardadır. Geri kalanlar da vicdan azabı içinde çırpınıp duruyorlar. Kötülükler er geç hak ettiği cezayı bulur. Biz

belki kısa zaman için işsiz ve aç kaldık, ama çok şükür namuslu ve doğruyuz. Eğriler ise hak ettiklerini bulmuşlardır.

İşçi arkadaşlarımız sık sık mektuplar göndererek işe yeniden girip girmeme konusunda bilgi istiyorlar. Hepimizce malum ki, bizlerin işine işveren son verdi. Ve mahkemenin kararı da aleyhimize çıktı. Bu haksız durum Yüksek Mahkeme nezdinde temyiz edilmiştir. Şu anda temyiz henüz karar vermiş değildir. Durum ortaklıktadır. Kazanmak ta vardır, kaybetmekte. Temyiz lehimize karar verirse, tekrar haklarımızı arayıp işverenden alacağız. Şayet Yüksek Mahkeme aleyhimize karar verirse, davayı kaybetmiş olacağız.

Bütün bu olaylardan sonra elbette ki birçok işçi arkadaşımız mağdur bir duruma gelmiştir. Yalnız şunu unutmamalı ki, her savaşta şehidin de gazinin de bulunması, galibin de mağlubunda olması tabii bir şeydir. Gayemiz yenmekti. Ama şimdi yeniğiz. Temyizden lehimize karar çıksa da, bundan elle tutulur neticeler elde edebilmek için, uzun bir zaman beklememiz gerekecektir. Bu açık gerçeği işçi arkadaşlarımızın görerek karar vermelerinde fayda görmekteyiz.

Bizler işçi olarak çalışmak mecburiyetinde kaldığımız müddetçe EMEKLE SERMAYE SAVAŞININ daima içerisinde bulunacağız. Bu savaşlarda galibiyetlerinin de mağlubiyetlerimiz de olacaktır. Yeni işyerlerinde güçlü teşkilatlar olarak mücadelemize tekrar devam edeceğiz ve galibiyetim izin sevincini ve nimetlerini hep beraber toplayacağız. Buna inancımız tamdır.

İşçi arkadaşlar gerektiğinde sendika merkezinden istedikleri bilgileri sorabilirler. Bu onların en tabii haklarıdır.

Saygılarımızla

İsmet Demir

Genel Başkan

Not: Adresleri değişmiş olan
arkadaşlar yeni adreslerini
bize bildirsinler.

Belge 16

Kadıncık Barajı grevine katılan işçilerin sendikaya gönderdiği mektuplardan bir örnek:

Tarama 3 scan0029daki el yazması mektup

Belge 17

8.12.1970 Tarihli SOSYALIST gazetesinin 1. sayısında "İzmir Aliağa'daki işçi Olaylarının Nedeni" başlığı ve: Ali Kaynakçı imzası ile yayınlanan YİS'in Aliağa Örgütlenmesine ve inşaat işçilerinin özelliklerine yer veren bir yazı:

İZMİR ALİAĞA'DAKİ İŞÇİ OLAYLARININ NEDENİ

Ali KAYNAKÇI

Son aylarda Aliağa'da meydana gelen işçi olayları, hâkim sınıflar tarafından devrimcilerden çok daha iyi değerlendirilmiştir. Devrimcilerin gazetelerinde olaylar basit bir işçi-patron çelişkisi olarak yüzeyselleştirilmişti. Basit bir ekonomik mücadele gibi görünen grev, direniş, Necmettin'in öldürülüşü gibi seri olayların zaman içinde nasıl önem kazandığı Finans Kapital'in ücret ve sendikalar politikasıyla çelişkileri, Türkiye İşçi Sınıfı mücadelesindeki yeri, bilhassa özel olarak inşaat işçilerinin teşkilatlanmasındaki önemi gözden kaçırılmıştır. Bunun bir nedeni de: son zamanlarda strateji tartışmalarının hayattan ve yaratıcılıktan, uzak bir durgunluğa erişi, bir takım sloganların tekrarı ile dertlerimizin halledileceği zannının yerleşmesidir.

Türkiye de yarım milyona yakın inşaat işçisi vardır. Bu sayı yaz aylarında artar, kış aylarında azalır. Türkiye halkının teşkilatlanması meselesinde toplumun bütün sınıf, tabaka ve zümreleri hakkında sosyalistlerin özel bir bilgi ve

deneye ihtiyaçları olduğu gün geçtikçe daha bir berraklıkla açığa çıkmaktadır. Bu bakımdan inşaat işçilerinin kendilerine has bazı özelliklerinden söz etmek; ileride bu alanda çalışacak sosyalistlere bir anahtar olması bakımından yararlı olabilir.

Yarım milyona yaklaşan inşaat işçileri, kendi aralarında birtakım farklılıklar gösterirler. Her gün etrafımızda gördüğümüz ve apartman, yol, kanalizasyon inşaatlarında çalışanlar inşaat işçilerinin en kalabalık kesimini teşkil ederler. Kalifiye olmayan işçiler (ameleler) geçici olup topraksız ve az topraklı köylü tabakalarından kopup gelirler. Ürünlerin kaldırılacağı zaman köylere dönerler. Kalifiye olanlar (marangoz, demirci duvarcı ustası) ise çok kez taşeron durumunda bulunduklarından bir yanlarıyla işverendirler. İnşaat işçileri ortalama 20-30 kişilik işyerlerinde çalıştıkları sürekli işçi olmadıkları, kalifiye olanların işveren olmaları nedeniyle; işçi sınıfımızın en az teşkilatlanmış hatta hiç teşkilatlanmamış bölümüdür. Günde en az 10 saat çalışırlar, pazar, bayram, fazla mesai, sigorta, çocuk zammı vs. gibi hiçbir hakları yoktur. İşsiz kalma tehlikesi inşaat işçisinin başında sallanır durur. İnsan pazarlarında binlerce işsiz, müteahhit ya da taşeronların kurbanlık koç gibi etlerini butlarını sıkıp, dolgun güçlü kuvvetli bulduğunu seçmesini bekler.

Bunun yanı sıra işverenler sınıf sezgileri ile işçinin önüne pek çok engeller koymuşlardır. Taşeronlar, işçi olarak, çok kez kendi hemşerisini, akrabasını ya da aşiretten ‘olanı alır. İşçi, işverenle hiçbir zaman karşı karşıya gelmez. İşçi olarak taşeronun kendi hemşerisini seçmesi: onu işçinin gözünde (koruyucu) durumuna yükseltir. Bütün bunlar inşaat işçisini teşkilatlanmanın, sınıf bilinci uyandırmanın en zor yanlarıdır. Fakat her gün karşılaşılan binlerce baskı, zulüm, haksızlık; işçileri hemşeri grupları biçiminde ilkel: bir dayanışmaya itmiştir. Bu durum onların teşkilatlanmasında önemli bir kolaylıktır.

Biz -yazımızın esas konusu- Aliağa'daki hareketleri yapan inşaat işçilerine daha yakından' bakmaya çalışalım. İnşaat işçilerinin ikinci kısmını meydana getiren; rafineri, baraj, köprü gibi büyük tesis ve fabrikaların inşaatlarında çalışanlar kendi deyimleriyle "şirketçiler" vardır. Türkiye'de bugün 50.000 kişilik bir kadrodurlar. 3-4 bin kişilik işyerlerinde toplu halde çalışırlar, köyden gelmişlerdir, fakat genellikle köyle ekonomik bağları kopmuştur. Çoğunluğu kalifiye oluşturur. İşte Aliağa olaylarını, inşaat işçilerin bu kesimi meydana getirmiştir.

Şirketçiler çoğunlukla Tunceli, Elazığ, Maraş, Mardin, Adana, İskenderun, Erzurum, Kars, Ordu, Sivas, Kırşehir, Kayseri gibi illerin köylerinden çıkarlar. Çoğunluk aşiret ilişkilerinin hâkim olduğu bölgelerden gelir, beraberlerinde ilkel sosyalizmin gelenek ve göreneklerinin kalıntılarını getirirler. Bu aşiret bağları onların "gurbette"ki işçilik hayatlarında dayanışmasını, kapitalizmin sömürüsü, pahalılık ve işsizlik karşısında çok ilkel bir örgütlenme biçimi alır. Sendikal teşkilatlanma geliştikçe aralarında bu toplumsal ilişkiler parçalanır, "dede"lerin, "seyit"lerin, "soyu ulu"ların yerini "medeni cesaret sahibi" ileri işçiler almaya başlar. Kapitalist ilişkiler işçileri sendikalarda teşkilt1anmaya zorlarken eski ilkel sosyalizm kalıntısı kan bağına dayanan teşkil6tlanmaları paçavraya çevirir. İlkel sosyalizm kalıntısı kan ilişkilerine dayanan örgütlenme, işçilerin işsiz ve aç kaldıkları zaman lümpenleşmelerini bir dereceye kadar önler. Bazı bölgelerden gelenlerde lümpen-proleter yanların ağır basması ancak böyle açıklanabilir. Kapitalizm bunların geldiği bölgelerde ilkel sosyalizm kalıntısı ilişkileri parçalamış, ortaya çıkan yeni ilişkilere göre bir örgütlenme olmadığından gurbete çıkan işçiyi "teşkilat bakımından derisi yüzülmüş bir kızıl et gibi her mikrobun, her virüsün, her illetin saldırısına açık" bir hale getirmiştir.

Şirketçiler Türkiye'de Finans-Kapital'in hâkimiyetini pekiştirmesiyle birlikte 1947 yıllarında ortaya çıkmıştır. Toplu halde bulunuş, aşırı sömürü onları sendikal teşkilatlanmaya zorlamış, grev ve lokavt kanununun çıkmadığı zamanlarda bir seri grevler olmuş, işverenlerden bir takım tavizler koparılmıştır.

Hirfanlı, Demirköpü, Sarıyar, Keban barajları, Mersin Rafinerisi, Ereğli Demir-Çelik, Çiğli, Pirinçlik ve İncirli Havaalanı inşaatlarında bir seri kendiliğinden gelme teşkilatlanmalar ve hareketlenmeler olmuştur. Sendikalar kanunu ile birlikte CIA Ajanı gangster sendikacılar piyasaya sürülmüş, şirketçilerin yıllardan beri gelen örgütlenme tecrübesi kontrol altına alınmıştır.

Bir ara gerçek bir sendika Boru-Hattı, Kadıncık Barajı Küçük Çekmece Santral inşaatlarında işçileri teşkilatlanmayı başarmış, büyük grevler işçi direnişleri olmuş, fakat devrimci paravanası ardında gizlenmiş kariyeristler, ajanlar sendikanın bütün mali imkânlarını yok etmeyi becermişlerdi. Bugün Aliağa'daki sendika ve onun etrafında teşkilatlanmış işçiler 1947'den beri gelen bu tecrübelerin ürünüdürler. Şirket işçileri bugün hal6 sarı sendika çemberini kıramamıştır. Fakat en yakın zamanda CIA ajanları sökülüp atılacaktır. Şimdi konuyu biraz daha derleyip toparlayabilmek için bir sıra olayları inceleyelim.

1965-66-67 yıllarında şirket işçileri büyük bir atılım yaparlar. CIA ajanlarının kontrolündeki "Yapı-İş" sendikasından ayrılıp, işverenlerin ve devletin çeşitli baskılarına rağmen "YİS" Yapı İşçileri Sendikası'nda teşkilatlanırlar. Küçükçekmece'de Boru Hattı'ndaki işçiler günlerce süren grevlerle sözleşmeler imzalamayı başarırlar. Yıl 1966-67'dir. Sözleşmelerin özelliğine dikkat etmek gerekir. Vasıfsız işçinin saat ücreti 350 kuruş. Kaynakçının saat ücreti 11.00 kuruştur. Bunun yanı sıra, diğer işkollarında daha yeni yeni ortaya atılan yolda geçen zaman ücreti de alınmıştır.

Bu şartlardaki sözleşmeler Finans Kapitalin ücret politikasını altüst etmiştir. İçinden ve dışından bu sendikaya karşı ajanları vasıtasıyla saldırıya geçerler. Çeşitli oyunlarla; YİS'in adını kullanıp başka sendikalara üye kayıt ederek, YİS'in toplu sözleşme yaptığı yerlerden gelen işçileri işe almayarak, YİS'in militanlığını yapan fakat sınıf bilincine ulaşmamış işçileri satın alarak yahut baskı yaparak, içinden bir darbe vurarak, YİS'i kadrosuz ve maddi imkânlardan yoksun bıraktılar.

Bu sendika niye bu kadar saldırılara hedef oldu? Birinci sebep: İşçilerin tuttuğu bir yönetici bilimsel sosyalizme inanmış; inşaat işçisi içinde suda balık olmayı" başarmış bir işçi lideridir. Bu sebebin sonucu olan ikinci sebep: 1969'da ilden edilen ve halen yürürlükte olan devletin asgari ücret politikası İzmir'de 18.50'dir. 1966 yılında saat ücretine 350 kuruş, 8 saatte 28.00 liradır. İşte devletin 1970 yılında işçilere verdiği, işte işçilerin 1966'da aldığı ücret arada 4 sene ve 950 kuruş fark var.

YİS'in ekarte edilmesine rağmen devlet şirket işçilerine diğer işkollarından daha değişik bir ücret politikası tanımak zorunda kalmıştır. Şirket işçileriyle ilk karşılaşan, işçi meselelerine ilgi duyan şahısların, şirket işçileri ücretlerinin diğerlerine nispetle yüksekliği karşısında şaşırması boşuna değildir. Sarı sendikalar da devletin kabul zorunda kaldığı bu ücret politikasının uygulayıcısı olmuşlardır. Bu arada Finans Kapital boş durmamış, işçiyi örgütlenmeden soğutmak için çeşitli oyunlara, provokasyonlara girmiştir. Örneğin Keban'da işçiler sarı sendika vasıtasıyla kışın greve itilmiş, sendika hâkim sınıflara açıklar vermiş, sonunda 1500 işçi atılmıştır. Bu tip oyunlar çeşitli işyerlerinde uygulanmış, çok güçlü bir polis örgütü kurulmuş, işçi terör altında yıldırılmaya çalışılmıştır.

Sarı sendikaların kontrolü altında geçen 3 yıl sonunda YİS İzmir Aliağa'da teşkilatlanmaya girmiştir. İşveren

Finans Kapital'dir. Hollanda, İngiliz, Amerikan ve yerli TPAO (devlet) sermayesinin ortaklığıdır.

Keban'da kıyıma uğrayan 1500 işçinin önemli bir kısmı Aliağa'ya iş aramaya gelmiştir. Teşkil6tlannıadan soğutulmuş bu işçileri tekrar teşkilatlanmak önemli bir zorluktur. Fakat bütün bunlara rağmen, zorlaşan hayat şartları, işçiyi YİS altında teşkilatlanmaya zorlamış, belki de Türkiye'de ilk kez bir işyerinde işçi daha iş başlamadan 1 ay önce bir sendikada teşkilatlanmayı başarmıştı.

Sarı sendikalar, işveren polis ellerindeki hudutsuz imkânlarla faaliyete girmekte gecikmedi. Aylardan beri kapı önünde bekleşen; açlık ve borç içindeki, gecelerini kahvelerde sandalye üzerinde yatarak geçiren işçiyi para ile üye kayıt etmeye çalıştı. İşverenden işçilerin isim listelerini alarak sahte üye kayıt fişleri düzenledi. YİS üyesi işçiler işe alınmadı. Fakat bütün bunlara rağmen işçinin çoğunluğunu sağlayamadılar. Fakat sonunda sahte üye fişleri ile yetkiyi aldılar. İmzalanan sözleşmede 4 sene önce alınan haklar bile yoktu, Vasıfsız işçinin saat ücreti 375 kuruştu (4 sene Önce 350 kuruş alınmıştı) ve sosyal haklar eskiye nispetle çok düşük, yolda geçen zaman yok idi.

YİS bunun üzerine gene aynı yerde, başka bir müteahhidin tank temel ve montajında teşkilatlanmaya girdi. Buradaki olaylara geçmeden önce, başka oyunlara göz atalım.

Mayıs ayında gazetelerde küçük bir haber yer alıyordu. AET (Uluslararası Finans-Kapital teşkilatı) Türkiye'ye yardım (!) vermek için "işçi ücretlerinin dondurulması ve devalüasyon yapılması" şartlarını ileri sürüyordu. İşçi ücretlerini dondurmak nasıl olacaktı?

1) Devalüasyonun hemen ardından gelecek pahalılık ve enflasyon yoluyla paranın satın alma değeri düşecek, işçi ücretleri değişmeyecek.

2) İşçiler sarı sendikalara hapsedilecek, böylece Finans-Kapitalin uygun gördüğü (SİBOP) ücret artışları olacaktır.

Uygulamaya girmekte gecikmediler. Daha haberin mürekkebi kurumadan yeni sendikalar ve toplu iş sözleşmesi kanunları Meclise verildi. Emperyalistlerden yardım alan vatan hainleri kanuna karşı çıkan işçi sınıfını kurşun yağmuru altında durdurabilirdi. Ok yaydan çıktı. İşçi liderleri işkencelere uğratılıyor, fabrikalarda polis teşkilatları kuruluyordu

İstanbul ve İzmit'te baskı işçi hareketlerini durdurmuş, işçilerin sesi duyulmaz olmuştu. İşte Aliağa'daki olaylar bu politik ortam içinde ortaya çıktı.

Finans Kapital iki açıdan 500 işçinin üzerine bütün ağırlığı ile çöktü: 1) İşçileri sarı sendikalara mahpus edecek kanuna uygulamada geçerlik sağlamak. 2) 1966'dan beri uygulanmak zorunda kalınan ücret politikasını devam ettirmek.

İşçi direnişleri bu ortam içinde ortaya çıktı. İşçilerin teşkilatlandığı YİS'e karşı tecrübesiz işveren, tecrübeli polisin "YİS'in girmesini ne olursa olsun engelleyeceksiniz: aksi takdirde şirketler allak bullak olur" yollu akıl vermeleriyle, sarı bir sendika ile gizli bir sözleşme imzaladı. Sözleşme o kadar sarı idi ki saat ücretlerine 25 kuruş zam ve 100 kuruş yemek parasından başka bir şey ihtiva etmiyordu. Kaldı ki bu sözleşme uygulanmıyordu. Zaten sözleşme YİS'in önüne hukuki engeller çıkarmak amacıyla yapılmıştı.. .Çalışma Bakanlığı polis ve bütünüyle devlet cihazı işçilere karşı elinden geleni ardına koymuyordu. Mahkeme uzatılıyor, işçilerde yılgınlık ve parçalanma yaratılmak isteniyordu. Sonunda bıçak kemiğe dayandı. İşçiler direnişe geçti. Hedef:

Kendi sendikalarını kabul ettirmek idi. Jandarma ve polisin baskısı karşısında tekrar işbaşı yapmak zorunda kaldılar. Fakat Çalışma Bakanlığı vasıtasıyla bir taviz verildi. Sözleşme müzakerelerine yer ve gün gösterildi. İşveren gelmeyince, greve gidildi. Grevi engellemeleri lazımdı, engellemek yetmez, işçilerin sendikasına bir

gözdağı verilmeliydi. Grev başladıktan 25 dakika sonra eski bir MİT ajanı olduğu söylenen şoför, Finans Kapitalin doldurduğu silahla Türkiye'nin belki de teli sosyalist sendikasının başkanı Necmettin Giritlioğlu'nu tek mermi ile profesyonel bir soğukkanlılıkla öldürdü İki gün sonra da mahkeme grevi durdurdu. İşçiler tekrar işbaşı yaptı, fakat üretim durdurularak ya da yavaşlatılarak yeni direnişler yapılmaya devam edildi. İşçinin bu kararlı tutumu karşısında hâkim sınıflar geri çekilmek zorunda kaldı. YİS işyerinde işçilerin teşkilatı olarak kabul edildi.

Sözleşme müzakerelerinde şu durum açık açık ortaya çıkıyordu: Rafineri inşaatının ana kısmını yapan Badger Turkey şirketinde çalışan işçinin saat ücreti yukarıda da belirtildiği gibi 375 kuruştu. İşverenlerin en çok korktuğu şey işçi hareketinin buraya sıçramasıydı. Hazırlanan plan gereğince işveren 375 kuruşluk bir teklifle çıkıyordu. Bu onun 25 kuruşluk bir "taviz" vererek 400 kuruşu kabul edeceği manasını taşıyordu. Bu işverenin değil Finans Kapitalin tavizi idi.. Çünkü devalüasyondan sonra ortaya çıkan zamlar ve hayat pahalılığının yaratacağı memnuniyetsizliğe karşı 25 kuruşluk bir sıpop bulduğu düşüncesindeydi.Türk-İş'in yaptığı gürültülü sözleşmelerle bu politika uygulanmaya başlanmıştı bile. Diğer 3000 işçiye hareketin sıçramasını önlemek için 25 kuruş verilecekti. Esas hedef YİS'te teşkilatlanmış işçilere 400 kuruşu kabul ettirmek bunun için de işçinin elindeki en büyük kozu, İŞİNİ elinden almaktı. Bunun için yeni provokasyonlar tezgâhlandı. İşyerine yeni taşeron ve işçiler alındı, eski taşeron vasıtasıyla işçiler işten atılacakları yönünde tahrik edilmeye başlandı. Sözleşme müzakereleri uzatıldı, satın alınan, birkaç kişi vasıtasıyla, işçinin sabırsızlığı ve sistemli olarak işlenen işten atılma tehdidi ile tekrar direnişe itildi. İşveren kanunsuz bir lokavt yaptı. Sıkıyönetimle birlikte işverenler toplu işçi çıkarmalarına başvurmuşlardı. 480 işçi işe girmeyi başaramadığı takdirde 1) Sendika tasfiye

edilecek, 2) Kanunsuz lokavtlar uygulamada geçerlik kazanacak, 3) Olması muhtemel işçi direnişlerine karşı bir tehdit olarak kullanılacaktı.

İkinci hedef: Eğer işçiler sabırla direnir, işveren sendika ile sözleşme yapmaya mecbur kalırsa; kapı dibinde bekleyen işçi elbette eskisi gibi gerçek istekleriyle çıkamayacak, ilk hedef işbaşı yapmak olacağından; isteklerin bir kısmından vazgeçecekti. Senelerin ve son birkaç ayın yoğun tecrübesinden gelen işçi kapı önünden ayrılmadı. İşveren içeri başka işçi sokamayınca yavaş yavaş geri çekilmek zorunda kaldı.. Fakat bu ricatlarını işçiye belli etmeden yapmaları gerekiyordu. Aksi takdirde işçinin maneviyatı yükselirdi. Sonunda işçilerin bir ay açlığa rağmen sabrı üstün geldi. İşbaşı yapıldı ama 400 kuruş kabul edildi. Bunun yanı sıra yolda geçen zaman alındı. İşte 25 kuruşun hikâyesi. Eğer YİS sosyalistlerin yönetiminde bir sendika olmasa idi polis-işveren bu 25 kuruşu çok daha rahat verirlerdi. Ekonomik mücadele bile bir yerde siyasi nitelikler taşıdığı için böyle zor olmuştur.

İnşaat işçileri bu gedikten faydalanıp, CIA ajanı gangster sendikacıların eline tutsak olmaktan kurtulabilecek mi? Bir gün elbet kurtulacak. Fakat Finans Kapital yeni oyunlar peşinde. Her fabrikada işçilere karşı yeni polis örgütleri kuruluyor. İşçiler güçlü birliklerden mahrum edilmek için, hızla küçük mahalli sendikaların örgütlenmesine gidiliyor. İşverenler her sene kârlarının bir kısmını fabrikalarda kurulmakta olan özel polis örgütüne bağışlamaya karar veriyor.

Bunun yanı sıra sendikacı kulislerinde bizzat polis tarafından da yayılmasına yardım edilen “Türk-İş’i kimse kurtaramaz” fısıldaşmaları ortalığı allak bullak ediyor. Türk-İş gibi açık açık sağ olmayan sol gösterip, sağ vuracak “orta sol” veya “sosyal demokrat” bir federasyon fikri işleniyor, bu yönde kapılar açılıyor. Bütün sosyalistler bu yöndeki

gelişmeleri (!) yakından incelemeli, işçi sınıfına anlatmalıdır.

Aliağa olayları çok daha iyi göstermiştir ki, sendikalar istediği kadar bilimsel sosyalizme inanan kişilerin yönetiminde bulunsun; işçi sınıfının siyasi partisi olmadan yapılan savaşlar (grevler, direnişler vs.) çetecilikten öteye geçemez. Halkımızı teşkilatlanmada kaplumbağa hızından ileriye gidemez. Fakat burada sendikaların (İŞÇİNİN HAYAT VE HAK SAVAŞI OKULUNUN) küçümsendiği zannedilmesin. Hele hele genç devrimci arkadaşlar "ekonomik mücadeleyi" biraz küçümseme havasındadırlar. 15-16 Haziran olaylarını bu "basit ekonomik" mücadeleler okulunda yetişen işçi sınıfımız yapmıştır.

Şunu unutmamalıyız ki; Finans Kapitalin gizli kuruluşları, bilimsel sosyalizmin (işçi sınıfı düşünce ve davranışı) her ileri hamlesini kesmek, bilimsel sosyalizmden her türlü sapmayı örgütlemekte çok ustadır. Kaldı ki bunu yapmak için işçi olmayan sınıflarla doludur toplumumuz.

Belge 18

Necmettin Giritlioğlu'nun öldürülmesi üzerine DİSK Genel Sekreter Yardımcısı İbrahim Çetkin'in yaptığı açıklama:

Tarama3 scan0034teki siyah tablo

24.Ağustos 1970

DİSK Genel Sekreter Yardımcısı İbrahim Çetkin, İzmir'de öldürülen sendika başkanı hakkında basına aşağıdaki demeci vermiştir.

İŞÇİ SINIFI UYANIK OLMALIDIR

Türk işçi sınıfı gerçek haklarını elde etmek için giriştiği Anayasal grev ve direnişlerde şehit vermektedir. Son yıllarda Zonguldak'ta, İstanbul'da ve dün de İzmir'de işçilerin kurşunlanmasına devam edilmektedir. Kanuni bir grevi yönetirken ve yüzlerce işçinin içinde Yapı İşçileri

Sendikası Başkanı Necmettin Giritlioğlu, işçi sınıfına atılan kurşunlara hedef olmuş ve öldürülmüştür.

A.P. iktidarı bir taraftan paranın değerini düşürerek emekçi halk kitlelerini en ağır yaşama şartları altına iterken, bir taraftan da işçi ücretlerine zam yapılmaması için çeşitli tertipler hazırlamaktadır. 274 Sayılı Sendikalar Kanununda yaptığı değişiklikle işçi sınıfını bölmeye çalışmıştır. Bazı sendikacıları bu amacına alet etmekle bunda başarı sağlayacağını zannetmiş, fakat umutlan boşa çıkmıştır. Çünkü işçi sınıfı bölünmez bir bütündür.

A.P. iktidarı Türkiye'yi her gün biraz daha ekonomik, siyasi ve idari bunalımlara sürüklemiş ve sürüklemeye devam etmektedir. Hiç şüphe edilmemelidir ki bu bunalımlar patlamalara sebebiyet verir ve bunun sorumluluğu da iktidara ait olur. Hiç bir memlekette beceriksizliğin bu derece kötü örneklerine rastlanamaz. Bu kör gidiş devam edemez ve bu gidişte başlar bakalım nerelere çarpacak.

A.P. iktidarının başı 2 gündür radyolarda, çıkışı olmayan yol olan Devalüasyon kararını, Türkiye'yi kurtaracakmış gibi göstermeye çalışmaktadır. Bu çıkmaz yolun geçmişte 2 defa denendiği fakat yoksul halkımıza hiç bir fayda getirmediği, aksine birkaç vurguncunun aşırı zengin edildiği tarihen sabittir. Memleket şartlarına göre bu defa da bunun emekçi halka asla yarar getirmeyeceği bilinen gerçektir.

Bu ekonomik yaşama şartları içinde ezilen işçilerin kanuni grev haklarını kullanırken, sendika başkanı Necmettin Giritlioğlu'na atılan kurşunlar, bütün Türk işçisine atılmıştır. Bunların hesabı bir gün mutlaka sorulur.

İşçi sınıfımız, mahvı için oynanan bu oyunları daha açık görmeye başlamıştır. Bu kavga onun yaşama kavgasıdır. Onun savaşında şehit olan kardeşimiz Necmettin Giritlioğlu hepimizin rehberi olacaktır.

Belge 19

İzmir'de "Devrimci Güçbirliği" içinde yer alan Örgütlerin Aliağa Rafinerisindeki işçilerin mücadelesini desteklerine ilişkin ortak açıklamaları:

10 Ekim 1970

BASIN BİLDİRİSİ

DEVRİMCİ GÜÇBİRLİĞİ OLARAK HALKIMIZA SESLENİYORUZ

Aliağa'da devrimci sendikacı Necmettin Giritlioğlu'nu öldürten Amerikancı katil patron, Yapı işçileri sendikasına bağlı 480 işçiyi işten atmıştır. İşveren işçilerin haklı ve devrimci mücadelesini kırmak için faşist tedbirlere başvurmaktadır. Bu olay bütün halkımızın üzerindeki baskıların ve zulümlerin açık bir örneğidir.

Biz, DEVRİMCİ GÜÇBİRLİĞİ olarak, halkımıza karşı girişilen her baskıya, tek bir yumruk gibi mücadele kararı almıştık.

Aliağa rafinerisindeki işçileri bütün gücümüzle sonuna kadar destekliyoruz.

YİS ve DEVRİMCİ GÜÇBİRLİĞİ olarak 11 Ekim Pazar günü Aliağa rafinerisindeki yiğit işçilerin haklı ve güçlü sesini duyurmak için bir miting düzenlenmiştir.

Bu mitinge bütün halkımız mutlaka katılmalıdır. Çünkü 480 içinin mücadelesi bütün halkımızın mücadelesidir.

Yürüyüş saat 14.00'de Basmane'den başlayacak, miting Heykel'de yapılacaktır.

Not: Aliağa'daki işten çıkarılan işçiler için bir yardım kampanyası açılmış ve Gültepeli bir işçi YİS hesabına Merkez Emlik ve Kredi Bankasına 11224 no'ya ilk yardımı yapmıştır,

YİS, TÖS, DİSK, DEV-GENÇ, SDDF, DEV-Kemalistler

İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği, Devrimci Kadınlar Derneği, E.Ü.M.B.F., E.Ü.Öğ.Birliği

E.Ü.F.F. Tal. Cem., E.Ü.Z.F.Tal. Cem., İz.Y.Öğ.Ok.Öğ.Der.

Belge 20

Türkiye İşçi Partisi Karşıyaka İlçe Yönetim Kurulunun Aliağa işçilerinin mücadelesine ilişkin açıklaması:

HALKIMIZA

Aliağa'da rafineri inşaatında çalışan 480 işçiyi patronlar işten attılar. İşçilerin hiç bir hakkı ödenmedi. Çoluk çocukları ile 480 aile açlığa mahkûm edildiler. Bir süre önce de işçilerin bağlı olduğu Yapı İşçileri Sendikası'nın (YİS) Genel Başkanı Necmettin Giritlioğlu patronların şoförü tarafından kurşunlanarak öldürüldü.

Aliağa rafineri inşaatında cinayetler birbirini kovalıyor. Görevliler susuyor, patronları koruyor.

Türkiye'nin her tarafında işçilere karşı baskılar artıyor.

İstanbul'da, 1516 Haziran'da, hakları gasp edilmek istendiği için direnen işçilerden üçü öldürüldü, yüzlercesi yaralandı, hapislere atıldı, binlercesi işsiz kaldı.

İzmir'de Maden-İş Sendikası üyeliğine geçen Belediye işçileri işlerinden çıkarıldılar.

B.M.C. fabrikası bir anda 300 işçinin işlerine son verdi.

Üniversite öğrencileri her gün kurşunlanıyor, devrimciler vuruluyor.

Hükümet paranın değerini düşürdü, halkın yoksulluğunu üç kat artırdı.

Her gün yeni yeni zamlar geliyor ve bütün ağırlığıyla emekçi halkın sırtına yükleniyor.

Uluslararası sermaye ve içimizdeki ortakları işbirlikçi iktidarın desteğinde halkımızı en korkunç şekilde, insafsızca sömürüyorlar.

Daha fazla perişan edilmemek için bu adaletsiz gidişe "Dur" demek zorundayız. Mücadele birlikte yürütülür. Birleşmeliyiz.

İşçiler-Köylüler-Gençlik ve tüm yurtseverler sımsıkı kenetlenerek bizi mahvetmek isteyen emperyalizmin ve

işbirlikçilerinin karşısına dikilmeliyiz.

Halkımızın milli demokratik iktidarı için güçlerimizi birleştirmeliyiz.

İşlerinden atılan Aliağa işçilerinin mücadelesine omuz verelim.

Türkiye İşçi Partisi

Karşıyaka İlçe Yönetim Kurulu

Belge 21

Mehmet Yavuz adlı sarı ve gangster bir sendikacının İsmet Demir ve YİS militanlarının 12 Mart döneminde İzmir Sıkıyönetim Komutanlığına ihbarı ve polise verdiği ifadesi:

ŞAHİT MEHMET YAVUZ:

Aslen Elazığ Harput nüfusuna kayıtlı İstanbul Vezirhan Caddesi Akdağ İşhanı 78 numara 3. kat'ta Türk Yapı İş Sendikası Genel Başkanı olarak çalışır. Ve aynı yerde kalır. Cebrail oğlu 1933 doğumlu MEHMET YAVUZ'un alman ifadesidir.

SORULDU:

Ben İsmet Demir'i 1964 yılından beri tanırım. Önceleri mensup olduğumuz Sendikanın ismi Yapı İşçileri Marmara Bölge Sendikası idi. 1965 yılında yapılan kongrede Türk Yapı İşçileri Sendikası ismini aldı. O zamandan beri bu sendikada görev yapmaktayım. 3 seneden beri de bu sendikanın genel başkanıyım. İlk zamanlar İsmet DEMİR, Suat ŞÜKRÜ KUNDAKÇI, Mevlüt BAYRAKTAR ve Avni TOK isimli arkadaşlarla beraber çalıyorduk. Sendikaya DR. Hikmet KIVILCIMLI, Yücel KIVILCIMLI ve öğretmenlikten atılma öğretmen Sadık olarak bildiğimiz şahıslar devamlı gelir giderlerdi. Dr. Hikmet KIVILCIMLI herhangi bir sendikada görev almamıştı. Yalnız devamlı olarak gelir giderdi. Arkadaşlarla temas eder, sendikaya sol kitaplar taşırdı. Yücel KİVILCIMLI Yalova'daki TINATOS Sendikası Başkanı idi. Ayni şekilde devamlı gelir giderdi. Bu

şahısların emrinde olan öğretmen SADIK da Sendikada Hikmet KIVILCIMLI ve diğer saydığım arkadaşlar tarafından kendisine verilen vazifeyi yapar, bildiri sol yayınlar ve haberleşme gibi eylemleri yürütürdü. Bu 1uruma yakinen vakıf olunca mecburen kendilerine gizlice cephe almaya başladım. Bizim sendikadan olan İsmet DEMİR, Suat ŞÜKRÜ, Mevlüt ve Avni'yi akıllarını başlarına almalarını ve sendika merkezinde ve işçiler arasında sol faaliyetlerine son vermelerini aksi halde sendikadan uzaklaştıracağımızı bildirdik. Fakat onlar bilhassa akşam 7.00'den sonra ve Pazar günleri bütün gün buluşarak kesif ve gizli faaliyet içinde çalışmakta idiler. Bu hususta ilgili makamlara gerekli haberleri ulaştırdım. Bir gün işledikleri suçlar hakkında bildiğimiz kadar ifade verdik. Fakat yine de bu adamların cezalandırılmalarını sağlayamadık. Neticede 27 Şubat 1966 tarihinde yaptığımız Olağan Genel Kurul toplantısında bu şahısları ihraç ettik. O zamandan YİS sendikası safında aynı vatan ve memleket menfaatleri aleyhine gizli çalışmalarına devam ettiler. Son yapılan birçok kanunsuz işçi eylemlerine İsmet Demir başta olmak üzere diğerlerinin katkısı büyüktür. İsmet DEMİR herkesçe tanınan solcu ve anarşist bir insandır. Güney Anadolu'daki Boru Hattında, Etibank Anbarlı Termik Santralı'nda, Aliağa Rafineri İnşaatında ve İstanbul'da zuhur eden 15.16 HAZİRAN kanlı olayında olduğu gibi sendikamızın temsil ettiği Boğaz Köprüsü inşaatında zuhur eden kanunsuz ve anarşist olayların düzenlenip uygulanmasında bilhassa büyük rol oynamıştır. Planlamış yürürlüğe koymuştur. Dayandığı güçler ise DEV-GENÇ, TÖS ve diğer devrimci örgütlerden mensuplardan güç alıyordu. Barınma yerleri de Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve El) idi. Kendisi öğrencilikle alakası olmadığı halde üniversitelerde yapılan boykot ve işgal hareketleri ve eğitim çalışmalarına dahi katılıyordu. Her zaman etrafında ve arkasında üniversiteli DEV-GENÇ militanları bulunuyordu. Bir gün İstanbul Boğaz Köprüsü ayak inşaat yerlerindeki polis kulübelerini

dinamitleyeceklerini tesadüfen öğrenmiştik. Bu durumu İstanbul Emniyetine bildirdim. Tertibat aldılar ve gece İsmet DEMİR ile yanında DEV-GENÇ militanların da 6 kişi özel olarak hazırlanmış dinamitler ve tahrip maddeleri ile pusuya düşürüldüler. İsmet DEMİR ve yanındaki genel sekreteri olarak bildiğim Tuncelili bir işçiyi dört arkadaşı kaçtılar. İki kişi suç aletiyle beraber yakalandılar. Bu hadiseye yakinen, şahit oldum. İsmet DEMİR'i tanıdığımdan beri ordu ve polis düşmanlığı yapar. Bir gün yanımızda sendikacı arkadaşlar olduğu halde tahmin ederim 1967 yılında idi. Ankara'da… yakın bir lokantada içki içiyorduk. Birden İsmet DEMİR ayağa kalktı. Gömleğinin düğmesini çözdü ve göğsünü açarak "Ben komünistim. Bu memleket.., tane köpek ile satılmış Amerikan uşağa polislerle idare ediliyor. Be.. tane köpekle orduyu idare ederim." şeklinde konuşunca biz kavga etmek için üzerine yürüdük, bütün lokanta ayaklandı. İsmet'i orada bulunan arkadaşları kaçırdı Bulunduğumuz yer Rüzgârlı Sokakta idi. O civarda herkes onu tanıyor ve kendisine hürmet ediyorlardı.

1966 yılında tahmin ediyorum olmuştu. Sendika merkezinde yani İstanbul'da bir toplantımız vardı. Gündüzden bir arkadaşa para vererek binamızın duvarına asılmak üzere Atatürk resmi, Türkiye haritası ve bir Türk Bayrağı aldatmıştım. Arkadaş oradaki yerlerine ve sembollerimizi usulüne uygun Olarak yerleştirmiş. Toplantı saatinde yöneticiler odaya dolmaya başladı. Bu sırada İsmet DEMİR ile Suat ŞÜKRÜ KUNDAKÇI kapıdan girdiler. Birden yanlarındaki Ahmet CANSIZOĞLU ismindeki arkadaşlarıyla beraber duvara hücum ederek haritaya Atatürk resmini ve bayrağı yerlerinden hızla indirip yere attılar. Suat ŞÜKRÜ: "Biz memleketi bunlarla mı idare edeceğiz. Kim astı bunları buraya" diye bağırdı. Bunun üzerine İsmet DEMİR: "Biz Ankara Hükümeti tanımıyoruz. Milliyetçilik milli varlık tanımıyoruz. İşçi sınıfı olarak birleşip parlamentoyu kendimizin temsil etmesi gerekir. Bir

gün gelecek bu memleketi işçiler yönetecek" demesi üzerine hepimiz bu şahısların üzerine yürüyerek epeyce hırpaladık. Suat ŞÜKRÜ kaçtı, diğerleri bize karşı koymadılar.

SORULDU:

250.000 lira tutarındaki geçmiş haklar parasının mahiyeti hakkında geniş malumatım yoktur. Bizim sendikamız 2 aydan beri rafineri inşaatında faaliyetteyiz. Bu süre içinde 180 üye kaydını yaptık. Bunlardan 7 kişi tehditle istifa ettirilmiş olduğundan 173 üyemiz halen mevcuttur, iş yerinde 203 işçi çalıştığına göre ekseriyet bizdedir. Tarihten altı-yedi gün evvel arkadaşlarımı ziyaret edip dertleriyle ilgilenmek ve kendilerine faaliyetlerimiz hakkında rafineriye gittik. Yanımda görevli arkadaşlarım olduğu halde giderek yemek saatinde işçilerle buluştuk. Yemekhanede toplandık. Ben ayağa kalkarak arkadaşlar diye konuşmaya başladığımda YİS'e mensup olan Yönetim Kurulundan Saadettin AYDIN ve diğerleri sandalyelerin üzerlerine çıkarak "Arkadaşlar sendika başkanınız İsmet Demir yarın hapisten çıkacak bunlar satılmış köpeklere hizmet eden satılmış sendikacılardır. Bunlara inanmayın. Yarın yaptığınıza pişman olursunuz. Bunun hesabını sizden sorana" diye bilhassa Saadettin AYDIN ve Mehmet CEYLAN bağırarak söylediler. Bunlardan Fehmi ÜZGEN "Ulan ben Allah'ına kadar delikanlıyım ölmek var dönmek yok siz örfi idareye orduya, polise güveniyorsunuz, siz bizim kuvvetli gücü nerden aldığımızı biliyor musunuz. Yarın arkadaşlarımız hep kurtulacaklar. Örfi idare kalkacak. O zaman hepinizin çocuğunuz çoluğunuzla beraber bir içinde cezanızı vereceğiz. Bunun hesabını sizden ödeteceğiz. Sıkı yönetim bana kelepçeyi vurur ama savcı da bırakır. Bu sendikacılara bu satılmış köpeklerin adamlarına kanmayın" diye bağırmaları üzerine işçiler hırsla bu şahısları linç etmek istediler. Orada bizim bulunmamızın bir manası vardı. Bir hadiseye sebep olmak istemedik. "İşçi arkadaşlar

siz onlara tahrik olmayın. Devletin kolu uzundur; Sizin hakkınızı ararız" diyerek hadiseyi önledik. Bundan dolayı ilgili makamlara müracaat etmek ve durumu bildirmek lüzumunu hissettik. Sıkıyönetim Komutanlığına bir dilekçeyle müracaatımızı yaptık. Hadise bundan ibarettir. Soruldu. Benim bildiğim ve gördüğüm bundan ibarettir dedi. Ve ifadesini okudu ve doğru olduğunu imzasıyla tasdik etti. 26.6.1971

NECDET TAŞKIN CEVDET DANAÇI MEHMET YAVUZ

Kom.Muavini Pol. Mem. tanık

Belge 22

Ahmet Turgut adlı sarı ve gangster bir sendikacının İzmir Sıkıyönetim Komutanlığına İsmet Demir ve YIS hakkında yaptığı ihbar ve yazılı ifadesi:

ŞAHİT AHMET TURGUT:

Aslen Kars ili Çıldır kazası doğruyol mahallesi halkından olup halen İstanbul Cağaloğlu Bezirgân cad. Akdağ iş hanı kat 3 No: 78 adresinde ikamet eder. Türk Yapı-İş Sendikası Genel Müfettişi olarak çalışır. Süleyman oğlu 1938 doğumlu Ahmet Turgut'un görülen lüzum üzerine şahit olarak alınan ifadesidir.

SORULDU:

YİS Genel Başkanı İsmet DEMİR'i çok eskiden beri tanırım. Bir zamanlar benim mensup olduğum Türk Yapı İşçileri Sendikasında yine sendikacı ve Malzeme Limited Şrk. Ataköy inşaatları işyerinde çalışıyordum. İsmet de sendika yöneticilerinden idi. Tutumu beğenilmediği için kendisine ihtarda bulunuldu. Fakat İsmet bilhassa sol faaliyetlerde kanunsuz eylemlere girişmek için işçiyi zorluyordu. Bu durumu sendika yöneticileri haberdar olduğundan kendisini sendikadan uzaklaştırdılar. Bizden ayrıldıktan sonra YİS Sendikasını kurdu. Muazzam bir

faaliyete başladı hemen her taşın altından çıkıyordu. Bir tarihte PIPELİNE boru hattı (Diyarbakır-İskenderun arası) inşaatta çalışan büyük miktardaki işçiyi kendi sendikasına çekerek bu işçileri türlü vaatlerle kanunsuz grev ve direnişleri hazırlayıp yönetici idi. Ve yönetti. Zabıta kuvvetlerine karşı çıktı. Etibank Anbarlı Termik Santralı inşaatı işyerinde yine aynı şekilde faaliyette bulunarak kanunsuz eylemlere girişti. Ve Hükümet kuvvetlerine karşı durdu. Aliağa'daki rafineri inşaatına işçiyi kanunsuz greve ve direnişe sürükleyerek 45 gün işçiyi işe sokturmadı. Hatta başkanları Necmettin GİRİTLİOĞLU'nun ölümüne de yine İsmet DEMİR sebep oldu. Son zamanlarda bizim güçlü olduğumuz Boğaziçi köprüsü inşaatında çalışan işçilerle temasa geçtiğini haber aldık. Burada faaliyetine devam ederek işçiyi kanunsuz eylemlere sürükleyerek düzene karşı koymaya zorladığını ve bu maksatla "işçi ordusu birleşin" başlıklı bildirileri kendisi düzenleyerek işçilere dağıttı. Neticede 7 gün süren kanunsuz greve yani direnişe sevk etti. Yanında çok miktarda Dev-Genç mensubu talebeler vardı. Tanıdıklarım:

Ahmet OFLU ile öldürülen Hüseyin CEVAHİR'de bu topluluğun içinde idi. YİS Genel Merkezi İstanbul Cağaloğlu Babıâli Cad. 29 numaradadır. Üst katta olan bu yer iki odadan meydana gelmiş olup odalarının birisi sendika çalışma için düzenlenmiştir. Diğer oda ise Dev-Genç mensuplarının barındığı toplanma yeri ve sol ve yasaklanmış yayınların depo edildiği bir yuva şeklinde kullanılıyordu. Normal olarak İsmet DEMİR de kendini ideolojik faaliyetlere adamış Dev-Genç'lilerle müştereken çalışan aynı ideolojiye inanmış bir militan hatta yönetici durumunda idi. Hiç yalnız gezmezdi. Yanında Dev-Genç'liler eksik olmazdı. Zaman zaman beraber faaliyetleri ile sendika merkezine gidip gelen maskeli veya bilinen komünist ve solcu şahıslar hakkında İstanbul Emniyet Müdürlüğüne bildirimlerde bulunarak polise yardımcı

oldum. 28 Şubat 191 günü İzmir'de ve İstanbul'da iki ayrı genel kongre yapıldı. Bu kongreler dolayısıyla YİS iki başlı bir sendika durumuna geldi. Aralarındaki anlaşmazlık sırf menfaat ve rafineri inşaatında işverenin vermeyi vaat ettiği 250.900 lira ile bu paranın dağıtım şekli yüzünden olmuştur. Bu paranın öğrendiğimize göre dağıtımını sendika Yönetim Kurulu yapmış. İşçiyi üç sınıfa ayırmışlar. 1. sınıfa girenlere ki bunlara kendileri ile beraber çalışan aynı ideolojiye hizmet eden adamlarıdır. 1000-1500 TL arasında. 2. Sınıfa kaydettikleri işçilere 500.1000 TL arasında. 3. Sınıfa kaydettikleri işçilere sadece 500 TL olarak kararlaştırıp dağıtım yapmışlar. Dağıtımda gerek hazırlanmasında gerek işçinin eline geçmesinde haksızlıklar olmuş, listede bildirilen para verilmemiş, yarısı ödenmiş bir kısmı da ki elliye yakın işçi de isimleri yazılı olduğu halde hiç para ödenmemiş. 50.000 lirası seçilen bir heyet tarafından ölen Necmettin'in annesine verilmek üzere ayrılmış, götüren heyet parayı takdim etmiş, kadın sorduğunda "Bu para oğlunuzun kan bedeli size getirdik" diye cevap vermişler. Bunun üzerine kadın "Benim kan bedeli falan istediğim yok, bu parayı kabul edemem" demiş ve parayı almamış. Bunun üzerine oğlunun Dev-Genç'li olduğunu aynı ideoloji için çarpışarak öldüğünü, müsaade ederse oğlunun intikamını almak için bu paranın Dev-Genç'e verilmesini razı olmasını istemişler. Kadında "Benim alınacak intikamım yok, ne yaparsanız yapın" diyerek gelenleri kovalamış. 250.900 liradan 20.000 lira sırf aynı gaye için çalışan İsmet DEMİR'in ağzını kapatmak ve onu kaybetmemek için sendika sigorta borçları altında İsmet DEMİR'e gönderilmiş. Bu paranın gönderilmesinden sonra Bingöl ERDUMLU i1e İsmet DEMİR grubu ayrılığı bırakarak tekrar birleştiler.

SORULDU:

Sıkıyönetim ilanı sıralarında YİS'in perde arkasındaki hakiki yüzü meydana çıkınca Aliağa rafinerisinde çalışan

işçilerden YİS'e kayıtlı olup da hakiki yüzünü görmeyen v onlarla beraber vatan hami durumuna düşen günahsız işçilerin durumunu düşünerek rafineri inşaatına giderek kendileriyle görüştük. 180 işçi derhal bize katılmak istedi. Bunların kayıtları için gerekli formaliteye uyarak Menemen'den Noter ve güvenlik kuvvetleri temin ederek bu işçileri YİS'ten istifa etmeleri için Türk Yapı-İş Sendikasına kayıtlarını sağladık. Bu arkadaşların katılmasıyla çoğunluk bize geçmiş oldu. Dolayısıyla işçiyi temsil etmek görevini yüklendiğimizden dertleriyle yakından ilgilenmeye başladık. Bu temaslarımız sırasında YİS Yönetim Kurulunda Yusuf TAŞLI, Fehmi YOZGEN, Mehmet CEYLAN, Sadettin AYDIN, Hüseyin KİREMİTÇİ ve Mehmet ÜNER birçok defalar önümü kestiler. Ve bana "yarın sıkıyönetim sona erecek arkadaşlarımız kurtulacaklar, bizim bağlı olduğumuz güçler ve Dev-Genç ile bizler mevcut oldukça size kolay kolay teslim olmayacağımız gibi yaptıklarınızın hesabını sizden soracağız, bir gecede çoluğunuzu çocuğunuzu ortadan kaldıracağız' diyerek hiç çekinmeden eskiden olduğu gibi aynı mealdeki tehditlerine devam ettiler. Biz onlara zavallı gözüyle bakıyorduk bundan dolayı aldırış etmedik. Fakat tehditler devam edince zaman zaman ilgili mercilere dilekçelerle müracaat ettik. Birgün bize kaydını yapan eski YIS sendikası mensuplarından 7 işçiyi çevirmişler. "Siz bizden ayrılıyorsunuz ama Bingöl ERDUMLU halen yakalanmadı, ne örfi idarenin ne de polisin ve nede jandarmanın onu ve mensup olduğu teşkilattaki arkadaşlarını yakalamaya gücü yetmeyecektir. Siz bize kayıt olmazsanız Bingöl ERDUMLU'ya bir telefon edersek toz eder, polis onu bulamıyor ama biz her zaman onunla temas ediyoruz sonra pişman olursunuz" demesi üzerine 7 işçi korkularından YİS yönetim kurulu üyeleri ile birlikte notere giderek Türk Yapı-İş'ten ayrılarak tekrar YİS'e kayıtlarını yaptırdılar. YİS yöneticileri sıkıyönetime rağmen hiç çekinmeden her yerde Dev-Genç'in müdafaasını

yaptıklarını işçileri tehditle sindirme politikası güttüklerini öğrenmekteyiz. İşçilerin müracaatından öğrendiğime göre Yusuf TAŞLI bir gün işyerinde “Ah şu sıkıyönetim ilan edilmeseydi bu gün idareyi ele geçirmiş olacaktık, polisin de, milli emniyetin de anasını avradını ek edecektik” küfürler ettiği, 250 bin liranın dağıtılması sırasında işçilerden Durmuş GÜLÜ verilen paraya itiraz ederek haksız dağıtım yapıldığını ve kendisine hakkı olmayan fazla para verildiğini söyleyerek itirazda bulunması üzerine Yönetim Kurulundan Fehmi YÜZGEN 60 kişinin gözü önünde bu işçiyi elindeki sapında orak-çekiç işareti bulunan bir bıçakla yaralamak için kovaladığını, Durmuş da kendisini suya atarak canını kurtardığını bu şahısların bu kadar pervasız ve hiç kimseden korkmadan kanunları hiç sayarak sorumsuzca hareketleri her zaman işçiler tarafından görülmüştür. Bu şahıslar kendi kendilerine tüzüğü filan olmayan bir yardım sandığı kurmuşlar işçilere bu sandığa para y5tırmalarını yatıracakları para nispetinde ihtiyaçlarını zamanında 300-500 TL vereceklerini vaat etmişler. Ve birçok işçiden para toplamışlardır. Bugüne kadar hiç kimseye para vermedikleri gibi alınan paranın akıbeti hakkında kimsenin malumatı yoktur. 17.6.1971 günü iş dönüşü işçilerin otobüsle evlerine giderlerken otobüs içinde Dev-Genç’ten bahsedilmeye başlanmış işçilerden Tarık DURUSEL “Bırakın Dev-Genç’i mevgenci hepsi öldü artık Sıkıyönetim var böyle mevzuları konuşmanız ve halen ısrar etmeniz yersizdir.” diyerek karşı çıkmış. Bunun üzerine Mehmet CEYLAN ona hitaben “Niye böyle konuşuyorsun Dev-Genç’liler seninde akrabaların arasında Dev-Genç’li vardır. Dev-Genç’lilerde akrabalarına vatan hami mi onlarda insan’ şeklinde konuşunca bu sefer Tarık “Dev-Genç’e ve ona yardım edenlere” tabirini kullanarak küfür etmiş. Otobüs içinde bir kısım kimse araya girerek işin büyümesini önlemişlerde Çiğli de otobüsten inen Mehmet CEYLAN “Dev-GENÇ’E yardım etmeyenin de ona küfür edenin de anasını avradını ben ek edeyim” diye

küfür etmiş. Bunun üzerine işçiler en yakın makama şikâyet etmek istemişler neticede durumu bize ilettiler. Bu şekilde gerekli müracaatımızı ve şikâyetimizi yaptık.

SORULDU:

YİS Yönetim Kurulu üyelerinden Yusuf TAŞLI, Sadettin AYDIN, Fehmi YOZGEN, Mehmet CEYLAN, Hüseyin Mimelit ve Mehmet GÜNER ile bunlara yakın olan bir grup zümrenin işyerlerinde ve gidiş dönüşlerde otobüs içinde devamlı olarak Dev-Genç'in propagandasını yaptıkları ve onları methettikleri yardım etmeyenlere ve Dev-Genç aleyhinde bulunanlara ağza alınmayacak küfürler söyledikleri bütün işçilerin yakinen bildikleri ve şahit oldukları şeylerdir. Benim bilgi ve görgüm bundan ibarettir. İlave edecek bir bilgim yoktur dedi. Okunan ifadesinin doğruluğunu imza ederek tasdik etti. 26.6,1971

Necdet TAŞKIN Cevdet DANACI Ahmet TURGUT

Kom. mv. Pls. Memuru Şehit

Belge 23

Polis ajanı, gangster sendikacıların ihbar ve ifadeleri üzerine 12 Mart döneminde YİS'in kapatılmasını ve yöneticilerinin mahkûm olmasını öngören İzmir Sıkıyönetim Mahkemesinin kararı:

T.C

İZMİR SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI NEZDİNDE KURULAN

ASKERİ MAHKEME

N. ESAS: 1972/1

N. Karar: 1972/13

7.4.1972

GEREKÇELİ HÜKÜM

Türk millet adına yargılama yapıp hüküm vermeye yetkili ve görevli İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri

Mahkemesi:

BAŞKAN: Gv. Kd. Albay Recep MUTLU (1944)

ÜYE: Hâkim Yarbay Hulüsi ÖZBAKAN 953-b-12)

Hâkim Kd. Yüzbaşı Ayhan ULUŞOY (964-Yd-4)

AS. SAVCI: Hâkim Yarbay Ali Rıza HAFIZOĞLU (952.b2)

T. KÂTİBİ: Sivil Memur Aydın GÜNER - (DZ.3488)

SUÇ: T.C.K. 188, 312, 159 ve 296. Maddelerine muhalet

SUÇ TARİHİ: 12.3.1971. 27.4.1971 tarihleri arası.

SANIKLAR

1. İSMET DEMİR; Halil oğlu, 1341 Doğumlu, Eskişehir Mihallıççık nüfusuna kayıtlı, İstanbul Babıâli Cad. No. 29/3 Cağaloğlu YİS Sendikası, İstanbul Bakırköy Refik Saydam Apt. A Kapısı No. 6’da oturur.

2. YUSUF TAŞLI; Ömer oğlu, 1945 Doğumlu, Tarsus Köseler köyü nüfusuna kayıtlı, Aliağa Rafinerisi Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasında çalışır, İzmir Menemen Derepalas Otelinde ikamet eder.

3. SAADETTİN AYDIN; Hüseyin oğlu, 1947 Doğumlu, İzmit Büyükderbent Şirinsulhiye nüfusuna kayıtlı, İzmir Menemen Derepalas’ta oturur. Aliağa Rafinerisi Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasında çalışır, YİS Sendikası Yönetim Kurulu üyesi.

4. FEMHİ YÜZGEN; Mehmet oğlu, 1952 Doğumlu, Aliağa Rafinerisi Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasında çalışır, İzmir Menemen Derepalas otelinde ikamet eder.

5- MEHMET CEYLAN; Abdurrahman oğlu, 1944 Doğumlu, Midyat nüfusuna kayıtlı, Aliağa Rafinerisi Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasında çalışır, İzmir Çiğli Tuzla Mah. 36 Sokak No. 49’da ikamet eder.

6. HÜSEYİN KİREMİT; İbiş oğlu, 1928 Doğumlu, Lüleburgaz nüfusuna kayıtlı, Aliağa Rafinerisi Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasında çalışır, İzmir Menemen Eski Bergama caddesi No. 15’de ikamet eder.

Yukarıda açık kimlikleri ve kendilerine isnad edilen suçun hukuki mahiyeti yazılı sanıklar hakkında yapılan aleni ve vicahi duruşmada irad ve ikame olunan delillere ve bu delillerin tahlil ve münakaşası sonucu aşağıdaki hükme varılmıştır.

GEREĞİ DUŞUNULDÜ:

1- Sanıklardan İsmet DEMİR, Yusuf TAŞLI, Saadettin AYDIN, Fehmi YÜZGEN, Mehmet CEYLAN ve Hüseyin KİREMİT'in (YİS) Yapı İşçileri Sendikasının 7. Olağanüstü Kongresinde seçilmiş yeni yönetim kurulu üyeleri olarak YİS'ten ayrılıp Türkiye Yapı İşçileri Sendikasına geçmek isteyen işçiler üzerinde baskı tesis ederek bazı işçileri (Sıkıyönetimin kalkmasından sonra yaptıklarınızın hesabını sizden, soracağız, bir gecede çoluğunuzu çocuğunuzu toptan ortadan kaldıracağız) şeklinde tehdit ettikleri dosyanın 160. dizisindeki İstanbul 3 No.lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince yeminli ifadeleri alınan Ahmet Turgut ile Mehmet Yavuz'un beyanlarından, keza Fevzi Coşkundeniz'in Dosya 144 dizideki (Bunun hesabı sizden sorulacaktır) mealindeki dolaylı beyanından, şahit Mehmet Sencer'in ise (... bunlar Dev-Gençlidir, herkes bunlara riayet edecek, riayet etmeyenler) işten çıkarırız, herkes bunu bilsin...) şeklindeki yönetim kurulu üyelerini suçlayan tanıklığı ile sübuta ermiştir. Aliağa rafinerisinde işçiler arasında bu mevzuda en kesif faaliyet gösteren ve işçilerin sendika değiştirmemeleri hususunda onlarla yakın temas ve ilişki kuran şahısların yönetim kuruluna mensup bu şahıslar olmaları muvacehesinde şahit Mehmet Sencer'in tehdit yollu sözleri yönetim kuruluna mensup olanlar söylemiştir (D.178) şeklindeki beyanı da dava konusu suçun bu şahıslara isnat ve izafesi bakımından mahkemeye ışık tutucu ve kanaat verici bir delil olmuştur. Sait Oktay'ın dosyanın 167 dizisindeki tanıklığı da başkalarından naklen olmakla beraber sanıkları ilzam edici niteliktedir.

Sanıkların, devletin temel nizamını ortadan kaldırmayı hedef almış olan Dev-Gençli bazı anarşist ve militanların tahrik ve teşviki üzerine ve onlardan kuvvet ve cesaret alarak bu suçu işlemeleri takdir) şiddet sebebi addedilmiştir.

2. Sanıklardan İsmet Demir'in, Sıkıyönetim Komutanlığınca aranmakta olan Deniz Gezmiş'i Yapı İşçileri Sendikasının İstanbul'daki Genel Merkez binasında sakladığı, diğer sanıkların ise anarşik nitelikteki eylemlerinden dolayı yine Sıkıyönetim makamlarınca aranmakta olan Bingöl Erdumlu'yu gizledikleri iddiası kavli mücerrette kalmış, bu hususta dosyada sanıklar aleyhine en ufak bir delil ikamesi mümkün olmadığı gibi Yapı İşçileri Sendikası Genel Merkezinin bulunduğu İstanbul Babıâli Cad. 29 numaradaki Han'ın kapıcılığını yapan aynı zamanda sabahın saat 5'inden akşam 20yç kadar aynı hanın önünde gazete satan Abdullah Akçam ile Şerif Çetinkaya da gazetelerdeki resimlerinden tanıdıkları Deniz Gezmiş'i bu handa hiç görmediklerini, girip çıkmış olsa idi görmeleri lazım geldiğini ifadelerinde belirtmişlerdir.

3- Sanık Yusuf Taşlı'nın, Sıkıyönetim ilanından sonra bir gün Bilal Akdağ'a (Örfi idare ilan edilmese idi polisin anasını sikmiştik) dediği Mehmet Yazdıçtutan tarafından Bilal Akdağ'a nakledilmiş, huzuru mahkemeye celbedilen Bilal Akdağ başta bu beyanının inkar yoluna sapmışsa da, bilahare mahkemenin hakikati ifade etmesi yolundaki ikaz ve ihtarı üzerine bu kerre tevil yoluna saparak (….eğer askerler yetişmese idi, polislerin anası avradı sikilmişti) şeklinde şahadetini değiştirme yönüne gitmiştir. Dev-Genç militanlarından olan Bingöl Erdumlu, Hüseyin Cevahir, Ahmet Oflu v.b. gibi şahısların sendikaya nüfuz ederek YİS'i kendi nüfus ve yönetimleri altına almalarından sonra bu şahıslarla en fazla temas kuran ve onların fikir ve eylemlerini benimseyip sendika dâhilinde ayni paralelde çalışan ve en kesif faaliyetlerde bulunan şahsın sanıklardan

Yusuf Taşlı olması muvacehesinde, bu failin Devletin Emniyet kuvvetlerinden birisini teşkil eden polise hararet suçunu işlediğine vicdanen kani ve kail olunmuştur.

4- İddianamede sanıklardan Yusuf Taşlı, Saadettin Aydın, Mehmet Ceylan, Fehmi Yüzgen ve Hüseyin Kiremit'e atıl ve isnad olunan kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkça övmek iddiası, bu hususta hiç bir delilin ademi mevcudiyeti sebebiyle kavli mücerrette kalmış, gerçekleşmemiştir.

5- İddianamenin 6 no.lu faslında genişçe açıklandığı üzere dosyanın 97 dizisinde bulunan Tüzüğündeki amacının tamamıyla dışına çıkıp Dev-Genç paralelinde bir örgüt niteliğine bürünen, bu haliyle mezkür teşekkülün gayesinin tahakkuku uğrunda çaba sarf eden YİS'in gerek gizli olan maksadının, gerekse sabit olan bu faaliyetlerinin 334 sayılı T.C. Anayasasının 1. maddesindeki Cumhuriyetçiliği, 2. maddesindeki insan haklarına, milli, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine aykırı düştüğü, sendikanın bu durumlarıyla Anayasa hudutları dışına çıktığı sabit olmakla 1402 sayılı Sıkıyönetim K.nun 15/L maddesi ile 274 ayılı sendikalar K.nun 30/4'ncü maddeleri gereğince kapatılması ve malları hakkında 30/6 maddesi delaletiyle ayni kanunun 18. maddesinin tatbiki zarureti hâsıl olmuştur.

HÜKÜM FIKRASI: Yukarıda açıklanan gerekçe ve hâsıl olan kanaat muvacehesinde;

1- Sanıklardan İsmet Demir, Yusuf Taşlı, Saadettin Aydın, Fehmi Yüzgen, Mehmet Ceylan ve Hüseyin Kiremit'in, sabit olan tehdit suçundan dolayı eylemlerine uyan T.C.K.'nin 188/1. Md.si gereğince ve yukarıda arz edilen şiddet esbabı da dikkat nazara alınarak takdiren ve tişdiden ÜÇER AY MÜDDETLE HAPİS ve YÜZELLİ'ŞER LİRA AĞIR PARA CEZASI ILE HÜKÜMLÜLÜKLERİNE,

2. Sanık Yusuf Taşlı'nın sabit olan, Devletin Emniyet kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif suçundan dolayı kareketine uyan T.C.K.'nin 159. Md.'si uyarınca takdiren

BİR YIL MÜDDETLE AĞIR HAPİS CEZASI İLE HÜKÜMLÜLÜĞÜNE, aynı K.nun 173. Md.si uyarınca sanığın ayriyeten DÖRT AY MÜDDETLE Bolu ilinde emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulmasına, işbu cezasıyla sanığa 1. fıkra gereğince hükmedilmiş bulunan diğer cezaların ayrı nev'iden olmaları hesabiyle ayrı ayrı çektirilmelerine, tutuklu kaldıkları günler ile varsa nezaret sürelerinin mahkumiyet müddetlerinden indirilmesine,

3. Sanıkların cümlesi hakkında iddianamede ileri sürülen T.C.K.'nin 296. Md.sine cürüm işleyenleri saklamak isnadından dolayı BERAETLERİNE,

4- Keza, sanıklardan Yusuf Taştı, Saadettin Aydın, Mehmet Ceylan, Fehmi Yüzgen ve Hüseyin Kiremit'e müsnet, kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkça övmek iddiası da sübut bulmadığından bu suçtan da BERAETLERİNE,

5- 1402 sayılı Sıkıyönetim K.un 15/1. maddesi ve 274 sayılı Sendikalar K.nun 30/4,6. Md.leri gereğince merkezi İzmir-Menemen Şehit Kemal Caddesi No.2 adreste olan Yapı İşçileri Sendikasının (YİS) KAPATILMASINA, malları hakkında ayni K.nun 18.Md.si gereğince işlem yapılmasına, Temyiz yolu açık olmak üzere sanıkların yokluklarında, sanık müdafiinin yüzüne karşı oybirliği ile karar verilip Askeri Savcı ve zabıt katibi huzurunda, sanıklar vekilinin Av. İlhan Sipahi'nin yüzüne karşı açıkça okunmak ve kanun yolları açıklanmak suretiyle tefhis kılındı. 7.4.1972

BAŞKAN ÜYE ÜYE

Recep MUTLU Hulüsi ÖZDAKAN Ayhan ULUSOY

Gv. Kd. Albay Hâkim Yarbay Hâkim Kd. Yüzbaşı

(1944) (953-b-12) (964-Yd-4)

Belge 24

İzmir Sıkıyönetim Mahkemesinin YİS ile ilgili 7.4.1972 günlü kararını bozan Askeri Yargıtay kararı:

T.C

ASKERİ YARGITAY

Esas No:1972/286

Karar No: 1972/23

İLAN

Türk Milleti adına adalet dağıtan Askeri Yargıtay Nöb. 4. Dairesi; Askeri Yargıtay'ın kuruluşuna dair 127 sayılı Kanunun 9'ncu maddesi gereğince:

Başkan: Hâkim Alb. N. SAÇLIOGLU

Üye: Hâkim Alb. A. AYRAL

Üye: Hâkim Alb. N. ALKAN

Üye: Hâkim Alb. F. MARŞAN

Üye: Hâkim Alb. N. TURANAY

lerden müteşekkil olarak Ankara'da Askeri Yargıtay Mahkeme salonunda toplandı.

Raportör Hâkim Alb. A. AYRAL dinlendi.

Tehdit, Emniyet muhafaza kuvvetlerini tahkir suçundan sanık İsmet DEMİR, Yusuf TAŞLI ve dört arkadaşı haklarında İzmir Sıkıyönetim K.lığı As. Mahkemesince Mahkûmiyete mütedair verilen 74.197g tarihli hüküm sanıkların vekili tarafından temyiz edilmiş olmakla dava dosyası Başsavcılığın 28.7.1972 tarih ve 972/1064 sayılı tebliğ namesiyle nöbetçi 4. Daireye gelmiştir.

KARAR: Sanıklar vekilinin temyiz isteminin süresinde olduğu anlaşılmakla; yapılan incelemede:

Aliağa Rafinerisi Kozanoğlu-Çavuşoğlu işyeri işçileri arasında kurulan yapı işçileri sendikası (YİS) genel başkanı olan sanık İsmet DEMİR ile yönetim kurulu üyeleri diğer sanıklar Yusuf TAŞLI, Saadettin AYDIN, Fehmi YÜZGEN, Mehmet CEYLAN ve Hüseyin KİREMİT yapı işçileri sendikasından ayrılıp Türkiye Yapı İşçileri Sendikasına (TYİS) giren bazı işçileri, sıkıyönetim kalktıktan sonra

yaptıklarınızın hesabını sizden soracağız bir gecede çoluğunuzu çocuğunuzu toptan ortadan kaldıracağız) şeklindeki sözlerle tehdit ettikleri ve sanıklardan Yusuf TAŞLI'nın ayrıca BİLAL AKDAG isimli işçiye (Sıkıyönetim ilan edilmeseydi polisin anasını avradını S.K.etmiştik) demek suretiyle devletin Emniyet Kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif ettiği mahkemece kabul edilerek sanıkların cümlesi hakkında T.C.K.'nin 188/1. maddesi ve sanık Yusuf TAŞLI hakkında ayrıca ayni kanunun 159'ncu maddesinin uygulanmasıyla mahkûmiyetlerine karar verilmiş olan davada;

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

1- Sanıkların işledikleri iddia olunan dava konusu fiillerinin Sıkıyönetimin ilanı tarihinden sonra ve Sıkıyönetim bölgesi içerisinde ika edildiğine taalluk eylediği dosya münderecatından sarahaten anlaşılması ve müsnet suçların 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 15'nci maddesinde yazılı sıkıyönetim mahkemelerince rüiyeti gerekli suçlardan bulunması karşısında; sanıklar vekilinin Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin bu davada görevsiz olduğuna değinen temyiz itirazı varid ve kabule değer görülmediği gibi, icra olunan duruşmada esasa müessir usül yönünden kanuna aykırı bir cihet de bulunmadığından keza yargılama usulüne değinen temyiz itirazı dahi kabule değer görülmemekle işbu itirazların 353 sayılı kanunun 217/2. maddesine müsteniden

REDDİNE;

2. T.C.K.'nin 188/1. maddesinde; bir kimse bir şeyi işlemek veya işlenmesine müsaade etmek yahut o şeyi işlememeye mecbur etmek için diğer bir şahsa cebir ve şiddet gösterir veya onu tehdit ederse, denmektedir. Burada suçun maddi unsuru bir kimseye bir şey yapması veya yapmaması veya bir şeyin yapılmasına müsaade etmesi için cebir ve şiddet gösterilmesi veya tehdit edilmesidir. Suçun işlenmesi için kullanılan baskı

vasıtalarından olan tahdit, manevi cebir ve mağdurun karar veya hareket serbestisini tehlikeye düşüren bir vasıta olup bir kimseye zarar verileceğinin bildirilmesinden başka, mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratması lazım gelir. Yani cebir'e elverişli olan tehdit, ancak ciddi nitelikte olan tehdittir. Ayrıca bu tehdit fiilinin mutlaka belli kişilere karşı işlenmiş olması gereklidir.

Mahkemece, sanıkların cümlesi aynı sözlerden ibaret olmak üzere ve Türkiye Yapı İşçileri Sendikasına geçmek isteyen bazı işçiler üzerinde baskı tesis ederek (Sıkıyönetimin kalkmasından sonra... yaptıklarınızın hesabını sizden soracağız. Bir gecele çoluğunuzun çocuğunuzu toptan ortadan kaldıracağız.) şeklinde tehdit ettikleri kabul edilmiştir. Evvela tebliğ namede belirtildiği gibi yazılı olarak yapılmayan bu tehdidin sanıkların her birisi tarafından ezberlenip aynı şekilde tekrarlanması mümkün olamayacağından ve esasen böyle bir iddia da mevcut bulunmadığından, zaman ve mekân göstermek suretiyle her birinin tehdidin mağdurunun kim olduğunun tespitinde zaruret vardır. (Bazı işçileri) tehdit ettikleri şeklindeki meçhul kişilere vaki tehdidin, mağduru belli olmaması itibariyle 188'nci madde kapsamında mütalâa mümkün görülemeyeceği gibi, sanıklardan bazılarının iddia edildiği üzere (İşten çıkartırım) veya (hesap soracağız çoluğunuzu çocuğunuzu ortadan kaldıracağız.) demiş olmaları da tehdidin tekevvününe medar olacak nitelikte değildir. Zira bir taraftan sanıklar işveren durumunda olmadıklarından iktidarları dışında bir hususa şüphelidir. Diğer taraftan hadisenin bünyesi itibariyle gerçekçi nitelikte olmadığından bu sözlerin, inandırıcı ve tehdidin ciddiyetine elverişli karakterde. bulunduğu iddiası varid görülemez.

Kaldı ki bu sözlerin hangi sanık tarafından kimlere karşı söylendiği tespit edilmemiş, şahit olanlar dinlenerek karşı sendika yöneticileri olan Ahmet. Turgut, Mehmet Yavuz ve

Fevzi Coşkundeniz dışındaki diğer bütün şahitler iddia edildiği şekilde bir tehditten haberdar olmadıklarını beyan etmişlerdir. Bu’ iki grup şahadet üzerinde durulup değerlendirilmiş, bir kısmına itibar ve diğerlerine itibar edilmeyip sebepleri gösterilmemiş, büyük çoğunluğu teşkil eden bu şahitlerin şahadetinden bahis konusu dahi edilmemiştir, Oysa adı geçen üç şahit tehdide maruz kalan işçiler olmayıp Türkiye Yapı İşçileri Sendikasının yöneticileri sıfatıyla davanın mağduru ve şikâyetçisidirler. Bu şahısların tarafsız bir şahadetle teyit edilmeyen ve kavli mücerretlerden kalan iddia ve beyanlarının suçun sübutuna medar olacak nitelikte delil addolunarak mahkûmiyete hüküm olunmasında kanuni isabet görülmemiştir.

3. Sanıklardan Yusuf TAŞLI’nın (Sıkıyönetim ilan edilmeseydi polisin de Milli Emniyetin de anasını avradını S.K.edecektik.) şeklindeki sözlerle Devletin Emniyet ve Muhafaza Kuvvetlerini alenen tahkir ve tezyif ettiği iddiası keza mahkemece sabit görülmüş ise de; evvela hadisede aleniyet unsurunun mevcut olup olmadığı hususu üzerinde durulmamış sarf olunduğu iddia olunan sözlerin nerede söylendiği açıklanmamıştır. Unsur teşkil eden aleniyetin tekevvünü için, suçun başkalarının duyabileceği yerde veya duyması melhuz umumi yerlerde işlenmesi gereklidir. Ayrıca davadaki şahitten Abdurrahman YAZDIÇUTAN poliste verdiği ifadesinde (D.37.38) Yusuf TAŞLI’nın işyerinde Bilal AKDAĞ adındaki arkadaşa Sıkıyönetim ilan edilmeseydi, de polislerin ve milli emniyetin.... koyacaktık dediğini duyduğunu beyan etmesine mukabil duruşmada (D.146) BİLAL AKDAĞ, Yusuf TAŞLI’nın odasına girip çıktıktan sonra değişik şekildeki bu sözleri sanıktan bizzat duymayıp Bilal AKDAĞ’ın kendisine naklettiğini ifade etmiştir. Sadece duruşmada dinlenen diğer şahit BİLAL AKDAĞ ise; evvela sabahleyin otobüsten indikten sonra işyerine giderken ve bilahare de şantiye önünde sanıkla

konuştuğunu ve hareket teşkil eden sözleri söylediğini beyan etmiştir.

Bütün bu çelişik ifadeler karşısında bahis konusu sözlerin nerede söylendiği, başkaları tarafından duyulup duyulmadığı ve bunun mümkün bulunup bulunmadığı, binnetice aleniyet unsurunun tekevvün edip etmediğinin tespiti mümkün olmamış iken ve bu hususun karar yerinde herhangi bir münakaşası yapılmadan, inandırıcı ve kat'i bir delil niteliğinde bulunmayan mücerret bu şahadete itibar ile mahkûmiyet hükmüne mesnet alınması keza kanununa aykırı ve sanıklar vekilinin sübut ve delillerin değerlendirilmesine değinen temyiz itirazları bu itibarla varit ve kabule değer görüldüğünden hükmün bu sebeplerle 353 sayılı kanunun 221'nci maddesine tevfikan ve tebliğ name uyarınca BOZULMASINA 22.8.1972 tarihinle oybirliği ile karar verildi.

Başkan Üye Üye

Hâkim Alb. Hâkim Alb. Hâkim Alb.

N.SAÇLIOĞLU N.ALKAN N.TURANAY

Üye Üye ASLININ AYNIDIR.

Hâkim Alb. Hâkim Albay 12/9/1972

A.AYRAL F.MARŞAN

Belge 25

İskenderun Demir Çelik inşaatındaki çalışma koşullarının ve YAPIM-İŞ'le DEMÇE sendikalarının kuruluş gerekçelerinin ve mücadele hedeflerinin açıklandığı ve İsdemir örgütlenmesinde dağıtılan ilk bildiri:

İŞÇİ ARKADAŞ,

Bugün Demir-Çelik Tesisleri ana kadrosunda ve özel firmalarda çalışan işçiler, işçiliklerini tamamen işverenlerin isteği ve menfaati doğrultusunda yapmaktadırlar. Daha doğrusu bu tür işçiliğe zorlanmıştırlar. Mesela, müteahhit firmalar, işçilerin günde 9-10 saat çalışmalarını şart koşmakta ve buna mesai ücreti eklemeksizin uygulamaktadırlar. İşçilerin pazar, bayram ve diğer tatil yevmiyelerini ödememektedirler. Diledikleri zaman hiç bir sebep göstermeden ve tazminat ödemeden işçileri işten çıkartmaktadırlar. Böylece de, var olan işçi yasalarını sorumsuzca çiğnemektedirler.

İşverenler, istihkaklarını işletmeden her aybaşı aldıkları halde, işçinin maaşını haftalarca, hatta aylarca geciktirerek ödemektedirler. Oysa iş yasası bütün bunları işçi lehine çözümlemiş ve kanunlaştırmıştır.

Daha acısı hastalanan, yaralanan ve hatta ölen işçi arkadaşlarımız, iş kanunlarından yararlanamamaktadırlar. Ölenler sanki ölümlerini kendileri istemişler gibi muamele görmekte; güvenlikten, tazminattan yoksun bırakılmaktadırlar. İşçinin ölümünü etraftan duyan bile yok. Ölenlerin ailelerine ise, gözyaşı dökmekten ve haksızlığa bedduadan başka hiçbir şey kalmamaktadır.

İşverenlerse bu çağ dışı iş düzenini uygulamakta son derece cesur gözükmektedirler. Çünkü işverenler, iş kanunlarına ve işçilere karşı giriştikleri haksız davranışlara kılıf olmaktan başka hiç bir şeye yaramayan sendikalar kurdurmuşlar ve KILIFÇI SENDİKALARA işçiden habersiz, işçiyi temsil yetkisi aldırtmışlardır. Sonra yine işçiden habersiz GİZLİ TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ imzalatmış ve dosyalarına yerleştirmişlerdir. Yıllardan beri dosyalarda saklanan ve varlığından tek bir işçinin dahi haberi olmayan bu Toplu iş Sözleşmeleri, elbette ki işçinin kanuni hak yollarını tıkamak amacıyla yapılmıştır. İşte bugün Demir-Çelik Tesislerinde çalışan 17 bin yapı işçisini ezebilme cesareti bu çirkin oyunlara dayanmaktadır.

DEMİR-ÇELİK TESİSLERİ ona kadrosunda çalışan arkadaşlar ise, SARI SENDİKA oyununa getirilmişlerdir.

İşçi arkadaş, şunu iyi bilmelisin ki; bir sendika, bir iş kolunda çalışan işçilerin büyük çoğunluğuna sahip olsa bile, işveren eli ile kurdurulmuş ise, SARI SENDIKADIR. Tıpkı ÇELİK-İŞ SENDİKASI gibi.

İşçi arkadaş, Çelik-İş Sendikasının şubesini kongreler yoluyla ele geçirmek mümkün olsa bile. Genel Merkezini ele geçirmek mümkün değildir. Kaldı ki, Çelik-İş'in şimdiye kadar geliştirdiği politikaya karşı çıkmak isteyen dürüst işçileri Genel Merkez, şube kongrelerini feshetmek suretiyle saf dışı bırakmıştır. Bu böyle bilinmelidir. İşçi arkadaşların bu hususta gösterecekleri gayret, zaman kaybından ve enerji sarfından başka hiç, bir netice vermeyecektir. Uzun senelerdir yapılan tecrübeler, sonuç olarak bunu göstermiştir.

Aksi varit olsa idi, ,şimdiye kadar bu sendika, işçi haklarına sahip çıkar ve işçilerin mağduriyetine meydan verdirmezdi.

Demir-Çelik Tesisleri içerisinde temin edilen sıcak bir oda, döner koltuk, Başkanlık unvanı ve hizmetine çift sekreter verilmiş bir kişi, işçi haklarını arayamaz. Bu cümle dahi işçilere nasıl bir sendika hizmetinin getirildiğini açıklar.

İşverenlerin, KILIFÇI SENDİKALARIN Ve SARI SENDİKALARIN oyunlarından kurtulmanın tek yolu ise, işçilerin gerçek özüne dayalı ve hiç bir yere bağımlı olmayan sendikaları geliştirmekle mümkündür. Bu gerçek göz önünde bulundurularak DEMÇE ve YAPIM-İŞ SENDİKALARINI işyerlerinde çalışan arkadaşlar kurmuş bulunmaktadırlar. Bu sendikaların çatısı altında birleşmek ve haklarınızı aramak en doğru görevinizdir. Bu sendikalarda çalışmak isteyen işçi arkadaş'ar şunu kesinlikle bilmelidirler ki, bu sendikaların yönetiminde her işçi görev alabilir. Çünkü DEMCE ve YAPIM-İŞ, işçiler

tarafından kurulmuş ve işçiler tarafından geliştirilecek gerçek işçi sendikalarıdır.

İşçi Arkadaş,

Şunu da hiç bir zaman unutma ki, işçiler kendi öz sendikalarına yöneldikleri takdirde işverenler ve sarı sendikalar da boş durmayacaklardır. Çeşitli hile, tertip ve iftiralara başvuracaklardır. Bir gerçek vardır ki, senin güç birliğin ve ya salarına sahip çıkışın, onların oyunlarını muhakkak yenecektir.

İşçi Arkadaş,

Şu günlerde yasa dışı işçi çıkışları yoğunlaşmakta ve işçilere gözdağı verdirilmek istenmektedir. Bu duruma düştüğün an derhal sendikanla temasa geç ve işveren tarafından uzatılan kâğıtlara asla imza atma. Sendikan bu tür haksızlıkları tespit ettirip işverenler hakkında dava açacaktır. Bu hususlar için şimdiden iki avukat arkadaş görevlendirilmiştir.

İşçi Arkadaş; Demir-Çelik Tesislerindeki işverenlerin yasa dışı davranışları Sendikamız tarafından 14/2/1974 gün ve 974-4 sayılı yazı ile Başbakanlığa. Çalışma Bakanlığına, Adana Bölge Çalışma Müdürlüğüne, Adana Sosyal Sigortalar Kurumu Müdürlüğüne, Adana İş Güvenliği Teftiş Kurulu Başkanlığına bildirilmiştir. Ayrıca Sendika yöneticileri bununla yetinmeyip, bizzat Ankara’ya giderek ilgililere ve Çalışma Bakanlığına durumu duyurmuşlardır. İşverenlerinin mutlaka tarafsız olarak teftişinin yaptırılacağı yetkili makamlarca ifade edilmiştir. Sendika olarak gereken ilginin gösterileceği inancındayız. Kesin olarak şuna inanmanızı isteriz ki, bu iş yerlerinde 1475 sayılı iş kanunu hükümleri uygulattırılacaktır.

KURULUŞ AMACIMIZ:

1. Haksız ve kanunsuz olarak işten atılmaya son vermek.
2. Düşük ve keyfi ücret uygulamasını durdurmak.
3. Fazla mesai, ihbar, kıdem tazminatlarını yasalar doğrultusunda uygulatmak.

4. Sigortasız işçilerin kanuni hakları olan sigorta işlemlerini yaptırtmak.

5. Günde 9-10 saat çalışan işçilerin çalışma saatlerini ‘kanuni süre içine indirtmek. Eğer fazla çalışırlarsa yine kanuni mesaiden ve mesai zammından yararlanmalarını sağlatmak.

6. İş emniyeti ve iş güvenliğini çağdaş, namuslu ve demokratik doğrultuda sağlatmak.

7. Rahatsızlık durumunda viziteye çıkan işçinin çalışmış gibi ücretini ödettirmek.

8. İşçinin kusuru olmadan işveren tarafından kötü hava şartları, malzeme yokluğu gibi nedenlerle iş durmalarında ödenmeyen ücretleri kanun doğrultusunda kesin olarak ödetmek.

9. İşbaşı ve işten çıkış saatlerini iş kanununa göre ayarlatmak.

10. İşverenin işçiye temin etmek zorunda olduğu ayakkabı, elbise ve koruyucu malzemeyi verdirtmek.

11. İşçinin barınma, beslenme ve normal yaşantısını sağlatmak için gereken tertibatı almaya işverenleri yasalar doğrultusunda zorlamak.

12. İşçinin doğal hakkı olan pazar, bayram ve diğer tatil günlerinin yevmiyelerinin ödenmesini sağlatmak.

13. İşçiyi işyerine taşıyan vasıtaların işçi emniyetini ve rahatını sağlayacak biçime girilmesini düzenlettirmek.

14. Yıllık izinlerin ve izin ücretlerinin yasalar doğrultusunda ödenmesini sağlatmak.

15. İşverenler tarafından peşinen alınan ihbarnameleri geçersiz kılmak.

16. işçilerin işyerlerinde girdi-çıktı gibi patron oyunlarına getirerek yevmiyelerinin düşürülmesini durdurtmak.

17. İşçileri kendi bronşları dışında çalışmaya zorlatmamak ve işçinin mesleki eğitim gelişiminde yapılması gerekenleri yaptırmaya yasaları davet etmek.

18. İşçilerin ürettikleri iş gücüne göre ücret almalarını sağlatmak.

19. İşçilerin mesken durumuna mutlak bir çözüm bulmak için yasaları zorlamak.

20. iş kazaları neticesinde ölen, yaralanan ve sakat kalan işçilerin durumlarını adli tahkikatlar geliştirerek ele almak ve bütün kanuni yollarla haklarını savunmak.

SONUÇ;

İşçi Arkadaş,

3. Demir-Çelik Fabrikasının kuruluşundan bu yana yapılan tüm haksızlıklara kesinlikle «Dur!» demenin zamanı geldi. Dün erkendi, yarın çok geç olacaktır. Gün bugündür. Hak ve menfaatlerin için DEMÇE ve YAPIM-iş Sendikaları çatısı altında birleş. İşverenlerin büyüyen saldırısını ve hareket özgürlüğünü kısıtlayıcı davranışlarını püskürtmek için Sendikanın açtığı mücadeleye katıl. Katıl ki, haksızlıklara son verilsin.

YAŞASİN İŞÇİLERİN HAKLI MÜCADELESİ VE YAŞASIN İŞCİYİ İNSANCA YAŞAMAKTAN MAHRIJM ETMEYECEK İKTİDARLAR.

NOT: Sendikamız üye kayıtlarına başlamıştır.

ADRES: Yıldırımtepe, Uysal Sokak No: 22 İSKENDERUN

YAPIM-İŞ-Yapı, Yol, Sıhhi Tesisat, Onarım, Boru Hattı İşçileri Sendikası

DEMCE - Demir-Çelik, Metal Sanayii İşçileri Sendikaları Adına,

Teşkilatlanma Sekreteri

İsmet DEMİR

1630 sayılı kanun uyarınca bu bildirinin bir örneği 7.3.1974 günü İskenderun ve Dört yol Cumhuriyet Savcılıklarına verilmiştir.

Belge 26

İsmet Demir'in İsdemir'de Örgütlenme çalışmalarına başlaması üzerine TÜRK-İŞ'e bağlı YOL-İŞ Federasyonu üyesi, işverenlerin güdümündeki sarı ve gangster sendikanın ilginç bildirilerinden biri:

AS YMİ-İŞ SENDİKASI

Genel Merkezi

İSKENDERUN

BİLDİRİ

AZİZ TÜRK İŞÇİSİ

Benim canım kardeşim, gel bana, yaklaş bana yaklaş bana ki beni tanı ki başında bulunduğum AS. YMI-ŞŞ Sendikası hakkındaki kararını aklıseliminle ver. Gözümde gönlümde senin ve güzel Vatanımızın sevgisinden gayri hiç bir şey yok. Gel gel el ele verelim. Dostça kardeşçe insanca mertçe oturalım konuşalım. Hazreti Muhammet Efendimizin ve Hazreti Ali Efendimizin torunları olan bizlere arkadan konuşmak, arkadan vurmak yakışmaz. Sana da bana da doğruluk mertlik yakışır yiğitlik yakışır aksini sende, bende, yapamayız. Yapılamaz. Bir hasletlerden yoksun kardeşlerini de bil tanı ve affet bu senin bilincin ve büyüklüğündür.

Sevgili kardeşim sevgili ağabeyim bu güzel Vatan bizimdir. Bu gün işçiyiz yarın işveren ve sonra Milletvekili Bakan, Başbakan, Cumhurbaşkanı olmak, hakkı her Türk Vatandaşının. Hedefi ve inancı olmalıdır. İdeali olmalıdır. Dün yabancı Firmalar tarafından yapılan senin Fabrikaların. Barajların. Limanların, Gemilerin bugün her şeyi senden olan sen' olan kardeşlerin ve senin tarafından, inşa edilmektedir. Yarın uçağını da atomunu da sen yapacak varlıksın, Yeter ki Milli bütünlükte. Milli beraberlikte sen ben deme demeyeceksin. Senin yegâne ve tek temsilcin olan AS. YMI-İŞ Sendikası senin davana dün olduğu gibi bu gün de ağırlığını koymuştur. Senin sorunlarını haysiyetlice neticeye bağlayacaktır. Gel bana söyle benden iste. Alırım ve veririm. Senin sendikan AS. YMI-İŞ Sendikası bilinçlidir bu nedenle de güçlüdür. Gece kondu sahte Sendika değildir.

Sarı değildir, Kırmızı da değildir. Yapıcılık iş kolunda Türkiye'mizin mütekâmil en güçlü işçi örgütüdür. Türk-İs Konfederasyonu Yol-İş Federasyonu üyesidir. 3. Demir Çelik Fabrikaları inşaatı iş yeri Şantiyelerinde iş yeri baş temsilcilikleri faaliyete geçmiştir. İşveren Müteahhitlere senin sosyal hakların. Pazarın, Bayramın fazla mesain, yemekhane, yatakhane, servis ve iş emniyetinin harfiyen tamamlanması, için kesin talimat verilmiştir. Bu hususların giderilmesi İçin 1/7/1974 tarihi son mühlet olarak karar altına alınmıştır Bu günü sabırla bekle ve AS. YMİ-İŞ Sendikası ve Bayram Sökmen hakkındaki kararını ondan sonra ver. Yiğit söz verir sözünü Verme getiremezse ölür. Beni anla, bana inan, bana güven ben kendimi sana adamışım.

Sana mutlu yarınlar Aziz kardeşim Türk işçisi

Bayram SÖKMEN

AS. YMI-İŞ Sendikası

Genel Başkanı

Belge 27

İsdemir Direnişinde güvenlik kuvvetlerinin işçilere karşı giriştiği "insanlık dışı" terör'ün bir örneğini ortaya koyan tutanak:

Y.İ.S

Yapı İşçileri Sendikası

Genel Başkan

İsmet Demir

TUTANAK

3'üncü Demir Çelik-Tesislerindeki biz işçilerin, işverenlerin haksız tutum ve davranışlarını protesto etme amacını taşıyan boykotun 4'üncü gününde, yani 22 HAZİRAN 1974 tarihinde her günkü gibi toplu halde bulunduğumuz Doğuş kapısında Güvenlik Kuvvetleri tarafından kuşatıldık. Güvenlik Kuvvetlerine komuta eden

Jandarma Albayı Sedat ÖZGEN bize küfür ederek: “Ulan piç komünistler, hepinizin anasını sinkaf ederim. Sizi döve döve eşek gibi çalıştıracağım” dedi ve Güvenlik Kuvvetlerine ateş emri verdi. Güvenlik Kuvvetleri üzerimizden aşırtma ve yaylım ateşine girdiler. Bu arada ben yanımızdaki elektrik direğine asılı TÜRK BAYRAĞINI elime geçirdiğim bir sopaya takarak havaya kaldırdım. Bu arada işçilere yat emri verildi. Yat emrine elimde bayrak olması münasebetiyle yat emrine uymadım. Yanıma gelen Albay elimdeki Bayrağı aldı ve bana “ulan piç komünist Bayrak da ne demek” dedi ve tekme ile bacaklarıma, jopla kollarıma vurarak beni yıktı. Bu arada yere düşen bayrağı alarak parça parça yırttı. Çok sinirli bir hali olan Albay durmadan ağzından köpükler saçılarak işçi arkadaşlara dönerek uluorta küfürler etti. Yerde yatan işçilerin üzerine çıkarak tekmelemeleri için askerlere emir verdi. Ve askerler ve polisler ve Demir-Çeliğin bekçileri yerde yatan işçilerin bellerini ve kollarını ve kafalarını da tekmeleyip, kimisi de jopla, kimisi de dipçikle işçilere vuruyorlardı. Bu arada. Ben de iki asker tarafından sürüklenerek kayalıktan aşağı atıldım. Gözlerimi açtığımda akşam olmuştur. Payaslı vatandaşlar tarafından İskenderun S. Sigortalar Hastanesine getirildim. 4 gün Hastanede yattıktan sonra 8 günlük, raporla taburcu edildim. Ancak 8 gün istirahattan sonra iyileşmediğimden yeniden hastaneye gittim ve yeniden 4 gün daha istirahat aldım. Ve his kendime gelememiş durumdayım. Bana ve binlerce işçiye karşı yapılan bu hareketi insanlık dışı buluyorum. 29.6.1974

Salman AKBİNA

Tayip İşören Firması İşçisi

ŞAHİTLER:

1. Şaban CEYHAN

Enka-Tümçelik Firması İşçisi

2. Mehmet ASLAN

Necmettin ÖZMEN Firmasında İşçiyim.

3. İbrahim ÇOLAK

Çimtaş Firması İşçisiyim

4. Mustafa ABİ

Mosan Firması İşçisiyim

5. Selahattin BARUT .

Mosan Şirketi işçisiyim

6. Ali KARAKUŞ

Bahattin GÖREN Firması İşçisiyim

7. Celal YILDIRIM

Entes Firması İşçisiyim

Belge 28

20.5.1967 tarihinde yapılan YİS genel kurulunda DİSK üyeliği için alınan kararı ve DİSK yöneticilerinin tutumunu ortaya koyan tutanak:

Y.İ.S

Yapı İşçileri Sendikası

Genel Kurul Tutanağı

Tarih: 20.5.1967

Yer: Halk Eğitim Merkezi

İzmit

“Gündemin, konukların konuşması maddesinde söz alan DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, Sendikaların sorunları ve görevleri konusunda görüşlerini bildirdi. PİPE-LİNE Grevi ve buna benzer bazı grevlerde Hükümetin tutumunu açıkladı. Türk-İş’in çok kere Hükümetin grevlerin karşısında olması paraleline düştüğünü belirtti. Bir işçi örgütü Türk-İş’in bu durumlarının üzücü olduğunu söyledi. Türk işçi sınıfını kendi yararına olan DİSK içinde birliğe çağırdı.

Söz alan DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce giriş olarak DİSK’in amacını belirtti. Atatürk ilkelerine bağlı olmak hakkındaki görüşlerini açıkladı. DİSK’e yapılan

iftiraları cevaplayarak iftiraların varit olmadığını ispata her an hazırız kendileri iftiralarını ispat edemezler dedi. İşçi sınıfının politik bir güç kazanma gerekliliğine değinerek TÜRK-İŞ’in tutumunu şiddetle tenkit etti

Gündemin 4. maddesindeki” DİSK Konfederasyonuna İltihak’ın görüşülmesi” konusunda söz alan İsmet Demir DİSK’İN emekçi halk ve işçi sınıfı yararına önemli bir kuruluş olduğunu belirterek bizim teşkilatımızın da DİSK’e katılması gerekir demiştir. Gündemin 4.maddesindeki görüşmeler bitmiş ve oylamaya geçilmiştir. Yapılan oylama sonunda “DİSK” Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu’na katılma kararı oybirliğiyle alınmıştır.

Bu sırada DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler söz istemiş, (YİS) Yapı İşçileri Sendikasının DİSK’e katılmasından duyduğu mutluluğu belirtmiştir. Anayasadan pasajlar okuyan Kemal Türkler bu gün Anayasa maddelerinin tam olarak uygulanmadığını örnekler vererek açıklamıştır. DİSK’in amaçlarının en başında Anayasayı tastamam uygulamak olduğunu söylemiştir. İşçi sınıfının politik bir güç olmasını belirleyen zorunluluklar üstünde duran Kemal Türkler “Bu gün yönetime katılmak üzere işçi sınıfının Ankara’ya doğru bir yürüyüşü vardır, bu yürüyüş umduğumuz başarıya erişecektir” dedi

Kongre Divan Başkanı

Cenan Bıçakçı

Kongre Divan Başkan Yardımcısı

Naci Uğur

Sekreter

Seyfi Kumlu

Sekreter

Vural Uğraşkan

Sekreter

İsmet Kutlu

Sekreter

Belge 29

DİSK'e Üyelik başvurusunun reddediliş gerekçesini yazılı olarak isteyen YİS'in bir yazı örneği:

26.5.1967 Sayı, 589

DİSK

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları

Konfederasyonu Genel Merkezi

İstanbul

İlk kuruluş toplantılarından beri işbirliği yaptığımız Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonuna katılmamız için, 20.5.1967 tarihinde Konfederasyon yöneticilerinin huzurunda yapılan kongremiz kararı uyarınca başkanlığınız nezdinde yerine getirdiğimiz üyelik talebimizin, DİSK'in ilk kongresi arifesindeki yetkili kurul toplantısında görüşülüp reddedildiği şayi olmuş bulunmaktadır.

Anılan toplantıdan bu yana on günü mütecaviz zaman geçtiği halde Konfederasyon üyelik talebimizin kabul edildiği veya reddedildiği hakkında herhangi bir yazı almış değiliz. Bu şartlarda üyelerimize sonucu bildirmemiz, işçi hareketi için yanlış anlamalara meydan verilmesini önlememiz bakımlarından, durumun ve gerekçeli kararın bir an önce tarafımıza bildirilmesindeki zarureti takdir edersiniz.

Durumun açıklanmasını ve gerekçeli kararın sendikamıza bildirilmesini diler, varlığımızı devrimci çabalarınıza bir an önce katma dileğimizle saygılarımızı sunarız.

Belge 30

DİSK Yönetim Kurulunun YİS'in Üyeliğe kabul edilmeyişine gösterdiği gerekçe:

DİSK YÖNETİM KURULU KARARI

Tarih: 14 Haziran 1967

Sayı: 2

Madde: 3.

Yapı İşçileri Sendikası, (YİS)nin, 20.5.1967 tarihinde yaptığı genel kurul toplantısında DİSK'e üye olmak için karar almış olduğu, fakat bu tarihten bu yana geçen süre içersinde DİSK'in Çimento işkolunda DİSK'e bağlı yeni bir Sendikanın kurulması ile ilgili çalışmalarını destekleyici mahiyette çalışmaları gerekirken, bu konudaki DİSK çalışmalarını YİS ile ilgili kimselerin ve hatta yönetici durumda olanlardan bazılarının köstekledıği ve böylece bu işkolundaki sendikanın kurulmasına mani oldukları ve hatta daha da ileri giderek kurulacak Sendikanın içinde yer alması gereken bu işyeri işçilerini DİSK'ten habersiz ve DİSK'in prensiplerine aykırı olmak üzere bir işyeri Sendikası kurdukları ve böylece daha DİSK üyelikleri kabul edilmeden dahi DİSK'in prensiplerine aykırı ve DİSK'e karşı bir davranış içinde bulundukları fiilen tespit edilmiş olduğu konusu etraflıca görüşülmüş olup, adı geçen Yapı İşçileri Sendikasının DİSK'e üye alınmaları konusundaki talebin reddine oybirliğiyle karar verildi.

Genel Başkan Üye
Üye

Kemal Türkler Rıza Kuas
Şinasi Kaya

Genel Bşk. V. Üye
Üye

Kemal Ayav Macit Karabulut
Ehli İman Tuncer

Genel Sek. Üye

İbrahim Güzelce Şinasi Şengün

Aslının aynıdır

Mühür İmza

Belge 31

DİSK’in, aralarında YİS’inde olduğu, 17 sendika tarafından 15 Ocak 1967 günü hazırlanarak imzalanan ve 16 Ocak 1967 tarihli gazetelerde yer alan ilk kuruluş bildirisi:

ORTAK BİLDİRİ

Biz aşağıda adları yazılı işçi sendikalarının yetkili yöneticileri Türk ve dünya kamuoyuna bu ortak bildirimi sunarız:

- Türk-İş Konfederasyonu, bir işçi örgütü olmaktan çıkmıştır.

- Türk-İş Amerikan Hükümetinin para yardımı ile ayakta durmaktadır.

- Türk-İş, işçi haklarını ayaklar altına almıştır.

- Türk-İş, iç ve dış sömürücüler doğrultusunda yürümektedir.

- Türk-İş partiler üstü politika diyerek, işçi davalarını savsaklamıştır.

- Türk-İş, işçi sınıfının etkin bir rol oynamasını önlemeye çalışmıştır.

- Türk-İş, Türkiye gerçeklerine göre değil, iç ve dış sömürücülerin tavsiyelerine göre hareket etmektedir.

- Türk-İş, işçilerin insanlık onuruna yaraşır bir hayata kavuşmasına değil, kendi başında bulunan kişilerin çıkarlarına önem vermektedir.

Bütün bunlar ve Türk-İş’in bağımlı duruma gelmesi, bu örgütün içinde kalarak düzeltilmesini, doğru yola getirilmesini imkânsızlaştırmıştır. Bu gerçekleri kabul eden bizler, Türkiye koşullarına uygun, işçileri gerçekten temsil eden bir işçi konfederasyonu kurmaya karar verdik: Yeni işçi konfederasyonunun adını da şöyle tespit ettik:

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Kısa adı: (DİSK)

Konfederasyonumuz, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınması ve yücelmesi için çalışacaktır.

Konfederasyonumuz, Anayasa’da öngörülen köklü dönüşümlerin mutlaka gerçekleştirilmesine hizmet edecektir.

Konfederasyonumuz, işçi hareketinin devrimci bir öz kazanmasını sağlayacaktır.

Konfederasyonumuz, Türkiye’nin geri kalmışlıktan kurtarılması için bilimi en geçerli önder sayacaktır.

Konfederasyonumuz, işçi sınıfının kendi sınıf bilincine daha sürat’la erişmesi için önüne dikilen tüm engelleri aşarak, emeği en yüce değer sayan bir açıdan eğitime büyük önem verecektir.

Biz aşağıda imzaları bulunan sendikaların sorumlu yöneticileri, sendikalar arasında kardeşçe dayanışma, işçileri kendi işkollarında en güçlü ve en bilinçli sendikanın içinde toplama ve yüceltme yolunda, sosyal adalete yürekten inanarak ve bilimi en etkin mücadele aracı yaparak, zafere ulaşıncaya kadar, bütün gücümüzle çalışmaya and içtik.

Kuruluş bildirimiz, amaçlarımızı, görevlerimizi, çalışma düzenimizi kamuoyuna apaçık anlatacaktır.

İşçi sınıfının hizmetinde, Türkiye’nin her bakımdan tam bağımsızlığı, özgürlüğü ve mutluluğu için yola çıktık.

Zaferimiz Türk emekçi Halkının zaferi olacaktır. 15 Ocak 1967

1-Bank-İş (İst.) 9-Kimya-İş (İst.)

2-Basın-İş (İst.) 10-Petkim-İş (Ank.)

3-Basın-İş (Ank.) 11-Pancar-İş (Ank.)

4-Gıda-la (İst.) 12-Tekstıl (İst.)

5-Deniz İş (İst.) 13-T.Genel-İş (Ank.)

6-Türkiye Maden-İş Sendikası (İst.) 14-Toprak Su (Ank.)

7-Türk Maden-İş (Zonguldak) 15-T.aşıt-İş (Ank.)

8-Lastik-İş (İst.) 16-Y.İ.S Yapı İşçileri Sendikası (İst.)

17-Yapı-İş (Ank.)

Belge 32

17 Mayıs 1970 tarihli Milliyet Gazetesinde Kemal BISALMAN İsmet DEMİR'in İzmir Basmahane alanından kaçırılışını şöyle yorumluyordu:

SIRRA KADEM BASAN SENDİKACI

Devr-i Süleyman da hiç bir şeye "olmaz" demeyin, bir bakarsanız oluverir... İnsanlar beş parasız yatıp milyoner kalktığı gibi günün birinde bakarsınız bir sendikacı sırra kadem basıverir...

İzmir de YİS (Yapı İşçileri Sendikası) adlı bir sendika vardır. Bu sendikanın da İsmet Demir adında bir başkanı...

YİS'in Aliağa'daki Rafinerisini inşa ve monte eden "Badger Turkey" Limited şirketiyle sendikal mücadelesi bundan bir sene evvelinden başlar...

YİS bu işyerinde üye çoğunluğuna sahiptir. Bölge çalışma müdürlüğünden de toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi almıştır. Ancak ne olursa olur, aynı işyerine el atan bir diğer sendika bu yetkiyi iptal ettin,, arkasından kendisi "Badger Turkey" şirketiyle toplu sözleşme imzalar.

Bunun üzerine YİS aynı işyerindeki ikinci müteahhit firma olan "Neffechimpromezort-Kozanoğlu" firmasına karşı faaliyete geçer... Buradaki işçiler de kısa zamanda sendikaya kaydolur ve YİS Bölge Çalışma Müdürlüğünden burada da toplu sözleşme yapmak üzere yetki alarak hazırlıklara başlar.

Ama tam bu sırada, 10 Mayıs Pazar günü, YIS Genel Başkanı İsmet Demir İzmir Basmahane Meydanından 3 sivil polis tarafından alınıp götürülür.

Olay duyulunca İsmet Demir'in peşine düşenler aynı gün kendisinin İzmir Emniyet Müdürlüğü 1. şubesinde olduğunu tespit ederler... Fakat bütün çalışmalara, bütün soruşturmalara rağmen, hangi sebepten ötürü yakalandığı tutuklandığı bir türlü öğrenilemez. İşin garibi, bir gün sonra İsmet Demir'in birinci şubeden de alınıp meçhul bir istikamete götürüldüğü anlaşılır!.

13 Mayıs 1970 gününe kadar, İsmet Demir'den en ufak bir haber, en ufak bir iz yoktur. Sanki yer yarılmıştır da İsmet Demir içine girmiştir.. Oraya bak yoktur buraya bak yoktur...

Neticede bir tesadüf eseri İzmir'den yola çıkarılan İsmet Demir'in Ankara 1. Şube Müdürlüğünde nezarette bulunduğu öğrenilir... O tesadüf de şudur: Aynı günlerde Fen Fakültesi olayı yüzünden nezarete alınan öğrenciler, dışarı çıktıklarında nezarette bir sendikacının bulunduğunu, isminin de İsmet Demir olduğunu söylerler... Artık yapılacak iş emniyet müdürlüğüne müracaat edip 'neden tutuklandığını sormak ve İsmet Demir'i kurtarmaktır.

Nitekim YİS'in Ankara'daki avukatı ve İsmet Demir'in Ankara'daki dostları derhal emniyet müdürlüğüne müracaat ederek kendisinin niçin tutuklandığını sorarlar... Verilen cevap hayret vericidir. İlgililer:

"Burada öyle bir kimse yok" derler!

Berikiler Fen Fakültesi talebelerinin nezarette gördüklerini söyleyince de, "Ha vardı ama saldık, bıraktık" deyip keser atarlar.

İsmet Demir serbest bırakılsa, ya Ankara'daki avukatına, ya da belli dostlarına şikâyete, olmasa bile hiç değilse merhaba demeye gelecektir. Gelmediğine göre demek ki nezarettedir. Şu halde polis bunu ne diye söylemez, saklar?... Gel çık işin içinden!..

Vatandaş hürriyetinin Anayasa teminatında bulunduğu Türkiye'de bellidir ki bir sendikacı polisler tarafından sebep

gösterilmeksizin tutuklanmış. Anayasa aksini söylediği halde hakim karşısına çıkarılmayıp nezarette tutulmuş, sonra da izi kaybolmuştur..

Soruyoruz şimdi Süleyman Bey idaresinin Sayın İçişleri Bakanına:

İsmet Demir neredFor?..

Nüfus kağıdında TC yazan bu vatandaş niçin tutuklanmıştır?.. Başına neler gelmiştir?. .Encamı nedir?..

Bekliyoruz Sayın İçişleri Bakanımızın kamuoyunu aydınlatacak (!) cevabını...

Ve pek sayın milletvekillerimizin de, ısıttıkları koltuklardan biraz kıpırdayıp konuyu Meclise getirmelerini bekliyoruz...

20. asır Türkiye’sinde ve o Türkiye’nin üçüncü büyük şehrinde dağ başındaymış gibi bir adam kaçırılmış, bir daha da şu satırlar yazılana kadar o vatandaştan ses seda çıkmamıştır...

Devlet kuvvetleri tarafından işlenen, sadece suç değil suçun da katmerlisidir...

İSMET DEMİR ÖLDÜ

Tarama3 scan0057deki ilan ve fotograflar…

İsmet Demir'in cenazesi, 18 Mart 1979 Pazar günü öğle namazından sonra kaldırılmak üzere Topkapı Suriçi Gazi Ahmet Paşa Camiinde…

Tarama3 scan0058'deki fotoğraflar

Eşi ve kızı, İsmet Demir'in tabutu başında saygı duruşunda…

Ve

İsmet Demir'in cenazesi eller üzerinde taşınıyor…

Tarama3 scan0059daki fotoğraflar

İsmet Demir'in cenaze törenine katılanların oluşturduğu yürüyüş korteji…

Ve

İsmet Demir'e karşı son görevlerini yerine getiren arkadaşlarının Topkapı Mezarlığındaki saygı duruşu.

DİSK 13 Şubat 1967 ***DİSK AJANSI diye bir tablo***

Sayı, 979/54 Tarih 16.3.1979

DİSK Yürütme Kurulu üyesi Tuncer KOCAMANOĞLU Yapı İşçilerinin ve Türkiye işçi sınıfının savaşkan bir neferi İsmet DEMİR'in ölümü üzerine aşağıdaki açıklamayı yapmıştır.

Y.İ,s Yapı İşçileri Sendikası Eski Genel Başkanı İsmet DEMİR dün gece yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak hayata gözlerini yummuştur.

İsmet DEMİR, uzun yıllar yapı işkolunda uluslararası tekellerin sömürü ve baskısına karşı yürütülen mücadelenin

ön saflarında yer almıştır.

1965 yılında Amerikan Lumnus şirketine karşı yapılan Ambarlı Termik Santralı grevi, 1966 yılında İtalyan-Fransız Joint Venture Entropose-Techint Şirketine karşı yapılan Pipe-Line boru hattı işçilerinin grevi, 1967'de İspanyol Dragodos Y. Construcciones Şirketine karşı Kadıncık Barajı işçilerinin grevi, 1968 yılında Amerikan Foster Wheeler Şirketine karşı İzmit Petro-Kimya tesisleri inşaatı işçilerinin grev ve direnişleri, 1970 yılında Amerikan Badger Şirketi ve Taşaronu Kozanoğlu-Çavuşoğlu Şirketine karşı rafineri yapım işçilerinin grevi, 1974 yılında İskenderun Demir Çelik Tesisleri yapım işçilerinin direnişi İsmet DEMİR'in sınıf mücadelesi içindeki yerini açık olarak belirler.

Yaşama ve çalışma koşullarının ağır, sömürünün ve baskının yoğun olduğu yapı işkolunda yürütülen mücadele, kan, ter, ecel ve zindanla doludur.

İsmet DEMİR bu kavgada en, uzunu 12 Mart dönemi olmak üzere birçok kez tutuklanmıştır. En yakın çalışma arkadaşlarından Fukara Tahir (Tahir ÖZTÜRK) ve Necmettin GİRİTLİOĞLU kanlı saldırılar sonucu şehit edilmiştir.

İsmet DEMİR öldü. Mücadelesi sürecektir. Bütün arkadaşlarına ve işçi sınıfımıza başsağlığı dileriz.

PENCERE İlhan Selçuk yazılı bir tablo

İSMET DEMİR'İN ANISINA...

Pazar günü bu köşenin altında bir ölüm ilanı çıktı. Özetle şöyle diyordu:

"İsmet Demir'i kaybettik."

Kimdi İsmet Demir?

Sanırım çoğu kişi bu soruya yanıt veremeyecektir. İsmet Demir toplumun ünlü kişilerinden değildi. Ama ün, bizim toplumda her zaman iyilikle, doğrulukla, değerle, içerikle bağdaşmıyor. Ünlü bir gazinocu, işadamı, kaçakçı, sinema yıldızı, gazeteci, hırsız gangster olabilirsiniz. Bir kimsenin meşhur olması çok zor değildir. Nice kötü, yeteneksiz olumsuz ünlüler görülmüştür. Ünsüzlük içinde yaşamını tüketip topluma büyük katkılarda bulunan nice değeri anımsamak da olasıdır.

Evet, kimdi İsmet Demir? Tanımak için, önce Demir'in öz yaşamına bir göz atalım:

"İsmet Demir, uzun yıllar yapı işkolunda uluslararası tekellerin sömürü ve baskısına karşı yürütülen mücadelenin ön saflarında yer almıştır 1965 yılında Amerikan MWK şirketine karşı yapılan Lumnus grevi, 1966 yılında İtalyan-Fransız Joint Venture Entrop-Techint şirketine karşı yapılan boru hattı işçilerinin grevi, 1967'de İspanyol Dragodos Y.Construcciones şirketine karşı Kadınhan barajı işçilerinin grevi, 1968 yılında Amerikan Foster Wheler şirketine karşı İzmit Petro-Kimya Tesisleri inşaatı işçilerinin grev ve direnişleri, 1970 yılında Amerikan Badger şirketi ve taşeronuna karşı rafineri yapım işçilerinin direnişi, 1974 yılında İskenderun Demir-Çelik Tesisleri yapım işçilerinin direnişi; İsmet Demir'in sınıf mücadelesi içindeki yerini açık olarak belirler. Yaşama ve çalışma koşullarının ağır;

sömürünün ve baskının yoğun olduğu Yapı-İş kolunda yürütülen mücadele; kan, ter, ecel ve zindanla doludur.

İsmet Demir bu kavgada en uzun 12 Mart dönemi olmak üzere birçok kez tutuklanmıştır. En yakın çalışma arkadaşlarından fukara Tahir (Tahir Öztürk) ve Necmettin Giritlioğlu kanlı saldırılar sonucunda şehit edilmişlerdir.”

İşte bu İsmet Demir öldü.

DİSK Basın-İş Sendikası Genel Başkanı Burhan Şahin’den İsmet Demir için bir mektup aldım:

“İlhan Abi,

Emperyalist metropollerin finans kuruluşlarıyla, ülkemizin tüm ekonomisini elinde tutan sömürü ve saldırı ağlarının apaçık ortaya çıktığı günümüzde İsmet Demir’in verdiği mücadele daha bir anlam taşıyor. Ayrıca, sınıf mantığı ve metodu içinde ömür boyu kavga veren İsmet Demir, gırtlak kanserinden öldüğü gün, sigortasız beş parasız aramızdan ayrıldı. Klasik düzen sendikacıları gibi arkasında han, hamam, görünür görünmez pislikler değil, bizlere rehber olacak pırıl-pırıl parlayan ve parlayacak zengin deneyler bıraktı.”

Kimisi ölünce ardında han-hamam apartman ve sağdan bol sıfırlı banka hesabı bırakır; kimisi de gelecek emekçi kuşaklarına örnek olacak yaşam sonucunda beş parasız ve sigortasız musalla taşına uzanır.

Bırakın bu işin solunu ve sağını; devrimci kesimde bile nice farfarayla ün kazanan kişiler vardır. Bunlar küçük parmakları incinse kişiliklerini gazete sütunlarında sorun niteliğine dönüştüren bencil marifetlilerdir; kimileri de İsmet Demir gibi işini yapar; görevini yürütür, sonra bu dünyadan çeker gider sessizce…

Ölüm anlamsızdır.

Ölümü, anlamlı yapan yaşamdır; yaşamın biçimidir; içeriğidir. İsmet Demir’in ölümü, yaşamını bütünleyen bir olay. Öyle bir olay ki önünde saygıyla eğilmek zorunluluğunu oluşturmuş.

İsmet Demir'i şimdi tanıdınız mı? Bilemem. Ben yeterince tanıyamadığım için kendimde acı bir eksiklik duyuyorum. Çünkü şu yozlaşıp kokuşan toplumda, gerçek değerlerin İsmet Demir gibi emekçilerde odaklaştığını her gün biraz' daha çarpıcı biçimde anlamaktayım.

İsmet Demir'in anısına selam olsun bu yazım.

Tarama3 scan0062deki gazete başlığı

İSMET DEMİR ÖLDÜ MÜCADELESİ SÜRECEK..

İşçi sınıfımızın 1960 sonrası sendikal mücadelesinin sayılı namuslu-yiğit önderlerinden İsmet Demir'i 16 Mart 1979 günü kaybettik. Bu işçi önderinin mücadelesi, ders alınacak bin bir deneyle dolu. Burada bir kaç sözle, onun neden 1960 sonrası sendikal hareketin sayılı, namuslu-ülkücü önderlerinden biri olduğunu belirtmeye çalışalım.

İsmet Demir, 1925 yılında Eskişehir'de bir işçi çocuğu olarak dünyaya geldi ve hayata bir işçi olarak atıldı. Onun ilk işçilik yılları, işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesi üzerinde ağır baskıların bulunduğu sendikal Örgütlenmenin olağanüstü ölçüde kısıtlandığı, grev hakkının yasak olduğu döneme rastlar.

"Domuzuna sömürü ve sosyal haklara baskı düzenini az çok düzelten" 27 Mayıs devrimi ile işçi sınıfının -kendiliğinden mücadelesi hızlı bir gelişim kaydetti. Sayıları milyonları bulan işçi sendikalarda örgütlenmeye başladı; biricik nefis müdafaası olan grev silahı ile ekonomik mücadelesini geliştirdi. İşçi sınıfındaki bu canlılık, ileri doğru atılış, yapım işçilerini de etkilemezlik edemedi. Bu işkolu da pek çok greve, direnişe sendikal örgütlenmeye sahne oldu. Karadeniz Ereğlisi'ndeki Fostler Wheeler şirketinde girişilen grev hareketi de İsmet Demir'in ilk eylemi ve bir bakıma sendikal mücadelede ilk sınavı oldu.

Anılarında, bu grevin kendisi üzerindeki etkisini şöyle anlatır:

“Ereğli olayları bana şu gerçeği öğretti. İnsanları sevmesini ve hiçbir karşılık beklemeden insanlara hizmet etmeyi. Bu gerçeklik bundan böyle hayatıma hakim olacaktı ve oldu da..”

İşte İsmet Demir 1960 sonrasında işçi hareketindeki yükselişte, işçi sınıfının ekonomik-sendikal mücadelesinin yani kendiliğinden mücadelesinin bir öncüsü olarak sivrildi. Ancak Türkiye işçi sınıfının ekonomik mücadelesi, nice sendikal mücadele “öncü”sü, nice sendika “lider”i tanımıştır; hâlâ tanımaktadır da. İsmet Demir onlardan değildi. Diğerleri gibi para, mevki ya da ün için çabalamıyordu. “Hiç bir karşılık beklemeden insanlara hizmet etmek” ülküsüne hayatı boyunca sadık kaldı. Tüm mücadelesi ve nihayet ölümü bu ülküye sadakatin bir kanıtıdır. İsmet Demir, “bir lokma bir hırka” yaptığı bunca hizmetlerden sonra, öldüğünde geriye sadece saygı duyulacak, örnek alınacak bir mücadele anısı bıraktı. -

1965-1974 yılları arasında nice işçi direnişini vardır ki, İsmet Demir bu direnişlerin hep öncüsü, örgütleyicisi ve yöneticisidir:

1965 yılında Amerikan MWK şirketine karşı yapılan Lumnus grevi: 1966’da İtalyan-Fransız Joint Venture Entrops-Techint Şirketine karşı yapılan boru hattı grevi;1967’de İspanyol Dragodos Construcciones Şirketine karşı Kadınhan Barajı grevi; 1968 yılında Amerikan Foster Wheeler Şirketine karşı İzmit Petro-Kimya tesisleri inşaatı grev ve direnişleri:1970 yılında Amerikan Badger Şirketi ve Taşeronu Kozanoğlu-Çavuşoğlu Şirketine karşı Rafineri yapım işçileri grevi; 1974 yılında İskenderun Demir-Çelik tesisleri yapım işçileri grevi....

Bunlar uzun mücadele yıllarından adı hemen akla geliverenler sadece. Bütün bu işyerlerinde ve daha nice

yerlerde yapım işçilerinin örgütlenmesi için, uzun-kahırlı-çileli çalışmalar.

İsmet Demir bu mücadelede Yapım İşçileri Sendikası (Y.İ.S)'yi kurdu. Yapı işçilerinin kahırlı mücadele örgütü olan YİS, o dönemin ve günümüzün: "İşçi sınıfını örgütlenmekten tiksindirip kaçırtmak için kurulmuş birer kurt kapanı, it tuzağı" sendikalardan değildi. Bu sendika, işçi sınıfının kendiliğinden ulaşacağı bilincin en ileri noktasına varmış, militan, namuslu, ülkücü sendikacılar vardı. Finans-kapital, böylesi sendikacılara ve sendikalara karşı en ağır baskı metotlarını uygulamazlık edemezdi. İsmet Demir'in yürüttüğü mücadelede uğradığı baskılar sayısızdır. Pek çok kez hapse girdi; pek çok kez ölümle karşı karşıya geldi. En yakın mücadele arkadaşlarından Necmettin Giritlioğlu, Aliağa grevi sırasında şehit edildi.

İsmet Demir, YİS için anılarında şunları söylüyor:

"Bu günün geçerli sendikacılığı şudur: Çeşitli yollardan sendika kasasına para toplamak, toplanan paralarla çevrene bir sürü dalkavuk toplamak, ve büyük sendikacılık propagandası ile toplumu yanıltmaya çalışmak.. Bugün bu sendikalar ön planda gözükmektedir.'

"YİS bu sahteci duruma düşmedi ve asla düşmek de istemedi. Yoksa ele geçen imkânlar buna çok müsait idi.

"Bu nedenle finans-kapital acımasız YİS'e karşı gizli bir savaş açtı. Bir sürü uşağı bu yolda kullandı. YİS'in faaliyetlerini durdurmak için gizliden gizliye her türlü hile ve tertiplere başvurdu. Emrindeki devlet güçlerini bu yolda kullandı. Bununla yetinmeyerek, YİS'in içinde zayıf mizaçlı kişileri satın almaya kalktı ve başarılı da oldular. Fakat abla YİS'in faaliyetlerini durdurma olanaklarına kavuşamadılar. Çünkü YIS hayatiyetini işçinin özüne dayamış ve ondan güç almıştı.. Finans-kapitalin bu faaliyetleri YIS elemanlarını insanüstü çalışma gayretleri ile baş başa bıraktı. Gereğinde elemanlar aç ve susuz kaldılar. Fakat abla yılgınlık ve zayıflık göstermeyerek, işçinin şanına layık çalışmaları

sürdürdüler. Ve davanın kutsallığına asla gölge düşürmediler."

İsmet Demir bir sendika lideri idi. Ama sadece bir sendikacı olarak ölmedi. İşçi sınıfının kendiliğinden hareketinin bu militan, namuslu ülkücü önderinin proletarya sosyalizmi ile buluşması elbet tesadüf değildi. Nasıl her gerçek demokrat sosyalist olmak zorunda ise, işçi sınıfının kendiliğinden hareketinin sonuna kadar namusunu, ülkücülüğünü yitirmeyen her öncüsü de, er veya geç sosyalizme yarma zorundadır. İsmet Demir, bu kaçınılmazlığın belirlemesi ile bir proletarya sosyalisti olarak öldü. Kendisini hasta yatağına bağlayan kanser illetine rağmen, işçi sınıfının mücadelesine elinden geldiğince katkıda bulunmaktan bir an bile geri kalmadı. Bir yandan konuşamadığı için yazarak deneylerini iletmeye çalışırken., diğer yandan Partisinin eylemleri, mücadelesi ile yakından ilgilendi. Parti içindeki ideolojik mücadeleyi dikkatle izledi. Yazılı görüşleri okudu; tartışma bantlarını dinledi. Ve nihayet Kongreye görüşlerini iletmeyi de bir görev bildi. Vatan Partisi III. Olağan Kongresine ilettiği yazısında şunları söylüyordu:

"Kesinlikle inanıyorum ki, Kongre delegeleri, tarihi misyonlarının bilincinde olarak düşünüp davranacaklar ve Vatan Partisi'nin 3. Olağan Kongresi burjuva sosyalizminin GÖMÜLÜŞ TÖRENİ olacaktır. Burjuva sosyalizminin mezarı başında ise PROLETARYA SOSYALİZMİNİN bütün heybetiyle yükseleceği gerçeğine tüm kalbimizle inanıyoruz. Bu inanç, iyimser olmamızın ve geleceğe güvenle bakmamızın kaynağı olmaktadır."

İsmet Demir son bir, iki ayında gücünü iyice kaybetti; hastalığı gittikçe ağırlaştı. Ama buna rağmen çalışmasını, hayata ve işçi sınıfının mücadelesine olan ilgisini azaltmadı. Ölümünden birkaç gün önce, Parti Merkez Komitesinin kararı gereği olarak Parti üyelik fişini yenilemeyi unutmadı. Ölümünden birkaç önce ise yine anıları ile ilgili düzeltmeler

yapıyor, bu konudaki sorulara yazılı cevaplar vermeye çalışıyordu.

İsmet Demir, işçi sınıfının bir adsız savaşçısı olarak "hayatın sillesi ile vurulup öldü." Cenazesinde Partili arkadaşları, kimi eski dostları ve mücadelesine saygı duyan, kendisini şahsen tanıyan bazı işçi ve aydınlar vardı. Birlikte mücadele ettiği on binlerce işçiden belki sadece birkaçı cenazesine katılabilmişti. Belki o işçilerin çok büyük bir çoğunluğunun İsmet Demir'in ölümünden haberi bile olmamıştı, Ama ne garip tecellidir ki, cenazesinde pek çok sendikanın kocaman çelenkleri vardı. Bir bakıma e çelenkler, İsmet Demir'e hiç mi hiç benzemeyen sendikacıların gönderdiği o çelenkler, onun mücadelesinin daha büyük bir güçle ama sosyalist siyasi bilinçle yürütülmesi gerektiğini de anlatıyordu.

Tarama3 scan0064teki fotolar.. yırtık..

ANILAR

“Yalınayak İsmet”

Demir Küçükaydın

İsmet Demir sendikacı olarak bilinir ve tanınır. Ama İsmet Demir'i bir sendikacı olarak anmak, onu hiç anlamamış ve tanımamış olmaktır. İsmet Demir, 1960'lı yıllarda hızla örgütlenen ve mücadeleye giren genç ve dinamik isçi sınıfının ortaya ve öne çıkarttığı sosyalist bir işçi önderiydi.

Bir işçi önderi, ama amacım sadece sendikal, daha iyi çalışma koşulları mücadelesiyle sınırlamamış; şu güzelim ve rezil dünyadan sömürüyü ve baskıyı, bunun olmazsa olmaz koşulu olarak da her şeyi metalaştıran, tüm insanları ve doğayı kara kurban eden kapitalizmin ortadan kaldırılması gereğini kavramış ve inanmış; bu amaca sadece ve sadece tüm zenginlikleri yaratan yoksul, cahil, örgütsüz milyonlarca ve milyonlarca emekçinin doğrudan eylemiyle varılacağım bilen; bu ezilen insanları örgütlemek ve mücadele içinde eğitmek gibi uzun hazırlık dönemlerinin, sabrın ve nankörce bir çabanın gerektiğini kavramış bir işçi önderi nasıl yetişir?

Burjuvazinin okulları, vakıfları, bursları, tetkik gezileri gibi binlerce deneme ve eğitme aygıtı var: milyonlarca emekçiyi kontrol altında tutabilecek politikacılar ve idareciler yetiştirebilmek için. Bunlar yetmezse de şiddet aygıtları. Ezilen insanların, işçilerin böyle okulları yok. Bir ölçüde sosyalist partiler bu isi yapmaya çalışırsa da, belki dünya tarihi bakımından kısa, ama birkaç kuşağın hayatım kapsayan yozlaşma ve gerileme dönemlerinde bu partiler çoğu kez insiyatiflerin yitirildiği, yetenek ve çabaların boşa harcandığı, zeka kıvraklığının ve esnekliğin kaybedildiği, güven sarsıcı, tersine seleksiyon yaratıcı aygıtlar haline dönüşebilirler, ki uzun yıllardır dünyadaki sosyalist partilerin başat niteliği bu olmuştur. Bu koşullarda bir işçi önderi nasıl yetişebilir?

Son duruşmada, ardında tarihsel zorunluluklar yatan rastlantılar, ezilen sınıfların kendi içlerinden çıkardığı önderlerin eğitiminde tayin edici bir rol oynamaktadır. İsmet Demir'in ayrıntılarını pek fazla bilmediğimiz hayatı bu kuralı doğrular gibidir.

Eskişehir'in Mihallıçık kasabasından bir işçinin çocuğudur. Çobanlık yapar, ilkokulu bitirir, orada burada inşaatlarda işçilik yapmaya başlar. Ergin bir insan oluncaya kadar çok utangaç, kimsenin yüzüne bakamayan, konuşurken utanç ve heyecandan kıpkırmızı kesilen bir garip işçidir; sonradan "hayat üniversitesi"nin işleyeceği cevheri sağlam bir ham maddedir İsmet Demir. Her ezilen ve sömürülen insan gibi isyan duygularıyla doludur. Bir yerlerde bir sakatlık vardır ve değiştirilmesi gerekir. Ama nerede ve nasıl? Bu gerçeğin arayışında, az konuşan, çok düşünen, gözleyen, isyanını içine atan, çaresizlikten bunalan milyonlarca genç emekçiden biridir. Sonraki yıllar İsmet Demir'de çok şeyi değiştirir, ama biri olmazsa diğeri soysuzlaşan iki özelliğini değil: sömürü ve baskıya duyulan isyan ve müthiş bir insan sevgisi, Türkçe'nin güzel deyimiyle, insancıllık.

Sınıf bilinci, der bir büyük sosyalist düşünür ve eylemci "Ne Yapmalı? " diye düşündüğü bir kitabında, yalnızca sınıfın kendi içine kapanılarak edinilemez; o, tüm sınıfların ilişkileri ve çelişkileri alanından edinilebilir. İsmet Demir'in şansı, bir bakıma, bir işçi olarak tüm sınıfların ilişki ve çelişkilerinin kesiştiği, çırılçıplak görünebildiği noktalarda bulunup doğrudan gözlemler yapabilmesindedir.

Önce Mevlana ile tanışır ve çıkış yolunu onun kitaplarında arar İsmet Demir. Sonra İslam Medeniyeti boyunca hiç yok olmamış, tarihsel kökleri Mazdek, Manizm, Orfeusculuğa kadar uzanan rafızi - batıni halk muhalefetini tanır. Sanki bir şeyler biraz aydınlanmış gibidir. Tarih boyunca ezilenler sınıfsız ve baskısız bir toplum idealini medeniyetlerin mesanelerinde hep yaşatmışlardır. Binlerce yıllık bir geleneğe ayak basmanın verdiği bir güven duygusu vardır artık. Diğer yandan, kişisel gözlemleriyle, o koca koca

çalımından yanına varılmaz adamların boşluğunu ve kofluğunu da görmüştür.

1946 yılları. D. P. kurulur. İsmet Demir Eskişehir'de bir inşaatta çalışmakta, isyancı karakteri nedeniyle çevresinde tanınmaktadır. Burjuvazi, tek parti diktatörlüğüne yığınların duyduğu isyanı kendi değirmenine akıtmak için, İsmet Demir gibi fedailerin enerjisine, tecrübesine, fedakarlığına ve cesaretine gerek duymaktadır. Bayar ve Menderes'le tanıştırılır. Onların koruyucusu, militanı ve fedaisi olur. Böylece, Türkiye'nin egemenlerinin en uç kişilerini, onların ilişkilerini yakından gözleme ve tanıma olanağı bulur. 1946-50 arası umut doludur. Şu seçimler yapılıp DP bir iktidara gelse baskı ve sömürü son bulacaktır. Bu DP militanı Anadolu köylerine silah dağıtır. Bütün miting ve benzeri işlerin adsız neferidir.

Fakat bir gün, bir mitingde, köyün ağası, köylülerin mitinge gitmesi için traktörlerini romörkleriyle birlikte seferber edince içine ilk kurt düşer. Sonra, DP iktidara gelince umutlarının hiç birinin gerçekleşmediğini, bir kenara itildiğini ve kullanılmış olduğunu görür. Burjuvaziyi yakından tanımıştır artık. İlk ve en önemli politik dersi almıştır.

Önderlik demek, sadece sınıf ilişkilerini, sınıfların karakterlerini tanımak değildir. Önderlik demek, aynı zamanda örgütçülük demektir. Örgütçülük demek, insanları tanımak demektir. Ama insanları, sıradan, her gün çevremizde gördüğümüz "insan sarrafları"nın yargılarıyla değil, ortak mücadele için nasıl en yararlı olabilecekleri, nasıl örgütlenebilecekleri bağlamında tanımak demektir. Bu tanımanın alt yapısını bir bakıma sonraki yıllarda topoğraf olarak çalışması sağlar.

Türkiye'nin detaylı haritalarını hazırlayan bir topoğraflar grubunda işçi olarak çalışmaya başlar ve T. C. topraklarını köy köy, karış karış Edirne'den Ardahan'a dolaşır ve tanır. Hemen her gece bir başka köyde kalmak; değişik insanları,

değişik gelenekleri, değişik ilişkileri tanımak. Ama aynı zamanda hepsinde ortak olan sömürüyü, baskıyı ve yoksulluğu görmek: bütün bunlar İsmet Demir için paha biçilmeyecek gözlemler olur. Genelleme yeteneği gelişir. Ayrıca okumuş mühendislerin yanında çalışmaktadırlar. Bu nispeten aydın insanlar, meslekleri gereği yanlarında çalışan işçilerle beraber yaşamak ve dolaşmak zorundadırlar; kasaba ya da şehir memurları gibi eşrafla iç içe şehir klüplerinde ve memur - eşraf mahallelerinde bir kast yaşamı sürmemektedirler. Karşılaşılan şeylerle ve olaylarla ilgili bin bir günlük konuşma içinde bu bilgili insanların çeşitli değerlendirmeleri, tepkileri İsmet Demir'e oldukça geniş bir ansiklopedik bilgi, gözlemlerine sınıflandırma yeteneği ve modern bilimlerle daha yakından tanışma olanağı sağlamış olsa gerektir. İnci gibi yazısını, matematik bilgisini, düşüncelerini yazıya dökmeyi herhalde bu dönemde kendiliğinden edinmiş olsa gerek.

İsmet Demir aynı zamanda aydınları da yakından tammış olur böylece. İşçilerde çok rastlanan ve çoğu kez hızla birbirine dönüşen bir aydın düşmanlığı ya da aydınlara yavşakça bir hayranlık İsmet Demir'de yoktu. 0 aydınların yeteneklerinin ve sınırlılıklarının bilincindeydi. Ne sırf onlarla ne de onlarsız olamayacağım bilirdi.

"Her şey tecrübelerden öğrenilir, tecrübelerden hiç bir şey öğrenilemez" der bir şair. İsmet Demir artık zengin bir tecrübe birikimine sahiptir ama hala problemi çözebilmiş değildir. Derken, bir gün, (galiba bir trende seyahat ederken) Bulgaristan muhaciri eski bir sosyalistten ilk kez sosyalizmi duyar ve sosyalizmle tanışır. Sosyalizmin dünyaya bakışım öğrenir. Artık her şey apaçıktır. Yıllardır çözemediği problemler bir çorap söküğü gibi çözülmektedir. Sosyalist teoriyi henüz yakından tanımasa da, artık sınıfının bilincinde bir işçidir İsmet Demir.

1950 yılları. Yollar, barajlar, santraller, Amerikan üsleri yapımı başlamıştır. Kurulan şantiyelerde binlerce işçi barakalarda yaşamaktadır. Bir kısmı kalifiye işçidir, bir

kısmı köyünü yeni terk etmiştir. Aşağı yukarı 100. 000 kişilik bir "şantiyeciler" kadrosu oluşmaktadır. Bunlar çevremizde gördüğümüz küçük inşaatların işçilerinden farklıdırlar. Çalışan işçi sayısı 1000'den aşağı pek düşmeyen büyük iş yerlerinde çalışırlar. Bir iş bitince yataklarını denk yapıp diğer iş yerine giderler. İşlerde bir kesiklik ama işçi kadrosunda bir süreklilik vardır. Herkes birbirini tanır. Meslekler çoğu kez hemşehri gruplarına bölünmüştür. Demirciler Kırşehirli, marangozlar Ordulu, kaynakçılar, montajcılar Güney ve Batı Anadoluludur. Birçok durumda işçileri bölen bu tabakalaşmalar, aynı zamanda hızla örgütlenmenin aracı da olabilirler. Diyelim ki Kırşehirliler daha ziyade demircidir. Demircilerin Formeni (ustabaşıları) da Kırşehirlidir ve kendi içlerinde birbirlerini kayırırlar. Usta durumundaki kalifiye işçiler, kaba işçi olan hemşehrilerini işe aldırıp koruduğu, meslek edindirdiği için onlar üzerinde büyük bir etkiye sahiptirler. Bir usta başının bir harekete ya da örgütlenmeye evet demesi, aşağı yukarı bir branşın otomatikman örgütlenmesi ve harekete geçmesi demektir. Elbet hareket keskinleşince en çok yan çizme ve uzlaşma eğilimi gösterenler bu ustalardan çıkarlar. Ama sıradan işçiler bir kere bu ustabaşıların katalizatörlüğüyle örgütlenip eyleme geçtikten, işe sahip çıktıktan sonra işi kendileri götürürler ve ustaların hareket olanaklarım sınırlarlar.

Bu kalifiye işçilerin "meclisine kabul edilmek" için kalifiye işçi olmak gerekir. Sıradan bir işçi, ne bilgisiyle ne de işyeri hiyerarşisi içindeki pozisyonuyla bu kalifiye işçileri örgütleyemez; onlarla aynı masaya oturup konuşamaz bile. Yazılı olmayan geleneklerdir bunlar. Ve İsmet Demir kalifiye bir topoğraftır artık. Kolay kolay atılamaz bir işten. Usta işçiler arasında yeri vardır. Topoğraf olduğu için tüm şantiyeyi serbestçe dolaşıp herkesi tanıma ve görme olanağı da vardır. Bunlar bir iş yerinde örgütlenebilmek için baha biçilmez olanaklardır ve aynı zamanda kişiye tüm işçileri tanımak ve işin gidişi hakkında kuş bakışı bir fikir edinebilmek gibi nitelikler kazandırır.

Bu tecrübeler İsmet Demir'e baha biçilmez bir seziş gücü kazandırmıştı. Herhangi bir işyerini örgütlemeye gittiğimizde, şantiyeyi genel olarak görebilecek bir yere durur, ceketini ağaca asar ve saatlerce çalışan işçileri gözlerdi. Sonra da orada ne ölçüde ve neler yapılabileceği hakkında aşağı yukarı kesin bir görüşe ulaşırdı.

Gerek topoğraf olarak T. C. topraklarını doğudan batıya köy köy dolaşmış olması, gerek şantiye hayatı sayesinde binlerce işçiyi isim isim tanırdı. Aşağı yukarı her işçinin nereli olduğunu, özel problemlerini, yetenek ve zaaflarını, daha önce nerelerde çalıştığını, hangi hareketlere katıldığını, tutumlarını tek tek bilirdi. Bir askeri kumandan bile elinin altında her an sicilleri bulunan askerlerini böylesine yakından ve doğru olarak tanıyamaz. İsmet Demir'in kafasında bir bakıma Türkiye toprakları üzerinde yaşayan insanların geleneklerinin ve özelliklerinin bir haritası vardı. İlk kez karşılaştığı bir kimseye adını, nereli olduğunu ve daha bir kaç soru sorunca, o kişi artık İ. Demir için bir bilinmez olmaktan çıkardı. O kişinin yetiştiği çevre, edindiği kültürün özellikleri, hangi aşiretten veya çevreden olduğu vs. hakkında aşağı yukarı tam bir bilgiye sahip olurdu. Ve karşısındaki de, İsmet Demirin söylediği belki çok önemsiz ya da dışardan dinleyen birisi için geçer ayak söylenmiş alelade gibi görünen sözlerden, onun kendisi hakkında belli bir fikir sahibi olduğunu anlardı.

İşte hayatın İsmet Demir'e kazandırdığı bu nitelikler onun eşi görülmemiş örgütçülüğünün bir bakıma alt yapısını oluştururdu. Ama İsmet Demir bu niteliklerini sosyalizm ve işçilerin hak mücadelesi için kullanan az görünür bir örnekti.

1950 - 60 yılları arası şantiyeciler arasında henüz sendikalar yoktur ama bir çok pasif ya da aktif kendiliğinden direnişler yaşanır. Kuş uçmaz kervan geçmez şantiyelerde yapılan bu direnişler belki hiç bir zaman gazetelere geçmemiştir ama, İsmet Demir ve şantiyeciler buralarda ilk tecrübelerini edinmişler, güçlerini ve

güçsüzlüklerini tanımışlar yavaş yavaş mayalanmalar başlamıştır. 1960'ların ilk yıllarına kadar geçen bu dönem, bir bakıma şantiyecilerin ve İsmet Demir'in "Tarih öncesi"dir.

Ereğli demir çelik fabrikaları inşaatlarındaki seri direnişlerde İsmet Demir, Fukara Tahir'le birlikte önemli bir rol oynar. Yine 1960'ların baçındaki Ankara'da işsizlerin meclise yürüyüşü, İsmet Demir'in örgütlenmesinde önemli roller oynadığı ilk büyük bilinen işçi eylemleridir. Sonuç: şantiyecilerin sendikalaşmaya başlamasıdır.

Ereğli'de çalıştığı ve direnişleri örgütlediği yıllarda, talebeliğinde V. P. tevkifatına kıyısından bulaşmış ve o sıralarda Ereğli inşaatlarında bir hizmetli olarak çalışan biri aracılığıyla ilk kez Dr. H. Kıvılcımlı ile tanışır. Böylece sosyalist teorinin ürünlerini az çok kaynağından tanıma olanağı bulur. İsmet Demir ölünceye kadar H. Kıvılcımlı'nın görüşlerini savunmuş, sadece ona güvenmiştir.

H. Kıvılcımlı ve İ. Demir'in bu rezonansa gelişi bir rastlantı değildir. H. Kıvılcımlı "eskiler" içinde, aydınlar arasında horlanmış ama işçiler arasında daima yankı bulmuş, bağlı olduğu uluslararası sosyalist çizginin tüm reformizmine rağmen radikal ve devrimci eğilimi temsil etmiş örnek bir sosyalisttir. İsmet Demir de 1946'larda İstanbul ve İzmir'de mayalanmış Şefik Hüsnü ve Esat Adil'lerin reformist ya da anarko-sendikalist geleneğinden değil, bambaşka bir gelenekten geliyordu. Gerçekten de burjuva sosyalizmi H. Kıvılcımlı gibi İsmet Demir'den de hep nefret ede gelmiştir. Bunu açıkça ifade edemediğinde küçümsemiş, alay etmiş ya da susuşa getirmiştir. Ama aynı İsmet Demir D. Ö. B. (Devrimci Öğrenci Birliği) ve Dev-Genç saflarında her zaman sevilen sayılan bir işçi önderi olagelmiştir. Bu yankılaşmalar bir rastlantı değildir. 1968'in devrimci gençler kuşağı, tıpkı İ. Demir veya Dr. H. Kıvılcımlı gibi, bir ölçüde bilinçsiz de olsa reformizmin, burjuvaziyle ittifaklar politikasına karşı radikal ve devrimci bir tepkinin ifadesi olmuşlardır.

Bu durumun elbette, İsmet Demir'in bir önderi olduğu şantiyecilerin yapısıyla da bir ilişkisi vardır. 1960 - 70 arasında isçi sınıfı mücadelelerinde başı çeken iki branş vardır. Birisi metal işçileri, Maden-İş aracılığıyla DİSK'in çekirdeğini oluşturmuşlardır. Diğeri şantiyeciler. Şantiyeciler de esas olarak metal işçileridir. Ama işçi sınıfı içinde aynı zamanda evrensel özellikler gösteren zümre farklılıkları da vardır.

Büyük şehirlerin metal işçileri başlangıçta iyi mücadeleler verirler ve güçlü istikrarlı sendikalar kurarlar. Ama tam da bu nedenle: hem nispi elverişli durumları nedeniyle, hem de istikrarlı sendika aygıtlarında bir sendika bürokrasisinin kolayca palazlanması nedeniyle reformizme daha eğilimlidirler. Yapı İşçileri, daha doğrusu şantiyeciler ise, sık sık işyerlerinin dağılması, ve her yeni iş yerinde yeni baştan örgütlenip, mücadele ederek hak mücadelesine girmek zorunda oluşları nedeniyle, sürekli mücadeleci bir eğilim taşımışlar ve istikrarlı sendikalar kuramamışlardır. Bu da bir sendika bürokrasisinin oluşmasını bir ölçüde engellemiştir. Yapı iş kolunda ya gangster sendikacılar olmuştur ya da İsmet Demir gibi devrimciler. Orta, uzlaşma yoluna koşullar hiç bir zaman izin vermemiştir. İsmet Demir, sadece inşaat işçilerinin başarılı mücadelelerini belirlememiştir, ama şantiyecilerin bu karakteri de bir bakıma İsmet Demir'i belirlemiştir.

Keza şantiyeciler, işçi sınıfının genellikle küçük işyerlerinde, en ağır çalışma koşullarında yaşayan, ama daha ziyade aşırı sola ya da anarşizme eğilim gösteren, ani patlayışları ansızın yılgınlığa dönüşen zümrelerinden de farklıdırlar. Bu nedenledir ki, İ. Demir, politik olarak ne anarşist ne de reformist bir karakter taşırdı. Ve bir bakıma bu objektif koşullar nedeniyledir ki, ideale en yakın sosyalist bir sendikacı olmuştur. Ve tam da bu nedenlerle, 1980'den beri hemen tüm kazanımlarını yitiren, ve yeniden mücadeleye girebilmek için yavaş yavaş mayalanıp güçlerini toplayan yeni mücadeleci işçi kuşakları için

gerçekten örnek olması gereken bir işçi önderidir. Reformistler K. Türkler'i yeni kuşaklara prezante ediyorlar, devrimciler İsmet Demir'in bayrağım yüceltmelidirler.

1960'lı yıllarda İsmet Demir'i her yaz bir büyük direnişi yönetirken, bir destan yaratırken görürüz. Ereğli, Boru Hattı, Kadıncık Barajı, Çekmece, İzmit, Eskişehir, Aliağa mücadelelerinin gerçek örgütleyicisi ve önderi İsmet Demir'dir.

Ne var ki, bütün bu mücadelelerden ve başarılardan hiç bir zaman güçlü bir sendika ortaya çıkmamıştır. Ereğli grevlerinde Fukara Tahir ile birlikte Yapı-İş'i kurarlar. Tahir kısa zamanda yozlaşır. İsmet Demir yeni sendikalar kurar, tutar işçileri başına getirir. İşçiler kısa zamanda aidatlardan gelen paraları yeme gayretine düşerler. Kendilerine karşı çıkan İsmet Demir'i ya sendikadan atarlar ya da paraları alıp kaçarlar. Bütün bu tecrübelerden İ. Demir şu sonucu çıkarır: sınıf bilinci olmayan, devrimci olmayan bir işçi ne kadar yiğit ve namuslu olursa olsun, sendikanın başına gelince ya hızla yozlaşmakta, ya da devlet aygıtlarının tehditleri karşısında sinmektedir. Bunun üzerine İ. Demir bu fasit daireyi kırmak için yollar araştırmaya baçlar. Yıl: 1968'dir. Devrimci gençlik hareketleri başlamıştır. İsmet Demir hedefini belirler: bu devrimci gençlerle işçileri kaynaştırmalı, sendika bu insanların, sınıf bilinçli, devrimci insanların eline verilmelidir. Ancak o zaman sendikanın maddi olanakları işçilerin yeni mücadelelerini örgütlemek için seferber edilebilir.

Gençlik mücadeleleri içinde hızla radikalleşen öğrenciler İstanbul'da Deniz Gezmiş'in önderliğinde Devrimci Öğrenci Birliğini (D. Ö. B.) kurarlar. Başlangıçta bu gençleri el altından ya da açıkça destekleyen Kemalistler, reformistler bu radikalleşmeden korkmuşlar ve D. Ö. B. 'ün yüzüne bütün kapılar kapanmaya başlamıştır. Dernek için yer bulunamamaktadır. İşte İsmet Demir, burjuva toplumuyla kopuşan bu devrimci gençlere işçi sınıfının bağrını açar: Yapı İşçileri Sendikasının (Y. İ. S.) olanaklarını D. Ö. B. 'ün

emrine verir. D. Ö. B. ve Y. İ. S. 'in aynı binayı paylaşması, bir rastlantının ötesinde bir tarihsel zorunluluğun ifadesidir. İsmet Demir, bu devrimci gençleri alır işçilere götürür, işçileri alır bu devrimci gençlere getirir. İnanmaktadır ki, işçi de de sosyalist aydın da tek basına bir hiçtir. Çok sevdiği Hikmet Kıvılcımlı'nın benzetmesiyle, biri kalaya, diğeri bakıra benzer. Tek başına ikisi de yumuşak metallerdir. Ama bunlar cidden kaynaştığı zaman, insanlığa bir çağ atlatan tunç ortaya çıkar.

İsmet Demir sosyalist aydınların ve işçilerin kaynaşmasına verdiği bu önem bakımından da DİSK sendikacılarıdan ayrılır. DİSK yöneticileri devrimci gençlerin işçilerle kaynaşmasından her zaman korkmuşlar, ellerinden geldikçe bunu engellemeye çalışmışlardır. Aydınlar içinde ancak yeterince ehli olanları, sendika aygıtında maaşlı memurlar olarak kullanmışlardır. Bu, muhakkak samimi olan sosyalist aydınlar da, sendikal çalışma yaptıklarım düşünüp, işçilerle bağlar kurduklarını düşünüp, kendi kendilerine bir tatmin hissi duymuşlardır. Ama sendikal çalışma da bu değildir, sosyalist entelijansiyanın işçilerle kaynaşması da.

Bütün bu ayrılıklar nedeniyle DİSK yöneticileri İsmet Demir'den nefret etmişler ve korkmuşlardır. İsmet Demir, yönettiği sendikayla DİSK'in kuruluş toplantılarına katıldığı, üyelik için defalarca DİSK'e müracaat ettiği halde, bir tek cevap bile alamamıştır. Bu bir rastlantı değildir. Ve bunu yapanlar şimdi işçilere örnek kahramanlar olarak tanıtılıyor ve piyasada kahramanlar gibi geziyorlarsa, işçilerden bir şeyler gizleniyor, onlara gerçekler anlatılmıyor demektir. Elbet bir gün tarih yeniden yazılacaktır.

1968 - 71 yılları arasında Dev-Genç'in hiç bir önde gelen militanı yoktur ki, İsmet Demir'le birlikte çalışmış olmasın. Bunların fizikçe ölmüş bulunan bir kaçının adım anmak bile yeter: Deniz Gezmiş, Cihan Alptekin, Sinan Cemgil, Hüseyin Cevahir, Sabahattin Kurt, Ertan Saruhan...

Bir sendikacı olarak İsmet Demir çok önemli haklar elde etmiş ve biçimler geliştirmiştir. Stratejisi, kalifiye işçilerden ziyade düz işçilerin ücretini arttırmak; ücret artışlarının yanı sıra sosyal haklara ağırlık vermek; sözleşme müzakerelerini işçilerin gözü önünde yapmak veya onların her an geri alınabilir temsilcileriyle birlikte götürmek; işçilerin oyuna başvurmadan hiç bir karar almamak; hiç bir şeye imza atmamak; yolda geçen zamanı iş saatinden kabul ettirmek; her sözleşmeden sonra kongre yapıp işçileri sendika yönetimine getirmek; bunlardan bir kaçıdır. Önemli bir hedefi, isçi çıkarmalara çoğunluğunu işçilerin temsil ettiği bir disiplin kurulunun karar vermesiydi. Bu hedefe sağlığında ulaşamadı. Sadece Aliağa'da Kozanoğlu-Çavuşoğlu inşaatında yarı yarıya işçi ve işveren temsilcileri noktasına ulaşabildi ki, çok elverişsiz şartlara rağmen büyük bir başarıydı.

12 Mart gelirken Boğaz Köprüsü inşaatında örgütlenmeye başlamıştı. İki kıtada birden bir grev yapmak ve Avrupa'dan Asya'ya "Bu İşyerinde Grev Vardır" diye yazmak o zamanki hayaliydi. 12 Mart gelince tutuklandı. Uzun süre hapiste yattı. Tutuklanmadan önce, daha önce beraber çalıştığı devrimci gençlerin tek tek öldüğünü gördükçe, bir çok defalar, yanlış olduklarım bile bile onlara katılmayı çok düşündü. Tutuklanmasaydı belki de katılırdı.

Yapı iş kolunun istikrarsızlığı ve sürekli olarak kayayı yeniden yukarı çıkarma zorunluluğu nedeniyle, İsmet Demir'in en büyük planı Metal iş koluna geçip, orada sağlam bir üs elde ettikten sonra diğer iş kollarına yayılmaktı. İskenderun Demir Çelik fabrikaları inşaatı bu olanağı ortaya çıkarıyordu. İnşaat sırasında orada örgütlenilirse, fabrika üretime geçtikten sonra kolayca metal iş koluna geçilebilirdi. Çıkınca derhal İskenderun'a gitti.

Ama burjuvazi de kendince dersler çıkarmıştı. Her iş küçük taşaronlara verilmiş ve böylece ortaya yüzlerce işveren çıkmış oluyordu. Aynı zamanda Adana ve İskenderun

çevresinin kabadayılarına gangster sendikalar kurdurulmuş, işçilerin haberi bile olmadan, usulen sözleşmeler yapılmıştı. Öte yandan 12 Mart'ın karanlıkları hala sürüyordu. Bütün bunlara rağmen İsmet Demir on binlerce işçiyi direnişe götürmeyi başarabildi. Ama Kıbrıs çıkartmasının hayhuyu arasında İsmet Demir tutuklandı ve gerisi gelmedi. Bundan sonra Kanser hastalığı ilerledi. Ölünceye kadar mücadeleyi bırakmadı. İnsanlara olan sevgisini, sosyalizme olan inancım ve işçi sınıfına olan güvenini yitirmedi.

En canlı işçi tiplerini yaramış ve her satırında buram buram bir insancıllık kokan romancı Orhan Kemal İsmet Demir'in romanını yazmaya niyetlenmişti. Ortak bir dostları onları tanıştırmış ve Orhan Kemal'e bu fikri vermişti. O sıralar İsmet Demir, Aliağa grevlerine başlamak için İstanbul'dan ayrılmak üzeredir. Orhan Kemal de yurt dışına ameliyata gidecektir. Ortak tanıdıkları, ki İsmet'in bir adaşıydı, Orhan Kemal'e bir an önce notları almasını, İsmet'e anılarını anlattırmasını, çünkü İsmet'in Aliağa direnişleri sırasında öldürülebileceğini söyler. Bunun üzerine O. Kemal bir kaç gün içinde notlar alır. Ne yazık ki Orhan Kemal yurt dışında ölür. Aliağa'da ise, ölen İsmet değil Necmettin Giritlioğlu olmuştur. Bu destan roman yazılmadan kalır.

Necmettin'in ölümünden İsmet Demir hep kendini sorumlu tutmuştur. Gerçek hedefin kendisi olduğunu biliyordu. Ama onun bunda hiç bir sorumluluğu yoktu. Hepimiz toplanmış ve direnişler boyunca İsmet Demir'in arka planda kalmasını, kararlaştırmıştık. İsmet Demir arkamızda olup bize akıl ve taktik verdiği sürece bizler direnişi sürdürebilir, tutuklandıkça birimizin yerini diğeri alır, ama İ. Demir böylece hep dışarıda kalır diye düşünmüştük. İsmet Demir tutuklandığı ya da öldüğü takdirde, direnişi sürdürecek bilgi ve tecrübemizin olmadığını biliyorduk. Olaylar Necmettin'in canı pahasına da olsa bu taktiğin doğru olduğunu gösterdi ama İsmet Demir hiç bir zaman vicdan

azabından kurtulamadı ve Necmettin'in yerine orada ölmüş olmayı hep istedi

Bir işçi direnişinin başında burjuvazi tarafından öldürülen ilk sosyalist Necmettin Giritlioğlu'dur. Ve Necmettin'i sendikanın başına getiren İsmet Demir'dir. Bu bir rastlantı değildir.

Yeni kuşakların örneği: İsmet Demir, Necmettin Giritlioğlu olsun.

11/2/1987

(x) Gangster sendikacı deyiminin ortaya çıkmasında dolaylı olarak İsmet Demir'in bir rolü vardır. Fukara Tahir Yapı-İş'i kurduktan sonra tipik bir sendika ağası olur ve sendikanın paralarını diğer ortaklarıyla yemeğe başlar. İsmet Demir ise, başka bir sendika aracılığıyla örgütlenmektedir. Böylece Yapı-İş'in gelir kaynakları azalmaya başlar. Paralar azalınca paraları yiyenler arasında sürtüşmeler de artar ve sonunda aynı sendikanın bir başka yöneticisi Tahir'i öldürür. "Gangster Sendikacı" lafı bundan sonra ortaya çıkmıştır. İsmet böylece onların nasıl yiyiciler olduklarını dolaylı olarak göstermiş olur.

(Bu yazı *Zemin* dergisinde yayınlanmıştı.)

Bir Anadolu Ereni: İsmet Demir

Sefer Güvenç

İsmet Demir'in yapı işçilerinin sendikal mücadelesinde öne çıktığı yıllar; 1960'lı yılların başıdır. İsmet Demir, Ereğli Demir Çelik fabrikasının inşaatında topograf olarak çalışmaktadır. İnşaatı üstlenen firma, bir Amerikan firmasıdır. O dönemde Bülent Ecevit de Çalışma Bakanıdır. Sonraki yıllarda kamuoyuna "İşçilere sendikalaşma, toplu iş sözleşmesi imzalama ve grev yapma hakkını tanıyan bakan" olarak tanıtılan Bülent Ecevit'in karşı çıkmasına rağmen Ereğli Demir Çelik fabrikası inşaatında çalışan binlerce işçi greve gitmiştir. Bu grev/direniş, İsmet Demir gibi işçi önderlerini ortaya çıkarmıştı. Ereğli Demir Çelik Fabrikası grevinde işçilerin örgütlü olduğu sendika, merkezi Ankara'da olan Yapı-İş Sendikasıdır. Sendika başkanı; karizmatik bir kişiliği olan "Fukara Tahir"dir. Yapı-İş Sendikasının merkezi Ankara'da Rüzgarlı Sokaktadır. Sendika merkezinin etrafındaki kahveler; işten atılan, yeni şantiyelerin açılmasını bekleyen işçilerin toplanma yerleridir. İş arayan işçiler her gün sendikanın kapısını aşındırmaktadır. Sendika sadece çalışan işçilerin değil; işsizlerin sorunları ile ilgilenmek zorunda kalmıştır. İnşaat işçileri, işsizliği protesto etmek, seslerini duyurmak amacıyla sendika başkanı Fukara Tahir'in öncülüğünde Türkiye Büyük Millet Meclisine bir yürüyüş düzenlemiş, işçilerin YALIN AYAK katıldığı bu yürüyüş büyük yankı uyandırmıştır. Bu yürüyüşe katılan işçilerden birisi de İSMET DEMİR'dir. Sonraları İsmet Demir ile özdeşleşen "Yalınayak İsmet" lakabının kökeni inşaat işçilerinin yalınayak Meclise yaptıkları bu yürüyüşten kalmadır.

İsmet Demir'in yapı işçilerinin sendikal mücadelesinde ünlenmesi PİPE-LİNE BORU HATTI grevi/direnişi ile olmuştur. Grev Yapı-İş Sendikasından ayrılan; Suat Şükrü

Kundakçı ve İsmet Demir'in de içinde olduğu bir gurup işçi-sendikacı tarafından kurulan YİS (Yapı İşçileri Sendikası) tarafından örgütlenmiş ve yönetilmiştir. Güney ve Güneydoğu Anadolu'da bir kaç vilayetin sınırları içinde bulunan şantiyelerde uygulanan grev, uluslararası bir konsorsiyum olan inşaat firmasının işçilerin/sendikanın taleplerini kabul etmesi ile sonuçlanmıştır. İsmet Demir'in anılarında Pipe-Line Boru Hattı grevi ayrıntıları ile anlatılmıştır.

YİS'in merkezi Cağaloğlu meydanından Nur-i Osmaniye Caddesinin girişindeki köşede bulunan dört katlı binanın 3. ve 4. katlarında idi. Binanın 2.katı TÜRK SOLU dergisinin bürosuydu. Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın muayenehanesi de Cağaloğlu'ndaydı. YİS yöneticileri ile Doktor'un ilişkileri daha YİS kurulmadan önce varmış. Hatta YİS tüzüğünün giriş bölümünün Doktor Hikmet Kıvılcımlı tarafından yazıldığı söylenirdi. 1957 yılında kurulan Vatan Partisinin **(Yıl yanlış olabilir. Kontrol edilmeli)** işçi üyeleri de YİS'in çalışmalarına aktif olarak katılmakta ve destek vermekteydiler. (Osman Sercan, Arif Şimşek ve kardeşlerini (Boyacı kardeşler) saygıyla anıyorum). 1967 yılında yayımlanan Sosyalist Gazeteleri, Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın o dönemde kitaplaşan yazıları/çalışmaları YİS'in desteği ile yayımlanmıştır.

Pipe-line Boru Hattı grevinden sonra YİS içinde bir ayrışma yaşanmıştır. Suat Şükrü Kundakçı ve YİS'in bir kaç yöneticisi merkezi Ankara'da olan Yapı-İş Sendikası ile birleşme kararı almışlardır. İsmet bu birleşmeye karşı çıkmıştır. Ayrılanlar Ankara Yapı-İş Sendikasının yönetiminde görev almışlar, İsmet Demir ise YİS'i yaşatmaya gayret etmiştir. Bu ayrışmada 1957 Vatan Partisi kadroları İsmet Demir'den yana tavır almış ve YİS'in çalışmalarına destek vermişlerdir.

1968 Gençlik hareketi içinde yer alan gençlerin Doktor Hikmet Kıvılcımlı'dan haberdar olmaları YİS sayesinde

olmuştur. İsmet Demir, YİS'in 4.katını 68 hareketinin devrimci öğrencilerinin kurduğu DÖB (Devrimci Öğrenci Birliği)'ün kullanımına vermişti. DÖB'ün yerleştiği dairenin bir odası Doktor'un kitapları ile doluydu. Benim İsmet Demir ile tanışmam da bu dönemde olmuştur. İzmir-Karşıya Lisesinden ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden arkadaş olduğumuz Demir Küçükaydın ile birlikte YİS'e uğramıştık. İsmet Demir, sohbet sırasında benim Aliağa ile ilişkim olduğunu öğrenince bana Aliağa rafinerisi inşaatında çalışacak olan işçilerin YİS çatısı altında örgütlenmesinde yardımcı olup olamayacağımı sordu. Ben de: " tabii ki olurum" diye yanıt vermiştim. Bu tanışmadan sonra İsmet Demir ile sık sık görüşmeye başladık. Birlikte Aliağa'ya gittik.

Rafineri inşaatı başlamadan önce Aliağa nahiye statüsünde küçük, şirin bir yerleşim yeriydi. Halkının büyük çoğunluğu tütüncülükle, tarımla geçiniyordu. Çok az sayıda insan ise geçimini balıkçılıkla sağlıyordu. Balıkçılar tuttukları balıkların bir kısmını İzmir Balık Haline gönderiyor, bir kısmını ise Aliağa'daki balıkçı lokantalarına veriyorlardı. Girit kökenli Haydar Kaptan'ın ve halk tarafından "Lazların" diye adlandırılan balıkçı İbrahim'im lokantaları hafta sonları İzmir'den özel olarak balık yemeğe gelenlerin uğrak yeriydi.

Benim Aliağa ile ilişkim lise öğrencisi olduğum 1963 yılının yazında başladı. Çiğli Hava Üssünde görev yapan Amerikalı askerler için Aliağa'da bir plaj vardı. Ben kesintisiz 1963 yılından 1969 yılına kadar her yaz o plajda çalıştım. Aliağa esnafının ve gençlerinin büyük çoğunluğu ile tanışıyordum. O dönemde Türkiye İşçi Partisine üye olan, sempati duyan Aliağalılar ve Menemenliler ile yakın ilişkim vardı. Tanıdıklarımın bu örgütlenmede bizlere yardımcı olacağından hiç kuşkum yoktu. Nitekim öyle de oldu. Burada değerli ağabeyimiz Sait Kaya'yı saygıyla anıyorum.

Rafineri inşaatı henüz başlamamıştı; ama Türkiye'nin her yanından rafineride işe girmek için işçiler Aliağa'ya akın ediyorlardı. Aliağa'da kiralık yer kalmamıştı. İşçiler kahvelerde sabahlıyorlardı. Aliağa'da, geceyi geçirmek için kahvede boş bir sandalye bulanın kendisini şanslı saydığı günler yaşanıyordu. YİS ekibi olarak biz daha önce Aliağa'da iki odalı bir ev kiralamıştık. Bu evde geceleri bazen 10-15 kişi kalıyordu. YİS'e lokal olarak da bir kahve kiralandı. Ankara merkezli Yapı-İş Sendikası da Aliağa'ya bir lokal açtı. Daha rafineri inşaatı başlamadan işe girecek olan işçiler sendikalara üye yapılmaya başlandı. Rafineri inşaatı ilk kadrolarını işe almaya başladığında sendikal mücadele işyerinde başladı. İşe kimin girdiği, kimin gireceği gün gün takip edildi. İşe girenlerin üyeliği için geceli gündüzlü çalışmalar başladı. Bu arada ben de işyerine müracaat ettim. İnşaatı yanılmıyorsam Amerikan-Hollanda ortaklığı olan BADGER TURKEY LTD. adlı bir şirket üstlenmişti. İngilizce bilmem ve Amerikalılara ait bir işyerinden referans vermem benim işe alınmamı sağladı. Beni, önce personel bölümüne puantör olarak, sonra marangozların çalıştığı bölüme tercüman olarak verdiler. Bu bana her işçi ile tek tek tanışma ve ilişki kurma imkanı sağladı. İşyerinde sendikal rekabet hızlanmıştı. Benim YİS sendikası için çalıştığım işverene ihbar edilince işten çıkarıldım. İşyerinde sadece 35 gün çalışabildim. İşyeri dışında da sendikal rekabet hızlanmıştı. Her iki sendika işçilere kendi sendikalarında örgütlenmeleri için teksir makinesinde çoğaltılmış bildiriler dağıtıyorlardı. Yapı-İş Sendikasının dağıttığı bildirilerde İsmet Demir'in ve YİS'in örgütlenmesinde görev alanların Komünist olduğu ; YİS'in amacının işçileri maceraya sürüklemek olduğu vurgulanıyordu. İsmet Demir'in sarhoşun biri olduğu, YİS'in parasının olmadığı, grev olursa işçileri yüzüstü bırakacağı ve perişan edeceği propagandası yapılıyordu. YİS'in dağıttığı bildirilerde ise Yapı-İş Sendikasının bir sarı sendika olduğu, işverenle işbirliği içinde hareket ettiği,

işçilerin haklarını değil, işverenin haklarını savunduğu ve savunacağı dile getiriliyordu.

İşyerinde çalışan işçilerin çoğunluğu YİS'e üye olmuştu. Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisini İzmir Bölge Çalışma Müdürlüğü YİS'e verdi. Yapı-İş sendikası mahkemeye itiraz etti. İşyerinde çalışan işçilerin listesini bir şekilde işverenin adamlarından alarak işçiler adına sahte üye fişleri düzendiler. Ayarladıkları bir notere YİS' e üye olanların adına düzenlettikleri sahte imzalı istifa dilekçelerini mahkemeye sundular. Evrak üzerinde karar veren iş mahkemesi bu sahte belgelere dayanarak YİS'in toplu iş sözleşmesi yapma yetkisini iptal etti. Toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi için yeniden başvurular yapıldı. YİS'in işyerinde sahip olduğu üye çoğunluğuna rağmen toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi ayni yöntemleri kullanan Yapı-İş Sendikasına verildi.

YİS'in kadroları Aliağa'yı terk etmedi. İşçiler de YİS'in Aliağa'yı terk edip gitmesini istemiyordu; çünkü YİS'in Aliağa'daki varlığı Yapı-İş ile işverenin işçilerin aleyhine bir sözleşme imzalamalarını zorlaştırıyordu.

Rafineri inşaatında Badger Ltd. şirketinin dışında iş yapan müteahhitler ve taşeronlar da vardı. Bunlardan bir tanesi Ruslarla birlikte rafinerinin tank ve kazan montajını yapan Çavuşoğlu-Kozanoğlu şirketi idi. İsmet Demir ve YİS kadroları bu şirketlerde çalışan işçileri de örgütlüyorlardı. Özellikle kaynakçılık gibi hassas işlerde çalışan kalifiye genç işçiler YİS sendikası çatısı altında örgütlendiler.

Bu arada İsmet Demir de YİS'in yönetim kurulunu gençlerden oluşturdu. YİS'in başkanlığına askerden yeni gelen Necmettin Giritlioğlu getirildi. Necmettin Giritlioğlu başkanlığında oluşturulan YİS yönetim kurulu önlerine çıkarılan türlü engellere rağmen Kozanoğlu-Çavuşoğlu şantiyesinde toplu iş sözleşmesi yetkisini aldı. İşveren YİS ile toplu iş sözleşmesi yapmaya yanaşmayınca sendika grev

kararı, işveren de lokavt kararı aldı. Grevin başlangıcında acı bir olay yaşandı. Necmettin Giritlioğlu, greve rağmen şantiyeye Rus teknisyenleri sokmak isteyen aracın şoförü tarafından vuruldu. İşçi sınıfı yiğit evlatlarından biri daha Aliağa'da şehit verdi. Bu olay sırasında ben 15-16 Haziran 1970 tarihindeki büyük işçi Direnişi nedeniyle Kartal Maltape Cezaevinde tutukluydum.

YİS'in örgütlenmesinde çalışanlardan hiç kimse karşı sendika olan Yapı-İş Sendikası yöneticileri/çalışanları gibi profesyonel/maaşlı değildi. Çalışmalara gönüllü olarak katılanların gece gündüz demeden büyük özveri gösteriyorlardı. Uzun süren bir grev/ direnişten sonra Çavuşoğlu-Kozanoğlu işvereni işçilerin taleplerini kabul etti ve toplu iş sözleşmesi imzalandı. YİS'in Aliağa'daki örgütlenmelerinde özellikle İzmir Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu'na üye gençlerin büyük yardımları ve destekleri oldu. Gençlik dışında Aliağa, Menemen ve İzmir'deki ilerici-devrimci kuruluşların ve kişilerin örgütlenmeye büyük destekleri oldu. Bir işçi ve göçmen semti olan Gültepe'deki duvarcı ustası Esat Ağabeyi, tekstil işçisi İsmail Şentürk'ü, lokantacı Sadık Usta'yı özellikle anmak istiyorum. DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikası İzmir Şubesi yöneticisi Yaman'ın, Bağımsız Orman ve Tarım işçileri Sendikası (OT-İŞ) yöneticisi Akın Ağabey'in ve eşi Selma Abla'nın da önemli katkıları oldu.

1971 yılı 12 Mart faşizmi döneminde YİS yöneticileri tutuklandı. Uzun süre hapis yattılar. Sıkıyönetim askeri mahkemesi YİS'in kapatılmasına karar verdi. 12 Mart faşizmi döneminde Türkiye'de sıkıyönetim mahkemeleri tarafından kapatılan tek sendika YİS oldu.

İsmet Demir hapisten çıktıktan sonra İstanbul'a geldi. İskenderun Demir Çelik Fabrikasının inşaatında örgütlenmek için ön çalışmalar başladı. İstanbul'da kaldığı süre içinde rahmetli İsmet Alkaya ve değerli eşi Ayfer Abla İsmet Demir'e hem evlerini hem de gönüllerini açtılar.

İsmet Alkaya ve Ayfer abla serigrafçılık yaparak sınırlı bir kazançla hayatlarını kazanıyorlardı; ama gönülleri zengindi. Sofra'da akşam yemeği olarak kuru fasulye de olsa beyaz örtülü masa üzerine servisler açılır ve dost sohbetleri yapılırdı. Evleri/sofraları İsmet Demir gibi bir çok ilerici-devrimci aydına açıktı. Orhan Kemal'i, Enver Gökçe'yi ben o sofralarda/sohbetlerde tanıma şansına sahip oldum.

Yapı işçilerinin örgütlenmesinde çoğu kez karşılaşılan sorunlardan biri de şantiyede yapılan işlerin hangi işkoluna girdiği ile ilgiliydi. Çoğu kez işverenler YİS'in işyerinde örgütlenmesini engellemek için yapılan işlerin yapıcılık işkoluna değil de metal işkoluna girdiğini öne sürüyorlar ve bölge çalışma müdürlükleri de o yönde kararlar veriyordu. İşverenlerin bu taktiğini bozmak için şantiyelerde çalışan işçileri hem yapıcılık işkolunda hem de metal işkolunda kurulacak bir sendikaya kaydetmek gibi bir çözüm düşünüldü. Sanayi-İş adıyla metal işkolunda bir sendika kurduk.

12 Mart dönemi sonrasında Hikmet Kıvılcımlı'nın görüşlerini benimseyen gençler arasında işçi sınıfı ile yakın ilişki kurmak için fabrikalara işçi olarak giren arkadaşlarımız oldu. Bunlar arasında Demir Küçükaydın, Ersin Dinmez, Sadık Gökçen, Cevdet Ural gibi arkadaşlarımız vardı. Cevdet Ural Topkapı'da likit gaz tüpü üreten AREV fabrikasına işçi olarak girmişti. Bu işyerinde çalışan işçiler Sanayi-İş Sendikası çatısı altında örgütlendi. Sendika işyerinde toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi aldı. İşveren sözleşme imzalamaya yanaşmayınca grev kararı alındı ve uygulandı. Grev başarı ile sonuçlandı. Bu işyerinin patronu Ermeni kökenli bir Yozgatlı idi. Usta başı ve çalışanların bir kısmı işverenin hemşerisiydi. İşveren kendi hemşerilerinin sendikaya üye olabileceklerini ve kendisine karşı grev yapabileceklerini hiç düşünmüyordu. Oysa sendikal örgütlenmenin başını onlar çekti. Bu olay, işçilerin din ve etniside farkı gözetmeksizin ortak çıkarları

doğrultusunda işverenlere karşı nasıl birleşebildiklerini gösteren önemli bir örnektir.

Sanayi-İş Sendikası grevinden sonra İsmet Demir İskenderun'a gitti. İskenderun Demir Çelik işçilerinin direnişini örgütledi. Ben İstanbul'da kaldım ve tekstil işkolunda çalışan işçilerin örgütlenmesinde ve 1978'den sonra da DİSK'in örgütlenmesinde çalıştım. 12 Eylül faşizmi döneminde iki yıl tutuklu kaldığım DİSK davasında yargılandım.

İsmet Demir'in hasta yatağında kaleme aldığı anılarını yakın çalışma arkadaşları olan Ersin Dinmez, Tuncer Gezgen, Ali Karşılayan, sadık Gökçen, Cevdet Ural'la birlikte yayına hazırladık. Önsözünü Demir Küçükaydın yazdı. Kitabının ilk baskısının dizgilerini ve baskıya hazırlığını eşim Kudret Güvenç yaptı. Basımını o dönemde DİSK'in ve Genel -İş Sendikasının başkanı olan Abdullah Baştürk sendika matbaasında ücretsiz basımını sağladı. Kağıt masraflarını Basın-İş sendikası başkanı Burhan Şahin karşıladı.

İsmet Demir'in 1960'lı yılların başında Ereğli Demir Çelik Tesislerinin inşaatında başlayan sınıfsal/sendikal mücadelesi 1970'li yılların sonunda İskenderun Demir Çelik Tesisleri inşaatı işçilerinin direnişi ile noktalanmıştır. İsmet Demir, kesintisiz olarak yaklaşık 20 yıl sürdürdüğü sınıfsal/sendikal mücadelede yapı işçilerinin gerçekleştirdiği bir çok greve/direnişe önderlik etmiştir.

İsmet Demir ben dahil bir çok devrimci gencin hem işçi sınıfı ideoloji ile hem de işçi sınıfı ile organik bağ kurmasına vesile oldu. O'nu bir Anadolu Ereni gibi bilge, sabırlı, öngörülü ve mütevazi bir işçi önderi olarak saygıyla anıyoruz.

Tanıdığım İsmet Demir

Latife Fegan

İsmet Demir'in, Türkiye sendikal hareketindeki önemli yeri, bu kitabın yazarları tarafından uzun uzun anlatılacaktır. Ben başka bir İsmet Demir'i anlatacağım. Benim ve Fuat'ın (Fegan) politik çizgisinin belirlenmesinde ve bizim Türkiye devrimci hareketindeki yolumuzun çizilmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. O nedenle, İsmet Demir'in benim için ayrı bir yeri ve önemi vardır.

1966 sonlarına doğru olmalı, bir akşam üstü Laleli'deki küçük dairemizin kapısında Fuat'la birlikte belirdiğinden beri, İsmet Demir hayatımızın bir parçası oldu. Fuat onunla daha önce tanışmıştı. O yılların sol çevrelerinde "polis Haydar" diye bilinen ilginç bir tip vardır. Ben polis olduğuna inanman Haydar'ın. Hayatında bir dram vardı. Cumhuriyet tarihinin şimdi adını unuttuğum önemli bir politikacısının evlilik dışı bir ilişkiden doğmuş ve ailece dışlanmış çocuğuydu. Galiba aile dışlamıştı ama geçimini sağlıyordu ve o nedenle hep biraz parası vardı. Çok ketumdu, hayatından hiç bahsetmezdi. Onun evine yolu düşenler, dairede duvarlar dolusu kitap olduğunu söylerdi. Sol çevrelerin ve entellektüellerin çevresinde dolanırdı hep ve galiba bu nedenle de polis olduğu söylenirdi. Bu Haydar bizi de tanırdı tabii. Sık sık İsmet Demir'le meyhanelere giderlermiş. Birgün Haydar Fuat'ı tanıştırıyor İsmet Demir'le. Bu tanışma konusunda, YİS kurucularından Suat Şükrü Kundakçı'nın "Bir Ömür, bir Sohbet" adlı anı kitabında şöyle bir not var: Haydar'la İsmet Demir'in meyhane sohbetlerini anlattıktan sonra "Asmalımescit'te Refik Lokantasında.... yan masada Fuat ve eşi oturmaktadır. Aralarında sohbet başlar. İşte bu tanışma sonucu Fuat ve eşi Latife sendikaya gelmişlerdi. İsmet, arkadaşlar büro işlerinde bize yardımcı olmak istiyorlar, dedi". "Bizim

sendikaya geldiler, sekretaryasını idare etmeye başladılar. Çok kısa zamanda intibak ettiler sendikaya. Petrol Boru Hattı grevinden sonra katılımları oldu.” Ben hatırlamıyorum böyle bir karşılaşmayı ama çok mümkündür. Refik'in yerine giderdik biz de sık sık. Haydar bizi çok severdi. Biz onun “yetenekli, güçlü çocuklarıydık. Haydar'ın bizi İsmet Demir'le tanıştırdığı doğrudur ama nasıl olduğunu hatırlamıyorum.

Böylece biz de YİS çevresine girdik. Ve bir süre sonra da İsmet Demir Fuat'ı Kıvılcımlı'ya götürdü. Ben daha sonra tanıdım Kıvılcımlı'yı. İşte bu tanışmadır bizim Türkiye sol hareketi içindeki yolumuzu ve rotamızı belirleyen. O nedenle de İsmet Demir'in hayatımızdaki yeri önemlidir.

İsmet Demir çok içerdi. Demir Küçükaydın, 30.cu ölüm yılı münasebetiyle yazdığı bir yazıda, “İsmet Demir'ın en çok eleştirilmiş yanı içkisidir. Ama, karşı çıkmak, yanlış bulmak yetmez, anlamak, açıklamak gerekir. İsmet Demir'in içinden çıktığı ve önderi olduğu “şantiyeciler” ya da “şirketçiler”, büyük inşaatları dolaşan, iş bulduğu takdirde bir şantiyede birkaç yıldan fazla kalamıyan göçebe proleterlerdir. Çoğu ailelerini köylerinde bırakır. Kazandıklarının çoğunu çoluk çocuklarına yollarlar. Kalanıyla da kıt kanaat kendi geçimlerini sağlarlar. Çokluk şantiyeye yakın barakalarda veya kiralık bekar odalarında hemşehrileri ya da arkadaş grupları halinde yaşar ve dayanışırlar.

Bu şartlarda işten çıkan yorgun gurbetçi işçi ne yapsın? Aileleri, çocukları uzaklardadır. Bekar odalarında ya da barakalarda vakit geçmez. Tek sığınacak yer, ya ucuz bir sinema ya da ucuz afyonlu şarapların satıldığı bir meyhane olur.

İşte İsmet Demir bu şartlardan gelen bir insan olarak ve örgütlemeye çalıştığı işçiler bu şartlarda yaşadığı için içki içerdi.

Ayrıca İsmet Demir'in kafasındaki yüce ideallerle, yapmaya çalıştıklarıyla, inşaat işçilerinin son derece geri kültür, bilinç, örgüt düzeyleri arasında öylesine büyük bir uçurum vardı ve bu öylesine sinir yıpratıcı sonuçlar doğuruyordu ki, İsmet Demir için içki bir bakıma bir sığınak ta oluyordu." (İsmet Demir'in Ölümünün Otuzuncu Yıldönümü Vesilesiyle, 2009). Ben de katılıyorum Demir'in bu yorumuna. Bizim evde geçen akşam yemeklerinde, bu zor koşulları anlatırdı sıkça. O da karısını ve dört çocuğunu bırakmıştı Eskişehir'deki köyünde. Çocuklarına para göndermesini sağlardım o dönemde. Hatta galiba, Eskişehir grevleri nedeniyle oraya gittiğinde, evine de uğraması için onu ikna etmiştim bir keresinde. Gitti de. Çocuklarıyla ilişkisi iyiydi ama, karısı onu affetmiyordu. Hep saygılıydı eşi konusunda. Anılarında, "çocuklarımla olan ilişkim kesilmedi. Fakat gerektiği kadar ilgi gösteremedim. Şimdi onlar okudular, yeni yeni şeyler öğreniyorlar. Ve yaptığımız mücadelenin kutsallığına inanmışlardır. Bu durum beni çok mutlu etti. En zor iş böylece bir çözüme kavuştu. Yalnız bu işte beni anlamıyan bir tek kişi kaldı, o da ailem (eşi). Ona da hak veriyorum. Cefakar bir kadın. Çocukların büyümesinde büyük rolü oldu," (Grevler ve Direnişler üzerine Anılar-Deneyler).

Suat Şükrü Kundakçı da, İsmet Demir'in içkisine şöyle dokunuyor anılarında " İsmet'in güzel tarafı şuydu, evet içiyordu ama akşam oldu mu, işçilerin çıkışında gider onların barakalarına, onlarla beraber oturur, "işvereni şöyle yapacağım, böyle yapacağım" diye onlara anlatır, hemen onlardan bir ikisini alır yanına, bir şişe de şarap buldu muydu coştukça coşardı. "Bakın göreceksiniz işverene sizin ayağınızı öptüreceğim" derdi. Bu laflar işçilerin çok hoşuna giderdi. Böylece süratli bir örgütlenmeye gittik biz İstanbul'da…. Çok güzel ajitasyon yapıyordu."

Bizim evdeki akşam yemeklerinin amacı, İsmet Demir'in İstanbul'da olduğu dönemlerde içkisini kontrol altında

tutmaktı ama o bizi de ikna ederdi içmeye. Ama içkileri Fuat aldığı için, şişe sayısı kısıtlıydı. Biz içersek onun içkisini azaltmış oluyorduk! Sohbetlerimizi özlemle anıyorum şimdi. Bütün gece sendikal mücadele, sol hareket konuşulurdu. Bazı geceler divana kıvrılıp uyur kalır, sabahleyin sessizce kalkıp giderdi. Ben çalışıyordum ama Fuat artık YİS'deydi. Suat Şükrü'nün dediği gibi sekretaryasını üstlenmişti. Fakat Eskişehir'deki grevler sırasında İsmet Ağabey çoğu kez Fuat'ı da götürürdü yanında, işçi örgütlemeye.

Bizim akşam yemekleri, Fuat'ın Kıvılcımlı'yla birlikte çalışmaya başlamasına kadar sürdü. Artık eskisi kadar görüşemiyorduk. Ben YİS'te çalışıyordum ama İsmet Demir genellikle gündüzleri şantiyelerdeydi. Bu durum 12 Mart'a gelinceye kadar böyle sürdü.

Sonraki karşılaşmamız 1977 yılında Stockholm'de oldu! İsmet Ağabey gırtlak kanserinden ameliyat olmuştu. Boğazında bir delik vardı geldiğinde, konuşamıyordu.

Söylemek istediklerini not defterine yazıyor ve böyle konuşabiliyorduk. Fuat Vatan Partisi toplantıları nedeniyle İstanbul'daydı ve İsmet Ağabeyi tedavi ettirmek amacıyla İsveç'e getirmişti. Ama hastalığı çok ilerlemişti. Derhal tedaviye başlandı ama doktorlar fazla umutlu değildi. Bizim 45 metrekarelik evimiz derhal İsmet Ağabey'e göre düzenlendi. İki yaşındaki Ali'nin odası ona tahsis edildi. Hatta İsmet Ağabey gündüzleri sıkılmasın diye bir de renkli televizyon almıştık ilk kez! Benim işim hiç kolay değildi o sıralar. Yeni bir toplumda kendimize bir yer edinmek mücadelesi verirken, aramıza İsmet Demir de gelmişti. Çalışıyordum, küçük çocuğum vardı. İsmet Ağabey'e özel yemek pişirmek gerekiyordu. Ama zevkle yardım ediyordum ona. Hayatının son döneminde onu rahatlatmaya çalışıyordum. Bizimle olmaktan mutlu gibiydi. Daha sonra Türkiye'ye onu ben götürmüştüm ve uçakta bana, “Sana epey zahmet verdiğimin farkındayım.

Önceleri kadın olarak senden hizmet beklemeyi çok doğal buluyordum. Hayatını yakından izleyince gördüm zorluklarını. Kendi karımı düşündürdün bana. Kadınların koşulları her dönemde, heryerde zor" gibi birşeyler söylemişti. Demek İsmet Demir biraz daha kalsa İsveç'te feminist olacaktı! Tabii o derin altsezisiyle biryerlerde bir sorun olduğunu kavramıştı.

Aslında, İsmet Ağabey'e bakmak için bir komün kurmuştuk Stockholm'de. Nurettin Öztürk ve Vedat Orakçıoğlu komündeydi. Ama esas sorumlu bendim ve yapılacak işleri örgütlemek benim görevimdi. Nurettin'le Stockholm'de tanışmıştık. Dev Gençliydi ama Kıvılcımlı'ya yakınlaşmıştı İsveç'te. O da Partizan Yolu'nda "kaybolanlar"dan biridir. Vedat, Kıvılcımlı hareketinden geliyordu. İsmet Ağabey'in İsveç'teki son aylarını bu iki arkadaşla birlikte paylaştım. Fuat 1978'de Vatan Partisi toplantıları için gene İstanbul'a dönmüştü. İsmet Ağabey gündüzleri Nurettin ve Vedat'la politik tartışmalardan hiç geri durmazdı. Not defterini gösterirdi bana akşamları ve "onları matettim" derdi gülerek. O defterleri saklamadığıma nasıl hayıflanıyorum şimdi. Birgün anılarımızı ya da tarihimizi yazacağımız kimin aklına gelirdi ki!

1978 yılına ait not defterimde 18 Eylül gününe "İsmet Ağabey röntgene" diye yazmışım. Demek ki, o röntgen sonucundan sonra aldık İsmet Demir'in, İsveçli doktorların değerlendirmesine göre ancak 2-3 aylık ömrü kaldığını. İsmet Ağabey derhal Türkiye'ye dönme kararı aldı. Hemen hazırlanmaya başladık. Komünümüzün gayretiyle bilet paralarını denkleştirdik. İstanbul'a, geleceğimizi bildirdik. Ve İsmet Ağabey'in çok sevdiği meyve ve sebze sıkacağı aletlerini de bavullara yerleştirdik. Gene defterime göre 7 Ekim'de İstanbul'a gitmişiz. Hatırlıyorum o zaman üç yaşında olan Ali'yi, dostlarımız Tuncel Kurtiz ve eşi Gönen'çe bırakmıştım. Gönenç daha sonra Ali'yi uçakla bize İstanbul'a göndermişti. Ailece birlikte olduğumuz o bir

hafta Ali'nin şokunu onarmakla geçmişti! Yaşamını devrime adayan insanların çocuklarına ne çok vicdan borcu vardır.

İsmet Ağabey tekerlekli arabada, ben arkasında onu sürerken İstanbul Havaalanında ilginç bir de olay yaşadık. Ben o telaşla pasaportumu düşürmüşüm. Birden kendi adımın anons edildiğini duymaz mıyım? Ödümüz koptu, polis peşimizde sanmıştık. Neyse ki korktuğumuz başımıza gelmedi ve sağ salim İsmet Ağabey'i İstanbul'a, arkadaşlarına teslim ettim. Sanki bizi karşılayanlar arasında bir oğlu ve karısı da vardı diye hatırlıyorum.

İsmet Demir, İsveçli doktorları yanıltmış, arkadaşlarını, yoldaşlarını ve ailesini görmekten kazandığı moralle 6 ay daha yaşamıştı!

“İsmet Demir, sendikacı olarak bilinir ve tanınır. Ama İsmet Demir'i bir sendikacı olarak anmak, onu hiç anlamamış ve tanımamış olmaktır. İsmet Demir, 1960'lı yıllarda hızla örgütlenen ve nücadeleye giren genç ve dinamik işçi sınıfının ortaya ve öne çıkardığı **sosyalist** bir işçi önderiydi.... Son duruşmada, ardında tarihsel zorunluluklar yatan rastlantılar, ezilen sınıfların kendi içlerinden çıkardığı önderlerin eğitiminde tayin edici bir rol oynamaktadır. İsmet Demir'in ayrıntılarını pek fazla bilmediğimiz hayatı bu kuralı doğrular gibidir.” (Demir Küçükaydın). İsmet Demir tam da budur.

Ben onun insan yanını, o sert görünüşünün altındaki duyarlı yanını da gördüm. Bana karşı son derece saygılı ve ölçülüydü. Benden yaşlı olmasına rağmen her zaman “ablası”ydım. Çocuklarıyla oynayamadığı oyunları Ali ile oynamaya çalışırdı. İsveç'te kaldığı aşağı yukarı bir yıl içinde ölümü beklediğini hiç hissettirmedi bize. Sözlerle konuşamadığı için sanki gözlerine yansırdı tüm düşünceleri ve duyguları. Derin bir hüzün ve anlayışla bakar ve birbirimizi anlardık. Ben, İstanbul'da tanıdığım grevlerin yalınayak İsmet'ini düşündükçe çok üzülürdüm ve benim

düşüncelerimi anlardı ve bakışlarıyla sanki 'üzülme' derdi. Herşeye, durumun tüm zorluklarına rağmen hayatının son bir buçuk yılının bir yılını Stockholm'de rahat ve huzurlu geçirmişti. Ona anılarını yazmasını önermiştim ama orada yapamadı bunu. Ama İstanbul'daki son altı ayında, belki de ölümün daha da yaklaştığını hissettiğinden, ya da dostları ve yoldaşları arasında bulunduğundan deneylerini onlara aktarmanın zamanı geldiğini hissettiğinden başardı bunu.

Sevgili İsmet Ağabey, seni yakından tanımış olmak hayatımın onurudur. Anın herzaman kalbimde olacak.

Latife Fegan

Stockholm, Nisan 2012

Dragados

Uzun sessizlikten sonra konuşmak;yeridir

Çünkü öldü ya da çekip gitti tüm sevdiklerimiz.

W. B. Yeats

Nizamettin Üstündağ

Elhamra Sarayını ziyaretimiz bitip, eşim ve tur arkadaşlarımla, İspanyollara özgü *payella*yı yanında güzel bir şarapla yedikten sonra gezi otobüsüyle otelimize dönüşe geçtik. Sabah yola erken çıkmıştık ve dönüş için önümüzde üç saatlik bir yol vardı. Otobüsün içinde herkes gibi ben de sabah erken yola çıkmanın yazın sıcağın ve yemeğinin verdiği yorgunlukla kısa bir şekerleme yapmak üzereydim. Elhamra Sarayının içinde gördüklerimi tekrar tekrar hatırıma getirip onları yorumlamağa çalışıyor, otobüs koltuğunun camından etrafı seyrediyordum.

İspanya ile ilgili okuduğum romanlar, seyrettiğim filmler aklıma geliyor, bu ülkenin 1936 da başından geçen acıyı düşünüyorum, okuduğum kitaptan şu olay hatırama geliyor. “1936 yılında faşist bir general Samanca Üniversitesinde kürsüye çıkar, general birinci dünya savaşında yaralanmış ve sakattır. Sözüne yaşasın ölüm diye başlar. Üniversitenin rektörü ve aynı zamanda da edebiyatçı olan Unamuno ayağa kalkar ve daha az evvel ölü sever ve saçma sapan bir haykırma işittim bu düşünce bana son derece tiksindirici geldi. General sakattır bunu ben onu aşağılamak için söylemiyorum Cervantes de sakattı Ne yazık ki, şu anda İspanya da öyle çok sakat var ki! Cervantes in ruh yüceliğinden yoksun bu sakatın çevresindeki sakatları artıracağından korkuyorum. General Unamuno’nun sözünü keser ve Kahrolsun zeka diye bağırır, Tekrar Unamuno konuşmaya başlar ve burası zekânın tapınağıdır. Ben de onun yüksek papazıyım. Siz bu tapınağa saygısızlık

ediyorsunuz. Siz kazanacaksınız. Çünkü gereğinden çok acımasız kaba güce sahipsiniz. Ama kimseyi inandıramayacaksınız Çünkü inandırmak için inandırıcı olmanız gerekir İnandırıcı olmak için de sizde bulunmayan şeye, savaşımda mantıklılığa ve haklılığa sahip olmanız gerekir der"

Benim için İspanya bu düşünceye sahip olan insanların evidir, dünyanın da böyle insanların evi olmasını istediğim gibi. Biliyorum ki, bu sadece bir düşten ibaret ama böyle bir dünyayı hayal etmeden de edemiyorum. Gelecekte düşümdeki gibi bir dünyanın olabileceğine inanıyorum.

Aklımdan tıpkı yakında oynayacak filmlerin fragmanı gibi geçmişin anıları geçiyor. Gözlerim artık bana itaat etmiyor, uyumak için kapanıp açılıyor, ne uyuyabiliyor ne de gözlerimi açıp etrafı seyredebiliyorum. Uzunca bir süre otobüste böyle gittik Otobüsümüzün bir ara sarsılarak durduğunu fark ederek gözlerimi açtım. Bir kasabaya gelmiştik. Otobüs yolcular için kısa bir mola verecekti. Gözlerim az ötede duran büyükçe bir panoya takıldı. Bu bir reklam panosu olmalıydı. Ama neyin reklamı olduğuna dair ne bir resim ne de bunları çağrıştıracak bir işaret yoktu. Sadece büyük harflerle "*DRAGADOS*" sözcükleri yazılı idi. Bu ad bana hiç yabancı değildi. Hatırlamaya çalıştıkça hatırıma gelmiyor ama çok tanıdık gelen bu adı aklımdan da atamıyordum. Aklım bu sözcüğün etrafında dolanıp duruyordu. Otobüs kalkmıştı. Beni artık o anda da tek ilgilendiren şey. "*DRAGADOS*" adıydı. Yoksa bu bir romanın ya da roman kahramanının adı mıydı? Kendimi zorladıkça huzursuzluğum artıyordu. Aklımla yaptığım bu mücadeleyle otobüste gene bir hayli yol aldık. Gene bir mola ve gene aynı pano. Artık kafamı bu düşünceden uzak tutmağa ve kendimi yola vermeğe çalışıyorum.

Saçları simsiyah ve gür aralarına kimi beyaz saç telleri de girmişler ama fazla göze çarpmıyorlar; gözlerinin üzerine doğru dökülüyorlar. Alnında kalın iki çizgi beliriyor bunlar

birbirine paralel değil birinin kıvrıldığı yerde o da kıvrılıyor. Nereden geldiği belli olmayan bu görüntü bana polisiye fillerdeki aranan kişinin resmini tamamlamak için yapılan işlemleri hatırlatıyor. Aklıma gene “*DRAGADOS*” sözcüğü geliyor; sonra kafamdaki resmin devamı gelmeye başlıyor. Kimi fotoğraf makinelerinden çıkan resim gibi aşağıya doğru gözümden kayıyor ve resim belirginleşmeye başlıyor. Kalın ve düzgün gene siyah yay gibi iki kalın siyah kaş. Bu kaşların altında gene iki derin siyah göz, alabildiğine sevimli, insanı kendine bağlayan büyük irice açılmış gözler bunlar. Bu gözler insana ve insanlara ihanet etmeyen birinin gözleri, insanın içine sıcaklık veriyorlar. Gözlerimin önüne gene az evvelki resmin devamı oluşmağa başlıyor. Başın iki yanında iki büyük kulak; bir tekneyi götürecek yelkenler gibi iki yana doğru açılmışlar. Artık işkenceye dönüşen bir kısır döngünün içindeydim. . Belirsiz bir portrenin gelgitleriyle ve bir isimle boğuşuyorum. Sonra gene yüzün ortasında büyük kemerli bir burun beliriyor, burun iki kaşın ortasından aşağıya doğru bir parabol çiziyor, burun büyük ama hiçte geniş değil. Artık resmin tamamlanmasını bekliyorum. Garip bir şey oluyor. Hayalimdeki görüntü fotoğraf makinesinden çıkan bir resim gibi şimdi yavaş, yavaş aşağıya doğru reklam panosunu kaplıyor ortaya büyükçe bir resim, İsmet Demir’in o sevimli çenesindeki çukuruyla resmi çıkıyor. Reklâm panosundaki “Dragados” yazısı sanki silinmiş ve yerine İsmet Demir’in resmi gelmişti. .

İstanbul kış ayının o kapalı ve soğuk günlerine girmeden, İstanbulluları kısa bir süre sevindirir. İşte bu günlerden birinde, 06 Ekim. 1967 yılının öğle sonrası, avukatlığını yaptığım YİS (Yapı İşçileri Sendikası) başkanı Suat Şükrü Kundakçı, Tarsus’a gideceğimizi, benim hemen hazırlanmamı söyledi. Hanidir İsmet Demir Tarsus ve Mersin hattı üzerinde Kadıncık Baraj İnşaatı’ndaki işçileri direnişe hazırlıyordu. O bölgede iki baraj inşaatı vardı.

İşveren inşaat şirketi ise İspanyol "*DRAGADOS*" firmasıydı. (İşte benim hatırlamakta zorlandığım bu isim ile İsmet Demir arasındaki ilişki buradan kaynaklanıyordu.)

Bu iki barajın birbirine olan mesafesinin on kilometre kadar olduğu söyleniyordu. Sarı sendika buradaki işyerlerinde, işçilerin aleyhine son derece kötü bir sözleşme yapmıştı. İşçilerden birçoğu Pipe Line boru hattı grevinden tanıdıkları YİS sendikası ve onun ayrılmaz parçası olan İsmet Demir'i tanıdıkları için sendikadan ve İsmet Demir'den gelip, kendilerini sarı sendikanın yaptığı sözleşmeden kurtarmasını istiyorlardı. Sendikanın resmi kurumlar önünde adının kızıla çıkması; Boru Hattı Grevi'nden sonra bir çok iş yerinde YİS'in toplu iş sözleşmesi yapabilmesi için lâzım gelen yetkiyi almasını zorlaştırmıştı. Bölge Çalışma Müdürlüklerinin bürokratları YİS e akıl almaz zorluklar çıkarıyor, sahte belgelerle yetki için başvuran sarı sendikalara toplu iş sözleşmesi yapma için yetki veriyor, YİS in hukuki uğraşıları ise sonuçsuz kalıyordu.

Bu uğraşılarla geçen zaman içinde sendikanın kasası boşalmış ekonomik güçlük her alanda kendini göstermeğe başlamıştı. İsmet Demir çok az bir para ile Tarsus'a gönderilmiş; kısa süre içinde birbirinden on kilometre uzakta olan her iki baraj inşaatında bulunan on bine yakın işçiyi, bu iki baraj inşaatına sürekli gidip gelerek, örgütlenmişti.

Biz gittiğimizde işçiler her iki baraj inşaatında da işi bırakmışlar iş yerinde direnişe geçmişlerdi. Bu olay bölgede ilk defa olduğu için büyük bir ilgi kaynağı olmuştu. Türkiye'nin o zaman dilimi içindeki devrimci ruh halini bu günün insanına anlatmanın zorluğunu biliyorum. O günlerdeki o güzel insanların ruh halini Nazım'ın yazdığı şu şiir çok güzel anlatır.

"Yirmi dört saat Marks

Yirmi dört saat Engels

Yirmi dört saat Lenin

Seslene bildiğiniz kadar s e s L e n i n"

Tolstoy "*Anna Karanina*" kitabına şöyle başlar: *"Mutlu ailelerin her birinin hayatı bir diğerine benzer ama mutsuz ailelerin her birinin kendine göre bir nedeni vardır."*

Direniş olan her işyerinin olayları da birbirine benzer, polisler ya da Jandarma gelir, ardından işçilerin ifadesi alınır, kimileri tutuklanır. Savcı onları bu yola kimin ittiğini ifadelerden tespit eder, o kişinin de tutuklanmasını ister. Mahkemece o kişi de tutuklanır. Avukatlar bu tutuklamaya itiraz ederler. Mahkeme de duruşmalara uzunca aralarla devam eder. Basında olay ilk önce büyükçe bir yer bulur, sonra araya başka olaylar girer ve olay unutulmaya başlar. Ama bazı kişiler de zaman olayın yüreklerde ve hafızalarda derinliğine kök salmasına yol açar. Bunlar olayın yakın ilgilileri ve olayı yaşayanlardır. Sonra acımasız yıllar kimi isimleri hafızadan bile silebilir.

Tarsus'da köhne bir otelin otel odasında işçilerin direnişini yöneten İsmet Demir'in bu mücadelesine İstanbul'dan ben, Suat ve Cenan Bıçakçı, daha sonrada Av. Ali Yaşar, Antep'den Ahmet Top katılır

İlk defa Mersin'de işçilerin büyük bir yürüyüşü oldu (Sonra Tarsus da bir yürüyüş yaptık). Herkes merakla yürüyüşü seyrediyordu. Caddede işçilerle beraber yürürken, kaldırımdaki bir çocuk annesine "Anne camiden çıkan büyük bir kalabalık gidiyor ama tabutu almayı unutmuşlar"; bir diğeri, işçilerin başında kasklar olduğundan olacak. "Bu itfaiyeciler nereye gidiyor, yangın nerede?" diye soruyordu.

İsmet Demir yürüyüşün sonunda bir konuşma yaptı. Konuşması hamasi bir hava içinde değil, işçilerin ekonomik dertlerini ve koşullarını; onların nasıl haksızlığa uğradıklarını; sarı sendikaya, toplu sözleşme yapması için

yetkinin nasıl usulsüz verildiğini anlattı. Konuşmasının bir yerinde yorulduğunu ve durduğunu, konuşmaya devam etmek için su istediğini hatırlıyorum. Herkes can kulağıyla konuşmayı dinliyordu. Topluluk dikkatini konuşmacıya vermişti. Bir tiyatro salonunu dolduran seyirciler gibi sessiz ve dikkatliydiler. Konuşmanın bir an önce bitmesini değil devam etmesini, konuşmayı yapanı gözleriyle bir defa daha sonra bir defa daha süzerek onun yüzünü, hareketlerini, ses tonunu hafızalarında tutmak ister gibiydiler. Bunca insanı bu adam mı temsil ediyordu? Halka bu çok ilginç gelmişti. Bunun için bu kadar dikkatli ve sessizdiler. Eskiden bu meydan da hep devlet ricali konuşurdu. Sesleri gür, üstleri başları düzgün. Kravatları boyunlarından eksik olmazdı. Şimdi halkın karşısında bir tıraşsız, mintanı güneşten solmuş, pantolonu, ayakkabısı eski ve boyasız, sokakta sık sık rastladıkları ama yüzüne dikkatli bakmaya gerek duymadıkları biri konuşuyordu.

Mersindeki yürüyüş bittikten sonra Tarsus’a dönerken yolumuz kesildi. Polisler İsmet Demir hakkındaki tevkif müzekkeresiyle İsmet’i o gün aramızdan aldılar ve işin mahkeme faslı başladı.

On bine yakın işçinin bulunduğu iki işyerindeki işçilerin aleyhine, kanunsuz grev yaptıkları için kovuşturma açıldı. İşçiler ise “biz işi bırakmadık, İşveren iş akdimizi fesih etti. Biz de işi bıraktık. Yoksa direniş ya da grev yapmıyoruz” dediler. Pekiyi, “neden işveren işe başlayın dediği halde işe başlamadınız?” sorusuna ise “İş akdimiz fesih edildiğine göre, artık işe yeni bir sözleşme ile başlarız” diye ifade verdiler.

Sadece dört işçi, “hayır, İsmet Demir buraya gelip, işi bırakmamızı, sonra da biz, işi bırakmadık işveren akdimizi fesih etti diye ifade vermemizi söyledi” dedi.

Sanırım altı işçi ile İsmet Demir tutuklandı, günler geçti. İşyerinde yeniden işçilerin bir kısmı gene o sarı sendikanın

yüz kızartıcı sözleşmesiyle çalışmak zorunda kaldı, kimileride köylerine döndü.

Yapı İş kolunda çalışanların bir ucu köyde bir ucu da çalıştıkları yerdedir Onlar yarı köylü, yarı işçidirler. Onların işyerleri her zaman kurulur ve iş bitince işyeri kapanır. Hayat kavgası başka bir işyerinde gene aynı koşullarla başlar. O koşullarda onlara yardım edecek kişi olarak İsmet Demir ve sendika olarak da o tarihte YİS vardır. Sendikanın başkanı Suat Şükrü, sekreter Avni Tok ve Fahrettin Tunçbilek di. İsmet in bir titri yoktu ama işçinin sendikaya üye yapılması onun sayesinde oluyordu. O zaman, çeşitli yerlerde işçi ve gençlik eylemleri olmaktaydı. Bu olay basında epey yer buldu. Bu olaydan önce Pipe Line boru hattı grevinde de işçi lideri olarak adı geçen İsmet Demir, Türkiye de YİS sendikası ile birlikte büyük puan topladı, tanındı.

Aradan aylar geçti. İşçilerden bir gurup tarafından, İspanyol İşveren *DRAGADOS*'un temsilcilerinin baraj yolunda jandarma gözetiminde giderken yollarının kesildiğini; Jandarmaların silahlarının alınıp siz bu işe karışmayın denildiğini işveren temsilcilerinin de dövülüp, otolarının da uçurumdan atıldığını duydum.

Acaba bunu ben duydum mu? Böyle bir olay oldu mu? Yoksa böyle bir olay olmadı da biz mi bunu kurguladık? Bunu halâ bilmiyorum

Bu olay, ekonomik durumu hiç de parlak olmayan sendikayı daha da kötü hale getirdi. Yeni bir işyeri arayışına geçtik. Bulunca işçileri örgütleyip sendikaya üye yapacak, onların adına sarı sendikadan daha iyi bir sözleşme işverenleriyle imzalanacaktı. İşçilerin sözleşmeyle kazandıkları ücretin belli bir bölümü de sendikanın kasasına girecek ve kötü durumunu nispeten düzeltecekti.

Yeni bir iş yeri bulduk. Galiba Ankara'ya yakın bir yerdeydi. Gece otobüsle yolculuk yaparak, gecenin bir yarısında Avni

ile sözleştiğimiz yerde otobüsten indim. Hiç tanımadığım bu yerde otel arıyordum. Elimde siyah fermuarlı vinileks bir çanta ve içinde pijamam, iş kanunu ve Nazım'ın bir şiir kitabı vardı. Sabah Avni Tok'la buluşacaktık. Köhne bir oteli zar zor bulmuştum. Ucuz olsun diye dört kişinin kaldığı odada yer tuttum. Odaya girdiğimde yatan üç kişi uyuyordu. Benim, ışıkları yakıp, üstümü çıkarmam, pijamamı giymem, ceketimi yatağın yanındaki sandalyeye asmam onların tatlı uykularından uyandırmadı. Sabah Avni ile buluştuk. Birbirimize sarılıp kucaklaştıktan sonra işçilerin çalıştığı işyerine yakın bir yere geldik. İşveren ve temsilcilerinden çekindiğimiz için Avni bana- tek başına kendisinin gitmesinin daha iyi olacağını - söyledi. Sabah sabah hava soğuktu. Kapalı bir yere girmem lazımdı. Ben de otelin köşesindeki kahveye girdim. İçeri girdiğim de kalın bir sigara dumanı genzimi yaktı. Bir köşede oturup çay içerek beklemeye ve yanımda getirdiğim kitabı çantadan çıkarıp okumaya başladım. Kahvenin kapısı girip çıkanlardan dolayı bir açılıp, bir kapanıyor ve ister istemez gözüm kapıya gidiyordu. Bir süre sonra gene kapı dışarıdan gelen biri tarafından açıldı. Bu sefer gelen Avni idi. Yanıma yaklaşınca yüzünün asık olduğunu gördüm. Bir şeyler ters gitmişti, üzgündü, sesi titriyordu. Merakla sordum "ne oldu?" diye. Avni "Dragados"da tutuklanan işçilerden birinin burada çalıştığını, onu bulmak için buraya geldiğimizi, kendisiyle görüştüğünü, ama onun şimdi işveren temsilcisi olup, sarı sendikanın adamı olarak çalıştığı, ona bunu neden yaptığını sorunca da: "Biz orada hapis yattık, yalnız kaldık. Kimse bizimle ilgilenmedi. Hiçbir hak da elde edemedik bu yüzden şimdi işverenin yanında oldum" dediğini söyledi. Moralimiz bozuldu. Canımız sıkılmış olarak oradan ayrıldık. Başka bir iş yeri arayacaktık

Otobüsün penceresinden dışarıya bakmaya devam ediyorum. Artık gözlerimden uyku akmıyor. Bakıyorum ama gördüklerim hayal ettiklerimden ibaret. Derken yol

boyunca gördüğüm her büyük reklam panosunda orda yazılı olanları. Resimleri, değil sadece kafamı kilitlediğim bir dostun resmini görmeye devam ediyorum. Sırrı dökülmüş eski bir aynaya bakıp da orada kendimi görmek isterken kırık dökük, sıralı sırasız anılar aklımdan gelip, geçiyor. Hepsi parça, parça kimini elimle çekip çıkarıyorum. Kimisine elimi uzatıyorum ama erişemiyorum.
.

Hava çok sıcak. Bu sıcak yalnız İstanbul da olmaz yaz mevsiminin hüküm sürdüğü her yerde olur. Burada da bu sıcağın ardından hava bulutlandı sonra kapadı ve hızla yağmur boşandı. Gök gürültüleri şimşekler ve otobüsün dışı yazın o güneşli görüntüsü kendisini sanki yağmurlu bir sonbahara bıraktı. Dışarıya baktığım pencerenin camı buğulandı. Dışarıyı görmek için camı siliyorum ama camdan dışarısını göremiyorum. Otobüsün camı bir film perdesi gibi, orada hatırladığım bir olayın görüntüleri beliriyor.

Sıcak bir yaz günü, Kadıköy evlendirme dairesinin bulunduğu yerin önünde buluşacağız. (şimdiki deniz otobüslerinin kalktığı yerin olduğu yer). Orhan Müstecaplı'nın bir teknesi var. Aşağı yukarı on, on beş kişi kadarız. Aklımda kalanlar İsmet Demir, kızı (o zamanlar onbeş on altı yaşında olsa gerek) oğlu Halil (aklımda öyle kalmış, belki de adı bu değil o da onört on beş yaşında) Suat Şükrü, kardeşi Sevim ve oğlu Cihan on beş yaşında gibi, Fuat ve Latife Fegan, onların arkadaşı Özden, ben ve Almanya dan gelmiş iki kişi daha var.

Tekneye bindiğimizde yazın sıcağına rağmen, her zaman rüzgârlı olan buluştuğumuz yerde rüzgârdan üşüdük. Hele teknemiz Moda'ya doğru yola çıkınca rüzgar daha sert esmeye başladı. Küçücük teknenin rüzgara kapalı olan kamarası ancak hanımlara ve çocuklara yetti. Orhan Müs, bu teknenin motorunun volva penta olduğunu ve dünyanın etrafını bu motorun hiç durmadan test edildiğinde iki defa dolaştığını ben gelmeden arkadaşlara anlatmış olacak ki,

Almanya dan gelen arkadaşımız sık, sık bunu bizlere anlatarak gülüyordu.

İsmet Demir ilk ve son defa çocuklarıyla bir tatile çakıyor, onlarla beraber denizde bir gün geçiriyordu. Modaya güle oynaya giderken teknede arıza oldu. Aslında adaya gidecektik ama yolda motor tekledi ve açık denize sürüklenmeden zorbela kurtulup kendimizi Moda koyuna attık. Dünyayı durmadan iki defa dolaşacak kadar güçlü motorumuz ancak Modaya kadar gidebilmişti. . Kıyıda motorun şurasıyla burasıyla Orhan Müs uğraşıyor, eğilip kalkarken pantolonunun tam arka kısmının da sökülmesi Orhan Müs'ün sinirli ve asabi haliyle komik bir manzara ortaya çıkarıyordu. Orhan Müs her zaman çok kullandığı kelime olan "Be kardeşim" "biraz bekleyin şimdi olacak" dedikçe öğlen olmasına rağmen karadan denize açılamıyorduk. Derken halimize acıyan bu işten anlayan biri yanımıza geldi. Bujilerini çıkardı. Benzini alıp yaktı, bujileri ona tuttu. Bujiler kuruyup takıldı. Motor çalıştı. Motorumuz Cadde bostanda deniz kıyısında derin olmayan kıyıya çekiyoruz.

İsmetin çocukları yüzme bilmiyor. Fuat kızına yüzme öğretmek için çırpınıp duruyor. Kız da denizi öyle seviyor ki… Denizden hiç çıkmak istemiyor, Özden de onlara katılıyor. Uzunca bir süre yüzdükten sonra, Orhan Müs bizleri tekneye çağırıyor. Çaresiz biz de biniyoruz. , anlaşılan bizi gezdirmek istiyor. Ama kendisi tekneyi hiç iyi kullanamıyor. Kıyıdan açıldık, ilerde sandal kiralamış bir genç de kürek çekerek az ilerimizde gidiyor. Ben, İsmetle burna yakın yerde sohbet ediyorum.

Bizim koca tekne sanki başka yol yokmuş gibi bu sandalın üzerine doğru gidiyor, İsmet ben ve diğer arkadaşlarımız hem Kaptan Orhan Müs'e hemde önümüzden uzaklaşmak için elinden geleni yapan sandaldaki adama bağırıyoruz. Bizim kaptan motorun dümenini sağa, sola hiç kırmıyor, kendi yolunda giden bu sandala doğru gidiyor ve sandala

tam ortasına teknemizin burnuyla çarpıyoruz. Çarpmayla sandalın tahtaları kırılacak gibi ses çıkarıyor ve esniyor. Orhan Müs adama bağırıyor! “Yahu ne işin var burada kardeşim?” Adamın aslında hiç suçu yok, ama denizin ortasında sandalı ile tek başına, ne yapabilir? Bizim altımızda tekne ve üstünde de on, on beş kişi, ne desin ki? İsmetle biz adama yapılan bu haksızlığa şahit olmamak için, gülerek teknenin arkasına kaçıyor, güldüğümüzü de kaptanın görmemesi için saklanıyoruz. Diğer arkadaşlar da bir köşeyi çekilmiş kıs kıs gülüyorlar.

Aradan biraz zaman geçiyor. Herkes kendi alemine dalıyor. İsmet buradaki herkesi tanıyor ama içimizde yabancılık da çekmiyor değil. Etrafında hep okuyup yazmış kişiler, farklı davranışları, farklı konuşmaları var. Burada kendisinden işyerindeki haksızlıklar için yardım isteyen kimse yok. Evet, çocukları burada ama bu ona yetmiyor. Onun bu tedirginliğini hissediyorum. Bana yaklaşıyor gözlerini elimde ki kitaba çeviriyor kitabı yeni almışım. Adı: “Gerilla Nedir?” Okumaya da daha yeni başlayacağım. Kitabı elimden alıp arkasına, ön kapağına bakıyor, eline alıp, sayfalarını çeviriyor. Bana geri veriyor. Kitabı geri alırken ona gülümsüyorum oda bana gülüyor. Elini şöyle bir sallıyor. Tekneyi uygun bir yere çekerek denize giriyoruz. Ben hemen yüzerek kıyıdan epey açılıyorum. Döndüğümde teknenin yanında İsmet duruyor ve bana takılıyor. “Yahu şu işi bana bir türlü öğretmeyeceksiniz. Siz şu küçük burjuvalar yok musunuz! Bu işi nasıl halledeceğini biliyorsunuz ama benim gibilerine bir türlü söylemiyorsunuz! bilgilerinizi de hep kendinize saklıyorsunuz” Ben gülümsüyor ve kendisine takılıyorum: “Her şeyi sana öğretirsek yapılacak devrimde bize iş kalmaz, bizi hemen kapı dışarı edersiniz yağma yok” diyorum. Gülüşüyoruz, sonra “İsmet Abi bugün iyi oldu. Bak çocuklar da yanında. Sanırım uzun zamandır onlarla bir arada olmamışsındır” diyorum. “Evet uzun zamandır

onlarla birlikte olamadım. Piple Line boru hattı grevinden sonra onları görmeğe eve gittiğimde beni bir yabancı sandılar. Hoş ben de onları çok küçükken evde bırakmıştım. Başka yerde çocuklarımı görsem tanımazdım. Eski evimizden çıkmış başka bir eve taşınmışlar. Evi bulmak için bayağı güçlük çektim”. “İsmet abi” dedim, “Onları bu kadar süre yalnız bırakman hiç hoş değil. Onlar daha çocuk. Ve sana ihtiyaçları var”. “Evet onlar çocuk”dedi. “Ama dünyada o kadar çok daha kötü durumda olan çocuk var ki, tümü kurtulmadıkça ben çocuklarımı kurtarmışım, anlıyor musun, yeter mi?”

Sonra araya başka kişiler girdi, konuşmamız başka yöne kaydı. Bu arada kimi denizde, kimi teknenin içinde, arkadaşlar guruplaşıyor ve konuşuyorlar. İsmet bir o gurubun konuşmasını dinliyor, sonra bir başka gurubun konuşmasına kulak misafiri oluyor.

Ama bu konuşmalar onun işçilerle yaptığı konuşmalara hiç benzemiyor, mevzuları çok farklı. Sonra rahatta da değil. Şöyle bir akşam olsa, rakıyı bir açsalar, birkaç kadeh içse. Neşesi yerine gelecek, rahatlayacak, o tutukluğunu atacak gerçek İsmet belki de o zaman olacak. Ama bu sıcakta da içilmez ki, gerçi, içki olsa İsmet bunu hiç düşünmez.

Motorumuz moda iskelesine doğru yola çıkıyor, iskeleye daha epey yol var ama iskelede bağlı tekneler bizim motoru tanıyor, sakarlığını biliyorlar. Bizi uzaktan görünce kaçışmaya başlıyorlar. İskelede bizi tanımayan çok az tekne kaldığı ve iskele boşaldığı için kolayca iskeleye yanaşıyoruz. Daha yolumuz var oradan, Kadıköy eski evlendirme salonunun olduğu yere gideceğiz.

Tura katılanlar fazla değil, otobüsün yarısı boş, ben arka sarıda yalnız oturuyorum. Bulunduğum koltuktan otobüsün içindeki bütün yolcuları görebiliyorum. Otobüsün ön camlarını yağmurdan silecekler hızla silmeye çalışıyor. Sileceklerin sesi insanı rahatsız ediyor. Bu yağmurda otele

hayırlısıyla varsak diye aklımdan geçiriyorum. Yolda şoförümüz kurallara çok dikkat ediyor. Dikkatimi biraz yola verdikten sonra okuduğum bir kitabın sayfasını çevirir gibi bir başka görüntünün derinliklerine doğru gidiyorum. Havanın da kapanmasıyla içeride insanların birbirleriyle yaptığı konuşmalar bitmiş, kimileri uykuya dalmış, diğerleri de onları rahatsız etmek istemiyor. Otobüsün yolda giderken hızlandığında ya da yavaşladığı, fren yaptığı zaman çıkan seslerden başka ses yok. Otobüsün hızla çalışan ön camının silecekleri sanki yalnız yağmuru değil, puslu havayı da aydınlatmak istiyorlar. Bana bu puslu hava İsmetle ilgili bir başka anıyı hatırlatıyor. .

Sendikada eskiden de çalışırdım. Askerden gelince de hemen sendikanın avukatlığına başladım. Suat ve İsmet abi o akşam önemli birkaç konunun görüşüleceğini akşamüstü sendikada beraber oturup konuşmamız lâzım geldiğini söylediler. Akşamüstü sendikada toplanıp, konuştuk.

Toplantı bittiğinde vakit ilerlemişti. Karnımız da acıktı. Dışarıda yesek paramız yetmeyecek. Sendika da işçi sınıfına inanan ve bağ kurmak isteyen iki üç genç var ama onlar halâ sendikadaydılar. Onlardan ayrı bir şey de yiyemezdik. Sendikada yemeğe karar verdik. Üç dört şişe şarapla küçük bir rakı aldık. Yanlarına meze olarak beyaz peynir, salam, elma ve bol ekmekle sofrayı kurduk. Sendikanın her zaman tabağı kaşığı zaten vardı, çay bardakları rakı içenlere, su bardakları da şarapçılara verildi. Ve sohbet başladı. İsmet şaraba hızlı girdi. Suskunluğu gitti ve açıldı. Ama dili de hafiften sürçmeye başladı. Onun bu halini daha çok seviyoruz. Herkes değil ama İsmet, zaten içince güzelleşir. . Daldan dala konuşmalar devam ediyor. Kimi konuşmalarımızın mantığı da yok ama bir arada bulunmanın sevinci ve ortak konumuz olan Türkiye’nin sorunları bizi bir arada tutmaya yetiyor.

Bir ara nasıl oldu bilmiyorum. Konu Che’den açıldı. Herkesin gözlerinde sanki bir ışık yandı. Herkesin dili

çözüldü, muhabbet derinleşti. Onun hakkında o zaman çıkmış olan bir tek kitap var. Ricardo Rojo nun yazdığı "*Arkdaşım Che*". Ben de o kitaptan bir şeyler anlatıyorum. Derken konu Mao'ya geliyor, bu defa onun hakkında konuşuyoruz. İsmet Mao mu daha büyük? Che mi daha mı büyük diye bir soru ortaya atıyor? Derken bu sorunun etrafından sarhoş muhabbeti başlıyor. İsmet- Che daha büyük- diyor. Ve bütün karşı savlara Che daha büyük bunu neden anlamıyorsunuz? diye cevap veriyor. Karşı düşüncede olanlara kızıyor. Şimdi adlarını hatırlayamadığım o gençler de, kendilerinden büyük abilerle beraber olmanın çoşkusu içindeler. Sohbetimiz bu minval üzerine devam edip bitiyor. Vakit hayli ilerlemiş, ama boş ver! Sendikadaki bu sohbet var ya içimize öyle bir ışık yakmış ki, mutlu olmak için başka hiçbir şeye ihtiyacımız yok. İsmet'i sendikada bırakarak, umutla evlerimize gidiyoruz.

Eşimin yanıma gelmesiyle kendime geliyorum. "Otobüsün arkasında tek başına ne yapıyorsun?. Bak herkes eşinin yayında senden başka. Gel -ön tarafa gidelim, ön koltuktan etraf daha iyi görünüyor. Bir daha buraları nerden göreceğiz" diyor. Aksiliğim üzerimde; "Ben burada kalacağım burası iyi" diyorum -Ve otobüsün yağmurlu camlarında başka bir anının filmini seyrediyorum.

İsmet'in, Aliağa rafinesindeki grev yüzünden tutuklandığını ve İzmir'de bir Cezaevinde olduğunu biliyorum ama hangi hapishanede onu bilmiyorum. İzmir'deyim, İsmet'i mutlaka ama mutlaka göreceğim. İzmir'in hapishanelerini dolaşıyorum. O zamanlar arabam yok, İzmir'i de çok iyi bilmiyorum. Minibüslerle bir oraya bir buraya gidip duruyorum. Artık bir Buca cezaevi kaldı. Ama orada da yok, fakat İsmet'in Askeri Cezaevinde olduğunu öğrendim ya, o bana yeter. Minibüsler sağ olsun. İstikamet İzmir Narlıdere'deki Askeri kışla. Ama saat de beşi geçti. Kapıdaki nöbetçi subayına avukat olduğumu ve müvekkilim

İsmet Demir i görmem gerektiğini söylüyorum. Kapı duvar, vakit geçti diyorlar. Ayrıca cezaevi ta yukarda araba olmadan da gidilmez, araba da yok. Bütün bir günü İzmir'de harca sonra da hiçbir şey yapamadan dön olacak iş değil ama ne yapabilirim. Shakespeare'nin III. Richard'ı aklıma geliyor. Hani savaşı kaybetmiştir ve meydanda tek başına kalmıştır; "Bir ata krallığım" diye bağırır ama o at yoktur. Bir atasözü vardır. "Kul sıkışmayınca Hızır yetişmezmiş" benim ki de o hesap. Ben ise ne kul, ne de at bekliyorum. Ah bir cemse ya da jip gelse. Eh bu kadar arzu ve isteğe ziyaretçi tanrıçası kayıtsız kalamaz değil mi? Ortaya nerden ve nasıl geldiğini anlamadığım, yukarıya hapishanenin olduğu yere gidecek ikinci dünya savaşından kalma bir cemse çıkıyor. Bu defada şoför mahallinin dolu olduğu, beni yukarıya götürecek görevlinin bu saate olmadığı sorunuyla karşı karşıya kalıyorum bu da son şansım. İsmet'i bir tanımış olsalar bu zorluklarla hiç uğraşmazdım. Ama ne yaparsın ki tanımıyorlar. Benim konuşmalarımla değil ama nöbetçi subayının iyi niyetiyle cemsenin şoför mahallinde değil ama kasada gitmem koşuluyla beni de yanlarına alıyorlar cemseye. Sonbaharın artık son günleri olacak ki yukarıya giderken üşüyorum. Ben hapishanenin kapısına gelince gardiyana İsmet i ziyarete gelen bir avukat olduğu haberi veriliyor. Ben İsmet i beklerken beni alıp İsmet'in kaldığı koğuşa götürüyorlar. İsmet, koğuşun içindeki odaların birinden çıkıyor orada da iki kişinin olduğunu görüyorum. Beni görünce seviniyor, birbirimizin boynuna sarılıyoruz. Uzun zamandır görüşmemişiz. İsmet, İstanbul'dan ayrılalı epey zaman olmuş. Bakıyorum, cemse deki şoför mahallinde oturan ve nöbetçi mahallinde benimle birlikte bekleyen adam da cezaevin de, onu önce görevli biri sanıyorum ama o İsmet in kaldığı koğuşun yanında ve birbirlerine içerden geçilebilen odalardan birindeki iki kişinin yanında ve elbise provası yapıyor. İsmet de bana o iki kişinin bulunduğu odadan gelmişti. Biz İsmet in odasına gidiyoruz. İsmet'e

getirdiğim sigaraları ve biraz para veriyorum O adamlar kim diye soruyorum. Bizim konuşma konumuz o adamlara kayıyor. İsmet; onların nurculuktan hapishane de olduklarını, beni getiren cemsenin o terziyi almak için aşağıya indiğini, nurcu koğuş arkadaşlarının mali vaziyetlerinin de yerinde olduğunu dışarıdan yiyip içtiklerinden bahsediyor. Birlikte iyi geçindiklerini, bir sorunlarının olmadığını söylüyor. Bir isteğin sıkıntın var mı? diye soruyorum. Vallaha yok. Dışarıda nasılsa burada da gene öyle. Dışarda da çok rahat değildim biliyorsun ya. Anladın mı? Evet anladım. Nurcular da bana sigara falan veriyorlar, yemek sorunu da yok. Yatmak dersen. Dışarıda iken kaldığım yerlerden daha rahat bir yer ama burada bir şey yapamamak kötü, elim kolum bağlı, dışarıda insanların bana benim onlara ihtiyacım var. Bakalım ne zaman çıkacağım? diyor. Terzinin provası bitmiş cemse aşağıya onu götürecekmiş, başka araba da gelmezmiş, bizim konuşmamız daha yeni başladı ama yapacak başka bir şey de yok. İsmet'le sarılıp vedalaşıyoruz. İstanbul'a gelince mutlaka bana geleceğini ve bizde kalacağı sözünü alıyorum. Hüzünlü bir şekilde ona tekrar sarılıyorum. Bir yanımı orada bırakarak çıkıyorum. .

İsmet, Aliağa rafinerisindeki grevden sonra tutuklandığı hapishaneden yeni çıkmıştı. İstanbul'a geldiğinde gelip bende kalacaktı O zaman Koca Mustafa Paşa'da oturuyorum. Bana geleceği günü kararlaştırıyoruz. Evim ufak, yakıt bulunmuyor o sıralar. Zaman zaman elektrikler de uzun sürelerle her gün kesiliyor Aralık ayının son günleri yeni bir yıla gireceğiz. Gazeteler her gün yeni cinayetler, faşist saldırılara dair haberlerle dolu. Kış olduğu için evin en küçük odasını ısınmak için seçmişiz. Yeni evliyim henüz çocuğum yok. Küçük odamızda yemeğimizi yiyip orada oturup gene oradaki somyada da eşimle yatıyoruz. Yatak odamız soğuk olduğu için orada yatamıyoruz. Evlere henüz TV girmemiş. İsmet'e evimi tarif

ettim. Geleceği saati de kararlaştırdık, bekliyorum ama halâ yok. Telaşlanıyorum. Pencereden sokağa onun gelip duracağı yere bakıyorum. Elektrikler kesik olduğu için sokakta insanlar da net olarak seçilemiyor. İsmete benzeyen biri hanidir ilerde duruyor. Ama bir tuhaflık var, o İsmet olamaz. Çünkü o adamın bir elinde biri diğerinde biri iki kız çocuğu var. Hava soğuk buz gibi. Tekrar tekrar bakıyorum. İsmet halâ yok. Bir gariplik olacak. Aşağıya inip yola iyice bakayım, karanlıkta hiçbir şey net olarak görünmüyor diyorum kendi kendime. Aşağıya inip yürüyorum. Evet, iki küçük kızı elinden tutan İsmet. Ben hayretler içindeyim. Kış olduğu için hava kararmış İsmet'in bu iki kızla ne işi var diye düşünüyorum. Birbirimize sarılıyoruz. "Ya İsmet, yukarıda seni görüyordum ama galiba benzettim diye düşündüğüm için seni almağa gelemedim. Yanında bu iki küçük kız olunca bu İsmet değildir diye düşündüm" diyorum. "Seni beklerken çok üşüdük yukarı çıkınca anlatırım" diyor. Eve iki küçük kız ben ve İsmet çıkıyoruz. Bu defa eşim şaşırıyor. İsmet'i evvelden o da tanıyor ve çocuklarının da burada olmadığını ve büyük olduklarını biliyor. İki küçük kızla İsmet'in ne işi var? Merakla, o küçük odamıza geçiyoruz. Eşim yemekleri hazırlamış, gaz sobasını yakmışız. Oda sıcak. Sofrayı hazırlamağa eşim bir yandan uğraşıyor. "İsmet abi hadi bu kızların hikayesini anlat" diyorum. O "sofrada anlatırım halâ üşümem geçmedi" diyor. Kapı çalınıyor. Gelen arkadaşım Münir Göker, o da İsmet'i tanıyor ve seviyor. Buluşacağımız zaman oda mutlaka bizlerle olmak istiyordu. İsmet nihayet "Hele oturalım da bu kızları anlatayım" diyor. Kızlarımızın önce paltolarını çıkarıyoruz. Onları sobanın başına alıyoruz biraz ısınıyorlar, bizleri yeni gördükleri için tedirginler. Eşim köfte ve kızarmış patates ile onları doyuruyor. Sıra bize geliyor, kadehlerimize rakılar konuyor, beyaz peynir de masada şöyle birer yudum kadehlerimizden aldıktan sonra İsmet anlatmağa başlıyor. Bana, "sen bilirsin İsmet Alkaya var. Biliyorsun. O matbaacı anlıyo musun?"

“Evet İsmet anladım.” “İşte yılbaşı olduğu için işleri çok. Yıl sonu oldu mu eşiyle en az iki hafta matbaa da yatıp kalkarlar. Çocuklar da ufak, bana, madem Nizam a gideceksin şu çocukları da al götür, matbaada onlarda perişan olmasınlar dediler. Ben de aldım, getirdim”. Sonra hep beraber gülüyoruz.

“İsmet abi, hapiste beraber kaldığınız şu İzmir de banka aracını devrimcilere para sağlamak için soyan gençler vardı, onların hikâyesini anlatsana.” İsmet anlatıyor “Gençler dört milyonu araçtan almışlar. Paraları koyacak evde yerleri yok. Arkadaşlarından birinin anne ve babasının yatak odasındaki yatağın altına bir kısmını koymuşlar. Babası ve annesi çocuklar yakalanana kadar paraların üzerinde yatmış”. İsmet diyorum “Geçen yılbaşı hapisteydin, hapishanede yılbaşını nasıl geçirirdiniz?” Biz gözlerimizi ona dikerek cevabını bekliyoruz.

İsmet anlatmaya başlıyor: “Geçen yılbaşı İzmir, Şirinyer Cezaevi’ndeydim. Biliyorsun o aracı soyan gençlerle aynı koğuşta kalıyorduk Yılbaşı akşamı hapishanede ne hazırlığı yapılır ki? İnsanlar anılarına dalmışlar moralleri bozuk ama gençlik her yerde gençliktir. Gene de şakalaşıp gülmekten geri kalmıyorlar. Onlardan Erhan diye bir genç vardı, aramız onunla çok iyiydi. Diğerleriyle de iyiydi. Ama onu evvelden tanırdım, o da sendikacıydı. Diğerleri de bana hep yakınlık gösterirlerdi. Aileleri ne getirirse benimle paylaşırlardı. Ama o akşam bak ne oldu? Bilirsin Aralık ayında günler iyice kısalır, havanın kararmasıyla insanın neşesi de gider. O akşam da bir hüzün üzerimize çöktü ki sorma gitsin. Sonra gençlerin muzip tavırlarıyla gene kendimize geliyoruz. Saat yediye doğru geliyordu, çocuklar anne babalarının yılbaşı için getirdiği yiyecekleri masaya koymuşlar yiyor içiyor ve konuşuyoruz, meyvemiz da var ama ne rakı ne de şarap yok. Benim için ise en önemlisi bunlar. Zaten ne zamandır bir şey de içmemişim. Biz sofrada yiyip içerken koğuşun haberleşme penceresi

vuruldu. Oysa sayım falan yapılmış, gardiyanların bizimle işi kalmamıştı. Hepimiz sofradan başımıza kaldırıp pencereye baktık. Koğuşun kapısının tam ortasında dışarıdan açılan ama biz içerdekilerin açamadığı küçük görüşme penceresi var ya? İşte oradan içeriye elinde viski şişesi olan bir el uzandı. . İçimizden biri yemekten kalktı ve viskiyi aldı. El hemen kayboldu. Başka bir şey göremedik hepimiz şaşırmış ve susmuştuk. Sadece kısa süreliğine eli ve viski şişesini gördük. Galiba karacı subayın ya da ast subayın eliydi. Elini uzatırken gördüğümüz elbise kumaşından bunu çıkardık. . Ama acelesi vardı korkuyordu, görünmek de istemiyordu ve hemen geri çekildi ve kaçtı. Bu anlattıklarım saniyeler içinde oldu ve bitti. İşte o an bizleri görecektin. Sanki devrim olmuştu. Önce bir coşkuyla bağırdık, neşelendik sonra bir an hepimiz sustuk ve birbirimize baktık. Yalnız olmadığımızı nice suskun kalbin bizlerle olduğunu hissettik.” İsmet kadehinden bir yudum aldı. Bizler, gözlerimizi İsmetin gözlerine kilitlenmiş konuşmasının devamını beklerken, kendimizi koğuştaki sofrada olanlardan biri gibi hissediyoruz. “Esas mesele viski şişesini aldıktan sonra oldu”diyor ve devam ediyor: Gençlerden biri şişeyi aldı. Herkesin önünde bardakları var, içkiyi ortaklaşa içeceğiz viskiyi dağıtan kendisine en yakın olan Erhan’ın çay bardağına viskiyi koyacak, Erhan eliyle bardağın üstünü kapattı: “Benim payım, İsmet abinin olsun” dedi. Daha sonrakilerde aynı şeyi söylediler ve viskiden kimse almadı. Ben ağlamağa başladım. Şimdi burada da gözüm dolduğu gibi” dedi ve sustu. Hepimiz donup kalmıştık. Masaya bir sessizlik hakim oldu. İsmet abi yani bu viskiyi bir subay mı verdi acaba? İsmet “Bunu kesin olarak bilmiyorum ve öğrenemedik. Ama ben, hapse girince benimle birlikte sendikacılık yapan sendikanın sekreterlik, saymanlık işlerini gören işçiler de tutuklandı. Onlar bilinçli işçiler değillerdi ve onlarla birlikte olmak hiç hoşuma gitmiyordu. Tutuklandıkları için beni sorumlu görüyor bana karşı aralarında birleşiyorlardı.

Huzursuzdum. Sonra İzmir de para nakil aracını soyanlar geldi. Onların içlerinden Erhan Erel’i zaten evvelden tanıyordum. O da sendikacıydı, söylemiştim. Üniversite mezunu çok çalışkan biriydi. Bir oraya bir buraya koşar dururdu YSE de işçileri örgütlemişti, o da yapı iş kolundaydı ama devlete ait iş yerleriyle ilgileniyordu. Diğer tutuklu arkadaşlarıyla gelince hem onların sayesinde yalnız kalmadım, hem de çevremde çelik bir çember oluştu. Cezaevinde ezilmek istemiyorsan çevrenin olması lâzım, kuvvetli olmalısın ya da çok zengin olmalısın. Benim zaten param yok bilirsin. Çevrem desen, o da yetersiz bana kim gelecek de ne getirecek. Meselâ nurcular vardı. Adamlara nerdeyse kamyonla yiyecek içecek gelirdi. Beni geçin, arkadaşım tutuklu gençlere bile çok az şey gelir sıkıntı çekerlerdi. İçerde bakayım gençlerden kimler vardı? Erhan ı söyledim. Bir de onun kardeşi Ercan Erel. Osman Yaşar Yoldaşcan bak bu çocuk o yıl Üniversite giriş sınavı birincisiydi. Fatih Öktülmüş, Yaşar Ayaşlı, Mehmet Çetintaş ve en küçüğümüz olan Selâhattin Bora belki unuttuklarımda vardır. Aklıma şimdi bu kadarı geliyor. Bizimle cezaevinde Gomer olayından tutuklu olanlar vardı. Bunlar gayrimüslimdiler ve iddiaya göre zeytin yağına mazot katmışlardı. Bu işin aslı yoktu. Çünkü Mazot zaten zeytinyağından pahalıydı, mesele Türk tüccarların onların zeytinyağı işini ele geçirmeleriydi. İçerde bulunan nurcular bunları gayrimüslim oldukları için eziyorlardı. Ben tek başıma bir şey yapamıyordum. Erhanlar gelince onlar cezaevindeki bu haksızlığa ve onların ezilmesine komünist ilkeyle karşı çıktılar. Aynı koğuşta kalıyor ve iyi de geçiniyorduk. Hatta bu kişiler bizim gençlere lisan dersi vermeğe bile başladılar. Nurcuların sırtı kuvvetliydi. Nasıl olduysa, bizim koğuştan bu tutuklular alınıp başka koğuşa verildi. Belki diyorum; Gommer olayından tutuklu olan ve bizi sevenler para ile bize viski gönderilmesini organize etmiş olabilirler.”

.

"İsmet abi" dedim, "Sen, sinemaya falan pek gitmezsin. Bak ben de bir filmin sahnesini size anlatayım. "Spartaküs" adında bir film vardı. Biliyorsun Spartaküs kölelerin isyanını başlatan tarihi bir lider. Roma ordusunu birkaç defa bozguna uğratmış. Bu olay milâttan önce 71 ile 73 yılları arasında olmuş. Tarih yazarı Plutark ondan bahsederken Hanibal değerinde bir komutandı demiş. Roma orduları yenildikçe daha büyük kuvvetle üzerine gelmiş, sonunda yenilmiş. Filmde esirleri bir yere toplarlar ama Spartaküs'ün kim olduğunu bilmiyorlar. O zaman fotoğraf yok, film makinası yok, TV yok ki, Spartaküs'ü tanısınlar. İsmet abi, bilirsin Nazım'ın" Şeyh Bedrettin Destan'nı da Şeyh Bedrettinin yenilgisi şöyle özetlenir:

"Yenenler, yenilenlerin

Dikişsiz, ak gömleğinde sildiler kılıçlarının kanını " der.

İşte köleler de Roma Ordusunun karşısında tam bu şiirde anlatıldığı gibidirler. Romalı bir komutan zafer edasıyla gelir ve Spartaküs kim? diye esirlere sorar. Toplulukta önce bir sessizlik olur, sonra içlerinden biri ayağa kalkar ve Spartaküs benim der, sonra bir diğeri ayağa kalkar Spartaküs benim der ve bütün esirler Spartaküs benim, derler. Abi, biz ABD Emperyalizmi diye bağırıyoruz ama ABD'nin de iki yüzü var, mesalâ öyle aydınlar var ki, işte bu filmin romanını senaryosunu yazan gibi" dememe kalmadan. Münir "evet abi, filmin senaryosunu Dalton Trumbo yazmıştı. Mac Carti döneminde komünist olarak adı çıkan ve film endüstrisinin kara listeye alıp açlığa mahküm ettiği senaristti, rejisörde Stanley Kubrick'di" diyor. Bu defa ben Münir e soruyorum. "Pekiyi bu filmin romanını kim yazmıştı?" Münir kızıyor, eliyle beni göstererek "İsmet abi, Nizam'ın'yaptığına bak evine sanki seninle olmağa değil, imtihana geldik" diyor İsmet ikimize bakarak gülüyor. Ben, susarsanız size bir iki şiir okuyayım diyorum. İsmet abi,

“Nazım’dan okursan iyi olur, çoktandır, Nazım ı dinlemedim hapishanede ara sıra okurlardı” diyor. Eşim “İsmet abinin rakısı bitmiş, ben mutfağa gidip geliyorum, çocuklarla ilgileniyorum. Göremedim ama bu ikisine ne demeli? Yok, senaryosunu kim yazmış yok rejisi kimmiş? Önce İsmet abi’nin rakısına bakın” diyor. Ben “Niye rakı istemedin?” diye İsmet e soruyorum. İsmet abi, kadehini uzatmakla yetiniyor. Sonra kadehlerimizi güzel yarınlara kaldırıyoruz. Bir dakika susarsanız size seveceğiniz bir şiirini okuyacağım, Diyorum:

Hapiste Yatacak Olana Öğütler

Dünyadan memleketinden

İnsandan umudun kesik değil diye

İpe çekilmeyip de

Atılırsan içeriye

şiirini okuyorum, bu defa Münir bir şiir okuyor, diğer şiirleri okurken. Eşim şöyle kenara çekilin, isterseniz biraz ara verelim de şu çocuklara yatacakları yeri yapayım diyor. Çocuklara yatacakları yer sobanın az ötesinde olan İdaş’ın açılır kapanır koltuğunda hazırlanıyor. Sohbete daldan dala atlayarak devam ediyoruz. Zaman çabuk geçiyor, yatma vakti geliyor. Yarın hafta sonu geç kalkabiliriz. İsmet soğuk odalardan birinde yatacak. Biz de gene soğuk olan yatak odamıza gidiyoruz. Artık sabah kahvaltısında sohbet ederiz. Ara sırada uyanınca çocukların üzerlerinin açılıp açılmadığını kontrol ederiz. Diyerek Münir’i, yolcu edip yatıyoruz. (Sonra bu küçüklerden birinin Sinema oyuncusu olduğunu Demir Küçükaydın’dan öğreniyorum acaba onlar da bu geceyi hatırlar mı?)

Rehberimiz otobüsün mikrofonunu eline almış, akşam ne yapacağımızı ve yarınki programı anlatıyor. Ben hariç herkes dikkatli onu dinliyor, benim ise anılarım bölündüğü

için canım sıkkın, anılarıma tekrar dönmek istiyorum. o insanları öyle özlüyorum ki…

Ah İsmet, bu sigarayı bu kadar severek ve arzuyla içecek ne vardı? Johon Steinbeck'in "*Bitmeyen Kavga*"sını okusan hak verirdim sana. Onu da okumadın ama niye bu kadar içerdin. Hani o kitapta "sendikacının, işçiyle ilişki kurabilmesi için sigara içmesi lazımdır. Gider işçiden sigara ister ya da verirsin sonra konuşmaya başlarsın" diye anlatırdı. Sen her zaman" topraktan öğrenip kitapsız bilen" oldun ama bu sigara seni melun gırtlak kanserine mahkum etti. .

O dönemde zor bela İsveç yerleşmiş ve yabancı bir ülkede yaşama kavgası veren, orada tutunmaya çalışan iki eşiz insandan biri olan Fuat Fegan onu İstanbul'dan İşveç'e eşi Lâtife ile güç bela sığdıkları evlerine götürdü. İsveç'te neler çektiklerini hiçbir zaman anlatmadılar ama bunu hayal etmek hiç de zor değildi. Çocukları yeni doğmuştu, kendilerine verilen ev zaten küçücüktü, paraları ve yaşam koşulları hiç de iyi değildi. Dil sorunları vardı. Çalışacak iş bulmaları hiç de kolay değildi. Ama onlar bunları bir an bile düşünmediler. İsmet'i sadece İsmeti tedavi ettirmemiz lazım dediler. Hangi para ile bu hastaya bakılır, bu parayı nereden buluruz? Demediler. Dr. Hikmet'e hayatlarını vakfeden bu iki insan bu defa da İsmet Demir için aynı şeyi duraksamadan yaptılar. İşçi sınıfının biri teorik bir diğeri ise pratik önderi olan bu iki insana dar günlerinde en yakın onlar oldular

İsmet abi, İsveç'te artık tedavisi için yapılacak başka bir şeyin olmadığının anlaşılması üzerine Latife tarafından tekerlekli sandalye ile İstanbul'a getirildi. Gırtlak kanseri ilerlemişti. Artık konuşmalarını duyamıyorduk. Gelirken bir makineyle gelmişti. Bu makine boğazındaki tükürük birikintilerini alıyor onu rahatlatıyordu. İsmet'i önce Eyüp sırtlarında bir eve götürdüler orada onu sevenler. Onunla ilgilendiler. Onlarca genç ona oğlu, kızı gibi sahip çıktı,

arkadaşları onu yalnız bırakmadı. İsmet, ölene kadar bu insanların arasında sevgi içinde yaşadı. İnandığı insanlar yanında ve dünyada vardı ve var olacaktı. Hiçbir şey boşuna yapılmamıştı O işçi lideri olmak istememişti başka türlüsünü yapmak elinden gelmediği için, yaptığı mücadele sonunda kendisini işçilerin önderi olarak bulmuştu. Olan bu idi. Ne daha fazla ne de daha azdı, sadece bu kadardı. .

Eyüp de kaldığı eve hafta sonları Aksaray'dan aldığım yiyecekleri bir fileye koyarak gidiyor, İsmet'e bakan bu fedakâr insanlar arasında onunla konuşuyor o da bize söyleyeceklerini bir deftere yazarak iletiyor, kimi tartışmalara İsmet bu yolla katılıyordu. Sonra onu bu evden o aldılar ve eskiden bizim sendikada çalışan ve çok evvel Hukuk'ta iken arkadaşım olan Av. Önder Aktosun'un Şişli'deki evine götürdüler. Bu evde Önder kalmıyor, sadece İsmet'e bakılıyordu. Başına da hastabakıcı konuldu. Artık durumu iyiye gitmiyor ve giderek kötüleşiyordu. Her ziyaretimde onun etrafında bir sevgi çemberinin olduğunu görüyordum. Ayrılırken artık onu bir daha göremeyeceğimi düşünüyor. İnşallah bir daha onu görürüm diyordum. Bazı şeylerin bir dahası olmuyor, Son ziyaretimden birkaç gün sonra onun ölüm haberini aldım. Tarih 18. 03.1979'du.

Cenazesini yanılmıyorsam pazar günü ikindi namazında Topkapı Camii'nden kaldırdık. Hava öylesine güzeldi ki aklıma şairin " Yaşamak bu kadar güzelken, ölüp gitmek neden " dizesi geldi. Cami'nin bahçesi kalabalıktı, Sanat çevresinden de epey gelen vardı. Onların bir kısmı İsmet Demiri hiç görmemişler ama adına duydukları saygı nedeniyle camiye gelmişlerdi. İsmet in çocukları da ordaydı. Büyümüşlerdi. Yanlarına gidip, başsağlığı diledim adreslerini telefonlarını aldım. Hiçbir mazeret ileri süremeyeceğim, onları bir defa dahi aramadım. Bu ayıp bu satırları yazarken bana yeter diye düşünüyorum. İsmet in cenazesine polisler gelir iyi bir tören yapamayız zannediyordum. Nasıl olduysa, polisin kör noktasına

gelmişti. Cami de hiç polis yoktu. Namazdan sonra gelen çelenkleri alarak cenaze arabasının arkasından Millet caddesinin trafiğini durdurarak toplu halde yürüyüşe geçtik. Birkaç yüz metre sloganlar atarak yürüdük. Onu Topkapı mezarlığında Dr. Hikmet'e çok yakın bir mezara gömdük. Türkiye nin bir döneminde işçi sınıfı için biri teorik biri pratik yönden çalışma yapan birbirlerine benzerlikleri sadece dava adamı olmak olan ama diğer yanları hiç benzemeyen fakat bir arada birbirlerini tamamlayan bu iki insanın hayatı garip bir biçimde kesişmiş ve geriye unutulmaz hatıralar bırakmıştı.

Benim gibi figüranlar ise gene talihin bir cilvesi olarak onları tanıma bahtiyarlığına erişmişti. Daha sonraki yıllarda hemen herkesin Topkapı Mezarlığına yaptıkları ziyaret bu iki eşsiz inanın ziyaretine dönüştü ve devam ediyor, edecek de.

Dr. Hikmet in ölümünden sonra, İsmet Demir ona hiç benzemese de Doktorun manevi mirasını devam ettiriyordu. İsmet her ne kadar daha sonraki yıllarında İstanbul dışında da olsa Doktor'a manevi bakımdan bağlı olan Doktorun eski çevresi bir arada duruyordu. Reel Sosyalizmin çöküşü ve bu ölüm olayından sonra bu çevre dağıldı. Herkes başka bir yöne gitti. Başka yönlere gidenler kendilerince hep Doktorun yönüne gittiklerini iddia ettiler. Kimi Doktor Hakkında kitap da yazdı. Dedikodular anlattı. Türkiye'nin acil çözülmesi gereken sorunu olan Kürt sorunu ile ilgilenen, Ermenilerle empati kurmağa çalışanları hain olarak gören yeni Doktorcular da bu dönemde çıktı. Bir yanda da kuruyan ağacın yıllar içinde köklerinden yeni filizler belirdi. Küllerinden de yeni İsmet Demir'ler, Doktor'lar doğacaktır. Nazım bir şiirinde şöyle der:

" Ölülerimizi bir duvarın dibine gömeriz,

Toprağın içine

Bereketli tohumlar gibi"

Nizam Üstündağ
0532 641 79 23
nizam2013@yahoo. com

İsmet Demir

Selahattin Okur

Şimdi kim nasıl tanıştırdı, oraya nasıl gittik hatırlamıyorum. Yıl 1968 olabilir. Kendimi Cağaloğlu Meydanı'ndan Nuruosmaniye'ye açılan sokağın başındaki (köşedeki) binanın beşinci katında buldum. Burası, Yapı İşçileri Sendikası'nın (YİS'in) Genel Merkezi idi. Hatırladığım kadarıyla Cağaloğlu Meydanı'na bakan küçük bir salon ve salondan geçilen küçük bir odadan ibaretti. Salona bitişik bu yan oda, Dr Hikmet Kıvılcımlı'nın kitapları ile tıka basa dolu idi. Sendika'yı, İzmit Petkim tesislerinden sendikal örgütlenme sırasında atılmış, çalışma hayatının sonlarına yaklaşmış, babacan bir kazan ustası açıp kapıyordu. Düzenli ücret bile alamıyordu, çünkü sendikanın kasası boştu.

Yan odada *Tarih Devrim Sosyalizm*, *İngiltere'de Kapitalizme ilk Geçiş*, *Karl Marks'ın Özel Dünyası* adlı kitapların ilk orijinal baskılarını buldum ve sıra ile okumaya koyuldum.

İsmet Demir diğer sendikaların ve sendikacıların aksine, sendikayı gençlere açan, gençleri işçi sınıfı mücadelesine çekmeye çalışan bir sendikacıydı. Çünkü o gençlere güveniyor ve inanıyordu. Gençlerin enerjisinden, bilgisinden bu mücadelede yararlanmak istiyordu. O dönemde gençlerin çoğu da işçi sınıfı mücadelesine şu veya bu noktasından katılmak için can atıyordu. İşte böyle bir ortamda YİS, benim ve benim gibi pek çok gencin ikinci bir okulu oldu. Sonraki yıllarda İstanbul Üniversitesi'nin en militan öğrencilerinin kurduğu Devrimci Öğrenci Birliği'nin (DÖB) de merkezi oldu.

Şunu rahatlıkla söyleyebilirim. Benim ve benim gibi sosyalist birçok gencin işçi sınıfı ile teması, işçileri tanıması, sınıf içinde çalışması, İsmet Demir ve YİS sayesinde olmuştur. İsmet Demir bizi zaman zaman işçi toplantılarına götürürdü. Bu toplantılarda ondan işçilere nasıl yaklaşılacağını, nasıl davranılacağını, nasıl konuşulacağını, değişik şartlarda hangi taktiklerin uygulanacağını öğreniyorduk. İstanbul'da, Ambarlı Termik Santralı inşaatında çalışan işçilerin örgütlenmesinde ve İzmit Hereke'de Nuh Çimento Fabrikası inşaatında çalışan işçilerin örgütlenmesinde İsmet Demir ile birlikte oldum.

İşçileri örgütlemek için yapılan toplantılarda genellikle işçilerin birlik halinde olmalarının önemi vurgulardık, birlik halinde oldukları zaman elde edecekleri hakları öne çıkarırdık. Ama biz gençler olarak çoğu zaman bunlarla kalmaz sosyalizm propagandası yapmaya başlardık. Zamanla ileri gittiğimizi ve amacımızdan saptığımızı anladık, sendikal söylemlerimizi işçilerin ekonomik ve demokratik hakları üzerinde toplamaya başladık. Siyasete açık ve yatkın olanlarla özel olarak ilgileniyorduk.

İsmet Demir ile İzmir'de de bazı örgütlenme çalışmalarına katıldım. Ot İş adında bir sendikayı üs olarak kullandığımız bu çalışmalar sırasında, haklarını alamayan işçilerle birlikte İzmir Bölge Çalışma Müdürlüğü'nü bastık. Baskın sonucu B. Ç. Müdürlüğü, işçilerin haklarını almasına yardımcı oldu, işçiler alacaklarını aldılar ve memleketlerine gittiler.

Aliağa petrol rafineri inşaatına yeni başlanmıştı, işçi alımları yavaş yavaş artıyordu. Sendikalar daha işçi sayısı azken Yetki almaya çalışıyorlardı. Çünkü işçilerin sayısı azken örgütlenmek daha kolay oluyordu. Sonradan işe giren işçiler Yetkili sendikaya üye oluyorlardı.

Aliağa Rafineri inşaatında çalışan işçileri örgütlemek için İzmir'e geldik, çalışan işçi sayısı henüz 300-400 civarındaydı. İsmet Demirle birlikte, işçilerinin kaldığı en

döküntü otelleri birer dolaşıyor, onların yemek yedikleri lokantalarda yemek yiyorduk. İsmet Demir onlarla birlikte gece geç saatlere kadar hem içiyor hem de sohbet ediyordu. Benim o masalarda geç saatlere kadar kalmaya gücüm yetmiyordu. Yeme içme faslından sonra otellerde tavla oynamaya devam ediliyordu. Bu işçilerin çoğunu (ustaları) Ereğli Demir-Çelikten ve Boru Hattındaki sendikal mücadeleden dolayı tanıyordu. İsmet Demir, ustaların sendikal örgütlenmedeki stratejik önemini çok iyi biliyordu. Bu nedenle onları örgütlemek için olağanüstü gayret gösteriyordu. Sabahlara kadar süren bu çalışmalara can dayanmazdı, nitekim sonraki yıllarda sağlığı bozuldu ve o amansız hastalığa yakalandı. …

Bizim işçiler üzerinde yarattığımız olumlu etkiyi, Ankara-Yapı İş, işçilere lüks lokantalarda içkili ziyafetler vererek, İsmet’e çamur atarak, karalayarak silmeye çalışıyordu. Sonraki dönemlerde bu mücadele daha da kızıştı. Örgütlenme çalışmalarına daha sonra değerli arkadaşlarım Demir Küçükaydın ve Sefer Güvenç de katıldılar. Onlar, daha uzun süre ve fedakarca çalıştılar.

İsmet Demir ile olduğum dönemde onda gözlediğim gerçek özellikleri şöyle özetleyebilirim: İsmet Demir son derece yumuşak, sessiz sakin bir sendikacı idi. Konuşmaları da gayet yumuşak ve etkileyici idi. Hiç öfkelendiğine ya da kızdığına tanık olmadım. Olaylar karşısında tepki gösterme yerine daima olayın bir değerlendirmesini yapar ve olayı nasıl geliştireceğini, durumu nasıl değiştireceğini düşünürdü. En kötü ve en umutsuz durumlarda bile, bir çözüm üretirdi.

Çalışmaları sırasında diyalektik metodu ustaca kullanırdı. Önce durumu her yönü ile (olumlu ve olumsuz yanları ile, dünü ve bugünü ile) değerlendirir, sonra durumu değiştirmeye yönelik taktikler ve çalışma biçimleri bulur ve uygulardı. Onun başarısını temelinde diyalektik yöntemi ustaca kullanmasının büyük rolü olduğuna inanıyorum.

İsmet Demir sendikal çalışmalarında yasal imkânları sonuna kadar kullanır, yeri geldiğinde ve işçinin gücünü arkasına aldığında yasal imkânları da zorlardı. Bunun sayısız örnekleri vardır. Onun sendikal mücadelede uyguladığı yöntem ve taktiklerin yeni kuşaklar tarafından örnek alınması ve uygulanması gerektiğine inanıyorum.

Sendikal örgütlenmede en büyük güçlük işçilerle iletişim kurmak, bağ kurmak ve bunu sürdürmektir. İsmet Demir, onların içinden geldiği için ve onların bir parçası olduğu için, onlarla çok kolay anlaşabiliyor, onlara kendini çok kolay kabul ettirebiliyordu. Yaşam tarzı olarak da onlarla aynı yaşam tarzını sürdürüyordu. Onun için işçiler onu, kendilerinden biri olarak görürlerdi. İsmet Demir gücünü buradan alıyordu. Onun bu özelliğinden ve çalışma tarzından, kasaları para ile dolu sendikalar her zaman korkmuşlardır. O “yoksul İsmet”, bu gücü ile kasaları para dolu sendikaları çok yenmiştir.

O hiçbir zaman bir Sendika Ağası olmadı ve beş yıldızlı otellerde saltanat sürmedi. Anlayışı (dünya görüşü), karakteri, kişiliği buna uygun değildi. O, kendini işçi sınıfı davasına adamış bir işçi sınıfı devrimcisiydi. Daha çok, işçi sınıfının ekonomik ve demokratik hakları alanında savaşmış bir yiğit savaşçı idi. Hayatını bu yolda feda etti. Geçmişte ve günümüzde bu fedakârlığı yapan çok az devrimci vardır. İşçi sınıfının, kendi içinden çıkan bu yiğit evladını unutmayacağına inanıyorum. Onu her zaman saygı ile anıyorum.

Selahattin Okur

11. 01. 2011

Sosyalist Ahlak Bahsinde Bir Büyük Ders

Aydın Çubukçu

Devrimci komünist ahlak konusunda aldığım iki ayrı işçi önderinden aldığım büyük bir ders vardır. Henüz sosyalizmle tanıştığım yıllarda bilincimin derinliklerine kazınmış bu derslerden birinin öğretmeni İsmet Demir'dir. Diğeri ise TİP"in '60'lı yıllardaki ilk Sivas İl Başkanı olan demiryolu işçisi Ali ağabeydir.

Önce Ali Ağabey'in dersini anlatayım… Çünkü İsmet Demir'in aynı konuyu farklı tarzda anlattığı olay, zaman bakımından sonraya denk geliyor ve birbirini tamamlıyorlar.

Lisedeydim (1963) John Steinbeck'in "Bitmeyen Kavga" adlı romanını bitirir bitirmez, yaşımız küçük diye bizi partiye kaydetmeyen, ama "gelip gidin, çok çalışın, devrime en fazla beş yıl var!" diye kulağımızı büken Ali Ağabey'e koştum. Romanın sonunda komünist kahraman ölür ve cenazesi başında toplanan işçilere hitap eden yoldaşı, "Yoldaşlar, o kendisi için hiçbir şey istemedi!" der. Kendisi için hiçbir şey istemeden mücadele etmek… Beni çok etkilemişti ve heyecanla partiye gittim. Ali Ağabey'e romanı gösterdim, okurken beni ürperten o müthiş sahneyi anlattım… Önündeki kâğıtları karıştırmayı bir an kesti ve bana bakıp: "Dangalak!" dedi… "Git bir işçiye, sosyalizm uğruna mücadele edelim, ama kendin için hiçbir şey isteme, de bakalım sana ne diyecek? Kendisi için, çocuğu, evi için istemiyorsa sosyalizmi niye mücadele etsin ki? Sen de eğer bizim için istiyorsan sosyalizmi, geç git. Fedakârlık yok… Severek yapacaksın, isteyerek yapacaksın, kendin için yapacaksın, benim için en güzeli budur diye yapacaksın…"

Roman bir anda söndü… "Fedakârca kendini işçilere adayan" ve kendisi için hiçbir şey istemeden "onlar için"

ölen adam, birden bir dangalağa dönüşmüştü.

Çok geçmeden, 6 yıl kadar sonra İsmet Demir'i tanıdım. Marx'ın "o sert ama güçlendirici emek okulu" deyimini okuduğumda, "bunu kastediyormuş" diye düşündüğüm adam!

Perişan sendika odalarında tahta sandalyelerde uyuyup sabahın köründe fabrika önlerinde bildiri dağıtmaya koşturduğumuz nice günü birlikte geçirdiğimiz, kimi zaman hayranlıkla izlediğimiz, kimi zaman "kurtulamadı gitti şu sendikacılıktan" diye çocukça hayıflandığımız kocaman adam!

Onu tanıyana kadar bizim için yapı işçisi, "inşaat amelesi"nden başka bir şey değildi. Bunlardan ne çıkardı ki? Yazın çalışıp kışın köyüne dönen, bir daha işçilik yapıp yapmayacağı belli olmayan gündelikçiler!

İsmet Demir, yalnızca bize değil, kaşarlanmış sendikacılara da onların işçi sınıfının önemli bir bölümünü oluşturduklarını öğretti. Barajların, karayollarının, devasa limanların, hava meydanlarının, demir-çelik, Petro-kimya gibi büyük fabrikaların yapımında çalışan, binlercesinin bir arada yaşadığı şantiyelerde yatıp kalkan büyük bir işçi kitlesi…

Bir gece, kim bilir hangi kavgadan, hangi mitingden çıkıp gelmişiz, "siyasalın kantininde" bitmez tükenmez tartışmalara dalmışız, iki arkadaşıyla çıktı geldi. Ceplerinde şarap şişeleriyle aramıza oturdular. Anlaşıldı ki, İsmet Demir aslında devrimci öğrencileri "kendi mekânlarında" görmeye ve tartışmaya gelmişti. Eleştirisiz tartışma mı olur? Kabul etmediği, yanlış bulduğu o kadar çok şey vardı ki… Tartışma nasıl olduysa "siz ne yaptınız, biz ne yaptık" gibi bir noktaya saptı. Dev-Genç merkez yürütmeden de bir iki kişi vardı. Yanlış kalmadıysa hafızamda, Ruhi Koç, sesini yükselterek ve elini kolunu sallayarak İsmet Demir'e, "biz bu yola hayatımızı koyduk, hayatımızı! Siz ne koydunuz?" dedi…

Aslında bu kadar keskinleşecek bir gidişatı yoktu konuşmanın ama oldu bir kere!

Bir anlık bir sessizlik arasında, İsmet Demir’le birlikte gelen işçilerden biri ceketinin cebinden şişeyi çıkarıp büyük bir yudum çekti… İsmet Demir, elini kafasına götürdü… Kirli ve eski kasketini yavaşça çıkardı… Tam burnunun hizasına getirmişten elini hızla masaya vurdu:

“Şapkamızı koyduk lan!”

Gereksiz gerginlik bir anda ortadan kalktı… Herkes gülüyordu… Şaraplar bir kez daha çıktı ceplerden, biraz daha sohbet edildi ve kalktılar…

“Fedakârlık” kelimesini o günlerden sonra en azından kendim için kullanmamaya dikkat ettim.

Bir işçinin büyük laflar etmeden, kendini feda ettiğini hiç aklına getirmeden, kibirsiz böbürlenmesiz mücadele edişini anlamaya çalıştım.

Sosyalizm için mücadele ederken, neden fedakârlık etmiş olsundu ki… Karşılığında bir dünya kazanacağı bir mücadeleye girmişti… Yeni bir hayat, özgürlük, tokluk, kazanacağı bir mücadele! Bunun yerine ekmeğinden ötesini görmemeyi seçseydi, işinde gücünde, rahatında bir adam olsaydı, gündüz iş, akşam kahve yaşayıp gitseydi daha iyi mi olacaktı? Seçenekleri neydi de o daha kötü olanı seçmiş ve kendini feda etmişti? Kabuğunda bir böcek gibi yaşamaktansa zorlu mücadeleyi seçtiyse, neyi feda etmişti?

Bir öğrenci için elbette “parlak bir gelecek, mutlu bir aile, küçük de olsa bir ev” ile karşı karşıya gelen devrimci hayat, bir fedakârlık gibi görünecektir.

Sonunda bunun gelip dayanacağı bir duvar var! Yeter artık, benden bu kadar diyeceği bir sınır! Fedakârlık hep fedakârlık, nereye kadar?

Evet, biz devrimci öğrenciler, “kendimiz için hiçbir şey istemeden”, “hayatımızı koyarak” mücadele ediyorduk… İsmet Demir gibi İşçiler, kendileri için sosyalizm istiyorlar

ve bu yola yalnızca şapkalarını koyuyorlardı! Çünkü bu zaten onların hayatıydı… Ayrıca konulacak bir şey değil, yaşanıp giden bir hayattı mücadele. İsmet Demir'in, davaya hayatını koymuş olmakla kendisini ezebileceğini sanan "keskin devrimci" karşısında hiç düşünmeden, zaten öyle olduğu için hiç süslemeden söyledikleri, eksiksiz bir komünist ahlak dersiydi aslında.

Tıpkı TİP'in Sivas il örgütünde "kendin için istemiyorsan sosyalist olma" diyen demiryolcu Ali Ağabey gibi, o da bütün varlığıyla kendine yakışan bir dünyada yaşamak istiyordu. Bunun yalnızca sosyalizmle mümkün olduğundan şartsız kayıtsız emindi. O hedef için yaptığı her şey kendisi için ve kendisi tarafından seçilmiş biçimde yapılıyordu. Neşeyle, öfkeyle, duyguyla, zamanında ve yerinde şarabını da içerek yürütüyordu mücadelesini… Uyandırdığı her işçinin zapt edilmiş bir burjuva kalesi olduğunu biliyordu ve bu onun için en büyük mutluluktu.

Kendisi için daha ne isteyebilirdi ki?

Aydın Çubukçu

Söyleşi

Ali Karşılayan

(Daha önce Aliağa Rafineri İnşaatında, işçilerin köleleştirilmesi koşullarına karşı verilen mücadele hakkında bir dergi için röportaj yapılmıştı.Onu aynen gönderiyorum.. A.K.)

Yapı işçilerinin mücadele önderlerinden İsmet Demir'in (1970-TPAO Aliağa grevi) anılarında isminiz geçiyor. Sizin bu konuda anılarınız var mı?

Evet. Teşekkür ederim. Sanki bir aile yakını gibi, unutamadığım şahsiyetlerden biri. Benim 16–17 yaşında, kişiliğimin belirginleştiği yaşlarda tanıdığım bir toplum önderi...

İlk ne zaman tanıştınız?

İstanbul'da üniversite öğrencisi olan abimin, evimize onunla beraber geldiği bir akşam tanıdım. Ailecek beraber idik. Abim "Sendika Başkanı" diye tanıtmıştı. Ben çok heyecan duymuştum. İsmet ağabey diyordu. Pantolonu ve gömleği ütülü değildi.

Hangi yıllar?

1969 yılının yaz ayları. İsmet abinin Aliağa Rafinerisinde, işçilerle sendikal çalışma yapıyor olması dikkatimi çekmişti. O günden sonra onunla ve YİS (Yapı İşçileri Sendikası) kadrosu ile görüşmeğe ve sendikal çalışmaya katılmağa başladım.

Aileniz nasıl karşıladı?

Bizimkiler, hele babam İsmet abinin sendika başkanı olduğuna inanmamışlardı. Sendikacı hele Sendika Başkanı denilince klasik bir görünüm aramışlardı. Bürokrat bir tıp şöyle iyi giyimli olacak. Paralı olduğu izlenimi verecekti.

Babam, "*O önce kendini kurtarsın da. Kılık kıyafetine bir bak. İşverenler onu muhatap bile almazlar*" demişti.

Olaylar nasıl gelişti?

İlk tanışmadan sonraki bir hafta sonu, Aliağa'da işçilerle yapılan toplantıya katıldım. Orada YİS kadrosundan arkadaşlarla tanıştım.

Öncelikle her şey açıkça görüşülüyordu, işten çıkarmaların, en kötü şey olarak bile olsa başa gelebileceğini, bütün bu olumsuzlukların ancak birbirinden kopmadan, mücadeleyi terk etmeden yenilebileceği açıkça anlatılıyordu, isçilerin sıkça sordukları bir şey vardı "*işten çıkarılır, parasız kalırsak sendika bize nasıl yardımda bulunur?*" diyorlardı. İsmet Demir sendikanın parasal gücünün olmadığını fakat birbirimize güvenir ve mücadeleden vazgeçmezsek kazanabileceğimizi anlatıyordu. İsçilerle çok sağlam bir güven ortamı yaratılmıştı. Herkesin aklından geçebilecek kuşkular hiç çekinmeden açılıyor, cevap verilmeğe çalışılıyordu.

Sendika işveren ve sarı sendikalar birliğinin hukuksuzlukları, hileler birer birer ortaya çıkıyor, paramparça ediliyordu. Sahte üye fişleri, işçilerden habersiz atılan imzalar, çalışanların haberi olmadan işyerinde var gösterilen sendika. İşverenin her zaman yapabildiği hukuksuz işlemler birer birer ortaya çıkarılıp aşıldı.

YİS kadrosu, diğer toplumsal mücadele unsurlarına kapısını ve gönlünü hep açık tuttu. Aliağa halkı ile sıcak ilişkiler kuruldu. Oradaki örgütlü, örgütsüz insanlara mücadelenin haklılığı, işçilerin mağduriyeti anlatılıp destekleri kazanılıyordu öyle ki Aliağa güzelleştirme derneğinde kalıyorduk fakat yatak olmadığı için yere gazete serip üzerine yatıyorduk. İzmir'deki aktif ilerici kurumlarla da dayanışma hiç eksik olmadı. Kimileri basılacak bildirinin teksir kâğıdını alıyor, kimileri teksirlerinde basılmasına

yardımcı oluyor, toplantı yapılması için salonlarını veriyordu. DİSK Gıda-Is Sendikası YİS'in bürosu haline gelmişti.

Dev Gençliler işçi toplantılarına katılarak, işçilerin yalnız olmadıklarını hissettiriyor, bu da işçilere büyük moral oluyordu. İşveren yasaları ve kolluk kuvvetlerini zaman zaman da askeri işçileri korkutmak ve yıldırmak için kullanıyordu. İşveren ve adamları silahlı geziyor, zaman zaman işçilerin gözü önünde, şantiye sahası içinde atış talimleri yapıyordu. Vermek istediği mesaj şuydu: "Sizler benim karşımda, zavallı savunmasız, aciz kişilersiniz. Bana karşı çıkarken dikkatli olmalısınız. Benle konuşurken bile korkarak konuşmalısınız. HEP BEN HAKLI OLDUM, HEP BEN ÜSTTE OLDUM. KURALLARI SİZ KOYAMAZSINIZ".

İşte "Garip İsmet"in önderlik ettiği Aliağa Rafinerisi'nin o cılız, cahil, ezilmiş işçilerinin HAK MÜCADELESİ, işveren + satılmış sendika ve kendi çıkarlarına alet etmeğe çalıştıkları devlet güçleri işbirliğinin foyalarını meydana çıkarıp başarıya ulaştı…

Çoğu zaman isçilerle toplantıya gitmeğe paramız olmuyordu. İşçilerin kaldıkları bekâr odaları ya da koğuşlarda bizleri buyur ettiklerini biliyorum. Geniş bir aile gibi olmuştuk. Türkiye'nin çok farklı yörelerinden gelmiş insanlar birbirleri ile kuvvetli bir dayanışma içine girmişti.

Sendika olarak yapılan bütün yazışmalar, işverenin yaptıkları çoğu akşam işçilerle bir araya gelinerek anlatılıyor, tartışılıyordu.

Bütün hukuki hilelere rağmen, sendikanın yetki alıp greve gitmesi, işvereni çılgına çevirmiş olmalı idi ki, grevin ilk günü şantiye girişinde çıkan bir tartışmada, işverenin adamlarından biri, sendikadan Necmettin Giritlioğlu'nu 22 Ağustos 1970 sabahı tek kurşunla vurup öldürmüştü.

Bu olayın işçiler üzerindeki etkisi ne oldu?

Bu olay kararlılığımızı ve hıncımızı daha da artırdı. Necmettin'in cenazesini polis önce vermedi ancak ailesinin de "*cenazeyi sendika kaldıracak*" demesi üzerine cenazeyi aldık çok görkemli bir yürüyüş oldu. Cenazeye sendikalı olmayan işçiler ve diğer şantiyelerdeki işçiler de katıldı, herkesin inancı bilenmişti. İşverenin lokavt kararı alması ile 1,5 ay kadar şantiye önünde beklemek zorunda kaldık. Parasızdık ve işçiler de parasızdı. İzmir'den ve Aliağa'nın içinden çeşitli kuruluş ve kişilerden gelen yardım ile peynir, zeytin, ekmek idare etmeğe çalıştık. İzmir Gültepe'den gelen aslen Bulgar göçmeni olan yaşlı bir duvarcı ustası Esat Aga'nın ağlayarak bizlere yardım ettiğini biliyorum.

İşveren bütün herkesin çıkışını verirken hala gizli gizli içeri kaçak işçi sokmağa çalışıyordu.

Buna karşı siz nasıl önlem aldınız?

Biz gece gündüz vardiyalı olarak geniş şantiye sınırlarında nöbet tutmağa başladık.

Bir gece yarısı, dağlık taşlık şantiye çitleri etrafında nöbet tutarken, tali bir yoldan gelen bir kamyon gördük. Önünü kestik, önce boş dediler. Kasasını kontrol ettiğimizde içinin şantiyeye kaçak sokulmak istenilen işçilerle dolu olduğunu gördük. Kasanın içine sinmişlerdi, Korkmuşlardı. Zorla aşağı indirdik. "Grev bölgesine götürüldüğümüzü bilmiyoruz" diyorlardı. Çoğu, bizim işçilerin köylüsü, akrabası çıktı. Aliağa, şantiyede iş aramağa gelmiş işsizlerle dolu idi. Hatta işe girişlerde, bazı işveren adamlarına rüşvet verildiği bile biliniyordu.

Önünü kestiğimiz kamyondan bir işveren adamı nasıl olup güvenlik güçlerine haber vermişse, iki pikap asker gelmişti. Yanlış bilgilendirilmiş olmalı idi ki başlarındaki subay, kamyona müdahale ettiğimiz için bizi suçluyordu. Biz ise grev yerinde çalışmanın hukuken suç olduğunu söylüyorduk. Sabaha karşı uykudan uyandırılan subay hıncını bizden çıkarmağa çalışıyor gibi idi.

Biz gecenin karanlığında orayı terk etmeğe zorlanırken, ışıklarını söndürmüş bir kamyonun daha geldiği görüldü. Yanımıza kadar sokuldu ve askerlerce durduruldu. Boş gibi görünüyordu. Subay araç şoförüne sorular sorarken, kasayı kontrol eden askerler kasanın yere uzanmış adamlarla dolu olduğu haberini getirdi. Subayın artık diyeceği bir şey kalmamıştı. Şoför ve adamlarına kızıp bağırarak aracı boşalttırdı. En az kırk kadar kaçak işçi de ikinci kamyondan indirildi. Askeri araçlar daha sonra dağılmamızı söyleyerek gittiler. Biz kaçak işçilerle baş başa kalmıştık. Çoğu bizim işçilerin ya köylüsü ya tanışı çıkan bu kaçaklarla sabaha kadar yaptıklarının büyük yanlış olduğu konusunda tartıştık. Bize hak verdiler, daha sonra bir daha böyle bir şey olmadı. Hatta onlarla çok iyi dostluklar kuruldu.

Zorluklardan ya da baskılardan yılıp geri çekilenler oldu mu?

Biz 1,5 ayda yokluk içinde sürdürdüğümüz bu eylemde şantiye önünde her gün azaldığımızı gördük, işçiler de zaten şantiyeye gelip gidecek para kalmamıştı. Sendikanın ödeme yapacak gücü yoktu. İşveren bizlerin dayanamayıp çıkış parasını alıp dağılacağımızı ümit ediyordu. Gizli gizli öyle yapıp alanı terk edenler de oldu. Bazıları parasını bile almadan çekip gitmişti ama işçilerin çoğunluğunun kararlılığı bozulmadı. Buna işveren daha fazla dayanamadı ve görüşmelere tekrar başladı. Bu haberi duyan, gerek köyüne dönmüş gerek başka bir işte işe başlamış, ümidi kalmamış bütün dağılmış olanlar geri döndüler. İşverenle sendika görüşmeleri yeniden başlamıştı.

Sendikanın işçilerle beraber hazırladığı toplusözleşme taslağı görüşülüyordu.

Toplu İş Sözleşmesi (TİS) görüşmeleri nasıl yapıldı?

Evet, bu önemli çünkü sadece grevin örgütlenmesinde değil TİS görüşmelerinde de devrimci sendikacılık ile sarı sendikacılık arasındaki fark ortaya çıkmıştı. İşveren,

sendikadan sadece birkaç temsilci ile görüşmek isterken, İsmet Demir görüşmelerin, bir çay bahçesinde, isteyen her işçinin rahatça izleyebileceği bir yerde yapılmasını şart koştu. Hatta işverene, işçilerin oraya gelebilmesi için bir servis tedarik etmesi bile kabul ettirildi. Toplusözleşme görüşmeleri başlamadan önce masalar bir hizaya dizildi ve iskemlelerin tümü işçilerce dolduruldu. İşveren temsilcisi ve avukatları ile herkesin duyabileceği şekilde bütün maddeler tek tek görüşülüp üzerinde anlaşmaya varılanlar işçilerce oylanarak imzalanıyordu.

Bu direnişin ardından ne gibi haklar kazanıldı?

İşçilerin büyük bölümü sigortasızdı. Sigortasız çalışmak kaldırıldı.

Çalışma saatleri belirsizdi. Pazar, bayram ve fazla mesai çalışmaları yüzde 100 zamlı oldu.

Servis, yemekhane ve yemek kabul edildi.

Bayram ikramiyesi kabul edildi.

Ücretlere zam yapıldı.

Sosyal haklar, evlenme, askerlik, doğum ve ölüm yardımları kabul edildi.

Grevin ilk günü öldürülen Necmettin Giritlioğlu, çalışanların kalbinde unutamayacak ve yeri doldurulamaz bir acı olarak kaldı.

Daha sonra Aliağa Belediyesi’nce bir caddeye ismi verilmişti. Şimdi hala duruyor olmalı.

*

İsmet Demir’i ise l975’deki İskenderun Demir Çelik Tesisleri inşaatında benzer kanunsuz koşullarda, sigortasız-sendikasız çalışan 20.000’e yakın işçinin katıldığı mücadeleden sonra yakalandığı kanserden ötürü 16 Mart 1979’da kaybettik. Onları asla unutamayız. Bu vesile ile hak

mücadelesinde bir toz kadar bile katkısı bulunan, ismi bilinen ya da bilinmeyen herkesi saygı ile anıyoruz.

“Asıl olan” halkımızın susturulup, bir avuç sermayedar zümreye hizmet eden “vekil”lerin egemen olduğu değil, çalışıp üretenlerin gerçekten egemen olacağı adil bir düzen kurulacağına ve sanayileşmiş, kalkınmış ve yoksulu kalmamış bir ülkemiz olacağına inanıyoruz.

İsmet Demir

Hüseyin Budak

16 Haziran 1974 İskenderun Demir Çelik Yapı İşçileri Direnişinden sosyalizme geçiş yapmış birisi olarak; 20 yıl öncesinin bazı olaylarım anmak gerekiyor.

18 yaş gençliğinin Anadolu'nun mekan "*kabına sığmaz*" halet'i ruh iyesi ile önce İstanbul Boğaz Köprüsünde birkaç ay montaj isçiliği yaptıktan sonra, İskenderun Demir Çelik Fabrikaları'nın yapımındaki ENTES firmasında makine montaj yardımcı işçiliğine başlamıştım.

1974 yılbaşına denk düşen bu başlangıçtan bir kaç gün sonra: Proleter- yanın o muazzam ihtiyatlı örgütçü yöntemleri içinde İsmet Demir'in bir sendika kurduğunu ve onun "*işçi babası*" olduğunu duymuştum.

İşçiliğe değişik coğrafya ve deniz görmenin romantizmi ile başlamış benim hemen haklarının peşine düşmesi beklenemezdi. İskenderun'un sahil şeridi ve genç kızları o aylar daha çekici geliyordu doğrusu.,.

YAPIM-İŞ'in Yıldırım Mahallesindeki merkezine gidip üye olmak dışında bir faaliyetim olmamıştı. Derken yapı işçisi kitlesinin o gürül gürül akan öfke seli ve çoşkun "*hak arama*" yürüyüş ve direnişinin içinde bulmuştum kendimi...

15 Haziran 1974'de önce İskenderun sahil meydanında miting-yürüyüş. 16 Haziran 1974'de İSDEMİR'in nizamiye kapılarındaki direniş kitlesinin eylemlerindeki canlılığı isyancılığı ve korkusuzluğu yakaladım. Ve o direniş mayalanmasının cazibesine kapıldım, ikinci gün nizamiye kapısının nöbetçiliğini üstlendim.

Hatay İl Jandarma Alay Komutanlığının çevre illerden getirttiği takviye kuvveti ile bastırılan direnişin üçüncü

gününde jandarma dipçikleri ile yüzlerce işçi gözaltına alındık. Payas'ın harabe binalarında bir hafta ifade ve dayak faslından sonra çıkarıldığımız mahkemece T.C.K.nın 201. maddesine muhalefetten (çalışma hürriyesine tehdit) tutuklanarak, İskenderun cezaevine nakledildik. İsmet Demir ile de fiili yakınlığımız böylece başlamış oldu,

İskenderun Cezaevinde kaldığımızın ilk haftasında; Yapı işkolundan Mess işkoluna sıçramak için ismet Demirce düşünülüp kurulmuş DEM-ÇE Sendikasının yöneticisi Latif Güvenç provokasyonuna şahit olduk.

Latif Güvenç külahını kurtarmak için ya da muhtemelen ajan provakatör olduğundan İsmet Demir ve Yapım-İş Başkam Gültekin Arslan'ın hakkında "*Komünizm propagandası"* yapıyorlar diye savcılığa verilmek üzere şikayet dilekçesi hazırlamış. Birkaç işçiye imzalattıktan sonra dilekçeyi bana da gösterdi ve imzalamamı isledi. O anda benim kızgınlığım ve Latif Güvenç'in üzerine çullanmamla birlikte adam "*ah*", "*vah*" çığlıkları ile uzaklaştı…

Ben burada bu davranışı neden yaptım?.. Hala tam kestiremiyorum…

İsmet Demir'in o babacan ve cezaevindeki yemek paylaştırmasına dek ilgisinin etkisi mi, kraldan çok kralcı olmaya yatkın "*fedailik*" gösterişi mi, yoksa Latif Güvenç'in iftiracılığına karşı Türkmen geleneğinin o anda açığa çıkışı mı, veya ismet Demir'in yüceliğine ulaşmak için kişisel bir atak mı bilemiyorum. Belki de hepsinin karışımı bir haleti ruhiye olabilir.

Bunun üzerine Latif Güvenç dilekçeyi değiştirip, ismet Demir, Gültekin Arslan ve Hüseyin Budak'ın "*Komünizm propagandası*" yaptığını belirterek Savcılığa şikayet dilekçesini veriyor. Üçümüz hakkında açılan 142/2'den açılan ikinci tutukluluk kararı da böylece çıkarılmış oldu. İşveren-Savcı-Hakim-Sarı Sendikacı ittifakı böylece

mücadeleci insanlara karşı bir daha kurulmuş oldu. Hâlbuki ne ismet Demir-Gültekin Arslan: Komünizm-Sosyalizm propagandası yapmıştı, ne de ben komünizm hakkında herhangi bir şey biliyordum.

Bu olay İsmet Demir'in bana karşı olan güveninde sıçramalar yaptırdı. Ve bizzat bana "*komünizm propagandası*" yapmaya, ben de öğrenmeye başladım. Okumaya çok düşkünlüğümü gören İsmet Demir, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın o yıllar basılmış tüm eserlerini cezaevine getirtti. *Üretim nedir? Genel Olarak Sosyal Sınıflar ve Partiler, Devrim Nedir? Tarih Tezi, Türkiye'de Kapitalizmin Gelişimi, Anarşi Yok! Büyük Derleniş!, Kıvılcım* Gazeteleri, *Finans Kapital-Türkiye,* gibi yayınlar ilk ideolojik mayalanmayı sağladı. Yılmaz Güneyin o günler tefrika edilen *Salpa* gibi öyküleri, *Yeni Ortam*'da Oya Baydar yazıları bu mayalanmanın garnitürü oldu.

Dört ay sonra tahliye edilmiştik... Ancak cezaevine giriş ve çıkış momentleri arasında haleti ruhiyemde neredeyse bir “çağ" farkı vardı,. Toplum biçimlerinin gelişiminin ve devrimin çarpıcılığı zihinsel işleyişimi kökten değiştirmişti..

Cezaevinden çıktıktan sonra YAPIM-İŞ’in yönelim kurulu üyeliği görevini aldım. Artık YİS'in geleneksel "*bir ekmek bir hırka*” dervişliği ite "*profesyonel devrimci*" iddiasına kendimi adak yaptım.

YAPIM-İŞ'in üye kitlesi dağıldığından, öncü işçilerin sendika için çalışması oldukça azaldığından sendikanın yeniden yapılanması 1975-1976'da sağlanamadı. Bizlerin «uıftacı kopmuşluğu, İsmet Demirin Boru Hattı örgütlenmesinde (1976) başarısız kalışı ve yapı işçilerinin DİSK-BAYSEN-İŞ'de örgütlenmesi YAPIM- İŞ'in gelişimini durduruyordu...

O dönem yapılacak doğru taktik BAYSEN-İŞ'e katılmaktı. Bu yapılmayınca İsmet Demir’in (kitabın içinde değinilen) YOL-İŞ ve ASYM-İŞ Sendikaları ile birlikte iş yapma

önerilerini biz yönetim olarak benimsemedik ve İsmet Demir’in de kitap içinde bahsettiği eleştirileri yaptık.

Eleştiri metnini ben hazırlamıştım. Bugün bu eleştirilerdeki perspektif ve prensip haklılığının doğruluğu savunulabilir. Ancak kitle önderlerine teorik eleştiri getirilebilir mi? Bu konuda bugün "*Teori gridir, yeşil olan hayatın ağacıdır*" sözünü benimsiyorum. Kitle önderleri teorik eleştirilerle değil, kitle ateşinin örgüt ve taktik pratiği ile ancak anlaşılabilir, değiştirilir ve geliştirilir. Teorik perspektif ve prensip sadıklığı o kitle önderinin militan emeğinin yerine asla geçemeyeceğinden yapılan eleştiri "*zıpçıktı*" sosyalizmi alarak kalır ve kalmıştır.

İsmet Demir’in anısı ve emeği önünde saygıyla eğilirken o eleştiriye rağmen bizleri YAPIM-İŞ olaylarını anlatırken kitabında "*mahkûm*" etmemesinin büyüklüğünü bugün daha iyi anlıyorum ve kendisini saygıyla anıyorum.

Ayrıca kitabın birinci baskısında emeği geçen tüm dostların emeğinin üzerinde ikinci baskıyı yapabildiğimizin bilinci ile işçi sınıfının bir bölüğünün mücadele ve deney birikimlerini belgeledikleri için şükranlarımı sunuyorum,

Hüseyin BUDAK

Temmuz 1994

İsmet Demir’in son Günleri ve İsmet Demir’den Sonra İsmet Demir

Celal Kara

Sanıyorum İsmet Abi kısa zamanda öleceğini biliyordu, fakat ifade ettiğine tanık olmadım.

Elinden geldiğince yaşamaya, anılarını yazarak tamamlamaya çalışıyordu.

Gırtlağından gelen ifrazatı vakumlu hortumla kendi temizliyordu.

Boğazındaki deliğe takılı metal boru vb. parçalar onu rahatsız ediyordu. Bir gün evde yalnız olduğumuzda, “bana pansuman için yardımcı olur musun?” dedi. Gazlı bez vb. birşeyler hazırladı. Boğazındaki metal parçaları dikkatlice çıkardı temizledi, yaraya pansuman yaptı.

Metal parçaları tekrar boğazındaki deliğe taktı. Biraz rahatlamıştı. Daha sonra yaptığı işlemi arkadaşlara söyledi. Meğer yaptığı işlem tehlikeli imiş. Gırtlağı kanayıp ölebilirmiş. Sağlık konusunda da sınır tanımıyordu.

Bir anı da son akşamdan. Yine vakumlu hortumla boğazını aspire ederken mi? nasıl olduysa boğazında bir kanama odu. Bu sefer durum kötüydü. Kendinden geçti. Haydar bana telaşla ''taksi tut, taksi tut'' dedi. Öyle hızlı söyledi ki ben ''tası tut'' anladım. Boğazındaki kanamaya müdahale edecek sandım, koştum mutfaktan bir tas getirdim…

Haydar Dilek ve ben hastayı asansörle indirdik. Hastaneye vardık. Doktor muayene ettiğinde İsmet Abi vefat etmişti.

Asıl yazılacaklar işçi sınıfı davasıyla ilgili olanlar.

İsmet Demir'in öğrencilerinden Ersin Dinmez'i tanıdım önce.

İstanbul - Alibeyköy ÇBS fabrikasında işçi temsilcisi idi. Ersin'le birlikte 13 aydan fazla grev yapan yüzlerce işçiden biriyim.

İsmet Demir'le keşke eylemlerden de anım olsaydı, yazsaydım.

Zaman ve mekan olarak rastlaşamadık.

O'nun okulundan yetişenler vasıtasıyla İsmet Demir'in, kendisinin ölümünden sonraki eylemlerde de emeği vardır...

Celal Kara

İsmet Ağabey

Dilek Küçükaydın

İsmet Demir'i ilk kez henüz 14-15 yaşlarındayken ağabeyim Demir Küçükaydın'dan duymuştum. O zamanlar İzmir'de oturuyorduk. Bir ara ağabeyim İzmir'e gelmişti ve bize Aliağa'daki rafineri inşaatında yapı işçilerinin örgütlenmesinde çalıştığından ve İsmet Demir'den bahsetmişti.

Bir süre sonra Aliağa rafinerisindeki grevleri ve nihayet Necmettin Giritlioğlu'nun öldürülüşü üzerine evde ailecek sık sık konuştuğumuzu hatırlıyorum.

1974'de Üniversite eğitimim için Ankara'ya taşınmıştık. Bir gün küçük ağabeyim Deniz eve İsmet Demir'le geldi "bakın size İsmet Demir'i getirdim" diyerek bizi tanıştırdı. Çocuk denecek yaşta ismini duyduğum, yapı işçilerinin grev ve direnişlerini örgütleyen kişi benim için bir kahramandı. Onu canlı olarak karşımda görünce çok etkilenmiştim. Ben de ona kendisini ve Aliağa'daki grevi bildiğimi söyledim. Annem de kendisiyle tanıştığına çok memnun olduğunu ve Necmettin Giritlioğlu için çok ağladığını söyledi. O da yüzünde bir acı ifadeyle elden ne gelir gibi bir hareket yaparak cevap verdi anneme.

Annem onu oturma odasına buyur etmesine rağmen o "yok ben hemen mutfakta Deniz'le biraz oturup gideceğim" dedi. Annem ne kadar ısrar ettiyse de o, mutfaktaki küçük masanın çevresindeki sandalyeye oturdu.

Bu arada Deniz ağabeyim bana aç olduklarını, biraz yiyecek birşeyler çıkarmamı istemişti. İsmet Ağabey "Sadece biraz beyaz peynir ve ekmek yeter. Başka hiç birşey istemem" dedi. Ben evde hazır yemek olduğunu söyleyip onları ısıtmak istediysem de razı olmadı. Bu arada Deniz ağabeyim cebinden bir küçük rakı çıkarmıştı ve peynir-ekmek eşliğinde rakılarını yudumlayarak sohbet etmeye

başladılar. Yanılmıyorsam konu İskenderun Demir Çelik Tesislerinin İnşaatında çalışan işçilerin örgütlenmesi ve orada yürütülecek çalışmalar üzerineydi.

Gece yarısına doğru İsmet ağabey kalktı ve bizlere hoşçakal derken annemden rahatsızlık verdiği için özür diledi. Annem de kendisiyle tanıştığına çok memnun olduğunu ve çok zorlu bir iş yaptığını söylemişti ona.

Ankara'da yaşamaya başlar başlamaz pek çok kişiyle tanışmaya başladım. Bunların bir kısmı sosyalist hareketin içinde yıllardır bulunmuş 68 kuşağındandılar ve tabii onların hepsi İsmet Demir'i çok iyi biliyorlardı. O yıllarda İsmet Ağabeyle birkaç kez daha karşılaştım.

Üç yıl sonra Annem ve Deniz ağabeyim İstanbul'a taşınmış ve ben de Seyran Bağları'ndaki öğrenci evinde kalmaya başlamıştım. Ev arkadaşlarımdan bazıları o zamanlar benim de üyesi olduğum Vatan Partisi'nden, bazıları da çocukluk arkadaşlarımdı.

1977 idi sanıyorsam, İsmet Demir Ankara'ya geldi. Hastaydı, sesi kısılmıştı. Hastaneye Dr. Turan Timuçin'e gitmiş ve gırtlak kanseri teşhisi konmuştu. Bir süre hastanede yattı ve kendisine radyoterapi uygulandı. O zamanlar onu ziyarete gidiyor ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyorduk. İsmet Ağabey hiçbir zaman birşey istemezdi bizden. Biz onun ihtiyaçlarını tahmin eder onu biraz olsun rahatlatmak isterdik.

Bir ara oğlu Halil geldi hastaneye ziyaretine. Sanırım uzun yıllar sonra görüyordu oğlunu. Oğlu da babasının kendilerini yıllar önce bırakıp gitmiş olmasına kızgın olduğunu hissettiriyordu. Ama bizim için çok değerli olan İsmet Ağabey'in çevresindeki insanların ona duyduğu sevgi ve gösterdiği saygı giderek oğlunu etkilemiş gibi görünüyordu. Oğlunun hastaneye geldiği gün İsmet Demir o kadar mutlu idi ki ifade etmem çok zor. Yüzünde biraz mahcubiyetle karışık bir mutluluk vardı. Odaya girdiğimde sevinçle oğluyla tanıştırdı bana. "Bak Dilek bu benim

oğlum” dedi. Babasına çok benziyordu. Ben de “İsmet Ağabey sana çok benziyor” dediğimde başını sallayarak “Evet iki kulak, bir burun” diyerek bizleri güldürmüştü.

Bir süre sonra İsmet Ağabeyin radyoterapisi bitti ve onu bizim öğrenci evine getirdik. Çok halsizdi ve sürekli yatması gerekiyordu. Bütün bir gün arkadaki yatak odasında kapalı ve yapayalnız kalmaması için onu büyük pencereleri arka bahçeye bakan salonda yatırmaya karar verdik. Annem İstanbul’a taşınırken bize yatak olabilen bir kanepe vermişti. Kanepeyi açıp büyük bir yatak yaptık. Akşam olunca kimimiz okuldan, kimimiz işten geliyor ve hep birlikte bu salonda önce yemeğimizi yiyor sonra da İsmet ağabeyin çevresine oturup sohbet ediyorduk.

O sıralar ben TRT’de staj yapıyordum ve çok hastaydım. Tüberküloz teşhisi konmuştu. Hastanede yatmayı reddetmiş ve doktora söz vermiştim ilaçlarımı hiç aksatmayacağıma ve çok iyi besleneceğime. Doktor iki ay sonra röntgen çektireceğini ve eğer filimde bir iyileşme görmezse kesin hastaneye yatıracağını söylemişti. Bu yüzden kısa sürede iyileşmeye kararlıydım.

Sabah TRT’ye gitmek için kalkıyor önce İsmet Ağabeyle içine bal konmuş bir büyük bardak süt, yanında rafadan yumurta, tereyağlı ekmek ile bol proteinli esaslı bir kahvaltı yapıyorduk. Ben öğle yemeğimi sadece 2,5 lira karşılığında TRT’de verilen harika yemeklerden yiyordum. Yemeğimi yer yemez doğru İsmet ağabeyin yanına gidip onun için birşeyler hazırlıyordum ve o yemeğini yedikten sonra tekrar işimin başına dönüyordum. Akşamları ise arkadaşlarla nöbetleşe yemek pişirip hep beraber yiyorduk.

İsmet ağabeyin orada olmasından çok memnundum. Onun orada olması öğrenci evini bir aile evine döndürmüştü sanki.

Bir akşam her zamanki gibi yemekten sonra İsmet ağabeyin yattığı yatağın yanındaki büyük sehpanın çevresindeki koltuklara oturmuş sohbet ediyorduk. Arkadaşlardan biri

diğerinden çakmak istedi. Çakmağı olan oturduğu yerden diğerine çakmağı attı ve diğeri de havada yakalayıp aldı. İsmet ağabey birden yataktan kalktı ve çakmağı havada yakalayıp alan arkadaştan çakmağı alıp ona atana verip, “Böyle olmaz, bu çakmağı yerinden kalkıp arkadaşına ver, atma” dedi. Oğlanların birbirlerine daha saygılı davranmalarını istiyordu.

Sonra yine bir gün şimdi tam olarak hatırlayamadığım bir nedenden dolayı, sanırım evin temizlik konusuyla ilgili bir ihmal vardı, çok sinirlenmiştim ve epey bir söylenmiştim bizim arkadaşlara. İsmet ağabey benim yanımda yer aldı ve daha sonra bana “Dilek onlar senden çok şey öğreniyorlar hiç pes etme, ben yanındayım” demişti.

Sonra bir ara İsmet ağabey yine kötüledi. Tekrar doktora gittiğinde onu yine hastaneye yatırdılar ama normal bir koğuşa değil de ölümcül hastaların yattığı, hemen hemen hergün birinin öldüğü koğuşa yatırıldı. O zaman içimden Dr Turan Timuçin neden onu daha iyi bir koğuşa yatırmadı diye çok isyan etmiştim.. Zaten İsmet ağabey bir süre sonra orada kalmak istemediğini söyleyince biz onu yine bizim öğrenci evimize getirdik.

Bu kez ona daha ağır ilaçlar verilmişti ve bir de hergün iğne yapılması gerekiyordu. Ama hergün iki kez bir sağlıkçı çağırıp bunu yaptıracak paramız yoktu doğrusu. Önceleri arkadaşım Tebessüm Sarp yapıyordu iğneleri ama çalıştığı için hergün iki kez gelmesi çok zor oluyordu. Sonra bana kabadan iğne yapmayı öğretti ve daha sonra iğne yapmayı ben devam ettirdim.

Şimdi hatırlıyorum da radyoterapiden sonra boğazında yanıklar vardı. Hareket ederken, evin içinde yürürken yüzünde acı ifadesini görüyordum. Ama hiçbir zaman hatta daha sonraları ölümün eşiğine geldiğinde bile bir gün dahi şuram ağrıyor demedi ve yakınmadı. Onun bizlerle birlikte olmaktan mutlu olduğunu hissediyordum. Bizler de onunla

birlikte olmaktan mutluyduk ve onun için birşeyler yapabiliyor olmak bizi mutlu ediyordu.

İsmet ağabeyin durumu ne yazık ki kötüye gidiyordu. Sonra İstanbul'a oradan da İsveç'e Latife ve Fuat Fegan'ın evine hastalığının tedavisi için gitti.

Bu arada ben TRT'deki stajımı bittiği için İstanbul'a gittim.

İsmet Demir 7 Ekim 1978'de İsveç'ten İstanbul'a gelmişti ama onun nerede olduğunu bilmiyorum. Daha sonra bir gün Tunç Gezgen beni Saadettin Yılmaz'ın evine götürdü. İsmet ağabey oradaydı. Nefes alabilmesi için boğazına bir delik açılmıştı ve yemek yiyemediği için beslenebilmesi midesine bir ucu dışarıda bir hortum takılmıştı. Onu tekrar görebildiğime çok sevinmiştim. Türkiye'deki doktoru onun çok az ömrünün kaldığını söylemiş ve onu ölmek üzere olan hastaların koğuşuna yatırmıştı ama İsmet ağabey uzun bir aradan sonra karşımda duruyordu işte.

Aradan ne kadar zaman geçti? Herşey nasıl ayarlandı? Hatırlamıyorum ama bir süre sonra Şişli'de büyücek bir apartman dairesine yerleştirildi İsmet ağabey. Avukat Önder Aktosun, dairesini ona tahsis etmişti. İçeride pek fazla eşya yoktu ama salonda İsmet ağabeyin yattığı bir yatak, bir masa, sandalyeler hatırlıyorum. Bir de içlerinde birer yatağın bulunduğu iki yatak odası, güzel bir mutfak.

Orada İsmet ağabeyin yanındaydım ve onun bakımıyla ilgileniyordum. Bir de o sıralar kaçak durumda olan Şadi vardı. O da oraya sığınmıştı.

İsmet ağabeyin durumu daha öncesine nazaran daha ağırdı. Yatağının yanında boğazındaki delikten nefes borusuna dolan ifrazatı temizleyebilmesi için kullandığı bir aspirator vardı. Aspiratore takılı ince bir boruyu boğazındaki deliğe sokuyor ve aspiratörün emme gücüyle dışarıya çekiliyor ve bir cam haznede içinde birikiyordu. Yıllar sonra İngiltere'de doktorların yaptığı hatalar sonunda öldükten sonra yeniden diriltilen ben de aynı tecrübeyi yaşayacaktım

İsmet ağabeyle. Komadan çıktığımda, öksürük geldiğinde veya boğulacak gibi hissettiğimde başucumda duran bir hemşire o ince hortumu benim boğazımdaki deliğe sokarak temizliyordu. O Yoğun Bakım Ünitesi'nde İsmet ağabey aklıma geldi. "Ben bunun ne olduğunu biliyorum" dedim kendi kendime. Konuşamıyordum, çünkü sesim çıkmıyordu o delikten (trakeostomi) dolayı.

İsmet ağabey bizimle pek konuşamıyordu tabii. Bazen eğer yakınındaysak boğazındaki deliği parmağında kapatıp, zaten kısılmış olan sesiyle konuşmaya çalışıyordu. Bazen de eğer onun yattığı odada o sıra kimse yoksa ellerini çırpıp ses çıkarıyordu bizi çağırmak için. Ama hastalık ilerledikçe sesi hiç çıkmaz oldu. O zaman hep yazarak anlattı söylemek istediklerini. Bir bakardım İsmet ağabey yanında duran bir kâğıt parçasına veya bir kâğıt peçeteye birşeyler yazmaya çalışıyor. Hemen yanına gider ne söylemek istediğini anlamak bulmaya çalışırdım o yazısını bitirmeden. Tabii her zaman doğru tahminde bulunamazdım ama bulduğum zaman ise çok memnun olur, el ve yüz mimikleriyle 'hah işte o' derdi bana.

Mutfakta, İsmet Ağabey İsveç'ten gelirken yanında verilen bir de mixer vardı. Yemeğini onunla hazırlıyorduk. Biraz sebze, biraz eti iyice haşlayıp mixerden geçirip boza kıvamına getiriyor ve plastik büyük bir şırıngaya doldurup midesine bağlanmış hortumun dışarıdaki açık ucundan şırınga ediyordum.

Yemek zamanı geldiğinde, "İsmet ağabey yemek vakti" deyip o günkü karışımın menüsünü ona sayıyordum. O da yüzünde bir gülümsemeyle bana eliyle çok güzel anlamında işaret yapardı.

Bu arada Şadi kaçak olduğu için dışarı pek çıkamıyor ama bazı günler hava karardıktan sonra sigara veya yiyecek gibi şeyler almak için gönüllü oluyordu. Tabii evde sürekli kapalı kalmaktan bunalıyordu. Ben onun çıkmasına pek razı değildim ama o bildiğini yapardı. O gelene kadar tabii

yüreğimiz ağzımızda beklerdik. Sonunda Şadi elinde bir iki parça şeyle gelirdi. Bir bakarım cebinden birşeyler çıkarıyor. Bu bazen yemeklik bir malzeme olduğu gibi bazen de bir şişe şarap veya bir küçük çukulata da olabilirdi. Paramız olmadığı için onu sorguya çekerdim parayı nereden buldun diye. O da sonunda itiraf ederdi Şişli'nin lüks süpermarketlerinden yürüttüğünü. Sadece bu yüzden yakalanma riskini nasıl arttırdığını ona hep söyledim ama o hep istediği gibi bu alışverişleri yaptı.

Hatta bir seferinde getirdiği şarabı açtıktan sonra eline alıp İsmet ağabeyin yanına gitti ve ona "bu akşam biraz şaraba ne dersin" diye sordu. O da yaramaz bir çocuk gibi gülerek eliyle getir diye işaret etti. Şadi hemen mutfağa gidip şırıngayı getirdi ve şarapla doldurdu. Yavaş yavaş İsmet ağabeyin midesine zerk etmeye başladı, bir taraftan da ona şarabın tadını anlatıyordu. İsmet ağabeyin bu acı çektiği zor günlerde onu güldürüyor, moral veriyordu. Daha sonra bir kere de çok sulandırılmış rakı vermiştik.

İsmet ağabeyin boğazına açılan deliğe takılan metalden yapılmış iç içe geçen, eğri iki borucuk vardı. Bunlar da yedekleriyle birlikte gelmişti İsveç'ten. Günde en az iki kere bunların çıkarılıp iyice temizlenip, sterilize edilip tekrar takılması ve bu işlem yapılırken boğazındaki sargıların da açılıp yenilenmesi gerekiyordu. Pansumanı her açtığımda yarasının gittikçe daha kötülediğini görüyor ve kendimi çok kötü hissediyor ve onun bu yaranın yol açabileceği ağrılara nasıl katlandığını hayretler içinde izliyordum.

Ben bütün bu işlemleri yaparken İsmet ağabey bana yardım etmek ister o yüzden pansumanı değiştirme zamanı gelinceye kadar ben başka işlerle uğraşırken bir bakardım gerekli malzemeleri (sargı bezi, merhemler, sterilizasyon sıvıları, bantlar, makaslar, klipsler) getirmiş yatağın üzerine tam da gerektiği gibi dizmiş beni bekliyor. İsmet ağabeye

kendisini yormamasını söylesem de o bundan asla vazgeçmedi.

Şadi'yle anlaşmıştık geceleri o nöbetteydi. İsmet ağabeye belli etmeden gece boyunca onu kontrol ediyordu. Her an bir kanama geçirebilir veya bir öksürük krizine girebilirdi.

Boğazına takılan boruların yedeklerini sterilize etmek için gece iyice kaynatır, sabahleyin de metali parlatıp oksitlerden özel bir maddeyle temizler öyle pansumana başlardım.

Bazı sabahlar bakardım o kaynatılmış borucuklar parlatılmış ve diğer malzemelerin yanına konmuş, herşeyi hazır bulurdum. Çoğu geceler uyuyamıyor, uyusa bile sabahın çok erken saatlerinde uyanır ve birşeylerle oyalanmak istiyordu.

Çok ağrısı olduğunu biliyordum. Ama bunu asla bize belli etmedi. Bir gün bile sızlanmadı. Üstelik de ağrılara karşı doktorların vermek istediği hiçbir uyuşturucuyu almayı kabul etmedi. Uyuşturulmak istemiyordu.

Ağrı öyle birşeydir ki insan kitap okuyamaz hiçbir şeye konsantre olamaz hale gelir. O da kitap okumakta zorlanıyordu tabii.

İsmet ağabeye ne zaman bir isteğinin olup olmadığını sorsam hayır anlanıma başını kaldırırdı. Ama bir gün yine sorduğumda eline kağıt kalemi alıp "Tek istediğim arada bir çocuklar gelsinler burada oturup aralarında sohbet etsinler. Ben konuşamıyorum ama onları dinlemek istiyorum. Onların birbirleriyle konuşmalarını, konuları tartışmalarını dinlemek istiyorum." diye yazdı.

Onu çok iyi anlıyordum. Ama maalesef bunu söyleyebildiğim arkadaşlar pek oralı olmadılar. Hatta içlerinden biri yara görmeye dayanamadığından filan bahsetmişti. Buna inanamamış ve içimden çok öfkelenmiştim doğrusu.

Bir gece İsmet ağabey öksürürken kanama başladı. Yarasından şakır şakır kanlar geliyordu. Bunun için elimizde bir hemşire ve bir doktorun telefon numaraları vardı. Ama gecenin bir yarısıydı ve durum vahim görünüyordu. Hemen damardan kanamayı durduracak ilacın enjekte edilmesi gerekiyordu. Ne yapacağımı bilemiyordum. Sargı bezleriyle tampon yapmaya çalıştık ama ne fayda. İsmet ağabey eline damardan iğne yapılırken kolu sıkıştırmakta kullanılan lastik bandı alıp koluna bağlamaya çalışıyor ve bir taraftan da bana işaretle sen yapacaksın diyordu. Ben bunun çok tehlikeli olacağını, normal iğne yapmaya benzemediğini ve bu konuda hiçbir tecrübem olmadığını söylesem de çok kararlıydı. Ayrıca kanama da gittikçe artıyordu. Çok hızlı karar vermem gerekiyordu. Daha önce hemşireleri damardan iğne yaparlarken izlemiştim dikkatle ve teorik olarak biliyordum nasıl olması gerektiğini. Ama hiç denememiştim. O anda başka çare yoktu ve ben tüm cesaretimi toplayıp enjetöre ilacı çektim, içindeki kalmış hava kabarcıklarının yukarıya doğru çıkması için küçük darbelerle enjektöre vurdum ve sonra pistonu itip bu hava kabarcıklarının dışarı çıkmasını sağladım. İyice zayıflamış olan kollarında damarları parmak gibi görünüyordu. İsmet ağabey başıyla hadi diye işaret etti ve ben iğneyi damara batırdıktan sonra enjektörün pistonunu biraz çekip damarın içine kan gelin gelmediğini kontrol ettim. Evet, tam isabetti. Acemi şansı dedim kendi kendime ve ilacı yavaş yavaş damara zerk etmeye başladım. Birkaç dakika içinde ilaç etkisini gösterdi ve kanama durdu. İsmet ağabey biraz rahatladıktan sonra bir kâğıda "başaracağını biliyordum teşekkür edirim" diye yazdı ve bana verdi.

Bu sefer ucuz kurtarmıştık.

Bu gibi kanama krizlerini birkaç kez daha yaşadık ve her seferinde kanamayı durdurabiliyorduk.

Ama o gece kanama bir türlü durmuyordu. Bu sefer ikinci şişe ilacı da zerk ettim ama yine kanama durmadı ve İsmet Ağabey kendin geçti. O gece yanımızda Celal Kara arkadaş da vardı. Şadi bir taksi çağırmasını söyledi Celal'e. O ve hemen fırladı ve biz İsmet ağabeyi tutuyorduk. Bir iki dakika sonra üçümüz asansörle aşağıya indirip ve onu taksiye taşıdık. Arka koltuğa önce onu yarı yatar vaziyette oturttuk ve ben onun yanına oturup elimde tamponlar, sargı bezleri ile İsmet ağabeyin başını kucağıma yatırdım ve yola cıktık hastaneye doğru. Birtek şey söylüyordum sürekli "dayan İsmet ağabey, dayan" . Hastanenin kapısına birkaç metre kala birden titreme oldu. Anlamıştım onu kaybediyorduk. Yüzüne baktım "hadi" dedim "hadi bak geldik". Ama o güzleri kapalı, elini hafifçe kaldırdı gidiyorum der gibi ve gitti.

Yıllar önce 1974 yılında aynı şekilde babam da bana böyle veda etmişti. Çok sevdiğim ve saydığım iki harika insan babam ve İsmet ağabey bana aynı şekilde kucağımda veda etmişlerdi...

Araba hastanenin kapısına yanaştı. Şadi'yle Celal hemen arabadan atlayıp İsmet ağabeyin için tekerlekli bir sedye getirdiler. Bir doktor İsmet Ağabeyi muayene etti ve artık yaşamadığını söyledi. Bu arada, doktor mu yoksa orada olan görevlilerden biri miydi tam olarak hatırlamıyorum, biri onu hastanede tutamayacaklarını söyledi. "Çünkü hastaneye girmeden önce ölmüş" gibi birşeyler söylendi. Hemen İsmet Ağabey'e bakan iki doktoru aradı çocuklardan biri. O kısa süre sonra geldi ve sorunu çözüme ulaştırdı. Bu arada partideki arkadaşlara haber vermeye çalışıyorduk. O zamanlar herkesin evinde telefon yoktu.

Daha sonrasını hatırlamıyorum. Nasıl ve ne zaman eve döndük? Cenaze töreni nerede ve nasıl olmuştu?

Yıllar sonra Demir ağabeyim "İsmet Demir'in cenazesinde çekilmiş bir resimde tabutu başında bekleyen iki kişi var biri Deniz diğeri de sen olabilirsin" dedi ve bana bir

kopyasını gönderdi. Evet, İskenderun Demir Çelik Fabrikası inşaatında çok zor şartlarda İsmet ağabeyin yananda onunla birlikte sendikada çalışmış, Şişlideki eve bulabildiği her fırsatta gelip, onunla olmuş, 1990 yılında bir trafik kazasında aramızdan ayrılan sevgili ağabeyim Deniz Küçükaydın ve ben orada, onun tabutu başında saygıyla duruyorduk.

Genç bir topografken oturduğu bir tepeden çalıştığı araziye bakarken kendini

işçi sınıfının mücadelesi içinde gören ve buna adamaya karar veren, hayatının sonuna kadar bir derviş sabrı ile mücadelesini sürdüren, Türkiye topraklarında yetişmiş biricik insan İsmet Demir'i her zaman saygı ve sevgiyle anıyorum ve onu tanımış olmaktan gurur duyuyorum.

Dilek Küçükaydın

28 Aralık 2012

İsmet Demir

Ali Nejat Sözen

Eski DİSK Devrimci Yapı İş Başkam.

İsmet Demir'i İlk ve son kez

İzmir'de bir hukuk bürosunda kısa süreli de olsa görme şansını elde ettim. 1976 yılı olabilir.

Bu anlamda onunla birebir anım olması olanaksız.

Ancak onun "yokluğunda"

*

Onunla ilgili unutamadığım bir anım var onu nakledebilirim isterseniz.

1980 yılının başıydı Aliağa Petkim inşaatında Devrimci

Yapı-iş sendikası örgütlenmeleri yapıyorduk.

İsmet Demir yasal olarak sendikamızın kurucusuydu.

Demir Küçükaydın'dan sonradan öğrendiğim kadarıyla YİS döneminde belli formaliteler nedeniyle taktik olarak DİSK e bağlı bir sendikanın kurucusu olmuştu.

Örgütlenmelerde İsmet Demir, ruhuyla, örnek sendikacı anlayışıyla, bizimle birlikte idi aslında.

Firmada çalışan işçilerin arasında İsmet Demir'i tanıyanlar vardı.

Hiç unutmam bir açık hava toplantısı idi. Konuşmamı bitirmiş sözü işçilere bırakmış idim ki ,

İşçilerden birisi ortaya çıktı ve dedi ki "*Bunların İsmet Demir'le hiç ilgisi yok.*

O yalınayak gezerdi baksana bunların ataklarında botları var. "

Şaşırmıştım. Saflarda homurdanmalar yükseldi tam o sırada bizim samimiyetimize inanan bir başka işçi ortaya fırladı. Ayakkabılarını çıkarmış yalınayak turluyordu meydanı. Herkesin şaşkın bakışları altında dedi ki " işte bende yalınayakım ne yani şimdi ben İsmet Demir mi oldum? "

"Biz onun peşinden ayakkabılıda ayakkabısızda olsa giderdik çünki olay örgütlü mücadeledir yani onun çok başka değerleri vardı" tarzında bir şeyler söyledi.

Kalabalıkta gülüşmeler yükseldi.

Bu iki işçinin karşılıklı atışmaları o gün sendikamıza çoğunluğun üye olmasını sağlayan önemli etken oldu.

İsmet Demir aramızdaydı.

İzmir 26 ocak 1980 Tariş yürüyüşüne Petkim inşaatında çalışan bir grup işçi, "*İsmet Demir aramızda*" pankartlarıyla katılmıştı. .

Saygılarımla.

Ali Nejat Sözen

Eski DİSK Devrimci Yapı İş

Başkanı.

Örnek Alınması Gereken Bir İşçi Önderi

Gülay Ünüvar

Yanlış anımsamıyorsam 1968 yılıydı. Orta Doğu Teknik Üniversitesinde öğrenciydim ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyalist Fikir Kulübü üyesiydim. Bir Amerikan inşaat şirketi olan Foster Wheler işçilerinin greve gittiğini öğrendik. Bir kaç arkadaş desteklemek amacıyla her gün grev yerine gitmeye başladık. Grevi desteklemek için gelenler arasındaki tek kadın bendim ve bu ilk katıldığım grevdi. Bu nedenle de aşağıdaki gerekçelerle bazı eleştirilerle karşılaştım:

- Antikomünistlerin kadınlar hakkında nasıl propaganda yaptıklarını biliyoruz, dedikodu olur.
- TİP'lilerin katılmaması gerek. Grevi TİP başlattı derler, partiyi kapatırlar.
- Bilgin ve deneyin sınırlı olduğu için yararından çok zararın olur.

Bunlar hiç beklemediğim eleştirilerdi. Grev Yapı-İş Sendikası tarafından örgütlenmişti, sendikanın başkanı İsmet Demir'di. İsmet Ağabey ile konuşmaya karar verdim. Grevler konusunda bilgimin ve deneylerimin çok sınırlı olduğu doğruydu. Ama böyle eylemlere katılmadan nasıl deney kazanacaktım? Beni dikkatle dinleyen İsmet Ağabey "Boşver onlara, sen gel benim yanımda dur, yanımdan ayrılma" dedi. Grev süresince İsmet Ağabey'in yanından hiç ayrılmadım. İsmet Ağabey çok iyi bir öğretmendi.

Grev boyunca onun başka özelliklerine de tanık oldum. Kararlı, ödün vermeyen ve gerçekten devrimci bir sendikacıydı. Dış görünüşüyle onu işçilerden ayırtetmek zordu. İşçilerle ilişkilerinde alçak gönüllü, ama eğiticiydi de. İşçilerin haklarını savunan ve onların bilinç düzeyini yükseltmeye çalışan bir sendika liderinin ne olduğunu

orada kavradım. Bundan böyle İsmet Ağabey tanıdığım bütün sendikacıları kıyaslayacağım bir ölçüt olacaktı. Daha sonra onun sendika başkanı olduktan sonra da olmadan önce aldığı işçi ücretini almaya devam ettiğini duydum. Ona olan saygım ve sevgim daha da arttı. Daha sonraki dönemde iki üç kez daha karşılaştım İsmet Ağabey ile. Fakat bunlar daha çok kısa sohbetler niteliğindeydi.

Uzun zaman yurt dışında yaşamak zorunda kaldım. Avrupa'daki gazetelerde zaman zaman sendika konfederasyon başkanlarının bir işçinin aldığı ortalama ücretin otuz, kırk, hatta elli katı kadar astronomik ücretler aldıklarına ilişkin haberler çıkar. İşverenler tarafından ödenen lüks turistik seyehatlar, ki bunların arasına bazan lüks genelevleri ziyaret etmek de dahildir, artık alışılmış haberler arasındadır. İşverenler bu seyehatlerin bedelini elbette karşılığında hiç bir şey beklemeden bazı sendika başkanlarının gönlünü hoş etmek için ödemiyorlar. Sendika başkanlarından bekledikleri işçilere daha düşük ücretlerle ve daha kötü iş koşullarında çalışmayı kabul ettirmeleridir. Onlar da bunu gerçekleştirmek için doğrusu ya ellerinden geleni yapıyor, birbirleriyle yarışıyorlar. Zaman sınıflararası işbirliği ve ”sarı sendikacılık” zamanı. Böyle haberleri okuduğumda, aklımdan hep bu tip yoz sendikacıların tam karşıtı olan İsmet Ağabey geçer.

Anısı yaşasın!

Gülay Ünüvar

7 Ocak 2013

İSMET DEMİR HAKKINDA KISA KISA

Mustafa Lütfü Kıyıcı

“Demir kardeşim, gel ta 68'e gidelim. Bizlerin ilk örgütü Devrimci Hukuklular Örgütünü kurduk veya kurmak üzereyiz. Merkez olarak göstereceğimiz yer arıyoruz. Çınar altında oturuyoruz. Anımsarsın, Haydar isimli Nazım Hikmet şiirlerini ezbere bilen bir kişi vardı. O yanımıza geldi. Ondan Nazım dinlemeyi severdik. Deniz ile beni İsmet Abinin Başkanı olduğu YİS'e götürdü ve tanıştırdı.

YİS zaten Türk Solu dergisinin üst katındaydı. Hiç tereddütsüz teklifimizi kabul etti ve sendikanın üst katındaki bir odayı bize tahsis etti. Aynı kattaki bir oda Hikmet Hocamızın kitapları ile dolu idi. O kitaplar çoğumuzun teorik gelişiminde temel kaynak olmuştur.

Alçak gönüllü,işçinin nabzını tutan,sorunları son derece basit ve anlaşılabilir halde hitap ettiği kitleye anlatabilen bir yapısı vardı. Bu beni çok etkilemişti. Biz o zamanlar belki bilgiçlik olsun diye belki ham ahlatlıktan terminoloji kullanmadan konuşmazdık.

Çok şey öğrendik o "Yarım Pabuç İsmet" abimizden.”

Ertuğrul Kürkçü

“Yine iki olumlu noktadan başlayalım. Doktor’un bu çağrıları tamamen yankısız kalmadı, işçi hareketi ile gençlik hareketini birbirine yaklaştırmak bakımından, Doktor’un gerçekten çok fazla çağrısı oldu. Bunu ciddiye alan insanlar da oldu Ama bu, gençlik hareketinin DEVGEÇ’in diyelim azınlığı bakımından böyleydi. Ancak sadece Doktorcuları etkileyen bir çağrı da değildi.

Ben gayet iyi hatırlıyorum. Mesela bir YİS (Yapı İşçileri Sendikası) deneyi var ki; bu deneye basından sonuna kadar katılanlar hep daha sonra bizim THPK/C çevresinde birlikte

olduğumuz arkadaşlardı Doktor onların işçi sınıfına doğru gitmesi bakımından bir kanal oldu. Biz işçi sınıfının iktisadi örgütlenmesi ve mücadelesi ve buradan siyasete geçişi bakımından eğer bir takım deneyler alabildiysek, bu dolaylı ya da dolaysız olarak Doktor'un açtığı kanaldan olmuştur. Tabii, burada İsmet Demir gibi çok yetenekli, pratik öngörülere sahip bir sendikacının varlığı da önemliydi. Ama bence neticede İ. Demir de bir bakıma Doktor Hikmet'in bir ürünüydü.

Böyle bir kanaldan bir grup insan işçi hareketine doğru aktı. Şüphesiz başka kanallardan da. Keza İ. Demir ile birlikte Necmettin Giritlioğlu'nun, Demir Küçükaydın'ın çahşmalanndan da söz etmek mümkün. Bu bir grup insanı etkiledi. Ben kendim bunlardan biriyim. O zaman bizimle birlikte hareket eden Hüseyin Cevahir, Yusuf Küpeli, Münir Aktolga ve daha başka genç arkadaşlar da bu çağrılardan etkilendiler."

Ali İhsan Tuncalı

"H.T: Sayın Tuncalı, umarım liseyi ve lise sonrasını da okuma imkanı bulmuşsunuzdur Ankara'da. Ülkede 68 rüzgârı esmeye başlamıştı

A. İ. T: Ne gezer, ortaokulu bitirdikten sonra nerde iş bulduysam orda çalışarak, anca karnımı doyurabildim. Sonra bir rastlantı ile Amerikalıların Ereğli, Ali Ağa ve PETKİM'de iş yaptıkları Foster Wilier firmasına girdim ve İzmit'te çalışmaya başladım. İşim çok iyiydi, kazancımda. Fakat tam o sırada ülke de 68 rüzgarı esmeye başlamıştı. Sosyalist örgütlenmeler, grevler görülüyordu ger tarafta. Bende onların içine girdim. İşçi Partisine üye oldum. Dergilerde yazı yazmaya başladım. Ve işveren'in ajanları tarafından tespit edildim ve işten kovuldum. Ve bu nedenle İzmit'te iş bulamadım. Çoluk çocuğumla sefil perişan olduk. Oradan İzmir'e geçtim. İzmir'de iş bulacağımı umuyordum. Fakat adımız İzmir'e de ulaştırıldığı için iş bulamadık.

Sonra Yapı İş Sendikası lokalinde bize geçici bir iş ve karın doyuracak kadar da para sağladılar. Yapı İş o dönemin çok dirençli bir sendika örgütlenmesiydi. Sendika Başkanı İsmet Demir'de ilk defa Batman ve Ceyhan'da pipeline boru hattında grev kuran ve yürüten adamdı. Fransızlar bu grevi örgütleyen yiğit ve cesur Sendikacı İsmet Demir'den öylesine etkilenmişler ki onun giydiği ayakkabıları Fransa'ya götürüp bir müze de sergilemişler. Yapı İş Sendikasının İzmir Bölge Temsilcisi olan Necmettin Giritlioğlu'nu da o sıralarda öldürdüler. Ali Ağa'da Belediye Başkanı olan, geçen dönemde Milletvekilliği yapan Hakkı Ülkü'nün Belediye Başkanlığı döneminde Ali Ağa'da bir meydana ve caddeye kaybedilen sendika liderleri İsmet Demir ile Necmettin Giritlioğlu'nun adlan verildi. Adlarıyla orada yaşıyorlar.

H.T: Sayın Tuncalı, anlaşılan size İzmir'de de rahat yüzü göstermeyecekler. Size İzmir'de ekmek yok gibi.

İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Demeğinde çalıştım

İ. T: Evet, tahmin edildiği gibi sefilliğimiz akıyor her yanımızdan. Ama direncimiz yerinde. Polis takip ediyor. Bizde gençlik hareketlerinin içindeyiz. Bu arada Hikmet Kıvılcımlının Vatan Partisi, İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneğini kurmuş. Orda çalışıyoruz. Bu arada da 71 Faşizmi çıkıp gelmiş. Bazı arkadaşlar benim İzmir'de barınamayacağı anlamışlar ve beni Muğla Ortaca'ya gönderme karan aldılar. Sonra Muğla'daki devrimci arkadaşlann koruyup kollamasıyla Ortaca'ya yerleştik ve ben Ortaca'da inşaat işçiliğine başladım. Bu alanda kendimi yetiştirelim. Yıllarca inşaat işçiliği yaparak, çoluk çocuğumun nafaka parasını çıkardım."

Aşık Temeli

"Çok genç yaşlarda TİP ile tanıştım ve benim için politik çalışma sürecim başladı. Köyde yaşarken sa çalıp türkü

söylüyorum. İstanbul'a geldiğimde bazı dostlar aracılığıyla Âşık İhsani ile tanıştım. İhsan o yıllarda çok popülerdi ve geniş bir çevresi vardı. Ben de o yıllarda birçok yazar, gazeteci, şair ve sendikacı ile tanıştım. 1967 yılı Haziran ayında Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nda beni İstanbul'da ilk kez bir konsere çıkardılar. İlk kez bu kadar büyük kalabalığın karşısına çıkıyordum. Heyecandan her yanım titriyordu. Söylediğim parçalar, seyirciyi coşturmuştu. Programım bittiğinde beni iki kez daha sahneye çağırdılar. Kendime müthiş bir güven gelmişti. Programın sonunda bana iki çuval kitap hediye ettiler.

Ertesi gün, Âşık İhsani ile birlikte Yapı İşçileri Sendikası'na gittik. Burada Suat Şükrü Kundakçı ve İsmet Demir ile tanıştım. Daha sonra bu sendikada çalışmaya başladım. Bu arada TİP'lilerle ve İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneği'nde çevre edindim.

Sendikada çalışmaya başlamamla birlikte geceli gündüzlü inşaat işçilerini sendikalı yapmak için koşturuyordum. Artık şiirlerim de çeşitli kültür-sanat dergilerinde yayımlanıyordu.

Önemli siyasi şahsiyetlerle de tanışmıştım. Hikmet Kıvılcımlı, Çetin Altan, İlhan Selçuk, Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Harun Karadeniz, Cihan Alptekin ve İbrahim Kaypakkaya...

1968 yılında İTÜ'de Vedat Demircioğlu'nun katledilmesinden sonra polis, gençlere ne yapacağının mesajını vermişti. Son Havadis ve Mehmet Şevki Eygi' nin Bugün gazetesi, beni hedef gösteriyordu. Kanlı Pazar'dan birkaç gün önceki yürüyüş ve mitingde polisten büyük darbeler almıştım.

Kanlı Pazar günü, zor yürüyordum. Can Yücel 'in o günkü esprileri beni acı acı güldürüyordu. Eve yarı baygın dönmüştüm. Devri Süleyman oyununa sanki abone olmuştum. 1969'un yazında Besni Gecesi'nde Musa Anter,

Yılmaz Güney ve Ayşe Şan gibi değerli canlarla tanıştım. Yapı İşçileri Sendikası'nın bürosu Divanyolu'nda olduğu için Cağaloğlu ile iç içeydim. Yayınevleri ile çok sıkı ilişkilerim vardı. Bu aralar Mehmet Emin Bozarslan, Çetin Yetkin, Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Orhan Kemal, Fakir Baykurtve Süleyman Üstün 'le de tanışmıştım. 1968-1969 yıllarında Haznedar'dan Büyükçekmece'ye kadar büyük fabrikaların inşaatları vardı. Ve ben, geceli gündüzlü, kara kış, yağmur demeden, şu inşaat senin bu inşaat benim bir bir geziyordum. Bazı inşaatlarda işçilerin kaldığı yerler, su ve çamurla doluydu ve buralara patronlar, sendikayı sokturmamak için tüm güçleriyle çabalıyorlardı.”

(Cumhuriyet, 04.06.2002)

Hüseyin Yeşil

“O yıllarda sağı solu hak ve hukuku pek bilmiyorum. Cağaloğlu’nda, pabucu delik profesyonel sendikacı İsmet DEMİR'le beni Sarızlı halk ozanlarından TEMELİ tanıştırmıştı. İsmet Demir, abim büyük Hüseyin'i İzmit Petkim'den tanıyordu.

İsmet DEMİR'den sonra, devrimci sendikacı Ruhi GÖBÜT ile tanışmıştım. İşçi ve işveren ilişkileri ve hakları konusunda ilk onlardan bilgi sahibi oldum. İsmet DEMİR şerefli, kararlı çelik gibi sendikacıydı. İnşaat işçisine çok şey öğretmişti. Rahmetle anıyorum! Daha sonraki anılarda İsmet DEMİR'i çok anacağım.”

(10.09.2007 – Atrau – Kazakistan)

KİTABI ÜZERİNE VE ARDINDAN ÇIKMIŞ BAZI YAZILAR

İsmet Demir'in Anıları Ve Deneyleri...

İlhan Selçuk

İsmet Demir 1925'te Eskişehir - Ankara demiryolu üzerinde Biçer istasyonunda dünyaya geldi. Babası Demiryolu çavuşuydu. Annesi çilekeş bir Anadolu kadınıydı. İsmet Demir, ortaokul l'inci sınıfa dek okuyabildi. Askerlikten sonra bir topoğrafın yanına girdi. Topoğraf, devlet hesabına tarım haritaları yapıyordu. Bütün Anadolu'yu böylece dolaştı İsmet; değişik yöreleri, köylüleri tanıdı. Ancak 30 yaşından sonra tüm yaşamında kökten bir değişiklik oldu. İsmet Demir bu dönüşümü şöyle anlatıyor:

«- 30 yaşına geldim. Şunu itiraf etmek zorundayım: Hiçbir şey bilmiyorum. Bu günden sonra öğrendiklerim beni gerçek hayata kavuşturdu. Şimdiye kadar öğrendiklerimin tamamını kafamdan silip atmak gerekti. Ve bunu yaptım. Fakat çok zor olduğunu da söylemek zorundayım. Şimdiye kadar değer yargıları olan bir takım inançları silip atmak oldukça zor, fakat zevkli. Zorluğu şuradan geliyor. Yeni öğrendiğim bilgiler üstünde pratik bir çalışma olmadığından, yanlış bir iş yaptığı kanısına, insan, elinde olmayarak kapılıyor ve eski inançtan koparken insanın içi burkuluyor, tüyleri diken diken oluyor Fakat atılan adım sağlam olunca bu düşünce yargısının ne kadar saçma olduğunu insan öğrenmiş oluyor ve emin adımlarla ilerliyor.

30 yıl sürece bir his, içimde bir boşluk olduğunu ve bunun doldurulması gerektiğini dürttü durdu. Bu dürtünün gerekçesi ortaya çıktı. İnsan kendi kişiliğine kavuştukça, toplum içinde yerini aldıkça, çalışma zevkine daha çok inanıyor. İnandıkça bütün zorluklan yok ederek ileri bir adım atıyor. Daha önceleri sol lafını duymuştuk. Fakat ne

demek olduğunu bilmiyorduk. Öğrendik ki, sol demek, insanın kendisi ve kişiliğine kavuşması demekmiş. Bunu öğrenmeni istemeyen bir sürü kuvvetler var. Fakat insan bunları yok eder, kendi kişiliğine kavuşur."

*

İsmet Demir'in 30 yaşından sonraki yaşamı değişiyor; 1960'dan 1974'e değin tüm işçi eylemlerinde örgütçü önder olarak kişiliği pekişiyor. 1962'de çıplak ayaklı işsizlerin parlamentoya yürüyüşü... Karadeniz Ereğli'sinde Morrisoncu Amerikan kumpanyalarına karşı örgütlenme, direniş ve grevler... Batman’dan İskenderun'a uzanan yüzlerce kilometrelik alanda binlerce işçiyi kapsayan Petrol Boru Hattı grevi... Kadıncık ve Şamlar Barajı grevi... Aliağa Petrol Rafinerisi yapımında grev... İskenderun Demir - Çelik inşaatında grev... 1960'ların başından 1970'lerin ikinci yansına değin zulme, sömürüye, baskıya karşı emekçilerle bütünleşerek direnen İsmet Demir, işçi kesiminde büyük ün yapıyor. Her tür ihanet, tuzak, entrika içinde savaşımını sürdüren İsmet Demir'in adı «yalınayak İsmet, kara kartal, işçilerin kartalı, kumandan»a çıkıyor; bir yandan da «sarhoş İsmet, komünist İsmet» diye Demir'i yere çalmak isteyenler var. Yapı işçilerinin beterin beteri koşullarında devrimci bilincin sendikal kesimde yoğunlaşıp yaygınlaşmasına kendisini adayan İsmet Demir, amansız bir hastalığa tutuluyor sonunda...

Hastalığın adı kanser.

Ve İsmet Demir, öleceğini anlayınca yaşamının mirasını geleceğin emekçilerine ve devrimcilerine bırakmak için oturup bir kitap yazıyor. İşte kitabının bir yerinden bir tümce:

“- Başım ağrıyor, olayları bir türlü derli - toplu anlatamıyorum.”

*

İsmet Demir'in kitabını okurken içim burkuldu, bir ağlama duygusu sardı benliğimi; kendimi zor tuttum. Acı yüreğimi kaplarken geleceğe güvenim arttı; insanoğluna sevgim ve devrimciliğe tutkum güçlendi. Ölüme mahkûm bir emekçinin son soluklarında savaşıma sürdürmek için kaleme nasıl sarıldığını, içindeki birikimi Azraille yarışarak kâğıda nasıl döktüğünü soluk soluğa izledim.

Bu kitap her tür edebiyatı aşan yalın bir içerik taşıyor.

Ülkemizde madem ki İsmet Demirler yaşamıştı ve aramızda madem ki İsmet Demirler vardır; geleceğe iyimserlikle bakabiliriz. İsmet Demir 1979' da öldü. Arkadaşları notlarını derleyip topladılar, yayınladılar. Bu kitabı herkesin okuması ve üstünde düşünmesi gereklidir. İsmet Demir'in kitabı öylesine güzelim bir yaşam öyküsünü, yaşadığımız çağın toplumsal kesiti içinde öylesine güzel veriyor ki...

İlhan Selçuk / Pencere

Cumhuriyet - 20.Mayıs.1980

Morrison Demirel: "Bizde solcuyuz İsmet Bey"

Hurşit Doğan

"*Bir kitap okudum hayatım değişti*" diyemem ama önemli bilgiler elde ettiğimi söyleyebilirim.

Sahaflarda geçen hafta "*Grev ve Direnişler Üzerine Anılar-Deneyler, İşçi Sınıfının Mücadelesinden Bir Kesit (1962-1975)*" başlıklı sendikacı İsmet Demir'in hayatı ve mücadelesini kendi ağzından anlatan bir kitap aldım. Diyalektik Yayınları arasından çıkmış. Yayıncı bazı açıklayıcı faydalı notlar da düşmüş.

Bakın neler öğrendim kitaptan?!

İsmet Demir, hayatı mücadeleyle geçmiş önemli bir sendikacı. O kadar önemli ki, İlhan Abi'nin "*Pencere*"sinde "*İsmet Demir'in Anısına*" başlıklı yazıya öldükten sonra bile olsa mazhar olmuş bir devrimci. İlhan Abi onu yeterince tanıyamadığı için kendinde "*acı bir eksiklik duyuyor*". Ruhu şad olsun.

Kitaptan İsmet Demir'in İlhan Abi'nin övgüsüne mazhar olacak kadar iyi bir örgütçü, devrimci ve mücadeleci, sıkı bir sendikacı olduğunu öğrendim biir.

Çalıştığı ve örgütlediği yerlerde epeyce bir yabancı şirkete karşı mücadele vermiş. Okuduklarımdan yola çıkarak yabancı şirketlerin ülkemizi, şimdi sıklıkla iddia edildiği gibi, 1980 sonrası Özal ile işgal etmeye başlamadığını, yabancılara ülkeyi satmanın AKP'yle başlamadığını yani bu yabancılar işinin eskiden beri olduğunu öğrendim ikii.

Örgütlenmelerde İsmet Demir işçilerin bilinçlenmesinde ve hak aramasında önemli bir görev yapmış, sağ olsun. Ama burada sendikaların kendi yanına üye çekmek, güçlenmek için işvereni hiç hesaba almadıklarını anladım. Her şey

sendika içindi. İkide bir "bu eylemden sendikaya şu kadar para kaldı" demesinden bunu çıkarıyorum üüç.

İsmet Beyin anılarından devletin bu sendikaların yönetimine kendi adamlarını sokma çabalarının olduğunu da görüyoruz Sendikaların üst düzey yönetimine "güvenilir" kimselerin getirilmesi demek ki çook eskilere dayanan bir uygulama. Böylece sendikalar devletin (ya da derin devletin) istediği yönde davranıyorlar. Baksanıza Nokta'nın kapatılmasına sebep olan günlüklerde de paşalarımız STK'ların başına "güvenilir" kimselerin gelmesi yolunda çabalamıyorlar mıymış? Ne tesadüf değil mi? İşte bu tesadüfleri de öğrendim döört.

İktidar mücadelelerinde karalamaların da eski bir yöntem olduğunu görüyoruz Rakipleri gözden düşürmek için "*Sarhoş İsmet*", "*Komünist İsmet*" diyorlarmış. Bugün olsa her halde "Dinci İsmet" derlerdi beeş.

Hapis hayatının diğer liderlerde olduğu gibi Yapı İşçileri Sendikası (YİS) kurucusu İsmet Demir'in bilinçlenmesinde, cehaletten kurtulmasında, felsefi altyapısını oluşturmada da önemli bir yeri olduğunu öğrendim altıı.

Burada adlarını sayamayacağım bir sürü yabancı şirket iş yapıyor o zamanların Türkiye'sinde. Ülkenin her yerine yayılmışlar. Bu şirketlerin en ünlüsü de Ereğli'deki Morrison. Morrison denince akla elbette Morrison Süleyman gelir. Bilmeyenlere hatırlatalım. Süleyman Demirel siyasete ilk atıldığı zamanki lakabı Morrison Süleyman'dı. Demirel burada yönetici mühendis.

İşte Demirel ile İsmet Demir'in yolları o zaman kesişmiş. İki Demir'den birisi mühendis yönetici, diğeri işçi lideri topograf. Farklı cephelerde (gibi) ama aynı cephede?! Neden aynı cephede, diyeceksiniz Sıkı durun açıklıyorum. Demirel, yani eli olan Demir, diğerine ne dermiş biliyor musunuz? "*Biz de solcuyuz İsmet Bey*".

Demek ki AP, DYP Genel Başkanlığı zamanında gerçek kimliğini saklamış. Cumhurbaşkanı olduktan sonraki süreçte İsmet Beye dediği gizli kimliğinin gereğini yerine getirmiş olabilir mi? Kim bilir İsmet Beyin ömrü olsaydı da 1979'da değil 2009 yılında ölseydi ne kadar sevinirdi, "demek ki adam doğru söylüyormuş" diye yedii.

Ancak sayfa 22'deki, sendikaya sık sık gelip giden ve bir gün "*İşsizliği protesto edelim. Ne kadar işsiz arkadaş toplayabilirsiniz?*" diye sorup ertesi gün (3 Mayıs 1963) işsizleri Meclis'e yürüten Amerikalı işini çözemedim sekiiz.

Yazar: Hurşit DOĞAN

26.08.2012

Kral Magazin - Morrison

http://kralmagazin.aktifhaber.com/

İsmet Demir - Anılar Deneyler

Meral Tolluoğlu

Anılar Deneyler, yazan: İsmet Demir, Odan Yayınevi. 191 sayfa, 150 TL.

***

İsmet Demir, yıllarını yapı işçilerinin sendikalaşma mücadelesine vermiş bir sendikacıydı. 1979 yılında gırtlak kanseri nedeniyle ölene dek kurduğu yapıcılık sendikaları ile mücadele etti. Özellikle yabancı menşeli inşaat şirketlerinin işyerlerindeki grevleri, direnişleri ile tanındı. Boru hattı, Aliağa Rafinerisi grevleri, o günlerde kamuoyunu yakından ilgilendirmişti, ismet Demir, ölümünden önce yazdığı ve 1961—1975 dönemi sendikacılık çalışmalarını kapsayan anılarında, bu grevleri, işbirlikçileri, sendikacılığı, sendikal hakların kazanılması sürecini anlatıyor. (...) açık yürekli olduğunu da kanıtlıyor. Anıları okuyalım:

“Arkadaşlar hiç bir ücret beklemeden çalışırken Suat, sendika paralarını sorumsuzca harcıyor. Sendika yönetimine katılan işçileri İstanbul'un en batak yerlerine götürüyor, onları baştan çıkarıyordu. İşçiler de böylece yozlaşıp gidiyordu. İşte böyle karışık bir ortamda Boru Hattından gönderdiğim 250 bin liranın bankadan çekilmiş, hiç bir masraf karşılığı gösterilmeden ortadan kaldırılmış olduğunu gördüm. Bunun üzerine Suat'a karşı tavır aldım. Paranın hesabını sordum. Doğru bir cevap alamayınca durumu Dr. Hikmet Kıvılcımlı'ya şikâyet ettim. Doktor bir komite kurdu ve tarafların ifadesini aldı. Suat, şimdi miktarını hatırlamadığım bir parayı zimmetine geçirmişti. Ve sendikayı arkasından hançerlemişti.” (S. 48)

Bir işyerinde toplu sözleşme imzalanması olayı İsmet Demir ile öteki sendika yöneticileri arasındaki anlaşmazlığı

arttırmış, durum Dok tor Hikmet Kıvılcımh'ya anlatılmış. Ama “Doktora yanlış bilgiler verilerek yanıltılıyor ve Doktor da ikna ediliyordu. Sonunda sendika yöneticilerinin hepsi bir oldu

lar, ben yalnız kaldım.” (S.50) YİS'deki (Yapı İşçileri Sendikası) anlaşmazlık sendika yöneticilerinin ve işçilerin parçalanması sonucunu vermiştir. YİS'i güçlendirmek için yapılan çalışmaların sonucu, elde edilecek üye geliri çeşitli oyunlar sonucu başka sendikanın kasasına gitmiş. İsmet Demir “Sadece İzmit işyerinden 10 milyon lira” diye yazmış. Buradaki olumsuzluğu belirten rahmetli sendikacı diyor ki:

“Doktor'u Suat ikna etmemiş olsaydı, bu iş olmaz, Yapı İş de bu parayı alamazdı. Suat kurnazlık yapmış, Doktor'a bir takım yalanları doğru diye aktarmıştı. Sendika yönetiminde benden başka muhalif kalmamıştı. Hepsi Suat'ı destekler duruma gelmişlerdi. Bu durum da Dok tor'un yanılmasına yetmişti.” (S. 56)

Sendikacıların birbirleriyle anlaşamayarak ayrı sendikalara gitmesiyle ilgili dikkate değer olayların da anlatıldığı kitapta işçi sınıfına hizmetten sonsuz özverilerde bulunan Sefer Güvenç gibi, Demir Küçükaydm gibi arkadaşlarını da belirten İsmet Demir, yiğit bir sendikacı olarak genç yasında öldürülen Necmettin Giritli olayına da ışık tutuyor anılarında... Yöneticiler arasındaki anlaşmazlıkları kendi başkanlığında çözümlemeye çalışan ve çözümlediği sorunların sonuçlan hiç de işçi sınıfına yarar sağlamayan rahmetli Doktor'un bir sendikayı yönetmede görev alanları dışardan izleyerek, eylemlerin sonuçlarıyla yetinip kararlar vermesi yanlışı, kitapta yer yer sergileniyor. Bu ünlü kişinin hareketin içinde yer alamadan uzaktan direktif vererek, ya da yöneticiler arasında taraf tutarak karar vermesinin büyük sakıncalarını belirten kitap, bir bakıma sendikacılığın ne olup ne olmadığı konusunu yeniden bazıları için gündeme getirse gerektir. Zira YİS'te olup

bitenlerin hikâyesi, rahmetli İsmet De mir'in sendikacılık anlayışının bize göre gerçeklerle ve dünya pratiğiyle bağdaşmamasının acı deneylerini de veriyor.

Bu arada Sendikanın DİSK' e katılma Kongresi ve sonucu da belgelerle anlatılıyor. 20 Mayıs 1967'de yapılan YİS Genel Kurulunda DİSK'e katılma kararı alınmış. Bu kongre tutanağına geçen konuşmaları anımsamak yararlı olacaktır. Tutanakta şöyle deniliyor:

“Söz alan DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce giriş olarak DİSK'in amacını belirtti. Atatürk ilkelerine bağlı olmak hakkındaki görüşlerini açıkladı. DİSK'e yapılan iftiraları cevaplandırarak “iftiraların varit olmadığını ispata her an hazırız, kendileri ispat edemezler” dedi. İşçi sınıfının politik bir güç kazanma gerekliliğine değinerek Türk-İş'in tutumunu şiddetle tenkit etti.”

Ancak, YİS, DİSK'e katılma kararı aldığı halde DİSK 14 Haziran 1967'de yazdığı bir bildirimde YİS'i üye yapmamıştır. İsmet Demir'in anılarında belirttiğine göre “Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın görüşlerinin temsil edildiği bir sendika (DİSK'e) kabul edilemezdi. Ve etmediler de..” (S. 117) Sözlü olarak İsmet Demir'e de DİSK yöneticilerinin (1967 de) şöyle söyledikleri aktarılıyor: “Siz sendika olarak Dr. Hikmet Kıvılcımlı ile berabersiniz. Biz komünist sendikaları kabul etmeyiz.” (S. 117).

Anılar Deneyler kitabında bazı sendikacıları çok iyi belirten gözlemlere yer veriliyor, DİSK içinde bugün bu tür sendikacılarla Türkiye ölçüsünde mücadele edildiğini belirterek yazımızı kitaptan bir alıntı ve bu konudaki inancımızı yazarak bitirelim:

“… Gangster sendikacılar sendikanın kasasını soymakta, aldıkları paralarla: kumar masalarında, içki âlemlerinde, kendilerinin satın aldığı kişilerle zevki safa içinde yaşamaktadırlar. Böylece sendika yönetici kliğinin etrafı bir menfaatler çetesi tarafından örülmüştür. Dürüst ve

namuslu işçinin yalnız başına bu çetelerle mücadele etme olanakları ortadan kaldırılmıştır. Ancak tüm işçiler uyanıp olaya el koyuncaya kadar sürecektir.”

Bize göre, DİSK'in tek tip tüzük önermesi ve sendikaların buna uyması, DİSK'in bugün en devrimci ve gerçek sendikacılığı temsil ettiğini kanıtlamıştır. Yiğit önderlerin yönetiminde bulunan DİSK, İsmet Demir'in özlediği işçi tabanına dayalı dürüst ve namuslu sendikacılığı geliştirmededir. DİSK'in kuruluş amacı ve özlemi yüzbinlerce işçinin DİSK içinde yer alması ile gerçekleşmededir. Gangster sendikacılık sadece sendika parasını çarçur etme, kumar oynama, içki âlemi yapmayla sınırlı olamaz. İşçi sınıfına ters düşen ideolojik sapmalara tutsak olma da, sendikacılıkla particiliği, işçileri direnişe, greve götürmekle dernek çıkarını özleştirmek de gangster sendikacılık kadar zararlıdır. İsmet Demir, bu gerçekleri son günlerinde olsun anlayarak aramızdan göçmüştür.

Meral Tolluoğlu

(Bu Yazı adını bilmediğimiz bir derginin Kitap tanıtım bölümünde yayınlanmıştır. 9-15 Haziran 1980 – Sayı: 480)

Demir Yürek...

Hikmet Çetinkaya

Dün 1 Mayıs'tı Alanlar doldu

İşçiler yasalaşmamış bayramını kutladı..

Bugün 2 Mayıs 2000...

Su yürüdü bilinmeyen bir tutkuya doğru!..

Mayıs coşkusu sardı çevremi!..

Bir sevdayla grileşen gökyüzü, cam mavisi gözlerini gösterdi doğaya...

Yarı külrengi uykular, o anlamsız tartışmalar, ikiyüzlülükler, puştluklar kuşatsa da çevremizi, yaşamın o beyaz suyunda tüm kötülüklere karşın mücadele sürüyor...

İnsanlar çoğalıyor ılık topraklarda, tıpkı coşkulu ırmaklar gibi...

Şairin dizelerinde olduğu gibi açmak; kanatları kesilmiş can çekişen bir kuş; yaşıyoruz uzattığımız o uykusuzluğu; çocukların, yaşlıların bilmediği bir gecede; güçlü bir kayıtsızlığı var aşkın...

Evin bahçesinde gül kendine gelmiş, birkaç gündür yağan yağmura karşın. Güneş bir açıp, bir kayboluyor. Oysa sabahın ilk ışıkları sarı gölgeler düşürüyordu salona...

Artık çamurun, karın tükenen mırıltıları geride kaldı...

O alacakaranlığın seslerinde kuru bir umutsuzluk da yok!.. Neydi o kuru umutsuzluk, tekdüze yaşam...

1 Mayıs akşamı Efraim Huerta' yı okudum bilmem kaçıncı kez!.. Eski 1 Mayıs'ları düşündüm...

İzmir'de Konak Alanı'nda rahmetli Ayberk Çölok konuşuyordu İşçiler salt İstanbul, Ankara, İzmir, Adana'da değil, tüm yurtta alanları dolduruyordu..

İstanbul'da onlarca kişinin ölümü, bombalı saldırılar...

1970 yılının 1 Mayısı'nı anımsıyorum bir de...

Necmettin Giritlioğlu, İsmet Demir en önde yürüyorlardı..

Necmettin bir ajan tarafından öldürüldü. (1970) İsmet Abi yoksulluk içinde kansere yenik düştü (1979).

***

1970 Ağustos ayıydı..

Aliağa Rafinerisinin o geniş alanında bir grev çadırında İsmet Demir'le konuşuyorduk. Necmettin öldürüleli birkaç gün olmuştu. İsmet Demir'in yanında Bingöl Erdumlu vardı..

İsmet Demir, 1960 sonrası ivme kazanan sendikacılığın önemli bir ismiydi. 1925 Eskişehir doğumluydu Daha doğrusu Biçer İstasyonu'nda doğmuştu...

Geceydi..

Gökyüzü yıldız kuşatması altındaydı..

Tüm evrenin renklerinin çoğaldığı saatlerdi.. Gizli bir yeraltı sevincinin sıçrayıp gittiği dakikalardı.. Ne yıldızın kaygısı vardı Lawrence 'ın söylediği gibi ne de gözyaşının ışığı.. İsmet Demir anlatıyor, ben ve Bingöl dinliyorduk... Çileli bir yaşamdan kesitler aktarıyordu İsmet Demir...

1962'de işsizliği protesto etmek için 5 bin işsizi örgütleyip Meclis'e yürüten İsmet Demir, Aliağa'da kırsal kökenli Yapı-İş Sendikası işçilerini Kozanoğlu-Çavuşoğlu firmasına karşı direnişe geçiriyordu 1970'te...

Dört yıl önce (1966) petrol boru hattında yürüttüğü grev, Bakanlar Kurulu'nca durdurulmuştu. İsmet Demir, bu kez Danıştay'a başvurup yürütmeyi durdurma kararı almıştı..

1967'de Kadıncık Barajı, 1968'de Ferro Kimya Tesisleri, 1970'te Aliağa Rafinerisi, 1974 İskenderun Demir- Çelik Tesislerindeki grevlerde İsmet Demir ve arkadaşları vardı..

İsmet Demir, Türkiye'nin örgütlenmesi güç olan bir işkolunda, 'devrimci gençlerle' birlikte (özellikle Dev-Genç) zoru başaran bir sendikacıydı..

***

Korulara, ırmaklara, göllere, denizlere yansıyan ışığın yüzü ilkbahar öğlesinde bahçede çığlık çığlığa koşturan çocukların yüzüne; hercaimenekşelere, kar toplarına yansıyor...

Benim içimde ise mayıs sevinci!

Böyle bir günde Metin Eloğlu'nun bir şiirine ne dersiniz?

''Haydi uyan / Gün ışığı çiselemeye başladı başucunda / Denizler bir mavilik edindi günden / Seher yeline uyup kuşlar tüneğinden uçtu / Bu türküyü dinlemeyecek misin?

Hadi uyan / Aydınlığa çık da çil gözlerin ışısın / İlkyazlar sıcağı biriksin yüreğine / Yoksul olsan da uyan / Garip olsan da uyan / Mademki güzelsin, güzeli yaşatmak için / Mademki iyisin, iyiliği yaşatmak için / Mademki umutlusun umudu yaşatmak için / Hadi uyan / Denizi dinle, yaşamak desin / Toprağı dinle, barışmak desin / Göğü dinle, sevişmek desin / Bir plak konmuş gibi gramofona / İşte aşk işte özlem işte savaşmak gücü / Uyan diyor, uyansana

Hadi uyan / Sevdiğim uyan / Ne olur uyan''

POLİTİKA GÜNLÜĞÜ HİKMET ÇETİNKAYA

hikmet.cetinkaya@cumhuriyet. com.tr